

අභිධම් පිටකයෙහි

07-08 වන ග්‍රන්ථය

ධාතුකථා ප්‍රකරණය

ලභිකා බෞද්ධ මණ්ඩලයේ ආරාධනාවෙන් රාජකීය පණ්ඩිත, නුවරඑළියේ
සේනානන්ද නායක සථවිරයන්
වහන්සේ විසින් කරනලද සිංහල පරිවර්තනයෙන් ද

සකරවැනි

සුද්දගල ප්‍රඥප්ති ප්‍රකරණය

බෙලිගම්මන පොත්භුල් විහාරාධිපති, මහනුවර, මල්වතු මහාවිහාරයෙහි
අනුනායක ධුරන්ධර අඹන්වැල්ලේ

සිරි ධම්මානන්ද නායක සථවිරයන් වහන්සේ

හා

හිඟුල, මාකඩවර විහාරාධිපති, රාජකීය පණ්ඩිත, කරහම්පිටියොඩ
සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ විසින්
කරනලද සිංහල පරිවර්තනයෙන් ද යුක්ත යි.

පාඨශෝධන පුළුක සිංහල පරිවර්තන සංස්කරණය

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය විසින් කරන ලදී.

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 47

The Seventh & Eighth Books in the
Abhidhamma-Pitaka

7-8

DHĀTUKATHĀPPAKARANA

With the Sinhala translation by

The Venerable Pandita Nuwaraeliye Senānanda Nāyaka Thera

AND

PUGGALAPAÑÑATTIPPAKARANA

With the Sinhala translation by

The Venerable Abanwelle Sri Dhammānanda Anunāyake Thera

Malwatu Mahavihāra Kandy

&

The Venerable Pandita Karahampitigoda Sumanasāra Thera

Mākadawara Vihāra, Hingula

With the edition by

Tripitaka Sampādaka Mandalaya

නමෙකේස්ස හගවතෙසේබ්බධමේ අප්පට්භතඤාණවා 'ස දසබලධරස්ස
චතුචේසාරජ්ජවිසාරදස්ස සබ්බසත්තූන් 'ස ධම්මිස්සරස්ස ධම්මරාජ 'ස ධම්ම 'සාමිස්ස
තථාගතස්ස සබ්බ 'ඤ්ඤාන සමමාස බුද්ධස්ස !!!

භාග්ග්‍ය වූ සිය ධර්මය හි නොපැකි ඥානචාර සහි වූ දසබලධාරී වූ
චතුර්වේශාරද වශාර වූ සිය සත්ව න් උත්ත වූ ධර්මය ඊශ්වර වූ ධර්මරා වූ
ධර්ම 'වාමී වූ තථාගත වූ සර්ව වූ සමම සම්බුද්ධතා නමස්කාර කරමි !!!

කෙළලක්ෂ ක් සක්වලයන්හි සිය ආර්යයෙ ද සිය සත්පු යෙදේ
මාගේ නමස්කාරය පිළිගනි !!!

බුද්ධජ ති තිපි ගුත්ථමාලා
පරිගණ ගත කර නොගොම්ළු බෙදාහැරිම
මහා ධර්ම දානමය පුණ්ණක

**“අපාද්‍රුත තේස අමතස්ස ද්‍ර ආරා
යේ සෙත්තවත්තෙපමු 'චන් සද්ධං”**

**“කන් ඇත්ත හු සැදැහැ මු ත්ව
ඔවුන අමා දෙගාඪිවා කරන ලදි”**

අප භාග්ග්‍ය අර්භ සමම සම්බුදුර න් වහන්සේ හේ පථම අනුසාසන මෙහි ලා සි
කිරිම තිපි ශ්‍රී සද්ධර්මය පරිශීල කරන්න වූ පින්වතුන්ට අහිව ද්ධිය පිණිස ම වන
බව අපගේ හැඟී ය.

සැම කල් ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත ව කිය කරන්න වූ සිය සම ා සම්බුදුරජ
වහන්සේ ඉහේ පලමු අනුශාසන , බුද්ධ රත්න කෙරෙහි ගෞරවකරන්න වූ
බුදුරජා වහන්සේ හේ සමම සම්බුදු බෙදේවි අදහන්න වූ කවර නම් පු ලයෙකු නොගො
සළකා හිදිත් ද ? චතු වේශාරදන් සහිත වූ දස බල සහි වූ අනාවරණ ඥාන සහිත වූ
සවඤ වූ මහා කාරුණිකයන් වහන්සේ පේවා නිව අවබෝධකර ගැනී පිණිස
ධම්මානු ම පතිපදා ආරම් කරන පුද්ගල තු 'සද්ධ' නම් වූ ගුණ අත්ඥාව ය
යන් අවධාරනය කරන සෙවේක

මෙම තිපි ශ්‍රී සද්ධර් සැක නොකළු ය. සැක කරමි හදාරන ලෙගෙකි ශිල්ප
ශාස්ත පවා පරිපූර්ණ ව නොහෙහි බව සි ඇති බැලීමේ නුව ඇත්තා ට දැක ගත
හැකි ය. පු ෂයා ශෙව්ඪි බවට පමු වන්න වූ සද්ධා ධනය සහි ව (“සද්ධිධ චිත්
පුරි 'ස සෙට්ඨ”) මෙම ධර් රත්න පරිශීල කරන්නාහ සද්ධා අංගයෙන් ලැබී
යු සියල්ල ලැබෙනු නොඅනුමා ය. එසෙමේ සි යෙන් ලැබී යු කෙණිස ද
චර්යා ලැබී යු කෙටාටඤ සමාධියෙ ලැබී යු කෙටාටඤ ප්‍රඥාවෙන් ලැබී යු
කෙටාටඤ ලැබෙන පරි සද්ධ , සති, විරිය, සමාධි සහ පඤා යන පංච ධර්මය තමා තු
ඇති කර ගෙන මහත් වූ ගෞරවයාහිත ව ධර්මා බෙදේධයපිණිස ම යොමු වූ දැඩි
අධි 'ධානයෙන් මෙම ධර් පු 'තක පරිශීල කළ යු ය. අපගේ බුද්ධ ශාසනයෙහි

ධර්ම ශවනයෙන් මග ඵල ලැබුවෙ ම අධි ය. විමුක්තිය ලබන්න වූ කම වේදය පහක් වී 'තර කරන්න වූ අංගුත් පංචක නිපාතයෙ 'විමුත්තා ' සු යෙහි නිව ලබන කම වේ සතරක් ම ධම් දේශණාම සහ ධම් සවනමය පුණ කර ඇසුරින් සි වන බව පැහැදි කර ඇත. පස්වැනි කම වේද භාවනාමය පුණ කරම පගු කිරීම සාර්ථ වන බව ද එහි සඳහන් වේ.

මහත් වූ ගෞරවාදරයෙන් මහා සුගතය වහන්සේ ගේ අනුශාසන පිළිපදි වූ අප්‍රමාදී ව ධම්මානු ම පතිපදා වඩන්න වූ සිය සත්ත , තෙකාලි වූ සිය දුකින් මි ලබන්න වූ අපර වූ අමර වූ අමා මහ නිව අවබෝධී පිණිස මෙම මහඟු පුණ කරම උපනිශ වෙව !

ආර්යය වහන්සේ ශ්‍රී පහළවීමෙ සිරි බැලලේව !
බුද්ධ ශාසනය දියු වර 'මිනික වෙව !
ලෙඹේන්න සෙත් වෙව !

"අමතං දදෙවේ සෙඤ්ඤා, යෙධම් මනු ආසති"
(යමෙක් ධර්මානුශාස කරන්නේ ද, හෙඤ්ඤානය දෙන්නෙ ය)

මෙම ධර්ම දානමය පුණ කරම
මෙරේකිමිර විධිවංස කරන්න වූ ලොවැලැබුම් ආලෝකය වූ මහා කාරුණික වූ
සම්මාස බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ සවඤ්ජා ඥානයට ද මහා කුරු ආගුණය ද
පූජෙරේපහාරය ම වෙව !!!

කෙළලක්ෂ ක් සක්වලයන්හි සිය ආර්යයෙ ද සිය සත්පු යෙදේ
අපගේ පුණ කරම අනුමෙරේද වෙත්ව !!!

ශාසනාභිව දී කාමී,
සමින්ද රණසි හ.
2009.06.28

අතිධම්මපිටකෙ
ධාතුකථාපපකරණං

සුගගල-
පඤ්ඤානතිපපකරණං

අතිධම්මපිටකසෙඬි
ධාතුකථා ප්‍රකරණය

හා

සුදගල ප්‍රඥපති ප්‍රකරණය

**“තපාගතපපවෙදිතො හික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විවටො විරොචති.
තො පටිච්ඡන්තො.”**

**‘ මහණෙනි, තපාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණ ලද ධර්මය
හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුනේ නො ම බබලයි.’**

(අභිතුක්ඛරතිකාය, තිකතිපාත - හරණ්ණුවග්ග, 9 සූත්‍රය)

සැලකිය යුතුය : මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත. එම පටුනෙහි මාතෘකාවන් හා පිටු අංක අදාළ පිටු සමඟ සම්බන්ධ කර ඇත. මෙහි කියවීමට ඇති ප්‍රදේශයට වම් පසින් ඇති 'පිටු යොමුව' භාවිතා කිරීමෙන් නැවත පටුනට පැමිණීමට පුළුවන. වම් පසින් පාළු පිටුව ද දකුණු පසින් අදාළ සිංහල පිටුව ද කියවීම සඳහා VIEW menu PAGE DISPLAY option and select TWO-UP CONTINUOUS යන ක්‍රමය භාවිතා කරන්න.

Please note : The TABLE OF CONTENTS of this book is located in page no:16 and it is linked with associated pages in the book for your convenience. You can easily click on the page number or content description in the 'Table of Contents' and you will be directed to the relevant page. Bookmarks located to the left of reading area can be used to navigate back to 'Table of Contents' Page. If you would like to view Pali page on your left and the relevant Sinhala page on your right select the menu items as follows; VIEW menu PAGE DISPLAY option and select TWO-UP CONTINUOUS.

පටුන CONTENTS

සංස්කාරක නිවේදනය	...	...	...	ix
ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය	...	...	...	xi
සංඥාපනය	...	...	...	xiii
සාධකේත නිරූපණය	...	...	...	xvi
පාළි භෝධිය	...	...	...	xvii
ධාතුකරා - විෂය සූචි	...	...	...	xviii
පුග්ගලපඤ්ඤාතනි - විෂය සූචි	...	...	...	xix
ධාතුකරා - පෙළ හා පරිච්ඡිනය	...	...	...	2-237
පුග්ගලපඤ්ඤාතනි - පෙළ හා පරිච්ඡිනය	...	...	...	240-411
ධාතුකරා - පදනුක්කමණිකා	...	...	...	413
පුග්ගලපඤ්ඤාතනි - පදනුක්කමණිකා	...	...	...	419

සංස්කාරක නිවේදනය

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලායෙහි 47 වැනි ග්‍රන්ථය වූයේ අභිධර්ම පිටකයේ තුන්වැනි සතරවැනි ප්‍රකරණ වූ 'ධාතුකථා' ප්‍රකරණය හා 'පුග්ගල පඤ්ඤාත්ති' ප්‍රකරණය යන ග්‍රන්ථ දෙක යි.

ලඬකා බෞද්ධමණ්ඩලයේ ආරාධනය පරිදි රාජකීය පණ්ඩිත කුවර-ඵළියේ සෙනනානන්ද නායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින් කරන ලද සිංහල අනුවාද සහිත වූ ධාතුකථා ප්‍රකරණය ත්‍රිපිටක පරිවර්තන සංස්කාරක මණ්ඩලයේ ස්ථවිරවරුන් විසින් සංස්කරණය කරන ලද්දේ විය.

පුග්ගල පඤ්ඤාත්ති ප්‍රකරණය සිංහලානුවාදය සඳහා ආරාධිත වූවාහු අඛන්ඩැල්ලේ සිරිධම්මානන්දගිධාන මහනුවර මල්වතු මහාචාර්යයේ අනුනායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේ යැ. එහෙත් උන්වහන්සේගේ අවි-වේකී භාවය නිසා හිඟුලේ මාකඩවර පුරාණ විහාරාධිපති රාජකීය පණ්ඩිත කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිරයන් වහන්සේ ද සහාය කොටගෙන කරන ලද සිංහලානුවාද සහිත ව මුද්‍රණය සඳහා සම්මත විය.

විවිධ හෙතුත් නිසා මේ ග්‍රන්ථය ද මුද්‍රණය කරවාලිය නොහැකිව අවුරුදු බොහෝ ගණනක් පසුවෙමින් තිබිය දී ගරු අග්‍රාමාත්‍යවර සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක උත්තමාවගේ විධානය පරිදි වර්තමාන ගරු සංස්කෘතික අමාත්‍ය තැන්පත් වී. ඩී. තෙන්නකෝන් මැතිතුමාණන්ගේ මෙහෙයැවීම ද සංස්කෘතික අධිකාරියේ තත්කායඝීභාර මහතුන්ගේ හෘදයඬගම සහයෝගය ද හෙතු කොට ගෙන ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය නො නැවැතී කරගෙන යා හැකිව පවත්නා බව කෘතඥතා පූර්වක ව සඳහන් කරමිනි.

භාෂා ශාස්ත්‍රාන්තරයෙහි හා ත්‍රිපිටක පයඝීප්ති විෂයෙහි ද බැසගත් බුද්ධි ප්‍රභා ඇති වර්තමාන ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලයෙහි පණ්ඩිත මහාස්ථවිරවරුන් වහන්සේ දවරය සංශෝධන සංස්කරණ කායඝීයෙහි නිරතුරු යෙදීම නිසා මුද්‍රණය සාධුත්වයට පමුණුවාලියැ හැකි වූ බව ද විශේෂයෙන් කියැ යුතු ය.

දෙතිවල නිසර මුද්‍රණාලයාධිකාරීන්ගේ හා තත් කායඝීමණ්ඩලයේ ද ක්‍රියා කොඟලයය මේ ග්‍රන්ථය අල්ප කාලයකින් නිමහම් කිරීමට හැකිවූ බව ද ප්‍රශංසා පූර්වක ව පවසමිනි.

බුද්ධශාසනායු රක්ෂණයට කාරණ වූ මෙම ත්‍රිපිටක මුද්‍රණ කායඝීය සඳහා හැමලෙසින් සහාය වූ පින්වත් සාධුතට සහමොක් සුව ලැබෙවායි ආශංසනය කරමිනි.

මේ වගට:

ශාසනොදයකාරී,
ලබුගම ලඬකානන්ද ස්ථවිර

ත්‍රිපිටක කායඝීලය,
මහ නායක වාරිකාර මය,
115, විජේරාම මාවත, කොළඹ 7,
1976, සැප්තැම්බර් 20 දින.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශක:

අඟ්ගමනපණ්ඩිත බ්‍රහ්මදත්ත ආනන්දමානසායන මහානායක මහා සථවිරපාදයන් වහන්සේ.

සහායක:

අනුරාධපුර බුද්ධශ්‍රාවක ධර්මපියසේන (තිස්සවිඤ්චිදායක) අධ්‍යක්ෂ භික්ෂූවරයාණී, කෝදගොඩ ශ්‍රී ඥානාලොක දක්ෂිණ ලබ්‍යායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක:

මොල්ලිගොඩ, ප්‍රච්චන්දය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචාර්ය, ත්‍රිපිටක වාග්ගී, ලබ්‍ගම ශ්‍රී ලබ්‍යානන්ද-කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධර්ම මහා සංඝසභායෙහි අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සම්පාදක:

ආචාර්ය, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, රද්දල්ලේ සිරි පඤ්ඤාලොක - ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධර්ම මහාසංඝසභායෙහි අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ආචාර්ය, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, වේදිකාවේ සිරි අනුමාදස්සි බටහිර දිශායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

තිගුල්ල - මාකඩවර විහාරාධිපති රාජකීය පණ්ඩිත, කර්මමට්ටිගොඩ සිරි සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ.

කොළඹ, නිකායාධිපති අශ්වමේඛාසාරාධිපති, රාජකීය පණ්ඩිත, කර්ම පඤ්ඤාලොක නායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ලෙබ්බාධිකාරී:

කොළඹ, බෞද්ධාලොක මාවතෙහි බෞද්ධාලොක විහාරාධිපති, පණ්ඩිත, දෙරගමුවේ සිරි ධම්මපාල - කොළඹ පළාතේ ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ධාතුකරා:

ශ්‍රී සුගත තරාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බෝධියෙන් සත් වන වසෑ තවතිසායෙහි මාතෘදිව්‍යරාජයන් ඉමුබ දෙවියනට ප්‍රඥා-සන්දීපක වූ පරමගම්භීර අභිධර්මදේශනා කරනසේක් අටළොස් ප්‍රභේදයෙන් සමන්වාගත වූ විභවිග දේශනා පවත්වා තදනන්තර වෑ ධාතු ප්‍රභේද දක්වමින් ධාතුකරා වදළහ.

ධම්මසංඛිතයෙහි කුසලක්‍රීකය පටන් අරණධර්ම අන්ත කොට ඇති ධර්මයෝ ද ධාතුකරායෙහි පඤ්චස්කන්ධය පටන් මනසිකාර අන්ත කොට ඇති ධර්මයෝ ද ස්වභාවාර්ථයෙන් ධාතු නම් වෙති. ඔවුන් ගෙන කියන බැවින් මේ ප්‍රකරණ 'ධාතුකරා' නම් වෙයි. 'ධම්මසංඛිත' ආදී අනාය ප්‍රකරණයන්හිදු එ මැ ස්වභාවයෝ කියන ලදහ. ඒ හැම ප්‍රකරණ යන්හි ලා ඵ්කදේශකථනයක් මැ කරන ලද්දේ යැ. මෙහි වූකලී ඒ හැම ධාතූන් 'සංඛිත, අසංඛිත' ආදී තුද්‍රස්තයෙහි ලා වෙන වෙන විභාග කොට කියන ලද වන බැවින් සාකිශය කරන නු යි මේ මැ ප්‍රකරණ 'ධාතුකරා' නම් ලද.

"ධාතුකරා" 'උද්දෙස' 'නිද්දෙස' විසින් ද්විවිධ වෙයි. උද්දෙස නම් මාතෘකා යි. එ ද 'නායමාතිකා' යැ 'අබ්භන්තර මාතිකා' යැ 'නායමුබ-මාතිකා' යැ 'ලක්ඛණමාතිකා' යැ 'බාහිරමාතිකා' යැ යි පඤ්චවිධ වෙයි.

නායමාතිකා: 'සංඛිතහෝ අසංඛිතහෝ' යනු පටන් 'විජ්ජසුත්තෙන සංඛිතභිතං අසංඛිතභිතං' යනු හිමි කොට ඇති තුද්‍රස් පද නායමාතිකා යි. ධාතු-කරා ධර්මයන් මේ සංඛිතහාදි නයිත් විභාග කරනු ලබන බැවින් මේ නාය-මාතිකා නම් වෙයි. මේ තුද්‍රස් පදයන් ධර්මවිභාගයට මුල් වන බැවින් 'මූලමාතිකා' යි කියනුදු වටී.

අබ්භන්තරමාතිකා: 'පඤ්චස්කන්ධා' යනු පටන් 'මනසිකාරො' යනු හිමි කොට ඇති එක්සිය පස්විස්සක් පද 'අබ්භන්තරමාතිකා' යි. විභවිගයෙහි ආ අටළොස් මාතෘකා අතුරෙහි 'සික්ඛාපද, පටිසම්භිද, ඤාණ, බුද්දකුචත්ථු, ධම්මපදය' යන මාතෘකා පස හැර අවශේෂ තෙළෙස් මාතෘකා ද විභවිගයෙහි නො ආ පඤ්චින්ද්‍රිය, පඤ්චබල, යන මොහු ද 'එස්ස, වෙදනා, සඤ්ඤා, චෙතනා, චිත්ත, අධිමොක්ඛ, මනසිකාර' යන විත්තාභිග ධර්ම-යෝ ද මෙහි අන්තර්ගත වෙති. ස්කන්ධාදි ධර්මයන් සංඛිග්‍රහාදි නයිත් විභාග කොට ස්වරූප විසින් දක්වා ධාතුකරාභ්‍යන්තරයෙහි මැ තබනලද වන බැවින් මේ අභ්‍යන්තරමාතෘකා නම් වෙයි. ඛන්ධාදි පදයන් ධම්ම-සංඛිතය මාතිකායෙහි අසංඛිතයෙහි වන බැවින් මේ 'ප්‍රකීර්ණක මාතෘකා' යි කියනුදු වටී.

නායමුඛමාතිකා: 'තීඨි සඨගහො තීඨි අසඨගහො, චතුඨි සම්පයොගො, චතුඨි විජ්ජයොගො' යන සතර පදයෙන් තබන ලද්දේ නායමුඛමාතිකා යි. සියලු මැ පඤ්චස්කන්ධාදි ධර්මයන්හිදු කුශලක්‍රීකාදි මාතෘකාධර්මයන්හිදු සඨග්‍රහයන් අසඨග්‍රහයන් බන්ධ ආයතන ධාතු පදත්‍රයෙන් මැ කළයුතු වෙයි. එහෙයමගෙහි සම්ප්‍රයොගයෙන් විප්‍රයොගයෙන් සතර අරූපස්කන්ධයෙන් මැ කළයුතු වෙයි. මේ මාතෘක සඨග්‍රහාදියට 'මුඛ' වන බැවින් 'නායමුඛමාතිකා' යි කියනු ලැබේ.

ලක්ඛණමාතිකා: 'සභාගො, විසභාගො' යන මේ දෙපදයෙන් තබන ලද්දේ 'ලක්ඛණමාතිකා' නම්. මෙහි සභාගලක්ඛණ ධර්මයෙන් 'අසඨග්‍රහ, විප්‍රයොග දෙතය ද, විසභාගලක්ඛණ ධර්මයෙන් 'සඨග්‍රහ සම්ප්‍රයොග දෙතය ද යෙදියයුතු යැ. සභාග විසභාග ලක්ඛණ වශයෙන් සඨග්‍රහාදි ලක්ඛණ දක්වන්නට තබනලද වන බැවින් මේ 'ලක්ඛණමාතිකා' නම් වේ.

බාහිරමාතිකා: 'සබ්බාපි ධම්මසඨගණී ධාතුකරාය මාතිකා' යනු 'බාහිරමාතිකා' යි. මෙහි කුසලන්තිකාදි ත්‍රිකපද සංයුතක් ද භෙතුදුකාදි ද්විකපද සියයක් ද සංක්ෂිප්ත කොට දක්වන ලදි. මේ මාතෘකා පඤ්චස්කන්ධා ආදි අභ්‍යන්තරමාතෘකා දක්වූ යේ ධාතුකරාමාතෘකා අතුරෙහි නො ලා ඉන් බාහිර කොට තබනලද වන බැවින් 'බාහිරමාතිකා' නම් වේ.

නිද්දෙසයෙහි දී අභ්‍යන්තර මාතෘකාද බාහිරමාතෘකා ද නය, නයමුඛ, ලක්ඛණ යන මාතෘකා පදයන්හි ලා විභාග කරන ලද්දේ යැ. මෙසේ බලත් මැ 'ධාතුකරාප්පකරණ' යනු 'ධම්මසඨගණී මාතෘකා ද විභවිග මාතෘකා ද ගෙන 'නය, නයමුඛ, ලක්ඛණ පදයන්හි ලා කරන ලද ස්වරූප විභාගයක් බව පෙනෙයි. වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් 'ධාතුකරාප්පකරණය' සාතිරෙක බණවර සයෙකි.

පුද්ගලපඤ්ඤත්ති:

ධම්මසඨගණියෙහි තික - දූක වශයෙන් සඨග්‍රහ කරනලද ධර්මයෝ විභවිගයෙහි දී ස්කන්ධාදි වශයෙන් නිෂ්ප්‍රදේශ කොට විභාග කරන ලදහ. දෙක්හි සඨග්‍රහ කරන ලද්ද වූ ද විභාග කරන ලද්ද වූ ද ධර්මයෝ ධාතුකරායෙහි ලා 'සඨග්‍රහ අසඨග්‍රහ' ආදි කුසුස් නයෙකින් සාතිශය කොට විභාග කරන ලදහ. තදනන්තර වැ එ හැම ධර්මයන්ගේ ස්වභාව ප්‍රඥප්තියු උපාදි ප්‍රඥප්තියු ප්‍රභේද වශයෙන් දක්වන්නට "ප්පඤ්ඤකියො" යනාදින් පුද්ගලප්‍රඥප්ති දේශනා ආරබ්ධ යි.

සප්තප්‍රකරණයන් අතුරෙහි සතර වැන්න 'පුද්ගලපඤ්ඤත්තිප්පකරණ නම් වෙයි. පඤ්ඤත්ති සයෙකි; චන්ධපඤ්ඤත්ති යැ ආයතනපඤ්ඤත්ති යැ ධාතුපඤ්ඤත්ති යැ සච්චපඤ්ඤත්ති යැ ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤත්ති යැ පුද්ගල පඤ්ඤත්ති යැ කියා යි.

පඤ්චවිධ භෞයධර්මයන් අතුරෙහි ප්‍රඥප්තිය ද එකෙකි. ආභිධර්මකයන් ප්‍රඥප්තිධර්මයෙහි නොමුළා වන පිණිස ප්‍රඥප්තිධර්ම ද අභිධර්මයෙහි ලා සඩගෘහිත වෙයි. පුග්ගලපඤ්ඤාත්තිප්පකාරණයෙහි ස්කන්ධාදි පඤ්චප්‍රඥප්තීන් ආදියෙහි ලා කියතුයු පුද්ගලප්‍රඥප්ති ප්‍රභේද ප්‍රකාශනය මැ මුඛ්‍ය වන බැවින් පුද්ගල ප්‍රඥප්තිය නිසා මේ ප්‍රකාරණ පුද්ගල ප්‍රඥප්ති නම් වෙයි. ස්කන්ධාදි ප්‍රඥප්තීන් විභවිගයෙහි ලා නිෂ්ප්‍රදේශ කොට වදරන ලද බැවින් මෙහි දී එකදේශයෙකින් වදළහ. විභවිගයෙහි නො වදළ පුද්ගලප්‍රඥප්තිය මෙහි ලා විස්තර වීසින් විභාග කොට දක්වන ලදී.

‘පඤ්ඤාත්ති’ ගබ්දය වූ කළි. “ආචික්ඛති දෙසෙති පඤ්ඤාපෙති, පට්ඨපෙති” ආදි තත්ති ‘දර්ශනය ප්‍රකාශනය’ යන අරුත්හි වැටෙයි. “සුපඤ්ඤාත්තං මඤ්චපීඨං” යන තත්ති ‘ස්ථාපන නික්ෂෙපණ’ අරුත්හි වැටෙයි. ‘පුග්ගලපඤ්ඤාත්ති’ යන තත්ති ඒ දෙ අරුත් මැ වටී. පුද්ගලයන් ‘පුද්ගල’ යයි දක්වීම, පැවැසීම, තැබීම, බහාලීම පුද්ගල ප්‍රඥප්ති නම් වෙයි.

පුග්ගලපඤ්ඤාත්තිප්පකාරණ උද්දෙස නිද්දෙස වීසින් ද්විවිධ වෙයි. උද්දෙසයෙහි ඒකකය පටන් දසකය තෙක් අනුක්‍රමයෙන් රාශිදශයෙක ලා විවිධ පුද්ගලයෝ සඩග්‍රහ කරන ලදහ. ඒකක රාශියෙහි පුද්ගලයෝ පනස්දෙනෙකි. ද්විකරාශි සවිස්සෙක, ත්‍රිකරාශි සොළොසෙක, චතුෂ්කරාශි එතුන්තියෙක පඤ්චක රාශි තුද්දෙසක, සප්තකරාශි දෙකෙක, ඡට්ඨක, අෂ්ටක, නවක දශක යන්හි එකෙකි රාශිය බැවිනි. සියලු පුද්ගලයෝ තුන්සිය තෙයාසු (383) දෙනෙක් මෙහි සඩගෘහිත වෙති. උද්දෙසයෙහි කියන ලද එක් එක් පුද්ගලයා ගෙන නිර්දේශයෙහි දී විස්තර වීසින් විභාග කොට දක්වන ලද්දේ යැ. වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් ‘පුග්ගලපඤ්ඤාත්තිප්පකාරණය අතිරේකයක් සහිත බණවර පසෙක් පමණ වේ. අභිධර්මය පිළිබඳ වැ කිවයුතු දෑ ‘ධම්මසඩගණිප්පකාරණ’ සංඥාපනයෙහි කියන ලද වන බැවින් මෙහි වටාලා නො කියමහ.

මෙයට, සසුන් වැඩ කැමැති,
කරුණිමිපිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිර

ත්‍රිපිටක කායඝාලය,
මහනායක වාරිකාරාමය,
115, විජේරාම මාවත,
කොළඹ 7,
1976, සැප්තැම්බර් 20 වැනි දින දීය.

සංකේත නිරූපණය

සිමු: සිංහල මුද්‍රිත ග්‍රන්ථ

සිරිමු: සිරිසාද ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය

මජ්ඣ: බුදුම ජට්ඨසංගීති - ශාසන අභිධර්ම පිටක

සක: සියම් - තායානාර අභිධර්ම පිටක

PTS: Pali Text Society -

ධාතුකථා-විෂය සූචි

මාතිකා

1. නය මාතිකා	...	...	...	...	2
2. අබ්භන්තර මාතිකා	...	...	...	...	„
3. නයමුඛ මාතිකා	...	...	...	...	„
4. ලක්ඛණ මාතිකා	...	...	...	...	4
5. බාහිර මාතිකා	...	...	...	...	„

නිද්දෙසා

1. සඛග්ගා සඛග්ග පදනිද්දෙසා	...	...	...	6- 64
2. සඛග්ගිතෙන අසඛග්ගික පදනිද්දෙසා	...	...	...	66- 68
3. අසඛග්ගිතෙන සඛග්ගික පදනිද්දෙසා	...	...	...	70- 74
4. සඛග්ගිතෙන සඛග්ගික පදනිද්දෙසා	...	...	...	76- 78
5. අසඛග්ගිතෙන අසඛග්ගික පදනිද්දෙසා	...	...	...	80- 96
6. සම්පයොගවිජ්ජයොග පදනිද්දෙසා	...	...	...	98-130
7. සම්පයුත්තෙන විජ්ජයුත්ත පදනිද්දෙසා	...	...	...	132-134
8. විජ්ජයුත්තෙන සම්පයුත්ත පදනිද්දෙසා	...	...	...	-136
9. සම්පයුත්තෙන සම්පයුත්ත „	...	...	...	138-150
10. විජ්ජයුත්තෙන විජ්ජයුත්ත පදනිද්දෙසා	...	...	...	152-170
11. සඛග්ගිතෙන සම්පයුත්තවිජ්ජයුත්ත පදනිද්දෙසා	...	...	...	172-176
12. සම්පයුත්තෙන සඛග්ගික අසඛග්ගික පදනිද්දෙසා	...	...	...	178-192
13. අසඛග්ගිතෙන සම්පයුත්ත විජ්ජයුත්ත පදනිද්දෙසා	...	...	...	194-202
14. විජ්ජයුත්තෙන සඛග්ගිකාසඛග්ගික පදනිද්දෙසා	...	...	...	204-236

පුග්ගල පඤ්ඤාත්ති-විෂය සූචි

උද්දෙසවාරො 240-260

1. ඛන්ධ පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	240
2. ආයතන පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	"
3. ධාතු පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	"
4. සච්ච පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	"
5. ඉන්ද්‍රිය පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	242
6. පුග්ගල පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	242-260
1. එකක මාතිකා	...	...	...	212-244
2. දූක මාතිකා	...	...	...	244-
3. තික මාතිකා	...	...	...	246-248
4. චතුක්ක මාතිකා	...	...	...	248-254
5. පඤ්චක මාතිකා	...	...	...	256-
6. ඡක්ක මාතිකා	...	...	...	258-
7. සත්තක මාතිකා	...	...	...	258-
8. අට්ඨක මාතිකා	...	...	...	260-
9. නවක මාතිකා	...	...	...	"
10. දසක මාතිකා	...	...	...	"

නිද්දෙසවාරො 262-410

1. එකක නිද්දෙසො	...	...	...	262-276
2. දූක නිද්දෙසො	...	...	...	278-296
3. තික නිද්දෙසො	...	...	...	298-324
4. චතුක්ක නිද්දෙසො	...	...	...	326-382
5. පඤ්චක නිද්දෙසො	...	...	...	394-396
6. ඡක්ක නිද්දෙසො	...	...	...	398-
7. සත්තක නිද්දෙසො	...	...	...	400-402
8. අට්ඨක නිද්දෙසො	...	...	...	404-
9. නවක නිද්දෙසො	...	...	...	406-408
10. දසක නිද්දෙසො	...	...	...	410-

අභිධම්මපිටකේ

ධාතුකථාපපකරණං

අතීතමම පිටකෙ

ධාතුකථාපටකරණං

—:—

නමො තසස හගවතො අරහතො
සමමා සමබුද්ධසස

(මාතිකා)

1. නයමාතිකා.

සඛගහො අසඛගහො, සඛගහිතෙන අසඛගහිතං, අසඛගහිතෙන
සඛගහිතං සඛගහිතෙන සඛගහිතං, අසඛගහිතෙන අසඛගහිතං.

සමපයොගො විපපයොගො, සමපයුනෙන විපපයුතං, විපප-
යුනෙන සමපයුතං, සමපයුනෙන සමපයුතං, විපපයුනෙන
විපපයුතං.

සඛගහිතෙන සමපයුතං විපපයුතං, සමපයුනෙන සඛගහිතං
අසඛගහිතං, අසඛගහිතෙන සමපයුතං විපපයුතං, විපපයුනෙන
සඛගහිතං අසඛගහිතං.

2. අභ්‍යන්තරමාතිකා.

පඤ්චකඤ්චා, ආදසායකනාති, අට්ඨාරසධාතුයො, වක්ඛාරි
සට්ඨාති, බාවිසතිජ්ඣයාති, පටිච්චසමුප්පාදො, වක්ඛාරො සතිපට්ඨානා,
වක්ඛාරො සමමපධානා, වක්ඛාරො ඉද්ධිපාද, වක්ඛාරි කුසානාති,
වක්ඛාරො අප්පමඤ්ඤායො, පඤ්චිජ්ඣයාති, පඤ්චබ්‍රාති, සත්තබ්‍යොජ්ඣකා
අරියො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො, ඵයො, වෙදනා, සඤ්ඤා, වෙකනා,
වික්ඛා, අධිමොසෙඤ්ඤා, මනසිකාරො.

3. නයමුඛමාතිකා.

නීති සඛගහො, නීති අසඛගහො, චතුති සමපයොගො, චතුති විපප-
යොගො.

අභිධර්ම පිටකයෙහි

ධාතුකථා ප්‍රකරණය

ඒ භාග්‍යවත් වූ අර්හත් සමාක් සම්බුද්ධජාණන් වහන්සේට
නමස්කාර වේවා!

මාතෘකා

1. නය මාතෘකා.

සඬග්‍රහ යැ අසඬග්‍රහ යැ, සඬගෘහීතයෙන් අසඬගෘහීත යැ,
අසඬගෘහීතයෙන් සඬගෘහීත යැ, සඬගෘහීතයෙන් සඬගෘහීත යැ, අසඬගෘ-
හීතයෙන් අසඬගෘහීත යැ,

සම්ප්‍රයෝග යැ විප්‍රයෝග යැ, සම්ප්‍රයුක්තයෙන් විප්‍රයුක්ත යැ, විප්‍රයුක්ත-
යෙන් සම්ප්‍රයුක්ත යැ, සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත යැ, විප්‍රයුක්තයෙන්
විප්‍රයුක්ත යැ.

සඬගෘහීතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත යැ, සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සඬගෘහීත
අසඬගෘහීත යැ, අසඬගෘහීතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත යැ, විප්‍රයුක්තයෙන්
සඬගෘහීත අසඬගෘහීත යි.

2. අභ්‍යන්තරමාතෘකා.

පඤ්ඤානුයෝග යැ, ආදර්ශනානුයෝග යැ, අටළොස් ධාතුහු යැ,
සතර සත්‍යයෝ යැ, දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ යැ, ප්‍රතිත්‍යංගමත්‍යයෝ යැ, සතර-
සතිපට්ඨානායෝ යැ, සතර සමාක්ප්‍රධානායෝ යැ, සතර සාද්ධිපාදයෝ යැ,
සතර ධ්‍යානායෝ යැ, සතර අප්‍රාමාණ්‍යායෝ යැ, පඤ්ඤාන්තරායෝ යැ,
පඤ්ඤාබලයෝ යැ, සප්තබ්‍යාධිපතිනායෝ යැ, ආයාසභේදාභිග්‍රහ මාර්ග යැ,
ස්වර්ග යැ, වේදනා යැ, සංඥා යැ, වේතනා යැ, චිත්ත යැ, අධිමොක්ෂ යැ,
මනසිකාර යි.

3. නයමුඛමාතෘකා.

(ස්කන්ධ ධාතු ආයතන යන) තුන් පදයෙන් සඬග්‍රහ වේයි,
තුන් පදයෙන් අසඬග්‍රහ වේයි. සතර අරූපස්කන්ධයෙන් සම්ප්‍රයෝග
වේයි, සතර අරූපස්කන්ධයෙන් විප්‍රයෝග වේ.

4. ලකවණමාතිකා.

සහායෝ, විසභායෝ

5. බාහිරමාතිකා.

සබ්බා'පි ධම්මසඛගණි බාහුකරාය මාතිකා ති.

මාතිකා නිවසිකා.

4. ලක්ෂණමාතෘකා.

සභාග යැ වියභාග යි.

5. බාහිර මාතෘකා.

5. හැම ධර්මසංඛිතයේ මාතෘකා බාහු කරාවට මාතෘකා යි.

මාතෘකා නිමි.

1. සඩගහාසඩගහ පද නිදේදසෝ¹

1. රූපකඛජෙධා කතිහි ඛජෙධහි කතිහා යතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඛගහිතෝ:

රූපකඛජෙධා එකෙන ඛජෙධන එකාදසහායතනෙහි එකාදසහි ධාතුහි සඛගහිතෝ.

කතිහි අසඛගහිතෝ: වතුහි ඛජෙධහි, එකෙනායතනෙන, සතතහි ධාතුහි අසඛගහිතෝ.

2. වේදනාකඛජෙධා කතිහි ඛජෙධහි කතිහායතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඛගහිතෝ:

වේදනාකඛජෙධා එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගහිතෝ.

කතිහි අසඛගහිතෝ: වතුහි ඛජෙධහි එකාදසහායතනෙහි සතත-රසහි ධාතුහි අසඛගහිතෝ.

3. සඤ්ඤාකඛජෙධා කතිහි ඛජෙධහි කතිහායතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඛගහිතෝ:

සඤ්ඤාකඛජෙධා එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගහිතෝ.

කතිහි අසඛගහිතෝ: වතුහි ඛජෙධහි එකාදසහායතනෙහි සතත-රසහි ධාතුහි අසඛගහිතෝ.

4. සඛිඛාරකඛජෙධා කතිහි ඛජෙධහි කතිහායතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඛගහිතෝ:

සඛිඛාරකඛජෙධා එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගහිතෝ.

කතිහි අසඛගහිතෝ: වතුහි ඛජෙධහි එකාදසහායතනෙහි සතත-රසහි ධාතුහි අසඛගහිතෝ.

1. සංඝාසංගහො - PTS

1. සංග්‍රහ අසංග්‍රහ පද නිර්දේශය.

1. රූපස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්:

රූපස්කන්ධය එක්මු රූපස්කන්ධය විසින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් සම්මාණිත යි.

(ස්කන්ධාදී) කෙතෙකින්, සම්මාණිත නොවේ ද යත්: සතර නාමස්කන්ධයන් විසින් එක් මු මනායතනය විසින් සජ්ඣ විඤ්ඤා ධාතුන් විසින් අසම්මාණිත යි.

2. වේදනාස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්:

වේදනාස්කන්ධය එක් මු වේදනාස්කන්ධය විසින්, එක් මු ධර්මායතනය විසින් එක් මු ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත යි.

(ස්කන්ධාදී) කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්මාණිත යි.

3. සංඥාස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්:

සංඥාස්කන්ධය එක් මු සංඥාස්කන්ධය විසින් එක් මු ධර්මායතනය විසින් එක් මු ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත යි.

(ස්කන්ධාදී) කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්මාණිත යි.

4. සංස්කාරස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින්, කෙතෙක් ආයතනයන් විසින්, කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්:

සංස්කාර ස්කන්ධය එක් මු සංස්කාර ස්කන්ධය විසින් එක් මු ධර්මායතනය විසින් එක් මු ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත යි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්මාණිත යි.

5. විකුණුණකටදා කතිහි ඛනෙහි කතිහා යතනෙහි කතිහි ධාතුහි පබයහිනො:

**විද්‍යාඥාත්මකවලට, ඵලකත වලට, ඵලකතායතනවලට සහතික
බාගැනීම සහතිකය.**

කතීති අසඹවෙහිමො: චතුරි බ්‍රෙඩ්වි එකාදසකා'යතනෙහි එකා-දසහි ධාතුහි අසඹවෙහිමො.

6. රූපකඛ්‍යෙයා ව වේදනාකඛ්‍යෙයා ව කතිහි ඛ්‍යෙයාහි කතිහා'-
යනනෙහි කතිහි ධාතුහි සබ්‍යහිසා:

රූපකමන්දා ව වේදනාකමන්දා ව ද්විතී බන්ධනි එකාදසොයක-
නෙහි එකාදසහි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

**කඩිනම් අසඹාගන්නා: කිහි බලෙන් ඵලකායකවන සත්කම්
ඩානුගි අසඹාගන්නා.**

7. රූපකම්පනය ව සතුටුකම්පනය ව -ලෙ- දවිති බලෙන් එකාදසහසතොති එකාදසති ධාතුති සමගතිනා.

**කතිහි අසඹාගිතා: තීහි ටෛඩ්හි එකෙනාසතනෙන පතාහි
ධාතුහි අසඹාගිතා.**

8. රුපකකිණෙකු ව සබ්බාරකකිණෙකු ව -ලෙ- ද්විති වෙනෙකි
එකාදසගාශතනොති එකාදසති ධාතුති සමගතිතා.

**කවිභී අසඹගිතා: තිභි ටෛදිභි ඵකෛනායකෛනා සකකභි
ධාතූභි අසඹගිතා.**

9. රුපකමිනෙයා ව විකුණුණකමිනෙයා ව -පෙ- දව්වි මනෙති
කොදසහායකනෙති අට්ඨාරසති බානුති සඛනිතා.

**කඩිසි අසඹනේතා: තිහි ටෞඩ් න කෙහිව් ආයතනෙහි න කාහිව්
ඩාතුහි අසඹනේතා.**

5. විඥනාස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් බාතුන් විසින් සම්බන්ධ වී ඇත්තේ:

විඥනාස්කන්ධය එක් මූල විඥනාස්කන්ධය විසින් එක් මූල මනායනය විසින් සර්ව විඥනා බාතුන් විසින් සම්බන්ධ වී ඇත.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ වී ඇත්තේ: සතර ස්කන්ධයකින් එකෙකුට ආයතනයකින් එකෙකුට බාතුයෙකින් අසම්බන්ධ වී ඇත.

6. රූපස්කන්ධයක් වේදනාස්කන්ධයක් කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් බාතුන් විසින් සම්බන්ධ වී ඇත්තේ:

රූපස්කන්ධයක් වේදනාස්කන්ධයක් (රූප-වේදනා යන) ස්කන්ධයන් දෙදෙනා විසින් එකෙකුට ආයතනයකින් එකෙකුට බාතුයෙකින් සම්බන්ධ වෙති.

(ස්කන්ධාදි) කෙතෙකින් අසම්බන්ධ වී ඇත්තේ: ස්කන්ධ තුනකින් එක් මූල මනායනයෙන් සර්ව විඥනා බාතුන් විසින් අසම්බන්ධ වෙති.

7. රූපස්කන්ධයක් සංඥාස්කන්ධයක් ... (රූප - සංඥා යන) ස්කන්ධ දෙකින් එකෙකුට ආයතනයකින් එකෙකුට බාතුයෙකින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ වී ඇත්තේ: ස්කන්ධ තුනකින් එක් මූල මනායනයෙන් සර්ව විඥනා බාතුන් විසින් අසම්බන්ධ වෙති.

8. රූපස්කන්ධයක් සංස්කාරස්කන්ධයක් -ප- (රූප සංස්කාර යන) ස්කන්ධ දෙකින් එකෙකුට ආයතනයකින් එකෙකුට බාතුයෙකින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ වී ඇත්තේ: ස්කන්ධ තුනකින් එක් මනායනය විසින් සර්ව විඥනා බාතුන් විසින් අසම්බන්ධ වෙති.

9. රූපස්කන්ධයක් විඥනාස්කන්ධයක් ... (රූප - විඥනා යන) ස්කන්ධ දෙකින් දෙකෙකුට ආයතනයන් විසින් අවමයෙන් බාතුන් විසින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ වී ඇත්තේ: ස්කන්ධ තුනකින් අසම්බන්ධ වෙති. කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාතු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බන්ධ නොවෙති.

10. රූපකමමෙව ච වේදනාකමමෙව ච සංඝාතකමමෙව ච කතීති ඛෙදාති කතීනායකමෙව කතීති ධාතුති සමමනිතා:

රූපකමමෙව ච වේදනාකමමෙව ච සංඝාතකමමෙව ච කතීති ඛෙදාති ඵකාදසභායකමෙව ඵකාදසති ධාතුති සමමනිතා.

කතීති අසමමනිතා: ඵ්ථි ඛෙදාති ඵකමනායකමෙව සකතී ධාතුති අසමමනිතා.

11. රූපකමමෙව ච වේදනාකමමෙව ච සංඝාරකමමෙව ච -පෙ- තීති ඛෙදාති ඵකාදසභායකමෙව ඵකාදසති ධාතුති සමමනිතා.

කතීති අසමමනිතා: ඵ්ථි ඛෙදාති ඵකමනායකමෙව සකතී ධාතුති අසමමනිතා.

12. රූපකමමෙව ච වේදනාකමමෙව ච වීඤ්ඤාකමමෙව ච -පෙ- තීති ඛෙදාති ආදසභායකමෙව අට්ඨාරසති ධාතුති සමමනිතා.

කතීති අසමමනිතා: ඵ්ථි ඛෙදාති න කෙතිථි ආයකමෙව න කාතිථි ධාතුති අසමමනිතා.

13. රූපකමමෙව ච වේදනාකමමෙව ච සංඝාතකමමෙව ච සංඝාරකමමෙව ච කතීති ඛෙදාති කතීනායකමෙව කතීති ධාතුති සමමනිතා:

රූපකමමෙව ච වේදනාකමමෙව ච සංඝාතකමමෙව ච සංඝාරකමමෙව ච චතුති ඛෙදාති ඵකාදසභායකමෙව ඵකාදසති ධාතුති සමමනිතා.

කතීති අසමමනිතා: ඵකමන ඛෙදාති ඵකමනායකමෙව සකතී ධාතුති අසමමනිතා.

14. රූපකමමෙව ච වේදනාකමමෙව ච සංඝාතකමමෙව ච වීඤ්ඤාකමමෙව ච -පෙ- චතුති ඛෙදාති ආදසභායකමෙව අට්ඨාරසති ධාතුති සමමනිතා.

කතීති අසමමනිතා: ඵකමන ඛෙදාති න කෙතිථි ආයකමෙව න කාතිථි ධාතුති අසමමනිතා.

10. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුත් විසින් සම්මාණීත ද යත්: රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් තුන් ස්කන්ධයන් විසින් ඵකොළොස් ආයතනයකින් ඵකොළොස් බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකකින් එක් මැ මනායතනය විසින් සජ්ඣ විඤ්ඤාබාහුත් විසින් අසම්මාණීත වෙත්.

11. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් ... තුන් ස්කන්ධයන් විසින් ඵකොළොස් ආයතනයෙකින් ඵකොළොස් බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකකින් එක් මැ මනායතනය විසින් සජ්ඣ විඤ්ඤා බාහුත් විසින් අසම්මාණීත වෙත්.

12. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් විඤ්ඤාස්කන්ධයත් ... තුන් ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුත් විසින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් අසම්මාණීත වෙත්. කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසම්මාණීත නොවෙත්.

13. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුත් විසින් සම්මාණීත ද යත්:

රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් සතරස්කන්ධයෙකින් ඵකොළොස් ආයතනයෙකින් ඵකොළොස් බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: එක් මැ, විඤ්ඤාස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායතනය විසින් සජ්ඣ විඤ්ඤා බාහුත් විසින් අසම්මාණීත වෙත්.

14. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥාස්කන්ධයත් විඤ්ඤාස්කන්ධයත් ... සතර ස්කන්ධයෙකින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුත් විසින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: එක් මැ (සංස්කාර) ස්කන්ධය විසින් අසම්මාණීත වෙති. කිසි ආයතන කෙනෙකු විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසම්මාණීත නොවෙත්.

15. රූපකමන්ධා ව වේදනාකමන්ධා ව සංඝස්සකමන්ධා ව සංඛාරකමන්ධා ව විඤ්ඤාණකමන්ධා ව කතීති ඛන්ධෙති කතීභායතනෙනි කතීති ධාතුති සමග්ගිතා:

රූපකමන්ධා ව වේදනාකමන්ධා ව සංඝස්සකමන්ධා ව සංඛාරකමන්ධා ව විඤ්ඤාණකමන්ධා ව පඤ්චිති ඛන්ධෙති ආදායභායතනෙනි අට්ඨාරසති ධාතුති සමග්ගිතා.

කතීති අසමග්ගිතා: න කෙතිථි ඛන්ධෙති න කෙතිථි ආයතනෙනි න කාතිථි ධාතුති අසමග්ගිතා.

16. පඤ්චකමන්ධා කතීති ඛන්ධෙති කතීභායතනෙනි කතීති ධාතුති සමග්ගිතා: පඤ්චකමන්ධා පඤ්චිති ඛන්ධෙති ආදායභායතනෙනි අට්ඨාරසති ධාතුති සමග්ගිතා.

කතීති අසමග්ගිතා: න කෙතිථි ඛන්ධෙති න කෙතිථි ආයතනෙනි න කාතිථි ධාතුති අසමග්ගිතා.

17. වක්ඛායතනං කතීති ඛන්ධෙති කතීභායතනෙනි කතීති ධාතුති සමග්ගිතං: වක්ඛායතනං එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සමග්ගිතං.

කතීති අසමග්ගිතං: වතුති ඛන්ධෙති එකාදායභායතනෙනි සක්කරසති ධාතුති අසමග්ගිතං.

18-26. යොතායතනං-පෙ-සානායතනං-ජිට්ඨායතනං-කායායතනං-රූපායතනං-සද්දායතනං-ගජ්ජායතනං-රසායතනං-ඓවාට්ඨබ්බායතනං-එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සමග්ගිතං.

කතීති අසමග්ගිතං: වතුති ඛන්ධෙති එකාදායභායතනෙනි සක්කරසති ධාතුති අසමග්ගිතං.

15. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥාස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් විඥානස්කන්ධයත් කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් බාහුන් වීසින් සම්මාණිත ද යත්:

රූපස්කන්ධයත්, වේදනාස්කන්ධයත්, සංඥාස්කන්ධයත්, සංස්කාරස්කන්ධයත්, විඥානස්කන්ධයත් පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් බාහුන් වීසින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධකෙනකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් වීසින් කිසි බාහු කෙනකුත් වීසින් අසම්මාණිත නොවෙත්.

16. පඤ්චස්කන්ධයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් බාහුන් වීසින් සම්මාණිත ද යත්: පඤ්චස්කන්ධයෝ පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් බාහුන් වීසින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් වීසින්, කිසි ආයතන කෙනකුත් වීසින් කිසි බාහු කෙනකුත් වීසින් අසම්මාණිත නො වෙති.

17. චක්ඛායතනය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් බාහුන් වීසින් සම්මාණිත ද යත්: චක්ඛායතනය එක් මැ රූපස්කන්ධය වීසින් එක් මැ චක්ඛායතනය වීසින් එක් මැ චක්ඛු බාහුව වීසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර නාමස්කන්ධයන් වීසින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වෙයි.

18-26. භෞතායතනය...සාත්තායතනය...ජිත්වායතනය...කායායතනය ... රූපායතනය ... සද්දායතනය ... ගන්ධායතනය ... රසායතනය ... ඓද්ධියායතනය එක් මැ රූපස්කන්ධය වීසින් එක් ආයතනයෙකින් එක් බාහුවකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර නාමස්කන්ධයන් වීසින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

27. මනායතනං -පෙ- ඵකෙන ඛජෙන ඵකෙනායතනෙන සත්තං ධාතුභි සඛගතිං.

කතීභි අසඛගතිං: වතුභි ඛජෙනි ඵකාදසභායතනෙනි ඵකාදසභි ධාතුභි අසඛගතිං.

28. ධම්මායතනං -පෙ- අසඛගං ඛජිතො ධජෙනා වතුභි ඛජෙනි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිං.

කතීභි අසඛගතිං: ඵකෙන ඛජෙන ඵකාදසභායතනෙනි සත්ත- රසභි ධාතුභි අසඛගතිං,

29. වක්ඛායතනං ව සොතායතනං ව -පෙ- ඵකෙන ඛජෙන දථිභා- යතනෙනි දථිභි ධාතුභි සඛගතිං.

කතීභි අසඛගතිං: වතුභි ඛජෙනි දසභායතනෙනි සොළසභි ධාතුභි අසඛගතිං,

30-37. වක්ඛායතනාඤ්ඤි සානායතනාඤ්ඤි -පෙ- වක්ඛායතනාඤ්ඤි ජිව්භායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි කායායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි රූපායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි සද්දයතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි ගන්ධායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි රසායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි ඵොච්ඡිධ්මායතනාඤ්ඤි ඵකෙන ඛජෙන දථිභායතනෙනි දථිභි ධාතුභි සඛගතිං.

කතීභි අසඛගතිං: වතුභි ඛජෙනි දසභායතනෙනි සොළසභි ධාතුභි අසඛගතිං.

38. වක්ඛායතනාඤ්ඤි මනායතනාඤ්ඤි -පෙ- දථිභි ඛජෙනි දථිභායත- නෙනි අච්ඡිභි ධාතුභි සඛගතිං.

කතීභි අසඛගතිං: තීභි ඛජෙනි දසභායතනෙනි දසභි ධාතුභි අසඛගතිං:

39. වක්ඛායතනාඤ්ඤි ධම්මායතනාඤ්ඤි -පෙ- අසඛගං ඛජිතො ධජෙනා වතුභි ඛජෙනි දථිභායතනෙනි දථිභි ධාතුභි සඛගතිං.

කතීභි අසඛගතිං: ඵකෙන ඛජෙන දසභායතනෙනි සොළසභි ධාතුභි අසඛගතිං.

27. මනායතනය එක් මැ විඥානස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායනය විසින් සප්තවිඥානධාතූන් විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතූයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

28. ධම්මායතනය... අසම්මත ධම්මායතනය ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන (රූපාදි) සතර ස්කන්ධයන් විසින් එක් මැ ධර්මායතනය විසින් එක් මැ ධර්මධාතූව විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: එක් මැ විඥාන ස්කන්ධය විසින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතූයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

29. චක්ඛායතනයත් සොකායතනයත්... එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතූයෙකින් අසම්මාණිත වෙති.

30-37. චක්ඛායතනයත් ඝාතායතනයත්... චක්ඛායතනයත් ජීවිතායතනයත්... චක්ඛායතනයත් කායායතනයත් ... චක්ඛායතනයත් රූපායතනයත්... චක්ඛායතනයත් සද්දයතනයත් ... චක්ඛායතනයත් ගන්ධායතනයත්... චක්ඛායතනයත් රසායතනයත් ... චක්ඛායතනයත් ඓද්ධිමායතනයත්... එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතූයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

38. චක්ඛායතනයත් මනායතනයත්... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකකින් ධාතු අටකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් දස ධාතූයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

39. චක්ඛායතනයත් ධම්මායතනයත්... අසම්මත ධම්මායතනය ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන (රූපාදි) සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: එක් මැ (විඥාන) ස්කන්ධය විසින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතූයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

40. ආදසායකනාති කතිති ඛජෙති කතිහායකනෙති කතිති ධාතුහි සඛගතිතා:

ආදසායකනාති අසඛිතං ඛජිතො යපෙඤා පඤ්චති ඛජෙති ආදසායකනෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: න කෙතිථි ඛජෙති න කෙතිථි ආයකනෙති න කාතිථි ධාතුහි අසඛගතිතා.

41. චක්ඛුධාතු කතිති ඛජෙති කතිහායකනෙති කතිති ධාතුහි සඛගතිතා: චක්ඛුධාතු ඵකෙන ඛජෙති ඵකෙනායකනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: චතුහි ඛජෙති ඵකාදසහායකනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

42-57. සොතධාතු -පෙ- සානධාතු - ජිව්‍යාධාතු - කායධාතු - රූපධාතු - සද්දධාතු-ගන්ධධාතු-රසධාතු -ඵච්චබ්බධාතු-චක්ඛුච්ඡිඤ්ඤාධාතු - සොතච්ඡිඤ්ඤාධාතු - සානච්ඡිඤ්ඤාධාතු - ජිව්‍යාච්ඡිඤ්ඤාධාතු කායච්ඡිඤ්ඤාධාතු - මනොධාතු - මනොච්ඡිඤ්ඤාධාතු ඵකෙන ඛජෙති-ඵකෙනායකනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: චතුහි ඛජෙති ඵකාදසහායකනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

58. ධම්මධාතු -පෙ- අසඛිතං ඛජිතො යපෙඤා චතුහි ඛජෙති ඵකෙනායකනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: ඵකෙන ඛජෙති ඵකාදසහායකනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

59. චක්ඛුධාතු ච සොතධාතු ච -පෙ- ඵකෙන ඛජෙති ද්විහායකනෙති ද්විති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: චතුහි ඛජෙති දසහායකනෙති සොළසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

40. ද්වාදසායතනයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් බාහුන් වීසින් අසඬගෘහීත ද යත්:

ද්වාදසායතනයෝ අසඬබත ධර්මායතනය ස්කන්ධ හෙයින් ගොගෙන පඤ්චස්කන්ධයෙන් ද්වාදසායතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් වීසින් කිසි බාහු කෙනකුත් වීසින් අසඬගෘහීත නොවේ.

41. චක්ඛුබාහුව කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් බාහුන් වීසින් සඬගෘහීත ද යත්: චක්ඛු බාහුව එක් මැ රූපස්කන්ධයෙන් එක් මැ චක්ඛායතනයෙන් එක් මැ චක්ඛුබාහුයෙන් සඬගෘහීත වෙයි.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වේ.

42-57. සොතබාහුව... සානබාහුව... ජීව්හාබාහුව... කායබාහුව... රූපබාහුව... සද්දබාහුව... ගන්ධබාහුව... රසබාහුව... ඵොටඨබ්බබාහුව... චක්ඛුවිඤ්ඤාණබාහුව... සොතවිඤ්ඤාණබාහුව සානවිඤ්ඤාණ බාහුව... ජීව්හාවිඤ්ඤාණ බාහුව... කායවිඤ්ඤාණ බාහුව... මනොබාහුව... මනොවිඤ්ඤාණ බාහුව... එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් එක් බාහුවකින් සඬගෘහීත වෙයි.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වේ.

58. ධම්මබාහුව... අසඬබත ධම්මායතනය ස්කන්ධ හෙයින් නොගෙන සතර ස්කන්ධයකින් එක් මැ ධම්මායතනයෙන් එක් මැ ධම්මබාහුයෙන් සඬගෘහීත වෙයි.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් මැ විද්‍යෙන් ස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුවකින් අසඬගෘහීත වේ.

59. චක්ඛුබාහුවත් සොතබාහුවත් ... එක් මැ රූපස්කන්ධයෙන් ආයතන දෙකකින් බාහුන් දෙකකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

60-67. වක්ඛුධාතු ව සාන ධාතු ව -පෙ- වක්ඛුධාතු ව ජිව්තාධාතු ව- වක්ඛුධාතු ව කායධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව රූපධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව සඤ්ඤාධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව ගන්ධධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව රසධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව ඵොට්ඨබ්බධාතු ව එකෙන බෙදෙන ද්විතීයයනෙනි ද්විතී ධාතුහි සඛග්ගිතා..

කතීහි අසඛග්ගිතා: වතුහි බෙදෙහි දසභායකනෙනි සොළසහි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

68. වක්ඛු ධාතු ව වක්ඛුච්ඡිද්ධාතු ව -පෙ- ද්විතී බෙදෙහි ද්විතීයයන නෙනි ද්විතී ධාතුහි සඛග්ගිතා.

කතීහි අසඛග්ගිතා: තීහි බෙදෙහි දසභායකනෙනි සොළසහි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

69-74. වක්ඛුධාතු ව සොත චිද්ධාතු ව -පෙ-වක්ඛුධාතු ව සාන චිද්ධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව ජිව්තාචිද්ධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව කායචිද්ධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව මනෝධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව මනෝ චිද්ධාතු ව ද්විතී බෙදෙහි ද්විතීයයනෙනි ද්විතී ධාතුහි සඛග්ගිතා.

කතීහි අසඛග්ගිතා: තීහි බෙදෙහි දසභායකනෙනි සොළසහි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

75. වක්ඛුධාතු ව ධම්මධාතු ව -පෙ- අසඛග්ගිතං බෙදෙහි සංඝභායකනෙනි ද්විතී ධාතුහි සඛග්ගිතා.

කතීහි අසඛග්ගිතා: එකෙන බෙදෙන දසභායකනෙනි සොළසහි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

76. අට්ඨාරසධාතුයො කතීහි බෙදෙහි කතීභායකනෙනි කතීහි ධාතුහි සඛග්ගිතා:

අට්ඨාරස ධාතුයො අසඛග්ගිතං බෙදෙහි සංඝභායකනෙනි පඤ්ඤාහි බෙදෙහි ද්විතීයයනෙනි අට්ඨාරසහි ධාතුහි සඛග්ගිතා.

කතීහි අසඛග්ගිතා: න කෙහිවි බෙදෙහි න කෙහිවි ආයතනෙනි න කාහිවි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

60-67. වක්ඛු බාහුවත් සාන බාහුවත්... වක්ඛුබාහුවත් ජිව්හා බාහුවත් ... වක්ඛුබාහුවත් කාය බාහුවත් ... වක්ඛු බාහුවත් රූප බාහුවත් වක්ඛු බාහුවත් සද්දබාහුවත් ... වක්ඛුබාහුවත් ගන්ධබාහුවත් ... වක්ඛු බාහුවත් රසබාහුවත් ... වක්ඛුබාහුවත් ඵොට්ඨබ්බබාහුවත් ... එක් මෑ රූපස්කන්ධය විසින් ආයතන දෙකකින් බාහු දෙකකින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුවකින් අසම්බාහිත වෙත්.

68. වක්ඛුබාහුවත් වක්ඛුවිඤ්ඤාණබාහුවත්... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකකින් බාහු දෙකකින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුවකින් අසම්බාහිත වෙත්.

69-74. වක්ඛුබාහුවත් සෝතවිඤ්ඤාණ බාහුවත් ... වක්ඛුබාහුවත් සානවිඤ්ඤාණබාහුවත් වක්ඛු බාහුවත් ජිව්හාවිඤ්ඤාණබාහුවත්... වක්ඛු බාහුවත්, කාය විඤ්ඤාණ බාහුවත්... වක්ඛු බාහුවත් මනොබාහුවත් වක්ඛු බාහුවත් මනොවිඤ්ඤාණ බාහුවත් ... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකකින් බාහු දෙකකින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුවකින් අසම්බාහිත වෙති.

75. වක්ඛු බාහුවත් ධම්මබාහුවත් ... අසම්බන්ධම්මබාහුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකකින් බාහු දෙකකින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: එක් මෑ ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසම්බාහිත වෙත්.

76. අටළොස් බාහුහු කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් බාහුන් විසින් සම්බාහිත ද යත්: අටළොස් බාහුහු අසම්බන්ධම්මබාහුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් ද්වාදශායතනයෙන් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්බාහිත නො වෙත්.

77. දුක්ඛසච්චං කතීති ඛජෙධිති කතීහායතනෙනි කතීති බාහුති සඛගතිතං.

දුක්ඛසච්චං පඤ්ඤාති ඛජෙධිති ද්වාදසහායතනෙනි අටධාරසති බාහුති සඛගතිතං.

කතීති අසඛගතිතං: න කෙහිචි ඛජෙධිති න කෙහිචි ආයතනෙනි න කාහිචි බාහුති අසඛගතිතං.

78-79. සමුදයසච්චං -පෙ- මග්ගසච්චං- එකෙන ඛජෙධිත එකෙනා-යතනෙන එකාය බාහුයා සඛගතිතං.

කතීති අසඛගතිතං: චතුති ඛජෙධිති එකාදසහායතනෙනි සත්තරසති බාහුති අසඛගතිතං.

80. තිරොධසච්චං -පෙ- න කෙහිචි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා සඛගතිතං.

කතීති අසඛගතිතං: පඤ්ඤාති ඛජෙධිති එකාදසහායතනෙනි සත්තරසති බාහුති අසඛගතිතං.

81. දුක්ඛසච්චංඤ්ඤා සමුදයසච්චංඤ්ඤා -පෙ- පඤ්ඤාති ඛජෙධිති ද්වාදසහාය-තනෙනි අටධාරසති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛජෙධිති න කෙහිචි ආයතනෙනි න කාහිචි බාහුති අසඛගතිතා.

82. දුක්ඛසච්චංඤ්ඤා මග්ගසච්චංඤ්ඤා -පෙ- පඤ්ඤාති ඛජෙධිති ද්වාදසහාය-තනෙනි අටධාරසති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛජෙධිති න කෙහිචි ආයතනෙනි න කාහිචි බාහුති අසඛගතිතා.

83. දුක්ඛසච්චංඤ්ඤා තිරොධසච්චංඤ්ඤා -පෙ- අසඛගතං ඛජෙධිතො ධජෙධිතො පඤ්ඤාති ඛජෙධිති ද්වාදසහායතනෙනි අටධාරසති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛජෙධිති න කෙහිචි ආයතනෙනි න කාහිචි බාහුති අසඛගතිතා.

77. දූඛ සත්‍යය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතූන් විසින් සම්මාණික ද යත්: දූඛ සත්‍යය පඤ්චස්කන්ධය විසින් ද්වාදශායතනය විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සම්මාණික වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණික ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහුකෙනකුත් විසින් අසම්මාණික නොවේ.

78-79. සමුදය සත්‍යය ... මාර්ග සත්‍යය... එක් මැ සංස්කාර ස්කන්ධය විසින් එක් මැ ධර්මායතනය විසින් එක් මැ ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණික වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණික ද යත්: ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණික වේ.

80. නිරොධසත්‍යය... කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් සම්මාණික නො වෙයි. එක් මැ ධර්මායතනය විසින් එක් මැ ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණික වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණික වේ ද යත්: පඤ්චස්කන්ධය විසින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණික වේ.

81. දූඛසත්‍යයක් සමුදයසත්‍යයක් ... පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්මාණික වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණික ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්මාණික නො වෙත්.

82. දූඛසත්‍යයක් මාර්ගසත්‍යයක් ... පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්මාණික වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණික ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්මාණික නො වෙත්.

83. දූඛසත්‍යයක් නිරොධසත්‍යයක් ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්මාණික වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණික ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්මාණික නො වෙත්.

84. දුක්ඛසච්චයානං සමුදයසච්චයානං මග්ගසච්චයානං -පෙ- පඤ්ඤානි ඛෙදනි හි ද්වාදසභායතනෙනි අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛෙදනි න කෙහිචි ආයතනෙනි න කාහිචි ධාතුහි අසඛගතිතා.

85. දුක්ඛසච්චයානං සමුදයසච්චයානං මග්ගසච්චයානං -පෙ- අසඛිකං ඛෙදනො ධර්මපඤ්ඤා පඤ්ඤානි ඛෙදනි ද්වාදසභායතනෙනි අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛෙදනි න කෙහිචි ආයතනෙනි න කාහිචි ධාතුහි අසඛගතිතා.

86. දුක්ඛසච්චයානං සමුදයසච්චයානං මග්ගසච්චයානං -පෙ- නිරෝධ-සච්චයානං අසඛිකං ඛෙදනො ධර්මපඤ්ඤා පඤ්ඤානි ඛෙදනි ද්වාදසභායතනෙනි අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛෙදනි න කෙහිචි ආයතනෙනි න කාහිචි ධාතුහි අසඛගතිතා.

87. වසනාරි සච්චානි කතීහි ඛෙදනි කතීභායතනෙනි කතීහි ධාතුහි සඛගතිතානි:

වසනාරි සච්චානි අසඛිකං ඛෙදනො ධර්මපඤ්ඤා පඤ්ඤානි ඛෙදනි ද්වාදසභායතනෙනි අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතානි.

කතීහි අසඛගතිතානි: න කෙහිචි ඛෙදනි න කෙහිචි ආයතනෙනි න කාහිචි ධාතුහි අසඛගතිතානි.

88. වසබ්බජ්ජියං කතීහි ඛෙදනි කතීභායතනෙනි කතීහි ධාතුහි සඛගතිතා:

වසබ්බජ්ජියං එකෙන ඛෙදනා එකන්තායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගතිතං.

කතීහි අසඛගතිතා: වතුහි ඛෙදනි එකාදසභායතනෙනි සත්තරසති ධාතුහි අසඛගතිතං.

84. දූෂ්ටත්වයෙන් සම්ප්‍රදායයන්ගෙන් මාර්ගයන්ගෙන් ... පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස්බාහුන් විසින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බන්ධ නො වෙත්.

85. දූෂ්ටත්වයෙන් සම්ප්‍රදායයන්ගෙන් මාර්ගයන්ගෙන් ... අසම්බන්ධ බාහුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස්-බාහුන් විසින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බන්ධ නො වෙත්.

86. දූෂ්ටත්වයෙන් සම්ප්‍රදායයන්ගෙන් මාර්ගයන්ගෙන් මාර්ගයන්ගෙන් ... අසම්බන්ධබාහුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බන්ධ නොවෙත්.

87. චතුස්සත්‍යයේ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් බාහුන් විසින් සම්බන්ධ ද යත්:

චතුස් සත්‍යයේ අසම්බන්ධබාහුව ස්කන්ධභාවයෙන් හැර පියා පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: කිසි ස්කන්ධකෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බන්ධ නො වෙත්.

88. චක්ඛුන්ද්‍රියය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතන යන් විසින් කෙතෙක් බාහුන් විසින් සම්බන්ධ ද යත්:

චක්ඛුන්ද්‍රියය එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් එක් මැ චක්ඛායතනය විසින් එක් මැ චක්ඛුබාහුව විසින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

89-94. සොතින්ද්‍රියං -පෙ- සාතින්ද්‍රියං - ජිව්හින්ද්‍රියං - කායින්ද්‍රියං - ඉන්ද්‍රියං - පුරිසින්ද්‍රියං - එකෙන ඔනෙකෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං: චතුරි ඔනෙකි එකාදසභායතනෙනි සත්තරසති ධාතුති අසඛග්ගිතං.

95. මනින්ද්‍රියං -පෙ- එකෙන ඔනෙකෙන එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං: චතුරි ඔනෙකි එකාදසභායතනෙනි එකාදසති ධාතුති අසඛග්ගිතං.

96. ජිව්හින්ද්‍රියං -පෙ- ද්විති ඔනෙකි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං: තීති ඔනෙකි එකාදසභායතනෙනි සත්තරසති ධාතුති අසඛග්ගිතං.

97-109. සුඛින්ද්‍රියං -පෙ- දුක්ඛින්ද්‍රියං- සොමනසසින්ද්‍රියං- දෙමන- සසින්ද්‍රියං- උපෙක්ඛින්ද්‍රියං- සද්ධින්ද්‍රියං- විරිසින්ද්‍රියං- සතින්ද්‍රියං- සමාධිත්ද්‍රියං- පඤ්ඤින්ද්‍රියං- අනඤ්ඤතඤ්ඤසංඝාමිතින්ද්‍රියං- අඤ්ඤින්ද්‍රියං- අඤ්ඤතාචිත්තයං- එකෙන ඔනෙකෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං: චතුරි ඔනෙකි එකාදසභායතනෙනි සත්තරසති ධාතුති අසඛග්ගිතං.

110. චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සොතින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- එකෙන ඔනෙකෙන ද්විභායතනෙනි ද්විති ධාතුති සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං: චතුරි ඔනෙකි දසභායතනෙනි සොළසති ධාතුති අසඛග්ගිතං.

111-115. චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සාතින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා ජිව්හින්ද්‍රියඤ්ඤා - චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා කායින්ද්‍රියඤ්ඤා- චක්ඛුන්ද්‍රියං ච ඉන්ද්‍රියඤ්ඤා- චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා පුරිසින්ද්‍රියඤ්ඤා- එකෙන ඔනෙකෙන ද්විභායතනෙනි ද්විති ධාතුති සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං: චතුරි ඔනෙකි දසභායතනෙනි සොළසති ධාතුති අසඛග්ගිතං.

89-94. **සොතින්ද්‍රියය... ඝාතින්ද්‍රියය... ජිව්හින්ද්‍රියය... කායින්ද්‍රියය... ඉන්ද්‍රියය ... පුරිසින්ද්‍රියය ...** එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

95. **මනින්ද්‍රියය ...** එක් මැ විඥානස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනාසනාය විසින් සජ්ඣ විඥාන ධාතූන් විසින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

96. **ජීවිතින්ද්‍රියය ...** ස්කන්ධ දෙකකින් එක් මැ ධර්මායතනයෙන් එක් මැ ධර්මධාතුවෙන් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

97-109. **සුඛින්ද්‍රියය ... දුක්ඛින්ද්‍රියය ... සොමනස්සින්ද්‍රියය ... දෙමනස්සින්ද්‍රියය ... උපෙක්ඛින්ද්‍රියය ... සද්ධින්ද්‍රියය ... විරිධින්ද්‍රියය ... සතින්ද්‍රියය ... සමාධිත්ද්‍රියය ... පඤ්ඤින්ද්‍රියය ... අනඤ්ඤානඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය ... අඤ්ඤින්ද්‍රියය ... අඤ්ඤානාවිත්ද්‍රියය ...** එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

110. **චක්ඛුන්ද්‍රියයත් සෝතින්ද්‍රියයත් ...** එක් මැ රූපස්කන්ධයෙන් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වෙත්.

111-115. **චක්ඛුන්ද්‍රියයත් ඝාතින්ද්‍රියයත්... චක්ඛුන්ද්‍රියයත් ජිව්හින්ද්‍රියයත්... චක්ඛුන්ද්‍රියයත් කායින්ද්‍රියයත්... චක්ඛුන්ද්‍රියයත් ඉන්ද්‍රියයත්... චක්ඛුන්ද්‍රියයත් පුරිසින්ද්‍රියයත්... එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්බන්ධ වෙති.**

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වෙත්.

116. වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා මනින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩනි ද්විතියායතනෙනි අට්ඨති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතිති අසඛ්‍යතිතා: තිති ඛණ්ඩනි දසතායතනෙනි දසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

117. වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා ඵ්විතින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩනි ද්විතියායතනෙනි ද්විති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතිති අසඛ්‍යතිතා: තිති ඛණ්ඩනි දසතායතනෙනි සොළසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

118-130. වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සුඛින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා දුක්ඛින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සොමනසසින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා දෙමනසසින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා උපෙකඛින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා විරිඪින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සතින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සමාධින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා පඤ්ඤාදින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා අනඤ්ඤා- තඤ්ඤාසාමිතින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා අඤ්ඤාදින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා අඤ්ඤානාථින්ද්‍රියඤ්ඤා- ද්විති ඛණ්ඩනි ද්විතියායතනෙනි ද්විති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතිති අසඛ්‍යතිතා: තිති ඛණ්ඩනි දසතායතනෙනි සොළසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

131. ඛාච්ඡතින්ද්‍රියානි කතිති ඛණ්ඩනි කතිතායතනෙනි කතිති බාහුති සඛ්‍යතිතානි:

ඛාච්ඡතින්ද්‍රියානි චතුති ඛණ්ඩනි සත්තතායතනෙනි තෙරසති බාහුති සඛ්‍යතිතානි.

කතිති අසඛ්‍යතිතානි: එකෙන ඛණ්ඩන පඤ්ඤාතායතනෙනි පඤ්ඤති බාහුති අසඛ්‍යතිතානි.

132. අච්ඡජා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුතා සඛ්‍යතිතා.

කතිති අසඛ්‍යතිතා: චතුති ඛණ්ඩනි එකාදසතායතනෙනි සත්තරසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

116. වක්ඛුන්ද්‍රියයත් මනින්ද්‍රියයත් ... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකකින් ධාතු අටෙකින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද; යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් දස ධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙති.

117. වක්ඛුන්ද්‍රියයත් ජීවිතින්ද්‍රියයත් ... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතූන් දෙකෙකින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙත්.

118-130. වක්ඛුන්ද්‍රියයත් සුචිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් දුක්චිත්තද්‍රියයත් වක්ඛුන්ද්‍රියයත් සොමනස්සිත්තද්‍රියයත් වක්ඛුන්ද්‍රියයත් දෙමනස්සිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් උපෙක්ඛිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් සඤ්චිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් විරිසිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් සතිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් ... සමාධිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් පඤ්ඤිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් අනඤ්ඤානඤ්ඤස්සාමිතිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් අඤ්ඤිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් අඤ්ඤාතාවිත්තද්‍රියයත් ... ස්කන්ධ දෙකෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙත්.

131. දෙව්සි ඉන්ද්‍රියයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතූන් විසින් සඛගාභීත ද යත්: දෙව්සි ඉන්ද්‍රියයෝ සතර ස්කන්ධයකින් සප්ත ආයතනයකින් තෙලෙස් ධාතුයෙකින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් පඤ්ච ආයතනයකින් පඤ්චධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙත්.

132. අවිද්‍යාව ... එක් මෑ සංස්කාරස්කන්ධය විසින් එක් මෑ ධර්මායතනය විසින් එක් මෑ ධර්මධාතුව විසින් සඛගාභීත වෙයි.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙ.

133. අවිජ්ජාපච්චයා සඛබ්බාරා -පෙ- එකෙන බකෙහින එකෙනායක-
නෙන එකාය ධාතුයා සඛග්ගිතා.

කතීති අසඛග්ගිතා : වතුහි බකෙහි එකාදසභායකනෙහි සත්තරසහි
ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

134. සඛබ්බාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ- එකෙන බකෙහින එකෙනායක-
නෙන සත්තහි ධාතුහි සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං : වතුහි බකෙහි එකාදසභායකනෙහි එකාදසහි
ධාතුහි අසඛග්ගිතං.

135. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං -පෙ- වතුහි බකෙහි එකාදසභායක
නෙහි එකාදසහි ධාතුහි සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං : එකෙන බකෙහින එකෙනායකනෙන සත්තහි
ධාතුහි අසඛග්ගිතං.

136. නාමරූපපච්චයා සලායතනං -පෙ- ද්විති බකෙහි ඡභායකනෙහි
ආදසහි ධාතුහි සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං : තීති බකෙහි ඡභායකනෙහි ඡහි ධාතුහි
අසඛග්ගිතං.

137-141. සලායතනපච්චයා එසෙසා -පෙ- එසාපච්චයා වෙදනා-
වෙදනාපච්චයා තණ්හා, -තණ්හාපච්චයා උපාදානං, - උපාදානපච්චයා
කම්මභවො - එකෙන බකෙහින එකෙනායකනෙන එකාය ධාතුයා
සඛග්ගිතො.

කතීති අසඛග්ගිතො : වතුහි බකෙහි එකාදසභායකනෙහි සත්තරසහි
ධාතුහි අසඛග්ගිතො.

142-145. උපපත්තිභවො -කාමභවො -සඤ්ඤාභවො - පඤ්ඤාභවොකාර
භවො -පෙ- පඤ්ඤාහි බකෙහි එකාදසභායකනෙහි සත්තරසහි ධාතුහි
සඛග්ගිතො.

කතීති අසඛග්ගිතො : න කෙහිවි බකෙහි එකෙනායකනෙන එකාය
ධාතුයා අසඛග්ගිතො.

133. අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් වන සංස්කාරයෝ ... එක් මැ සංස්කාර ස්කන්ධය විසින් එක් මැ ධර්මායතනය විසින් එක් මැ ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

134. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වන විඤ්ඤානය... එක් මැ විඤ්ඤාස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායතනය විසින් සප්තවිඤ්ඤාධාතූන් විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

135. විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් වන නාමරූපය ... සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: එක් මැ විඤ්ඤා ස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායතනය විසින් සප්තවිඤ්ඤා ධාතූන් විසින් අසම්මාණිත වේ.

136. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් වන ඡායායතනය ස්කන්ධ දෙකෙකින් ආයතන සයෙකින් ධාතු දෙළොසෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් ඡායා ආයතනයකින් ඡායා ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

137-141. ඡායායතන ප්‍රත්‍යයෙන් වන ස්පර්ශය... ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වන වේදනාව...වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් වන තෘෂ්ණාව...තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වන උපාදාය ... උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් වන කර්මභවය ... එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

142-145. උත්පත්තිභවය...කාමභවය...සංඤ්ඤාභවය...පඤ්චවොකාර භවය ... පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධකෙනෙකුත් විසින් අසම්මාණිත නොවේ. එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙයි.

146. රූපහවො -පෙ- පඤ්චි ඛණ්ඩි පඤ්චායතනෙනි අට්ඨති බාතුති සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : න කෙතිච ඛණ්ඩි සංඛ්‍යායතනෙනි අසංඛ්‍යාතො බාතුති අසංඛ්‍යාතො.

147-149. අරූපහවො -පෙ- නෙවසංඤ්ඤානාසංඤ්ඤාහවො, වතුචො-කාරහවො - වතුති ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙනි ද්විති බාතුති සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : එකෙන ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙනි සොළසති බාතුති අසංඛ්‍යාතො.

150-151. අසංඤ්ඤාහවො -පෙ- එකචොකාරහවො-එකෙන ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙනි ද්විති බාතුති සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : වතුති ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙනි සොළසති බාතුති අසංඛ්‍යාතො.

152-154. ජාති -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩි-ජරා-ද්විති ඛණ්ඩි-මරණං-ද්විති ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : තීති ඛණ්ඩි එකාද්විතීයතනෙනි සත්තරසති බාතුති අසංඛ්‍යාතො.

155-161. සොකො -පෙ- පරිදෙචො- දුක්ඛං- දෙමනස්සං-උපායාසො- සතිපට්ඨානං- සම්මප්පධානං- එකෙන ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : වතුති ඛණ්ඩි එකාද්විතීයතනෙනි සත්තරසති බාතුති අසංඛ්‍යාතො.

162. ඉද්ධිපාදෙ -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙනි ද්විති බාතුති සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : තීති ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙනි සොළසති බාතුති අසංඛ්‍යාතො.

146. රූපභවය ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් පඤ්ච ආයතනයෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සම්භවිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් අසම්භවිත නො වෙයි. සථන ආයතනයකින් දශ ධාතුයෙකින් අසම්භවිත වේ.

147-149. අරූපභවය ... තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවය... චතුචො-
කාරභවය...සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතූන් දෙකෙකින් සම්භවිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දශ ආයතන-
යකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භවිත වේ.

150-151. අසංඤ භවය... එකචෝකාරභවය... එක් ස්කන්ධයකින්
ආයතන දෙකෙකින් ධාතූන් දෙකෙකින් සම්භවිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් දශ ආය-
තනයකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භවිත වේ.

152-154. ජාතිය...ස්කන්ධ දෙකෙකින් ජරාව...ස්කන්ධ දෙකෙකින්
මරණය ... ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුයෙකින්
සම්භවිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් එකොළොස්
ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භවිත වේ.

155-161. සෝකය ... පරිදේවය ... දුක්ඛය ... දෙමනස්සය ...
උපායාසය... සතිපට්ඨානය... සම්මප්පධානය... එක් ස්කන්ධයකින් එක්
ආයතනයකින් එක් ධාතුයෙකින් සම්භවිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස්
ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භවිත වේ.

162. සාද්ධිපාදය... ස්කන්ධ දෙකෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු
දෙකෙකින් සම්භවිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දශ ආයතන-
යකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භවිත වේ.

163. කුමානං -පෙ- ද්විති ඛජෙති ඵකෙතායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතං.

කතිති අසඛගතිතං : තිති ඛජෙති ඵකාදසභායතනෙන සත්තරසති ධාතුති අසඛගතිතං.

164-174. අපමඤ්ඤ -පෙ- පඤ්ඤිඤ්ඤානි- පඤ්ඤිබ්බානි- සත්ත-
බොජ්ඣකා, - අරියො අට්ඨඛිතො මගගා- ඵසෙසා, - වේදනා-
සඤ්ඤා - වේතනා - අධිමොසෙකා, - මනසිකාරො - ඵකෙන ඛජෙති
ඵකෙතායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතො.

කතිති අසඛගතිතො : වතුති ඛජෙති ඵකාදසභායතනෙන සත්තරසති
ධාතුති අසඛගතිතො.

175. විතං -පෙ- ඵකෙන ඛජෙති ඵකෙතායතනෙන සත්තරසති
ධාතුති සඛගතිතං.

කතිති අසඛගතිතං : වතුති ඛජෙති ඵකාදසභායතනෙන ඵකාදසති
ධාතුති අසඛගතිතං.

176. කුසලා ධම්මා -පෙ- අකුසලා ධම්මා කතිති ඛජෙති
කතිභායතනෙන කතිති ධාතුති සඛගතිතා : කුසලාධම්මා- අකුසලාධම්මා
වතුති ඛජෙති ද්විතියතනෙන ද්විති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා : ඵකෙන ඛජෙති දසභායතනෙන සොළසති
ධාතුති අසඛගතිතා.

177. අබ්බාකතා ධම්මා -පෙ- අසඛගතං ඛජෙතො යපෙතො පඤ්ඤිති
ඛජෙති ද්වාදසභායතනෙන අට්ඨාරසති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා : න කෙතිථි ඛජෙති න කෙතිථි ආයතනෙන
න කාතිථි ධාතුති අසඛගතිතා.

178-179. සුඛාය වේදනාය සමපයුතා ධම්මා -පෙ- දුක්ඛාය
වේදනාය සමපයුතා ධම්මා -තිති ඛජෙති ද්විතියතනෙන තිති ධාතුති
සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා : ද්විති ඛජෙති දසභායතනෙන පණ්ණසති
ධාතුති අසඛගතිතා.

163. ධ්‍යානය... ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයකින් එක් බාහු යෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

164-174. අප්‍රාමාණ්‍යයෝ... පඤ්චෙන්ද්‍රියයෝ... පඤ්චබලයෝ... සප්ත බොධ්‍යාධිගයෝ ... ආයාසී අෂ්ටාංගික මාර්ගය ... ස්පර්ශය ... වේදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... අධිමොක්ෂය ... මනසිකාරය ... එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් එක් බාහුයෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

175. චිත්තය...එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් සප්තවිඤ්ඤා බාහුන් විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද? යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

176. කුශල ධර්මයෝ අකුශල ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් බාහුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්: කුශල ධර්මයෝ අකුශල ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන-දෙකෙකින් බාහු දෙකෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

177. අව්‍යාකෘත ධර්මයෝ ... අසම්බත බාහුව ස්කන්ධභාවයෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස්බාහුයෙන් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

178-179. සුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයෝ... දුඃඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයෝ... තුන් ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් තුන් බාහුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයකින් පසළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

180. අද්ධකම්ප්‍රධාය වේදනාය සම්පයුතා ධම්මා, -පෙ- තීථි
විජෙඨ්ඨි දථිභායතනෙති සත්තති ධාතුති සඤ්ඤිතා.

කතිහි අසඹනහිතා: ද්විති ටොෂෙඩිහි දසහායතනෙහි එකාදහහි
ඩානුහි අසඹනහිතා.

181. විපාකා බලමා -පෙ- චතුර්ති බැනෙති ද්විතියාකතනෙති අවධති
ධාතති සමුහතිකා.

කතිහි අසඹුහිතා : එකෙන බෞද්ධ දසනායතනෙහි දසහි බාතුහි අසඹුහිතා.

182-183. විපාකධම්මධම්මා -පෙ- සංකිද්ධිය සංකිලෙසිකා ධම්මා -
වතුහි බෞද්ධහි ද්විභාසතනෙහි ද්විහි ධාතුහි සඛාහිතා.

කතිහි අසඹාහිතා : එකෙක බෙණෙන අසභායකනෙහි සොළසහි
බාතහි අසඹාහිතා.

184. නෙවිච්ඡාකනච්ඡාකධම්මමල්ලො, -පෙ- අසංඛිතං චන්දිනො
යම්පෙත්වා පසුච්ඡි ඛණ්ඩාති ආරුහුණායතනොති තෙරසති ධාතුති සංඛිතාං.

කඩිති අසවයන්නා: න කෙහිව් ට්‍රේඩින් න කෙහිව් අයකුනෙහි පසුවති ධාතුහි අසවයන්නා.

185. උපදික්කුපාද්‍රතියා බමුණ -පෙ- පඤ්චි බනෙඩි එකාදසනා-
යනනෙහි සතරසහි බානහි සඬහනිනා.

කතිහි අප්‍රවෘත්තිය : න කෙහිටී ට්‍රේඩින් එකෙනායනනන එකාය
බාතුයා අප්‍රවෘත්තිය.

186. අනුපාදිනනුපාදනියා බලවා -පෙ- පඤ්චි ධෛර්වි සකතායන-
නෙහි අට්ඨති ධාතුහි සඬග්ගිතා.

කතිහි අසඹනහිතා : න කෙහිථි ට්පෙති පඤ්ඤායනනෙහි දසහි
ධාතුහි අසඹනහිතා.

180. අද්‍රුක්වමසුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයෝ...තුන් ස්කන්ධ යකින් ආයතන දෙකෙකින් සථත බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතන-යකින් එකොළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

181. විපාක ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතන-යකින් දස බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

182-183. විපාක සඬභාවධර්මයෝ...සංක්ඛ්‍යාත් සංක්ඛ්‍යාත් උපාදානධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් බාහු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතන-යකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

184. තේවවිපාකනවිපාකසඬභාවධර්මයෝ ... අසඬබත බාහුව ස්කන්ධ භාවයෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතන යන් විසින් තෙළෙස් බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් පඤ්ච බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

185. උපාදිත්තොපාදානියධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධය විසින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙති. එක් ආයතනයකින් එක් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

186. අනුපාදිත්තොපාදානිය ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධය විසින් සථත ආයතනයකින් අෂ්ට බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් අසඬගෘහීත නොවෙත්. පඤ්ච ආයතනයකින් දස බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

187-188. අනුපාදිතතනුපාදනියා ධම්මා -පෙ- අසංකිලිච්ඡ-
අසංකිලෙසිකා ධම්ම - අසංකිතං ඛන්ධනො ධම්මො චතුරි ඛන්ධනි
ද්විතියායතනෙන ද්විති ධාතුති සබ්බතියා.

කතිති අසබ්බතියා එකෙන ඛන්ධන ද්විතියායතනෙන සොළසති
ධාතුති අසබ්බතියා.

189. අසංකිලිච්ඡසංකිලෙසිකා ධම්මා -පෙ- පඤ්චි ඛන්ධනි ද්විතියා-
තායතනෙන අධාරසති ධාතුති සබ්බතියා.

කතිති අසබ්බතියා න කෙතිති ඛන්ධනි න කෙතිති ආයතනෙන
න කාතිති ධාතුති අසබ්බතියා.

190. සච්ඡක්කප්චාරා ධම්මා -පෙ- චතුරි ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙන තිති
ධාතුති සබ්බතියා.

කතිති අසබ්බතියා: එකෙන ඛන්ධන ද්විතියායතනෙන පඤ්චරසති
ධාතුති අසබ්බතියා.

191. අච්ඡක්කප්චාරමත්තා ධම්මා -පෙ- පිති සහගතා ධම්මා- චතුරි
ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙන ධාතුති ද්විති සබ්බතියා.

කතිති අසබ්බතියා එකෙන ඛන්ධන ද්විතියායතනෙන සොළසති
ධාතුති අසබ්බතියා.

192. අච්ඡක්කප්චාරා ධම්මා -පෙ- අසංකිතං ඛන්ධනො ධම්මො
පඤ්චි ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙන සත්තරසති ධාතුති සබ්බතියා.

කතිති අසබ්බතියා: න කෙතිති ඛන්ධනි න කෙතිති ආයතනෙන
එකාය ධාතුයා අසබ්බතියා.

193. සුඛසහගතා ධම්මා -පෙ- තිති ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙන තිති ධාතුති
සබ්බතියා.

කතිති අසබ්බතියා: ද්විති ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙන පඤ්චරසති ධාතුති
අසබ්බතියා.

194. උපෙක්කාසහගතා ධම්මා -පෙ- තිති ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙන
සත්තති ධාතුති සබ්බතියා.

කතිති අසබ්බතියා: ද්විති ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙන එකායසති
ධාතුති අසබ්බතියා.

188. අනුපාදින්න අනුපාදනිය ධර්මයෝ...අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයෝ ... අසඬිඛතධාතුව ස්කන්ධභාවයෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

189. අසංක්ලිෂ්ට සංක්ලේශිකධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

190. සච්ඡර්ක සච්චාර ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් තුන් ධාතුවෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් පසළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

191. අච්ඡර්ක විචාර මාත්‍ර ධර්මයෝ ... ප්‍රිති සහගත ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

192. අච්ඡර්ක අච්චාර ධර්මයෝ...අසඬිඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬගෘහ වෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් සතළොස් ධාතුවෙන් සඬගෘහීත වෙත්.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයකින් අසඬගෘහීත නො වෙත්. එක් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

193. සුඛසහගත ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් දෙ ආයතනයකින් තුන් ධාතුවෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයකින් පසළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

194. උපෙක්ඝා සහගත ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් දෙආයතනයකින් සප්ත ධාතුවෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

195-203. දසකතන පහාතබ්‍යා ධම්මා -පෙ- භාවනාය පහාතබ්‍යා ධම්මා - දසකතන පහාතබ්‍යාතනුකා ධම්මා - භාවනාය පහාතබ්‍යාතනුකා ධම්මා - ආවයගාමීනො ධම්මා - අපවයගාමීනො ධම්මා - සෙක්ඛා ධම්මා - අසෙක්ඛා ධම්මා - මහග්ගතා ධම්මා- වතුහි බ්‍රෙහිති ද්විතියතනෙහි ද්විති ධාතුහි සබ්‍යාතනා.

කතිහි අසබ්‍යාතනා: එකෙන බ්‍රෙහිති දසකතනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසබ්‍යාතනා.

204 - 207. නෙවි දසකතන න භාවනාය පහාතබ්‍යා ධම්මා -පෙ- නෙවි දසකතන න භාවනාය පහාතබ්‍යාතනුකා ධම්මා - නෙවිවයගාමී නාපවයගාමීනො ධම්මා - නෙවිසෙක්ඛානාසෙක්ඛා ධම්මා- අසබ්‍යාතන. බ්‍රෙහිතො ධ්‍රැපෙතො පඤ්චිති බ්‍රෙහිති ද්විතියතනෙහි අටධාරසහි ධාතුහි සබ්‍යාතනා.

කතිහි අසබ්‍යාතනා: න කෙතිවි බ්‍රෙහිති න කෙතිවි ආයතනෙහි න කාතිවි ධාතුහි අසබ්‍යාතනා.

208. පරිත්තා ධම්මා -පෙ- පඤ්චිති බ්‍රෙහිති ද්විතියතනෙහි අටධාර- රසහි ධාතුහි සබ්‍යාතනා.

කතිහි අසබ්‍යාතනා: න කෙතිවි බ්‍රෙහිති න කෙතිවි ආයතනෙහි න කාතිවි ධාතුහි අසබ්‍යාතනා.

209. අපමාණා ධම්මා -පෙ- පඤ්චිති බ්‍රෙහිති ද්විතියතනෙහි අටධාර- රසහි ධාතුහි සබ්‍යාතනා.

කතිහි අසබ්‍යාතනා: එකෙන බ්‍රෙහිති දසකතනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසබ්‍යාතනා.

210. පරිත්තාරම්මණා ධම්මා -පෙ- වතුහි බ්‍රෙහිති ද්විතියතනෙහි අටධාරි ධාතුහි සබ්‍යාතනා.

කතිහි අසබ්‍යාතනා: එකෙන බ්‍රෙහිති දසකතනෙහි දසහි ධාතුහි අසබ්‍යාතනා.

1. නෙවිසෙක්ඛානාසෙක්ඛා- මඡස.

195-203. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා ධර්මයෝ...භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා ධර්මයෝ ... දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා හේතු ඇති ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හේතු ඇති ධර්මයෝ ... ආවයගාමී ධර්මයෝ ... අපවයගාමී ධර්මයෝ ... ශෛක්ෂ ධර්මයෝ ... අශෛක්ෂ ධර්මයෝ ... මහද්ගත ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් දෙ ආයතනයෙකින් ද්විවිධ බාහු යකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

204-207. නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා ධර්මයෝ ... නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හේතු ඇති ධර්මයෝ ... නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ව්‍යුති ප්‍රතිසන්ධිය ධර්මයෝ ... නො මැ ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂ ධර්මයෝ ... අසම්මත බාහුව ස්කන්ධ සම්මානාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙකින් අටළොස් බාහුයෙන් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසම්මාණිත නොවෙත්.

208. පරිත්ත ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

209. අප්‍රමාණ ධර්මයෝ ... ප්‍රණීත ධර්මයෝ ... අසම්මතබාහුව ස්කන්ධ සම්මානාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් දෙ ආයතනයෙකින් බාහුන් දෙකෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

210. පරිත්තාලම්බන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට බාහුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

211-220. මහග්‍යකාරමමණා ධමමා -පෙ- අසමාණාර මමණා ධමමා-භීතා ධමමා-මිච්ඡත්තනියතා ධමමා-සමමත්තනියතා ධමමා-මග්‍යා රමමණා ධමමා-මග්‍යාහෙතුකා ධමමා-මග්‍යාධිපතීනො ධමමා- චතුභි ඛජෙධිති දර්භායතනොති දර්භි ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: එකෙන ඛජෙධිති දසභායතනොති සොළසති ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

221. මජ්ඣිමා ධමමා -පෙ- පඤ්චිති ඛජෙධිති ද්වාදසභායතනොති අටධාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛජෙධිති න කෙහිථි ආයතනොති න කාහිථි ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

222. අනියතා ධමමා -පෙ- අසඤ්ඤා ඛජිතො ධපෙතො පඤ්චිති ඛජෙධිති ද්වාදසභායතනොති අටධාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛජෙධිති න කෙහිථි ආයතනොති න කාහිථි ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

223. උප්පත්තා ධමමා-පෙ- පඤ්චිති ඛජෙධිති ද්වාදසභායතනොති අටධාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛජෙධිති න කෙහිථි ආයතනොති න කාහිථි ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

224. අනුප්පත්තා ධමමා -පෙ- පඤ්චිති ඛජෙධිති සත්තභායතනොති අටධාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛජෙධිති පඤ්චායතනොති දසති ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

225. උප්පාදිතො ධමමා -පෙ- පඤ්චිති ඛජෙධිති එකාදසභායතනොති සත්තරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛජෙධිති එකෙනායතනොති එකාය ධාතුයා අසඛ්‍යාතිතා.

211-220. මහද්ග්‍යාලමඛන ධර්මයෝ ... අප්‍රමාණාලමඛන ධර්මයෝ ... භීත ධර්මයෝ ... මිථ්‍යාත්ව නියත ධර්මයෝ ... සමාක්ත්ව නියත ධර්මයෝ ... මාර්ගාලමඛන ධර්මයෝ ... මාර්ග හේතුක ධර්මයෝ ... මාර්ගාධිපති ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

221. මධ්‍යම ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙකින් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

222. අනියත ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙකින් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණීත වෙත්.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

223. උත්පත්ත ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

224. අනුක්ෂන්ත ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් සථත ආයතනයෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්. ආයතන පසෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

225. උත්පාදී ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

226-231. අනිතා ධර්මා -පෙ- අනාගතා ධර්මා-පච්චාසන්නා ධර්මා-අජ්ඣත්තා ධර්මා-අජ්ඣත්තබ්බිකා ධර්මා- පඤ්චිති ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: න කෙතීති ඛණ්ඩිති න කෙතීති ද්වාරසායනනෙති න කතීති ධාතුති අසමගතිතා.

232. බ්බිකා ධර්මා -පෙ- අසමගතිතා ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා න කෙතීති ඛණ්ඩිති න කෙතීති ද්වාරසායනනෙති න කතීති ධාතුති අසමගතිතා.

233-234. අනිතාරම්භා ධර්මා-පෙ-අනාගතාරම්භා ධර්මා-චතුරිති ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: එකෙන ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති සමගතිති ධාතුති අසමගතිතා.

235-238. පච්චාසන්නාරම්භා ධර්මා -පෙ- අජ්ඣත්තාරම්භා ධර්මා, -බ්බිකාරම්භා ධර්මා- අජ්ඣත්තබ්බිකාරම්භා ධර්මා- චතුරිති ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: එකෙන ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති දසති ධාතුති අසමගතිතා.

239. සතිදසසත්තපට්ඨා ධර්මා එකෙන ඛණ්ඩිති එකෙනායනනෙති එකාය ධාතුයා සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: චතුරිති ඛණ්ඩිති එකාදසසත්තනෙති සත්තරසති ධාතුති අසමගතිතා.

240. අතිදසසත්තපට්ඨා ධර්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩිති නවතායනනෙති නවති ධාතුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: චතුරිති ඛණ්ඩිති නවතායනනෙති නවති ධාතුති අසමගතිතා.

226-231. අතීත ධර්මයෝ ... අනාගත ධර්මයෝ ... ප්‍රත්‍යක්ෂපත්ත ධර්මයෝ ... අධ්‍යාත්ම ධර්මයෝ ... අධ්‍යාත්ම බාහිර ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

232. බාහ්‍ය ධර්මයෝ ... අසම්මත බාහුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

233-234. අතීතාලම්භන ධර්මයෝ ... අනාගතාලම්භන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් බාහු දෙකෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

235-238. ප්‍රත්‍යක්ෂපත්තාලම්භන ධර්මයෝ ... අධ්‍යාත්මාලම්භන ධර්මයෝ ... බාහිරාලම්භන ධර්මයෝ ... අධ්‍යාත්ම බාහිරාලම්භන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස බාහුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

239. සතිදර්ශන සප්තස්ථ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

240. අතිදර්ශන සප්තස්ථ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් නව ආයතනයෙකින් නව බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් තුන් ආයතනයෙකින් නව බාහුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

241. අනිදසන්නඅපට්ඨාසා ධම්මා -පෙ- අසංඛිතං ඛේදිතො ධම්මො පඤ්චිති ඛේදිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාසි ධාතුහි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: න කෙහිවි ඛේදිති ද්විතියායතනෙති දසති ධාතුහි අසංඛිතිතා.

242-244. හෙතු ධම්මා -පෙ- හෙතුවෙවි සහෙතුකා ච ධම්මා- හෙතුවෙවි හෙතුසම්පයුක්තා ච ධම්මා- එකෙන ඛේදිතා එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: චතුහි ඛේදිති එකාදසතායතනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසංඛිතිතා.

245-248. න හෙතු ධම්මා -පෙ- අහෙතුකා ධම්මා- හෙතුවිපයුක්තා ධම්මා- න හෙතුඅහෙතුකා ධම්මා- අසංඛිතං ඛේදිතො ධම්මො පඤ්චිති ඛේදිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: න කෙහිවි ඛේදිති න කෙහිවි ආයතනෙති න කාහිවි ධාතුහි අසංඛිතිතා.

249-253. සහෙතුකා ධම්මා -පෙ- හෙතුසම්පයුක්තා ධම්මා- සහෙතුකාවෙවි න ච හෙතු ධම්මා- හෙතුසම්පයුක්තා වෙවි න ච හෙතු ධම්මා- න හෙතු සහෙතුකා ධම්මා- චතුහි ඛේදිති ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුහි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: එකෙන ඛේදිතා ද්විතියායතනෙති සොළසති ධාතුහි අසංඛිතිතා.

254-255. සප්පව්වයා ධම්මා -පෙ- සංඛිතා ධම්මා- පඤ්චිති ඛේදිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: න කෙහිවි ඛේදිති න කෙහිවි ආයතනෙති න කාහිවි ධාතුහි අසංඛිතිතා.

256. අප්පව්වයා ධම්මා -පෙ- අසංඛිතා ධම්මා න කෙහිවි ඛේදිති එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: පඤ්චිති ඛේදිති එකාදසතායතනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසංඛිතිතා.

241. අනිදර්ශන අප්‍රතිස ධර්මයෝ ... අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬිබ්බාවෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසඬගෘහීත නොවෙත්. දස ආයතනයෙකින් දස බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

242-244. හේතු ධර්මයෝ ... හෙතු සහෙතුක වූ ධර්මයෝ ... හෙතු ද හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

245-248. හේතු නොවූ ධර්මයෝ ... අහෙතුක ධර්මයෝ ... හෙතු වීප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... හෙතු නොවූ අහෙතුක ධර්මයෝ ... අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬිබ්බාවෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

249-253. සහේතුක ධර්මයෝ ... හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... සහෙතුක ද නො ද හෙතු ද වූ ධර්මයෝ ... හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද හෙතු ද වූ ධර්මයෝ ... හෙතු නො වූ සහෙතුක ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් බාහු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

254-255. සප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ... සඬිබ්බ ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

256. අප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ... අසඬිබ්බ ධර්මයෝ ... කිසි ස්කන්ධයෙකින් සඬගෘහීත නොවෙත්. එක් ආයතනයෙකින් එක් බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙත්.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

257. සනිදසනා බලමා -පෙ- එකෙන බෙදෙන එකෙනායකනෙන එකාය බාතුයා සබගිතා.

කතිහි අසබගිතා: වතුහි බෙදෙහි එකාදසනායකනෙහි සකතරසහි බාතුහි අසබගිතා.

258. අනිදසනා බලමා -පෙ- අභබ්බත බෙදෙනා යපෙතො පඤ්චි බෙදෙහි එකාදසනායකනෙහි සකතරසහි බාතුහි සබගිතා.

කතිහි අසබගිතා: න කෙහිවි බෙදෙහි එකෙනායකනෙන එකාය බාතුයා අසබගිතා.

259. සපට්ඨා බලමා -පෙ- එකෙන බෙදෙන දසනායකනෙහි දසහි බාතුහි සබගිතා.

කතිහි අසබගිතා: වතුහි බෙදෙහි ද්විතායකනෙහි අට්ඨහි බාතුහි අසබගිතා.

260. අපට්ඨා බලමා -පෙ- අභබ්බත බෙදෙනා යපෙතො පඤ්චි බෙදෙහි ද්විතායකනෙහි අට්ඨහි බාතුහි සබගිතා.

කතිහි අසබගිතා: න කෙහිවි බෙදෙහි දසනායකනෙහි දසහි බාතුහි අසබගිතා.

261. රුපිනො බලමා -පෙ- එකෙන බෙදෙන එකාදසනායකනෙහි එකාදසහි බාතුහි සබගිතා.

කතිහි අසබගිතා: වතුහි බෙදෙහි එකෙනායකනෙන සකතරසහි බාතුහි අසබගිතා.

262. අරුපිනො බලමා -පෙ- අභබ්බත බෙදෙනා යපෙතො වතුහි බෙදෙහි ද්විතායකනෙහි අට්ඨහි බාතුහි සබගිතා.

කතිහි අසබගිතා: එකෙන බෙදෙන දසනායකනෙහි දසහි බාතුහි අසබගිතා.

257. සනිදර්ශන ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

258. අනිදර්ශන ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

259. සප්‍රතිස ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

260. අප්‍රතිස ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්. දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

261. රූපි ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සර්ව ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

262. අරූපි ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

263. ලොකියා ධම්මා -පෙ- පඤ්චි ඛෙද්ධි ආදසනායතනෙහි අට්ඨාරසති බාහුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: න කෙතිච් ඛෙද්ධි න කෙතිච් ආයතනෙහි න කාතිච් බාහුති අසමගතිතා.

264. ලොකුකරා ධම්මා -පෙ- අසමගත- ඛෙද්ධිනො ධ්වෙද්ධි චතුති ඛෙද්ධි ද්විතියායතනෙහි ද්විති බාහුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: එකෙන ඛෙද්ධින දසනායතනෙහි සොළසති බාහුති අසමගතිතා.

265 - 266. කෙනච්චී වීඤ්ඤායා ධම්මා - පෙ - කෙනච්චී න වීඤ්ඤායා ධම්මා- අසමගත- ඛෙද්ධිනො ධ්වෙද්ධි පඤ්චි ඛෙද්ධි ආදසනායතනෙහි අට්ඨාරසති බාහුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: න කෙතිච් ඛෙද්ධි න කෙතිච් ආයතනෙහි න කාතිච් බාහුති අසමගතිතා.

267 - 269. ආසවා ධම්මා - පෙ - ආසවාචෙ ව සාසවා ච ධම්මා - ආසවාචෙ'ව ආසව සම්පයුක්තා ච ධම්මා- එකෙන ඛෙද්ධින එකෙනා'යතනෙන එකාය බාහුයා සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: චතුති ඛෙද්ධින එකාදසනායතනෙහි සත්තරසති බාහුති අසමගතිතා.

270 - 271. නො ආසවා ධම්මා - පෙ - ආසවච්චිසයුක්තා ධම්මා- අසමගත- ඛෙද්ධිනො ධ්වෙද්ධි පඤ්චි ඛෙද්ධි ආදසනායතනෙහි අට්ඨාරසති බාහුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: න කෙතිච් ඛෙද්ධි න කෙතිච් ආයතනෙහි න කාතිච් බාහුති අසමගතිතා.

272 - 274. සාසවා ධම්මා - පෙ - සාසවා චෙව නො ව ආසවා ධම්මා- ආසවච්චිසයුක්තා සාසවා ධම්මා-පඤ්චි ඛෙද්ධි ආදසනා'යතනෙහි අට්ඨාරසති බාහුති සමගතිතා.

කතීති අසමගතිතා: න කෙතිච් ඛෙද්ධි න කෙතිච් ආයතනෙහි න කාතිච් බාහුති අසමගතිතා.

263. ලොකික ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

264. ලෝකෝත්තර ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාන වෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

265-266. කිසි විඤ්ඤාණයකින් දත යුතු වූ ධර්මයෝ...කිසි විඤ්ඤාණයෙකින් නො දත යුතු වූ ධර්මයෝ ... අසම්මත ධාතුව ස්කන්ධ සම්මාන වෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස්-ධාතුයෙන් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

267-269. ආසුච ධර්මයෝ ... ආසුච ද සාසුච ද වූ ධර්මයෝ ... ආසුච ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

270-271. ආසුච නො වූ ධර්මයෝ ... ආසුච විප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මානවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණිත වෙත්.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

272-274. සාසුච ධර්මයෝ ... සාසුච ද නො ද ආසුච ද වූ ධර්මයෝ ... ආසුච විප්‍රයුක්ත සාසුච ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණිත වෙත්.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත නොවෙත්.

275 - 276. අනාසවා ධම්මා - පෙ - ආසව වීජප්‍රසංගා අනාසවා ධම්මා - අසංඛිතං ඛේදිතො යපෙඤා චතුඨි ඛේදිති ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුඨි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: එකෙන ඛේදිත දසනායතනෙති සොළසති ධාතුඨි අසංඛ්‍යාතිතා.

277 - 278. ආසවසම්ප්‍රසංගා ධම්මා - පෙ - ආසවසම්ප්‍රසංගා චෙව නො ච ආසවා ධම්මා චතුඨි ඛේදිති ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුඨි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: එකෙන ඛේදිත දසනායතනෙති සොළසති ධාතුඨි අසංඛ්‍යාතිතා.

279 - 285. සංඝෙඤ්ජනා ධම්මා - පෙ - ගඤා ධම්මා - භිසා ධම්මා - යොගා ධම්මා - නිවරණා ධම්මා - පරාමාසා ධම්මා - පරාමාසා චෙව පරාමධා ධම්මා - එකෙන ඛේදිත එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: චතුඨි ඛේදිති එකාදසනායතනෙති සත්තරසති ධාතුඨි අසංඛ්‍යාතිතා.

286 - 287. නො පරාමාසා ධම්මා - පෙ - පරාමාසා වීජප්‍රසංගා ධම්මා - අසංඛිතං ඛේදිතො යපෙඤා පඤ්චි ඛේදිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුඨි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: න කෙතිව ඛේදිති න කෙතිව ආයතනෙති න කාතිව ධාතුඨි අසංඛ්‍යාතිතා.

288 - 290. පරාමධා ධම්මා - පෙ - පරාමධාචෙව නො ච පරාමාසා ධම්මා - පරාමාසවීජප්‍රසංගා පරාමධා ධම්මා - පඤ්චි ඛේදිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුඨි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: න කෙතිව ඛේදිති න කෙතිව ආයතනෙති න කාතිව ධාතුඨි අසංඛ්‍යාතිතා.

291 - 292. අපරාමධා ධම්මා - පෙ - පරාමාසවීජප්‍රසංගා අපරාමධා ධම්මා - අසංඛිතං ඛේදිතො යපෙඤා චතුඨි ඛේදිති, ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුඨි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: එකෙන ඛේදිත දසනායතනෙති සොළසති ධාතුඨි අසංඛ්‍යාතිතා.

275-276. අනාසුච ධර්මයෝ ... ආසුච විප්‍රසුක්තවු අනාසුච ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් බාතු දෙකෙකින් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පොළොස් බාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත්.

277-278. ආසුච සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයෝ ... ආසුච සම්ප්‍රසුක්ත ද නො ද ආසුච ද වූ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් බාතූන් දෙකෙකින් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පොළොස් බාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත්.

279-285. සංයෝජන ධර්මයෝ ... ග්‍රන්ථ ධර්මයෝ...මස ධර්මයෝ යොග ධර්මයෝ ... නිවරණ ධර්මයෝ ... පරාමර්ථ ධර්මයෝ ... පරාමර්ථ ද පරාමාණ්ඩ ද වූ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් බාතූයෙකින් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත්.

286-287. පරාමර්ථ නො වූ ධර්මයෝ ... පරාමර්ථ විප්‍රසුක්ත ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාතූයෙන් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත නො වෙත්.

288-290. පරාමාණ්ඩ ධර්මයෝ ... පරාමාණ්ඩ ද නො ද පරාමර්ථ ද වූ ධර්මයෝ ... පරාමර්ථ විප්‍රසුක්ත වූ ද පරාමාණ්ඩ ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාතූයෙන් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත නො වෙත්.

291-292. අපරාමාණ්ඩ ධර්මයෝ ... පරාමර්ථ විප්‍රසුක්ත වූ අපරාමාණ්ඩ ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් බාතු දෙකෙකින් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පොළොස් බාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත්.

293. පරාමාසමපසුක්‍යා ධම්මා-පෙ- චතුඨි ඛණ්ඩි ද්විතියතනෙහි ද්විති ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතිඨි අසඛ්‍යතිතා: එකෙන ඛණ්ඩිත ද්විතියතනෙහි සොළසඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

294. සාරම්මණා ධම්මා චතුඨි ඛණ්ඩි ද්විතියතනෙහි අවිසිති ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතිඨි අසඛ්‍යතිතා: එකෙන ඛණ්ඩිත ද්විතියතනෙහි දසඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

295. අනාරම්මණා ධම්මා -පෙ- අසඛ්‍යතිතං ඛණ්ඩිතො යපෙඤා එකෙන ඛණ්ඩිත එකාදසතියතනෙහි එකාදසඨි ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතිඨි අසඛ්‍යතිතා: චතුඨි ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන සත්ඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

296. වික්‍යා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩිත එකෙනායතනෙන සත්ඨි ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතිඨි අසඛ්‍යතිතා: චතුඨි ඛණ්ඩි එකාදසතියතනෙහි එකාදසඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

297. නො වික්‍යා ධම්මා -පෙ- අසඛ්‍යතිතං ඛණ්ඩිතො යපෙඤා චතුඨි ඛණ්ඩි එකාදසතියතනෙහි එකාදසඨි ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතිඨි අසඛ්‍යතිතා: එකෙන ඛණ්ඩිත එකෙනායතනෙන සත්ඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

298-300. චෙතසික්‍යා ධම්මා - පෙ - වික්‍යාසමපසුක්‍යා ධම්මා - වික්‍යා සංසප්පා ධම්මා- තිඨි ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛ්‍යතිතා.

කතිඨි අසඛ්‍යතිතා: ද්විති ඛණ්ඩි එකාදසතියතනෙහි සත්තරසඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

293. පරාමර්ශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතුදෙකෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

294. සාලම්බන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

295. අනාලම්බන ධර්මයෝ...අසභිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සභිබ්බාවෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් ස්ප්ත ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

296. විත්ත ධර්මයෝ...එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් ස්ප්ත ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

297. විත්ත නොවූ ධර්මයෝ...අසභිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සභිබ්බාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් ස්ප්ත ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

298-300. චෛතසික ධර්මයෝ ... විත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... විත්ත සංසාෂ්ට ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

301. අවේකසිකා ධම්මා - පෙ - අසංඛිතං ඛෙදිතො ධම්මො දව්ඪි ඛෙදිති ආදසනායකනෙති අට්ඨාරසති බාතුති සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: තීති ඛෙදිති න කෙතිච්ඡි ආයතනෙති න කාතිච්ඡි බාතුති අසංඛිතා.

302-303. වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - පෙ - වික්ඛම්භසංඛ්‍යා¹ ධම්මා - අසංඛිතං ඛෙදිතො ධම්මො ඵකෙන ඛෙදිතො ඵකාදසනායකනෙති ඵකාදසති බාතුති සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා වතුති ඛෙදිති ඵකෙනායකනෙන සංඛ්‍යාතිකා බාතුති අසංඛිතා.

304. වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා වතුති ඛෙදිති ජනායකනෙති ජනි-බාතුති සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: ඵකෙන ඛෙදිතො ජනායකනෙති ආදසනායකනෙති බාතුති අසංඛිතා.

305-306. නො වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - පෙ - නො වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - නො වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - අසංඛිතං ඛෙදිතො ධම්මො දව්ඪිඛෙදිති ආදසනායකනෙති අට්ඨාරසති බාතුති සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: තීති ඛෙදිති න කෙතිච්ඡි ආයතනෙති න කාතිච්ඡි බාතුති අසංඛිතා.

307-308. වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - පෙ - වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - වතුති ඛෙදිති ඵකෙනායකනෙන ඵකාය බාතුයා සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: ඵකෙන ඛෙදිතො ඵකාදසනායකනෙති සංඛ්‍යාතිකා බාතුති අසංඛිතා.

309-310. වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - පෙ - වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - වික්ඛම්භපද්ධතා ධම්මා - තීති ඛෙදිති ඵකෙනායකනෙන ඵකාය බාතුයා සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: දව්ඪි ඛෙදිති ඵකාදසනායකනෙති සංඛ්‍යාතිකා බාතුති අසංඛිතා.

1. වික්ඛම්භ පද්ධතා ධම්මා - පි 9

301. චෛතසික නොවූ ධර්මයෝ ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬිඛ්‍යාවෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් අසඬිගෘහීත වෙති. කිසි ආයතනයකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසඬිගෘහීත නො වෙත්.

302-303. චිත්ත විප්‍රසූක්ත ධර්මයෝ...චිත්ත විසංසාෂට ධර්මයෝ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬිඛ්‍යාවෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සප්ත ධාතුවෙකින් අසඬිගෘහීත වෙත්.

304. චිත්තසමුත්ථාන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන-සයෙකින් ධාතු සයෙකින් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් ආයතනසයෙකින් දෙළොස් ධාතුවෙකින් අසඬිගෘහීත වෙත්.

305-306. චිත්තසමුත්ථාන නො වූ ධර්මයෝ ... චිත්තසහගු නො වූ ධර්මයෝ ... චිත්තානුපරිවර්තී නො වූ ධර්මයෝ ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬිඛ්‍යාවෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන්ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් අසඬිගෘහීත වෙති. කිසි ආයතනයකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසඬිගෘහීත නො වෙත්.

307-308. චිත්තසහගු වූ ධර්මයෝ ... චිත්තානුපරිවර්තී වූ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬිගෘහීත වෙත්.

309-310. චිත්තසංසාෂටසමුත්ථාන වූ ධර්මයෝ ... චිත්තසංසාෂට සමුත්ථාන සහගු වූ ධර්මයෝ ... චිත්තසංසාෂට සමුත්ථානානුපරිවර්තී වූ ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬිගෘහීත වෙත්.

311-313. නො වික්‍රමසංඝට්ඨසමුට්ඨානා ධම්මා -පෙ- නො වික්‍රමසංඝට්ඨසමුට්ඨානාසහගුනො ධම්මා - නො වික්‍රමසංඝට්ඨසමුට්ඨානානු පරිවත්තනො ධම්මා- අසඛිකං ඛෙදිකො යපෙඤා ද්විති ඛෙදිති ආදස භායකතෙති අට්ඨාරසති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතීති අසඛ්‍යතිතා: තීති ඛෙදිති න කෙතිවි ආයකතෙති න කාතිවි බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

314. අජ්ඣක්‍යතිකා ධම්මා ද්විති ඛෙදිති ඡහායකතෙති ආදසති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතීති අසඛ්‍යතිතා: තීති ඛෙදිති ඡහායකතෙති ඡති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

315. බාහිරා ධම්මා -පෙ- අසඛිකං ඛෙදිකො යපෙඤා චතුති ඛෙදිති ඡහායකතෙති ඡති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතීති අසඛ්‍යතිතා: එකෙන ඛෙදින ඡහායකතෙති ආදසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

316. උපාදු ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛෙදින දසභායකතෙති දසති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතීති අසඛ්‍යතිතා: චතුති ඛෙදිති ද්විභායකතෙති අට්ඨති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

317. නො උපාදු ධම්මා -පෙ- අසඛිකං ඛෙදිකො යපෙඤා පඤ්චිති ඛෙදිති තීභායකතෙති නවති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතීති අසඛ්‍යතිතා: න කෙතිවි ඛෙදිති නවභායකතෙති නවති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

318. උපාදිකා ධම්මා -පෙ- පඤ්චිති ඛෙදිති එකාදසභායකතෙති සත්තරසති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතීති අසඛ්‍යතිතා: න කෙතිවි ඛෙදිති එකෙනායකතෙන එකාය බාහුයා අසඛ්‍යතිතා.

311-313. විත්තසංසෘජ්වසමුත්තාන නොවූ ධර්මයෝ ... විත්තසංසෘජ්ව සමුත්තාන සහතු නො වූ ධර්මයෝ ... විත්තසංසෘජ්වසමුත්තානානු පරිවර්තී නො වූ ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛ ධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛායාවෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙති. කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත නො වෙත්.

314. ආධ්‍යාත්මික ධර්මයෝ ... ස්කන්ධ දෙකෙකින් ආයතන සයෙකින් දෙළොස් ධාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් ආයතන සයෙකින් ධාතූ සයෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

315. බාහිර ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛායාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ංධායතනයෙකින් ංඬ්ඛාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් ංධායතනයෙකින් දෙළොස් ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

316. උපාද ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතනදෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

317. උපාද නො වූ ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛධාතුව ස්කන්ධසඬ්ඛායාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් තුන් ආයතනයෙකින් නව ධාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසඬ්ඛායීත නො වෙත්. නව ආයතනයෙකින් නව ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

318. උපාදින්ත ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසඬ්ඛායීත නොවෙති. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

319. අනුපාදිතතා ධම්මා -පෙ- අසඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤා පඤ්ඤිති ඛන්ධි සත්තභායතනෙති අට්ඨති ධාතුහි සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: න කෙතිථි ඛන්ධිති පඤ්ඤිතායතනෙති දසති ධාතුහි අසමයතිතා.

320-324. උපාදානා ධම්මා -පෙ- කිලෙසා ධම්මා-කිලෙසා වෙව සංකිලෙසිකා ව ධම්මා- කිලෙසා වෙව සංකිලිට්ඨා ව ධම්මා-කිලෙසාවෙව කිලෙසසම්පයුක්තා ධම්මා- එකෙන ඛන්ධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: වතුහි ඛන්ධිති එකා සභායතනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසමයතිතා.

325-327. නො කිලෙසා ධම්මා -පෙ- අසංකිලිට්ඨා ධම්මා - කිලෙසථිපයුක්තා ධම්මා- අසඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤා පඤ්ඤිති ඛන්ධිති ආදසභායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: න කෙතිථි ඛන්ධිති න කෙතිථි ආයතනෙති න කාතිථි ධාතුහි අසමයතිතා.

328-330. සංකිලෙසිකා ධම්මා -පෙ- සංකිලෙසිකා වෙව නො ව කිලෙසා ධම්මා - කිලෙසථිපයුක්තා සංකිලෙසිකා ධම්මා- පඤ්ඤිති ඛන්ධිති ආදසභායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: න කෙතිථි ඛන්ධිති න කෙතිථි ආයතනෙති න කාතිථි ධාතුහි අසමයතිතා.

331-332. අසංකිලෙසිකා ධම්මා -පෙ- කිලෙසථිපයුක්තා අසංකිලෙසිකා ධම්මා- අසඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤා වතුහි ඛන්ධිති ද්විතායතනෙති ද්විති ධාතුහි සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: එකෙන ඛන්ධන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුහි අසමයතිතා.

319. අනුපාදින්න ධර්මයෝ ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙකින් සර්ව ආයතනයෙන් අෂ්ට බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසඬගෘහීත නොවෙති. පඤ්ච ආයතනයෙකින් දස බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

320-324. උපාදන ධර්මයෝ ... ක්ලේශ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ ද සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ ද සංක්ලිෂ්ට වූ ද ධර්මයෝ ... ක්ලේශ ද වූ ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් බාහුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

325-327. ක්ලේශ නො වූ ධර්මයෝ ... අසංක්ලිෂ්ට ධර්මයෝ ... ක්ලේශ විප්‍රසූක්ත ධර්මයෝ ... අසඬිත ධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

328-330. සංක්ලේශික ධර්මයෝ ... සංක්ලේශික ද නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ විප්‍රසූක්ත වූ සංක්ලේශික ධර්මයෝ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

331-332. සංක්ලේශික නො වූ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ විප්‍රසූක්ත අසංක්ලේශික වූ ධර්මයෝ ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් බාහු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් යොළොස් බාහුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

333-336. සංකිලිට්ඨා ධම්මා -පෙ- කිලෙසසම්පයුක්තා ධම්මා සංකිලිට්ඨා වෙව නො ව කිලෙසා ධම්මා-කිලෙසසම්පයුක්තා වෙව නො ව කිලෙසා ධම්මා වතුහි බ්‍රැහ්මි ද්විතියානනෙහි ද්විති ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: එකෙන බ්‍රැහ්මි ද්විතියානනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසඛනිතා.

337-340. දසසනෙන පහාතබ්බා ධම්මා -පෙ- භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා දසසනෙන පහාතබ්බාහෙතුකා ධම්මා - භාවනාය පහාතබ්බාහෙතුකා ධම්මා- වතුහි බ්‍රැහ්මි ද්විතියානනෙහි ද්විති ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: එකෙන බ්‍රැහ්මි ද්විතියානනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසඛනිතා.

341-344. න දසසනෙන පහාතබ්බා ධම්මා -පෙ- න භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා-න දසසනෙන පහාතබ්බාහෙතුකා ධම්මා - න භාවනාය පහාතබ්බාහෙතුකා ධම්මා- අසඛනිතා බ්‍රැහ්මි ද්විතියානනෙහි ද්විති ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: න කෙහිවි බ්‍රැහ්මි න කෙහිවි අයනනෙහි න කාහිවි ධාතුහි අසඛනිතා.

345-346. සවිතකකා ධම්මා -පෙ- සවිවාරා ධම්මා- වතුහි බ්‍රැහ්මි ද්විතියානනෙහි තිති ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: එකෙන බ්‍රැහ්මි ද්විතියානනෙහි පණ්ණාසහි ධාතුහි අසඛනිතා.

347-348. අවිතකකා ධම්මා -පෙ- අවිවාරා ධම්මා- අසඛනිතා බ්‍රැහ්මි ද්විතියානනෙහි තිති ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: න කෙහිවි බ්‍රැහ්මි න කෙහිවි අයනනෙහි එකාය ධාතුයා අසඛනිතා.

333-336. සංක්ෂිප්ත ධර්මයෝ ...ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ... සංක්ෂිප්ත ද නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත වෙත්.

337-340. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ ... දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත වෙත්.

341-344. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයෝ ... දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ හේතු ඇති ධර්මයෝ ... අසම්බන්ධ ධාතුව ස්කන්ධ සම්බන්ධවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අවුළොස් ධාතුයෙන් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත නො වෙත්.

345-346. සචිතර්ක ධර්මයෝ ... සචිතර්ක ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් තුන් ධාතුයෙකින් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පසළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත වෙත්.

347-348. අචිතර්ක ධර්මයෝ ... අචිතර්ක ධර්මයෝ ... අසම්බන්ධ ධාතුව ස්කන්ධ සම්බන්ධවෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් සතළොස් ධාතුයෙකින් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් අසම්භාහිත නො වෙති. එක් ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත වෙත්.

349-350. සප්තීකා ධර්මා -පෙ- පිතිසහගතා ධර්මා -චතුර්
වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි ද්විති ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: එකෙන වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි සොළසහි
ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

351-353. අප්තීකා ධර්මා-පෙ-න පිතිසහගතා ධර්මා -න සුඛසහගතා
ධර්මා -අසංඛ්‍යාත. චතුර්තො ධර්මා පඤ්චවි වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි
අට්ඨාර්සහි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි වෛදිහි න කෙතිවි ආයතනෙහි
න කාතිවි ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

354. සුඛසහගතා ධර්මා -පෙ- තිති වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි තිති
ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: ද්විති වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි පඤ්චාර්සහි ධාතුහි
අසංඛ්‍යාතා.

355. උපෙකඛා සහගතා ධර්මා -පෙ- තිති වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි
සත්තහි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: ද්විති වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි එකාර්සහි ධාතුහි
අසංඛ්‍යාතා.

356. න උපෙකඛා සහගතා ධර්මා -පෙ- අසංඛ්‍යාත. චතුර්තො ධර්මා
පඤ්චවි වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි තෙර්සහි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි වෛදිහි න කෙතිවි ආයතනෙහි
පඤ්චවි ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

357-359. කාමාවචරා ධර්මා -පෙ- පට්ඨාපනතා ධර්මා -සඋත්තරා
ධර්මා පඤ්චවි වෛදිහි ද්විතියායතනෙහි අට්ඨාර්සහි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි වෛදිහි න කෙතිවි ආයතනෙහි
න කාතිවි ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

349-350. සප්‍රීතික ධර්මයෝ ... ප්‍රීතිසහගත ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පොළොස් ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත වෙත්.

351-353. අප්‍රීතික ධර්මයෝ ... ප්‍රීති සහගත නො වූ ධර්මයෝ ... සුඛසහගත නො වූ ධර්මයෝ ... අසභිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සභිබ්බාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත නො වෙත්.

354. සුඛ සහගත ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් තුන් ධාතුවෙකින් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයෙකින් පසළොස් ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත වෙත්.

355. උපේක්ෂා සහගත ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් සප්ත ධාතුවෙකින් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත වෙත්.

356. උපේක්ෂා සහගත නොවූ ධර්මයෝ ... අසභිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සභිබ්බාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් තෙළොස් ධාතුවෙකින් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් අසධිගෘහීත නොවෙත්. පඤ්ච ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත වෙත්.

357-359. කාමාවචර ධර්මයෝ ... පයඛාපන්න ධර්මයෝ ... සඋත්තර ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත නො වෙත්.

360-362. න කාමාවචරා ධර්මා -පෙ- අපරියාපක්‍ෂා ධර්මා-
අනුක්‍රමා ධර්මා - අසම්බන්ධ. චක්‍රිකා ධර්මා ධර්මා චක්‍රිකා
ද්විතීයායතනෙහි ද්විතීයායතනෙහි සම්බන්ධතා.

කතිති අසම්බන්ධතා: එකෙකුට චක්‍රිකා ද්විතීයායතනෙහි සම්බන්ධතා
ධර්මා අසම්බන්ධතා.

363-367. රුපාවචරා ධර්මා -පෙ- අරුපාවචරා ධර්මා-නිශ්ශරණිකා
ධර්මා - නිශ්ශරණිකා ධර්මා - සරණා ධර්මා - චක්‍රිකා චක්‍රිකා ද්විතීයායතනෙහි
ද්විතීයායතනෙහි සම්බන්ධතා.

කතිති අසම්බන්ධතා: එකෙකුට චක්‍රිකා ද්විතීයායතනෙහි සම්බන්ධතා
ධර්මා අසම්බන්ධතා.

368-372. න රුපාවචරා ධර්මා -පෙ- න අරුපාවචරා ධර්මා -
අනිශ්ශරණිකා ධර්මා - අනිශ්ශරණිකා ධර්මා - අරණා ධර්මා කතිති චක්‍රිකා
කතිතායතනෙහි කතිති චක්‍රිකා සම්බන්ධතා: අරණා ධර්මා අසම්බන්ධතා.
චක්‍රිකා චක්‍රිකා පසුබිම් චක්‍රිකා ද්විතීයායතනෙහි අවධාරණිකා
ධර්මා සම්බන්ධතා.

කතිති අසම්බන්ධතා: න කෙතිති චක්‍රිකා න කෙතිති ආයතනෙහි
න කාතිති චක්‍රිකා අසම්බන්ධතා.

සබ්‍යාසබ්‍යාස පද නිර්දේශය නිර්දේශය.

360-362. කාමාවචර නොවූ ධර්මයෝ ... අපයඝාපන්න ධර්මයෝ ... අනුත්තර ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛත ධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත්.

363-367. රූපාවචර ධර්මයෝ ... අරූපාවචර ධර්මයෝ ... නෛයඝාණික ධර්මයෝ ... නියත ධර්මයෝ ... සරණ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙත්.

368-372. රූපාවචර නො වූ ධර්මයෝ ... අරූපාවචර නො වූ ධර්මයෝ ... නෛයඝාණික නො වූ ධර්මයෝ ... අනියත ධර්මයෝ ... අරණ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයෙන් කෙතෙක් ආයතනයෙන් කෙතෙක් ධාතූයෙන් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙන් ද යත්:

අරණ ධර්මයෝ අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතූයෙන් සඬ්ඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතූයෙකින් අසඬ්ඛ්‍යාභීත නො වෙත්.

සඬ්ග්‍රහාසඬ්ග්‍රහ පද නිර්දේශය නිමි.

2. සබග්ගිකෙන් අසබග්ගික පද නිදේශයෝ

1. වස්තූයතනෙන් යෙ ධම්මා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනෙන් යෙ ධම්මා - වස්තූයතනෙන් යෙ ධම්මා - ඵොට්ඨබ්බායතනෙන් යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා, ආයතනසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, ධාතුසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, තෙ ධම්මා කතීති ඛණ්ඩකි කතීභායතනෙති කතීති ධාතූහි අසබග්ගිකා: තෙ ධම්මා චතුහි ඛණ්ඩකි ද්විභායතනෙති අට්ඨකි ධාතූහි අසබග්ගිකා.

2. වස්තූවිඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා -පෙ- සොත විඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා - සාතවිඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා - ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා - කාය විඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා - මනො ධාතූයා යෙ ධම්මා - මනො විඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා, ආයතන සබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, ධාතු සබග්ගෙන් අසබග්ගිකා තෙ ධම්මා -පෙ- චතුහි ඛණ්ඩකි ඵකාදසභායතනෙති ද්විභායතනෙති ධාතූහි අසබග්ගිකා.

3. වස්තූන්ත්රියෙන් යෙ ධම්මා -පෙ- සොතින්ත්රියෙන් යෙ ධම්මා - සාතින්ත්රියෙන් යෙ ධම්මා - ජිව්හින්ත්රියෙන් යෙ ධම්මා - කායින්ත්රියෙන් යෙ ධම්මා - ඉන්ද්‍රියන්ත්රියෙන් යෙ ධම්මා - පුරිස්න්ත්රියෙන් යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා, ආයතන සබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, ධාතුසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා තෙ ධම්මා -පෙ- චතුහි ඛණ්ඩකි ද්විභායතනෙති අට්ඨකි ධාතූහි අසබග්ගිකා.

4. අසඤ්ඤාභවෙන් යෙ ධම්මා -පෙ- ඵකචොකාර භවෙන් යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා, ආයතනසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, ධාතු සබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, තෙ ධම්මා -පෙ- චතුහි ඛණ්ඩකි ත්විභායතනෙති නවති ධාතූහි අසබග්ගිකා.

5. පරිදේවෙන් යෙ ධම්මා -පෙ- සනිදසනසප්පිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා ආයතනසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා ධාතුසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, තෙ ධම්මා -පෙ- චතුහි ඛණ්ඩකි ද්විභායතනෙති අට්ඨකි ධාතූහි අසබග්ගිකා.

2. සම්භාවිතයෙන් අසම්භාවිත පද නිර්දේශය

1. වක්ඛායතන විසින් යම් (වක්ඛායතන වර්ජිත වූ සත්වීසිරූප) ධර්ම කෙනෙක් ... ඵොට්ඨබ්බායතන විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - වක්ඛු ධාතුහු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ඵොට්ඨබ්බ ධාතු විසින් යම්-ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත්ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතුන් විසින් අසම්භාවිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධ-යෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

2. වක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සොත විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ඝාත විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ජීව්හා විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, කාය විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, මනොධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහ-යෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ... සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් දෙළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

3. වක්ඛුන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සොතින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සානින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ජීව්හින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, කායින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ඉත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පූරිසින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ද, ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත්ද යත්: ඒ ධර්මයෝ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

4. අසංඤාභව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- එකවොකාර භව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත්ද යත්: ඒ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් තුන් ආයතනයෙකින් නව ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

5. පරිදෙව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සනිදර්ශන සපුතිසධර්ම විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත්ද. ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

6. අනිදසානසංඛ්‍යාතයෙහි ධර්මයෙහි යෙ ධර්මා ඛණ්ඩසංඛ්‍යාත සංඛ්‍යාතා ආයතනසංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතා බාහුකථාත අසංඛ්‍යාතා -පෙ- තෙ ධර්මා චතුර්ථි ඛණ්ඩයෙහි දසංඛ්‍යාතයෙහි සොළසහි බාහුර් අසංඛ්‍යාතා.

7. සනිදසානසංඛ්‍යාතයෙහි ධර්මයෙහි යෙ ධර්මා ඛණ්ඩසංඛ්‍යාත සංඛ්‍යාතා ආයතනසංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතා බාහුකථාත අසංඛ්‍යාතා -පෙ- තෙ ධර්මා චතුර්ථි ඛණ්ඩයෙහි දසංඛ්‍යාතයෙහි අට්ඨහි බාහුර් අසංඛ්‍යාතා.

8. සපාටියෙහි ධර්මයෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- උපද්ධර්මයෙහි යෙ ධර්මා ඛණ්ඩසංඛ්‍යාත සංඛ්‍යාතා ආයතනසංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතා බාහු කථාත අසංඛ්‍යාතා, තෙ ධර්මා කතිහි ඛණ්ඩයෙහි කතිහායතයෙහි කතිහි බාහුර් අසංඛ්‍යාතා;

තෙ ධර්මා චතුර්ථි ඛණ්ඩයෙහි එකාදසංඛ්‍යාතයෙහි සත්තරසහි බාහුර් අසංඛ්‍යාතා.

දසංඛ්‍යාතා සත්තරස බාහුර්මා - සත්තින්ද්‍රියා අසංඛ්‍යාතවො¹
එකවොකාරවො පරිදෙවො - සනිදසානසංඛ්‍යාතං
අනිදසානං පුනර්දෙවො² - සපාටියං උපාද්ති.

සංඛ්‍යානික අසංඛ්‍යාත පද නිදේශයෝ නිට්ඨන්තෝ.³

1. අසංඛ්‍යාතවො-සිරිමු

2. පුනර්දෙවො-

3. අසංඛ්‍යානික අසංඛ්‍යාත පද නිදේශයෝ-සිරිමු, ෧෨, ෧෪ යා

6. අනිදර්ශන සප්‍රතිසධර්ම විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ආයතනසම්ග්‍රහයෙන් අසම්මානිත වූවාහු බාහු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්මානිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසම්මානිත වෙත්.

7. සනිදර්ශනධර්ම විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ආයතනසම්ග්‍රහයෙන් අසම්මානිත වූවාහු බාහු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්මානිත වූවාහු වෙත් ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට බාහුයෙකින් අසම්මානිත වෙත්.

8. සප්‍රතිසධර්ම විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ... උපාද ධර්ම විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්මානිත වූවාහු බාහුසම්ග්‍රහයෙන් අසම්මානිත වූවාහු වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුන් විසින් අසම්මානිත වෙත් ද යත්:

ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මානිත වෙත්.

උද්දනය:

දස ආයතන යැ, සතළොස් බාහුහු යැ සජ්ඣ ඉන්ද්‍රියයෝ යැ, අසංඤ භව යැ එකවෝකාරභව යැ පරිදේව යැ සනිදස්සනසප්පට්ඨ යැ අනිදස්සන යැ සප්පට්ඨ යැ උපාද යි.

සම්මානිතයෙන් අසම්මානිත පද නිර්දේශය නිමි.

3. අසඩගහිතෙන් සඩගහිත පද නිදේශයෝ

1. වේදනාකකකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකකකෙන යෙ ධම්මා- සංකාරකකකෙන යෙ ධම්මා- සමුදයසවේවන යෙ ධම්මා,- මහගසවේවන යෙ ධම්මා ඛෙකසඩගහෙන අසඩගහිතා, ආයතනසඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතු සඩගහෙන සඩගහිතා, තෙ ධම්මා කතීහි ඛෙකහි කතීතායතනෙනි කතීහි ධාතූහි සඩගහිතා: තෙ ධම්මා අසඩගතං ඛෙකතො යපෙඤා තීහි ඛෙකෙහි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඩගහිතා,

2. නිරොධසවේවන යෙ ධම්මා ඛෙකසඩගහෙන අසඩගහිතා ආයතනසඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛෙකෙහි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඩගහිතා

3. ජීවීතිත්ථියෙන යෙ ධම්මා ඛෙකසඩගහෙන අසඩගහිතා ආයතන සඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඩගතං ඛෙකතො යපෙඤා දවීහි ඛෙකෙහි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඩගහිතා.

4. ඉත්ථිත්ථියෙන යෙ ධම්මා -පෙ- පුරිසිත්ථියෙන යෙ ධම්මා - සුඛිත්ථි-
යෙන යෙ ධම්මා- දුක්ඛිත්ථියෙන යෙ ධම්මා,- සොමනස්සිත්ථියෙන යෙ ධම්මා,- දෙමනස්සිත්ථියෙන යෙ ධම්මා,- උපෙකස්සිත්ථියෙන යෙ ධම්මා,- සංඤ්ඤිත්ථියෙන යෙ ධම්මා,- වීරිඤ්ඤිත්ථියෙන යෙ ධම්මා - සතිත්ථියෙන යෙ ධම්මා- සමාධිත්ථියෙන යෙ ධම්මා- පඤ්ඤිත්ථියෙන යෙ ධම්මා- අනඤ්ඤා-
තඤ්ඤායකාමීතිත්ථියෙන යෙ ධම්මා - අඤ්ඤිත්ථියෙන යෙ ධම්මා - අඤ්ඤා-
තාවිත්ථියෙන යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාපච්චයා සධ්ධා-
රෙන යෙ ධම්මා - සලායතනපච්චයා ඵසෙත යෙ ධම්මා - ඵස-
පච්චයා වේදනාය යෙ ධම්මා - වේදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා-
තණ්හාපච්චයා උපාදගෙන යෙ ධම්මා- කම්මභවෙන යෙ ධම්මා ඛෙක
සඩගහෙන අසඩගහිතා ආයතන සඩගහෙන සඩගහිතා ධාතුසඩගහෙන
සඩගහිතා -පෙ- තෙ ධම්මා අසඩගතං ඛෙකතො යපෙඤා තීහි ඛෙකෙහි
ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඩගහිතා.

3. අසභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත පද නිර්දේශය

1. වෙද්‍යා ස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සංඥා ස්කන්ධය විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් සංස්කාර ස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සමුදය සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මාර්ග සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් අසභ්‍යාභිත වූවාහු ආයතන සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු ධාතු සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු වෙත් ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතූන් විසින් සභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිත ධාතුව (නිර්වාණය) ස්කන්ධ සම්බන්ධයෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සභ්‍යාභිත වෙත්.

2. තිරෝධ සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් අසභ්‍යාභිත වූවාහු ආයතන සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු ධාතු සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සභ්‍යාභිත වෙත්.

3. ඊවිතේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් අසභ්‍යාභිත වූවාහු ආයතන සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු ධාතු සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ-සම්බන්ධයෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සභ්‍යාභිත වෙත්.

4. ඉත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... පූර්විතේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සුඛේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දුක්ඛේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සොමනස්සිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දොමනස්සිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, උපෙක්ඛිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සද්ධිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, විරිසිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සතිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සමාධිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පඤ්ඤිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අඤ්ඤිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අඤ්ඤාතාචිත්තේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අච්ඡාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අච්ඡායප්‍රත්‍යයයෙන් වන සංස්කාරයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ඡේද්‍යප්‍රත්‍යයයෙන් වන ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයයෙන් වන වෙද්‍යාව-විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, වෙද්‍යා ප්‍රත්‍යයයෙන් වන තෘෂ්ණාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයයෙන් වන උපාද්‍යාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් කර්ම භවය විසින්, යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් අසභ්‍යාභිත වූවාහු ආයතන සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු ධාතු සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සම්බන්ධයෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සභ්‍යාභිත වෙත්.

5. ජාතියා යෙ ධම්ම -පෙ- ජරාය යෙ ධම්මා- මරණෙන යෙ ධම්මා- ක්කානෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධ සංඛතෙන අසංඛතා ආයතන සංඛතෙන සංඛතා ධාතුසංඛතෙන සංඛතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛතං ඛන්ධො යපෙඤා ද්විතී ඛන්ධෙති එකෙනායකනෙන එකාය ධාතූයා සංඛතා.

6. සෞකෂ්‍යය යෙහි බලය - පෙ-දුකෙකින යෙහි බලය - දෙවනසෙකන යෙහි බලය - උපායාසෙකන යෙහි බලය - සතිපට්ඨානෙකන යෙහි බලය - සමමසාධානෙකන යෙහි බලය - අපමානකුසලය යෙහි බලය - පඤ්චි ඉන්ද්‍රියෙහි යෙහි බලය - පඤ්චි බලෙහි යෙහි බලය - සත්‍යාති බොජ්ඣංගෙහි යෙහි බලය - අරියෙකන අධ්‍යායිකෙකන මග්ගෙකන යෙහි බලය - එසෙකන යෙහි බලය - වේදනාය යෙහි බලය - සංකල්පය යෙහි බලය - වේදනාය යෙහි බලය - අධිමොකෙකින යෙහි බලය - මනසිකාරෙකන යෙහි බලය - හෙතුහි බලෙහි යෙහි බලය - හෙතුහි වේ' ව සහෙතුකෙහි ව බලෙහි යෙහි බලය - හෙතුහි වේව හෙතුසමුප්පන්නෙහි ව බලෙහි යෙහි බලය - චක්‍රසංඛ්‍යාහෙකන අසංඛ්‍යාතා ආයතනසංඛ්‍යාහෙකන සංඛ්‍යාතා ධාතුසංඛ්‍යාහෙකන සංඛ්‍යාතා - පෙ- නෙහි බලය දසසිකන බන්ධනො ධර්මොතිති බන්ධනො එකෙකනායෙකන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතා.

7. අපරාධයෙහි බලවේගී යෙ බවටා -පෙ- අභිබවනෙහි බලවේගී යෙ බවටා බැස්සවනුයෙන් අසභනිතා ආයතන සභනුයෙන් සභනිතා බාහුසභනුයෙන් සභනිතා, -පෙ- තෙ බවටා වතුහි බැස්සවි එතෙතා- යනුයෙන් එතාය බාහුස සභනිතා.

8. **ආසවේති ධර්මෙති යෙ ධර්මා**—පෙ- ආසවේති වෙච සාසවේති ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා— ආසවේතිවෙච ආසවති සමප්පකෙතති ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා ඛන්ධ සංඛයානෙ අසංඛයානා ආයතන සංඛයානෙ සංඛයානිකා ධාතු-සංඛයානෙ සංඛයානිකා—පෙ- ළඟ ධර්මා අසංඛිතං ඛන්ධකො ඨපෙත්වා තීති ඛන්ධෙති එකෙතනාගතනන එකාය ධාතුයා සංඛයානිකා.

5. ජාතිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ජරාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, මරණය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ධ්‍යානය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු ධාතු සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඛිබ්‍යාවෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඛිගෘහිත වෙත්.

6. ශෝකය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දුඃඛය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දොර්මනස්සය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, උපායාසය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සතිපට්ඨානය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සමාන්-ප්‍රධානය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අප්‍රාමාණ්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පඤ්චබල විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සප්ත බොධ්‍යාභිගයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ආයා අභ්වාභි-ගික මාර්ගය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, වේදනාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සංඥාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චේතනාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අධිමොක්ෂය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, මනාසිකාරය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, හෙතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, හෙතු ද සහෙතුක ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, භේතුද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු, ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු, ධාතු සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඛිබ්‍යාවෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඛිගෘහිත වෙත්.

7. අප්‍රත්‍යය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අසඛිබ්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු ධාතුසඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඛිගෘහිත වෙත්.

8. ආසුච ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආසුච ද සාසුච ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ආසුච ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු ධාතු සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඛිබ්‍යාවෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඛිගෘහිත වෙත්.

9. සංඥාප්තෙති -පෙ- ගතෙති-ඔසොති- යොගෙති- නිවරණෙති- පරාමාසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- පරාමාසෙති වෙව් පරාමධම්මෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛනෙන අසඛනිතා ආයතනසඛන හත සඛනිතා බාතුසඛනෙන සඛනිතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං ඛන්ධො යපෙඤා තිති ඛන්ධෙති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සඛනිතා.

10. වේතසිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- වේතසමප්පකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- වේතසංයවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- වේතස සට්ඨසමුට්ඨා- නෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- වේතසංයව්වසමුට්ඨානසහගුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- වේතසංයව්වසමුට්ඨානානුපරිවතතිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛනෙන අසඛනිතා ආයතනසඛනෙන සඛනිතා, බාතු- සඛනෙන සඛනිතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං ඛන්ධො යපෙඤා එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සඛනිතා.

11. වේතසහගුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- වේතසනුපරිවතතිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛනෙන අසඛනිතා ආයතනසඛනෙන සඛනිතා බාතුසඛනෙන සඛනිතා. -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිචි ඛන්ධෙති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සඛනිතා.

12. උපාදනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසෙති වෙව් සංකිලෙසිකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසෙති වෙව් සංකිලිට්ඨෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසෙති වෙව් කිලෙසසමප්පකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛනෙන අසඛනිතා ආයතනසඛනෙන සඛනිතා බාතුසඛනෙන සඛනිතා තෙ ධම්මා කතිති ඛන්ධෙති කතිහා'යතනෙති කතිති බාතුති සඛනිතා: තෙ ධම්මා අසඛිතං ඛන්ධො යපෙඤා තිති ඛන්ධෙති එකෙනාය තනෙන එකාය බාතුයා සඛනිතා.

තයො ඛන්ධා තරා සව්වා ඉන්ද්‍රියානි ච සොළස
පදනි පච්චයාකාරෙ වුද්දසු'පරි වුද්දස,
සමතිංස පද නොනති ගොච්ඡකෙසු දසසථ
දුට්ඨෙ වුලලනතර' දුකා අව්ඨි හොනති මහතකරා,ති'

අසඛනිතෙන සඛනිතපදනිදෙසො නිවසිනො.

1. වුද්දසු - මජ්ඣ.

2. උද්දාසොපා පාස හොත්තෙ නදිසෙතති.

9. සංයෝජන-ග්‍රන්ථ-බස-යොග-නිවරණ-පරාමර්ශ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පරාමර්ශ ද පරාමාණ්ට ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසධගෘහිත වූවාහු ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු වෙත් ද... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඬබ්‍යාවෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සධගෘහිත වෙත්.

10. චේතසික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසංසාණ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසංසාණ්ට සමුත්පාන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසංසාණ්ට සමුත්පානසහතු ධර්මයන් විසින් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසංසාණ්ට සමුත්පානානු පරිවර්තී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසධගෘහිත වූවාහු ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු වෙත් ද... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඬබ්‍යාවෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සධගෘහිත වෙත්.

11. චිත්තසහතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක්, චිත්තානු-පරිවර්තී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසධගෘහිත වූවාහු ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධයෙකින් සධගෘහිත නො වෙති. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සධගෘහිත වෙත්.

12. උපාදන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ක්ලේශ ද සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසධගෘහිත වූවාහු ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයෙන් කෙනෙක් ආයතනයෙන් කෙනෙක් ධාතුවෙන් සධගෘහිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඬබ්‍යාවෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සධගෘහිත වෙත්.

උද්දනය:

ස්කන්ධයෝ කිදෙනෙක් වෙති, එසේ මැ සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ ද සොළොසෙකි, ප්‍රත්‍යයාකාරයෙහි තුද්ධපදයෙකි, මත්තෙහි පද තුද්ධපෙකි, දසගොවිජකයන් අතුරෙන් මෙහි සමතිස් පද කෙනෙක් වෙති. වූලන්තරුක්කයෙන් පද දෙකෙකි. මහන්තරුක්කයෙන් අටපද කෙනෙක් වෙත් යයි.

අසධගෘහිතයෙන් සධගෘහිත පද නිර්දේශ නිමි.

4. සඩගහිතෙන සඩගහිතපදනිදෙදසො.

1. සමුදයසවෙන යෙ ධමමා -පෙ- මග්ගසවෙන යෙ ධමමා ඛන්ධසඩගහෙන සඩගහිතා, ආයතනසඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා, තෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා ඛන්ධසඩගහෙන සඩගහිතා, ආයතනසඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා, තෙ ධමමා කතිහි ඛන්ධහි කතිහා යතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඩගහිතා: තෙ ධමමා එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඩගහිතා.

2. ඉත්ථිත්ථියෙන යෙ ධමමා -පෙ- පුරිසිත්ථියෙන යෙ ධමමා, සුඛිත්ථියෙන යෙ ධමමා- දුක්ඛිත්ථියෙන යෙ ධමමා- සොමනස්සිත්ථියෙන යෙ ධමමා, දෙමනස්සිත්ථියෙන යෙ ධමමා- උපෙක්ඛිත්ථියෙන යෙ ධමමා- සඤ්ඤිත්ථියෙන යෙ ධමමා,- වීරිසිත්ථියෙන¹ යෙ ධමමා- සතිත්ථියෙන යෙ ධමමා- සමාධිත්ථියෙන යෙ ධමමා- පක්ඛන්ධිත්ථියෙන යෙ ධමමා- අනාඤ්ඤාඤ්ඤාසංඝිත්ථියෙන යෙ ධමමා- අක්ඛන්ධිත්ථියෙන යෙ ධමමා- අඤ්ඤාචිත්ථියෙන යෙ ධමමා-

අවිජ්ජාය යෙ ධමමා- අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙන යෙ ධමමා- සළායතනපච්චයා එකෙන යෙ ධමමා- වෙදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධමමා- තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධමමා- කම්මභවෙන යෙ ධමමා- ඥානෙන යෙ ධමමා- පරිදෙවෙන යෙ ධමමා-දුක්ඛෙන යෙ ධමමා- දෙමනෙකෙන යෙ ධමමා- උපායාසෙන යෙ ධමමා-

සතිපට්ඨානෙන යෙ ධමමා- සම්මසාධානෙන යෙ ධමමා- අසප- මඤ්ඤය යෙ ධමමා- පක්ඛන්ධි ඉත්ථියෙහි යෙ ධමමා- පක්ඛන්ධි ඛලෙහි යෙ ධමමා- සකන්ති ඛෙජ්ඣඛෙහි යෙ ධමමා- අරියෙන අධිකිති- කෙන මග්ගෙන යෙ ධමමා- එකෙන යෙ ධමමා- වෙතනාය යෙ ධමමා- අධිමොක්ඛෙන යෙ ධමමා- මනසිකාරෙන යෙ ධමමා-

1. වීරිසිත්ථියෙන - ම ජ ස

4. සම්මානිතයෙන් සම්මානිත පද නිර්දේශය

1. සමුදයසත්‍ය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මාර්ගසත්‍ය විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්ග්‍රහ කරන ලද්දහු ද ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් සම්ග්‍රහ කරන ලද්දහු ද ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් සම්ග්‍රහ කරන ලද්දහු ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතූන් විසින් සම්මානිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සම්මානිත වෙත්.

2. ඉත්ථිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පුරිසිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සුඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දුක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සොමනස්සිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දෙමනස්සිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් උපෙක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සද්ධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් විරිසිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සනිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සමාධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් පඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අනඤ්ඤාකඤ්ඤස්සාමිතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අඤ්ඤාතාවිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් -

අවිද්‍යාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ඡායාසතන ප්‍රත්‍යයයෙන් වූ ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, වේද්‍යා ප්‍රත්‍යයයෙන් වූ තෘෂ්ණාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයයෙන් වූ උපාදාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, කර්ම භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ශ්‍රොකයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පරිදේවයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දුඛයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දොර්මනස්සායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් උපායාසයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් -

සතිපට්ඨානයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සමාක්ප්‍රධානයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අප්‍රාමාණයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පඤ්ච බලයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සප්ත බොධාච්ඡයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ආර්‍ය අෂ්ටාච්ඡික මාර්ගයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ස්පර්ශයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, වේතනායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අධිමොක්ෂයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් මනසිකාරයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් -

හෙතුහි ධමමෙහි යෙ ධමමා- හෙතුහි වෙව සහෙතුකෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා හෙතුහි වෙව හෙතුසමපසුකෙහි ව ධමමෙහි යෙ ධමමා- ආසවෙහි- සංකෘතෘප්තෙහි- ගජෙහි- ඔසෙහි- යොගෙහි- නිවරණෙහි- පරාමාසෙහි- උපාදනෙහි- කිලෙසෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා- කිලෙසෙහි වෙව සංකිලෙසකෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා- කිලෙසෙහි වෙව සංකිලිවෙසෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා- කිලෙසෙහි වෙව කිලෙසසමපසුකෙහි ව ධමමෙහි යෙ ධමමා ඛන්ධසමහෙත සමහරිතා ආයතනසමහෙත සමහරිතා බාහුසමහෙත සමහරිතා, තෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා ඛන්ධසමහෙත සමහරිතා, ආයතනසමහෙත සමහරිතා, බාහුසමහෙත සමහරිතා. තෙ ධමමා කන්ති ඛන්ධෙහි කන්තායතනෙහි කන්ති බාහුහි සමහරිතා; තෙ ධමමා එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා සමහරිතා.

දෙව සච්චා පණ්ණරසිසුයා¹ එකාදසපට්ඨපද²
උඤ්ඤා පුන ඵකාදස ගොච්ඡකපදමෙසු තිංසරිධං³ ති.

මහරිතෙන සමහරිතපදනිද්දෙසො නිට්ඨිතො.

1. පණ්ණරසිසුයානි, PTS

2. පට්ඨපසුපසාද-PTS

3. තිංසරිධංසිමු.-PTS

හේතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් හෙතු ද වූ සහෙතුක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, හෙතු ද වූ හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ආසුචයන් විසින් සංයෝජනයන් විසින්-ග්‍රන්ථයන් විසින්-ඔසයන් විසින්-යෝගයන් විසින්-නිවරණයන් විසින්-පරාමර්ශයන් විසින් - උපාදනයන් විසින්-ක්ලේශධර්මයන් විසින්-යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ සාංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ සංක්ලිෂ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්තද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඛිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වූවා හු ද, ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වූවා හුද, බාහු සඛිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සඛිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වෙත් ද ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වෙත් ද බාහු සඛිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුන් විසින් සධගෘහීත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් බාහුයෙකින් සධගෘහීත යෝ යි.

උද්දනය:

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙකැ, ඉන්ද්‍රියයෝ පසළොස් දෙනෙකැ, ප්‍රභීත්‍ය සමුත්පාදපදයෝ එකොළොස් දෙනෙකැ, යළි මත්තෙහි ධර්මයෝ එකොළොස් දෙනෙකැ, මෙහි ගොච්ජකපදය තිස් වැදූරුම් වෙ යයි.

සධගෘහීතයෙන් සධගෘහීත පද නිර්දේශය නිමි.

5. අසඩගිතෙත අසඩගිත පද නිදේශයා.

1. රූපකකිකිත යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතුසඛගෙන අසඩගිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා, ඛන්ධ සඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතු සඛගෙන අසඩගිතා, තෙ ධම්මා කතීහි ඛන්ධෙහි කතීහායතනෙහි කතීහි ධාතූහි අසඩගිතා. තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛන්ධෙන ඵකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතූහි අසඩගිතා.

2. වේදනාකකිකිත යෙ ධම්මා -පෙ- සංකෘතකිකිත යෙ ධම්මා-සංකාරකකිකිත යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතුසඛගෙන අසඩගිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා දව්හි ඛන්ධෙහි ඵකාදසභා'යතනෙහි සත්තරසහි ධාතූහි අසඩගිතා.

3. විඤ්ඤාණකකිකිත යෙ ධම්මා -පෙ- මනායතනෙන යෙ ධම්මා-වක්ඛුච්ඤ්ඤාණ ධාතුයා යෙ ධම්මා-මනෝ ධාතුයා යෙ ධම්මා-මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුයා යෙ ධම්මා-මනිඤ්ඤාණ යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතුසඛගෙන අසඩගිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා වතුහි ඛන්ධෙහි ඵකාදසභායතනෙහි ඵකාදසහි අසඩගිතා.

4. වක්ඛායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනෙන යෙ ධම්මා- වක්ඛුධාතුයා යෙ ධම්මා- ඵොට්ඨබ්බධාතුයා යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතු සඛගෙන අසඩගිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා වතුහි ඛන්ධෙහි දව්හායතනෙහි අට්ඨහි ධාතූහි අසඩගිතා.

5. අසභිභාවයෙන් අසභිභාවය පද නිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ආයතනසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද බාහු සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ආයතනසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, බාහුසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුන් විසින් අසභිභාවය වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් සප්තබාහුන් විසින් අසභිභාවය යෝ යි.

2. වෙදනාස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංඥාස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාරස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ආයතන සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද බාහුසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතන යෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසභිභාවය වෙත්.

3. විඤානස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- චක්ෂුර්විඤානබාහුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනොබාහුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනොවිඤානබාහුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මනින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ආයතන සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද බාහු සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් බාහුයෙකින් අසභිභාවය යෝ යි.

4. චක්ඛායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඵොට්ඨබ්බායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් චක්ඛුබාහුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඵොට්ඨබ්බබාහුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ආයතන සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, බාහුසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට බාහුන් විසින් අසභිභාවය යෝ යි.

5. ධම්මායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- ධම්මබාහුයා යෙ ධම්මා ඉඤ්ඤා
යෙන යෙ ධම්මා-සුරිසිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- ජීවිතීඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩ
සබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත ආයතන සබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත බාහු සබ්බසංඝාත
අසබ්බසංඝාත, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩෙන
එකෙනායතනෙන සංඝාතී බාහුති අසබ්බසංඝාතී.

6. සමුදයසංවේදන යෙ ධම්මා -පෙ- මහසංවේදන යෙ ධම්මා-
නිරොධසංවේදන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩසබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත ආයතන
සබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත බාහුසබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත, තෙති ධම්මෙති යෙ
ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛණ්ඩෙති එකාදසහායතනෙන සංඝාතරසති
බාහුති අසබ්බසංඝාතී.

7. චක්ඛුඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පෙ- කායිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩ
සබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත, ආයතන සබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත, බාහුසබ්බසංඝාත
අසබ්බසංඝාත, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩෙති
ද්විතීයතනෙන අවසන්ති බාහුති අසබ්බසංඝාතී.

8. සුච්ඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛීඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා-සොමනසයි
ඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- දෙමනසයිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- උපෙක්ඛිඤ්ඤායෙන යෙ
ධම්මා- සංඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- විරිසිඤ්ඤායෙන¹ යෙ ධම්මා -සතිඤ්ඤායෙන
යෙ ධම්මා-සංඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පඤ්ඤාඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අනඤ්ඤා-
තඤ්ඤාසංඛිතීඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤාඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤානා-
විඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙන
යෙ ධම්මා ඛණ්ඩසබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත, ආයතන සබ්බසංඝාත, අසබ්බසංඝාත,
බාහුසබ්බසංඝාත අසබ්බසංඝාත, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා
චුති ඛණ්ඩෙති එකාදසහායතනෙන සංඝාතරසති බාහුති අසබ්බසංඝාතී.

1. විරිසිඤ්ඤායෙන- ම ජ සං

5. ධර්මායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ධර්ම ධාතු වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඉත්ථිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- පුරිසිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ජිවිතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සජ්ඣධාතුන් විසින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

6. සමුදය සත්‍යයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ගසත්‍යයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- නිරොධසත්‍යයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

7. වක්ඛුත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - කාඨිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන්ද අසඬගෘහිත වෙත්ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු අටෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

8. සුඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දුක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - යොමනස්සිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දෙමනස්සිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - උපෙක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සද්ධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විරිධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සමාධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අඤ්ඤාතාවිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අවිද්‍යාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරය විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

9. සඬබාරපච්චයා වීඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛණ්ඩිති ඵකාදසභායතනෙනි ඵකාදසහි බාහුහි අසඬහිතා.

10. වීඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩිත ඵකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි අසඬහිතා.

11. නාමරූපපච්චයා සළායතනෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා දව්හි ඛණ්ඩිති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා අසඬහිතා.

12. සළායතනපච්චයා ඵසෙත යෙ ධම්මා -පෙ- ඵසපච්චයා වෙදනාය යෙ ධම්මා-වෙදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා-තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධම්මා-කම්මභවෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා දව්හි ඛණ්ඩිති ඵකාදසභායතනෙනි සත්තරසහි බාහුහි අසඬහිතා.

13. අරූප භවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවෙන යෙ ධම්මා- වතුචොකාරභවෙන යෙ ධම්මා- ඉද්ධිපාදෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩිත දසභායතනෙනි දසහි බාහුහි අසඬහිතා.

14. අසඤ්ඤාභවෙන¹ යෙ ධම්මා -පෙ- ඵකචොකාර භවෙන යෙ ධම්මා- ජාතියා යෙ ධම්මා- ජරාය යෙ ධම්මා-මරණෙන යෙ ධම්මා- ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩිත ඵකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි අසඬහිතා.

1. අසඤ්ඤා භවෙන - පිළි

9. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඥානය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, බාහුසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් බාහුයෙකින් අසඬුනිතයෝ යි.

10. විඥානප්‍රත්‍යයෙන් වූ නාමරූපය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, බාහුසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සප්ත බාහුයෙකින් අසඬුනිතයෝ යි.

11. නාම රූප ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ංඛායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, බාහු සංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් බාහුයෙකින් අසඬුනිතයෝ යි.

12. ංඛායතනප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - කර්මභවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ආයතනසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, බාහුසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසඬුනිතයෝ යි.

13. අරූප භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් වතුචොකාරභවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ඉද්ධිපාදයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ආයතනසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, බාහුසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දසබාහුයෙකින් අසඬුනිතයෝ යි.

14. අසංඤාභවයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - එකචොකාරභවයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ජාතිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ජරාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, මරණය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ආයතනසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, බාහුසංග්‍රහයෙන් අසඬුනිත වෙන් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සප්ත බාහුයෙකින් අසඬුනිතයෝ යි.

15. පරිදෙවෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා, ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛන්ධෙහි දව්භායතනෙහි අට්ඨහි ධාතුහි අසඬහිතා.

16. යොකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුකෙඛන යෙ ධම්මා- දෙමනසෙසන යෙ ධම්මා- උපයාසෙන යෙ ධම්මා- සන්තිපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා- සම්මසා- ධානෙන යෙ ධම්මා- ක්ඛානෙන යෙ ධම්මා- අප්පච්ඡාදකය යෙ ධම්මා- පඤ්ඤානි ඉන්ද්‍රියෙහි යෙ ධම්මා- පඤ්ඤානි බලෙහි යෙ ධම්මා- සත්තානි- බොජ්ඣංගිකෙහි යෙ ධම්මා- අරියෙන අට්ඨබ්බිකෙන මග්ගෙන යෙ ධම්මා- ඵලසෙසන යෙ ධම්මා- වෙදනාය යෙ ධම්මා- සංඤ්ඤාය යෙ ධම්මා- වෙතනාය යෙ ධම්මා- අධිමොක්ඛෙන යෙ ධම්මා- මනසිකාරෙහි යෙ ධම්මා, ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා දව්හි ඛන්ධෙහි ඵකාදසභායතනෙහි සත්තරසති ධාතුහි අසඬහිතා.

17. විකෙතන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛන්ධෙහි ඵකාදසභායතනෙහි ඵකාදසති ධාතුහි අසඬහිතා.

18. කුසලෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අකුසලෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-සුඛාය වෙදනාය සම්ප්ප්ලකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දුක්ඛාය වෙදනාය සම්ප්ලකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්ප්ලකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- විපකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- විපාක ධම්මධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනුපාදිතඅනුපාදනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සංඝිලිට්ඨසංඝිලිසිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අසංඝිලිට්ඨ අසංඝිලිසිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සචිතකකච්චාරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අචිතකකච්චාරමග්ගෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-

15. පරිදේවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභිත වෙත් ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුවෙකින් අසඬගාභිතයෝ යි.

16. ශෝකයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දුඃඛයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දොර්මනසායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපායාසයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සතීපට්ඨානයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සමාස් ප්‍රධානයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ධ්‍යානයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අප්‍රාමාණ්‍යයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පඤ්චිත්තියයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්චබලයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සප්ත බොධ්‍යවග්‍රහයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ආයා අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ස්පර්ශයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - වේදනායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංඥායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- චේතනායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අධිමොක්ෂයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනසිකාරයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහ-යෙන් අසඬගාභිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතන-යෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගාභිතයෝ යි.

17. චිත්තයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගා-භිත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතු-යෙකින් අසඬගාභිතයෝ යි.

18. කුශල ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අකුශල ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අසුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විපාකධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- විපාකස්වභාවධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අනුපාදින්න අනුපාදනීය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට සංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සචිතරකසචිතාර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අචිතරකසචිතාරමාත්‍ර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-

පීනිසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සුඛසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපෙක්ඛාසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දසසෙනන පහා- තඛෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවනාය පහාතඛෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දසසෙනන පහාතඛෙඛිතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවනාය පහාතඛෙඛිතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ආවයගාමීහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපවයගාමීහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සෙකෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අසෙකෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මහග්ගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපපමාණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පටිත්ථාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මහග්ගතාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපපමාණාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- හීතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පණිතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මිච්ඡත්තනියතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සමමත්තනියතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මග්ගාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මග්ගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මග්ගාධිපතීහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනිතාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනාගතාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පටිවුපපකතාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අර්ඛත්තාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ඛිද්ධාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අර්ඛත්තඛිද්ධාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධන දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි අසඬහිතා.

19. සතිදසනසප්පට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අතිදසන සප්පට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛන්ධහි ද්විභායතනෙහි අට්ඨහි ධාතුහි අසඬහිතා.

20. හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- හෙතුහි චේව සහෙතුකෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- හෙතුහි චේව හෙතුසමුප්පන්නකෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විහි ඛන්ධහි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසහි ධාතුහි අසඬහිතා.

ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සුඛසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආවයගාමී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අපවයගාමී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ශෛක්ෂ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අශෛක්ෂ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මහද්ගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අප්‍රමාණධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරිත්තාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මහද්ගතාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අප්‍රමාණාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් භීතධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ප්‍රණීතධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මිත්‍රාත්මකතා ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සමාත්මකතා ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මාර්ගාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ගහෙතුක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ගාධිපති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අතීතාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනාගතාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ප්‍රත්‍යුත්පත්තාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අධ්‍යාත්මාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - බාහ්‍යාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසඬගෘහිත යෝ යි.

19. සතිදර්ශන සප්තස් ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අතිදර්ශන සප්තස් ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු අටෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

20. භේතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භේතු ද වූ මෑ, සභේතුක ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භේතු ද වූ මෑ භේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතන-යෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

21. සහෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- හෙතුසම්පයුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සහෙතුකෙහි වෙව න ච හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා හෙතු සම්පයුකෙහි වෙව න ච හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- න හෙතු සහෙතු කෙහි ධම්මෙහි¹ යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි දසහි බාහුහි අසඬහිතා.

22. අපච්චයෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අසඬඛකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධ සඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛන්ධෙහි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසහි බාහුහි අසඬහිතා.

23. සතිදසකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- සපට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධ සඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා. බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛන්ධෙහි ද්විභායතනෙහි අට්ඨහි බාහුහි අසඬහිතා.

24. රුපිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධෙන, එකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි අසඬහිතා.

25. අරුපිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ලොකුත්තරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි දසහි බාහුහි අසඬහිතා.

26. ආසවෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ආසවෙහි වෙව සාසවෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ආසවෙහි වෙව ආසවසම්පයුකෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛන්ධෙහි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසහි බාහුහි අසඬහිතා.

1. න හෙතුහි ධම්මෙහි සහෙතුකෙහි ධම්මෙහි-සා

21. සහේතුක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සහෙතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - හෙතු නොවූ සහෙතුක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

22. අප්‍රත්‍යය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අසඬඛත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

23. සතිදර්ශන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සප්තිස ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ සතරෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු අටෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

24. රූපි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් ධාතු සතෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

25. අරූපි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ලොකොත්තර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

26. ආසුච ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච ද වූ මැ, සාසුච ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච ද වූ මැ ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

27. අනාසවෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ආසවසම්පයුක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ආසවසම්පයුක්තෙහි වෙව නො ව ආසවෙහි ව ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ආසවච්ඡයුක්තෙහි අනාසවෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඝොගෙන අසඬනිතා ආයතනසංඝොගෙන අසඬනිතා ධාතුසංඝොගෙන අසඬනිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බන්ධන දසහා'යතනෙහි දසහි ධාතුහි අසඬනිතා.

28. සංයොජනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ගණ්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ඔසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-යොගෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-නිවරණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-පරාමාසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-පරාමාසෙහි වෙව පරාමට්ඨෙහි ව ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ඛන්ධසංඝොගෙන අසඬනිතා, ආයතනසංඝොගෙන අසඬනිතා, ධාතුසංඝොගෙන අසඬනිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති බන්ධනි එකාදසහායතනෙහි සත්තරසහි ධාතුහි අසඬනිතා.

29. අපරාමට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අපරාමාසසම්පයුක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පරාමාසච්ඡයුක්තෙහි අපරාමට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා - සාරමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඝොගෙන අසඬනිතා, ආයතනසංඝොගෙන අසඬනිතා, ධාතුසංඝොගෙන අසඬනිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බන්ධන දසහායතනෙහි දසහි ධාතුහි අසඬනිතා.

30. අනාරමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-පෙ-නො වීක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීක්තච්ඡයුක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මාවීක්තච්ඡයුක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-වීක්තසම්ප්පාදනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-වීක්තසහතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-වීක්තානුපරිච්ඡිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-බාහිරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-උපාදාහි ධම්මෙහි . යෙ ධම්මා- ඛන්ධසංඝොගෙන අසඬනිතා, ආයතනසංඝොගෙන අසඬනිතා, ධාතුසංඝොගෙන අසඬනිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බන්ධන එකෙනා-යතනෙන සත්තහි ධාතුහි අසඬනිතා.

27. අනාසුව ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුව ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුවවිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුවධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

28. සංයෝජන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ග්‍රන්ථ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ඔසධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - යොග ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - නිවරණ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ශධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ශ ද වූ මැ පරාමාෂ්ටද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

29. අපරාමාෂ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අපරාමර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ශ විප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාෂ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සාලම්බන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

30. අනාලම්බනධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්තවිප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තවිසංඝාෂ්ට වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්තසමුත්ථාන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත සහග්‍රධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තානුපරිවර්තී වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් බාහ්‍ය වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් උපාද ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සප්ත ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

31. විතෙහි ධරෙහි යෙ ධරො ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -පෙ- තෙ ධරො චතුර්ධි ඛන්ධසඬහෙනෙහි ඵකාදසහි බාහුහි අසඬහිතා.

32. වෙතසිකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -පෙ- විතසමපසුකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො-විතසංසට්ඨති ධරෙහි යෙ ධරො-විතසංසට්ඨ-සමුට්ඨානෙහි ධරෙහි යෙ ධරො-විතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහහුති ධරෙහි යෙ ධරො-විතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපර්චනතිති ධරෙහි යෙ ධරො ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහු සඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -පෙ- තෙ ධරො ද්විති ඛන්ධසඬහෙනෙහි සකාරසහි බාහුහි අසඬහිතා.

33. අරුකුතකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -පෙ- තෙ ධරො තිති ඛන්ධසඬහෙනෙහි ඵකාය බාහුය අසඬහිතා.

34. උපාදනෙහි ධරෙහි යෙ ධරො-පෙ-කිලෙසෙහි ධරෙහි යෙ ධරො කිලෙසෙහි වෙව සංකිලෙසිකෙහි ව ධරෙහි යෙ ධරො- කිලෙසෙහි වෙව සංකිලිට්ඨති ව ධරෙහි යෙ ධරො- කිලෙසෙහි වෙව කිලෙසසමපසුකෙහි ව ධරෙහි යෙ ධරො ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -පෙ- තෙ ධරො ද්විති ඛන්ධසඬහෙනෙහි සකාරසහි බාහුහි අසඬහිතා.

35. අසංකිලෙසිකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -පෙ- සංකිලිට්ඨති ධරෙහි යෙ ධරො-කිලෙසසමපසුකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො-සංකිලිට්ඨති වෙව නො ව කිලෙසෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -කිලෙස සමපසුකෙහි වෙව නො ව කිලෙසෙහි ධරෙහි යෙ ධරො-කිලෙසවිපසුකෙහි අසංකිලෙසිකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො-දසකෙන පහතබ්බති ධරෙහි යෙ ධරො -හාවනාය පහතබ්බති ධරෙහි යෙ ධරො -දසකෙන පහතබ්බහෙතුකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො- හාවනාය පහතබ්බහෙතුකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -සවිතකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -සවිචාරෙහි ධරෙහි යෙ ධරො-සපජිතිකෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -පිතිසහගතෙහි ධරෙහි යෙ ධරො-සුචසහගතෙහි ධරෙහි යෙ ධරො -උපෙකඬාසහගතෙහි ධරෙහි යෙ ධරො- න කාමාවචරෙහි ධරෙහි යෙ ධරො

31. විත්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

32. චෛතසික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් විත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විත්තසංසාෂ්ටධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහග්‍ර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපවිච්ඡි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

33. ආධ්‍යාත්මික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ තුනෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

34. උපාදන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ක්ලේශධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

35. අසංක්ලේශිකධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංක්ලිෂ්ටධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ක්ලේශවිප්‍රයුක්ත වූ අසංක්ලේශික-ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සචිතර්ක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සචිතර්කධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සප්‍රිතිකධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ප්‍රිතිසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සුඛසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් කාමාවචර නො වූ ධර්මයන් විසින්

රුපාවචරෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-අරුපාවචරෙහි ධලෙහි යෙ ධලො
අපරියාපනෙනහි ධලෙහි යෙ ධලො-නියානිකෙනි ධලෙහි යෙ ධලො-
නියනෙහි ධලෙහි යෙ ධලො- අනුක්‍රමෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-
සරණෙහි ධලෙහි යෙ ධලො ඛන්ධසඬගෙන අසඬගිතං, ආයතන
සඬගෙන අසඬගිතං, ධාතුසඬගෙන අසඬගිතං තෙහි ධලෙහි
යෙ ධලො ඛන්ධසඬගෙන අසඬගිතං, ආයතනසඬගෙන අසඬගිතං,
ධාතුසඬගෙන අසඬගිතං; තෙ ධලො කතීහි ඛන්ධෙහි කතීභායතනෙහි
කතීහි ධාතූහි අසඬගිතං. තෙ ධලො ඵකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි
දසහි ධාතූහි අසඬගිතං.

රුපඤ්ච ධලොයතනං ධලධාතු -
ඉත්තිපුමං ජීවිතං තාමරුපං,
දෙව භවා ජාතිජරාමච්ඡරුපං,
අනාරමෙණං නො විතෙන විසුද්ධකං.

විසංසට්ඨං¹ සමුට්ඨානසහභූති අනුපට්ඨකති,
බාහිරං උපාදු දෙව විසති² ඵස නයො සුබුද්ධො,

[සබ්බෙ ඛන්ධා තරායතන ධාතූයො සච්චතො තයො,
ඉත්තියානිපි සබ්බානි තෙ විසති පට්ඨතො.
සරණො යොළුස පදු තෙවකොළීසකං තිකෙ,
ගොච්ඡකෙ සකතති දෙව ඵ සකත චූලතනරෙ පදු.
මහනතරෙ පදු චුකො අට්ඨාරස තතො පරං,
අට්ඨාරසෙව ඤාතබ්බො සෙසා ඉධ න භාසිතා ති ³.

අසඬගිතෙන අසඬගිතං පදු නිදෙදසො නිට්ඨිකො.

1. විසංසට්ඨං - P.T. 8.

2. දෙව විසයො - ම ඡ සං, සිරිමු

3. ඉමා භාරායො කතවි න දික්ඛනෙ

යම් ධර්ම කෙනෙක් රූපාවචර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අරූපාවචරධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් අපයාසාපන්න ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් නොයාසාණිකධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - නියතධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අනුක්තරධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සරණ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙත් ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතූන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතූයෙකින් අසඬගෘහීතයෝ යි.

උද්දනාය:

රූපස්කන්ධ යැ ධර්මායතන යැ ධර්මධාතු යැ ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යැ පුරුෂෙන්ද්‍රිය යැ ජීවිතෙන්ද්‍රිය යැ නාමරූප යැ අරූපභව අසංඤභව දෙක යැ ජාති යැ ජරා යැ මරණ යැ අනාලම්බන යැ නො චිත්ත යැ චිත්තය හා විප්‍රයුක්ත යැ.

විසංසාෂට යැ සමුත්පාන යැ සහභූ යැ අනුපට්ඨර්ථී යැ බාහිර යැ උපාද යැ යි දෙවිසිසායෙකි. තෙල නය (සර්වඤ්ජයන් විසින්) මොනොවට අවබෝධ කරන ලද්දේ යි.

උද්දනාය:

සියලු ස්කන්ධයෝ යැ, එසේ මැ සියලු ආයතනධාතු යැ. සත්‍ය හෙයින් තිදෙනෙකු සියලු මැ ඉන්ද්‍රියයෝ යැ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදහෙයින් තෙවිස්සෙකු මත්තෙහි සොළොස්පදයෝ යැ. ත්‍රිකම්‍යාකායෙහි තෙකාලිසෙකු ගොවජකයෙහි දෙ සැත්තෑ පදයෝ යැ, චුල්ලන්තරයෙහි සත්පදයෝ යැ මහන්තරයෙහි අටළොස් පදයෝ යැ යන මොහු වදරන ලද්දහ. එයින් මත්තෙහි අටළොස් පද කෙනෙක් මැ වෙනි'යි දතයුත්තාහ. සෙසු පදයෝ මෙහි නො වදරන ලද්දහ යි.

අසඬගෘහීතයෙන් අසඬගෘහීතපද නිර්දේශය නිමි.

6. සමපයෝගවිපපයෝග පද නිදේශයෝ

1. රූපකඛ්‍යෝධා කතීති ඛ්‍යෝධි කතීභායතනෝති කතීති ධාතුති සමපයුක්තෝති: නස්ථි.

කතීති විපයුක්තෝ: චතුති ඛ්‍යෝධි ඵකෙනායතනෝති සක්කති ධාතුති විපයුක්තෝ. ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි විපයුක්තෝ.

2. වේදනාකඛ්‍යෝධා -පෙ- සංකෘතකඛ්‍යෝධා-- සංකාරකඛ්‍යෝධා -පෙ- තීති ඛ්‍යෝධි ඵකෙනායතනෝති සක්කති ධාතුති සමපයුක්තෝ ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි සමපයුක්තෝ.

කතීති විපයුක්තෝ: ඵකෙන ඛ්‍යෝධි දසභායතනෝති දසති ධාතුති විපයුක්තෝ, ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි විපයුක්තෝ.

3. විසංකෘතකඛ්‍යෝධා -පෙ- තීති ඛ්‍යෝධි සමපයුක්තෝ ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි සමපයුක්තෝ.

කතීති විපයුක්තෝ: ඵකෙන ඛ්‍යෝධි දසභායතනෝති දසති ධාතුති විපයුක්තෝ. ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි විපයුක්තෝ.

4. වක්ඛායතනං -පෙ- ඵොච්ඡායතනං -පෙ- සමපයුක්තෝති: නස්ථි.

කතීති විපයුක්තෝ, චතුති ඛ්‍යෝධි ඵකෙනායතනෝති සක්කති ධාතුති විපයුක්තෝ, ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි විපයුක්තෝ.

6. සම්ප්‍රයෝග විප්‍රයෝග පදනිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සම්ප්‍රයෝගයෙක් නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ඣාධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත යැ, එක් මනායතනය හා සමග එක් ධර්මධාතුව හා සමග කිසිවකුන් (ධර්මායතන ධර්මධාතු පයසාපන්න වූ වෙදනා සංඥා සංස්කාරයන්) හා විප්‍රයුක්ත වේ.

2. වේදනාස්කන්ධය... සංඥාස්කන්ධය... සංස්කාරස්කන්ධය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග, එක් ආයතනයක් හා සමග, සජ්ඣාධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග, එක් ධාතුවක් හා සමග, කිසිවකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කීදෙනකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග (රූපභිබ්බංණ සභිබ්බාය) කිසිවකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ.

3. විඥානස්කන්ධය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත යැ. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග (වේදනාදී) කිසිවකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කී දෙනකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත යැ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග, කිසිවකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

4. වක්ඝුරුයතනය ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනය (කිසිවකුන් හා සමග) සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙක්) නැති.

කී දෙනකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් මනායතනය හා සමග සජ්ඣාධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසිවකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

5. මනායතනං -පෙ- තීභි ඛජෙඛි සමපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තං.

කතීභි වීජපයුක්තං: එකෙන ඛජෙඛි දසභායතනෙහි දසභි බාතුභි වීජපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්තං.

6. වන්ඛුබාතු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බබාතු -පෙ- සමපයුක්තානී: නස්ථි.

කතීභි වීජපයුක්තං: වතුභි ඛජෙඛි එකෙනායතනෙන සත්භි බාතුභි වීජපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්තං.

7. වන්ඛුචීඤ්ඤාණබාතු -පෙ- මනොබාතු—මනො චීඤ්ඤාණ බාතු- තීභි ඛජෙඛි සමපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තං.

කතීභි වීජපයුක්තං: එකෙන ඛජෙඛි දසභායතනෙහි සොළසභි බාතුභි වීජපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්තං.

8. සමුදය සචචං -පෙ- මග්ගසචචං -පෙ- තීභි ඛජෙඛි එකෙනා- යතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්තං. එකෙන ඛජෙඛි එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තං.

කතීභි වීජපයුක්තං: එකෙන ඛජෙඛි දසභායතනෙහි සොළසභි බාතුභි වීජපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්තං.

9. නිරොධසචචං -පෙ- වන්ඛුඤ්ඤාණං- කායිඤ්ඤාණං- ඉතීඤ්ඤාණං- පුරි- සිඤ්ඤාණං- සමපයුක්තානී: නස්ථි.

කතීභි වීජපයුක්තං: වතුභි ඛජෙඛි එකෙනායතනෙන සත්භි බාතුභි වීජපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්තං.

5. මහායනයන් තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත යැ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසිවකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙයි.

කී දෙනෙකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග, දස ආයතනයන් හා සමග දසධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසිවකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

6. වක්ත්‍රධාතුව ... පොච්ඡධාතුව ... සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසිවකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

7. වක්ත්‍රවිඤ්ඤා ධාතුව ... මනො ධාතුව, මනො විඤ්ඤා ධාතුව තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා කිසිවකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග, දස ආයතනයන් හා සමග, සොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

8. සමුදය සත්‍යය, මාර්ග සත්‍යය, තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

9. නිරෝධ සත්‍යය වක්ත්‍රචින්ද්‍රියය ... කායින්ද්‍රියය, ඉන්ද්‍රියය පුරිසින්ද්‍රියය සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

10. මනිඤ්ඤියං -පෙ- තිභි ඛජෙධිති සමපයුක්ඛං, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිථි සමපයුක්ඛං.

කතීති විපායුක්ඛං: එකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙති දසති බාතුති විපායුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිථි විපායුක්ඛං.

11. සුඛිඤ්ඤියං -පෙ- දුක්ඛිඤ්ඤියං - සොමනස්සිඤ්ඤියං - දෙමනස්සිඤ්ඤියං - තිභි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්ඛං, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිථි සමපයුක්ඛං.

කතීති විපායුක්ඛං: එකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති විපායුක්ඛං, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිථි විපායුක්ඛං.

12. උපෙක්ඛිඤ්ඤියං -පෙ- තිභි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන ඡති බාතුති සමපයුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිථි සමපයුක්ඛං.

කතීති විපායුක්ඛං: එකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙති එකාදසති බාතුති විපායුක්ඛං, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිථි විපායුක්ඛං.

13. සද්ධිඤ්ඤියං -පෙ- වීරිඨිඤ්ඤියං - සතිඤ්ඤියං - සමාධිඤ්ඤියං - පඤ්ඤිඤ්ඤියං - අනඤ්ඤතඤ්ඤසංඝාමිතිඤ්ඤියං - අඤ්ඤිඤ්ඤියං - අඤ්ඤතාවිඤ්ඤියං - අවිජජා - අවිජජාපචයා සංඛාරා - තිභි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්ඛං. එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිථි සමපයුක්ඛං.

කතීති විපායුක්ඛං: එකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති විපායුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිථි විපායුක්ඛං.

10. මනින්ද්‍රිය තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම-කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

11. පූඛිත්ද්‍රිය...දුක්ඛිත්ද්‍රිය...සොමනස්සිත්ද්‍රිය...දෙමනස්සිත්ද්‍රිය-තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

12. උපෙක්ඛිත්ද්‍රිය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ඡඬ ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග එකොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

13. සද්ධිත්ද්‍රිය...විරිසිත්ද්‍රිය...සතිත්ද්‍රිය...සමාධිත්ද්‍රිය...පඤ්ඤිත්ද්‍රිය-අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සමීතිත්ද්‍රිය-අඤ්ඤිත්ද්‍රිය - අඤ්ඤාතාවිත්ද්‍රිය-අවිද්‍යාව-අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයෝ - තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

14, සඤ්ඤාපට්ඨයා වීඤ්ඤාණං -පෙ- නීති ඛජෙධිති සමපයුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ඛං.

කතීති වීජපයුක්ඛං: එකෙන ඛජෙධිත දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජපයුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ඛං.

15. සළායතනපට්ඨයා එසෙසා -පෙ- නීති ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන සත්තති බාතුති සමපයුක්ඛං. එකෙන ඛජෙධිත එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ඛං.

කතීති වීජපයුක්ඛං: එකෙන ඛජෙධිත දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජපයුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ඛං.

16. එසසපට්ඨයා වේදනා -පෙ- නීති ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන සත්තති බාතුති සමපයුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ඛං.

කතීති වීජපයුක්ඛං: එකෙන ඛජෙධිත දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජපයුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ඛං.

17. වේදනාපට්ඨයා තණ්හා -පෙ- තණ්හා පට්ඨයා උපාදානං- කම්මිභවො - නීති ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්ඛං, එකෙන ඛජෙධිත එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ඛං.

කතීති වීජපයුක්ඛං: එකෙන ඛජෙධිත දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජපයුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ඛං.

14. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඥානය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

15. ඝට්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සර්ව ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

16. ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සර්ව ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

17. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව...තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදාය-කර්මභවය- තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

18. රූපගවො -පෙ- සමපයුකොති: නථී.

කතීති වීජයුකො: න කෙතිවි ඛෙතිනි න කෙතිවී ආයතනෙති තීති බාතුති වීජයුකො.

19. අරූපගවො -පෙ- නෙවසඤ්ඤ නාසඤ්ඤගවො - චතුචොකාර හවො - සමපයුකොති: නථී.

කතීති වීජයුකො: එකෙන ඛෙතින දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී වීජයුකො.

20. අසඤ්ඤගවො -පෙ- එකචොකාර හවො - පරිදෙවො - සමපයුකොති: නථී.

කතීති වීජයුකො: චතුති ඛෙතිනි එකෙනායතනෙන සතති බාතුති වීජයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී වීජයුකො.

21. යොකො -පෙ- දුක්ඛ-දෙමනසං - තීති ඛෙතිනි එකෙනායත-
නෙන එකාය බාතුයා සමපයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා
කෙතිවී සමපයුකො.

කතීති වීජයුකො: එකෙන ඛෙතින දසභායතනෙති සොළසති
බාතුති වීජයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී
වීජයුකො.

22. උපායාසො -පෙ- සතීපට්ඨානං - සම්මපධානං - තීති ඛෙතිනි
එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුකො. එකෙන ඛෙතින
එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී සමපයුකො.

කතීති වීජයුකො: එකෙන ඛෙතින දසභායතනෙති සොළසති
බාතුති වීජයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී
වීජයුකො.

18. රූපභවය ... සම්ප්‍රයුක්ත වේද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා සමග කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා සමග විප්‍රයුක්ත නො වෙයි. තුන් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි.

19. අරූපභවය ... නේවසංස්කාරාසංස්කාරභවය ... චතුරොකාර භවය ... සම්ප්‍රයුක්ත වේද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

20. අසංඤ්භවය ... එකචෝකාරභවය ... පරිදේවය ... සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සම්ප්‍රයෝගයෙන් නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

21. සෝකය, දුක්ඛය, දෙමනස්සය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

22. උපායාසය - සතිපට්ඨානය - සම්මප්පධානය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

23. ඉඳිපාදෙ -පෙ- ද්විතී ඛණ්ඩි සමපයුක්තො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තො.

කතීති විපයුක්තො: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායතනෙනි සොළසහි බාහුති විපයුක්තො. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්තො,

24. කුතාං -පෙ- ද්විතී ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා සමපයුක්තො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තො.

කතීති විපයුක්තො: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායතනෙනි සොළසහි බාහුති විපයුක්තො. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්තො.

25. අපමඤ්ඤා -පෙ- පඤ්ඤායාති-පඤ්ඤාති-සත්තබොජ්ඣනා- අරියො අට්ඨබ්භිකො චග්ගො - තීති ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා සමපයුක්තො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තො.

කතීති විපයුක්තො: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායතනෙනි සොළසහි බාහුති විපයුක්තො. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්තො.

26. එසසා -පෙ- චේතනා - චන්දිකාරො - තීති ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුති සමපයුක්තො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තො.

කතීති විපයුක්තො: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායතනෙනි දසහි බාහුති විපයුක්තො. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්තො.

23. ඉද්ධිපාදය ... ස්කන්ධ දෙකක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

24. ධ්‍යානය - ස්කන්ධ දෙකක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

25. අප්‍රාමාණ්‍යයෝ පඤ්චෙන්ද්‍රියයෝ, පඤ්චබලයෝ, සජ්තබොධාභිගයෝ, ආයඨිඅෂ්ටාංගික මාර්ගය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

26. එස්සය, වේතනාව, මනසිකාරය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

27. වේදනා -පෙ- සංකූල - තිභි ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන සත්ති බාතුති සමපයුතො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුතො.

කතිභි විපයුතො: එකෙන ඛණ්ඩින දසභායතනෙති දසභි බාතුති විපයුතො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපයුතො.

28. විකං -පෙ- තිභි ඛණ්ඩි සමපයුතො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුතො.

කතිභි විපයුතො: එකෙන ඛණ්ඩින දසභායතනෙති දසභි බාතුති විපයුතො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපයුතො.

29. අධිමොකෙඛා -පෙ- තිභි ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන දවිභි බාතුති සමපයුතො. එකෙන ඛණ්ඩින එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුතො.

කතිභි විපයුතො: එකෙන ඛණ්ඩින දසභායතනෙති පණ්ණරසභි බාතුති විපයුතො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපයුතො.

30. කුසලා ධම්මා -පෙ- අකුසලා ධම්මා - කතිභි ඛණ්ඩි කතිභායතනෙති කතිභි බාතුති සමපයුතොති: නපී.

කතිභි විපයුතො: එකෙන ඛණ්ඩින දසභායතනෙති සොළසභි බාතුති විපයුතො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපයුතො.

31. සුඛාය වේදනාය සමපයුතො ධම්මා -පෙ- දුකඛාය වේදනාය සමපයුතො ධම්මා - එකෙන ඛණ්ඩින සමපයුතො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුතො.

කතිභි විපයුතො: එකෙන ඛණ්ඩින දසභායතනෙති පණ්ණරසභි බාතුති විපයුතො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපයුතො.

27. වේදනාව සංඥාව තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ඣ ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

28. චිත්තය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයක් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

29. අධි මෝක්ෂය තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ධාතු දෙකක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

30. කුසලධර්මයෝ, අකුසල ධර්මයෝ, කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

31. සුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ, දුඃඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ - එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

32. අද්දකම්ප්‍රබාය වේදනාය සමපයුක්තා ධර්මා -පෙ- එකෙන බ්‍රෙචන සමපයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බ්‍රෙචන දසහායතනෙනි එකාදසහි බාහුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි වීජයුක්තා.

33. විපාකා ධර්මා -පෙ- සමපයුක්තා'ති: නස්.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බ්‍රෙචන දසහායතනෙනි දසහි බාහුහි වීජයුක්තා එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි වීජයුක්තා.

34. විපාකධර්මධර්මා -පෙ- සංකිලිච්ඡසංකිලෙසිකා ධර්මා - සමපයුක්තාති: නස්.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බ්‍රෙචන දසහායතනෙනි සොළසහි බාහුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි වීජයුක්තා.

35. නෙව විපාකනවිපාකධර්මධර්මා --පෙ- අනුපාදිභ්‍රසාදනියා ධර්මා - සමපයුක්තාති: නස්.

කතීහි වීජයුක්තා: න කෙහිවි බ්‍රෙචනි න කෙහිවි ආයතනෙහි පඤ්චි බාහුහි වීජයුක්තා.

36. අනුපාදිකතඅනුපාදනියා ධර්මා --පෙ- අසංකිලිච්ඡඅසංකිලෙසිකා ධර්මා - සමපයුක්තාති: නස්.

කතීහි වීජයුක්තා: න කෙහිවි බ්‍රෙචනි න කෙහිවි ආයතනෙහි ඡහි බාහුහි වීජයුක්තා.

32. අද්‍රක්ඛමසුඛවේදනා ව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග එකොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

33. විපාක ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සම්ප්‍රයුක්තයෝ නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

34. විපාකස්වභාව ධර්මයෝ - සංක්ඛිජට සංක්ඛේයික ධර්මයෝ-සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

35. නො මැ විපාක වූ විපාක ස්වභාව ධර්ම නො වූවාහු ... අනුපාදීන් අනුපාදනීය ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනතුන් හා සමග කිසි ආයතන කෙනතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත නො වෙති. පඤ්ච බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත්.

36. අනුපාදිකක අනුපාදනීය ධර්මයෝ - අසංක්ඛිජට අසංක්ඛේයික ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනතුන් හා සමග කිසි ආයතන කෙනතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත නො වෙති. මේ බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත්.

37. සචිත්තකසච්චාරා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩන ඵකොනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුත්තා.

කතීභි වීජපයුත්තා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි පණ්ණරසභි ධාතුභි වීජපයුත්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුත්තා.

38. අචිත්තකසච්චාරමත්තා ධම්මා -පෙ- පිති සහගතා ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන ඵකොනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුත්තා.

කතීභි වීජපයුත්තා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි සොළසභි ධාතුභි වීජපයුත්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුත්තා.

39. අචිත්තකසච්චාරා ධම්මා -පෙ- සමපයුත්තාති: නත්ථි.

කතීභි වීජපයුත්තා න කෙහිවි ඛණ්ඩනි න කෙහිවි ආයතනෙනි ඵකාය ධාතුයා වීජපයුත්තා.

40. සුඛසහගතා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩන සමපයුත්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුත්තා.

කතීභි වීජපයුත්තා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි පණ්ණරසභි ධාතුභි වීජපයුත්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුත්තා.

41. උපෙක්ඛායහගතා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩන සමපයුත්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුත්තා.

කතීභි වීජපයුත්තා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි ඵකාදසභි ධාතුභි වීජපයුත්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුත්තා.

37. සචිතර්ක සචිචාර ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

38. අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර ධර්මයෝ - ප්‍රීතිසහගත ධර්මයෝ - එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

39. අචිතර්ක අචිචාර ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුන් හා සමග කිසි ආයතන කෙනෙකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත නො වෙති එක් බාහුවක් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත්.

40. සුඛසහගත ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

41. උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයෝ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයක් හා සමග එකොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

42. දසකතන පහානබ්බා ධම්මා -පෙ- භාවනාය පහානබ්බා ධම්මා- දසකතන පහානබ්බානෙතුකා ධම්මා- භාවනාය පහානබ්බානෙතුකා ධම්මා- ආවයගාමීනො ධම්මා - අපවයගාමීනො ධම්මා - සෙකඛා ධම්මා- අසෙකඛා ධම්මා-මහග්ගකා ධම්මා-සමපයුත්තාති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති වීජයුත්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජ- යුත්තා.

43. අපමාණා ධම්මා -පෙ- පණ්ඩා ධම්මා- සමපයුත්තාති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: න කෙතිවී ඛජෙනි න කෙතිවී ආයතනෙති ඡති ධාතුති වීජයුත්තා.

44. පරික්ඛාරමමණා ධම්මා -පෙ- සමපයුත්තාති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති දසති ධාතුති වීජයුත්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජයුත්තා.

45. මහග්ගකාරමමණා ධම්මා --පෙ- අපමාණාරමමණා ධම්මා- ඝීනා ධම්මා- මීච්ඡත්තනියකා ධම්මා- සමමත්තනියකා ධම්මා- මග්ගා- රමමණා ධම්මා- මග්ගනෙතුකා ධම්මා- මග්ගාධිපතීනො ධම්මා- සමප- යුත්තා'ති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති වීජයුත්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජයුත්තා.

46. අනුප්පාදනා ධම්මා -පෙ- සමපයුත්තා'ති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: න කෙතිවී ඛජෙනි න කෙතිවී ආයතනෙති පඤ්ඤාති ධාතුති වීජයුත්තා.

42. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ - දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ - භාවනාවෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ-ආවයගාමී ධර්මයෝ-අපවයගාමී ධර්මයෝ-ශෛක්ෂ ධර්මයෝ-අශෛක්ෂ ධර්මයෝ - මහද්ගත ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

43. අප්‍රමාණ ධර්මයෝ... ප්‍රණීත ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුන් හා කිසි ආයතන කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡේදි ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

44. පරිත්තාලම්භන ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

45. මහද්ගතාලම්භන ධර්මයෝ...අප්‍රමාණාලම්භන ධර්මයෝ-භීත ධර්මයෝ-මීථ්‍යාත්ව නියත ධර්මයෝ-සමාක්ත්ව නියත ධර්මයෝ-මාර්ගාලම්භන ධර්මයෝ-මාර්ගහේතුක ධර්මයෝ - මාර්ගාධිපති ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

46. අනුත්පන්න ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුන් හා කිසි ආයතන කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. පඤ්ච ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

47. අනීතාරමමණා ධම්මා -පෙ- අනාගතාරමමණා ධම්මා - සමප-
යුක්තාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙහි සොළසති
ධාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජ-
යුක්තා.

48. පච්චසානතාරමමණා ධම්මා -පෙ- අජ්ඣික්ඛාරමමණා ධම්මා-
ඛතිඳ්ධාරමමණා ධම්මා- අජ්ඣික්ඛඛතිඳ්ධාරමමණා ධම්මා- සමපයුක්තාති:
නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙහි දසති ධාතුහි
වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

49. සතිදසසනසපට්ඨා ධම්මා -පෙ- අතිදසසනසපට්ඨා ධම්මා-
සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: චතුහි ඛජෙනි එකෙනායතනෙන සතති
ධාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

50. හෙතු ධම්මා-පෙ- හෙතුවෙ'ව සහෙතුකා ව ධම්මා- හෙතු-
වෙ'ව හෙතුසමපයුක්තා ව ධම්මා- තීති ඛජෙනි එකෙනායතනෙන එකාය
ධාතුයා සමපයුක්තා. එකෙන ඛජෙනි එකෙනායතනෙන එකාය
ධාතුයා කෙහිවී සමපයුක්තා.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙහි සොළසති
ධාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජ-
යුක්තා.

51. සහෙතුකා ධම්මා -පෙ- හෙතුසමපයුක්තා ධම්මා - සමප-
යුක්තා'ති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙහි සොළසති
ධාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජ-
යුක්තා.

47. අතීතාලම්භන ධර්මයෝ ...අනාගතාලම්භන ධර්මයෝ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

48. ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන ධර්මයෝ...අධ්‍යාත්මාලම්භන ධර්මයෝ-බාහ්‍යාලම්භන ධර්මයෝ - අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්භන ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

49. සනිදර්ශනසප්තිස ධර්මයෝ ... අනිදර්ශනසප්තිස ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

50. භේතු ධර්මයෝ...භේතු ද වූ මැ සභේතුක ද වූ ධර්මයෝ-භේතු ද වූ මැ භේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයෝ-තුන් ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා එක් බාහුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

51. සභේතුක ධර්මයෝ...භේතු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ-සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

52. සහෙතුකා වෙ'ව න ව හෙතු ධම්මා -පෙ- හෙතුසමපයුක්තා වෙ'ව න ව හෙතු ධම්මා - න හෙතු සහෙතුකා ධම්මා - එකෙන බෞද්ධන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවී සමපයුක්තා.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙනි සොළසහි බාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

53. අපච්චයා ධම්මා -පෙ- අසඛිකා ධම්මා- සනිදසනා ධම්මා- සපච්චයා ධම්මා- උදිනො ධම්මා- සමපයුක්තාහි: නන්දී.

කතීහි වීජයුක්තා: වතුහි බෞද්ධනි එකෙනායතනෙන සකතහි බාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

54. ලොකුකරා ධම්මා -පෙ- සමපයුක්තාහි: නන්දී.

කතීහි වීජයුක්තා: න කෙහිවී බෞද්ධනි න කෙහිවී ආයතනෙනි ජහි බාතුහි වීජයුක්තා.

55. ආසවා ධම්මා -පෙ- ආසවා වෙ ව සාසවා ව ධම්මා- ආසවා වෙව ආසවසමපයුක්තා ව ධම්මා- තීහි බෞද්ධනි එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්තා. එකෙන බෞද්ධන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවී සමපයුක්තා.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙනි සොළසහි බාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

56. අනාසවා ධම්මා -පෙ- ආසවවීජයුක්තා අනාසවා ධම්මා- සමපයුක්තාහි: නන්දී.

කතීහි වීජයුක්තා: න කෙහිවී බෞද්ධනි න කෙහිවී ආයතනෙනි ජහි බාතුහි වීජයුක්තා.

52. සහේතුක ද වූ මැනො ද හේතු වූ ධර්මයෝ ... හේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැනො ද හේතු වූ ධර්මයෝ-හේතු නොවූ සහෙතුක ධර්මයෝ-එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

53. අප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ...අසඬ්ඛත ධර්මයෝ-සනිදර්ශන ධර්මයෝ-සප්‍රතිස ධර්මයෝ - රූපි ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

54. ලෝකෝත්තර ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුන් හා කිසි ආයතන කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡඬ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

55. ආසුච ධර්මයෝ ... ආසුච ද වූ මැසාසුච ද වූ ධර්මයෝ-ආසුච ද වූ මැ ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝ - තූන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

56. අනාසුච ධර්මයෝ ... ආසුචවිප්‍රයුක්තඅනාසුච ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයක් හා කිසි ආයතනයක් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡඬ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

57. ආසවසමපයුක්තා ධම්මා -පෙ සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති සොළසති බාහුති වීජයුක්තා. එකෙනා'යතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී වීජයුක්තා.

58. ආසවසමපයුක්තා වෙව නො ව ආසවා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛජෙන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී සමපයුක්තා.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති සොළසති බාහුති වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී වීජයුක්තා.

59. සඤ්ඤාජනා ධම්මා -පෙ- ගජා ධම්මා- ඕසා ධම්මා- යොගා ධම්මා- නිවරණා ධම්මා- පරාමාසා ධම්මා- පරාමාසා වෙව පරාමධා ව ධම්මා- තීති ඛජෙනි' එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා සමපයුක්තා. එකෙන ඛජෙන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී සමපයුක්තා,

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති සොළසති බාහුති වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී වීජයුක්තා.

60. අපරාමධා ධම්මා -පෙ- පරාමාසවීජයුක්තා අපරාමධා ධම්මා- සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: න කෙතිවී ඛජෙනි න කෙතිවී ආයතනෙති ඡති බාහුති වීජයුක්තා.

61. පරාමාසසමපයුක්තා ධම්මා පෙ- එකෙන ඛජෙන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී සමපයුක්තා.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති සොළසති බාහුති වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී වීජයුක්තා.

57. ආසුච්ඡව සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයක් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

58. ආසුච්ඡවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුච්ඡ වූ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

59. සංයෝජන ධර්මයෝ... ග්‍රන්ථ ධර්මයෝ- සිස ධර්මයෝ- යෝග ධර්මයෝ- නීවරණ ධර්මයෝ- පරාමර්ශ ධර්මයෝ- පරාමර්ශ ද වූ ම පරාමාෂ්ට ද වූ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

60. අපරාමාෂ්ට ධර්මයෝ... පරාමර්ශ විප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාෂ්ට ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනතුන් හා කිසි ආයතන කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡේධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

61. පරාමර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

62. සාරම්මණං ධම්මා -පෙ- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙනි දසභි බාහුති වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී වීජයුක්ඛා.

63. අනාරම්මණං ධම්මා -පෙ- වික්ඛවීජයුක්ඛා ධම්මා- වික්ඛවීසං- සංඛා ධම්මා: උපාදු ධම්මා- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්ඛා: චතුභි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන සත්භි බාහුති වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී වීජයුක්ඛා.

64. වික්ඛා ධම්මා -පෙ- තීති ඛජෙධිති සමපයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී සමපයුක්ඛා.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙනි දසභි බාහුති වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී වීජයුක්ඛා.

65. චෙතසිකා ධම්මා -පෙ- වික්ඛ සමපයුක්ඛා ධම්මා- වික්ඛ- සංසච්ඡා ධම්මා- වික්ඛසංසට්ඨසමුට්ඨානා ධම්මා- වික්ඛසංසට්ඨසමුට්ඨානා සහභුතො ධම්මා- වික්ඛසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවිනත්තො ධම්මා- එකෙන ඛජෙධින එකෙනායතනෙන සත්භි බාහුති සමපයුක්ඛා.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙනි දසභි බාහුති වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවී වීජයුක්ඛා.

66. අනුපාදිතං ධම්මා -පෙ- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්ඛා න කෙතිවී ඛජෙධිති න කෙතිවී ආයතනෙනි පඤ්චභි බාහුති වීජයුක්ඛා.

62. සාලම්බන ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

63. අනාලම්බන ධර්මයෝ... විත්ත විප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ- විත්ත විය- සෘෂ්ට ධර්මයෝ- උපාද ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

64. විත්ත ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයක් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

65. ඉවේනසික ධර්මයෝ .. විත්තසම්ප්‍රයුක්ත- ධර්මයෝ විත්ත සංසෘෂ්ට ධර්මයෝ- විත්තසංසෘෂ්ට සමුත්ථාන ධර්මයෝ- විත්තසංසෘෂ්ට සමුත්ථානසහ ධර්මයෝ- විත්තසංසෘෂ්ට සමුත්ථානානුපරිවර්තී ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතුවක් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

66. අනුපාදින්න ධර්මයෝ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුන් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. පඤ්ච ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

67. උපාද්‍යා ධම්මා -පෙ- කිලෙසා ධම්මා- කිලෙසා වෙව් සංකිලෙසිකා ව ධම්මා- කිලෙසා වෙ'ව් සංකිලිට්ඨා ව ධම්මා- කිලෙසා වෙව් කිලෙසසම්පයුක්ඛා ව ධම්මා- කීභි ඛජෙධිභි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුක්ඛා. ඵකෙන ඛජෙධින ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්ඛා.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙහි යොළසභි ධාතුහි වීජපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්ඛා.

68. අසංකිලෙසිකා ධම්මා -පෙ- කිලෙසවීජපයුක්ඛා අසංකිලෙසිකා ධම්මා- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: න කෙහිවි ඛජෙධින න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡති ධාතුහි වීජපයුක්ඛා.

69. සංකිලිට්ඨා ධම්මා -පෙ- කිලෙසසමපයුක්ඛා ධම්මා-සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙහි යොළසභි ධාතුහි වීජපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්ඛා.

70. සංකිලිට්ඨා වෙ'ව් නො ව කිලෙසා ධම්මා -පෙ- කිලෙසසමපයුක්ඛා වෙව් නො ව කිලෙසා ධම්මා- ඵකෙන ඛජෙධින ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්ඛා.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙහි යොළසභි ධාතුහි වීජපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්ඛා.

71. දසකනෙන පභාතබ්බා ධම්මා -පෙ- භාවනාය පභාතබ්බා ධම්මා- දසකනෙන පභාතබ්බහෙතුකා ධම්මා- භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා ධම්මා- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙහි යොළසභි ධාතුහි වීජපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්ඛා.

67. උපාදාන ධර්මයෝ... ක්ලේශ ධර්මයෝ- ක්ලේශ ද වූවාහු මැ සාංක්ලේශික ද වූ ධර්මයෝ- ක්ලේශ ද වූවාහු මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයෝ- ක්ලේශ ද වූවාහු මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

68. අසාංක්ලේශික ධර්මයෝ... ක්ලේශවිප්‍රයුක්ත අසාංක්ලේශික ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡඬ ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

69. සංක්ලිෂ්ට ධර්මයෝ... ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්ත යෝද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

70. සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයෝ... ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

71. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ- දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ- භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

72. සචිතකතා ධම්මා -පෙ- සච්චාරා ධම්මා - එකෙන බණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපයුකතා.

කතීහි විපපයුකතා: එකෙන බණ්ඩන දසහායතනෙනි පණ්ණරසහි බාතුහි විපපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි විපපයුකතා.

73. අචිතකතා ධම්මා -පෙ- අච්චාරා ධම්මා- සමපයුකතාහි: නන්ථි. කතීහි විපපයුකතා: න කෙහිවි බණ්ඩන න කෙහිවි ආයතනෙනි එකාය බාතුයා විපපයුකතා.

74. සපපිකිකා ධම්මා -පෙ- පිකිසහගතා ධම්මා- එකෙන බණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපයුකතා..

කතීහි විපපයුකතා: එකෙන බණ්ඩන දසහායතනෙනි යොළසහි බාතුහි විපපයුකතා: එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි විපපයුකතා.

75. සුඛ සහගතා ධම්මා -පෙ- එකෙන බණ්ඩන සමපයුකතා: එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපයුකතා.

කතීහි විපපයුකතා: එකෙන බණ්ඩන දසහායතනෙනි පණ්ණරසහි බාතුහි විපපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි විපපයුකතා.¹

76. උපෙකකා සහගතා ධම්මා -පෙ- එකෙන බණ්ඩන සමපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපයුකතා.

කතීහි විපපයුකතා: එකෙන බණ්ඩන දසහායතනෙනි එකාදසහි බාතුහි විපපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි විපපයුකතා.

1. සුඛසහගතා ධම්මා -පෙ- කෙහිවි විපපයුකතා - PTS උග්ගං

72. සචිතර්ක ධර්මයෝ... සචිචාර ධර්මයෝ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

73. අචිතර්ක ධර්මයෝ, අචිචාර ධර්මයෝ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනතුන් හා කිසි ආයතන කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. එක් ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

74. සප්‍රීතික ධර්මයෝ - ප්‍රීතිසහගත ධර්මයෝ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

75. සුඛසහගත ධර්මයෝ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

76. උපේක්ෂාසහගත ධර්මයෝ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා එකොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

77. න කාමාවචරා ධම්මා -පෙ- අපරියාපකතා ධම්මා- අනුකතරා ධම්මා- සමපයුකතාති: නස්ථි.

කතීති විපපයුකතා: න කෙතිවි ඛජෙතින කෙතිවි ආයතනෙනි, ඡති ධාතුති විපපයුකතා.

78. රුපාවචරා ධම්මා -පෙ- අරුපාවචරා ධම්මා- නිශ්චානිකා ධම්මා- නිශ්චා ධම්මා- සරණා ධම්මා- කතීති ඛජෙති කතීභායතනෙනි කතීති ධාතුති සමපයුකතාති: නස්ථි.

කතීති විපපයුකතා: එකෙන ඛජෙතින දසභායතනෙනි සොළසති ධාතුති විපපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි විපපයුකතා.

ධම්මායතනං ධම්මධාතු දුක්ඛසච්චක්ඛා ජීවිතං,
සළායතනං නාමරූපං චක්ඛාමො ච මහාහවා,
ජාති ජරා ච මරණං තිකෙසෙවතුනවිසති,
ගොච්ඡකෙසු ච පඤ්ඤා අධිවුලුප්පකරො පද,
මහත්තරෙ පණ්ණරස අධාරස තතො පරෙ,
තෙ වීසපදසතං එතං සමපයොගෙ න ලබ්භතිති.

සමපයොග විපපයොගපදනිදෙදසො නිවසීතො.

77. කාමාවචර නොවූ ධර්මයෝ... අපයාසන්න ධර්මයෝ... අනුත්තර ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, ංඨ ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන්.

78. රූපාවචර ධර්මයෝ... අරූපාවචර ධර්මයෝ... නෛයසාණික ධර්මයෝ- නියත ධර්මයෝ- සරණ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙන්.

උද්දනය:

ධර්මායතන යැ ධර්මධාතු යැ දුඃඛසත්‍යයැ ඵ්ඵිතිත්ථිය යැ ංඨායතන යැ නාම රූප යැ මහාභව සතර යැ ජාති යැ ජරා යැ මරණ යැ යි කික පදයන් අතුරෙහි එකුත් විසි පදයෝ ද, ගොවිජකයන්හි පණස් පදයෝ ද, වුල්ලන්තරදුකයෙහි අටපදයෝ ද, මහත්තර දුකයෙහි පසළොස් පදයෝ ද, ඉන් මතුයෙහි පිට්ඨිදුකයෙහි අටළොස් පදයෝ ද යන තෙල එක්සිය තෙවිසි පදයෝ සම්ප්‍රයෝග (විප්‍රයෝගත්‍රම) යෙහි නො ලැබෙත්.

සම්ප්‍රයෝග විප්‍රයෝග පද නිර්දේශ නිමි.

7. සමපයුතෙකන විපපයුතපදනිදෙසො

1. වේදනාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- සභිබ්බාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා - විඤ්ඤාණකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- මනායතනෙත යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා තෙ ධම්මා කතීහි බ්‍රහ්මහි, කතීහායතනෙහි, කතීහි ධාතුහි විපපයුතා:

තෙ ධම්මා චතුර්හි බ්‍රහ්මහි ඵකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතුහි විපපයුතා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි විපපයුතා.

2. චක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතුයා යෙ ධම්මා -පෙ- මනො ධාතුයා යෙ ධම්මා- මනොච්ඤ්ඤාණධාතුයා යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙහිවි බ්‍රහ්මහි න කෙහිවි ආයතනෙහි ඵකාය ධාතුයා විපපයුතා.

3. මහිඤ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා, තෙ ධම්මා -පෙ- චතුර්හි බ්‍රහ්මහි ඵකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතුහි විපපයුතා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි විපපයුතා.

4. උපෙකඤ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙහිවි බ්‍රහ්මහි, න කෙහිවි ආයතනෙහි, පඤ්චහි ධාතුහි විපපයුතා.

5. සභිබ්බාපච්චයා විඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සළායතන පච්චයා ඵසොන යෙ ධම්මා- ඵසාපච්චයා වේදනාය යෙ ධම්මා,- ඵසොන යෙ ධම්මා- වේදනාය යෙ ධම්මා- සඤ්ඤා යෙ ධම්මා- වේදනාය යෙ ධම්මා- විඤ්ඤාන යෙ ධම්මා- මනසිකාරෙන යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා, තෙ ධම්මා -පෙ- චතුර්හි බ්‍රහ්මහි ඵකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතුහි විපපයුතා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි විපපයුතා.

7. සම්ප්‍රයුක්තයෙන් විප්‍රයුක්තපදනිර්දේශය

1. වේදනා ස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥා ස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාරස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- විඥානස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනායතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්:

ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්තධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්මයන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

2. චක්ෂුර්විඥාන ධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... මනො ධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනොවිඥාන ධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

3. මනින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

4. උපෙක්ඛිතද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්මකෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, පඤ්ච ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

5. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඥානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... සංඛ්‍යාතන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංඥාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- වෙතනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනසිකාරය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

6. අධිමොසෙබ්බන යෙ ධම්මා සමපයුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපයසුකතා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙහිවි බජෙධිති න කෙහිවි ආයතනෙහි එකාය ධාතුයා විපයසුකතා.

7. අද්දකම්මසුඛාය වෙදනාය සමපයුකෙනි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- උපෙක්ඛා සහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපයසුකතා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙහිවි බජෙධිති න කෙහිවි ආයතනෙහි, පඤ්චිති ධාතුහි විපයසුකතා.

8. සචිතකකසච්චාරොති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපයසුකතා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙහිවි බජෙධිති න කෙහිවි ආයතනෙහි, එකාය ධාතුයා විපයසුකතා.

9. චිතෙනති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- වෙතයිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- විකතසමපයුකෙනි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- විකතසංසට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- විකතසංසට්ඨසමුදධානෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- විකතසංසට්ඨසමුදධානසහභූති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- විකතසංසට්ඨ සමුදධානානුපරිවතනීති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපයසුකතා, තෙ ධම්මා -පෙ- වතුහි බජෙධිති එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුහි විපයසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපයසුකතා.

10. සචිතකෙකති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- සච්චාරොති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපයසුකතා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙහිවි බජෙධිති න කෙහිවි ආයතනෙහි, එකාය ධාතුයා විපයසුකතා.

11. උපෙක්ඛා සහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපයසුකතා, තෙ ධම්මා කතීති බජෙධිති කතීනායක නෙති කතීති ධාතුහි විපයසුකතා: තෙ ධම්මා න කෙහිවි බජෙධිති න කෙහිවි ආයතනෙහි, පඤ්චිති ධාතුහි විපයසුකතා.

බජධා වතුරො ආයතනඤ්චිතං
ධාතුසු සත්ත දො පි ව ඉන්ද්‍රියතො¹
තයො පටිච්ච තප්'රිව² එසසපඤ්චිතා
අධිමුච්චනා මනසි තිකෙසු තිංඤි.
සත්තනතරා³ දො ව මනෙන යුක්තං-
චිතකක විචාරණං උපෙක්ඛකාය වා ති⁴

සමපයුකෙන න විපයසුකතාදනිදෙදසො නිට්ඨිතො.

1. ඉන්ද්‍රියතො - PTS

3. සුත්තනතරා - PTS

2. තයො පටිච්චතප්'රිව - PTS

4. උපෙක්ඛකායවාති - PTS

6. අධිමොක්ෂය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් බාතුචක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

7. අද්‍රක්ඛමසුඛ වෙදනා හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් බාතුචක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

8. සචිතර්ක සචීචාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් බාතුචක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

9. චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- වෛතසික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තසංසාර්ථසමුත්ථාන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තසංසාර්ථසමුත්ථාන සහග්‍ර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තසංසාර්ථසමුත්ථානානුපට්ඨර්ථී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්තධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාතුචක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

10. සචිතර්ක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්, සචීචාර ධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. එක් බාතුචක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

11. උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් බාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, පඤ්ච ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

සතර නාමස්කන්ධයෝ යැ එක් මැ මනායතන යැ බාතුන් අතුරෙන් සප්ත විඤාන බාතු යැ ඉන්ද්‍රියයන් අතුරෙන් ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙකු පටිච්චසමුප්පාදබ්‍රහ්මයෝ තුන් දෙනෙකු එසේ ම ස්පර්ශය පස්වනු කොට ඇති පදයෝ යැ අධිමොක්ෂයැ මනස්කාර යැ ත්‍රික මාතෘකා පදයන් අතුරෙන් පද තුනෙකු මහත්තර දූකයෙන් පදයෝ සත් දෙනෙකු, මනො බාතුච හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූ (චිතර්ක චීචාර පදය හා සචිතර්ක සචීචාර යන) දෙපද යැ උපෙක්ෂා සම්ප්‍රයුක්ත (පදය යන මේ පදයෝ මෙහි වෙති.)

සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත පදනිර්දේශය නිමි.

8. විප්පයුතෙනන සමපයුතන පද නිදේදසො

1. රූපකකුඤ්ඤා යෙ ධම්මා විප්පයුතනා, තෙ ධම්මා කතීති ධම්මා කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සමපයුතනාති: නත්ථි.

2. වේදනාකකුඤ්ඤා යෙ ධම්මා -පෙ- සංකෘතකකුඤ්ඤා යෙ ධම්මා- සංකාරකකුඤ්ඤා යෙ ධම්මා- විඤ්ඤාණකකුඤ්ඤා යෙ ධම්මා- සරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- අරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා, තෙ ධම්මා කතීති ධම්මෙති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සමපයුතනාති: නත්ථි.

ධම්මායතන ධම්මධාතු අථ ජීවිත නාමරූපං,
සමායතනං ජාති ජරා මරණං¹ දෙව මාතිකෙ න ලබ්භරෙ.
පට්ඨානතරෙ සත්ත ව ගොච්ඡකෙ දස අපරතෙන.
වුද්ධස ඡ ව මජ්ඣක ඉවෙවතෙ සත්තවයනාදිය ධම්මා,
සමුච්ඡෙදෙ න ලබ්භතති මොසප්පච්ඡකෙන ව.

විප්පයුතෙනන සමපයුතන පද නිදේදසො නිධ්ධිකො.

1. මං. - මජ්ඣ. ඉද්දං ව - 239

8. විප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙක්) නැති.

2. වේදනාස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... සංඥා ස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාර ස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- විඥාන ස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් — සරණ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- අරණ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙක්) නැති.

උද්දනය:

ධර්මායතන යැ ද ධර්මධාතු යැ යළි ජීවිතේන්ද්‍රිය'යැ නාම රූප යැ ඡායායතන යැ ඡාති'යැ ජරා යැ මරණ'යැ (ත්‍රිකද්‍රක) මාතෘකායෙහි දෙ පදයෙකැ පළමුවන චුල්ලන්තර ද්‍රව්‍යයෙහි සත් වැදෑරුම් වූ පදයෝ යැ ගොච්ඡකයෙහි දස පදයෙකැ අනාග වූ මහන්තර ද්‍රව්‍යයෙහි තුදස් පදයැ මත්තෙහි පිට්ඨිකයෙහි සප්තපදයෙකැ යන මේ සත්සාළිසක් ප්‍රභේද ගත වූ (අෂ්ට) පදයෝ මොසප්පච්ඡක නම් වූ මේ නිර්දේශය හා සමග සමුච්ඡේද නම් වූ වුද්දසම නය නිර්දේශයෙහි නො ලැබෙත්.

විප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශය නිමි.

9. සමපයුනෙන න සමපයුනතපදතිද්දෙසො

1. වෙදනාසංකප්පෙන යෙ ධම්මා - පෙ - සංකප්පසංකප්පෙන යෙ ධම්මා - සංකප්පසංකප්පෙන යෙ ධම්මා සමපයුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුනා. තෙ ධම්මා කතීති ධම්මෙති කතීනායතනෙන කතීති ධාතුති සමපයුනා: තෙ ධම්මා තීති ධම්මෙති ඵකෙනායතනෙන සකතති ධාතුති සමපයුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුනා.

2. විසංකප්පසංකප්පෙන යෙ ධම්මා - පෙ - මනායතනෙන යෙ ධම්මා - විසංකප්පසංකප්පෙන යෙ ධම්මා - මනායතනෙන යෙ ධම්මා - මනායතනෙන යෙ ධම්මා සමපයුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුනා - පෙ - තෙ ධම්මා තීති ධම්මෙති සමපයුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුනා.

3. සමුදයසංවේන යෙ ධම්මා - පෙ - මග්ගසංවේන යෙ ධම්මා - පෙ - සමපයුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුනා - පෙ - තෙ ධම්මා තීති ධම්මෙති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුනා, ඵකෙන ධම්මෙති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුනා.

4. මහිඤ්ඤායෙ යෙ ධම්මා සමපයුනා. තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුනා - පෙ - තෙ ධම්මා තීති ධම්මෙති සමපයුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුනා.

5. පුඤ්ඤායෙ යෙ ධම්මා - පෙ - පුඤ්ඤායෙ යෙ ධම්මා - සොමනසපුඤ්ඤායෙ යෙ ධම්මා - දෙවනසපුඤ්ඤායෙ යෙ ධම්මා සමපයුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුනා - පෙ - තෙ ධම්මා තීති ධම්මෙති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුනා.

6. උපෙක්ඛිඤ්ඤායෙ යෙ ධම්මා සමපයුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුනා - පෙ - තෙ ධම්මා තීති ධම්මෙති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුති සමපයුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුනා.

9. සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත පදනිර්දේශය

1. වේදනාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංස්කාරස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග, එක් ආයතනයක් හා සමග, සප්ත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත යෝ යි.

2. විඥානස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මනායතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චක්ඡුර්විඥානධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... මනොධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනොවිඥාන ධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

3. සම්ප්‍රදාය සත්ත්ව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මාර්ග සත්ත්ව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම්... ඒ ධර්මයේ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

4. මිනින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම්.. එ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

5. සුඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුක්ඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සොමනස්සින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-දෙමනස්සින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු ද, ඒ ධර්මයන හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුචක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

6. උපෙක්ෂිතවීය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු ද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ෂඩ්ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත යහ. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතු එක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

[illegible]

8. සම්බාරජවටයා විඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ධජෙනති සම්පයුක්තා, එකෙත්තායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි සම්පයුක්තා.

9. සමාජයායතනවාදයා එකෙකුත් යෙ බලමා සමපසුකරා, තෙහි බලෙහි යෙ බලමා සමපසුකරා -පෙ- තෙ බලමා තීහි බරෙකිහි එකෙකුත් යත නොන සකහි බාතුහි සමපසුකරා, එකෙකුත් බරෙකිහි එකෙකුත් යත නොන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපසුකරා.

10. එකපව්වයා වේදනාය යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ-තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩති එකෙනායත-තෙන සත්තති ධාතුති සම්පයුක්තා, එකෙනායතතෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සම්පයුක්තා.

11. වේදනාපට්ඨියා නිශ්කාය යෙ ධර්මා -පෙ- නිශ්කාපට්ඨියා උපාදනෙන යෙ ධර්මා -කමමගවෙන යෙ ධර්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා සමපයුක්තා -පෙ- තෙ ධර්මා තිහි ඛජෙධිහි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සමපයුක්තා, එකෙන ඛජෙධින එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

7. සද්ධිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...විරිධිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සතිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාධිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-- පඤ්ඤිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනාඤ්ඤාතඤ්ඤස්සමීතිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤාතාවිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක්ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

8. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඥානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

9. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ වැඩිමහලා සමාජවාදීන්ගේ සම්ප්‍රදායයේ වැඩිමහලා වන බ්‍රිතාන්‍යයාගේ, ඒ ධර්මයෙන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රදායයේ වැඩිමහලා වන බ්‍රිතාන්‍යයාගේ... ඒ ධර්මයෙන් තුන් ස්තරයකින් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජනකයෙන් හා සමග සම්ප්‍රදායයක, එක් ස්තරයකින් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධර්මයක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙක් හා සම්ප්‍රදායයේ යි.

10. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සථිත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

11. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්--කර්මභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන්. හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

12. සොකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛන යෙ ධම්මා-දෙමනසොන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා -පෙ- නෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

13. උපායාසෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සතිපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා -සමපයුක්තා- යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා -පෙ- නෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුක්තා, ඵකෙන ඛණ්ඩන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

14. ඉද්ධිපාදෙන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා -පෙ- නෙ ධම්මා ද්විහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

15. ක්කානෙන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, -පෙ- නෙ ධම්මා ද්විහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුක්තා, ඵකෙන ඛණ්ඩන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

16. අප්පමඤ්ඤය යෙ ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤිති ඉඤ්ඤියෙහි යෙ ධම්මා-පඤ්ඤිති බලෙහි යෙ ධම්මා -සත්තහි බොජ්ඣංගයෙහි යෙ ධම්මා - අරියෙන අට්ඨධර්මකෙන මග්ගෙන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා. තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා -පෙ- නෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුක්තා, ඵකෙන ඛණ්ඩන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

17. ඵසොන යෙ ධම්මා -පෙ- චේතනාය යෙ ධම්මා - මනසිකාරෙන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා. තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා - පෙ - නෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතුහි සමපයුක්තා ඵකෙන ඛණ්ඩන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා,

12. ශෝකය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දු:ඛය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්—දොරමනසාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම්...ඒ ධර්ම-යෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

13. උපායාසය හා සමගයම් ධර්ම කෙනෙක්...සතීප්විධානය හා සමග
යම් ධර්ම කෙනෙක්- සම්මජ්ජධානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් යම්පු-
යුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්පුයුක්ත වූවාහු
නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග
එක් ධාතුවක් සමග සම්පුයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක්
ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා
සම්පුයුක්තයෝ යි.

14. ඉදිරිපාදය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම්..ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

15. බරාතය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්..ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

16. අප්‍රාමාණ්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්—පඤ්ච බලයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්—සඤ්ඤාධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්—ආයාති අභිවංගිකමාර්ගය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ආත්ම ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

17. ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...වෙනතාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනසිකාරය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ඣ ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

18. වේදනාය යෙ ධර්මා -පෙ- සංකෘතිය යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික, තෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික -පෙ- තෙ ධර්මා තීති ධර්මෙති ඵලකායාතනෙන සංකෘති බාහුති සමප්‍රයෝගික, ඵලකායාතනෙන ඵලකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රයෝගික.

19. විකේතන යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික, තෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික -පෙ- තෙ ධර්මා තීති ධර්මෙති සමප්‍රයෝගික, ඵලකායාතනෙන ඵලකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රයෝගික.

20. අධිමොකේතන යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික, තෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික -පෙ- තෙ ධර්මා තීති ධර්මෙති ඵලකායාතනෙන ද්විති බාහුති සමප්‍රයෝගික. ඵලකායාතනෙන ඵලකායාතනෙන ඵලකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රයෝගික.

21. සුඛාය වේදනාය සමප්‍රයෝගික ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- දුක්ඛාය වේදනාය සමප්‍රයෝගික ධර්මෙති යෙ ධර්මා -අද්විතීයසුඛාය වේදනාය සමප්‍රයෝගික ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික, තෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික -පෙ- තෙ ධර්මා ඵලකායාතනෙන සමප්‍රයෝගික, ඵලකායාතනෙන ඵලකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රයෝගික.

22. සචිතකකසචිතාරොති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- අචිතකක චිතාරොකෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පිති සංගතෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික, තෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික -පෙ- තෙ ධර්මා ඵලකායාතනෙන ඵලකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රයෝගික.

23. සුඛසංගතෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- උපෙක්ඛා සංගතෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික, තෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සමප්‍රයෝගික, -පෙ- තෙ ධර්මා ඵලකායාතනෙන සමප්‍රයෝගික, ඵලකායාතනෙන ඵලකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රයෝගික.

18. වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඤ්චා හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්තන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්තධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

19. චිත්තය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

20. අධිමොක්ෂය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම්...ඒ ධර්ම යෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ධාතුදෙකක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

21. සුබවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුක්ඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අදුක්ඛමසුබවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

22. සවිතර්කසවිචාර වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්මකෙනෙක්-ප්‍රීතිසහගත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්තවූවාහු නම් ..ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

23. සුඛ සහගත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... උපේක්ෂා සහගත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතුළු ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

24. හෙතුභි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- හෙතුභි වෙ'ව සහෙතුකෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා - හෙතුභි වෙ'ව හෙතුසම්පයුකෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං -පෙ- තෙ ධරමා කීහි ඛජෙධිහි එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා සම්පයුකං, එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්පයුකං.

25. සහෙතුකෙහි වෙ'ව න ව හෙතුභි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- හෙතු සම්පයුකෙහි වෙ'ව න ව හෙතුභි ධරෙමහි යෙ ධරමා - න හෙතුභි සහෙතුකෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්පයුකං.

26. ආසවෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- ආසවෙහි වෙ'ව සායවෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා - ආසවෙහි වෙ'ව ආසවසම්පයුකෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං -පෙ- තෙ ධරමා කීහි ඛජෙධිහි එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා සම්පයුකං, එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්පයුකං.

27. ආසවසම්පයුකෙහි වෙ'ව නො ව ආසවෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්පයුකං.

28. සංඤ්ඤාපනෙහි -පෙ- ගජෙහි - ඔසෙහි - යොගෙහි - නිවරණෙහි - පරාමාසෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා - පරාමාසෙහි වෙ'ව පරාමට්ඨෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සම්පයුකං -පෙ- තෙ ධරමා කීහි ඛජෙධිහි එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා සම්පයුකං, එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්පයුකං.

24. හේතු ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...හේතු ද වූ මැ සහෙතුක ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- හේතු ද වූ මැ හේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

25. සහේතුක ද වූ මැනෝ ද හෙතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැනෝ ද හෙතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්—හෙතු නොවූ සහේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

26. ආශ්‍රව්ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ආශ්‍රව ද වූ මෑ සාශ්‍රව ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ආශ්‍රව ද වූ මෑ ආශ්‍රව සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්තවූවාහු නම් ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

27. ආශ්‍රවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආශ්‍රව වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

28. සංයෝජන-ග්‍රන්ථ-ඔසංයෝග-නීතිරණ-පරාමර්ශ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරාමාර්ශ ද වූ මැ පරාමාෂ්ව ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

29. පරාමාසසමපසුකෙනති ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ඛජෙධින එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපසුකතා.

30. විකෙහති ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා තිහි ඛජෙධිති සමපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපසුකතා.

31. වෙනසිකෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- විකසමපසුකෙනති ධරෙමහි යෙ ධරමා -විකසංසට්ඨෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -විකසංසට්ඨසමුට්ඨානෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -විකසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභුති ධරෙමහි යෙ ධරමා- විකසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ඛජෙධින එකෙනායතනෙන සතති ධාතුහි සමපසුකතා.

32. උපාදනෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- කිලෙසෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -කිලෙසෙහි වෙව සංකිලෙසිකෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා- කිලෙසෙහි වෙව සංකිලිට්ඨෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා- කිලෙසෙහි වෙව කිලෙසසමපසුකෙනති ව ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා තිහි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සමපසුකතා. එකෙන ඛජෙධින එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපසුකතා.

33. සංකිලිට්ඨෙහි වෙව නො ව කිලෙසෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- කිලෙසසමපසුකෙනති වෙව නො ව කිලෙසෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සථිතකෙකහි ධරෙමහි යෙ ධරමා-සථිවාරෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා- සපථිතිකෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා-පිතිසහගතෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ඛජෙධින එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපසුකතා.

29. පරාමර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවානු ද, ඒ ධර්මයන්හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවානු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝයි.

30. චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙකු සම්ප්‍රයුක්ත වුවහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙකු සම්ප්‍රයුක්ත වුවහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

31. වෛතසික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්ත සංසාෂ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහතු ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ස්ථිත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

32. උපාදන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සාංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රසූක්තවූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රසූක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රසූක්තයෝ යි.

33. සංක්ෂිප්ත ද වූ මැනෝ ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැනෝ ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සචිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සචාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සප්‍රීතික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ප්‍රීති සහගත ධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත යෝ යි.

34. සුඛසහගතෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුතං, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුතං, තෙ ධරමා කතීහි ඛජෙධිහි කතීහා'යතනෙහි කතීහි බාතුහි සමපයුතං: තෙ ධරමා එකෙන ඛජෙධිත සමපයුතං, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවී සමපයුතං,

අරුපක්ඛන්ධා චක්ඛාරො මනායතනමෙව ව,
විඤ්ඤාණධාතුයො සත්ත දෙව සච්චා චුද්දසිඤ්ඤා
සච්චයෙ ආදසපද තතො උපරි සොළස,
තිකෙසු අට්ඨ ගොච්ඡකෙ තෙවක්ඛාරීසමෙව ව,
මහත්තරුකෙ සත්ත පද පිට්ඨෙසුකෙසු ඡ
නවමස පදසොතෙ නිද්දෙසෙ සඛහං ගතා' ති.

සමපයුතෙන සමපයුතං පද නිද්දෙසො නිට්ඨිතො.

34. සුඛ සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

උද්දනය:

සතර නාමස්කන්ධයෝ යැ, මනායතන යැ, සජ්ඣේද්‍යානධාතු යැ, සත්‍ය දෙකෙකැ, කුසුස් ඉන්ද්‍රියයෝ යැ, පට්ඨවසමුප්පාදයෙහි දෙළොස් පදයෝ යැ, ඉන් මත්තෙහි සොළොස් පදයෝ යැ, ත්‍රික මාතෘකායෙහි අට පදයෝ යැ, ගොච්ඡකයෙහි තෙසාළිස් පදයෝ යැ, මහන්තර දුකයෙහි සජ්ඣ පදයෝ යැ, පිට්ඨිකයෙහි සප්තයෝ යැ, යන මේ (එක් සිය වීස්සක්) පදයෝ නව වැනි උද්දෙශයාගේ නිර්දේශයෙහි සංග්‍රහ වෙත්.

සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශ නිමි.

10. විපාසුනෙන් විපාසුන පදනිදෙසො

1. රූපකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා විපාසුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුනා, තෙ ධම්මා කතීති ඛණ්ඩෙති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති විපාසුනා: තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩෙති ඵකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති විපාසුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපාසුනා.

2. ඵෙදනාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- විඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- මනායතනෙන යෙ ධම්මා විපාසුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුනා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩෙන දසභායතනෙති දසති ධාතුති විපාසුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපාසුනා.

3. විකඛායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- ඵොට්ඨිබ්බායතනෙන යෙ ධම්මා- විකඛ්ඛායා යෙ ධම්මා-ඵොට්ඨිබ්බායා යෙ ධම්මා විපාසුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුනා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩෙති ඵකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති විපාසුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපාසුනා.

4. විකඛ්ඛායායා යෙ ධම්මා -පෙ- මනෝවිඤ්ඤාන ධාතුයා යෙ ධම්මා-සමුදයසංවේන යෙ ධම්මා-මග්ගසංවේන යෙ ධම්මා විපාසුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුනා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩෙන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති විපාසුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපාසුනා.

5. නිරෝධසංවේන යෙ ධම්මා -පෙ- විකඛ්ඛායායා යෙ ධම්මා- කායිකියෙ යෙ ධම්මා- ඉඤ්ඤායෙ යෙ ධම්මා- පුරිකියෙ යෙ ධම්මා විපාසුනා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුනා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩෙති ඵකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති විපාසුනා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපාසුනා.

10. විප්‍රයුක්තයෙන් විප්‍රයුක්ත පදනිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහුද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්මයන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

2. වේදනාස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංස්කාරස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-විඤානස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනායතනය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්තවූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දසධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා එක් ධාතුවක් හා ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

3. චක්ඛායතනය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඓංද්‍රියධර්මායතනය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චක්ඛු ධාතුව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ඓංද්‍රියධර්ම ධාතුව හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

4. චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුව හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... මනෝ-විඤ්ඤාණ ධාතුව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමුදයසත්‍යය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගසත්‍යය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

5. නිරෝධසත්‍යය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... චක්ඛුන්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-කායින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඉන්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පුරිසින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහුද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

6. මනිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

7. සුඛිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -සොම- නසිඤ්ජයෙන යෙ ධම්මා -දෙමනසිඤ්ජයෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

8. උපෙකඛිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති එකාදසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

9. සද්ධිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -පෙ- විරිධිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -සතිජ්ජ- යෙන යෙ ධම්මා -සමාධිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -පඤ්ඤිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -ආනඤ්ඤාඤ්ඤසමාජිතිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -අඤ්ඤිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -අඤ්ඤාචිජ්ජයෙන යෙ ධම්මා -අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා -අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

10. සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සළායතනපච්චයා එසෙසන යෙ ධම්මා -එසසපච්චයා වෙදනාය යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

11. වෙදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා -පෙ- තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධම්මා -කම්මෙහවෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

6. මිනිත්වය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවානු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවානු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතූන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති.

7. සුවිනිශ්චය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... දුක්විනිශ්චය හා යම් ධර්ම-කෙනෙක් - සොමනස්සිත්තිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - දොමනස්සිත්තිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්පුක්ක චූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්පුක්ක චූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතූන් හා විප්පුක්ක වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්පුක්ක වෙත්.

8. උපෙක්කිත්තිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා එකොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

9. සද්ධිත්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...වීරිධිත්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - සතිත්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - සමාධිත්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්ඤිත්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤාතඤ්ඤසංඝිත්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤිත්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤතාවිත්‍රිය හා යම් ධර්මකෙනෙක්-අවිද්‍යාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූත වෙත්.

10. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභූතය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... ංඛා යනන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රසුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇඤ්ඤාධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසුක්ත වෙත්

11. වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්.. තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපද්‍යාය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- කර්මභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

12. රුපහවෙන යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි බ්‍රහ්මෙහි න කෙතිවි ආයතනෙහි තිහි බාතුහි විපසුකතා.

13. අසඤ්ඤාහවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- එකවොකාර හවෙන යෙ ධම්මා - පරිදෙවෙන යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා වතුහි බ්‍රහ්මෙහි එකෙනායතනෙන සකතහි බාතුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

14. අරුපහවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාහවෙන යෙ ධම්මා- වතුපොකාරහවෙන යෙ ධම්මා- සොකෙන යෙ ධම්මා- දුකෙකින යෙ ධම්මා- දෙවනසෙකන යෙ ධම්මා- උපායාසෙන යෙ ධම්මා- සතිපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා- සමප්පාදානෙන යෙ ධම්මා- ඉද්ධිපාදෙන යෙ ධම්මා- ක්‍ෂානෙන යෙ ධම්මා- අපමඤ්ඤාය යෙ ධම්මා- පඤ්ඤාහි ඉන්ද්‍රියෙහි යෙ ධම්මා- පඤ්ඤාහි බ්‍රහ්මෙහි යෙ ධම්මා- සකතහි බොජ්ඣංගෙහි යෙ ධම්මා- අරියෙන අට්ඨකිකෙන මග්ගෙන යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍රහ්මෙන දසභායතනෙහි සොළසහි බාතුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

15. එකෙකන යෙ ධම්මා -පෙ- වෙදනාය යෙ ධම්මා-සඤ්ඤාය යෙ ධම්මා- වෙනනාය යෙ ධම්මා- විකෙනන යෙ ධම්මා- මනසිකාරෙන යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍රහ්මෙන දසභායතනෙහි දසහි බාතුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

16. අධිමොකෙකින යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍රහ්මෙන දසභායතනෙහි පණ්ණරසහි බාතුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

12. රූපභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධයක් හා කිසි ආයතනයක් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, තුන් බාතු කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

13. අසඤ්ඤාභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... එකවොකාරභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරිදේවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත බාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

14. අරූපභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- වතුචොකාරභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- සොකය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-දුක්ඛය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-දෙම-නස්සය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපායාසය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සති පටිඨානය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සම්මප්පධානය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඉද්ධිපාදය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ධ්‍යානය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- අප්පමඤ්ඤාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්චිත්තියයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්චබලයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සප්තබොධාංගියන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආයුධ්‍යාංගික මාර්ගය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් බාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

15. ස්පර්ශය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... වේදනාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංඤාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-වේතනාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනසිකාරය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

16. අධිමොක්ෂය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු... නම් ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් බාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

17. කුසලෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- අකුසලෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙහි යොළසහි බාහුහි විපසයුග්ගා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසයුග්ගා.

18. සුඛාය වෙදනාය සමපසුග්ගෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- දුක්ඛාය වෙදනාය සමපසුග්ගෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙහි පණ්ණාසකෙහි බාහුහි විපසයුග්ගා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසයුග්ගා.

19. අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුග්ගෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙහි එකාදසහි බාහුහි විපසයුග්ගා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසයුග්ගා.

20. විපාකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙහි දසහි බාහුහි විපසයුග්ගා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසයුග්ගා.

21. විපාකධර්මධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- සංකිලිඨසංකිලෙසි-කෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙහි යොළසහි බාහුහි විපසයුග්ගා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසයුග්ගා.

22. නොවිපාකනවිපාකධර්මධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- අනුපාදිනසුපාදිනියෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙහිවි බෞද්ධන න කෙහිවි ආයතනෙහි, පඤ්චහි බාහුහි විපසයුග්ගා.

23. අනුපාදිනනඅනුපාදිනියෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- අසංකිලිඨ අසංකිලෙසිකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසයුග්ගා -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙහිවි බෞද්ධන න කෙහිවි ආයතනෙහි, ජහි බාහුහි විපසයුග්ගා.

159

24. සචිතකකච්චාරෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි පණ්ණරසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජප්‍රසන්නා.

25. අචිතකකච්චාරමග්ගෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- පිතිසභග-තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා. තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි පොළසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජප්‍රසන්නා.

26. අචිතකකච්චාරෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙතිවී බන්ධනි න කෙතිවී ආයතනෙහි, එකාය ධාතුයා වීජප්‍රසන්නා.

27. සුඛසභගතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායත-නෙහි පණ්ණරසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජප්‍රසන්නා.

28. උපෙක්ඛාසභගතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි එකාදසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජප්‍රසන්නා.

29. දසසන්න පහාතබ්බෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- භාවනාය පහාතබ්බෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- දසසන්න පහාතබ්බහෙතුකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- ආවයගාමීහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- අපවයගාමීහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- සෙකෙකිහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- අසෙකෙකිහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- මහගගතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි පොළසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජප්‍රසන්නා.

30. අපචාරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිථි ඛණ්ඩෙති න කෙතිථි ආයතනෙති ඡති ධාතුති විපසුකතා.

31. පරික්ඛාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති දසති ධාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි විපසුකතා.

32. මහග්ගාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අපචාරණා-රමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- භීතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- මිථිකාන නියතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සමමනනනියතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- මහගාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- මහගහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- මහගාධිපතීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති විපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි විපසුකතා.

33. අනුපපතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිථි ඛණ්ඩෙති න කෙතිථි ආයතනෙති, පඤ්ඤිති ධාතුති විපසුකතා.

34. අනිතාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අනාගතාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි විපසුකතා.

35. පච්චුප්පනාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අප්ඤ්ඤාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- ඛතිඤ්ඤාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා අප්ඤ්ඤාඛතිඤ්ඤාරමණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති දසති ධාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි විපසුකතා.

30. අප්‍රමාණ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ප්‍රණීත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධකෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත නො වෙති, ඡායාධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

31. පරිත්තාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

32. මහග්ගතාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අප්‍රමාණාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-භීත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මිට්‍යාත්ච්ඡිද්‍ය ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාසක්ත්ථ නියත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ග හේතුක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් -මාර්ගාධිපති ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

33. අනුත්පන්න ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත නො වෙති, පඤ්චධාතුන් හා ද විප්‍රසූක්ත වෙත්.

34. අතීතාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අනාගතාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

35. ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්, අධ්‍යාත්මාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-බාහ්‍යාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

36. සනිදසසනසපටිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අනිදසන-සපටිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධිති එකෙනායනනෙන සත්තති ධාතුති වීජප්‍රකෘතා, එකෙනායනනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රකෘතා.

37. හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- සහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- හෙතුසම්ප්‍රකෘතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- හෙතුති චෙ'ව සහෙතුකෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සහෙතුකෙති චෙව න ව හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- හෙතුති චෙව හෙතුසම්ප්‍රකෘතති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා හෙතු සම්ප්‍රකෘතති චෙ'ව න ව හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- න හෙතුති සහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධින දසභායන-තෙති සොළසති ධාතුති වීජප්‍රකෘතා, එකෙනායනනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රකෘතා.

38. අපච්චයෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අසඛ්ඛතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සනිදසනෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සපටිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- රුපිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධිති එකෙනායනනෙන සත්තති ධාතුති වීජප්‍රකෘතා, එකෙනායනනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රකෘතා.

39. ලොකුකතරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයනනෙති, ඡති ධාතුති වීජප්‍රකෘතා.

40. ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- ආසවසම්ප්‍රකෘතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- ආසවෙති චෙව සාසවෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- ආසවෙති චෙව ආසවසම්ප්‍රකෘතති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා ආසවසම්ප්‍රකෘතති චෙව නො ව ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධින දසභායනනෙන සොළසති ධාතුති වීජප්‍රකෘතා, එකෙනායනනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රකෘතා.

36. සනිදර්ශන සප්තිස ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...සනිදර්ශන සප්තිස ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

37. හේතු ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...සහේතුක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු සම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු ද වූ මැ සහේතුක ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් සහේතුක ද වූ මැ නො ද හේතු වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු ද වූ මැ හේතු සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද හේතු වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු නොවූ සහේතුක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

38. අප්‍රත්‍යය ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අසඬ්ඛන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සනිදර්ශන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සප්තිස ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-රූපි ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම් ...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

39. ලෝකෝත්තර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුන් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, ෂඬ්ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

40. ආඝ්‍රව ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ආඝ්‍රව සම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආඝ්‍රව ද වූ මැ සංඝ්‍රව ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආඝ්‍රව ද වූ මැ ආඝ්‍රව සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආඝ්‍රව සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද ආඝ්‍රව වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

41. අනාසවෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- ආසවවිපායකරණෙහි අනාසවෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙහිවි බජෙහි න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡති ධාතුහි විපායකරණ.

42. සංඝෙකුප්පතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- ගනනාවහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- ඔසෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා-යොගෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- නිවරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- පරාමාසෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- පරාමාස සම්පායකරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- පරාමාසෙහි වෙව පරාමවෙධෙහි ව ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බජෙහි දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි විපායකරණ, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපායකරණ.

43. අපරාමවෙධෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- පරාමාස විපායකරණෙහි අපරාමවෙධෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙහිවි බජෙහි න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡති ධාතුහි විපායකරණ.

44. සාරමමණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- විකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- වෙනසිකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙසම්පායකරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙසංසවෙධෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙ සංසවධසම්ප්‍රධානෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙසංසවධසම්ප්‍රධානසභාහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙසංසවධසම්ප්‍රධානානුපරිවිකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බජෙහි දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි විපායකරණ, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපායකරණ.

45. අනාරමණෙහි¹ ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- විකෙවිපායකරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙවිසංසවෙධෙහි² ධර්මෙහි යෙ ධර්මා උපාදධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ -පෙ- තෙ ධර්මා වතුහි බජෙහි එකෙනායතනෙන සකෙහි ධාතුහි විපායකරණ, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපායකරණ

1. අරමණෙහි -P.T.S.

2. විකෙසංසවෙධෙහි ධර්මෙහි -P.T.S.

41. අනාසුචධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ආසුචි විප්‍රයුක්තවූ අනාසුච ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන්, හා යම් ධර්මයක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නොවෙති. ඡඛිධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

42. සංයෝජන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ග්‍රන්ථධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ඔසධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-යොග ධර්මයන් හා යම් ධර්මකෙනෙක්-නිවරණධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරාමර්ශධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරාමර්ශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරාමර්ශ ද වූ මෑ පරාමාණ්ට ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

43. අපරාමාණ්ටධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත අපරාමාණ්ටධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නොවෙති, ඡඛිධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

44. සාලම්බන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-වෛතසික ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්ත සංසාණ්ට ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථාන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසංසාණ්ටසමුත්ථානසහග්‍ර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසංසාණ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්ති ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

45. අනාලම්බන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්තවිප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්ත විසංසාණ්ට ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපාදධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

46. අනුපාදිකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයතනෙති, පඤ්චති බාහුති විපාසුකතා.

47. උපාදිකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සංකිලිට්ඨෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසසම්පාදකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා, - කිලෙසෙති වෙව සංකිලෙසිකෙනති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසති වෙව සංකිලිට්ඨෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සංකිලිට්ඨෙති වෙව නො ව කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසෙති වෙව කිලෙසසම්පාදකෙනති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසසම්පාදකෙනති වෙව නො ව කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධිත දසහායතනෙති සොළසති බාහුති විපාසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපාසුකතා.

48. අසංකිලෙසිකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- කිලෙසවිපාසුකෙනති අසංකිලෙසිකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයතනෙති, ඡති බාහුති විපාසුකතා.

49. දඤ්ඤානෙන පහාතඛෙධිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- භාවනාය පහාතඛෙධිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- දඤ්ඤානෙන පහාතඛෙධිතෙතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- භාවනාය පහාතඛෙධිතෙතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධිත දසහායතනෙති සොළසති බාහුති විපාසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපාසුකතා.

50. සවිතකෙකති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- සවිවාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධිත දසහායතනෙති පඤ්චසති බාහුති විපාසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපාසුකතා.

51. අවිතකෙකති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අවිවාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයතනෙති, එකාය බාහුයා විපාසුකතා.

46. අනුපාදින්න ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්තවූවාහු නම්.. ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත නො වෙති, පඤ්චධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

47. උපාදනධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංක්ලිෂ්ට ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්මකෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධය හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

48. අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ චිත්‍රයුක්ත අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත නො වෙති, ඡඬ ධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

49. දර්ශනසෙන් ප්‍රභාතව්‍යධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...භාවනා සෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් දර්ශනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයන් හා යම් ධර්මකෙනෙක් භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

50. සචිතර්ක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අචිවාර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

51. අචිතර්ක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අචිවාර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහුද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් ධාතුවක් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

52. සප්තිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- පිති සහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභාසකතෙති සොළසති බාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

53. සුඛසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභාසකතෙති පණ්ණරසති බාතුති විපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා..

54. උපෙක්ඛාසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභාසකතෙති එකාදසති බාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

55. න කාමාවචරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අපරියාපනෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අනුක්තරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛණ්ඩන න කෙතිවි ආයතනෙති, ජති බාතුති විපසුකතා.

56. රූපාවචරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අරූපාවචරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - නියානිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - නියතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා තෙ ධම්මා කතීති ඛණ්ඩන කතීභාසකතෙති කතීති බාතුති විපසුකතා: තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභාසකතෙති සොළසති බාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

ධම්මායතනං ධම්මබාතු දුක්ඛසච්ඡෙදි ජීවිතං,
සළායතනං නාමරූපං වක්ඛාරො ව මහාභවා,
ජාති ජරා¹ මරණං කිකෙසෙට්ඨනවිසති,
ගොච්ඡකෙසු ව පඤ්ඤාස අට්ඨ චුලලන්තරෙ පද,
මහත්තරෙ පණ්ණරස අට්ඨාරස තතො පරෙ,
තෙ වීසති පදසතං එතං සමපයොගො² න ලබ්භති³ති

විපසුකෙනන විපසුකත පදනිද්දෙසො නිට්ඨෙතො.

1. ජරා ව-මජ්ඣ.

2. සමපයොගො-සිරිසු

52. සප්‍රීතික ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ප්‍රීති සහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

53. සුඛ සහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

54. උපෙක්ඝා සහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ඒ ධර්මය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා එකොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

55. කාමාවචර නො වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අපයඛාප-
න්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්—අනුක්තර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම
කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍ර
යුක්ත වූවාහු නම් . . . ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන
කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, ඡඬ ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

56. රූපාවචර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අරූපාවචර
ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්—නෙයඤ්ඤා ධර්මයන් හා යම් ධර්ම
කෙනෙක්—නියත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්—සරණ ධර්මයන් හා
යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්
විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක්
ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: ඒ ධර්මයෝ
එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත
වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම
කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

උද්දනය:

ධර්මායතන යැ, ධර්මධාතු යැ, දුඛසත්‍ය යැ, ජීවිත යැ, ඡඩායතන යැ,
නාමරූප යැ, සතර මහාභවයෝ යැ, ජාතියැ, ජරා යැ, මරණයැ, තික්ෂා-
කා පදයන් අතුරෙන් එකුත් විසි පද කෙනෙකැ, ගොච්ඡකයෙහි පනස් පද
කෙනෙකැ, චූල්ලන්තර දුක්ඛයෙහි අටපදයෝ යැ මහන්තර දුක්ඛයෙහි
පසළොස් පදයෝ යැ එයින් අන්‍ය පිටිඨිදුක්ඛයෙහි අටළොස් පදයෝ යැ යන
මේ එක් සිය තෙවිසි පදයෝ සම්ප්‍රයෝගයෙහි නො ලැබෙත්.

විප්‍රයුක්තයෙන් විප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශ නිමි.

11. සමගතිකෙන් සම්පයුක්තවීපයුක්ත පදනිශ්ලේශයා

1. සමුදයසවේවන යෙ ධම්මා -පෙ- මහසවේවන යෙ ධම්මා ඛන්ධ සමගහෙන සමගතිකා, ආයතනසමගහෙන සමගතිකා, ධාතුසමගහෙන සමගතිකා, තෙ ධම්මා කතීති ඛන්ධිති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සම්පයුක්තා:

තෙ ධම්මා තීති ඛන්ධිති එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති සම්පයුක්තා, එකෙන ඛන්ධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී සම්පයුක්තා,

කතීති වීපයුක්තා: එකෙන ඛන්ධන දසභායතනෙති දසති ධාතුති වීපයුක්තා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීපයුක්තා.

2. ඉස්සීන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පෙ- පුරිස්සීන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධ සමගහෙන සමගතිකා, ආයතන සමගහෙන සමගතිකා, ධාතුසමගහෙන සමගතිකා, තෙ ධම්මා කතීති ඛන්ධිති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සම්පයුක්තාති: නස්සී.

කතීති වීපයුක්තා: වතුති ඛන්ධිති එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති වීපයුක්තා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීපයුක්තා.

3. සුච්ඡින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ච්ඡින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා - සොමනසසින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා - දෙමනසසින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධ සමගහෙන සමගතිකා, ආයතනසමගහෙන සමගතිකා, ධාතුසමගහෙන සමගතිකා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛන්ධිති එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති සම්පයුක්තා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී සම්පයුක්තා.

කතීති වීපයුක්තා: එකෙන ඛන්ධන දසභායතනෙති දසති ධාතුති වීපයුක්තා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීපයුක්තා.

11. සම්මානිතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්තපදනිර්දේශය

1. සමුදය සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...මාර්ග සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක් ස්කන්ධ සංග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ධාතුසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුය, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහුය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

2. ඉත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...පුරිසින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්ම කෙතෙක් නැත.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්තවූවාහු ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනය හා සප්ත ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහුය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

3. සුඛින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...දුක්ඛින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...සොමනස්සින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...දෙමනස්සින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක් ස්කන්ධසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ආයතනසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ධාතුසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහුය.

4. උපෙකවිඤ්ඤා යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකහෙත සඛණ්ඨිතා, ආයතනසඛකහෙත සඛණ්ඨිතා, ධාතුවසඛකහෙත සඛණ්ඨිතා—පෙ—තෙ ධම්මා ඡීඨි ඔපෙඨිඨි ඵකෙතායතනෙන දව්ඨි ධාතූභි සමපසුතතා, ඵකෙතායතනෙන ඵකාය ධාතූයා කෙතිථි සමපසුතතා.

කනිච්චි විප්ලවය: එකෙන බැනෙන දහසයනනෙහි පණිවිඩයක්
 ධාතුකි විප්ලවය, එකෙනායනනෙහි එකාය ධාතුයා කෙසිවි
 විප්ලවය.

5. සද්ධිත්‍රියෙන් යෙ බලන - පෙ - විරිධිත්‍රියෙන් යෙ බලන - සතිත්‍රියෙන් යෙ බලන - සමාධිත්‍රියෙන් - යෙ බලන - පඤ්ඤාත්‍රියෙන් යෙ බලන - අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමීතිත්‍රියෙන් යෙ බලන - අඤ්ඤාත්‍රියෙන් යෙ බලන - අඤ්ඤානාචිත්‍රියෙන් යෙ බලන - අච්ඡාය යෙ බලන - අච්ඡාපච්චයා සංඛාරෙහි යෙ බලන - සද්‍රායතනපච්චයා ඵසෙන යෙ බලන - වේදනාපච්චයා තණ්හා යෙ බලන - තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන් යෙ බලන - කම්මභවෙන් යෙ බලන - ඛන්ධසංඛයෙන් සංඛන්තා, ආයතනසංඛයෙන් සංඛන්තා, ධාතුසංඛයෙන් සංඛන්තා, -පෙ- තෙ බලන තීරි ඛන්ධෙහි ඵකෙනායතනෙන් සකන්ති ධාතුහි සම්පයුක්තා, ඵකෙන් ඛන්ධෙන් ඵකෙනායතනෙන් ඵකාය ධාතුයා කෙතිරි සම්පයුක්තා.

කැපීම් විප්ලවය: එකෙන් ටිකෙන් දසහයනනෙහි දසහි බාහුති විප්ලවය, එකෙනායනනෙන් එකාය බාහුයා කෙහිවි විප්ලවය.

6. පරිදෙවෙන යෙ ධම්මා චන්දිසඛ්‍යාගෙන සඛ්‍යාතිතා ආයතන සඛ්‍යාගෙන සඛ්‍යාතිතා, ධාතුසඛ්‍යාගෙන සඛ්‍යාතිතා, තෙ ධම්මා කතීති චෛතධි කතීභායතනොති කතීති ධාතුහි සම්ප්‍රසන්නාති: නස්ථි.

කැනිඩී විප්ලවය: එතුනි බ්‍රිතාන්‍ය ජනතාවගෙන් සහතික
 කළ විප්ලවය. ජනතාවගෙන් එකය බ්‍රිතාන්‍ය ජනතාව
 විප්ලවය.

4. උපෙක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද ආයතනසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද බාහුසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග බාහු දෙකක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද: යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

5. සද්ධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...විවිධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සතිත්ථිය විසින් ධර්ම කෙනෙක්-සමාධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනාඤ්ඤාඤ්ඤ-ස්සාමිතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤාතාවිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධ්‍යායන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදනයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-කර්මභවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්කන්ධසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද බාහුසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා ද විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

6. පරිදේවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද ආයතනසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද බාහුසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභිත වූවාහු ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් බාහුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්ම කෙනෙක් නැත්තාහ.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත බාහුන් හා සමග ද විප්‍රයුක්ත වූවාහුය. එක් ආයතනයක් හා සමග ද එක් බාහුවක් හා කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

7. සොකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුකෙකින යෙ ධම්මා - දෙමනසෙකෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගතෙන සඛගතිතා, ආයතනසඛගතෙන සඛගතිතා, බාතුසඛගතෙන සඛගතිතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛන්ධෙති එකෙනායතනෙන සකතති බාතුති සමපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපසුකතා.

කතිති විපසුකතා: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙති දසති බාතුති විපසුකතා; එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

8. උපායාසෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සතිපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා - සම්මසාධානෙන යෙ ධම්මා - අපමඤ්ඤාය යෙ ධම්මා - පඤ්චිති ඉන්ද්‍රියෙති යෙ ධම්මා - පඤ්චිති බලෙති යෙ ධම්මා -සකතති බොජ්ඣංගිකෙති යෙ ධම්මා - අරියෙන අවධිබ්බිකෙන මග්ගෙන යෙ ධම්මා - එසෙකෙන යෙ ධම්මා - චේතනාය යෙ ධම්මා - අධිමොසෙකින යෙ ධම්මා - මනසිකාරෙන යෙ ධම්මා - හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - හෙතුති චෙට්ඨ සහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - මෙමුති චෙට්ඨ හෙතුසමපසුකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති චෙට්ඨ සාසවෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති චෙට්ඨ ආසවසමපසුකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සංකොප්පරෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ගජෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - භිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - යොගෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - නිවරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - පාරමිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - උපාදනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - කිලෙසෙති චෙට්ඨ සංකිලෙසිකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - කිලෙසෙති චෙට්ඨ සංකිලිවෙසිති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - කිලෙසෙති චෙට්ඨ කිලෙසසමපසුකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගතෙන සඛගතිතා, ආයතනසඛගතෙන සඛගතිතා, බාතුසඛගතෙන සඛගතිතා. තෙ ධම්මා කතිති ඛන්ධෙති කතිභායතනෙති කතිති බාතුති සමපසුකතා: තෙ ධම්මා තීති ඛන්ධෙති එකෙනායතනෙන සකතති බාතුති සමපසුකතා, එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපසුකතා.

කතිති විපසුකතා: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙති දසති බාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

දෙව සච්චා පණ්ණරසින්ද්‍රියා එකාදස පටිච්චපද,

උද්ධං පුන එකාදස ගොච්ඡකපදලෙසු තිංසව්වා ති

සඛගතිතෙන සමපසුකත විපසුකතපදනිදෙසො නිවර්තො.

7. ශෝකය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුඃඛය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-දොර්මනසාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඛිග්‍රහයෙන් සබ්බසාමික වූවාහු ද ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සබ්බසාමික වූවාහු ද ධාතුසඛිග්‍රහයෙන් සබ්බසාමික වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධත්‍රයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

8. උපායාසය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...සතිපට්ඨානය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සම්මප්පධානය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අප්‍රාමාණාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්චෙන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්චබලයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සප්තබොධාඛගයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආයාසි අෂ්ටාඛිනිකමාර්ගය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-වෙනනාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධිමොක්ෂය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනසිකාරය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භේතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භේතු ද වූ මැ සභේතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භේතු ද වූ මැ භේතුසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආසුච්චර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආසුච්ච ද වූ මැ සාසුච්ච ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආසුච්ච ද වූ මැ ආසුච්ච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංයෝජන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ග්‍රන්ථධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මස ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-යෝග ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-නිවරණ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරාමර්ථ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපාදනධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්කන්ධසඛිග්‍රහයෙන් සබ්බසාමික වූවාහු ද ආයතනසඛිග්‍රහයෙන් සබ්බසාමික වූවාහු ද ධාතුසඛිග්‍රහයෙන් සබ්බසාමික වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්:

ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු යි.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනා යැ, පසළොස් ඉන්ද්‍රියපදයෝ යැ, එකොළොස් ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද පදයෝ යැ, යළි මතුයෙහි එකොළොස් පද යැ, කිසි වැදෑරුම් ගොච්ඡක පදයෝ යැ යන මොහු මෙහි වෙත්.

සබ්බසාමිකයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත පදනිර්දේශ නිමි.

12. සමපයුතෙන න සධගතිත අසධගතිතපදනිදෙසො

1. වේදනාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා-සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙ ධම්මා කතිති ඛ්ඤානි කතිතායතනෙති කතිති ධාතුති සධගතිතා: තෙ ධම්මා තිති ඛ්ඤානි ද්විතායතනෙති අවධිති ධාතුති සධගතිතා.

කතිති අසධගතිතා: ද්විති ඛ්ඤානි ද්විතායතනෙති දසති ධාතුති අසධගතිතා.

2. විඤ්ඤාණකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා -පෙ- මනායතනෙන යෙ ධම්මා-විඤ්ඤාණකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා - මනායතනෙන යෙ ධම්මා - මනා විඤ්ඤාණකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා තිති ඛ්ඤානි ඵලකතායතනෙන ඵලකාය ධාතුතා සධගතිතා.

කතිති අසධගතිතා: ද්විති ඛ්ඤානි ඵලකායතනෙන සත්තරසති ධාතුති අසධගතිතා.

3. සමුදයසංවේන යෙ ධම්මා -පෙ- මහාසංවේන යෙ ධම්මා සමපයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා වතුති ඛ්ඤානි ද්විතායතනෙති ද්විති ධාතුති සධගතිතා.

කතිති අසධගතිතා: ඵලකතා ඛ්ඤාන ද්විතායතනෙති සොළසති ධාතුති අසධගතිතා.

4. මහිඤ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා තිති ඛ්ඤානි ඵලකතායතනෙන ඵලකාය ධාතුතා සධගතිතා.

කතිති අසධගතිතා: ද්විති ඛ්ඤානි ඵලකායතනෙන සත්තරසති ධාතුති අසධගතිතා.

12. සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සම්භාවිත අසම්භාවිතපදනිර්දේශය

1. වේදනාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංස්කාරස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුන් විසින් සම්භාවිත ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු අටක් විසින් සම්භාවිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසම්භාවිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාහුවක් විසින් අසම්භාවිත වෙත්.

2. වේදනාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මනායතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චක්ෂුර්වේදනබාහුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... මනොබාහුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මනොවේදන බාහුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් බාහුවක් විසින් සම්භාවිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසම්භාවිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාහුවක් විසින් අසම්භාවිත වෙත්.

3. සමුදය සත්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මාර්ග සත්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතනආයක් විසින් බාහුආයක් විසින් සම්භාවිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසම්භාවිත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාහුවක් විසින් අසම්භාවිත වෙත්.

4. මනින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් බාහුවක් විසින් සම්භාවිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසම්භාවිත ද යත්: ස්කන්ධආයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාහුවක් විසින් අසම්භාවිත වෙත්.

5. සුඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -සොමනසසිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -දෙමනස්සිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා සමපසුතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීඨි ඛජෙකිති දථිභායතනෙති දථිති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: දථිති ඛජෙකිති දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛගතිතා.

6. උපෙක්ඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා සමපසුතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීඨි ඛජෙකිති දථිභායතනෙති සත්තති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: දථිති ඛජෙකිති දසභායතනෙති එකාදසති ධාතුති අසඛගතිතා.

7. සඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පෙ- වීරිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- සතිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- සමාධිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- පඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අනඤ්ඤාතඤ්ඤාකාමිතිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤාඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤාතාවිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාපච්චයා සඛිඛාරෙති යෙ ධම්මා සමපසුතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙකිති දථිභායතනෙති දථිති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: එතෙන ඛජෙකිති දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛගතිතා.

8. සඛිඛාරපච්චයා වීඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා සමපසුතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීඨි ඛජෙකිති එකතායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: දථිති ඛජෙකිති එකාදසභායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසඛගතිතා.

5. සුඛිඤ්ඤා හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්...දුඛිඤ්ඤා හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්-සොමනස්සිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - දෙවනස්සිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද . . . ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු දෙකක් විසින් සබ්‍යාභිත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසබ්‍යාභිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසබ්‍යාභිත වෙත්.

6. උපෙක්ඛිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද . . . ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් සප්ත බාතුවක් විසින් සබ්‍යාභිත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසබ්‍යාභිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් ඵකොළොස් බාතුවක් විසින් අසබ්‍යාභිත වෙත්

7. සද්ධිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්...විරිසිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්-සකිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්-සමාධිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්-පඤ්ඤිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්-අඤ්ඤිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් අඤ්ඤාතාචිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්-අච්ඡාය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - අච්ඡායප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද . . . ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු දෙකක් විසින් සබ්‍යාභිත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසබ්‍යාභිත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසබ්‍යාභිත වෙත්.

8. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභානාය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද . . . ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් බාතුවක් විසින් සබ්‍යාභිත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසබ්‍යාභිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් ඵකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාතුවක් විසින් අසබ්‍යාභිත වෙත්.

9. සලායතනපච්චයා එකොන යෙ ධම්මා සමපසුකා, -පෙ- නෙ ධම්මා චතුඨි ඛණ්ඩනි ද්විතියතනෙති අවසානි බාතුඨි සංඛ්‍යානිකා.

කතීඨි අසංඛ්‍යානිකා: එකොන ඛණ්ඩන දසතියතනෙති දසඨි බාතුඨි අසංඛ්‍යානිකා.

10. එකපච්චයා චේදනාය යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- නෙ ධම්මා තීඨි ඛණ්ඩනි ද්විතියතනෙති අවසානි බාතුඨි සංඛ්‍යානිකා.

කතීඨි අසංඛ්‍යානිකා: ද්විඨි ඛණ්ඩනි දසතියතනෙති දසඨි බාතුඨි අසංඛ්‍යානිකා.

11. චේදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා -පෙ- තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධම්මා- කම්මභවෙන යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- නෙ ධම්මා චතුඨි ඛණ්ඩනි ද්විතියතනෙති ද්විඨි බාතුඨි සංඛ්‍යානිකා.

කතීඨි අසංඛ්‍යානිකා: එකොන ඛණ්ඩන දසතියතනෙති සොළසඨි බාතුඨි අසංඛ්‍යානිකා.

12. සොකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුකෙඛන යෙ ධම්මා- දෙම- නකොන යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- නෙ ධම්මා තීඨි ඛණ්ඩනි ද්විතියතනෙති ද්විඨි බාතුඨි සංඛ්‍යානිකා.

කතීඨි අසංඛ්‍යානිකා: ද්විඨි ඛණ්ඩනි දසතියතනෙති සොළසඨි බාතුඨි අසංඛ්‍යානිකා.

13. උපායාසෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සතීපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා- සමුපපාදනෙන යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- නෙ ධම්මා චතුඨි ඛණ්ඩනි ද්විතියතනෙති ද්විඨි බාතුඨි සංඛ්‍යානිකා.

කතීඨි අසංඛ්‍යානිකා: එකොන ඛණ්ඩන දසතියතනෙති සොළසඨි බාතුඨි අසංඛ්‍යානිකා.

14. ඉද්ධිපාදෙන යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- නෙ ධම්මා තීඨි ඛණ්ඩනි එකොනායතනෙන එකාය බාතුඨි සංඛ්‍යානිකා.

9. ඡඛායතන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් බාතු අටක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් දස බාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

10. ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් බාතු අටක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් දස බාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

11. වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-කර්මභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් බාතු දෙකක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් බාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

12. ශෝකය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුඃඛය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-දොර්මනසාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් බාතු දෙකක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් බාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

13. උපායාසය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සතිපට්ඨානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සම්මප්පධානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් බාතු දෙකක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් බාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

14. ඉද්ධිපාදය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් වීසින් එක් ආයතනයක් වීසින් එක් බාතුවක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කතීති අසංකල්පනා ද්විතී ඛණ්ඩනී එකාදසභායතනනි සත්තරසති ධාතුති අසංකල්පනා.

15. කතානෙත යෙ ධම්මා සම්පූර්ණා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩනී ද්විතීයතනනි ද්විතී ධාතුති සංකල්පනා.

කතීති අසංකල්පනා: ද්විතී ඛණ්ඩනී දසභායතනනි සොළසති ධාතුති අසංකල්පනා.

16. අපරමඤ්ඤා යෙ ධම්මා -පෙ- සංඤ්චි ඉන්ද්‍රියෙති යෙ ධම්මා- සංඤ්චි ඛණ්ඩනී යෙ ධම්මා- සත්තති බොජ්ඣංගෙති යෙ ධම්මා- අරියෙත අවිඤ්ඤානෙත මග්ගෙත යෙ ධම්මා සම්පූර්ණා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩනී ද්විතීයතනනි ද්විතී ධාතුති සංකල්පනා.

කතීති අසංකල්පනා: එකෙත ඛණ්ඩන දසභායතනනි සොළසති ධාතුති අසංකල්පනා.

17. එකස්සන යෙ ධම්මා -පෙ- චේතනාය යෙ ධම්මා- මන- සිකාරොත යෙ ධම්මා සම්පූර්ණා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩනී ද්විතීයතනනි අට්ඨති ධාතුති සංකල්පනා.

කතීති අසංකල්පනා: එකෙත ඛණ්ඩන දසභායතනනි දසති ධාතුති අසංකල්පනා.

18. චේදනාය යෙ ධම්මා -පෙ- සංඤ්ඤා යෙ ධම්මා සම්පූර්ණා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩනී ද්විතීයතනනි අට්ඨති ධාතුති සංකල්පනා.

කතීති අසංකල්පනා: ද්විතී ඛණ්ඩනී දසභායතනනි දසති ධාතුති අසංකල්පනා.

19. විනේතන යෙ ධම්මා සම්පූර්ණා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩනී එකෙතනායතනන එකාදස ධාතුයා සංකල්පනා.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාමය ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාමය වෙත්.

15. ධ්‍යානය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද, ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාමය වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාමය ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාමය වෙත්.

16. අප්‍රාමාණ්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්... පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් පඤ්ච බලයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සජ්ඣාධ්‍යායන හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්- ආයතන අභිවර්ධන මාර්ගය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාමය වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාමය ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාමය වෙත්.

17. ස්පර්ශ හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්...වෙනතාව හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්- මනසිකාරය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු අටක් විසින් සංඛ්‍යාමය වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාමය වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාමය වෙත්.

18. වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්...සංඥාව හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු අටක් විසින් සංඛ්‍යාමය වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාමය වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාමය වෙත්.

19. චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් බාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාමය වෙති.

කතීහි අසංඛතනා ද්විති ඛණ්ඩනි ඵකාදසභායතනෙහි සත්තරසති ධාතුහි අසංඛතනා.

20. අධිමොක්ඛන යෙ ධම්මා සමප්පුනා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩනි ද්විසායතනෙහි තිති ධාතුහි සංඛතනා.

කතීහි අසංඛතනා: ඵකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙහි පණ්ණරසති ධාතුහි අසංඛතනා.

21. සුඛාය වේදනාය සමප්පුනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛාය වේදනාය සමප්පුනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අද්දකම්මසුඛාය වේදනාය සමප්පුනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සචිතකකච්චාරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අචිතකකච්චාරමකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- චිතිසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සුඛසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපෙක්ඛා සහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමප්පුනා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සංඛතනා.

කතීහි අසංඛතනා: චතුති ඛණ්ඩනි ඵකාදසභායතනෙහි සත්තරසති ධාතුහි අසංඛතනා.

22. හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- හෙතුහි වෙච්ච සහෙතු- කෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- හෙතුහි වෙච්ච හෙතුසමප්පුනෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමප්පුනා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩනි ද්විති ධාතුහි සංඛතනා.

කතීහි අසංඛතනා: ඵකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙහි සොළසති ධාතුහි අසංඛතනා.

23. සහෙතුකෙහි වෙච්ච න ච හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- හෙතුසමප්පුනෙහි වෙච්ච න ච හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- න හෙතුහි සහෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමප්පුනා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සංඛතනා.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන්.

20. අධිමොක්ෂය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද ...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයක් විසින් පසළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන්.

21. සුඛ වේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්.. දුක්ඛ වේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අසුක්ඛ මසුඛවේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සචිත්තක සචිතාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අචිත්තක විචාර මාත්‍ර වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන්.

22. භේතු ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...භෙතු ද වූ මෑ සභෙතුක ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- භෙතු ද වූ මෑ භෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද, ...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් පොළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන්.

23. සභේතුක ද වූ මෑ නො ද භේතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...භේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මෑ නො ද භේතු ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- භේතු නො වූ සභේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කතීති අසංකීර්ණා: චතුරි ඛණ්ඩි ඵකාදසභායතනෙහි සත්තරසති බාහුති අසංකීර්ණා.

24. ආසවෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- ආසවෙති චෙට්ඨාසවෙති ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා- ආසවෙති චෙට්ඨා ආසවසම්ප-
 යුක්තෙති ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා සම්පූර්ණා -පෙ- තෙ ධර්මා චතුරි ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙහි ද්විති බාහුති සංකීර්ණා.

කතීති අසංකීර්ණා: ඵකෙන ඛණ්ඩින දසභායතනෙහි සොළසති බාහුති අසංකීර්ණා.

25. ආසවසම්පූර්ණතෙති චෙට්ඨා නො ච අසවෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සම්පූර්ණා -පෙ- තෙ ධර්මා ඵකෙන ඛණ්ඩින ඵකෙනා-
 යතනෙන ඵකාය බාහුයා සංකීර්ණා.

කතීති අසංකීර්ණා: චතුරි ඛණ්ඩි ඵකාදසභායතනෙහි සත්තරසති බාහුති අසංකීර්ණා.

26. සංකෘතීන්තෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- ගණනි ධර්මෙති යෙ ධර්මා- භිසෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- ගොගෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- නිවරණෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- පරාමාසෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා-
 පරාමාසෙති චෙට්ඨා පරාමචෙට්ඨි ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා සම්පූර්ණා, -පෙ- තෙ ධර්මා චතුරි ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙහි ද්විති බාහුති සංකීර්ණා.

කතීති අසංකීර්ණා: ඵකෙන ඛණ්ඩින දසභායතනෙහි සොළසති බාහුති අසංකීර්ණා.

27. පරාමාසසම්පූර්ණතෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා සම්පූර්ණා-පෙ- තෙ ධර්මා ඵකෙන ඛණ්ඩින ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා සංකීර්ණා.

කතීති අසංකීර්ණා: චතුරි ඛණ්ඩි ඵකාදසභායතනෙහි සත්තරසති බාහුති අසංකීර්ණා.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

24. ආසුට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... ආසුට ද වූ මැ සාසුට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ආසුට ද වූ මැ ආසුට සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

25. ආසුට සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

26. සංයෝජන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... ග්‍රන්ථ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඔස ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- යෝග ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- නීවරණ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරාමර්ග ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරාමර්ග ද වූ මැ පරාමාණ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූ වාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

27. පරාමර්ග සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සඛගාභීත වෙති:

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

28. විකෙතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනාං -පෙ- තෙ ධම්මා නීති ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛයානිතා.

කතීති අසඛයානිතා: ද්විති ඛජෙධිති එකාදසභායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසඛයානිතා.

29. චෙතසිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- විත්තසමප්පුනෙතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විත්තසංසට්ඨෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විත්තසංසට්ඨසමුප්පාදනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විත්තසංසට්ඨසමුප්පාදනාසහභුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විත්තසංසට්ඨසමුප්පාදනානුපරිවිතනීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනාං -පෙ තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධිත එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති සඛයානිතා.

කතීති අසඛයානිතා: චතුර්ති ඛජෙධිති එකාදසභායතනෙති එකාදසති ධාතුති අසඛයානිතා.

30. උපාදනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-පෙ-කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-කිලෙසෙති චෙව සංකිලෙසිකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා-කිලෙසෙති චෙව සංකිලිට්ඨෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා-කිලෙසෙති චෙව කිලෙස සමප්පුනෙතති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනාං -පෙ- තෙ ධම්මා චතුර්ති ඛජෙධිති ද්විතායතනෙති ද්විති ධාතුති සඛයානිතා.

කතීති අසඛයානිතා: එකෙන ඛජෙධිත දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛයානිතා.

31. සංකිලිට්ඨෙති චෙව නො ච කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-පෙ- කිලෙසසමප්පුනෙතති චෙව නො ච කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සවිතකෙකති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-- සවිචාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සපපිනිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- පිනිසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සුඛසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- උපෙකඛාසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනාං, තෙ ධම්මා කතීති ඛජෙධිති කතීතායතනෙති කතීති ධාතුති සඛයානිතා: තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධිත එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛයානිතා.

28. චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සඬගාහිත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහිත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාහිත වෙත්.

29. වෛතසික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්ත සංසාෂ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තසංසාෂ්ට සමුත්ථාන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්ත සංසාෂ්ට සමුත්ථාන සහභූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තසංසාෂ්ට සමුත්ථානානුපරිවර්තී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් ධාතු සතක් විසින් සඬගාහිත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහිත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් එකොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාහිත වෙත්.

30. උපාදන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... ක්ලේශ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගාහිත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාහිත වෙත්.

31. සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නොද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නොද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සවිතර්ක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සවිචාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සප්‍රීතික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතූන් විසින් සඬගාහිත ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සඬගාහිත වෙති.

කතීභි අසංගීතා: චතුභි ඛජෙධිභි ඵකාදසභායතනෙහි සකාරසහි
ධාතුභි අසංගීතා.

අරුපසංකිත්වා චක්කාරො මනායකනමෙව. ච,
විඤ්ඤාණ ධාතුයො සත්තදෙව සච්චා වුද්දසීඤ්ඤා.
පච්චයෙ ද්වාදස පද කතො උපරි සොළස,
තිනෙසු අට්ඨ ගොච්ඡකෙ තෙවත්ත ලීසමෙව ච.
මහනන්දනෙ සත්තපද පිටිසිද්ධනෙසු ඡ.¹
නවමසස පදසෙසතෙ නිදෙදසෙ සංගීතං ගතා'ති

සමපසුකෙතන සංගීත අසංගීතපදනිදෙදසො නිට්ඨිකො.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාහුවක් විසින් අසංඛ්‍යාත වෙත්.

උද්‍යනය:

සතර නාමස්කන්ධයෝ යැ, මනාසතනයැ, සප්තවිඥාන බාහු යැ, සත්‍ය දෙක යැ, තුද්ධ ඉන්ද්‍රියයෝ යැ, පච්චිච්ඤාමුච්ඡාදයෙහි දෙළොස් පදයෝ යැ එයින් මත්තෙහි සොළොස් පදයෝ යැ, ත්‍රිකම්‍යානුකූලයෙහි අටපදයෝ යැ. ගෞච්ඡකයෙහි තෙසාළිස් පදයෝ යැ, මහත්තර දුක්‍ඛයෙහි සප්ත පදයෝ යැ, පිටඨී දුක්‍ඛයෙහි සප්තයෝ යැ යන මේ (එක් සිය විස්සක්) පදයෝ නව වැනි වූ උද්දෙශ පදයාගේ නිර්දේශයෙහි සංඛ්‍යාත වෙත්.

සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාත පද නිර්දේශ නිමි.

13. අසඹගිතෙන සමපයුතක විපපයුතත පද නිදෙදසො

1. රුපකඤ්ඤාන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩානං අසඹගිතා ආය-
තසඹගෙන අසඹගිතා ධාතුසඹගෙන අසඹගිතා, තෙ ධම්මා කතීඨි
ඛණ්ඩානං කතීඨායතනෙහි, කතීඨි ධාතූහි සමපයුතා. තෙ ධම්මා කතී
ඛණ්ඩානං සමපයුතා එකෙනායතනෙන එකාය ධාතූයා කෙතිථි සමපයුතා.

කතීඨි විපපයුතා: එකෙන ඛණ්ඩානං දසභායතනෙහි දසභි ධාතූහි
විපපයුතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතූයා කෙතිථි විපපයුතා.

2. ධම්මායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- ධම්මධාතූයා යෙ ධම්මා-
ඉත්තිද්වයෙන යෙ ධම්මා-- පුරිසිද්ධියෙන යෙ ධම්මා— ජීවිත්තිද්වයෙන යෙ
ධම්මා— විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපෙන යෙ ධම්මා— අසඤ්ඤාභවෙන යෙ
ධම්මා— එකච්චෙකාර භවෙන යෙ ධම්මා— ජාතියා යෙ ධම්මා— ජරාය
යෙ ධම්මා— මරණෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩානං අසඹගිතා ආයතන
සඹගෙන අසඹගිතා, ධාතුසඹගෙන අසඹගිතා -පෙ- තෙ ධම්මා කතී
ඛණ්ඩානං සමපයුතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතූයා කෙතිථි
සමපයුතා.

කතීඨි විපපයුතා: එකෙන ඛණ්ඩානං දසභායතනෙහි දසභි ධාතූහි
විපපයුතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතූයා කෙතිථි විපපයුතා.

3. අරූපභවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවෙන
යෙ ධම්මා-විතුලොකාරභවෙන යෙ ධම්මා— ඉඤ්ඤාදෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩානං
අසඹගෙන අසඹගිතා ආයතන සඹගෙන අසඹගිතා ධාතු සඹගෙන
අසඹගිතා, තෙ ධම්මා කතීඨි ඛණ්ඩානං කතීඨායතනෙහි කතීඨි ධාතූහි
සමපයුතාති: නත්ති.

13. අසාධනාත්මකයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නොකරන ලද්දු ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද බාහු සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් බාහුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

2. ධර්මායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ධර්මබාහුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ඉන්ටීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුරිසින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චීවිතීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-විභූත ප්‍රත්‍යයෙන් වූ නාමරූපය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අසංභවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-එකවොකාර භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ජාතිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ජරාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මරණය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද ආයතන සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද බාහු සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

3. අරූපභවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- වතුචෝකාර භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඉද්ධිපාදය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නොකරන ලද්දු ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නොකරන ලද්දු ද බාහු සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් බාහුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: (සම්ප්‍රයුක්ත වන්නාවූ ධර්මයෙක්) නැති.

කකිති විපයුක්තා: චතුරි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුරි විපයුක්තා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි විපයුක්තා.

4. කුසලෙති ධලෙමති යෙ ධමමා -පෙ- අකුසලෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-සුඛාය වෙදනාය සමපයුක්තෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-දුක්ඛාය වෙදනාය සමපයුක්තෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපයුක්තෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- විපාකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- විපාක ධලෙමමෙමති යෙ ධමමා- අනුපාදිතතඅනුපාදනියෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-සංකිලිටඨසංකිලෙසිකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-අසංකිලිටඨඅසංකිලෙසිකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-සවිතකකසවිචාරෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අවිතකකවිචාරමනෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- පිතිසහගුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-සුඛසහගුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- උපෙකකා සහගුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-දසුනෙනා පහාතබ්බති ධලෙමති යෙ ධමමා- භාවනාය පහාතබ්බති ධලෙමති යෙ ධමමා- දසුනෙනා පහාතබ්බහෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- ආවයගාමිති ධලෙමති යෙ ධමමා- අපවයගාමිති ධලෙමති යෙ ධමමා- සෙසෙකති ධලෙමති යෙ ධමමා- අසෙසෙකති ධලෙමති යෙ ධමමා- මහගුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අපාමාණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- පරික්ඛාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මහගුකාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අපාමාණාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- හිනෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- පණිකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මිට්ඨතනනියකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- සමමනනනියකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මනනාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මහගුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මහගුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මහගුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අතිතාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අනාගතාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- පච්චුප්පතනාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අර්ථකතනාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- බිතිඤ්ඤාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අර්ථකතනබිතිඤ්ඤාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- සහෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- හෙතුසමපයුක්තෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- සහෙතුකෙති වෙ ව න ව හෙතුති ධලෙමති යෙ ධමමා- හෙතු සමපයුක්තෙති වෙ ව න ව හෙතුති ධලෙමති යෙ ධමමා- න හෙතුති සහෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා ඛජධසඬහෙන අසඬනිකා ආයතන සඬහෙන අසඬනිකා ධාතුසඬහෙන අසඬනිකා, තෙ ධමමා කකිති ඛජෙධිති කකිතායතනෙති කකිති ධාතුරි සමපයුක්තො ති: නන්ති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ජ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙන්.

4. කුශල ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... අකුශල ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අසුක්ඛසුඛ (උපෙක්ෂා) වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-විපාක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-විපාකස්වභාව ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනුපාදීන්හ අනුපාදනීය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංක්ලිෂ්ට සංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සචිතර්ක සචිතර්ක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අචිතර්කචිතර්මාත්‍ර වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ප්‍රීති සහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සුඛසහගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දර්ශනයෙන් (සෝවාන් මහීන්) ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් භාවනායෙන් (මතු මාර්ග ක්‍රියායෙන්) ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආවයගාමී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්. අපවයගාමී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ශෛක්ෂ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අශෛක්ෂ වූ ධර්මයන් විසින් ධර්ම කෙනෙක්-මහද්ගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අප්‍රමාණවූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරිත්තාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මහද්ගතාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අප්‍රමාණාලම්භනවූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- හීන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ප්‍රණීත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මිථ්‍යාත්වනීයත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාක්ත්වනීයත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගහෙතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මාර්ගාධිපති වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අතීතාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනාගතාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ප්‍රත්‍යක්ෂත්තාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අධ්‍යාත්මාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- බාහිරාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සහෙතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සහෙතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද හේතු වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- හෙතු නො වූ සහෙතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නොකරන ලද්දහු ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නොකරන ලද්දහු ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නොකරන ලද්දහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: (සම්ප්‍රයුක්ත වන්නා වූ ධර්මයෙක්) නැති.

කතීති වීපසුකතා: චතුරි ඛෙකිති එකෙනායතනෙන සත්තති
බාතුති වීපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී
වීපසුකතා.

5. රුපිති ධර්මෙති යෙ ධර්මා ඛෙකිසඬහෙන අසඬහිතා,
ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාතුසඬහෙන අසඬහිතා -පෙ- තෙ
ධර්මා තීති ඛෙකිති සමපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී
සමපසුකතා.

කතීති වීපසුකතා: එකෙන ඛෙකිත දසභායතනෙති දසති බාතුති
වීපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී වීපසුකතා.

6. අරුපිති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- ලොකුකතරෙති ධර්මෙති යෙ
ධර්මා- අනාසවෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- ආසවසමපසුකෙති ධර්මෙති
යෙ ධර්මා- ආසවසමපසුකෙති වෙවි නො ව ආසවෙති ධර්මෙති යෙ
ධර්මා- ආසවවීපසුකෙති අනාසවෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- අසඤ්ඤ-
ජනියෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- අගඤ්ඤියෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා-
අනොසනියෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- අයොගනියෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා-
අනිවරණියෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- අපරාමචෙය්ති ධර්මෙති යෙ ධර්මා-
පරාමාසසමපසුකෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- පරාමාසවීපසුකෙති
අපරාමචෙය්ති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- සාරමමඤ්ඤෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා
ඛෙකිසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාතු
සඬහෙන අසඬහිතා, තෙ ධර්මා කතීති ඛෙකිති කතීභායතනෙති
කතීති බාතුති සමපසුකතා'ති: තස්සී.

කතීති වීපසුකතා: චතුරි ඛෙකිති එකෙනායතනෙන සත්තති
බාතුති වීපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී
වීපසුකතා,

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

5. රූපි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නො කරන ලද්ද හු ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නො කරන ලද්ද හු ද ධාතුසඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නො කරන ලද්ද හු ද,... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

6. අරූපි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ලෝකෝත්තර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනාසුච ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුච වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ආසුච විප්‍රයුක්ත වූ අනාසුච ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංයෝජනීය නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ග්‍රන්ථනීය නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ඔසනීය - නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - යෝගනීය නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - නිවර්ණීය නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අපරා මාෂ්ට නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ග සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ග විප්‍රයුක්ත අපරා මාෂ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සාලම්ඛන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: (සම්ප්‍රයුක්ත වන්නා වූ ධර්මයෙක්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

7. අනාරම්භණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- නො වීතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීතවීථපසුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීතවීසංසට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීතසමුප්පාදනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීත සහභූතී ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීතනුපරිවතනීහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ඛාතිරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපාදාධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඛත- හෙන අසඬහිතා, ආයතනසංඛතහෙන අසඬහිතා, ධාතුසංඛතහෙන අසඬහිතා, තෙ ධම්මා කතීහි ඛන්ධෙහි කතීභායතනෙහි කතීහි ධාතුහි සමපසුකතා: තෙ ධම්මා කීහි ඛන්ධෙහි සමපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපසුකතා.

කතීහි වීථපසුකතා: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි වීථපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීථපසුකතා.

8. අනුපාදනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- උපාදනසමපසුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපාදනසමපසුකෙහි වෙච නො ව උපාදනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපාදනවීථපසුකෙහි අනුපාදනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අසංකිලෙසිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සංකිලිට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසසමපසුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සංකිලිට්ඨෙහි වෙච නො ව කිලෙසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසසමපසුකෙහි වෙච නො ව කිලෙසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසවීථපසුකෙහි අසං- කිලෙසිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දසනෙන පභාතට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවනාය පභාතට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දසනෙන පභාතට්ඨ හෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවනාය පභාතට්ඨහෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සවිකකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සවිචාරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සපට්ඨිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පීතිසහගකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සුඛසහගකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපෙක්ඛා සහගකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- න කාමාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- රූපාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අරූපාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපරියාපකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා - නියානිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- නියකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනුක්ඛරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා - සරණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඛතහෙන අසඬහිතා, ආයතනසංඛතහෙන අසඬහිතා, ධාතු සංඛතහෙන අසඬහිතා; තෙ ධම්මා කතීහි ඛන්ධෙහි කතීභායතනෙහි කතීහි ධාතුහි සමපසුකතා'ති: නන්ථී.

7. අනාලම්බන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්ත නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තවිප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තවිසංසාෂ්ට වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසමුත්ථාන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසහග්‍ර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තානුපට්ඨරතී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-බාහිර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපාද ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද ආයතන සංග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද ධාතුසංග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

8. අනුපාදනීය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැනෝ ද උපාදන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූ අනුපාදනීය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අසාංක්ලේශික වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංක්ලිෂ්ට වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැනෝ ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැනෝ ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශවිප්‍රයුක්ත වූ අසාංක්ලේශික වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාභේතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාභේතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- විතර්ක සහිත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-විචාර සහිත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සප්‍රීතික වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ප්‍රීතිසහගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛසහගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-කාමාවචර නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- රූපාවචර වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අරූපාවචර වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අපරියාපන්න ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් නෛයසාංකික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- නියත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනුත්තරධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සරණ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වූවාහු ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වූවාහු ද ධාතුසංග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: සම්ප්‍රයුක්ත වන ධර්මයෙක් නැති.

කතීභි විපසුකතා චතුභි බජෙධිභි ඵකෙනායතනෙන සත්තභි බාතුභි විපසුකතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාතුයා කෙතීභි විපසුකතා.

රූපඤ්ච බලමායතනං බලමබාතු ඉත්ථි පුමං,
ථිචිතං නාමරූපං දෙච හවා ජාති ජරා වා¹
මච්චු ව රුපි² අනාරමමණං නො විතතං විතතනං³ විපසුකතං
විසංසට්ඨසමුට්ඨානං⁴ සහභු අනුපරිවතති,
බාතිරූපාදි⁵ දෙච විසයො ඵසනායො සුමුදෙධා.

අසඹනිතෙන සමපසුකත විපසුකතපදනිදෙදසො තිට්ඨිතො.

-
1. ජාතිජරා-F.T.S.
 2. මච්චුරූපං-ම ජ සං F.T.S.
 3. නො විතතන-සිරිමු
 4. විතත සංගට්ඨසමුට්ඨානං-සිරිමු
 5. බාතිරූපාදි-ම ජ සං, F.T.S.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ත ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

උදාහරණය:

රූප යැ, ධර්මායතන යැ, ධර්මධාතූ යැ, ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යැ, පුරුෂෝන්ද්‍රිය යැ, ජීවිතෝන්ද්‍රිය යැ, කාමරූපයැ, භවයෝ දෙදෙන යැ, ජාතී යැ, ජරාව යැ, මරණ යැ රූපී ධර්ම යැ අනාරම්මණ යැ චිත්ත නො වූ ධර්ම යැ චිත්තවිජ්ජාසංස්කාර ධර්ම යැ, චිත්තවිසංසර්ග ධර්ම යැ, චිත්තසමුට්ඨාන ධර්ම යැ, චිත්ත සහභූ ධර්ම යැ, චිත්තානුපරිවත්තී ධර්ම යැ, ඛාහිර උපාද ධර්ම දෙක යැයි දෙවිසිතයක් ඇති මේ ක්‍රමය මොනොවට අවබෝධ කරන ලද්දේ වෙයි.

අසංගෘහීතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශය නිමි.

14. විපපසුකෙතන සඩගතිතා'සඩගතිත පදනිදෙදසො

1. රූපකකිකෙතන යෙ ධම්මා විපපසුකතා, තෙ ධම්මා කතිති ධම්මා කතිතායතනෙති කතිති ධාතුති සඩගතිතා: තෙ ධම්මා චතුති ධම්මා ද්විතායතනෙති අට්ඨති ධාතුති සඩගතිතා.

කතිති අසඩගතිතා: එකෙතන ධම්මා ද්විතායතනෙති දසති ධාතුති අසඩගතිතා.

2. චෙදනාකකිකෙතන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකකිකෙතන යෙ ධම්මා- සඤ්ඤාකකිකෙතන යෙ ධම්මා- විඤ්ඤාකකිකෙතන යෙ ධම්මා- මනාසක- තෙතන යෙ ධම්මා- මනිඤ්ඤායතන යෙ ධම්මා විපපසුකතා, තෙ ධම්මා කතිති ධම්මා කතිතායතනෙති කතිති ධාතුති සඩගතිතා: තෙ ධම්මා අසඤ්ඤා ධම්මා, ධම්මා, ධම්මා එකෙතන ධම්මා එකාදසතායතනෙති එකාදසති ධාතුති සඩගතිතා.

කතිති අසඩගතිතා: චතුති ධම්මා එකෙතනායතනෙති සත්ඤ්ඤා ධාතුති අසඩගතිතා.

3. විකාශකතනෙතන යෙ ධම්මා -පෙ- චොට්ඨබ්බායතනෙතන යෙ ධම්මා- චක්ඛුධාතුයා යෙ ධම්මා -පෙ- චොට්ඨබ්බධාතුයා යෙ ධම්මා විපපසුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ධම්මා ද්විතායතනෙති අට්ඨති ධාතුති සඩගතිතා.

කතිති අසඩගතිතා: එකෙතන ධම්මා ද්විතායතනෙති දසති ධාතුති අසඩගතිතා.

4. චක්ඛුච්ඤ්ඤාධාතුයා යෙ ධම්මා -පෙ- ඤානච්ඤ්ඤාධාතුයා යෙ ධම්මා- ඤානච්ඤ්ඤාධාතුයා යෙ ධම්මා- ඤානච්ඤ්ඤාධාතුයා යෙ ධම්මා- ඤානච්ඤ්ඤාධාතුයා යෙ ධම්මා- මනාසධාතුයා යෙ ධම්මා- මනාසච්ඤ්ඤාධාතුයා යෙ ධම්මා විපපසුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඤ්ඤා ධම්මා, ධම්මා, ධම්මා එකෙතන ධම්මා එකාදසතායතනෙති සත්ඤ්ඤා ධාතුති සඩගතිතා.

14. විප්‍රසූක්තයෙන් සංවිගාහිතා'සංවිගාහිත පදනිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතුන් විසින් සංවිගාහිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ සර (නාම) ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සංවිගාහිතයහ.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංවිගාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් සංවිගාහිත යෝ යි.

2. වේදනාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාර ස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-විඤ්ඤාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනාසතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්මකෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතුන් විසින් සංවිගාහිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ අසංවිඛතධාතුව ස්කන්ධ සංවිඛතයෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් එකොළොස් ධාතුවක් විසින් සංවිගාහිත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංවිගාහිත වෙත් ද යත්: සතර (නාම) ස්කන්ධයන් විසින් එක් මනාසතනය විසින් සප්ත ධාතුවක් විසින් අසංවිගාහිත වෙත්.

3. චක්ඛායතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...පොච්ඡබ්බායතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-චක්ඛුධාතුව හා සමග යම් ධර්මකෙනෙක්-පොච්ඡබ්බධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද ඒ ධර්මයෝ සතර (නාම) ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සංවිගාහිත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංවිගාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසංවිගාහිත වෙත්.

4. චක්ඛුර්විඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ශ්‍රොත්‍ර විඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පාණවිඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ජිහ්වා විඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් කායවිඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මනොධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මනොවිඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසංවිඛතධාතුව ස්කන්ධ සංවිඛතයෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් සංවිගාහිතයෝ යි.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිව් ඛජෙධිති න කෙතිව් ආයතනෙති,
එකාය බාහුයා අසංඛ්‍යාතා.

5. දුක්ඛසංවේදන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති
ඛජෙධිති ද්විතායකනෙති ද්විති බාහුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: එකෙන ඛජෙධිති දසතායකනෙති සොළසති
බාහුති අසංඛ්‍යාතා.

6. සමුදයසංවේදන යෙ ධම්මා -පෙ- මහත්තසංවේදන යෙ ධම්මා වීජ
ප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛ්‍යාතං ඛජෙධිතො යපෙඤා පඤ්චති ඛජෙධිති
ආදසතායකනෙති අවධාරසති බාහුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිව් ඛජෙධිති න කෙතිව් ආයතනෙති න
කාතිව් බාහුති අසංඛ්‍යාතා.

7. කිරොධසංවේදන යෙ ධම්මා -පෙ- චක්ඛුන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා-
කායින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- ඉන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- පුරිස්සින්ද්‍රියෙන
යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධිති ද්විතායකනෙති
අවධාරසති බාහුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: එකෙන ඛජෙධිති දසතායකනෙති දසති බාහුති
අසංඛ්‍යාතා.

8. සුඛින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- සොම-
නස්සින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- දෙමනස්සින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ-
තෙ ධම්මා අසංඛ්‍යාතං ඛජෙධිතො යපෙඤා පඤ්චති ඛජෙධිති ආදසතායක-
නෙති අවධාරසති බාහුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිව් ඛජෙධිති න කෙතිව් ආයතනෙති න
කාතිව් බාහුති අසංඛ්‍යාතා.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාභිත නො වෙත්. එක් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

5. දූෂ්මකතාය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් චිත්‍රසුක්ත වුවාහුද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතූන් දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

6. සමුදය සතාය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්... මාර්ග සතාය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් චිත්‍රසුක්ත වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛ්‍යාභිත ධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාභිත නො වෙත්.

7. භීරොධසතාය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්... චක්ඛුන්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - කායින්ද්‍රියය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - ඉන්ද්‍රියය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - පූරිසින්ද්‍රියය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් චිත්‍රසුක්ත වෙන් ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් අෂ්ට ධාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

8. සුඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්... දුක්ඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - සොමනස්සින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - දෙමනස්සින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් චිත්‍රසුක්ත වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛ්‍යාභිත ධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාභිත නො වෙත්.

9. උපෙක්කවිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා විපස්සකතා, - පෙ - තෙ ධම්මා අසභ්බිතං චන්දිතො යථෙච්චා පඤ්ඤාති චන්දෙති ආදසනායතනෙති තෙරසති ධාතුති සමානිතා.¹

කතීහි අසඹවන්නා: න කෙහිව් ට්‍රේඩින් න කෙහිව් ආයතනෙහි, පඤ්චහි ධාතුහි අසඹවන්නා.

[illegible]

කතිහි අසඬහිතා: න කෙහිව් ටෙෙෙෙෙෙෙෙෙෙෙෙ න කෙහිව් අසඬහිතා න කාහිව් ධාතුහි අසඬහිතා.

11, සබ්බරාජවර්ධයා වීඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සමායානනපට්ඨයා ඵසෙසන යෙ ධම්මා- ඵසසපට්ඨයා වේදනාය යෙ ධම්මා වීජසුත්තා -පෙ- නෙ ධම්මා අසබ්බිතං ඛන්ධිතො ය්පෙක්ඛා ඵකෙන ඛන්ධිත ඵකාදසනා- යනනෙති ඵකාදසති ධාතුති සබ්බතිතා.

කඩිනම් අසඩහම්තා: චතුර්ති ඛෙණ්ඩම් ඵලකතායතනෙන සකතම් ඩාතුර්ති අසඩහම්තා.

12. වේදනාපව්වයා තණකාය යෙ බලමා -පෙ- තණකා පව්වයා උසදු
නෙතා යෙ බලමා- කම්මහවෙන යෙ බලමා වීපසුත්තා -පෙ- තෙ බලමා
අසඹිතං ඛන්ධතො ධ්වජො පඤ්චති ඛන්ධති ද්වාදසකායතනෙති
අවධාරසති ධාතුති අසඹතිත්තා.

කඩ්ඩි අයබලයා: න කෙහිව් ට්‍රේඩ් න කෙහිව් අයකෙනෙහි න කෙහිව් ට්‍රේඩ් අයබලයා.

1. **ලපෙකවිත්තියෙන් -ප- ඩාතුහි අසංකහිතා- PTS. ලපෙ.**

9. උපෙක්ඛිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයක්තවුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬිබ්බායෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් තෙලෙස් ධාතූන් විසින් සඬිගාභිත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬිගාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬිගාභිත නො වෙති. පඤ්ච ධාතූන් විසින් අසඬිගාභිත වෙත්.

10. සද්ධිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... විරිදිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සතිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාධිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්ඤිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤාතාචිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අච්ඡාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අච්ඡායප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬිබ්බායෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතූන් විසින් සඬිගාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬිගාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬිගාභිත නො වෙත්.

11. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඤ්ඤාන හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඡායාසතන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයක්ත වුවාහු ද ...ඒ ධර්මයෝ අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬිබ්බායෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයක් විසින් එකොලොස් ආයතනයක් විසින් එකොලොස් ධාතූන් විසින් සඬිගාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬිගාභිත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් සථන ධාතූන් විසින් අසඬිගාභිත වෙත්.

12. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදාන හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-කර්මභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයක්තවුවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬිබ්බායෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතූන් විසින් සඬිගාභිත වෙත්.

කෙනෙකින් අසඬිගාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬිගාභිත නො වෙත්.

13. උපපතතිභවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සංඝඤ්ඤාභවෙන යෙ ධම්මා- පඤ්චවොකාරභවෙන යෙ ධම්මා විප්පයුගතා -පෙ- නෙ ධම්මා චතුරි ඛජෙධිති ද්විභාසතනෙති තිති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන ඛජෙධින දසභාසතනෙති පණ්ණරසති බාහුති අසඛගතිතා.

14. කාමභවෙන යෙ ධම්මා විප්පයුගතා -පෙ- නෙ ධම්මා චතුරි ඛජෙධිති ද්විභාසතනෙති පඤ්චති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන ඛජෙධින දසභාසතනෙති තෙරසති බාහුති අසඛගතිතා.

15. රූපභවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- අසඤ්ඤාභවෙන යෙ ධම්මා- එක- වොකාරභවෙන යෙ ධම්මා- පරිදෙවෙන යෙ ධම්මා විප්පයුගතා -පෙ- නෙ ධම්මා චතුරි ඛජෙධිති ද්විභාසතනෙති අට්ඨති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන ඛජෙධින දසභාසතනෙති දසති බාහුති අසඛගතිතා.

16. අරූපභවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවෙන යෙ ධම්මා-චතුරවොකාරභවෙන යෙ ධම්මා- සොකෙන යෙ ධම්මා- දුකෙකින යෙ ධම්මා- දෙමනසෙසන යෙ ධම්මා- උපායාසෙන යෙ ධම්මා- සතිපට්ඨා- නෙන යෙ ධම්මා- සම්මප්පධානෙන යෙ ධම්මා- ඉද්ධිසාදෙන යෙ ධම්මා- ක්කානෙන යෙ ධම්මා- අසාමඤ්ඤා යෙ ධම්මා- පඤ්චති ඉන්ද්‍රියෙති යෙ ධම්මා පඤ්චති බලෙති යෙ ධම්මා- සත්තති බොජ්ඣංගිකෙති යෙ ධම්මා- අරියෙන අට්ඨධර්මකෙන මනෙතන යෙ ධම්මා- විප්පයුගතා -පෙ- නෙ ධම්මා අසඛගතිතං ඛජෙධිතො යපෙතො පඤ්චති ඛජෙධිති ද්විභාසතනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: න කෙහිවි ඛජෙධිති න කෙහිවි ආයතනෙති න කාහිවි බාහුති අසඛගතිතා.

13. උපප්‍රාප්තිභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... සංඥාභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්චවොකාර භවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් තුන් ධාතුවක් විසින් සභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් පසළොස් ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

14. කාමභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් පඤ්ච ධාතුවක් විසින් සභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් තෙළොස් ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

15. රූපභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... අසංඥාභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- එකවෝකාරභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරිදේවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් අෂ්ට ධාතුවක් විසින් සභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

16. අරූපභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤාභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චතුරවොකාරභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ශෝකය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - දු:ඛය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-දොර්මනස්සාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපායාසය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සතීපට්ඨානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සමාක්ප්‍රධානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ඉද්ධිපාදය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ධ්‍යානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අප්‍රාමාණ්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්චීන්ද්‍රියයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පඤ්ච බලයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සප්ත බොධ්‍යාධිගයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ගය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිතධාතුව ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසභ්‍යාභිත නො වෙත්.

17. එකොන යෙ ධම්මා -පෙ- වේදනාය යෙ ධම්මා- සංඝඤ්ඤාය යෙ ධම්මා- චෙත්තනාය යෙ ධම්මා- විභේදනාය යෙ ධම්මා- මනසිකාරේනා යෙ ධම්මා- වීජප්‍රකෘතන -පෙ- නෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛන්ධො ඨපෙඤා එකෙන ඛන්ධෙන එකාදසභායතනෙති එකාදසති ධාතුති සංඛයතිතා.

කතීති අසංඛයතිතා: චතුරි ඛන්ධෙති එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති අසංඛයතිතා.

18. අධිමොක්ඛන යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතන -පෙ- නෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛන්ධො ඨපෙඤා පඤ්චි ඛන්ධෙති ද්වාදසභායතනෙති සත්තරසති ධාතුති සංඛයතිතා.

කතීති අසංඛයතිතා: න කෙතිවි ඛන්ධෙති න කෙතිවි ආයතනෙති එකාය ධාතුයා අසංඛයතිතා.

19. කුසලෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අකුසලෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සුඛාය වේදනාය සම්ප්‍රකෘතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- දුක්ඛාය වේදනාය සම්ප්‍රකෘතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතන -පෙ- නෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛන්ධො ඨපෙඤා පඤ්චි ඛන්ධෙති ද්වාදසභායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සංඛයතිතා.

කතීති අසංඛයතිතා: න කෙතිවි ඛන්ධෙති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි ධාතුති අසංඛයතිතා.

20. අබ්‍යාකෂෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතන -පෙ- නෙ ධම්මා චතුරි ඛන්ධෙති ද්විභායතනෙති ද්විති ධාතුති සංඛයතිතා.

කතීති අසංඛයතිතා: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසංඛයතිතා.

17. ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංඥාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චේතනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මනසිකාරය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රසූක්ත වුවාහුද... ඒ ධර්මයේ අසඬිමකඩාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයන් විසින් එකොළොස් බාහුවක් විසින් සඬගාහීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් සජ්ජ බාහුවක් විසින් අසඬගාහීත වෙත්.

18. අධිමොක්ෂය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රසූක්ත වුවාහුද... ඒ ධර්මයේ අසඬිමකඩාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් සතළොස් බාහුවක් විසින් සඬගාහීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාහීත නො වෙති එක් බාහුවක් විසින් අසඬගාහීත වෙත්.

19. කුශලධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අකුශල ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සුඛවේදනා සම්ප්‍රසූක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - දුඛවේදනාව සම්ප්‍රසූක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රසූක්ත වුවාහුද... ඒ ධර්මයේ අසඬිමකඩාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුවක් විසින් සඬගාහීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාහීත නො වෙත්.

20. අව්‍යාකෘත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රසූක්ත වුවාහුද... ඒ ධර්මයේ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් සඬගාහීත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාහුවක් විසින් අසඬගාහීත වෙත්.

21. අද්දකම්මසුඛාය වෙදනාය සම්පසුකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-පෙ-විපාකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුතතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං ඛෙදිතො යපෙඤා පඤ්ඤිති ඛෙදිති ද්වාදසභායතනෙති තෙරසති බාහුති සඛගිතා.

කතිති අසඛගිතා: න කෙතිවි ඛෙදිති න කෙතිවි ආයතනෙති පඤ්ඤිති බාහුති අසඛගිතා.

22. විපාකධම්මධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- සංකිලිට්ඨසංකිලෙපිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුතතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං ඛෙදිතො යපෙඤා පඤ්ඤිති ඛෙදිති ද්වාදසභායතනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සඛගිතා.

කතිති අසඛගිතා: න කෙතිවි ඛෙදිති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි බාහුති අසඛගිතා.

23. නොවිවිපාකනවිපාකධම්මධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අනුපාදිකනුපාදනියෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- අනුපාදිතනුපාදනියෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙපිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුතතා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛෙදිති ද්විභායතනෙති අට්ඨති බාහුති සඛගිතා.

කතිති අසඛගිතා: එකෙන ඛෙදිතා දසභායතනෙති දසති බාහුති අසඛගිතා.

24. උප දිකනුපාදනියෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුතතා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛෙදිති ද්විභායතනෙති තිති බාහුති සඛගිතා.

කතිති අසඛගිතා: එකෙන ඛෙදිතා දසභායතනෙති ප-ඡායරසති බාහුති අසඛගිතා.

21. අදාත්වෙලාවේදීදැනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- විපාක වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛ්‍යාතව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තමා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් තෙලෙස් ධාතුන් විසින් සංඛ්‍යාත වෙත්.

කෙතෙක් සකන්ධාදීන් විසින් අසධිගෘහීත වෙන් ද යත්: කිසි සකන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසධිගෘහීත නො වෙති. පඤ්ච ධාතුන් විසින් අසධිගෘහීත වෙත්.

22. විපාකස්ථභාව ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සාක්ෂිම සාක්ෂලෙයික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬිවනධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛයායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතුන් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසභ්‍යාභීත වෙන්.

28. නො මැ විපාක වූ විපාකස්වභාව නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනුපාදින්නොපාදනිය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් අනුපාදින්නඅනුපාදනිය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන ලෙකක් වීසින් අෂ්ට ධාතුවක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙක් සකන්ධදීන් විසින් අසභ්‍යාණීය වෙන් ද යත්: එක් සකන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාතුවක් විසින් අසභ්‍යාණීය වෙත්.

24. උපදින්නොපදනිය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වුවහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් තුන් ධාතුවක් විසින් සධර්මික වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් පසළොස් බාබුවක් විසින් අසභ්‍යාභීත වෙත්.

25. අසංකිලිට්ඨසංකිලෙයිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛණ්ඩිති ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: එතෙන ඛණ්ඩිත දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසංඛයානිතා.

26. සචිතකකසච්චාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛණ්ඩිතො යංපෙඤා පඤ්චිති ඛණ්ඩිති ද්විතියායතනෙති සත්තරසති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: න කෙතිච්චි ඛණ්ඩිති න කෙතිච්චි ආයතනෙති, එකාය ධාතුයා අසංඛයානිතා.

27. අචිතකකච්චාරමතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -භොලපිතිසහ- ගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- පුබ්බසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛණ්ඩිතො යංපෙඤා පඤ්චිති ඛණ්ඩිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: න කෙතිච්චි ඛණ්ඩිති න කෙතිච්චි ආයතනෙති න කාතිච්චි ධාතුති අසංඛයානිතා.

28. අචිතකකඅච්චාරෙති¹ ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛණ්ඩිති ද්විතියායතනෙති තීති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: එතෙන ඛණ්ඩිත දසභායතනෙති පණ්ණරසති ධාතුති අසංඛයානිතා.

29. උපෙකකාසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛණ්ඩිතො යංපෙඤා පඤ්චිති ඛණ්ඩිති ද්විතියායතනෙති තෙරසති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: න කෙතිච්චි ඛණ්ඩිති න කෙතිච්චි ආයතනෙති පඤ්චිති ධාතුති අසංඛයානිතා.

1. අචිතකක ච්චාරෙති- PTS

25. අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් බාහු දෙකක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් බාහුවක් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙත්.

26. අභිතර්කසම්මාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද ඒ ධර්මයෝ - අසංකීර්ණතාබාහුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් සොළොස් බාහුවක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් අසංකීර්ණතා නො වෙති. එක් බාහුවක් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙත්.

27. අභිතර්කසම්මාරාහු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්මකෙනෙක්-සුඛ සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංකීර්ණතාබාහුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් බාහුවක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් වීසින් අසංකීර්ණතා නො වෙත්.

28. අභිතර්කසම්මාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තකවුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් තුන් බාහුවක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් බාහුවක් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙත්.

29. උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ-අසංකීර්ණතාබාහුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් තෙළෙස් බාහුවක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් අසංකීර්ණතා නොවෙති. පඤ්ච බාහුවක් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙත්.

30. දඤ්ඤානෙත පභාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- භාවනාය පභාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - දඤ්ඤානෙත පභාතබ්බෙතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - භාවනාය පභාතබ්බෙතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආවයගාමීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අපවයගාමීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අසෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - මහස්සෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඤ්ඤා ඛෙදනො ධරෙතො පඤ්ඤාති ඛෙදනති ආදසනායතනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: න කෙතිවි ඛෙදනති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි බාහුති අසඛගතිතා.

31. නෙව දඤ්ඤානෙත න භාවනාය පභාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවදඤ්ඤානෙත න භාවනාය පභාතබ්බෙතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -නෙවාවයගාමී නාපවයගාමීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -නෙවසෙසනා නාසෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පරිතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛෙදනති ද්විතායතනෙති ද්විති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන ඛෙදන දසනායතනෙති සොළසති බාහුති අසඛගතිතා.

32. අප්පමාදෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤානෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛෙදනති ද්විතායතනෙති ද්විති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන ඛෙදන දසනායතනෙති දසති බාහුති අසඛගතිතා.

30. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා හෙතු ඇති ධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හෙතු ඇති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආවයගාමී චුන්තිප්‍රතිසන්ධිය ලැබිය හැකි වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් අපවයගාමී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ශෛක්ෂ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අශෛක්ෂ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මහද්ගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛිතධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයක් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් ධාතූන් වීසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත නො වෙත්.

31. නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූ හෙතු ඇති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- නො මැ ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතූවක් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

32. අප්‍රාමාණ්‍ය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ප්‍රණීත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු අටක් වීසින් සංඛ්‍යාතීත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් දස ධාතූවක් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

33. පරිත්තාරමමණෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා විජ්ජානා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛතං ඛන්ධකො ඨපෙඤා පඤ්චිති ඛන්ධෙහි ද්වාදසභායතනෙහි ද්වාදසහි ධාතුහි සංඛතියා.

කතීහි අසංඛතියා: න කෙහිවි ඛන්ධෙහි න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡහි ධාතුහි අසංඛතියා.

34. මහණ්ණාරමමණෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා -පෙ- අප්පමාණාරමණෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - භීතෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - මිච්ඡත්තනියකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - සමමත්තනියකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - මග්ගාරමමණෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - මග්ගභෙතුකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - මග්ගාධිපතීහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා විජ්ජානා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛතං ඛන්ධකො ඨපෙඤා පඤ්චිති ඛන්ධෙහි ද්වාදසභායතනෙහි අටධාරසහි ධාතුහි සංඛතියා.

කතීහි අසංඛතියා: න කෙහිවි ඛන්ධෙහි න කෙහිවි ආයතනෙහි න කාහිවි ධාතුහි අසංඛතියා.

35. මජ්ඣිමෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා -පෙ- අනියකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා විජ්ජානා, -පෙ- තෙ ධර්මා චතුහි ඛන්ධෙහි ද්විභායතනෙහි ද්විහි ධාතුහි සංඛතියා.

කතීහි අසංඛතියා: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසංඛතියා

36. උප්පන්නෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා -පෙ- අනුප්පන්නෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා- උප්පාදීහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - අර්තෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා- අනාගතෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - පඤ්චප්පන්නෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - අජ්ඣුක්කෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා-බහිද්ධාහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා-සතිදසන-සප්පට්ඨෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - අතිදසනසප්පට්ඨෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා විජ්ජානා, -පෙ- තෙ ධර්මා චතුහි ඛන්ධෙහි ද්විභායතනෙහි අටධාරි ධාතුහි සංඛතියා.

කතීහි අසංඛතියා: එකෙන ඛන්ධෙහි දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි අසංඛතියා.

33. පරිත්තාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬ්වතාදානව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් හැරවියා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් දෙළොස් ධාතුවක් විසින් සඬගාභීත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභීත නො වෙති. ඔබ් ධාතුන් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

34. මහද්ගතාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අප්‍රමාණාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - භීත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මිච්ඡන්තනියක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සම්මකතනියක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ග භෙතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ගාධිපති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්තවූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬ්වතාදානව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතන-යන් විසින් අටළොස් ධාතුන් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද: යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභීත නො වෙත්.

35. මධ්‍යම වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් අතියක ධර්ම-යන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

36. උත්පන්න වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනුත්පන්න වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උත්පාදී වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අතීත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අනාගත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අධ්‍යාත්ම වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- බාහ්‍ය වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සනිදර්ශන සප්තසි වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අභිදර්ශන සප්තසි වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධ-යක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

37. අනිත්‍යාරම්බණෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- අනාගතාරම්බණෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා - අර්ඛකාරම්බණෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා - බතිඤ්චාරම්බණෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤ්ච පඤ්චති ඛන්ධෙති ද්වාදසභායතනෙති අවධාරයති ධාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි ඛන්ධෙති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි ධාතුති අසංඛ්‍යාතා,

38. පච්චුප්පානාරම්බණෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- අර්ඛකාරම්බණෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤ්ච පඤ්චති ඛන්ධෙති ද්වාදසභායතනෙති ද්වාදසති ධාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි ඛන්ධෙති න කෙතිවි ආයතනෙති, ඡති ධාතුති අසංඛ්‍යාතා.

39. හෙතුති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- සහෙතුකෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා - හෙතුසම්ප්‍රසන්නෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා - හෙතුති චෙව සහෙතුකෙති ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා - සහෙතුකෙති චෙව න ච හෙතුති ධර්මෙති යෙ ධර්මා - හෙතුති චෙව හෙතුසම්ප්‍රසන්නෙති ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා - හෙතුසම්ප්‍රසන්නෙති චෙව න ච හෙතුති ධර්මෙති යෙ ධර්මා - න හෙතුසහෙතුකෙති¹ ධර්මෙති යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤ්ච පඤ්චති ඛන්ධෙති ද්වාදසභායතනෙති අවධාරයති ධාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි ඛන්ධෙති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි ධාතුති අසංඛ්‍යාතා.

40. අහෙතුකෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- හෙතුවීජප්‍රසන්නෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා - න හෙතුඅහෙතුකෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධර්මා චතුති ඛන්ධෙති ද්විභායතනෙති ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතා.

1. න හෙතුති සහෙතුකෙති - 85ඉ.

37. අතීතාලම්භන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනාගතාලම්භන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධ්‍යාත්මාලම්භන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඛාහිරාලම්භන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬඛන ධාතුව ස්කන්ධ සඬබ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

38. ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධ්‍යාත්ම ඛාහිරාලම්භන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬඛන ධාතුව ස්කන්ධ සඬබ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් දෙළොස් ධාතූන් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙති. ණ ධාතූන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත්.

39. හෙතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සහෙතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හෙතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතු ද වූ මැ සහෙතුක ද වූ ධර්මන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සහෙතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතු ද වූ මැ හේතු සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ මැ නො ද හේතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් හේතු නො වූ සහේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬඛන-ධාතුව ස්කන්ධ සඬබ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

40. අහේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතුවිප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතු නො වූ අහේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: එකෙන බන්ධන දසභාසතනෙති සොළසති බාහුති අසංඛ්‍යාතං.

41. අප්පච්චයෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අසංඛ්‍යාතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සතිදස්සනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අනිදස්සනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සප්පට්ඨෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - රුපීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ලොකුසත්තරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපරිප්පුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි බන්ධනි ද්විභාසතනෙති අවස්ති බාහුති සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: එකෙන බන්ධන දසභාසතනෙති දසති බාහුති අසංඛ්‍යාතං.

42. ලොකියෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපරිප්පුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි බන්ධනි ද්විභාසතනෙති ද්විති බාහුති සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: එකෙන බන්ධන දසභාසතනෙති සොළසති බාහුති අසංඛ්‍යාතං.

43. ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- ආසවසම්ප්පුකෙතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති චෙව සාසවෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති චෙව ආසවසම්ප්පුකෙතති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවසම්ප්පුකෙතති චෙව නො ච ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපරිප්පුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛ්‍යාතං බන්ධනො ධම්මො පසංඛ්‍යාතං බන්ධනි බන්ධනි ද්විභාසතනෙති අවධාරසති බාහුති සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: න කෙතිවි බන්ධනි න කෙතිවි ආසතනෙති න කාතිවි බාහුති අසංඛ්‍යාතං.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාගීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාගීත වෙත්.

41. අප්‍රත්‍යය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අසංඛ්‍යා ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සනිදර්ශන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනිදර්ශන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - රූපි ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ලොකොත්තර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු අටක් විසින් සංඛ්‍යාගීත වෙති

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාගීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාගීත වෙත්.

42. ලොකික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාගීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාගීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාගීත වෙත්.

43. ආසුච ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ආසුච ද වූ මැ සාසුච ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච ද වූ මැ ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ මැ නොද ආසුච වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූ වාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛ්‍යාබාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් හැර පියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාතූන් විසින් සංඛ්‍යාගීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාගීත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාතු කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාගීත වෙත්.

44. සාසවෙහි ධෛර්‍යය යෙ ධෛර්‍ය -පෙ- ආසවච්ඡාදනෙහි ධෛර්‍යය යෙ ධෛර්‍ය -සාසවෙහි වෙව නො ව ආසවෙහි ධෛර්‍යය යෙ ධෛර්‍ය - ආසවච්ඡාදනෙහි සාසවෙහි ධෛර්‍යය යෙ ධෛර්‍ය විප්ලවනා, -පෙ- තෙ ධෛර්‍ය චතුරි ඛණ්ඩි ද්විතියනනෙහි ද්විති ධාතුරි සමානතා.

කඩිහි අසඹාහිතා: එතෙත ටෙතන අසභායනනෙහි සොළසහි
බාතුහි අසඹාහිතා.

45. අනාසවෙහි බලෙහි යෙ බලවා -පෙ- ආසවවිපායුකෙහි අනාසවෙහි බලෙහි යෙ බලවා විපායුතතා, -පෙ- කෙ බලවා චතුරි බලෙකි ද්විතායතනෙහි අටබ්බි බාතුරි සංඛගිතා.

කඩිහි අසඹනගිතා: එකෙන බෞද්ධ දහමායනනෙහි දසහි ධාතුහි අසඹනගිතා.

46. සංකෘතයන්හි බලවත් යෙ බලවා -පෙ- ගැනෙහි බලවත් යෙ බලවා - ඔසෙහි බලවත් යෙ බලවා - යොගෙහි බලවත් යෙ බලවා- නීවරණෙහි බලවත් යෙ බලවා- පරාමාසෙහි බලවත් යෙ බලවා-පරාමාසසම්පූර්ණෙහි බලවත් යෙ බලවා- පරාමාසෙහි වෙව පරාමවෙහි ව බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකා, -පෙ- තෙ බලවා අසඹිතා බන්ධනා යපෙත්වා පඤ්චි බන්ධනි ද්වාරයායකතෙහි අධාරයහි බාතහි සඛනිතා.

කනිසි අයඛගිතා : න කෙහිව් ඛෙකිහි න කෙහිව් ආයතනෙහි න කාහිව් ඛාතුහි අයඛගිතා.

47. පරාමලෝකීය බලවේගය යෙහි බලය -පෙ- පරාමාසන්න-
 යුක්තයෙහි බලවේගය යෙහි බලය- පරාමලෝකීය වෙඩි නො ව පරාමාසන්න
 බලවේගය යෙහි බලය- පරාමාසන්නයුක්තයෙහි පරාමලෝකීය බලවේගය යෙ
 හි බලය විපර්යාසය, -පෙ- නෙහි බලය වතුරි බලයෙහි ද්විතීයයනනෙහි
 ද්විතීය බලය සමානතාවය.

කතීහි අසඹවිතා: එකෙන බනෙඩන අසභායතනෙහි සොළසහි
බාතුහි අසඹවිතා.

44. සාසුට් ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුට් විප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සාසුට් ද වූ මැ නො ද ආසුට් වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුට් විප්‍රසූක්ත සාසුට් ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවා හු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු දෙකක් වීසින් සභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

45. අනාසුට් ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුට් විප්‍රසූක්ත අනාසුට් ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු අටක් වීසින් සභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් දස ධාතුවක් වීසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

46. සංයෝජන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ග්‍රන්ථ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ඔස ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - යොග ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - නීවරණ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථසම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථ ද වූ මැ පරාමාණ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිත ධාතුව ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් ධාතුන් වීසින් සභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් වීසින් අසභ්‍යාභිත නො වෙත්.

47. පරාමාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථ විප්‍රසූක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමාණ්ට ද වූ මැ නො ද පරාමර්ථ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථ විප්‍රසූක්ත පරාමාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු දෙකක් වීසින් සභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

48. අපරාමටෙධිති ධලෙමති යෙ ධමමා -පෙ- පරාමාසවිසා-
යුකෙනති අපරාමටෙධිති ධලෙමති යෙ ධමමා විපායුකතා, -පෙ- තෙ ධමමා
-පෙ- චතුති බජෙධිති ද්විභායතනෙති අට්ඨති බාතුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන බජෙධන දසභායතනෙති දසති බාතුති අසඛගතිතා.

49. සාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා -පෙ- විකෙනති ධලෙමති
යෙ ධමමා- වෙතසිකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- විකතසමපයුකෙනති
ධලෙමති යෙ ධමමා - විතතසංසට්ඨති ධලෙමති යෙ ධමමා - විතතසං-
සට්ඨසමුට්ඨානෙති ධලෙමති යෙ ධමමා - විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහගති
ධලෙමති යෙ ධමමා- විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතීති ධලෙමති
යෙ ධමමා විපායුකතා, -පෙ- තෙ ධමමා අසඛගතිතා බජෙධනා ධපෙතා
එකෙන බජෙධන එකාදසභායතනෙති එකාදසති බාතුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: චතුති බජෙධති එකෙනායතනෙන සතතති බාතුති අසඛගතිතා.

50. අනාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා -පෙ- විතතවිසා-
යුකෙනති ධලෙමති යෙ ධමමා - විතතවිසංසට්ඨති ධලෙමති යෙ
ධමමා - උපාදධලෙමති යෙ ධමමා - අනුපාදිකෙනති ධලෙමති යෙ
ධමමා විපායුකතා, -පෙ- තෙ ධමමා චතුති බජෙධති ද්විභායතනෙති
අට්ඨති බාතුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන බජෙධන දසභායතනෙති දසති බාතුති
අසඛගතිතා.

51. උපාදිකෙනති ධලෙමති යෙ ධමමා විපායුකතා -පෙ- තෙ
ධමමා චතුති බජෙධති ද්විභායතනෙති තීති බාතුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන බජෙධන දසභායතනෙති පණ්ණරසති බාතුති අසඛගතිතා.

48. අපරාමාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ශ චිත්‍රප්‍රස්තාව අපරාමාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රප්‍රස්තාව වුවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු අටක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙත් ද යත් : එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාහුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

49. සාලම්බන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චේතසික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථාන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථානසහග්‍ර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථානානුප්‍රවර්තී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රප්‍රස්තාව වුවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඛබ්‍රහ්මචරි ස්කන්ධ සඛබ්‍රහ්මයෙන් තබා එක් ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් එකොළොස් බාහුවක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙත් ද යත් : සතර ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් බාහු සතක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

50. අනාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත චිත්‍රප්‍රස්තාව ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තවිසංසාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - උපාද ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනුපාදීන්ගා ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රප්‍රස්තාව වුවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු අටක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙත් ද යත් : එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාහුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

51. උපාදීන්ගා ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රප්‍රස්තාව වුවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු අටක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙත් ද යත් : එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් පසළොස් බාහුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

52. උපාදානෙහි බලෙන් යෙ බලා -පෙ-කිලෙසෙහි බලෙන් යෙ බලා- සංකිලිවෙස්හි බලෙන් යෙ බලා- කිලෙසසමපසුකෙහි බලෙන් යෙ බලා- කිලෙසෙහි වෙව් සංකිලෙසිකෙහි ව බලෙන් යෙ බලා- කිලෙසෙහි වෙව් සංකිලිවෙස්හි ව බලෙන් යෙ බලා- සංකිලිවෙස්හි වෙව් නො ව කිලෙසෙහි බලෙන් යෙ බලා- කිලෙසෙහි වෙව් කිලෙසසමපසුකෙහි ව බලෙන් යෙ බලා- කිලෙසසමපසුකෙහි වෙව් නො ව කිලෙසෙහි බලෙන් යෙ බලා විපසුකො, -පෙ- නෙ බලා අසබ්බං බන්ධනො යපෙත්වා පඤ්චි ඛෛරි ද්වාදසභායකතෙහි අට්ඨාරහස් ධාතුහි සබ්බන්තා.

කතීම් අසඹන්නා: න කෙහිව් ටෙඤ්ඤි න කෙහිව් අයනනෙහි
න කාහිව් ධාතුම් අසඹන්නා.

53. සංකීලෙයිකෙහි බලෙහි යෙ බලො -පෙ- අසංකීලිවෙහි
 බලෙහි යෙ බලො- කීලෙසවිපාසුනෙහි බලෙහි යෙ බලො-
 සංකීලෙයිකෙහි වෙවි නො ව කීලෙසෙහි බලෙහි යෙ බලො-
 කීලෙසවිපාසුනෙහි සංකීලෙයිකෙහි බලෙහි යෙ බලො විපාසුනො
 -පෙ- නෙ බලො චතුර්ධි බෙදෙහි දවිසායනනෙහි දවිති බාතුර්ධි
 සබුහිතො.

කනිසි අසඹනහිතා: එකෙන බෞද්ධ අසභායනනෙහි සොළසහි
බානහි අසඹනහිතා.

54. අසංකිලෙසිකෙහි බලෙමහි යෙ බලවා -පෙ- කිලෙසවිසා-
යුග්ගෙහි අසංකිලෙසිකෙහි බලෙමහි යෙ බලවා විසායුග්ගා, -පෙ-
තෙ බලවා වතුහි බතෙබ්බි දව්භායකතොති දව්භිති ධාතුහි සබ්බතිකා.

කැපීම් අසලභිතයා: එකෙන වෙනෙන දසභායකනෙහි දසම්
 ධාතුම් අසලභිතයා.

52. උපාද්‍යාධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංක්ලිෂ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශිකවූ ද ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬිතබාහුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සඬිගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬිගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසඬිගාභීත නො වෙත්.

53. සංක්ලේශික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අසංක්ලිෂ්ට වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශචිත්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංක්ලේශික ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශචිත්‍රයුක්ත සංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු දෙකක් විසින් සඬිගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬිගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාහුවක් විසින් අසඬිගාභීත වෙත්.

54. අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ චිත්‍රයුක්ත අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහුන් අටක් විසින් සඬිගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬිගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාහුවක් විසින් අසඬිගාභීත වෙත්.

55. දක්‍ෂනෙන පභාතබ්බිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- භාවිතාය පභාතබ්බිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දක්‍ෂනෙන පභාතබ්බි- හෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවිතාය පභාතබ්බිහෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං චන්දිතො යථෙඤ්ඤා පඤ්චිති චන්දිති ද්වාදසභායතනෙහි අධාරසති ධාතුහි සඛන්තිනා.

කතීහි අසඛන්තිනා: න කෙහිවි චන්දිති න කෙහිවි ආයතනෙහි න කාහිවි ධාතුහි අසඛන්තිනා.

56. න දක්‍ෂනෙන පභාතබ්බිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- න භාවිතාය පභාතබ්බිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- න දක්‍ෂනෙන පභාතබ්බි හෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- න භාවිතාය පභාතබ්බිහෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි චන්දිති ද්විභායතනෙහි දව්හි ධාතුහි සඛන්තිනා.

කතීහි අසඛන්තිනා: එකෙන චන්දිතා දසභායතනෙහි සොළසති ධාතුහි අසඛන්තිනා.

57. සචිතකෙකහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- සචිතාරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං චන්දිතො යථෙඤ්ඤා පඤ්චිති චන්දිති ද්වාදසභායතනෙහි සත්තරසති ධාතුහි සඛන්තිනා.

කතීහි අසඛන්තිනා: න කෙහිවි චන්දිති න කෙහිවි ආයතනෙහි එකාය ධාතුයා අසඛන්තිනා.

58. සප්පිතිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- පිතිසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සුඛසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං චන්දිතො යථෙඤ්ඤා පඤ්චිති චන්දිති ද්වා- දසභායතනෙහි අධාරසති ධාතුහි සඛන්තිනා.

කතීහි අසඛන්තිනා: න කෙහිවි චන්දිති න කෙහිවි ආයතනෙහි න කාහිවි ධාතුහි අසඛන්තිනා.

55. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ - අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතූන් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභීත නො වෙත්.

56. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක නොවූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහේතුක නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොලොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

57. විතර්ක සහිත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-විචාර සහිත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් සතලොස් ධාතූන් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභීත නො වෙත්. එක් ධාතුවක් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

58. සප්‍රීතික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සුඛ සහගත ධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬ්ඛත ධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතූන් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභීත නො වෙත්.

59. උපසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ, -පෙ-
තෙ බලවා අසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ

කතීහි අසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ

60. කාමාවචරෙහි බලවත් යෙ බලවා -පෙ- අපරිපාකරණෙහි
බලවත් යෙ බලවා- ස උපසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ

කතීහි අසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ

61. න කාමාවචරෙහි බලවත් යෙ බලවා -පෙ- අපරිපාකරණෙහි
බලවත් යෙ බලවා- අනුපාකරණෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ

කතීහි අසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ

62. රූපාවචරෙහි බලවත් යෙ බලවා -පෙ- අරූපාවචරෙහි
බලවත් යෙ බලවා- නියතානුකූලෙහි බලවත් යෙ බලවා- නියතානුකූල
බලවත් යෙ බලවා- සරණෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා අසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා අසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ

කතීහි අසංඝායනාදියෙහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ
-පෙ- තෙ බලවා වතුහි බලවත් යෙ බලවා විප්ලවකරණ

59. උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්තවුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිකාව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් තෙළෙස් බාහුන් විසින් සභ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසභ්‍යාභික නො වෙත් පඤ්ච බාහුවක් විසින් අසභ්‍යාභික වෙති.

60. කාමාවචර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-පයඝාපන්න ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සඋත්තර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු දෙකක් විසින් සභ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාහුවක් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත්.

61. කාමාවචර නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අපයඝාපන්න ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනුත්තර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු අටක් විසින් සභ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාහුවක් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත්.

62. රූපාවචර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අරූපාවචර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - තෙහෙයඝාණික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-නියත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සරණධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිකාව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සභ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසභ්‍යාභික නො වෙත්.

83. න රුපාවචරෙති ධමමෙති යෙ ධමමා -පෙ- න අරුපා-
වචරෙති ධමමෙති යෙ ධමමා- අභියංගාණිකෙති ධමමෙති යෙ ධමමා-
අභියංගෙති ධමමෙති යෙ ධමමා- අරුණෙති ධමමෙති යෙ ධමමා වීජ-
ප්‍රකා, තෙ ධමමා කතීති ඛණ්ඩෙති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති
සංඛ්‍යාතා: තෙ ධමමා චතුති ඛණ්ඩෙති අභිභායතනෙති අභිති ධාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: එකෙන ඛණ්ඩෙන අසංඛ්‍යාතනෙති සොළසති
ධාතුති අසංඛ්‍යාතා.

ධමමායතනං ධමමධාතු¹ අර පීචිතං නාමරුපං,

සළායතනං ජාතීජරාමරණං දෙව ව තිකෙ න ලබ්‍හරෙ².

පට්ඨකතරෙ සත්ත ව ගොච්ඡකෙ දස අපරකෙන වුද්දස ඡ ව
මජ්ඣක ඉච්චෙන සත්තවත්තාරිස ධමමා සමුච්චෙදෙ' නුපලබ්‍ධානති
මොස පුච්ඡකෙන වා ති.

වීජප්‍රකෘත සංඛ්‍යාතාසංඛ්‍යාතපදනිදේශො නිබ්බිකො.

ධාතුකථාපසකරණං සමත්තං.

(සංගහමසංගහං සමපයොග වීජපයොගං පරමිති ව,
ගමිතීරං භිද්දණං යානං තමපි බුද්ධෙන දෙසිතං.
සංඛ්‍යාතෙන අසංඛ්‍යාතං අසංඛ්‍යාතෙන ව සංඛ්‍යාතං.
සංඛ්‍යාතෙන සංඛ්‍යාතං අසංඛ්‍යාතෙන ව සංඛ්‍යාතං.
ගමිතීර ධමමං චතුසච්චගොචරං චතුපසකාරං වීභජී තරාගතො.
සමප්‍රකෘතෙන ව වීජප්‍රකා. වීජප්‍රකෘතෙන සමප්‍රකා.
සමප්‍රකෘතෙන ව සමප්‍රකා. වීජප්‍රකෘතෙන ව වීජප්‍රකා.
රුපි අරුපි බ්‍රහ්‍ම ධමමසංකල්පං වීභජී ධමමං චතුධා තරාගතො.)

1. ධම්මධාතු ජිවිතං නාම ජ ලංඛි - PTS

2. ජාතීයො ජරාමරණං දෙව ව ජාතීයො න ලබ්‍හරෙ - PTS.

63. රූපාවචර නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අරූපාවචර නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-නොයථාංකික නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අතීයක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අරණ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ක වූවාහු ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුන් විසින් සංඛ්‍යාභික වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාභික වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් යොළොස් බාහුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙයි.

උද්දාය:

ධර්මායතන යැ ධර්ම බාහු යැ යළි ජීවිතෙන්දිය යැ නාම රූප යැ භොයතන යැ ජාතියැ ජරා යැ මරණ යැ ඝීකමාතෘකාවෙහි (අභික්ඛත්ත ඛතිද්ධං පදය අතිදස්සන අප්පට්ඨ පදය යන) දෙපදයෝ යැ යන මොහු නො ලැබෙත්.

පළමුවන අන්තර් දුක්ඛයෙහි සත් පදයෙකැ ගොච්ඡකයෙහි දසපදයෙකැ අපර වූ මහන්තර දුක්ඛයෙහි තුදස්පදයෙකැ පිට්ඨි දුක්ඛයෙහි සපදයෙකැ යන මේ සත්සාළිස් ධර්මයෝ මොස පුච්ඡකය හා වුද්දසම නය (සමුච්ඡේද) නිර්දෙශයෙහි නො ලැබෙත්.

විප්‍රසූක්කයෙන් සංඛ්‍යාභික අසංඛ්‍යාභික පද නිර්දේශ නිමි.

බාහුකරා ප්‍රකරණය සමාප්ත යි.

අනිවିତ୍ତ පිටත

**ප්‍රිගගල-
පිසුකුනානිපිපිකරණං**

අභිධම්මපිටක සුගගල- පඤ්ඤානති පටිකරණං

නමෝ කසස හගවතො අරහතො
සමමාසමවුද්ධසස

1 මාතෘකා

ජ පඤ්ඤානතිශ්‍යො: ඛන්ධපඤ්ඤානති, ආයතනපඤ්ඤානති, ධාතු-
පඤ්ඤානති, සම්මපඤ්ඤානති, ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤානති, පුගලපඤ්ඤානති ති.

කිත්තාවතා ඛන්ධානං ඛන්ධපඤ්ඤානති: යාවතා පඤ්චකම්මෙන්ධා,
රූපකම්මෙන්ධා වේදනාකම්මෙන්ධා සංකෘතකම්මෙන්ධා සංඛාරකම්මෙන්ධා වීක්ඛණ්ණ-
කම්මෙන්ධා. එතතාවතා ඛන්ධානං ඛන්ධපඤ්ඤානති.

කිත්තාවතා ආයතනානං ආයතනපඤ්ඤානති: යාවතා ආදසා-
යකතානි චක්ඛායකනං රූපායකනං සොතායකනං සද්දයකනං
සානායකනං ගන්ධායකනං ජිව්හායකනං රසායකනං කායායකනං
ථේට්ඨබ්බායකනං මනායකනං ධම්මායකනං. එතතාවතා ආයතනානං
ආයතනපඤ්ඤානති.

කිත්තාවතා ධාතූනං ධාතූපඤ්ඤානති: යාවතා අට්ඨාරසධාතූශ්‍යො,
චක්ඛුධාතූ රූපධාතූ චක්ඛුචීඤ්ඤාණධාතූ, සොතධාතූ සද්දධාතූ සොත-
චීඤ්ඤාණධාතූ, සානධාතූ ගන්ධධාතූ සානචීඤ්ඤාණධාතූ, ජිව්හාධාතූ
රසධාතූ ජිව්හාචීඤ්ඤාණධාතූ, කායධාතූ ථේට්ඨබ්බධාතූ කායචීඤ්ඤාණ-
ධාතූ, මනොධාතූ ධම්මධාතූ මනොචීඤ්ඤාණධාතූ. එතතාවතා ධාතූනං
ධාතූපඤ්ඤානති.

කිත්තාවතා සම්මානං සම්මපඤ්ඤානති: යාවතා චක්ඛාරි සම්මානි,
දුක්ඛසම්මං සමුදයසම්මං නිරෝධසම්මං මග්ගසම්මං. එතතාවතා සම්මානං
සම්මපඤ්ඤානති.

අතිධම් පිටකයෙහි

පුද්ගල ප්‍රඥපති ප්‍රකරණය

ඒ භාග්‍යවත් අරහත් සමාක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේට
නමස්කාර වේවා

1. මාතෘකා

ප්‍රඥපතිහු සදෙනෙකි: ස්කන්ධ ප්‍රඥපති ය, ආයතන ප්‍රඥපති ය, ධාතු ප්‍රඥපති ය, සත්‍ය ප්‍රඥපති ය, ඉන්ද්‍රිය ප්‍රඥපති ය, පුද්ගල ප්‍රඥපති යි.

කෙතෙකීන් ස්කන්ධයන්ගේ ස්කන්ධප්‍රඥපතිය වේ ද යත්: යම් පමණෙකීන් (සැකෙවිත්) පඤ්චස්කන්ධය වේ ද, (විභාග වීසින්) රූපස්කන්ධය, වේදනාස්කන්ධය, සංඥාස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය, විඥානස්කන්ධ යි. මෙතෙකීන් ස්කන්ධයන්ගේ ස්කන්ධප්‍රඥපතිය වේ.

කෙතෙකීන් ආයතනයන්ගේ ආයතනප්‍රඥපතිය වේ ද යත්: යම් පමණෙකීන් (සැකෙවිත්) දෙළොස් ආයතන කෙනෙක් වෙත් ද, (විභාග වීසින්) චක්ෂුරායතන ය, රූපායතන ය, ශ්‍රොත්‍රායතන ය, ශබ්දායතන ය, ස්පර්ශායතන ය, ගන්ධායතන ය, ජීව්වායතන ය, රසායතන ය, කායායතන ය, ස්ප්‍රණ්ඩායතන ය, මනආයතන යැ යි. මෙතෙකීන් ආයතනයන්ගේ ආයතනප්‍රඥපතිය වේ.

කෙතෙකීන් ධාතූන්ගේ ධාතුප්‍රඥපතිය වේ ද යත්: යම් පමණෙකීන් (සැකෙවිත්) අටළොස් ධාතු කෙනෙක් වෙත් ද; (විභාග වීසින්) චක්ෂුර්ධාතු ය, රූපධාතු ය, චක්ෂුර්විඥානධාතු ය, ශ්‍රොත්‍රධාතු ය, ශබ්දධාතු ය, ශ්‍රොත්‍රවිඥානධාතු ය, ස්පර්ශධාතු ය, ගන්ධධාතු ය, ස්පර්ශවිඥානධාතු ය, ජීව්වාධාතු ය, රසධාතු ය, ජීව්වාවිඥානධාතු ය, කායධාතු ය, ස්ප්‍රණ්ඩාධාතු ය, මනෝධාතු ය, ධර්මධාතු ය, මනෝවිඥානධාතු යැ යි. මෙතෙකීන් ධාතූන්ගේ ධාතුප්‍රඥපතිය වේ.

කෙතෙකීන් සත්‍යයන්ගේ සත්‍යප්‍රඥපතිය වේ ද යත්: යම් පමණෙකීන් (සැකෙවිත්) සතර සත්‍ය කෙනෙක් වෙත් ද, (විභාග වීසින්) දුඃඛ සත්‍ය ය, සමුදය සත්‍ය ය, නිරෝධසත්‍ය ය, මාර්ගසත්‍ය යැ යි. මෙතෙකීන් සත්‍යයන්ගේ සත්‍යප්‍රඥපතිය වේ.

කිත්තාවතා ඉන්ද්‍රියානං ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤාතති: යාවතා ඛාවිසතින්ද්‍රියාති: වක්ඛන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං සාතින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉන්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං සුඛින්ද්‍රියං දුක්ඛින්ද්‍රියං සොමනසසින්ද්‍රියං දෙමනසසින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සඤ්ඤින්ද්‍රියං වීරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං අනඤ්ඤාතඤ්ඤාසංඝාමිතින්ද්‍රියං අඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං . එතොවතා ඉන්ද්‍රියානං ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤාතති.

කිත්තාවතා පුග්ගලානං පුග්ගලපඤ්ඤාතති:

1. සමයච්ඡින්නො	24. අසෙවො ¹
2. අසමයච්ඡින්නො	25. නෙවසෙවො නාසෙවො ²
3. කුප්පධම්මො	26. තෙච්ඡෙජා
4. අකුප්පධම්මො	27. ජලභිඤ්ඤා
5. පරිභානධම්මො	28. සමොසමධුද්ධො
6. අපරිභානධම්මො	29. පච්චිකධුද්ධො ⁴
7. චෙත්තනාභවෙඛො	30. උභතොභාගච්ඡින්නො
8. අනුරස්මනාභවෙඛො	31. පඤ්ඤච්ඡින්නො
9. පුට්ඨජානො	32. කායසක්ඛී
10. ගොත්‍රභූ	33. දිට්ඨිපානෙතො
11. භස්සපරතො	34. සද්ධාච්ඡින්නො
12. අභස්සපරතො	35. ධම්මානුසාරී
13. භව්ඛාගමනො	36. සද්ධානුසාරී
14. අභව්ඛාගමනො	37. සත්තස්මත්තපරමො
15. නියතො	38. කොලංකොලො
16. අනියතො	39. එකඛිජී
17. පටිපක්කතො	40. සක්ඛ්‍යගාමී
18. එලෙඨිතො	41. අනාගාමී
19. සමසිසි	42. අනකරාපරිනිබ්බාසී
20. ධීතකප්පි	43. උපභව්වපරිනිබ්බාසී
21. අරියො	44. අසඤ්ඤාපරිනිබ්බාසී
22. අනාරියො	45. සසඤ්ඤාපරිනිබ්බාසී
23. සෙවො ³	46. උභිංසොතො අකනිට්ඨගාමී

1. සෙකෙවො-ම ජ සං සිමු.

2. අසෙකෙවො-ම ජ සං.

3. නෙවසෙකෙවොනාසෙකෙවො-ම ජ සං.

4. පච්චිකධුද්ධො-ම ජ සං.

කෙතෙකීන් ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ඉන්ද්‍රියප්‍රඥප්තිය වේද යත්: යම්පමණකීන් (සැකෙවින්) දෙව්යි ඉන්ද්‍රිය කෙතෙක් වෙන් ද, (විභාග වීඝින) චක්ෂුරින්ද්‍රියය, ශ්‍රොත්‍රන්ද්‍රියය, ස්පාණන්ද්‍රියය, ජීව්වෙන්ද්‍රියය, කායෙන්ද්‍රියය, මනඉන්ද්‍රියය, ස්ත්‍රීන්ද්‍රියය, පුරුෂෙන්ද්‍රියය, ජීවිතෙන්ද්‍රියය, සුඛෙන්ද්‍රියය, දුඃඛෙන්ද්‍රියය, සෞමනසෝන්ද්‍රියය, දොර්මනසෝන්ද්‍රියය, උපෙක්ෂෙන්ද්‍රියය, ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රියය, වියෝගින්ද්‍රියය, ස්මිතීන්ද්‍රියය, සමාධිත්ද්‍රියය, ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය, අනාඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියය, අඤ්ඤාන්ද්‍රියය, අඤ්ඤාචන්ද්‍රියය යි. මෙතෙකීන් ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ඉන්ද්‍රියප්‍රඥප්තිය වේ.

කොතෙකීන් පුද්ගලයන්ගේ පුද්ගලප්‍රඥප්තිය වේ ද යත්:

1. සමයවිචුක්ත ය,	24. අප්‍රමාදය ය,
2. අසමයවිචුක්ත ය,	25. ගෝචරයෙක්ෂණාප්‍රමාදය ය,
3. කොපාධර්ම ය,	26. ප්‍රේමය ය,
4. අකොපාධර්ම ය,	27. භවිඤ්ඤා ය,
5. පරිභාණධර්ම ය,	28. සමාස්සමුද්ධ ය,
6. අපරිභාණධර්ම ය,	29. ප්‍රත්‍යක්ෂමුද්ධ ය,
7. වේදනාභවය ය,	30. උභයාභාගවිචුක්ත ය,
8. අනුරක්ෂණාභවය ය,	31. ප්‍රඥාවිචුක්ත ය,
9. පෘථග්ජන ය,	32. කායසාක්ෂිය ය,
10. ගෝත්‍රය ය,	33. දෘෂ්ට්වාප්ත ය,
11. භයොපරත ය,	34. ශ්‍රද්ධාවිචුක්ත ය,
12. අභයොපරත ය,	35. ධර්මානුසාරී ය,
13. භව්‍යාගමන ය,	36. ශ්‍රද්ධානුසාරී ය,
14. අභව්‍යාගමන ය,	37. සජ්ජකාන්තවිපරම ය,
15. නියත ය,	38. කොලංකොල ය,
16. අනියත ය,	39. ඵලකීර්ති ය,
17. ප්‍රතිපත්තක ය,	40. සකෘද්ගාමී ය,
18. ඵලස්ථිත ය,	41. අනාගාමී ය,
19. සමගීර්ෂි ය,	42. අන්තරාපරිනිර්වායී ය,
20. ස්ථිතිකල්පි ය,	43. උපහතපරිනිර්වායී ය,
21. ආයානී ය,	44. අසංස්කාරපරිනිර්වායී ය,
22. අනායානී ය,	45. සංස්කාරපරිනිර්වායී ය,
23. ප්‍රමාදය ය,	46. උරුමධර්මානුසාරී අකනිෂ්ටගාමී ය,

47. සොහොනපොත, සොහොනපොතේ සම්පත්තිය පවත්වාගෙන
48. සකසාගත්, සකසාගත් සම්පත්තිය පවත්වාගෙන
49. අනාගත, අනාගත සම්පත්තිය පවත්වාගෙන
50. අරමුද, අරමුද සම්පත්තිය පවත්වාගෙන

එකක මාතිකා නිවැසියා

2. දුක මාතිකා

1. කොටුකොටු වී උපතාභී ව
2. මකවී ව පළාසි ව
3. ඉඤ්ඤා වී ව මව්පරි ව
4. සමයා ව මායාවී ව
5. අභිච්ඡා ව අනොකාමසී ව
6. දුඛිකොටු ව පාපමිකොටු ව
7. ඉඤ්ඤාසු අභිච්ඡාකොටු ව මොච්ඡා අභිච්ඡාසු ව
8. මුඛසාසි ව අසමපජානො ව
9. සිලවිපකොටු ව දිව්සිවිපකොටු ව
10. අර්ථකොටුසංකොටු ව ඛණ්ඩකොටුසංකොටු ව
11. අකොටුකොටු ව අනුපතාභී ව
12. අමකවී ව අපලාසි ව
13. අභිඤ්ඤා වී ව අමව්පරි ව
14. අසමයා ව අමායාවී ව
15. හිරිමා ව ඔක්කොටු ව
16. සුවිකොටු ව කලාපකොටු ව
17. ඉඤ්ඤාසු අභිච්ඡාකොටු ව මොච්ඡා මකොටු ව
18. උපවිසිකොටු ව සමපජානො ව
19. සිලසමපකොටු ව දිව්සිසමපකොටු ව
20. ජොපුගුණා දුප්පතා ලොකසම්.
21. ජො පුගුණා දුකපයා
22. ජො පුගුණා දුකපයා
23. දභිකං පුගුණානං ආසවා වධිත්තී
24. දභිකං පුගුණානං ආසවා න වධිත්තී
25. භිනාදිමුකොටු ව පඤ්ඤාදිමුකොටු ව
26. කිකොටු ව කපොතා ව

දුක මාතිකා නිවැසියා

47. ශ්‍රෝතආපත්ත යැ, ශ්‍රෝතආපත්තිඵල සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ යැ,
48. සක්කාදගාමී යැ, සක්කාදගාමී ඵල සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ යැ,
49. අනාගාමී යැ, අනාගාමී ඵල සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ යැ,
50. අර්හත් යැ, අර්හත්ඵල සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ යැ,
(යන මෙතෙකින් පුද්ගලයන්ගේ පුද්ගලප්‍රඥප්තිය වේ.)

ඵකක මාතෘකා නිමි.

ද්වික මාතෘකා

1. ක්‍රොධ ඇත්තේ ද, බද්ධවෙර ඇත්තේ ද,
2. ඉණමකු වූයේ ද, යුගග්‍රාහ (තමා අනුන් හා සම කිරීම) ඇත්තේ ද,
3. ඊර්ෂ්‍යා ඇත්තේ ද, මාත්සයාඪ (මසුරු බව) ඇත්තේ ද,
4. කෙකුරාටික වූයේ ද, මායා ඇත්තේ ද,
5. (සාපයෙහි) ලජ්ජා නැත්තේ ද, (උපවාදයෙහි) බිය නැත්තේ ද,
6. දුර්වච්ඡක වූයේ ද, පාපමිත්‍රයන් ඇත්තේ ද,
7. ඉඳුරන්හි නො පියන ලද දෙර ඇත්තේ ද, වැළැඳීමෙහි පමණ නො දන්නේ ද,
8. මුළු වූ සිහි ඇත්තේ ද, නුවණ නැත්තේ ද,
9. ශීලවිපත්තියට පැමිණියේ ද, දෘෂ්ටිවිපත්තියට පැමිණියේ ද,
10. අධ්‍යාත්ම සංයෝජන ඇත්තේ ද, බාහ්‍ය සංයෝජන ඇත්තේ ද,
11. ක්‍රෝධ නැත්තේ ද, බද්ධවෙර නැත්තේ ද,
12. ඉණමකු නො වූයේ ද, යුගග්‍රාහ (තමා අනුන් හා සම කොට ගැනුම) නැත්තේ ද,
13. ඊර්ෂ්‍යා නැත්තේ ද, මාත්සයාඪ (මසුරු බව) නැත්තේ ද,
14. කෙකුරාටික නොවූයේ ද, මායා නැත්තේ ද,
15. (සාපයෙහි) ලජ්ජා ඇත්තේ ද, (උපවාදයෙහි) බිය ඇත්තේ ද,
16. සුවච වූයේ ද, කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇත්තේ ද,
17. ඉන්ද්‍රියයන්හි පියන ලද දෙර ඇත්තේ ද, වැළැඳීමෙහි පමණ දන්නේ ද,
18. එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ ද, නුවණ ඇත්තේ ද,
19. ශීල සම්පන්න වූයේ ද, දෘෂ්ටි සම්පන්න වූයේ ද, (වෙකි.)
20. ලෝකයෙහි දුර්ලභ පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙකි,
21. පිණවීමට දුෂ්කර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙකි,
22. පිණවීමට සුකර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙකි,
23. පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුන් ගේ ආශ්‍රවයෝ වැඩෙත්,
24. පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුන් ගේ ආශ්‍රවයෝ නො වැඩෙත්,
25. භිනාධිමුක්ත වූයේ ද, ප්‍රණිකාධිමුක්ත වූයේ ද,
26. තෘප්ත වූයේ ද, තෘප්තිකාරක වූයේ ද (යන මොහු ය.)

ද්වික මාතෘකා නිමි.

3. තික මාතිකා

1. නිරායො ආසංසො විගතාසො.
2. තයො ගිලානුපමා පුග්ගලා.
3. කායසකථී දිව්ඪිප්පකො සද්ධාවිමුනො.
4. ගුප්භාණි පුප්භාණි මධ්ද්භාණි.
5. අරුකුපම¹ විනො පුග්ගලො විජ්ජුපමවිනො පුග්ගලො
වජිරුපමවිනො පුග්ගලො.
6. අසො එකවකඛු අවකඛු.
7. අවකුජ්ජපඤ්ඤා පුග්ගලො උච්ඡිග්ගපඤ්ඤා පුග්ගලො පුපුපඤ්ඤා
පුග්ගලො.

8. අසොකවෙවා පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව අවිතරාගො,
අසොකවෙවා පුග්ගලො කාමෙසු විතරාගො භවෙසු අවිතරාගො,
අසොකවෙවා පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව විතරාගො.

9. පාසාණලෙඛුපමො පුග්ගලො පඨවිලෙඛුපමො පුග්ගලො උදක-
ලෙඛුපමො පුග්ගලො.

10. තයො පොත්තූපමා පුග්ගලා

11. තයො කාසිකවක්ඛුපමා පුග්ගලා.

12. සුප්පමෙය්‍යො, දුප්පමෙය්‍යො, අප්පමෙය්‍යො.

13. අසොකවෙවා පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො න භජිතබ්බො න
පඨිරුපාසිතබ්බො.

අසොකවෙවා පුග්ගලො සෙවිතබ්බො භජිතබ්බො පඨිරුපාසි-
තබ්බො, අසොකවෙවා පුග්ගලො සක්කත්වා ගරුකත්වා සෙවිතබ්බො
භජිතබ්බො පඨිරුපාසිතබ්බො.

14. අසොකවෙවා පුග්ගලො ජිගුච්ඡිතබ්බො න සෙවිතබ්බො න
භජිතබ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො,

අසොකවෙවා පුග්ගලො අජ්ඣුපෙක්ඛිතබ්බො න සෙවිතබ්බො න
භජිතබ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො,

අසොකවෙවා පුග්ගලො සෙවිතබ්බො භජිතබ්බො පඨිරුපාසි-
තබ්බො.

1. අරුඤ්ඤම - PMS

3. ත්‍රික මාතෘකා

1. පාර්ථනා නැත්තේ යැ, පාර්ථනා ඇත්තේ යැ, පහ වූ පාර්ථනා ඇත්තේ යි,
2. ගිලනාට බඳු උපමා ඇති පුද්ගලයෝ තිදෙනෙකි.
3. කායසාක්ෂි යැ, දෘෂ්ටප්‍රාප්ත යැ, ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත යැ.
4. ගුප්තයට බඳු වචන ඇත්තේ යැ, පුෂ්පයට බඳු වචන ඇත්තේ යැ, මී බඳු වචන ඇත්තේ යි.
5. පැරණි චුණයට බඳු සිත් ඇති පුද්ගල යැ, විදුලියට බඳු සිත් ඇති පුද්ගල යැ, වජ්‍රයට බඳු සිත් ඇති පුද්ගල යි.
6. අන්ධ යැ, එකැස් ඇතියේ යැ, දැස් ඇතියේ යි.
7. යැව්කුරු වූ ප්‍රඥා ඇති පුද්ගල යැ, ඇකයෙහි දූවක් බඳු ප්‍රඥා ඇති පුද්ගල යැ, පතළා වූ ප්‍රඥා ඇති පුද්ගල යි.
8. (පඤ්ච) කාමයන්හි ද, (රූපාරූප)භවයන්හි ද නො පහ වූ රාග ඇති ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත, කාමයන්හි පහ වූ රාග ඇති භවයන්හි නො පහ වූ රාග ඇති ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත, කාමයන්හි ද භවයන්හි ද පහ වූ රාග ඇති ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇති.
9. ගලෙහි ඇඳි හිර බඳු පුද්ගල යැ, පොළොවෙහි ඇඳි හිර බඳු පුද්ගල යැ, දියෙහි ඇඳි හිර බඳු පුද්ගල යි.
10. සණුවැහැරි කඩමාලු බඳු පුද්ගලයෝ තිදෙනෙකි.
11. කසිවත් බඳු පුද්ගලයෝ තිදෙනෙකි,
12. සුවයේ මිනියැ හැක්කේ යැ, දුකයේ මිනියැ හැක්කේ යැ, නො මිනියැ හැක්කේ යි.
13. සේවනය නො කළ යුතු භජනය නො කළ යුතු පර්යයුපාසනය නො කළ යුතු කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත,
සේවනය කළ යුතු භජනය කළ යුතු පර්යයුපාසනය කළ යුතු කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත, සත්කාර කොට ගරුකාර කොට සේවනය කළයුතු භජනය කළයුතු පර්යයුපාසනය කළයුතු කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.
14. පිළිතුල් කටයුතු වූ සේවනය නොකළ යුතු වූ භජනය නො කළ යුතු වූ පර්යයුපාසනය නො කළ යුතු වූ ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,
උපෙක්ෂා කටයුතු වූ සේවනය නො කළයුතු වූ භජනය නො කළ යුතු වූ පර්යයුපාසනය නො කළ යුතු වූ කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත,
සේවනය කළ යුතු වූ භජනය කළ යුතු වූ පර්යයුපාසනය කළ යුතු වූ කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.

15. අත්තකච්චො පුග්ගලො සීලෙසු පරිපුරකාරී සමාධිස්මි. මහනසොකාරී පඤ්ඤාය මහනසොකාරී.

අත්තකච්චො පුග්ගලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී සමාධිස්මි. ච පරිපුරකාරී පඤ්ඤාය මහනසොකාරී.

අත්තකච්චො පුග්ගලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී සමාධිස්මි. ච පරිපුරකාරී පඤ්ඤාය ච පරිපුරකාරී.

16. තයො සඤ්ඤා, අපරෙපි තයො සඤ්ඤා.

තිස්සි මාතිකා නිට්ඨිතා.

4. චතුකක මාතිකා

1. අසප්පරිසො, අසප්පරිසෙන අසප්පරිසතරො, සප්පරිසො, සප්පරිසෙන සප්පරිසතරො.

2. පාපො, පාපෙන පාපතරො, කල්යාණො, කල්යාණෙන කල්යාණතරො.

3. පාපධම්මො, පාපධම්මෙන පාපධම්මතරො, කල්යාණධම්මො, කල්යාණධම්මෙන කල්යාණධම්මතරො.

4. සාවච්ඡො, ච්ඡන්ධසො, අසාවච්ඡො, අනච්ඡො.

5. උභ්භිතඤ්ඤා, විපක්ඛිතඤ්ඤා¹, නෙයො, පදපරමො.

6. යුක්තපටිභානො නො මුක්තපටිභානො, මුක්තපටිභානො නො යුක්තපටිභානො, යුක්තපටිභානො ච මුක්තපටිභානො ච, නෙව යුක්තපටිභානො නො මුක්තපටිභානො.

7. චක්ඛාරො ධම්මකථිකා පුග්ගලො.

8. චක්ඛාරො වලාභකූපමා පුග්ගලො.

9. චක්ඛාරො මුසිකූපමා පුග්ගලො.

10. චක්ඛාරො අමබ්බුපමා පුග්ගලො.

11. චක්ඛාරො කුම්භකූපමා පුග්ගලො.

12. චක්ඛාරො උදකරහස්සුපමා පුග්ගලො.

13. චක්ඛාරො බලිවස්සුපමා² පුග්ගලො.

14. චක්ඛාරො ආසිච්ඡුපමා පුග්ගලො.

1. විපට්ඨකඤ්ඤා - සිද්ධි.

2. බලිවස්සුපමා - ම 4 ස.

15. ශීලයන්හි සපුරා කරන සුලු වූ, සමාධියෙහි එක්දෙසක් කරනසුලු වූ, ප්‍රඥායෙහි එක්දෙසක් කරන සුලු වූ ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත, ශීලයන්හි ද සපුරා කරනසුලු වූ, සමාධියෙහි ද සපුරා කරනසුලු වූ, ප්‍රඥායෙහි එක්දෙසක් කරනසුලු වූ ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත.

ශීලයන්හි ද සපුරා කරන සුලු වූ, සමාධියෙහි ද සපුරා කරනසුලු වූ, ප්‍රඥායෙහි ද සපුරා කරනසුලු වූ කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.

16. ශාස්තෘහු තිදෙනෙක, අන්‍යා වූ ද ශාස්තෘහු තිදෙනෙකි.

ත්‍රික මාතෘකා නිමි.

4. චතුෂක මාතෘකා

1. අසත්පුරුෂ යැ, අසත්පුරුෂයාට වඩා අසත්පුරුෂතර යැ, සත්පුරුෂ යැ, සත්පුරුෂයාට වඩා සත්පුරුෂතර යි.

2. පාප යැ, පාපියාට වඩා පාපතර යැ, කල්‍යාණ යැ, කල්‍යාණයාට වඩා කල්‍යාණතර යි.

3. පාපධර්ම යැ, පාපධර්මයාට වඩා පාපධර්මතර යැ, කල්‍යාණධර්ම යැ, කල්‍යාණධර්මයාට වඩා කල්‍යාණධර්මතර යි.

4. සාවද්‍ය යැ, වද්‍ය බහුල යැ, අල්පවද්‍ය යැ, අනවද්‍ය යි.

5. උග්ගච්ඡිකඤ්ඤා, විපක්ඛිකඤ්ඤා, තේය යැ, පදපරම යි.

6. මුක්තප්‍රතිභාන නො වූ යුක්තප්‍රතිභාන යැ, යුක්තප්‍රතිභාන නො වූ මුක්තප්‍රතිභාන යැ, යුක්තප්‍රතිභාන ද මුක්තප්‍රතිභාන ද වූයේ යැ, යුක්තප්‍රතිභාන නො ද වූ මුක්ත ප්‍රතිභාන නො වූයේ යි.

7. ධර්මකථික පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

8. වලාභකයාට බදු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

9. මුෂිකොපම පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

10. අම්බුපම (අභයාට බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

11. කුම්භුපම (කළයාට බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

12. උදකරහදුපම (ජලාශයට බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

13. බලිවර්දෙපම (ගවයාට බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

14. ආශිර්වෂොපම (සර්පයාට බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

15. අසේකවෙවා පුග්ගලො, අනුච්චි අපරියොගාහෙකා අවිණිකාරහස්ස වණිණං භාසිතා හොති,

අසේකවෙවා පුග්ගලො අනුච්චි අපරියොගාහෙකා ව චණිකාරහස්ස අවිණිණං භාසිතා හොති,

අසේකවෙවා පුග්ගලො අනුච්චි අපරියොගාහෙකා අපසාදනියෙ යානෙ පසාදං උපදංසිතා හොති,

අසේකවෙවා පුග්ගලො අනුච්චි අපරියොගාහෙකා පසාදනියෙ යානෙ අපසාදං උපදංසිතා හොති.

16. අසේකවෙවා පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා අවිණිකාරහස්ස අවිණිණං භාසිතා හොති,

අසේකවෙවා පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා ව චණිකාරහස්ස ව චණිණං භාසිතා හොති,

අසේකවෙවා පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා අපසාදනියෙ යානෙ අපසාදං උපදංසිතා හොති,

අසේකවෙවා පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා පසාදනියෙ යානෙ පසාදං උපදංසිතා හොති.

17. අසේකවෙවා පුග්ගලො අවිණිකාරහස්ස අවිණිණං භාසිතා හොති භුතං තච්ඡං කාලෙත, නො ච ඛො ව චණිකාරහස්ස ව චණිණං භාසිතා හොති භුතං තච්ඡං කාලෙත,

අසේකවෙවා පුග්ගලො ව චණිකාරහස්ස ව චණිණං භාසිතා හොති භුතං තච්ඡං කාලෙත, නො ච ඛො අවිණිකාරහස්ස අවිණිණං භාසිතා හොති භුතං තච්ඡං කාලෙත,

අසේකවෙවා පුග්ගලො අවිණිකාරහස්ස අවිණිණං භාසිතා හොති භුතං තච්ඡං කාලෙත, ව චණිකාරහස්ස ව චණිණං භාසිතා හොති භුතං තච්ඡං කාලෙත.

අසේකවෙවා පුග්ගලො නෙව අවිණිකාරහස්ස අවිණිණං භාසිතා හොති භුතං තච්ඡං කාලෙත, නො ච ව චණිකාරහස්ස ව චණිණං භාසිතා හොති භුතං තච්ඡං කාලෙත.

15. තුලනය නො කොට නුවණින් ගුණයට නො බැස නුගුණ කියයුත්තා ගේ ගුණ කියන කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය නො කොට නුවණින් ගුණයට නො බැස ගුණ කියයුත්තා ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය නො කොට නුවණින් ගුණයට නො බැස නො පැහැදිය යුතු තැන ප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද (එබඳු) කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය නො කොට නුවණින් ගුණයට නො බැස පැහැදිය යුතු තැන අප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද (එබඳු) කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.

16. තුලනය කොට නුවණින් ගුණයට බැස නුගුණ කිය යුත්තා ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය කොට නුවණින් ගුණයට බැස ගුණ කිය යුත්තා ගේ ගුණ කියන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය කොට නුවණින් ගුණයට බැස නො පැහැදිය යුතු තැන අප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත.

තුලනය කොට නුවණින් ගුණයට බැස පැහැදිය යුතු තැන ප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද (එබඳු) කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.

17. නුගුණ කියයුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය වූ නුගුණ සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, එතෙකුදු වුවත් ගුණ කිය යුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය වූ ගුණ සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද (එබඳු) කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත.

ගුණ කියයුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය වූ ගුණ සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, එතෙකුදු වුවත් නුගුණ කියයුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය වූ නුගුණ සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද, (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත.

නුගුණ කිය යුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ තරා වූ නුගුණ සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, ගුණකියයුත්තා ගේ (ද) විද්‍යාමාන වූ තරා වූ ගුණ සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත.

නුගුණ කියයුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ තරා වූ නුගුණ සුදුසු කාලයෙහි නො මැ කියන්නේ වේ ද, ගුණ කියයුත්තාගේ ද විද්‍යාමාන වූ තරා වූ ගුණ සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද (එබඳු) පුද්ගලයෙක් ඇති.

18. උඛ්ඨානඵලපථී භො පුඤ්ඤඵලපථී,
 පුඤ්ඤඵලපථී භො උඛ්ඨානඵලපථී,
 උඛ්ඨානඵලපථී ච පුඤ්ඤඵලපථී ච.
 නෙව උඛ්ඨානඵලපථී භො පුඤ්ඤඵලපථී.

19. තමොතම පරායනො, තමො ජොතිපරායනො, ජොතිතම
 පරායනො, ජොති ජොති පරායනො.

20. ඕනකොනනො, ඕනතුනනනො, උක්කතොනනො, උක්ක-
 තුනනනො.

21. චක්ඛාරො රුකඛ්ථපමා පුග්ගලා.

22. රුපපමාණො රුපපසනෙතො, සොසපමාණො සොසප-
 සනෙතො, ලුඛපමාණො ලුඛපසනෙතො, ධම්මපමාණො ධම්මපසනෙතො

23. අපොකවෙවා පුග්ගලො අක්කභිතාය පටිපනෙතො භොති
 නො පරභිතාය,

අපොකවෙවා පුග්ගලො පරභිතාය පටිපනෙතො භොති නො
 අක්කභිතාය.

අපොකවෙවා පුග්ගලො අක්කභිතාය වෙව පටිපනෙතො භොති
 පරභිතාය ච.

අපොකවෙවා පුග්ගලො නෙවක්කභිතාය පටිපනෙතො භොති නො
 පරභිතාය.

24. අපොකවෙවා පුග්ගලො අක්කනකපො භොති අක්කපරිතාප
 නානුයොගමනුයුක්කො,

අපොකවෙවා පුග්ගලො පරනකපො භොති පරපරිතාපනානුයොග
 මනුයුක්කො,

අපොකවෙවා පුග්ගලො අක්කනකපො ච භොති අක්කපරිතාපනානු-
 යොගමනුයුක්කො පරනකපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුක්කො,

18. පුණ්‍යඵලයෙන් නො ව උත්ථාන (වීය්‍ය) ඵලයෙන් දිවිරක්තේ යැ,
උත්ථානඵලයෙන් නො ව පුණ්‍යඵලයෙන් දිවිරක්තේ යැ,
උත්ථාන ඵලයෙනුත් පුණ්‍යඵලයෙනුත් දිවිරක්තේ යැ,
උත්ථාන ඵලයෙනුත් පුණ්‍යඵලයෙනුත් දිවි නො රක්තේ යි.

19. අඳුරින් අඳුරට යන්නේ යැ, අඳුරින් එළියට යන්නේ යැ, එළියෙන්
අඳුරට යන්නේ යැ, එළියෙන් එළියට යන්නේ යි:

20. අවනත වැ සිට අවනත වන්නේ යැ,
අවනත වැ සිට උන්නත වන්නේ යැ,
උන්නත වැ සිට අවනත වන්නේ යැ,
උන්නත වැ සිට උන්නත වන්නේ යි.

21. වෘක්ෂොපම (රුකක් බඳු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

22. රූප ප්‍රමාණ රූප ප්‍රසන්න යැ, සොභ ප්‍රමාණ සොභ ප්‍රසන්න යැ,
රුක්ෂ ප්‍රමාණ රුක්ෂ ප්‍රසන්න යැ, ධර්ම ප්‍රමාණ ධර්ම ප්‍රසන්න යි.

23. කමාට භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළිපන්නේ පරභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළිපන්නේ නො
වේ ද (එබඳු) එක්තරා පුද්ගලයෙක් ඇත,

පරභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළිපන්නේ කමාභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළිපන්නේ
නො වේ ද (එබඳු) එක්තරා පුද්ගලයෙක් ඇත,

කමභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ ද පිළිපන්නේ ම පරභට ද භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළි-
පන්නේ වේ ද (එබඳු) එක්තරා පුද්ගලයෙක් ඇත,

කමභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ නො පිළිපන්නේ ම පරභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ (ද)
නො පිළිපන්නේ වේ ද (එබඳු) එක්තරා පුද්ගලයෙක් ඇති.

24. තමා තවන්නේ තමන් තවන ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදුවේ ද (එබඳු)
ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අනුන් තවන්නේ අනුන් තවන ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදුණේ වේ ද (එබඳු)
ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

තමා තවන්නේ තමන් තවන ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදුණේ ද, අනුන්
තවන්නේ අනුන් තවන ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදුණේත් වේ ද (එබඳු)
ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අත්තකච්චො පුග්ගලො නෙව අත්තත්තපො හොති න අත්තපරිතා-
පනානුයොගමනුයුක්තො, න පරත්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනු
යුක්තො, සො අත්තත්තපො අපරත්තපො දිවේඝවධමෙව නිවජානො
නිබ්බුතො සීතිගුතො සුඛපටිසංවෙදී චුභමගුතෙන අත්තනා විහරති.

25. සරාගො, සඳෙසො, සමොහො, සමානො.

26. අත්තකච්චො පුග්ගලො ලාභී හොති අජ්ඣික්ඛං වෙනො
සමථස්ස, න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මචීපස්සනාය.

අත්තකච්චො පුග්ගලො ලාභී හොති අධිපඤ්ඤාධම්මචීපස්සනාය, න
ලාභී අජ්ඣික්ඛං වෙනොසමථස්ස.

අත්තකච්චො පුග්ගලො ලාභී වෙව හොති අජ්ඣික්ඛං වෙනොසමථස්ස,
ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මචීපස්සනාය.

අත්තකච්චො පුග්ගලො නෙව ලාභී හොති අජ්ඣික්ඛං වෙනො
සමථස්ස න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මචීපස්සනාය.

27. අනුසොතගාමී පුග්ගලො, පටිසොතගාමී පුග්ගලො, ධීතකෙතො
පුග්ගලො, තිණේණො පාරගතො¹. ඵලෙ තිව්ඤ්ඤි ව්‍යාභමණො.

28. අප්පසසුතො සුතෙන අනුප්පකෙතො, අප්පසසුතො සුතෙන
උප්පකෙතො, බහුසසුතො සුතෙන අනුප්පකෙතො, බහුසසුතො සුතෙන
උප්පකෙතො.

29. සමණමච්චලො, සමණපදුමො, සමණපුණ්ඩරිකො, සමණසු
සමණසුඛමාලො.

වතුක්ක මාතිකා නිධයිකා.

1. පාරගතො-ම ඡ යං

තමා නො තවන්නේ ම තමා තවන ප්‍රතිපදයෙහි නො යෙදුණේ, අනුන් නො තවන්නේ අනුන් තවන ප්‍රතිපදයෙහි නො යෙදුණේ වේද, හෙතෙම තමා නො තවන්නේ අනුන් නො තවන්නේ මෙ අත්බැවිහි ම තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව විදුනේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ආත්මයෙන් යුතුව වාස කෙරේද, (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇති.

25. රාග සහිත යැ, ද්වේෂ සහිත යැ, මෝහ සහිත යැ, මානසික යි.

26. අධ්‍යාත්මයෙහි චිත්තශමථය ලබන්නේ අධිප්‍රඥා ධර්මවිදර්ශනාව නො ලබන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අධිප්‍රඥාධර්මවිදර්ශනාව ලබන්නේ, අධ්‍යාත්මයෙහි චිත්තශමථය නො ලබන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අධ්‍යාත්මයෙහි චිත්තශමථය ලබන්නේ ම අධිප්‍රඥා ධර්මවිදර්ශනාව ලබන්නේත් වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අධ්‍යාත්මයෙහි චිත්තශමථය නො ලබන්නේ ම අධිප්‍රඥාධර්ම-විදර්ශනාව නො ලබන්නේත් වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇති.

27. (සංසාර භ්‍රාතස්ති) යටිතල බලා යන සුළු පුද්ගල යැ, උඩුගං බලා යන සුළු පුද්ගල යැ, ස්ථිතාත්ම පුද්ගල යැ, තරණය කළ පරතෙරට ගිය ගොඩසිටුනා මුත්මණ යි.

28. අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න යැ, අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න යැ, බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න යැ, බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න යි.

29. සමණමච්ච යැ, සමණපද්මයැ, සමණපුණ්ඩරික යැ, මහණුන්-අතුරෙහි සමණ සුබමාල යි.

චතුෂ්ක මාතෘකා නිමි.

5. පඤ්චක මාතිකා

1. අසේකවේවා පුග්ගලො ආරහති¹ ච විපට්ඨාරී ච හොති තඤ්ඤ වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නප්පජානාති, යත්ඤ්ඤ තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

අසේකවේවා පුග්ගලො ආරහති න විපට්ඨාරී ච හොති තඤ්ඤ වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ඤ්ඤ තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

අසේකවේවා පුග්ගලො නාරහති විපට්ඨාරී හොති තඤ්ඤ වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ඤ්ඤ තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

අසේකවේවා පුග්ගලො නාරහති න විපට්ඨාරී හොති තඤ්ඤ වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ඤ්ඤ තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

අසේකවේවා පුග්ගලො නාරහති න විපට්ඨාරී හොති තඤ්ඤ වෙතො විමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ඤ්ඤ තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

2. ද්වො අවජානාති, සංවාසෙන අවජානාති, ආධෙය්‍යාමුචො හොති, ලොලො හොති මඤ්ඤ මොවුහො හොති.

3. පඤ්ඤ යොධාජීවුපමා පුග්ගලා. 9. පඤ්ඤ ආරඤ්ඤිකා.

4. පඤ්ඤ පිණ්ඩපාතිකා. 10. පඤ්ඤ රුක්ඛමුලිකා.

5. පඤ්ඤ ධුලුපච්ඡාහන්තිකා. 11. පඤ්ඤ අභේදාකාසිකා.

6. පඤ්ඤ ඵකායනිකා. 12. පඤ්ඤ නොයජ්ජිකා,

7. පඤ්ඤ පංසුකුලිකා. 13. පඤ්ඤ යථායත්තිකා.

8. පඤ්ඤ තෙව්වරිකා. 14. පඤ්ඤ සොයානිකා.

පඤ්චක මාතිකා නිට්ඨිකා.

1. ආරහන්ති - ම ජ සං.

5. පඤ්චක මාතෘකා

1. ඇවතට පැමිණෙයි, (සිකපද මඬි) විපිළිසර ද වෙයි, ඒ විත්ත-විමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇතිසැටියෙන් නො දනී. යම් තැනක ඔහුගේ ඒ උපත ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම්, ඒ විත්තවිමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් නො දනී.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) ඇවතට පැමිණෙයි එතෙකුදු වත් විපිළිසර නො වෙයි. යම් තැනක ඔහු ගේ ඒ උපත් ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ විත්ත විමුක්තියත්, ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් නො දනී.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) ඇවතට නො පැමිණෙයි, විපිළිසරත් වෙයි. ඒ විත්ත විමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇතිසැටියෙන් නො දනී. යම් තැනක ඔහු ගේ ඒ උපත් ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ විත්තවිමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් නො දනී.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) ඇවතට නො පැමිණෙයි, විපිළිසර නො වෙයි. යම් තැනක ඔහු ගේ ඒ උපත් ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම්, ඒ විත්තවිමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් නො දනී.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) ඇවතට නො පැමිණෙයි. විපිළිසර නො වෙයි. යම් තැනක ඔහුගේ ඒ උපත් ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම්, ඒ විත්ත-විමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් දන්නේ වේ,

2. දී අවමත් කරන්නේ යැ, එක් වැ වැස අවමත් කරන්නේ යැ, ආදි-වචනය ම අදහාගන්නේ යැ, ලොල් වූයේ යැ, බාල වූයේ අතීශයින් මූළා වූයේ වේ.

3. යොධාච්චුපම (සුද්ධයෙන් දිවිරක්තවූත් බදු) පුද්ගලයෝ පස් දෙනෙකි.

4. පිණ්ඩපාතිකයෝ පස්දෙනෙකි.

5. බලුපච්ඡාභත්තිකයෝ (බතින් පසු නො විඳදන පුද්ගලයෝ) පස්-දෙනෙකි.

6. එකාසනිකයෝ පස්දෙනෙකි. 11. අබ්භොකාසිකයෝ පස්දෙනෙකි.

7. පංශුකුලිකයෝ පස්දෙනෙකි. 12. නෙසජ්චිකයෝ පස්දෙනෙකි.

8. තෙව්වරිකයෝ පස්දෙනෙකි. 13. යථාසන්ථතිකයෝ පස්දෙනෙකි.

9. ආරක්ඛකයෝ පස්දෙනෙකි. 14. සොසානිකයෝ පස්දෙනෙකි.

10. රුක්ඛමූලිකයෝ පස්දෙනෙකි.

පඤ්චක මාතෘකා නිමි.

6. ඡක්ක මාතිකා

1. අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චාති අභිසම්බුජ්ඣති, තස් ච සබ්බඤ්ඤාතං පාපුණාති බලෙස්සව වසීභාවං.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චාති අභිසම්බුජ්ඣති, න ච තස් සබ්බඤ්ඤාතං පාපුණාති න ච බලෙස්ස¹ වසීභාවං.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චාති අනභිසම්බුජ්ඣති දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛසංතතකරො භොති, සාවකපාරමීං ච පාපුණාති.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චාති අනභිසම්බුජ්ඣති දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛසංතතකරො භොති, න ච සාවකපාරමීං පාපුණාති.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චාති අනභිසම්බුජ්ඣති න ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛසංතතකරො භොති, අනාගාමී භොති අනාගතතා ඉස්සං.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චාති අනභිසම්බුජ්ඣති න ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛසංතතකරො භොති, ආගාමී භොති ආගතතා ඉස්සං.

ඡක්ක මාතිකා නිට්ඨිතා.

7. සත්තක මාතිකා

1. සත්ත උදකුපමා පුග්ගලා; සකිං නිවුග්ගො නිවුග්ගොව භොති, උමමුපරිඤ්ඤා නිමුපරති, උමමුපරිඤ්ඤා ධීතො භොති, උමමුපරිඤ්ඤා විපසාති විලොකෙති, උමමුපරිඤ්ඤා පතරති, උමමුපරිඤ්ඤා පටිගාධපානො භොති, උමමුපරිඤ්ඤා තිණ්ණො භොති පාරගතො ථලෙ තිට්ඨති ධ්‍රාවමිණො.

2. උභතොභාගවිමුක්ඛො, පඤ්ඤවිමුක්ඛො, කායසකධී, දිට්ඨිපතකො, සඤ්ඤාවිමුක්ඛො, ධම්මානුසාරී, සඤ්ඤානුසාරී.

සත්තක මාතිකා නිට්ඨිතා.

1. බලෙස්ස-පා.

6. භට්ඨක මාතෘකා

1. එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ ධර්මයන්හි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ කෙරෙයි, එහි සර්වඥත්වයට ද පැමිණෙයි, බලධර්මයන්හි ද විශිෂ්ටත්වයට පැමිණේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ කෙරෙයි, එහි සර්වඥත්වයට නො ද පැමිණෙයි, බල-ධර්මයන්හි විශිෂ්ටත්වයට නො ද පැමිණේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ නො කෙරෙයි, මේ අත්බැවිහි ම දුක් කෙළවර කරන්නේ වෙයි, ශ්‍රාවකපාරමිතාවට ද පැමිණේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ නො කෙරෙයි, මේ අත්බැවිහි ම දුක් කෙළවර කරන්නේ වෙයි, ශ්‍රාවකපාරමිතාවට නො ද පැමිණේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ නො කෙරෙයි, මේ අත්බැවිහි ම දුක් කෙළවර කරන්නේ නො ද වෙයි, මේ කාමධාතුවට නො එන්නේ අනාගාමී වේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ නො කෙරෙයි, මේ අත්බැවිහි ම දුක් කෙළවර කරන්නේ නො ද වෙයි, මේ කාමධාතුවට එන්නේ ආගාමී වේ.

භට්ඨක මාතෘකා නිමි.

7. සජ්ඣක මාතෘකා

1. උදකොපම පුද්ගලයෝ සත්දෙනෙකි: වරක් ගිලුණේ ගිලුණේ මැ වෙයි. ඉල්පැ ගිලෙයි, ඉල්පැ සිටියේ වෙයි, ඉල්පැ අවට විමසයි බලයි, ඉල්ප පිහිනයි, ඉල්පැ නො ගැඹුරට පැමිණියේ වෙයි, ඉල්ප තරණය කෙළේ වෙයි ඒ මුත්තමණ පරතෙර ගියේ ගොඩ සිටී.

2. උභකොභාගවිමුක්ත යැ, ප්‍රඥාවිමුක්ත යැ, කායසාක්ෂි යැ, දෘෂ්ටිප්‍රාප්ත යැ, ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත යැ, ධර්මානුසාරියැ, ශ්‍රද්ධානුසාරී යි.

සජ්ඣක මාතෘකා නිමි.

8. අට්ඨක මානිකා

1. චක්ඛාරො මග්ගසමඛිනිනො, චක්ඛාරො ඵලසමඛිනිනො-පුගලා.

අට්ඨක මානිකා නිට්ඨිකා

9. නවක මානිකා

1. සමමා සමබ්බුද්ධො, පච්චෙක බුද්ධො, උභතොභාගවිමුක්ඛො, පඤ්ඤවිමුක්ඛො, කායසකඛි, දිට්ඨසකෙතො, සද්ධාවිමුක්ඛො, ධම්මොක්ඛාසාරි, සද්ධානුසාරි.

නවක මානිකා නිට්ඨිකා

10. දසක මානිකා

1. පඤ්ඤානං ඉධ නිට්ඨා, පඤ්ඤානං ඉධ වීභාය නිට්ඨා.

දසක මානිකා නිට්ඨිකා

පුගලපඤ්ඤානි මානිකා නිට්ඨිකා

8. අෂ්ටක මාතෘකා

1. මාර්ගසමිධි පුද්ගලයෝ සතර දෙන යැ, ඵලසමිධි පුද්ගලයෝ සතර දෙනා යි.

අෂ්ටක මාතෘකා නිමි.

9. නවක මාතෘකා

සමාක් සම්බුද්ධ යැ, ප්‍රත්‍යාක බුද්ධ යැ, උභත්‍යොගාග විමුක්ත යැ, ප්‍රඥා විමුක්ත යැ, ආයසාක්ෂි යැ, දෘෂ්ටප්‍රාප්ත යැ, ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත යැ, ධර්මානුසාරි යැ, ශ්‍රද්ධානුසාරි යි.

නවක මාතෘකා නිමි.

10. දශක මාතෘකා

පස්දෙනකුන් ගේ 'ඉහනිෂ්ඨා යැ, පස් දෙනකුන් ගේ ඉහවිභාය-කිෂ්ඨා' යි.

දශක මාතෘකා නිමි.

පුද්ගලප්‍රඥප්ති මාතෘකා නිමි.

1. එකක නිදේශය

1. කතමො ව පුග්ගලො සමයවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො කාලෙන කාලං සමයෙන සමයං අවධිවීමොකෙකි කායෙන එසසිත්වා¹ විහරති, පඤ්ඤා වසා දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛණා භොගන්ති. අයං චුච්චති පුග්ගලො සමය විමුක්තො.

2. කතමො ව පුග්ගලො අසමයවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො නභෙව ඛො කාලෙන කාලං සමයෙන සමයං අවධිවීමොකෙකි කායෙන එසසිත්වා විහරති, පඤ්ඤා වසා දිස්වා ආසවා පරික්ඛණා භොගන්ති. අයං චුච්චති පුග්ගලො අසමයවිමුක්තො, සබ්බෙපි අරිය පුග්ගලා අරියවීමොකෙකි අසමයවිමුක්තො.

3. කතමොව ව පුග්ගලො කුප්පධම්මො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී භොති. රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං, සො ව ඛො න නිකාමලාභී භොති න අකිච්ඡලාභී න අකසිරලාභී, න යඤ්චිකං යදිච්ඡකං යාවනිච්ඡකං සමාපජ්ජති² පි චුට්ඨාති³ පි. ඤානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං තස්ස පුග්ගලස්ස පමාදමාගමම තා සමාපත්තියො කුප්පයග්ගං. අයං චුච්චති පුග්ගලො කුප්පධම්මො.

4. කතමො ව පුග්ගලො අකුප්පධම්මො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී භොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං. සො ව ඛො නිකාමලාභී භොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, යඤ්චිකං යදිච්ඡකං යාවනිච්ඡකං සමාපජ්ජති² පි චුට්ඨාති³ පි. අවධානමෙතං අනවකාමො යං තස්ස පුග්ගලස්ස පමාදමාගමම තා සමාපත්තියො කුප්පයග්ගං. අයං චුච්චති පුග්ගලො අකුප්පධම්මො. සබ්බෙපි අරියපුග්ගලා අරියෙ වීමොකෙකි අකුප්පධම්මො.

1. දුසිත්වා-ඉ ඡ සං.

1. එකක නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් සමයවිමුක්ත වේ ද යත්: මේ (යත්ත්ව) ලෝකයෙහි එක් පුද්ගලයෙක් කළින් කලා සමයෙන් සමයෙහි අශ්ව-විමොක්ෂයන් (රූපාරූප අෂ්වසමාපත්තීන්) (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට වෙසෙයි, ඔහු විසින් ප්‍රඥායෙන් දැක ඇතැම් ආශ්‍රව කෙනෙක් ක්ෂය කරන ලද්දහු (විදර්ශනා ප්‍රඥායෙන් සංස්කාරයන් ද මාර්ගප්‍රඥායෙන් චතුස්සත්‍යාධර්මයන් ද දැක යි සේ යි) මේ පුද්ගල තෙමේ සමයවිමුක්ත යැ යි කියනු ලැබේ.

2. කවර පුද්ගලයෙක් අසමයවිමුක්ත වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි එක් පුද්ගලයෙක් කළින් කල සමයෙන් සමයෙහි අශ්වවිමොක්ෂයන් කයින් ස්පර්ශ කොට නො මැ වෙසෙයි, එතෙකුදු වත් ඔහු විසින් ප්‍රඥායෙන් දැක ආශ්‍රවයේ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙත්. මේ පුද්ගල අසමයවිමුක්ත යැ යි කියනු ලැබේ. සියලු ම ආයාචි පුද්ගලයෝ ලොකොත්තර විමොක්ෂයෙහි අසමයවිමුක්තයෝ යි.

3. කවර පුද්ගලයෙක් කොප්‍යාධර්ම වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත (රූපාවචර) වූ හෝ අරූපසහගත (අරූපාවචර) වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබන සුලු වෙයි, එතෙකුදු වත් හෙතෙම කැමැති සේ ලබන්නේ නො වෙයි, නිද්ධිකීන් ලබන්නේ නො වෙයි, මහත්සේ ලබන්නේ නො වෙයි, කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චිතකට කැමැති තාක් සම්චිතයේ ද, (ඉන්) නැහෙන්නේ ද නො වෙයි, යම් ප්‍රමාදයකට පැමිණ ඒ පුඤ්ඤයේ ඒ සමාපත්තීහු නැසෙන්නාහු නම් තෙල කරුණ විද්‍යාමාන වෙයි, මේ පුද්ගල කොප්‍යාධර්ම යැයි කියනු ලැබේ.

4. කවර පුද්ගලයෙක් අකොප්‍යාධර්ම වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබනසුලු යැ, තවද හෙතෙමේ කැමැති සේ ලබන සුලු යැ, නිද්ධිකීන් ලබනසුලු යැ, මහත්සේ ලබනසුලු යි. කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චිතකට කැමැති තාක් සම්චිතයේ ද (ඉන්) නැහෙන්නේ ද වෙයි. යම් පමාවකට පැමිණ ඒ පුද්ගලයා හේ ඒ සමාපත්තීහු නැසෙන්නාහු නම් තෙල කරුණ නැත, එයට ඉඩ නැත්තේ යැ. මේ පුද්ගල අකොප්‍යාධර්ම යැ යි කියනු ලැබේ. සියලු ම ආයාචි පුද්ගලයෝ ආයාචිවිමොක්ෂයෙහි අකොප්‍යාධර්මයෝ යි.

5. කතමො ච පුග්ගලො පරිභානාධිමෙමා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තීනං, සො ච ඛො න භික්ඛාමලාභී හොති න අකිච්ඡලාභී න අකසිරලාභී, න යඤ්ච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතීච්ඡකං සමාපජ්ජති පි වුට්ඨාති'පි. යානං ඛො පනෙතං චීජ්ජති යං සො පුග්ගලො පමාදමාගමම තාහි සමාපත්තීහි පරිභායෙය්‍යා, අයං වුවච්ඡති පුග්ගලො පරිභානාධිමෙමා.

6. කතමො ච පුග්ගලො අපරිභානාධිමෙමා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තීනං, සො ච ඛො නික්ඛාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, යඤ්ච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතීච්ඡකං සමාපජ්ජති'පි වුට්ඨාති'පි. අට්ඨානාමෙතං අනවකාසො යං සො පුග්ගලො පමාදමාගමම තාහි සමාපත්තීහි පරිභායෙය්‍යා, අයං වුවච්ඡති පුග්ගලො අපරිභානාධිමෙමා. සබ්බෙපි අරියපුග්ගලා අරියෙ විමොක්ඛෙ අපරිභානාධිමෙමා.

7. කතමො ච පුග්ගලො චේතනාහබ්බො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තීනං, සො ච ඛො න භික්ඛාමලාභී හොති, න අකිච්ඡලාභී, න අකසිරලාභී, යඤ්ච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතීච්ඡකං සමාපජ්ජති'පි වුට්ඨාති'පි. සථෙ අනුසංකෙඤ්ඤානෙති න පරිභායති තාහි සමාපත්තීහි, සථෙ න අනුසංකෙඤ්ඤානෙති පරිභායති තාහි සමාපත්තීහි. අයං වුවච්ඡති පුග්ගලො චේතනාහබ්බො.

8. කතමො ච පුග්ගලො අනුරක්ඛනාහබ්බො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තීනං, සො ච ඛො න භික්ඛාමලාභී හොති න අකිච්ඡලාභී න අකසිරලාභී, න යඤ්ච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතීච්ඡකං සමාපජ්ජති පි වුට්ඨාති'පි. සථෙ අනුරක්ඛති න පරිභායති තාහි සමාපත්තීහි, සථෙ න අනුරක්ඛති පරිභායති තාහි සමාපත්තීහි. අයං වුවච්ඡති පුග්ගලො අනුරක්ඛනාහබ්බො.

5. කවර පුද්ගලයෙක් පරිභාණධර්ම වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබනසුලු වෙයි, එතෙකුදු වත් හෙතෙම කැමැති සේ ලබන්නේ නො වෙයි, නිදුකින් ලබන්නේ නො වෙයි, විපුල වැ ලබන්නේ නො වෙයි. කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චතකට කැමැති තාක් සම්චදනේත් (ඉන්) නැහෙන්නේත් නො වේ. යම් බදු පමාවකට පැමිණ ඒ පුද්ගල ඒ සමාපත්තීන් ගෙන් පිරිහෙන්නේ නම් තෙල කරුණ විද්‍යාමාන වේ. මේ පුද්ගල පරිභාණධර්ම යැ යි කියනු ලැබේ.

6. කවර පුද්ගලයෙක් අපරිභාණධර්ම නම් වේ ද යත්: මේ ලෝක-යෙහි එක් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමා-පත්තීන් ලබනසුලු යැ, තවද හෙතෙම කැමැති සේ ලබන සුලු වෙයි, නිදුකින් ලබනසුලු යැ. මහත් සේ ලබන සුලු යැ, කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චතකට කැමැති තාක් සම්චදනේත් ඉන් නැහෙන්නේත් වෙයි. යම් පමාවකට පැමිණ ඒ පුද්ගල ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් පිරි-හෙන්නේ නම් තෙල කරුණු නැත. එයට ඉඩ නැත, මේ පුද්ගල අපරිභාණ ධර්මයැ යි කියනු ලැබේ. සියලු ම ආයාච්ඡද්ගලයෝ ආයාච්චමොක්ෂයෙහි අපරිභාණ ධර්ම ඇත්තෝ යි.

7. කවර පුද්ගලයෙක් වේතනාහව්‍ය වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි එක් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබන සුලු වෙයි, එතෙකුදු වත් හෙතෙම කැමැති සේ ලබන්නේ නො වෙයි නිදුකින් ලබන්නේ නො වෙයි, මහත්සේ ලබන්නේ නො වේ, කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චතකට කැමැති තාක් සම්චදනේත් ඉන් නැහෙන්නේත් වෙයි. ඉදින් සම්චදනේ නම් ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් නො පිරිහෙයි, ඉදින් නො සම්චදනේ නම් ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් පිරිහෙයි. මේ පුද්ගල වේතනාහව්‍ය යැ යි කියනු ලැබේ.

8. කවර පුද්ගලයෙක් අනුරක්ෂණාහව්‍ය වේ ද යත්: මේ ලෝක-යෙහි එක් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමා-පත්තීන් ලබනසුලු වෙයි, එතෙකුදු වත් හෙතෙම කැමැති සේ ලබන්නේ නො වෙයි, නිදුකින් ලබන්නේ නො වෙයි, විපුල වැ ලබන්නේ නො වේ, කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චතකට කැමැති තාක් සම්චදනේත් ඉන් නැහෙන්නේත් නොවේ. ඉදින් රක්තේ නම් ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් නො පිරිහෙයි, ඉදින් නො රක්තේ නම් ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් පිරිහෙයි. මේ පුද්ගල අනුරක්ෂණාහව්‍ය යැ යි කියනු ලැබේ.

9. කතමො ච පුගුණලො පුටුජ්ජනෝ: යස්ස පුගුණලස්ස තිඤ්ඤාංසංයොජනානි අපභවිනානි න ච තෙසං ධම්මානං පභානාය පටිපනෙතා, අයං වුවචති පුගුණලො පුටුජ්ජනෝ.

10. කතමො ච පුගුණලො ගොත්‍රහු: යෙසං ධම්මානං සමනනුරා අරියධම්මස්ස අවිකක්කන්ති හොති තෙහි ධම්මෙහි සමනකාගතො, අයං වුවචති පුගුණලො ගොත්‍රහු.

11-12. කතමො ච පුගුණලො හයුපරතො: සත්ත සෙබ්බා හයුපරතා යෙ ච පුටුජ්ජනා සීලවනෙතා; අරහා අහයුපරතො.

13. කතමො ච පුගුණලො අභබ්බාගමනෝ: යෙ තෙ පුගුණලා කම්මාවරණෙන සමනකාගතා කීලෙසාවරණෙන සමනකාගතා විපාකාවරණෙන සමනකාගතා අසංඤා අවජ්ඣකා දුප්පඤ්ඤා ඵලා¹ අභබ්බා නියාමං ඔක්කම්මිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තා, ඉමෙ වුවචන්ති පුගුණලා අභබ්බාගමනා.

14. කතමො ච පුගුණලො භබ්බාගමනෝ: යෙ තෙ පුගුණලා න කම්මාවරණෙන සමනකාගතා, න කීලෙසාවරණෙන සමනකාගතා, න විපාකාවරණෙන සමනකාගතා, සද්ධා ඡන්දිකා පඤ්ඤාවනතා අනෙළා² භබ්බා නියාමං ඔක්කම්මිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තා, ඉමෙ වුවචන්ති පුගුණලා භබ්බාගමනා.

15-16. කතමො ච පුගුණලො නියනෝ: පඤ්ඤා පුගුණලා ආනන්තරියකා යෙ ච මිථ්‍යා දිට්ඨිකා නියතා, අධම්ම ච අරියපුගුණලා නියතා. අවසෙසා පුගුණලා අනියතා.

17-18. කතමො ච පුගුණලො පටිපනනකෝ: චිත්තාරො මග්ග සමඞ්ගිනෝ පුගුණලා පටිපනනකා, චිත්තාරො ඵලසමඞ්ගිනෝ පුගුණලා ඵලෙ යිතා.

19. කතමො ච පුගුණලො සමසීසී: යස්ස පුගුණලස්ස අපුබ්බං අවර්මං ආසවපරියාදනං ච ගොති ජීවිතපරියාදනං ච, අයං වුවචති පුගුණලො සමසීසී.

1. ඵලා - සිඞ්ගි - ජලා - PTS.

2. පඤ්ඤාවනතා සිඞ්ගි

9. කවර පුද්ගලයෙක් පාර්ශ්වන වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකු ගේ සංයෝජනයෝ තිදෙනෙක් ප්‍රතීණ නො වූවාහු ද, ඒ සංයෝජනධර්මයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස නො පිළිපත්තේත් වේ ද, මේ පුද්ගල පාර්ශ්වන යි කියනු ලැබේ.

10. කවර පුද්ගලයෙක් ගොත්‍රභූ වේ ද යත්: යම් ධර්මකෙනකුන්ට සමනත්තරව ආර්යමාර්ගයාගේ පහළ වීම වේ ද, ඒ ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත වූ මේ පුද්ගල ගොත්‍රභූ යි කියනු ලැබේ.

11-12. කවර පුද්ගලයෙක් භයෝපරත වේ ද යත්: සජ්ත ශෛක්ෂයෝ ද, යම් පාර්ශ්වන ශිල්පික කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු ද භයෝපරත යෝ යැ, අර්භත් තෙමේ අභයෝපරත වූයේ යි.

13. කවර පුද්ගලයෙක් අභව්‍යාගමන වේ ද යත්: යම් ඒ පුද්ගල කෙනෙක් කර්මාවරණයෙන් යුක්ත වූවාහු ක්ලේශාවරණයෙන් යුක්ත වූවාහු විපාකාවරණයෙන් යුක්ත වූවාහු ශ්‍රද්ධා රහිත වූවාහු කරතුකමාතා කුශලච්ඡන්ද රහිත වූවාහු භවාධිග (ත්‍රිභෙතුක ප්‍රතිසන්ධි) ප්‍රඥා රහිත වූවාහු, පඩි වූවාහු කුශලධර්මයන්හි මාර්ග නියාමයට බැස ගන්නට අභව්‍ය වූවාහු ද මේ පුද්ගලයෝ අභව්‍යාගමනයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

14. කවර පුද්ගලයෙක් භව්‍යාගමන වේ ද යත්: යම් ඒ පුද්ගල කෙනෙක් කර්මාවරණයෙන් යුක්ත නො වූවාහු, ක්ලේශාවරණයෙන් යුක්ත නො වූවාහු, විපාකාවරණයෙන් යුක්ත නො වූවාහු, ශ්‍රද්ධා ඇත්තාහු, කරතුකමාතා කුශලච්ඡන්ද ඇත්තාහු, ප්‍රඥා ඇත්තාහු කුශලධර්මයන්හි මාර්ගනියාමයට බැස ගන්නට භව්‍ය (සුදුසු) වූවාහු ද, මේ පුද්ගලයෝ භව්‍යාගමනයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

15-16. කවර පුද්ගලයෙක් නියත වේ ද යත්: ආනන්තයාඨ කර්ම සමථිති පුද්ගලයෝ පස් දෙනා ද නියත මිත්‍යාදෘෂ්ටික වූ යම් කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු ද, ආයාඨ පුද්ගලයෝ අටදෙනා ද නියතයෝ යැ, අවශේෂ පුද්ගලයෝ අනියතයෝ යි.

17-18. කවර පුද්ගලයෙක් ප්‍රතිපත්තක වේ ද යත්: මාර්ග සමථිති පුද්ගලයෝ සතර දෙන ප්‍රතිපත්තකයෝ යැ, ඵලසමථිති පුද්ගලයෝ සතර දෙන ඵලයෙහි සිටියෝ යි.

19. කවර පුද්ගලයෙක් සමසිසි වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හු ගේ පෙර පසු නො වැ ආභ්‍රවක්ෂයක් ජීවිතක්ෂයක් වේ ද, මේ පුද්ගල සමසිසි යැ යි කියනු ලැබේ.

20. කතමො ච පුග්ගලො ධීතකපපි: අයං ච පුග්ගලො සොතා-පතතිඵලසමිතිරියාය පටිපනෙතා අසක, කපසස ච උඛිඛිකාන-වෙලා අසක. නෙව තාව කපසො උඛිඛිකායා, යාවායං පුග්ගලො න සොතාපතතිඵලං සමිතිකරොති. අයං චූච්චති පුග්ගලො ධීතකපපි සබ්බපි මග්ගසමඛිතිනො පුග්ගලො ධීතකපපිනො.

21-22. කතමො ච පුග්ගලො අරියො: අවධාරියපුග්ගලො අරියා, අවසෙසා පුග්ගලො අනරියා.

23-25. කතමො ච පුග්ගලො සෙබො: වතනාරො මග්ගසමඛිතිනො තයො ඵලසමඛිතිනො පුග්ගලො සෙබා, අරහා අසෙබො, අවසෙසා පුග්ගලො නෙව සෙබා නාසෙකකා.

26. කතමො ච පුග්ගලො තෙවිජෙජා: තිභි විජ්ජාති සමනතාගතො පුග්ගලො තෙවිජෙජා.

27. කතමො ච පුග්ගලො ඡළභිඤ්ඤා: ඡභි අභිඤ්ඤාති සමනතා ගතො පුග්ගලො ඡළභිඤ්ඤා.

28. කතමො ච පුග්ගලො සමොසමුදෙධා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො පුබ්බ අනානුසංසුතෙසු ධම්මෙසු සාමං සවානාති අභිසමුප්පාදති, තත්ථ ච සබ්බඤ්ඤානං පාපුණාති බලෙසු ච වසීභාවං. අයං චූච්චති පුග්ගලො සමොසමුදෙධා.

29. කතමො ච පුග්ගලො පච්චෙකසමුදෙධා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො පුබ්බ අනානුසංසුතෙසු ධම්මෙසු සාමං සවානාති අභිසමුප්පාදති, න ච තත්ථ සබ්බඤ්ඤානං පාපුණාති න ච බලෙසු වසීභාවං. අයං චූච්චති පුග්ගලො පච්චෙකසමුදෙධා.

30. කතමො ච පුග්ගලො උභතොභාගවිමුක්කො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො අවධි විමොක්ඛකායෙන ඵසිත්තා¹ විහරති, පඤ්ඤාය වසක දිස්වා ආසවා පරිකම්මා භොගතී. අයං චූච්චති පුග්ගලො උභතොභාග විමුක්කො.

1. දුසිත්තං-ම ඡ සං.

20. කවර පුද්ගලයෙක් ස්ථිතකල්පී වේ ද යත්: මේ පුද්ගලයා ත් සෝවාන්ඵලය පසක් කරන්නට පිළිපන්නේ වේ නම් කල්පය තමාත් දූවෙන වේලාව වේ නම් යම්කාක් මේ පුද්ගල සෝවාන්ඵලය සාක්ෂාත් නො කෙරෙයි ද, ඒ තාක් කල්පය තෙමේ නො දැවේ මැ යි. මේ පුද්ගල ස්ථිතකල්පී යැ යි කියනු ලැබේ. මාර්ගස්ථ වූ සියලු ම පුද්ගලයෝ ස්ථිතකල්පීහු යි.

21-22. කවර පුද්ගලයෙක් 'ආයා' වේ ද යත්: අභ්වායා පුද්ගලයෝ ආයායෝ යැ, සෙසු පුද්ගලයෝ අනායායෝ යි.

23-25. කවර පුද්ගලයෙක් 'ශෛක්ෂ' වේ ද යත්: මාර්ගස්ථ පුද්ගලයෝ සතර දෙනා යැ, ඵලස්ථ පුද්ගලයෝ තිදෙනා යැ යන මොහු ශෛක්ෂයෝ යැ, අර්හත් තෙමේ අශෛක්ෂ යැ, සෙසු පුද්ගලයෝ ශෛක්ෂත් අශෛක්ෂත් නො වූවෝ යි.

26. කවර පුද්ගලයෙක් තේවිජ්ජ වේ ද යත්: ත්‍රිවිද්‍යායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තේවිජ්ජ නම් වෙයි.

27. කවර පුද්ගලයෙක් 'ජළහිඤ්ඤ' වේ ද යත්: සවැදූරුම් අභිඤ්ඤායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල 'ජළහිඤ්ඤ' නම් වෙයි.

28. කවර පුද්ගලයෙක් 'සම්මාසම්බුද්ධ' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ විරු ධර්මයන්හි සත්‍යයන් තෙමේ අවබෝධ කොට ගනියි, යළි එහි සර්වඥ බවට පැමිණෙයි, (දශ) බලඤානායෙහි ද වර්ණාවයට පැමිණෙයි. මේ පුද්ගල 'සම්මාසම්බුද්ධ' යැයි කියනු ලැබේ.

29. කවර පුද්ගලයෙක් 'පච්චෙකසම්බුද්ධ' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ විරු ධර්මයන්හි සත්‍යයන් තෙමේ අවබෝධ කොට ගනී. එතෙකුදු වත් එහි සර්වඥභාවයට නො පැමිණෙයි. (දශ) බලඤානායෙහි වර්ණාවයට ද නො පැමිණෙයි. මේ පුද්ගල 'පච්චෙකසම්බුද්ධ' යැයි කියනු ලැබේ.

30. කවර පුද්ගලයෙක් 'උභතොභාගවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් අභ්ටච්චිමොක්ෂයන් (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට වාස කරයි. (විදර්ශනා - මාර්ග) ප්‍රඥායෙන් දක මොහු ගේ ආසවයෝ ක්ෂය වූවාහු ද වෙත්. මේ පුද්ගල 'උභතොභාගවිමුක්ත' යැයි කියනු ලැබේ.

31. කතමො ච පුග්ගලො පඤ්ඤවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො නභෙව ඛො අට්ඨ වීමොකෙඛ කායෙන එසසිත්වා විහරති, පඤ්ඤය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛණො භොනති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො පඤ්ඤ විමුක්තො.

32. කතමො ච පුග්ගලො කායසකම්: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො අට්ඨ වීමොකෙඛ කායෙන එසසිත්වා. විහරති පඤ්ඤය චස්ස දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛණො භොනති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො කායසකම්.

33. කතමො ච පුග්ගලො දිට්ඨප්පකෙතො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛ-නිරෝධගාමීති පටිපදත්ත යථාභූතං පජානාති, තථාගතප්පවේදිතා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤය වොදිට්ඨා භොනති වොචරිතා, පඤ්ඤය චස්ස දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛණො භොනති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො දිට්ඨප්පකෙතො.

34. කතමො ච පුග්ගලො සද්ධාවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛ-නිරෝධගාමීති පටිපදති යථාභූතං පජානාති, තථාගතප්පවේදිතා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤය වොදිට්ඨා භොනති වොචරිතා, පඤ්ඤය චස්ස දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛණො භොනති, නො ච ඛො යථා දිට්ඨප්පකතස්ස අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො සද්ධාවිමුක්තො.

35. කතමො ච පුග්ගලො ධම්මානුසාරී: යස්ස පුග්ගලස්ස යොනා-පතතිඵලසංඝිකිරියාය පටිපත්තස්ස පඤ්ඤිතද්වයං අධිමත්තං භොති පඤ්ඤාචාති පඤ්ඤපුබ්බඛයමං අරියමග්ගං භාවෙති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො ධම්මානුසාරී. සොකාපතතිඵලසංඝිකිරියාය පටිපත්තො පුග්ගලො ධම්මානුසාරී. එලෙ ධීතො දිට්ඨප්පකෙතො.

31. කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රඥාචික්‍ෂිත' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් කයින් සපර්ශ කොට නො මැ වසයි, ප්‍රඥායෙන් දැක මොහු ගේ ආසුටයෝ ක්ෂය වූවාහු ද වෙත්. මේ පුද්ගල 'ප්‍රඥාචික්‍ෂිත' යැ යි කියනු ලැබේ.

32. කවර පුද්ගලයෙක් 'කායසාක්ෂි' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් කයින් සපර්ශ කොට වාස කරයි. යළි ප්‍රඥායෙන් දැක මොහුගේ ඇතැම් ආසුටයෝ ක්ෂය වූවාහු වෙත්. මේ පුද්ගල තෙමේ 'කාය සාක්ෂි' යි කියනු ලැබේ.

33. කවර පුද්ගලයෙක් 'දෘෂ්ටප්‍රාප්ත' වේ ද යත්: මේ ලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් මේ (ලපාදනස්කන්ධපක්‍ෂකය) දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ (තෘෂ්ණාව) දුඃඛසමුදය යැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ (තෘෂ්ණා නිරෝධය) දුඃඛනිරෝධය යැ යි ඇති සැටියෙන් දනි, මේ (ආයාති අෂ්ටාංගික මාර්ගය) දුක් නැති කරන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි. තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දන්නා ලද (චතුස්සත්ත) ධර්මයෝ ද මොහු විසින් නුවණින් මොනවට දක්නා ලද්දහු හසළාහු වෙති, තව ද නුවණින් දැක මොහු ගේ ඇතැම් ආසුටයෝ ක්ෂය වූවාහු වෙත්. මේ පුද්ගල 'දෘෂ්ටප්‍රාප්ත' යි කියනු ලැබේ.

34. කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධාචික්‍ෂිත' වේ ද යත්: මෙ ලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් ඇති වීමේ හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් නැති වීම යැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දන්නා ලද ධර්මයෝ ද මොහු විසින් නුවණින් මොනවට දක්නා ලද්දහු හසළාහු වෙති, නුවණින් දැක මොහුගේ ඇතැම් ආසුටයෝ ක්ෂය වූවාහු ද වෙත්. එහෙත් දෘෂ්ටප්‍රාප්තයා හට බදු නො වේ. මේ පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධාචික්‍ෂිත' යි කියනු ලැබේ.

35. කවර පුද්ගලයෙක් 'ධර්මානුසාරී' වේ ද යත්: සොතාපත්ති ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් යම් පුද්ගලයකුහු ගේ ප්‍රඥාදිය බලවත් වේ ද, ප්‍රඥාව ඵලවන සුලු ප්‍රඥා පූර්වකිගම වූ ආයාතිමාර්ගය වඩා ද මේ පුද්ගල 'ධර්මානුසාරී' යැ යි කියනු ලැබේ. සෝවන් ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් පුද්ගල 'ධර්මානුසාරී' වෙයි. ඵලයෙහි සිටියේ දෘෂ්ටප්‍රාප්ත යි.

36. කතමො ච පුග්ගලො සඤ්ඤාසාරී: යස්ස පුග්ගලස්ස සොතා-පනතිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනනස්ස සඤ්ඤායං අධිමත්තං හොති සඤ්ඤා-වාහි සඤ්ඤාපුබ්බත්තමං අරියමග්ගං භාවෙති. අයං වුවවති පුග්ගලො සඤ්ඤාසාරී, සොතාපනතිඵල සච්ඡිකිරියාය පටිපනනස්ස පුග්ගලො සඤ්ඤා-සාරී, එලෙ ධිතො සඤ්ඤාවිමුක්තො,

37. කතමො ච පුග්ගලො සත්තකක්කත්තුපරමො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්කයා සොතාපනෙතො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඨිපරායනො, සො සත්තකක්කත්තු-දෙවෙ ච මත්තුසෙස ච සඤ්ඤාවිතො සංසරිතො දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං වුවවති පුග්ගලො සත්තකක්කත්තුපරමො.

38. කතමො ච පුග්ගලො කොලංකොලො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්කයා සොතාපනෙතො හොති අවිනිපාත-ධම්මො නියතො සම්මොඨිපරායනො, සො දෙව වා තිණ්ණං වා කුලානි සඤ්ඤාවිතො සංසරිතො දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං වුවවති පුග්ගලො කොලංකොලො.

39. කතමො ච පුග්ගලො එකබ්බි: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්කයා සොතාපනෙතො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඨිපරායනො, සො එකං යෙව මාත්තුසකං හවං නිබ්බ-තෙතො දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං වුවවති පුග්ගලො එකබ්බි.

40. කතමො ච පුග්ගලො සකදගාමී: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්කයා රාගදෙසමොහානං තත්තුන්තා සක-දගාමී හොති සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්තො දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං වුවවති පුග්ගලො සකදගාමී.

41. කතමො ච පුග්ගලො අනාගාමී: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්කයා ඔපපාතිකො හොති තස්ම පරිනිබ්බාසී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලො කො, අයං වුවවති පුග්ගලො අනාගාමී.

36. කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' වේ ද යත්: සොත්තපත්තිඵලය යාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් යම් පුද්ගලයක්හු ගේ ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රියය බලවත් වේ ද ශ්‍රද්ධාව එළවන සුලු වූ ශ්‍රද්ධාපූර්වකිගම වූ ආයතීමාර්ගය වඩා ද මේ පුද්ගල තෙමේ 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' යැ යි කියනු ලැබේ. සොවාන්ඵල පසක් කරනු පිණිස පිළිපත් පුද්ගල තෙමේ 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' වෙයි, ඵලයෙහි සිටියේ 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යි.

37. කවර පුද්ගලයෙක් 'සත්තක්ඛත්තුපරම' වේ ද යත්: මෙලොවහි එක් පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ක්ෂයවීමෙන් අපායගමන රහිත වූයේ මාර්ගනියත වූයේ සම්බොධිය පිහිට කොට ඇත්තේ සොත්තපන්න වේ ද හෙතෙම සත් වරක් දෙව්ලොව ද මිනිස් ලොව ද (ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන්) දිවැසැරිසරා දුක් කෙළවර කරයි. මේ පුද්ගල 'සත්තක්ඛත්තු පරම' යැ කියනු ලැබේ.

38. කවර පුද්ගලයෙක් 'කොලංකොල' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ක්ෂය වීමෙන් අපායගමන රහිත වූයේ මාර්ගනියත වූයේ සම්බොධිය පිහිට කොට ඇත්තේ සොත්තපන්න වේ ද, හෙතෙම භව දෙකක් හෝ තුනක් දිවැසැරිසරා දුක් කෙළවර කරයි. මේ පුද්ගල 'කොලංකොල' යි කියනු ලැබේ.

39. කවර පුද්ගලයෙක් 'එකබ්ඪී' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක් ක්ෂය වීමෙන් අපායගමන රහිත වූයේ මාර්ගනියත වූයේ සම්බොධිය පිහිට කොට ඇත්තේ සොත්තපන්න වේ ද, හෙතෙම එක් මැ මිනිස් භවයක් උපදවා දුක් කෙළවර කරයි. මේ පුද්ගල 'එකබ්ඪී' යි කියනු ලැබේ.

40. කවර පුද්ගලයෙක් 'සකදගාමී' වේ ද යත්: මේ ලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් සංයෝජන තුනක් ක්ෂය වීමෙන් රාග ද්වේෂ මෝහයන් තුනිවීමෙන් සකදගාමී වෙයි. එක් වරක් මැ මෙලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරයි. මේ පුද්ගල 'සකදගාමී' යි කියනු ලැබේ.

41. කවර පුද්ගලයෙක් 'අනාගාමී' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි. එ (ශ්‍රද්ධාවාස) ලොචිත් පෙරළා නො එන සුලු වූයේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වෙයි. මේ පුද්ගල 'අනාගාමී' යි කියනු ලැබේ.

42. කතමො ව පුග්ගලො අනුරාපරිනිබ්බායී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමහාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො උපපන්නං වා සමනන්තරා, අපඤ්ඤා වා චෙට්ඨෙත්තිං ආයුප්පමාණං අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළච්චි පුග්ගලො අනුරාපරිනිබ්බායී.

43. කතමො ව පුග්ගලො උපහව්වපරිනිබ්බායී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමහාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො අතික්කමිත්වා චෙට්ඨෙත්තිං ආයුප්පමාණං උපහව්ව වා කාලකිරියං අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළච්චි පුග්ගලො උපහව්වපරිනිබ්බායී.

44. කතමො ව පුග්ගලො අසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමහාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො අසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළච්චි පුග්ගලො අසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී.

45. කතමො ව පුග්ගලො සසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමහාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො සසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළච්චි පුග්ගලො සසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී.

46. කතමො ව පුග්ගලො උද්ධමංසො අකනිට්ඨගාමී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමහාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො අච්ඡා චූළො අතඤ්ඤා ගච්ඡති, අතඤ්ඤා චූළො සුද්ධං ගච්ඡති, සුද්ධං චූළො සුද්ධං ගච්ඡති, සුද්ධං චූළො අකනිට්ඨං ගච්ඡති, අකනිට්ඨං අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළච්චි පුග්ගලො උද්ධමංසො අකනිට්ඨගාමී.

42. කවර පුද්ගලයෙක් 'අන්තරාපරිනිබ්බායි' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි. එ (ශුද්ධාවාස) ලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු වූයේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම උපන් අනතුරු වැ හෝ නො පැමිණි මැද විය ඇති ව හෝ මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ආයාති මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'අන්තරාපරිනිබ්බායි' යි කියනු ලැබේ.

43. කවර පුද්ගලයෙක් 'උපහව්වපරිනිබ්බායි' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි, එලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු ස්වභාව ඇත්තේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම මධ්‍ය ආයු:ප්‍රමාණය ඉක්ම හෝ කාල ක්‍රියාවට ආසන්න ව හෝ මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ආයාති මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'උපහව්වපරිනිබ්බායි' යි කියනු ලැබේ.

44. කවර පුද්ගලයෙක් 'අසංඛාරපරිනිබ්බායි' වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් 'ඔපපාතික' වෙයි, එලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු ස්වභාව ඇත්තේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස නිදුකින් ආයාති මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'අසංඛාර පරිනිබ්බායි' යි කියනු ලැබේ.

45. කවර පුද්ගලයෙක් 'සසංඛාරපරිනිබ්බායි' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි, එලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු ස්වභාව ඇත්තේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස දුකින් ආයාති මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'සසංඛාර පරිනිබ්බායි' යි කියනු ලැබේ.

46. කවර පුද්ගලයෙක් 'උද්ධංසොත අකනිට්ඨගාමී' වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි, එලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු ස්වභාව ඇත්තේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම අවිභයෙන් ව්‍යුත වූයේ අතප්පයට යයි. අතප්පයෙන් ව්‍යුත වූයේ සුදස්සයට යයි. සුදස්සයෙන් ව්‍යුත වූයේ සුදස්සියට යයි. සුදස්සියෙන් ව්‍යුත වූයේ අකනිට්ඨාවට යේ අකනිට්ඨායෙහි දී මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ආයාති මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'උද්ධංසොත අකනිට්ඨගාමී' යි කියනු ලැබේ.

47. තීරණය. සංයෝජනාත්මක පහතරැස් පරිපතෙකු පුහුණුවීම සඳහා පවත්වනු ලබන විවිධ පරිපතෙකු, යන පුහුණුවීම් තීරණය සංයෝජනාත්මක පවත්වනු ලබන.

48. කාර්මිකව්‍යාපාරික කණ්ඩායමක් පරිපතෙකු පුහුණුවීම සඳහා පවත්වනු ලබන විවිධ පරිපතෙකු, යන පුහුණුවීම් කාර්මිකව්‍යාපාරික කණ්ඩායමක්. අය. වුවහි පුහුණුවීම සඳහා.

49. කාර්මිකව්‍යාපාරික අනවසරයක් පරිපතෙකු පුහුණුවීම අනවසරයක් පවත්වනු ලබන විවිධ පරිපතෙකු, යන පුහුණුවීම් කාර්මිකව්‍යාපාරික අනවසරයක් පවත්වනු ලබන. අය. වුවහි පුහුණුවීම අනවසරයක්.

50. රුපරාග අරුපරාග මාන උදාවට අවිජ්‍ය අනවසරයක් පරිපතෙකු පුහුණුවීම අරුපරාගවිවිධයක් පවත්වනු ලබන, යන පුහුණුවීම් රුපරාග අරුපරාග මාන උදාවට අවිජ්‍ය අනවසරයක් පවත්වනු ලබන. අය. වුවහි පුහුණුවීම අරුපරාග.

එකතුවේදී නිවැරදි.

47. සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පිළිපත් පුද්ගල සෝවන්ඵලය සාක්ෂාත් කිරීමට පිළිපත්තේ වෙයි. යම් පුද්ගලයක්හු ගේ සංයෝජනයෝ තිදෙනෙක් ප්‍රභීණ වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'සොකාපන්න' යි කියනු ලැබෙයි.

48. කාමරාග-ව්‍යාපාදයන් ගේ තුනී බව පිණිස පිළිපත් පුද්ගල තෙමේ 'සකාදගාමී ඵලය' සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ ය. යම් පුද්ගලයක්හු ගේ කාමරාග - ව්‍යාපාදයෝ තුනී වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'සකාදගාමී' යි කියනු ලැබෙයි.

49. කාමරාග-ව්‍යාපාදයන් ගේ තිරවශෙෂ ප්‍රභාණය පිණිස පිළිපත් පුද්ගල 'අනාගාමී ඵලය' සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ වෙයි. යම් පුද්ගලයක්හු ගේ කාමරාග-ව්‍යාපාදයෝ තිරවශෙෂයෙන් ප්‍රභීණ වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'අනාගාමී' යි කියනු ලැබෙයි.

50. රූපරාග යැ, අරූපරාග යැ, මාන යැ, උද්ධව්ව යැ, අවිජ්ජා යැ යන මොවුන් ගේ තිරවශෙෂ ප්‍රභාණය පිණිස පිළිපත් පුද්ගල අර්හත් ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ වෙයි. යම් පුද්ගලයක්හු ගේ රූපරාග යැ, අරූපරාග යැ, මාන යැ, උද්ධව්ව යැ, අවිජ්ජා යැ යන මොහු තිරවශෙෂයෙන් ප්‍රභීණ වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'අර්හත්' යි කියනු ලැබේ.

ඵකක නිර්දේශය නිමියේ යි.

2. දුක නිදෙදසො

1. කතමො ච පුග්ගලො කොධනො: තස්ස කතමො කොධො, යො කොධො කුජ්ඣිතා කුජ්ඣිතත්තං, දෙසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං, ව්‍යාපනි ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං, විරොධො පටිවිරොධො චක්ඛිකත්තං, අසුරොපො අනන්තමනනා විතත්තං. අයං වුච්චති කොධො. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං කොධො අපභිනො, අයං වුච්චති පුග්ගලො කොධනො.

කතමො ච පුග්ගලො උපනාහී: තස්ස කතමො උපනාහො: පුබ්බකාලං කොධො අපරිකාලං උපනාහො, යො ඵවරුපො උපනාහො උපනාහනා උපනාහිතත්තං අට්ඨපනා ධ්වනා සංඝට්ඨපනා අනුසංසද්දනා අනුප්පබ්බනා දුක්ඛිකම්මං කොධස්ස, අයං වුච්චති උපනාහො. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං උපනාහො අපභිනො, අයං වුච්චති පුග්ගලො උපනාහී.

2. කතමො ච පුග්ගලො මකඛී: තස්ස කතමො මකෙඛා: යො මකෙඛා මකෙඛායනා මකෙඛායිතත්තං¹ නිච්ඡුරියං නිච්ඡුරියකම්මං, අයං වුච්චති මකෙඛා. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං මකෙඛා අපභිනො, අයං වුච්චති පුග්ගලො මකඛී.

කතමො ච පුග්ගලො පලායී: තස්ස කතමො පලායො යො පලායො පලායායනා පලායායිතත්තං පලායාහාරො වීවාදධානං යුගග්ගාහො අප්පට්ඨිසංග්ගො, අයං වුච්චති පලායො යස්ස පුග්ගලස්ස අයං පලායො අපභිනො, අයං වුච්චති පුග්ගලො පලායී.

3. කතමො ච පුග්ගලො ඉසසුකී: තස්ස කතමො ඉසසා: යා පරලාභ සකකාර ගරුකාර මානන විඤ්ඤා පූජනාසු ඉසසා ඉසසායනා ඉසසායිතත්තං උසුයා උසුයනා උසුයිතත්තං, අයං වුච්චති ඉසසා. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං ඉසසා අපභිනො, අයං වුච්චති පුග්ගලො ඉසසුකී.

කතමො ච පුග්ගලො මච්ඡරී: තස්ස කතමො මච්ඡරියං: පඤ්ඤා මච්ඡරියානි-ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වංශමච්ඡරියං චරමමච්ඡරියං, යං ඵවරුපං මච්ඡරං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං චෙට්ඨිප්පං කදරියං කට්ඨකඤ්චුකතා අග්ගතිතත්තං විතත්තං, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං. යස්ස පුග්ගලස්ස ඉදං මච්ඡරියං අපභිනො, අයං වුච්චති පුග්ගලො මච්ඡරී.

1. මකෙඛායනා මකෙඛායිතත්තං පි.මු.

2. ද්විතීය නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් 'කොධන' වේ ද යත්: එහි ක්‍රොධය කවරේ ද: යම් ක්‍රොධයෙක් කිසිමක් කිපුණු බවක් ද්වේෂයෙක් දුෂ්ඨ වීමක් දූෂිත බවක් විකෘතියක් විකෘත වීමක් විකෘත වූ බවක්, විරෝධයෙක් පුන-පුනා විරෝධයෙක් සැබ බවක්, වචනයා ගේ අසම්පූර්ණ බවක් චිත්තයා ගේ නො සතුටු බවක් වේ ද මේ ක්‍රොධය යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ ක්‍රොධය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද, මෙබඳු පුද්ගල 'කොධන' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උපනාහි' වේ ද යත්: එහි 'උපනාහය' කවරේ ද: පූර්වකාලය ක්‍රොධය යි, අපරකාලය 'උපනාහය' (බද්ධ වේරය) යි. යම් මෙබඳු බද්ධවේරයෙක් වේරබැඳීමක් බද්ධවේර වූ බවක්, ක්‍රොධය නඟා සිටුවීමක්, හිඳුවීමක් මොනවට හිඳුවීමක් සැසැඳීමක් ළඟු බැඳීමක් දැඩි කිරීමක් වේ ද, මේ 'උපනාහ' යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ උපනාහය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද, මේ පුද්ගල උපනාහි යැ යි කියනු ලැබේ.

2. කවර පුද්ගලයෙක් 'මක්ඛි' වේ ද යත්: එහි 'මක්ඛය' කවරේ ද: යම් ගුණමකුට ගුණ මැකීමක් ගුණමකු බවක් නිර්දයාවක් නිර්දය කමක් වේ ද මේ මක්ඛ යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ 'මක්ඛය' ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'මක්ඛි' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පලාසි' වේ ද යත්: එහි 'පලාසය' කවරේ ද: යම් සමවලායෙක් සමවලායෙහි පැවැත්මක් සමවලා පැවැතුම් ඇති බවක් සමවලා එළවීමක් විවාදයට කරුණක් යුගග්‍රාහයෙක් නො හැරීම්ක් වේ ද මේ 'පලාස' යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ පලාසය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'පලාසි' යැ යි කියනු ලැබේ.

3. කවර පුද්ගලයෙක් 'ඉස්සුකි' (රීෂ්ඨා ඇත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'රීෂ්ඨා' කවර යත්: අනුන් ගේ ලාභ සත්කාර ගරුකාර වන්දන මානන පූජනයන්හි යම් රීෂ්ඨාවක් රීෂ්ඨාවෙහි පැවැත්මක් රීෂ්ඨා පැවැතුම් ඇති බවක් දෙස්පාළ කිරීමක් දෙස් පාළ කිරීමේ පැවැත්මක් දෙස් පාළ කිරීමේ පැවැතුම් ඇති බවක් වේ ද මේ රීෂ්ඨා යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ රීෂ්ඨාව ප්‍රතීණ නො වූවා ද මේ පුද්ගල ඉස්සුකි යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'මච්ජරි' (මසුරු බව ඇත්තේ) වේ ද යත්: එහි මච්ජරිය (යනු) කවරේ ද: මාක්සය්‍යයෝ පස් දෙනෙකි - ආවාසමාත්සය්‍ය යැ, කුලමාත්සය්‍ය යැ, ලාභමාත්සය්‍ය යැ, වර්ණමාත්සය්‍ය යැ, ධර්ම-මාත්සය්‍ය යැ යි යම් මෙබඳු මසුරු බවක් මසුරු බැව්හි පැවැත්මක් මසුරු බැව්හි පැවැතුම් ඇති බවක් හැම සැපත් අයත් කොට ගැන්මක් තද මසුරු බවක් කටුක ලෙස සිත හකුළාලන බවක් දීමෙහි සිත් නො ගත් බවක් වේ ද මේ 'මච්ජරිය' යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ මච්ජරිය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'මච්ජරි' යැ යි කියනු ලැබේ.

4. කතමො ච පුග්ගලො සයො: තත්ත කතමං සායේය්‍යං: ඉධෙ කථෙවා පුග්ගලො සයො හොති පරිසයො, යං තත්ත සයං සද්ධතා සායේය්‍යං කක්ඛරතා කක්ඛරියං පරික්ඛන්තතා පරික්ඛන්තියං, ඉදං වුච්චති සායේය්‍යං. යස්ස පුග්ගලස්ස ඉදං සායේය්‍යං අප්පභීතං. අයං වුච්චති පුග්ගලො සයො.

කතමො ච පුග්ගලො මායාවී: තත්ත කතමා මායා: ඉධෙකථෙවා කායෙන දුට්ඨරිතං චරිණා වාචාය දුට්ඨරිතං චරිණා මනසා දුට්ඨරිතං චරිණා තස්ස පටිච්ඡාදනහෙතු පාපිකං ඉච්ඡං පඤ්ඤාති 'මා මං ජඤ්ඤා'ති ඉච්ඡති, 'මා මං ජඤ්ඤා'ති සංකප්පෙති, 'මා මං ජඤ්ඤා'ති වාචං භාසති, මා මං ජඤ්ඤා'ති කායෙන පරක්කමති, යා එව රූපා මායා මායාවීතා අච්චසරා වක්ඛනා නිකති හිකිරණං පරිහරණං ගුහනා පරිගුහනා ඡාදනා පරිඡාදනා අනුක්ඛානීකමමං අනාවීකමමං වොච්ඡාදනා පාපකිරියා, අයං වුච්චති මායා. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං මායා අප්පභීණා, අයං වුච්චති පුග්ගලො මායාවී.

5. කතමො ච පුග්ගලො අභිරිකො: තත්ත කතමං අභිරිකං: යං න භිරියති භිරිසිකබ්බෙන, න භිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති අභිරිකං, ඉමීනා අභිරිකෙන සමන්තාගතො පුග්ගලො අභිරිකො.

කතමො ච පුග්ගලො අනොක්ඛප්පි: තත්ත කතමං අනොක්ඛප්පං: යං න ඔක්ඛප්පති ඔක්ඛප්පිකබ්බෙන, න ඔක්ඛප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති අනොක්ඛප්පං, ඉමීනා අනොක්ඛප්පෙන සමන්තාගතො පුග්ගලො අනොක්ඛප්පි.

6. කතමො ච පුග්ගලො දුබ්බවො: තත්ත කතමා දෙවචස්සතා: සහධම්මෙකෙ වුට්ඨමානෙ දෙවචස්සායං දෙවචස්සියං දෙවචස්සතා විපට්ඨකුලගාහිතා විපට්ඨනිකයානතා අනාදරියං අනාදරියතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා. අයං වුච්චති දෙවචස්සතා, තාය සමන්තාගතො පුග්ගලො දුබ්බවො.

4. කවර පුද්ගලයෙක් සය (කෙරාටික) වේ ද යත්: එහි 'සය' බව කවරේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කෙරාටිකයෙක් අතීතය කෙරාටිකයෙක් වෙයි. එහි යම් කපටයක් සයතාවක් කෙරාටික බවක් කර්තෘතාවක් රථ බවක් තරයේ සිටුවන ලද්දක් වැනි බවක් වේ ද මේ සාධේයා යැයි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයෙක් හු ගේ මේ සාධේයාය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද, මේ පුද්ගල 'සය' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'මායාව' (මායා ඇත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'මායාව' කවර යත්: මෙලොව එකෙක් කයින් දුසිරිතෙහි හැසිර වචනයෙන් දුසිරිතෙහි හැසිර සිතින් දුසිරිතෙහි හැසිර එය වසාලනු පිණිස ලාමක අපේක්ෂාවක් පිහිටුවයි. මා (පට්ටක ලෙස) නො දනිමි යි අපේක්ෂා කරයි. 'මා නො දනිමි' යි සලකයි. මා නො දනිමි' යි වචන කියයි. 'මා නො දනිමි' යි කයින් වැයම කරයි. මෙබඳු වූ යම් මායාවක් මායා ඇති බවක් වරද ඉක්මවා යෑමෙන් වක්‍රතයක් නිකෘතියක් හිකිරණයක් බැහැර කිරීමක් සැඟවීමක් හාත්පසින් සැඟවීමක් වැසීමක් හාත්පසින් වැසීමක් එළිදරව් නො කිරීමක් රහස්කමක් පවතම් වසාලන බවක් පවතමක් වේ ද, මේ 'මායා' යැයි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයෙක් හු ගේ මේ මායාව ප්‍රතීණ නො වූවා ද මේ පුද්ගල 'මායාව' යැයි කියනු ලැබේ.

5. කවර පුද්ගලයෙක් 'අහිරික' වේ ද යත්: එහි අහිරිකය කවරේ ද: 'ලජ්ජා විය යුත්තෙන්' ලජ්ජා නො වේ' යන යමක් වේ ද, 'ලාමක වූ අකුශල ධර්මන්ට පැමිණීමෙන්' ලජ්ජා නො වේ' යන යමක් වේ ද මේ 'අහිරික' යැයි කියනු ලැබෙයි. මේ අහිරිකයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල 'අහිරික' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අනොත්තප්පි' නම් වේ ද යත්: එහි 'අනපත්‍රපා' කවර යත්: 'පාපහීරූතායෙන් නො තැවේ' යන යමක් ඇද්ද 'ලාමක වූ අකුශලධර්මයන්ට පැමිණීමෙන් නො තැවේ' යන යමක් ඇද්ද, මේ අනපත්‍රපා යැයි කියනු ලැබෙයි. මේ අනපත්‍රපායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල 'අනොත්තප්පි' නම් වේ.

කතමො ච පුග්ගලො පාපමිත්තො: තත්ත්ව කතමා පාපමිත්තා: යෙ තෙ පුග්ගලා අසසභා දුස්සීලා අපසසුතා මච්ඡරිතො දුප්පඤ්ඤා, යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සම්භජනා භක්ති සම්භක්ති තංසමපට්ඨිතතා, අයං චූළචනී පාපමිත්තතා, ඉමාය පාපමිත්තතාය සමන්තාගතො පුග්ගලො පාපමිත්තො.

7. කතමො ච පුග්ගලො ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරො: තත්ත්ව කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරතා: ඉධෙකච්චො චක්ඛුතා රූපං දිස්වා ගිමිත්තග්ගාභී හොති අනුබ්‍යඤ්ඤානග්ගාභී, යඤ්චාධිකරණමෙතං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අඤ්චාසසවේයුං තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙත සංවරං ආපජ්ජති. යොතෙන සද්ධං සුඤ්ඤා -පෙ-සානෙන ගඤ්චං සාධිතං- ජීව්හාය රසං සාධිතං-කායෙන ථොට්ඨධ්මං ජුස්සිතං- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය ගිමිත්තග්ගාභී හොති අනුබ්‍යඤ්ඤානග්ගාභී, යඤ්චාධිකරණමෙතං මනික්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං, අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අඤ්චාසසවේයුං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති මනික්ද්‍රියං, මනික්ද්‍රියෙත සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්තං ඉන්ද්‍රියානං අගුහ්‍ය අගොපනා අනාරක්ඛා අසංවරො. අයං චූළචනී ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරතා, ඉමාය ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරතාය සමන්තාගතො පුග්ගලො ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරො.

කතමො ච පුග්ගලො භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤා: තත්ත්ව කතමා භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤාතා: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො අපට්ඨසිඤ්ඤා අයොනිසො ආහාරං ආහාරෙති, ද්වය මදය මණ්ඩනාය විභුසනාය යා තත්ත්ව අසනතුට්ඨිතා අමහ්‍යඤ්ඤාතා අපට්ඨසිඤ්ඤා භොජනෙ, අය චූළචනී භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤාතා, ඉමාය භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤාතාය සමන්තාගතො පුග්ගලො භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤා.

6. කවර පුද්ගලයෙක් දුබ්බව වේ ද යත්: එහි දුර්වච්ඡක බව කවරේ ද: ශික්ෂාපදය කියනු ලබන කල්හි දුර්වච්ඡක බවක් දුර්වච කමක් නො පිළිගැන්විය හැකි බවක් ප්‍රතිපක්ෂය ගන්නා බවක් විපක්ෂයෙහි මධුරත්වයක් අනාදරබවක් අනාදර ආකාරයක් අගෞරව බවක් නිරාශ්‍රය බවක් වේ ද, මේ දුර්වච බව යැ යි කියනු ලැබේ. එයින් යුක්ත වූ පුද්ගල දුර්වච නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පාපමිත්‍රයන් ඇත්තේ' වේ ද යත්: එහි පාපමිත්‍ර බව කවරේ ද: යම් ඒ පුද්ගල කෙනෙක් ශ්‍රද්ධා රහිත වූවාහු දුශ්ශීලවූවාහු අල්පශ්‍රාත වූවාහු මසුරු වූවාහු නුවණ නැතියාහු වෙත් ද, ඔවුන් ගේ යම් සෙවනයක් බලවත් සේවනයක් භාත්පයින් සේවනයක් භජනයක් දැඩි භජනයක් භක්තියක් දෘඪභක්තියක් ඔවුනට නැවුණු බවක් වේ ද, මේ පාපමිත්‍රබව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ පාපමිත්‍රකායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල පාපමිත්‍රයන් ඇත්තේ යි.

7. කවර පුද්ගලයෙක් ඉන්ද්‍රියයන්හි නො පියන ලද දෙය ඇත්තේ ද යත්: එහි ඉන්ද්‍රියයන්හි නො පියන ලද දෙය ඇති බව කවරේ ද, මෙලොව එකෙක් ඇසින් රූපයක් දක හිමිති ගන්නේ අනුවාසැප්පන ගන්නේ වෙයි. යම් භෙයකින් වක්ෂුරිත්තිය සංවරණය නො කොට වාස කරන්නාවූ මොහු අභිද්‍යා-දොරමනස්සා සංඛ්‍යාත ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ලුහු බඳනාහු ද, ඒ වක්ෂුරිත්තියා ගේ සංවරය පිණිස නො පිළිපදියි. වක්ෂුරිත්තිය ය නො රකියයි. වක්ෂුරිත්තියෙහි සංවරයට නො පැමිණේ. කනින් ශබ්දයක් අසා- නැහැයෙන් ගඳක් අසා- දිවින් රසයක් විඳ- කයින් පහසක් පැහැස- මනසින් ධර්මාලම්බනයක් දැන නිමිති ගන්නේ අනුවාසැප්පන ගන්නේ වෙයි. යම් භෙයකින් මනින්ද්‍රිය සංවරණය නො කොට වසන්නාවූ මොහු අභිද්‍යා යැ දෙමනස්ස යැ යි කියන ලද ලාමක වූ අකුශල ධර්මයෝ ලුහු බඳනාහු ද ඒ මනින්ද්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස නො පිළිපදියි. මනින්ද්‍රියය නො රකියයි. මනින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට නො පැමිණේ. මේ ඉන්ද්‍රියයන් සඳහා ගේ යම් අභුක්තියක් නො රැක්මෙන් ආරක්ෂා රහිත බවක් අසංවරයෙක් වේ ද, මේ ඉන්ද්‍රියයන්හි නොපියු දෙය ඇති බව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ ඉන්ද්‍රියයන්හි නො වැසු දෙය ඇති බැවින් සමන්වාගත වූ පුද්ගල ඉන්ද්‍රියයන්හි 'අභුක්තද්වාර' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් වැළඳීමෙහි පමණ නො දන්නේ ද යත්: එහි වැළඳීමෙහි පමණ නො දන්නා බව කවරේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නො විමසා නුනුවණින් ක්‍රීඩා පිණිස මද පිණිස මණ්ඩනය පිණිස අලංකාරය පිණිස අහර වළඳයි. ඒ නො විමසා වැළඳීමෙහි යම් නො සතුටු බවක් පමණ නො දන්නා බවක් භොජනයෙහි ප්‍රත්‍යවේක්ෂා රහිත බවක් වේ ද, මේ වැළඳීමෙහි පමණ නො දන්නා බව යි කියනු ලැබේ. මේ භොජනයෙහි පමණ නො දන්නා බැවින් සමන්විත වූ පුද්ගල භොජනයෙහි පමණ නො දන්නේ යි.

8. කතමො ච පුග්ගලො මුට්ඨස්සති: තත් කතමා මුට්ඨසච්චං: යා අසති අනනුස්සති අපථස්සති අස්සති අසරණතා අධාරණතා පිලාපනතා පමමුස්සනතා. ඉදං චුට්ඨති මුට්ඨසච්චං, ඉමිනා මුට්ඨසච්චෙන සමන්තාගතො පුග්ගලො මුට්ඨස්සති.

කතමො ච පුග්ගලො අසමපජානො: තත් කතමං අසමපජඤ්ඤං: යං අඤ්ඤානං අදසසනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසමෙධොධො අපථවිච්චො අසඤ්ඤාහනා අපරියොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්ච-වෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකමමං දුමමඤ්ඤං බාලාං අසමපජඤ්ඤං මොහො පමොහො සමෙමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජා-නුසයො අවිජ්ජාපරිපූර්ණානං අවිජ්ජාලබ්ඪි මොහො අකුසලමූලං, ඉදං චුට්ඨති අසමපජඤ්ඤං. ඉමිනා අසමපජඤ්ඤාන සමන්තාගතො පුග්ගලො අසමපජානො.

9. කතමො ච පුග්ගලො සීලවිපකෙතා: තත් කතමා සීලවිපකති කායිකො වීතික්කමො වාචසිකො වීතික්කමො කායිකවාචසිකො වීතික්කමො, අයං චුට්ඨති සීලවිපකති, සබ්බමිසි දුස්සීලාං සීලවිපකති. ඉමාය සීලවිපකතියා සමන්තාගතො පුග්ගලො සීලවිපකෙතා.

කතමො ච පුග්ගලො දිට්ඨිවිපකෙතා: තත් කතමා දිට්ඨිවිපකති: තත්ථි දිත්තං නත්ථි දිට්ඨි නත්ථි හුතං නත්ථි සුකට්ඨකකටානං¹ කමානං එලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණව්‍යාභමණා සමමග්ගතා සමමා පටිපත්තා යෙ ඉමිඤ්ඤ ලොකං පරඤ්ඤ ලොකං සයං අභිඤ්ඤ සජ්ජිකත්වා පච්චෙදෙනති යා එවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිපුක්කායිකං දිට්ඨිවිපථජිතං දිට්ඨිසංයොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරමායො කුමමග්ගො මිථ්‍යාපරො මිථ්‍යන්තං තිල්‍යයතනං විපරියෙසගාහො. අයං චුට්ඨති දිට්ඨිවිපකති, සබ්බාපි මිථ්‍යාදිට්ඨි දිට්ඨිවිපකති, ඉමාය දිට්ඨිවිපකතියා සමන්තාගතො පුග්ගලො දිට්ඨිවිපකෙතා.

1. සුග්ග පුක්කානං-සිමු

8. කවර පුද්ගලයෙක් මුළා සිහි ඇත්තේ ද යත්: මුළා සිහි ඇති බව කවරේ ද: යම් නො සිහියක් නො මෙනෙහි වීමක් නැවත සිහි නොවීමක් අස්මානියක් සිහි නො කරන අයුරක් නො දරන බවක් (අරමුණෙහි) ඉල්පෙන බවක් මුළා වන බවක් වේ ද, මේ 'මුළාසිහි' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ මුළාසිහියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'මුට්ඨස්සති' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අසම්පජාන' වේ ද යත්: එහි 'අසම්පජාන' බව කවරේ ද: යම් නො දැනීමක් නො දැකීමක් නො වැටහීමක් අනන්‍ය-බොධයෙක් අසම්බෝධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් නො වැදගැන්මෙන් නො බැස ගැන්මෙන් සමුව නො දැකීමක් ධර්මස්වභාවය නො දැකීමක් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කිරීමක් ප්‍රඥා රහිත බවක් බාල බවක් සමාක් ප්‍රඥ රහිත බවක් මුළාවක් බලවත් මුළාවක් සම්මොහයෙක් අවිද්‍යාවක් අවිද්‍යාස-යෙක් අවිද්‍යායොගයෙක් අවිද්‍යානුශයෙක් අවිද්‍යාවගේ නැඟීමක් අවිද්‍යා-පලිසයෙක් මොහ සංඛ්‍යාත අකුශල මූලයෙක් වේ ද මේ 'අසම්පජාන' බව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ අසම්පජාන බැවින් යුක්ත වූ පුද්ගල 'අසම්පජාන' නම් වේ.

9. කවර පුද්ගලයෙක් 'සිලවිපත්ත' වේද යත්: එහි 'සිල විපත්තිය' කවර යත්: කය පිළිබඳ වැරදි හැසිරීම යැ වචනය පිළිබඳ වැරදි හැසිරීම යැ කය පිළිබඳ වූත් වචනය පිළිබඳ වූත් වැරදි හැසිරීම යැ යන යමක් ඇද්ද, මේ සිල විපත්තිය' යි කියනු ලැබේ. සියලු ම දුසිල් බව සිලවිපත්ති නම්. සිලවිපත්තියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'සිලවිපත්ත' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දිට්ඨිවිපත්ත' වේ ද යත්: එහි 'දිට්ඨිවිපත්තිය' කවර යත්: 'දුන්දෙයෙහි විපාක නැත, යාගවශයෙන් දුන් දෙයෙහි විපාක නැත, වෙනට පමුණුවා පුදන ලද්දෙහි විපාක නැත, සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵලයක් විපාකයක් නැත. මෙලොව නැත, පරලොව නැත, මව නැත, පියා නැත, ඕපජාතික සත්වයෝ නැත, යම් කෙනෙක් මෙලොවත් පරලොව ත් කුමු වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කෙරෙත් නම් එබඳු වූ සුමභට බට සුපිළිපත් මහණ බමුණෝ ලොව නැති' යන මෙබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයක් දෘෂ්ටිගතනයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් දෘෂ්ටි නැමැති විෂකටුවක් දෘෂ්ටිකම්පනයක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයක් ග්‍රාහ-යෙක් පිහිටා සිටීමෙන් පිවිස ගැන්මෙන් පරාමර්ශයෙක් කුත්සිතමාර්ශයෙක් වැරදිමඟක් වැරදි බවක් තීර්ථායතනයක් විපයාසග්‍රහණයෙක් වේ ද, මේ 'දිට්ඨිවිපත්ති' යැ යි කියනු ලැබේ. සියලු ම මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය 'දෘෂ්ටි-විපත්ති' යැ, මේ දිට්ඨිවිපත්තියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල 'දිට්ඨිවිපත්ත' නම් වේ.

10. කතමො ච පුග්ගලො අරුකිත්තසංඤ්ඤාපතො: යස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤාරම්භාගියානි සංයොජනානි අපහිනානි. අයං චූචචති පුග්ගලො අරුකිත්තසංඤ්ඤාපතො.

කතමො ච පුග්ගලො බහිධා සංඤ්ඤාපතො: යස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්චුබ්භිකාගියානි සංයොජනානි අපහිනානි. අයං චූචචති පුග්ගලො බහිධාසංඤ්ඤාපතො.

11. කතමො ච පුග්ගලො අකෙකාධනො: තස්ස කතමො කොධො: යො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතණං, දෙසො දුසසනා දුසසිතණං, ව්‍යාපනති ව්‍යාපජනා ව්‍යාපජ්ජිතණං, වීරොධො පටිවීරොධො චණ්ඩිකණං, අසුරොපො අනත්තමනනා චිත්තසස, අයං චූචචති කොධො. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං කොධො පහිනො, අයං චූචචති පුග්ගලො අකෙකාධනො.

කතමො ච පුග්ගලො අනුපනාභී: තස්ස කතමො උපනාභො: පුබ්බකාලං කොධො අපරකාලං උපනාභො, යො ඵ්චිරුපො උපනාභො උපනාභනා උපනාසතිතණං අට්ඨපනා යපනා සණ්ඨපනා අනුසං-යඤනා අනුසංඛන්ධනා දළභීකම්මං කොධසස, අයං චූචචති උපනාභො. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං උපනාභො පහිනො, අයං චූචචති පුග්ගලො අනුපනාභී.

12. කතමො ච පුග්ගලො අමකථී: තස්ස කතමො මකෙඛා: යො මකෙඛා මකෙඛායනා මකෙඛා කිච්චුරියං කිච්චුරියකම්මං, අයං චූචචති මකෙඛා. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං මකෙඛා පහිනො, අයං චූචචති පුග්ගලො අමකථී.

කතමො ච පුග්ගලො අපලායී: තස්ස කතමො පලායො: යො පලායො පලායායනා පලායායිතණං පලායාභාරො වීවාදධානං යුග්ගන්තාභො අපට්ඨිතිසංගො, අයං චූචචති පලායො. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං පලායො පහිනො, අයං චූචචති පුග්ගලො අපලායී.

10. කවර පුද්ගලයෙක් 'අර්ඛත්ත සංයොජන' ඇත්තේ වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකු හේ මරම්භාගීය සංයොජනයෝ පස් දෙන ප්‍රභීණ නො වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'අර්ඛත්තසංයොජන' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'බහිද්ධා සංයොජන' ඇත්තේ වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකු හේ 'උද්ධම්භාගීය සංයොජනයෝ පස්දෙන ප්‍රභීණ නො වූවාහු ද, මේ පුද්ගල තෙමේ බහිද්ධාසංයොජන ඇත්තේ යි කියනු ලැබේ.

11. කවර පුද්ගලයෙක් 'අක්කොධන' වේ ද යත්: එහි ක්‍රොධය කවරේ ද: යම් ක්‍රොධයෙක් කිපීමෙන් කිපුණු බවෙන්, ද්වේෂයෙන් දූෂණයෙන් දූෂිත බවෙන් (චිත්තයාගේ විරුද්ධ බවට) පෙරළී මෙන් පෙරළුණු අයුරෙන් පෙරළුණු බවෙන් විරෝධයෙන් පුනපුනා විරෝධයෙන් සැඩ බවෙන්, වචනයාගේ අභමසුර්ණතාවක් චිත්තයා ගේ නො සතුටු බවෙන් වේ ද, මේ ක්‍රොධයැයි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයකු හේ මේ ක්‍රොධය ප්‍රභීණ වූයේ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අක්කොධන' යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අනුපනාහී' (බද්ධවෙර නැත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'උපනාහය' කවරේ ද: පූර්වකාලය 'ක්‍රොධය' යි, අපරකාලය උපනාහය' යි. මෙබඳු වූ යම් උපනාහයෙක් බද්ධවෙරයෙක් වෙර බැඳී බවක් (ක්‍රොධයාගේ) ආදිකොට තිබීමෙන් තබන ආකාරයෙන් සැදීමෙන් (ක්‍රෝධයාගේ) සැසැදීමෙන් උ බැඳීමෙන් දඩ් කිරීමෙන් වේ ද, මේ 'උපනාහ' යැයි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයකු හේ මේ උපනාහය ප්‍රභීණ වූයේ ද, මේ පුද්ගල 'අනුපනාහී' යැ යි කියනු ලැබේ.

12. කවර පුද්ගලයෙක් 'අමක්ඛි' (ගුණමතු නො වූයේ) වේ ද යත්: එහි 'මක්ඛය' කවරේ ද: යම් ගුණමතුවෙන් ගුණමකන අයුරෙන් ගුණ-මකන බවක් නිර්දයබවෙන් නිර්දය කමෙන් වේ ද, මේ 'මක්ඛ' යැ යි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයකු හේ මේ මක්ඛය (මතුගුණය) ප්‍රභීණ වූයේ ද මේ පුද්ගල තෙමේ 'අමක්ඛි' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අපලාසි' (යුගග්‍රාහ නැත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'පලාසය' කවරේ ද: යම් යුගග්‍රාහයෙක් සමවලායෙහි පැවැත්මෙන්, සමවලා පැවැතීම ඇති බවෙන්, සමවලා එළැවීමෙන්, විවාදයට කරුණක් යුගග්‍රාහයෙක් නො හැරවීමෙන් වේ ද, මේ 'පලාස' යැ යි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයකු හේ මේ පලාසය ප්‍රභීණ වූයේ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අපලාසි' යැ යි කියනු ලැබේ.

13. කතමො ච පුග්ගලො අනිසසුකි: තත් කතමා ඉසා: යා පරලාභසකකාර ගරුකාර මානන විඤ්ඤා පූජනාසු ඉසා ඉසායනා ඉසායිතතා, උසුයා උසුයනා උසුයිතතා, අයං වුවච්ඡි ඉසා. යසා පුග්ගලසා අයං ඉසා පභීනා, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අනිසසුකි.

කතමො ච පුග්ගලො අමච්ඡරී: තත් කතමං මච්ඡරියං: පඤ්ඤාමච්ඡරී-යානි - ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං. යං ඵවරුපං මච්ඡරං¹ මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතතා, චෙට්ඨිකා කදරියං කට්ඨකඤ්චුකතා අග්ගභිතතා විතතසා, ඉදං වුවච්ඡි මච්ඡරියං. යසා පුග්ගලසා ඉදං මච්ඡරියං පභීනං, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අමච්ඡරී.

14. කතමො ච පුග්ගලො අසඨො: තත් කතමං සාඨෙය්‍යං: ඉධෙ-කච්චො පුග්ගලො සඨො හොති පරිසඨො, යං තත් සඨං සඨතා සාඨෙය්‍යං කකකරතා කකකරියං පරිකකතතා පරිකකතියං, ඉදං වුවච්ඡි සාඨෙය්‍යං. යසා පුග්ගලසා ඉදං සාඨෙය්‍යං පභීනං, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අසඨො.

කතමො ච පුග්ගලො අමායාවී: තත් කතමා මායා: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො කායෙන දුට්ඨරිතං වරිත්ථා වාචාය දුට්ඨං වරිත්ථා මනසා දුට්ඨරිතං වරිත්ථා, තසා පටිච්ඡාදනභෙතු පාපිකං ඉච්ඡං පණ්දහති, 'මා මං ජඤ්ඤ'ති ඉච්ඡති මා 'මං ජඤ්ඤ'ති සබ්බසොති 'මා මං ජඤ්ඤ'ති වාචං භාසති, 'මා මං ජඤ්ඤ'ති කායෙන පරකකමති, යා ඵවරුපා මායා මායාවිතා අවටසරා වඤ්ඤානා නිකති භිකිරණා පරිහරණා ගුහණා පරිගහනා ඡාදනා පරිඡාදනා අනුක්‍රාන්තිකමමං අනාවිකමමං චොච්ඡාදනා පාපකිරියා, අයං වුවච්ඡි මායා. යසා පුග්ගලසා අයං මායා පභීනා, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අමායාවී.

1. මච්ඡරියං—ම.ඡ ස-

13. කවර පුද්ගලයෙක් 'අනිස්සකී' නම් වේ ද යත්: එහි 'ඉස්සා' යනු කවර යත්: අනුන් ගේ ලාභ සත්කාර ගරුකාර මානන වන්දන පූජන යන මෙහි යම් ඊෂ්ඨාවක් ඊෂ්ඨාවෙහි පැවැත්මෙන් ඊෂ්ඨා පැවැතුම් ඇති බවෙන් දෙස් පහළ කිරීමෙන් දෙස් පාළකිරීමේ පැවැත්මෙන් දෙස් පාළ කිරීමේ පැවැතුම් ඇති බවෙන් වේ ද, මේ 'ඉස්සා' යැයි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයෙක්ගේ මේ ඊෂ්ඨාව ප්‍රභීණ වූයේ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අනිස්සකී' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අමච්ඡරි' (නොමසුරු) වේ ද යත්: එහි 'මච්ඡරිය' කවර යත්: මාත්ස්‍යයෝ පස් දෙනෙක - ආවාස මාත්ස්‍යයා යැ, කුල-මාත්ස්‍යයා යැ, ලාභමාත්ස්‍යයා යැ, වර්ණමාත්ස්‍යයා යැ, ධර්මමාත්ස්‍යයා යි. මේ බඳු වූ යම් මාත්ස්‍යයෙක මසුරු අයුරක් මසුරු වන බවක් සම්පත් සහවන බවක් දැඩි මසුරු බවක් කටුකතාවක් සිත් නො ගන්නා බවක් වේ ද, මේ 'මච්ඡරිය' යැයි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයෙක්ගේ මේ 'මච්ඡරිය' ය ප්‍රභීණ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අමච්ඡරි' යැයි කියනු ලැබේ.

14. කවර පුද්ගලයෙක් 'අසය' (කෙරුවක නොවූයේ) වේ ද යත්: එහි 'සය' බව කවරේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කෙරුවකයෙක් භාත්පසින් කෙරුවකයෙක් වෙයි. එහි යම් කපටයක් සයතාවක් කෙරුවක භාවයක් කර්තෘත්වයක් රථ බවක් වේ ද, මේ 'සය' බව යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයෙක්ගේ මේ සය බව ප්‍රභීණ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අසය' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අමායාචී' (මායා නැත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'මායාව' කවර යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කයින් දුසිරින් කෙට වචනයෙන් දුසිරින් කොට සිතින් දුසිරින් කොට එය වසාලනු පිණිස ලාමක ඉවසාවක් පිහිටුවයි. 'මා (පට්ටකු කොට) නහමක් දනිව' යි කැමැති වෙයි. 'මා නහමක් දනිව' යි සලකයි. 'නහමක් දනිව' යි තෙසුල් බෙතෙයි. මා නහමක් දනිව, යි කයින් වැයම් කරයි. මෙබඳු වූ යම් මායාවක් මායා ඇති බවක් ඉක්ම යෑමෙන් වඤ්චනයක් නිකෘතියක් තිකිරණයක් බැහැර ලීමෙන් සැහවීමෙන් භාත්පසින් සැහවීමෙන් වැසීමෙන් භාත්පසින් වැසීමෙන් එළිදරව් නො කිරීමෙන් ප්‍රකට නො කිරීමෙන් මොනවට වැසීමෙන් වේ ද, මේ 'මායා' යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයෙක්ගේ මේ මායාව ප්‍රභීණ වූවා ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අමායාචී' යැයි කියනු ලැබේ.

15. කතමො ව පුග්ගලො හිරිමා: තස්ස කතමා හිරි: යා හිරි හිරියති හිරිසිතධෙවන, හිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තිං, අයං වුවති හිරි, ඉමාය හිරියා සමන්තාගතො පුග්ගලො හිරිමා.

කතමො ව පුග්ගලො ඔක්කපි: තස්ස කතමං ඔක්කපං: යං ඔක්කපති ඔක්කපිතධෙවන, ඔක්කපති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තිං, ඉදං වුවති ඔක්කපං. ඉතීනා ඔක්කපෙන සමකකාගතො පුග්ගලො ඔක්කපි.

16. කතමො ව පුග්ගලො සුවවො: තස්ස කතමා සොවවසානා: සහධම්මකෙ වුවවමානෙ සොවවසායං සොවවසායං සොවවසානා අවිසව්කුලගාහිතා අවිපච්චිකසාතතා සගාරාචතා සප්පතිසාවතා, අයං වුවති සොවවසානා. ඉමාය සොවවසානාය සමන්තාගතො පුග්ගලො සුවවො.

කතමො ව පුග්ගලො කල්‍යාණමිත්තො: තස්ස කතමා කල්‍යාණ-මිත්තා: යෙ තෙ පුග්ගලා සද්ධා සීලවනො ඛුද්ධසා පක්‍ෂ්‍යවනො වාගවනො යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සමාජනා භතති සමාජති තංසමප්පිකතා, අයං වුවති කල්‍යාණමිත්තො. ඉමාය කල්‍යාණමිත්තාය සමන්තාගතො පුග්ගලො කල්‍යාණමිත්තො.

17. කතමො ව පුග්ගලො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරො: තස්ස කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරතා: ඉධෙකවෙදා චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී භොති නානුබ්‍යඤ්ඤාග්ගාහී යත්ථාධිකරණමෙන චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනසා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනාසවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්ධං සුත්වා—සාතෙන ගතං සාධිත්වා—ඵට්ඨාය රසං සාධිත්වා—කායෙන ථොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා—මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී භොති නානුබ්‍යඤ්ඤාග්ගාහී යත්ථාධිකරණමෙන මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනසා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනාසවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්තං ඉන්ද්‍රියානං ගුහ්‍යං ගොපනා ආරක්ඛා සංවරො, අයං වුවති ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරතා. ඉමාය ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරතාය සමන්තාගතො පුග්ගලො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරො.

15. කවර පුද්ගලයෙක් 'හිරි ඇත්තේ' ද යත්: එහි 'හිරි' යනු කවර යත්: යමක් ලජ්ජා ව ද, ලජ්ජා විය යුත්තෙන් ලජ්ජා වෙද, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන්ට පැමිණීමෙන් ලජ්ජා වෙද, මේ 'හිරි' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ හිරියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'හිරි ඇත්තේ' යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ඔතප් ඇත්තේ' ද යත්: එහි 'ඔතප්' යනු කවරේ ද: යම් විත්තාංගයක් තැවිය යුත්තෙන් තැවෙ ද, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන්ට පැමිණීමෙන් තැවෙ ද, මේ ඔතප් යැ යි කියනු ලැබේ. මේ අපත්‍රපායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'ඔතප් ඇත්තේ' යි.

16. කවර පුද්ගලයෙක් 'සුවව' වෙ ද යත්: එහි 'සුවව' බව කවරේ ද: ශික්ෂාපදය කියන කල්හි සුවව බවෙක් සුවවකමෙක් විපක්ෂය නො ගන්නා බවෙක් විපක්ෂය මිහිරි නො වීමෙක් ගෞරව සහිත බවෙක් සාමාන්‍ය බවෙක් වෙ ද මේ 'සුවව' බව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ සුවව බැවින් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'සුවව' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'කල්‍යාණමිත්‍ර' වෙ ද යත්: එහි 'කල්‍යාණ මිත්‍ර' බව කවරේ ද: යම් ඒ පුද්ගල කෙනෙක් ශ්‍රද්ධා ඇත්තාහු ද සිල්වත්තු ද බ්‍රහ්මචරයෝ ද න්‍යාගවත්තු ද ප්‍රඥා ඇත්තාහු ද ඔවුන්ගේ යම් සෙවනයෙක් ආශ්‍රයෙක් සමාශ්‍රයෙක් භජනයෙක් දෘඪභජනයෙක් භක්තියක් දෘඪභක්තියක් ඔවුනට නැමුණු බවෙක් වෙ ද, මේ 'කල්‍යාණ මිත්‍ර' බව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ කල්‍යාණමිත්‍ර බැවින් සමන්වාගත පුද්ගල තෙමේ 'කල්‍යාණමිත්‍ර' නම් වේ.

17. කවර පුද්ගලයෙක් 'ඉන්ද්‍රියයන්හි වසන ලද දෙර ඇත්තේ' ද යත්: එහි 'ඉන්ද්‍රියයන්හි වසන ලද දෙර ඇති බව' කවරේ ද: මෙලොව එකෙක් ඇසින් රූපයක් දූක නිමිතිගන්නේ නො වෙයි, අනුවාසැප්පන ගන්නේ නො වෙයි, යම් භෙයකින් මේ වක්ෂුරින්ද්‍රියය සංවරණය නො කොට වසන්නාහු අභිධ්‍යා දොර්මනස්‍ය යන ලාමක වූ අකුශල ධර්මයෝ ලුහු බඳනාහු ද ඒ වක්ෂුරින්ද්‍රියයා ගේ සංවරය පිණිස පිළිපදියි, වක්ෂුරින් ද්‍රියය රකියි, වක්ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. කණින් ශබ්දයක් අසා- නැහැයෙන් ගඳක් අසා-දිව්‍ය රසයක් විඳ-කයින් පහසක් විඳ-මනසින් ධර්මාරම්මණයක් දැන නිමිතිගන්නේ නො වෙයි, අනුවාසැප්පන ගන්නේ නො වෙයි යම් භෙයකින් මනින්ද්‍රියය අසංවෘත ව වසන්නා වූ මොහු අභිධ්‍යා දොර්මනස්‍ය යන ලාමක වූ අකුශල ධර්මයෝ ලුහුබඳනාහු නම් ඒ මනින්ද්‍රියයා ගේ සංවරය පිණිස පිළිපදියි, මනින්ද්‍රියය රකියි, මනින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණේ. මේ ඉඳුරන් සදෙනා ගේ යම් ගුත්තියක් ගොපනයක් ආරක්ෂාවක් සංවරයක් වෙ ද, මේ 'ඉඳුරන්හි වසන ලද දෙර ඇති බව' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ ඉඳුරන්හි වසන ලද දෙර ඇති බැවින් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'ඉන්ද්‍රියයන්හි ගුප්තද්වාර' නම් වේ.

කතමො ච පුග්ගලො භොජනෙ මත්තඤ්ඤා: තත් කතමා භොජනෙ මත්තඤ්ඤානා: ඉධෙකවේවා පුග්ගලො පටිසංඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති නෙව ද්වයා න මද්දයා න මණ්ඩනායා න විභුසනායා යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ධීතියා යාපනායා විනිසුපරතියා බ්‍රහ්මවරියා— නුග්ගහාය, ඉති පුරාණඤ්ඤා වෙදනං පටිභංඛාමී, නවඤ්ඤා වෙදනං න උප්පාදෙකාමී, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුචිභාරො වා'ති යා තත් සන්තුට්ඨිතා මත්තඤ්ඤානා පටිසංඛා භොජනෙ, අයං චූච්චති භොජනෙ මත්තඤ්ඤානා. ඉමාය භොජනෙ මත්තඤ්ඤානාය සමන්තාගතො පුග්ගලො භොජනෙ මත්තඤ්ඤා.

18. කතමො ච පුග්ගලො උපට්ඨිතස්සී: තත් කතමා සතී: යා සතී අනුසතී පටිස්සති සතී සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමච්ඡික්කතතා සතී සතින්ද්‍රියං සතී බලං සමමාසතී. අයං චූච්චති සතී. ඉමාය සතියා සමන්තාගතො පුග්ගලො උපට්ඨිතස්සී.

කතමො ච පුග්ගලො සමපජානො: තත් කතමං සමපජඤ්ඤං: යා පඤ්ඤා පජානනා වීචයො පටිචයො ධම්මවීචයො සලලකිනා උපලකිනා පච්චුපලකිනා පණ්ඩිතං කොසලලං නෙපුඤ්ඤං වේගව්‍යා විනතා උපපටිකිනා භූරි මෙධා පරිනායිකා විපක්කනා සමපජඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤිත්තියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඛ්‍යාසො පඤ්ඤාපජේජානො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවීචයො සමමාදිට්ඨි, ඉදං චූච්චති සමපජඤ්ඤං. ඉමීනා සමපජඤ්ඤාන සමන්තාගතො පුග්ගලො සමපජානො.

19. කතමො ච පුග්ගලො සීලසමපනො: තත් කතමා සීලසමපද: කායිකො අවිතික්කමො වාචයිකො අවිතික්කමො කායිකවාචයිකො අවිතික්කමො, අයං චූච්චති සීලසමපද, සබ්බො'පි සීලසංවරො සීලසමපද. ඉමාය සීලසමපදාය සමන්තාගතො පුග්ගලො සීලසමපනො.

කවර පුද්ගලයෙක් වැළඳීමෙහි පමණ දන්නේ' වේ ද යත්: එහි 'වැළඳීමෙහි පමණ දන්නා බව' කවරේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කොට නුවණින් අහර වළඳයි. 'ක්‍රීඩා පිණිස නො වේ මැ යැ, මද පිණිස නො වේ මැ යැ, සිරුර සරසනු පිණිස නො වේ මැ යැ, සිරුරු මසෙහි අලංකාරය පිණිස නො වේ මැ යි. හුදෙක් මේ ශරීරයා ගේ පැවැත්ම පිණිස යැ, යැපීම පිණිස යැ, සාදුක් නිවනු පිණිස යැ, බඹසරට අනුග්‍රහ පිණිස යැ මෙසේ පැරැණි (සාදුක්) වෙදනාවත් නසන්නෙමි, (අධික භොජන හෙතුවිත් වන) නව වෙදනාවත් නො උපදවන්නෙමි, ජීවිත-යාත්‍රාවත් නිරවද්‍යතාවත් ඵාසුචිතරණයත් වන්නිය යි, ඒ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කොට වැළඳීමෙහි යම් සහෝස් බවක් පමණ දන්නා බවක් වේ ද, මේ භොජනයෙහි පමණ දන්නා බව' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ වැළඳීමෙහි පමණ දන්නා බැවින් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'වැළඳීමෙහි පමණ දන්නේ' යි

18. කවර පුද්ගලයෙක් 'එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ' වේ ද යත්: එහි 'සති' යනු කවර යත්: යම් සිහියක් අනුස්මාතියක් ප්‍රතිස්මාතියක් සඳහා-නෙක් ධාරණය වන බවෙක් (අරමුණෙහි) කිඳෙන බවෙක් මුළා නො වන බවෙක් ස්මාතීන්ද්‍රියයක් සතිබලයක් සම්මාසතියක් වන්නී ද මේ 'සති' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ සතියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ' යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'සම්පජාන' වේ ද යත්: එහි 'සම්පජාන' බව කවරේ ද: යම් ප්‍රකර්ෂඥානයක් ප්‍රකාරයෙන් දැනුමක් (අනිත්‍යාදිය) විමසීමෙක් වෙසෙසින් විමසීමෙක් සිව්සස් දම් විමසීමෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ඩිත බවෙක් කුශල බවෙක් නිපුණ බවෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙක් වින්තාවක් උප්පරික්ෂාවක් පුළුල් දැනුමෙක් ධාරණ ප්‍රඥාවෙක් පමුණුවන නුවණෙක් විදර්ශනාවක් මැනැවින් දන්නා බවෙක් පකොදය වැනි නුවණෙක් ප්‍රඥාවක් ප්‍රඥන්ද්‍රියයෙක් ප්‍රඥාබලයක් ප්‍රඥාශස්ත්‍රයක් ප්‍රඥාප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥා-ආලෝකයෙක් ප්‍රඥාඅවහාසයෙක් ප්‍රඥාප්‍රදීපයෙක් ප්‍රඥාරක්තයක් අමොහ-යෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාක්ෂාඡටියක් වේ ද, මේ 'සම්පජාන' බව යැ යි, කියනු ලැබේ. මේ සම්පජාන බැවින් යුත් පුද්ගල තෙමේ 'සම්පජාන' නම් වේ.

19. කවර පුද්ගලයෙක් 'සීලසම්පන්න' වේ ද යත්: එහි 'සීල සම්පදව' කවර යත්: කායික අව්‍යතික්‍රමයෙක් වාචසික අව්‍යතික්‍රමයෙක් කායික වූ ත් වාචසික වූ ත් අව්‍යතික්‍රමයෙක් වේ ද මේ 'සීලසම්පද' යැ යි කියනු ලැබේ, සියලු ම ශීල සංවරය 'සීලසම්පද' යි. මේ සීලසම්පදයෙන් යුත් පුද්ගල තෙමේ 'සීලසම්පන්න' නම් වේ.

කතමො ච පුග්ගලො දිට්ඨිසම්පන්නො: තස්ස කතමා දිට්ඨිසම්පද-
-අත්ථි දින්නං, අත්ථි ධිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකට්ඨකකට්ඨානං කම්මානං,
එලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා,
අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සම්මාද්ව්‍යාභිමානා
සම්මග්ගතා සම්මාපට්ඨනතා, යෙ ඉමඤ්ඤ ලොකං පරඤ්ඤ ලොකං සයං
අභිඤ්ඤා සච්ඡිකම්මා පට්ටදෙනති'ති. යා එවරුපා පඤ්ඤා පරානතා
-පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති දිට්ඨිසම්පද, සඛ්ඛා'පි
සම්මාදිට්ඨි දිට්ඨිසම්පද ඉමායදිට්ඨිසම්පදය සමන්නාගතො පුග්ගලො
දිට්ඨිසම්පන්නො.

20. කතමෙ දෙව පුග්ගලා දුලලහා 'ලොකස්ථි: යො ච පුබ්බකාරී
යො ච කකඤ්ඤා කතවෙදී. ඉමෙ දෙව පුග්ගලා දුලලහා ලොකස්ථි.

21. කතමෙ දෙව පුග්ගලා දුක්ඛසායා? යො ච ලද්ධං ලද්ධං
නිකම්පති,' යො ච ලද්ධං ලද්ධං විසංජේජති, ඉමෙ දෙව පුග්ගලා
දුක්ඛසායා.

22. කතමෙ දෙව පුග්ගලා සුත්ඛසායා: යො ච ලද්ධං ලද්ධං න
නිකම්පති, යො ච ලද්ධං ලද්ධං න විසංජේජති, ඉමෙ දෙව පුග්ගලා
සුත්ඛසායා.

23. කතමෙයං දභින්නං පුග්ගලානං ආසවා වඩ්ඨන්ති: යො ච න
කුක්කුච්චාසිතඛං කුක්කුච්චායති, යො ච කුක්කුච්චාසිතඛං න
කුක්කුච්චායති, ඉමෙයං දභින්නං පුග්ගලානං ආසවා වඩ්ඨන්ති.

24. කතමෙයං දභින්නං පුග්ගලානං ආසවා න වඩ්ඨන්ති: යො ච න
කුක්කුච්චාසිතඛං න කුක්කුච්චායති, යො ච කුක්කුච්චාසිතඛං
කුක්කුච්චායති, ඉමෙයං දභින්නං පුග්ගලානං ආසවා න වඩ්ඨන්ති.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දිට්ඨිසම්පන්න' වේ ද යත්: එහි 'දිට්ඨි සම්පදව කවර යත්: දුන් දෙයෙහි විපාක ඇත, යාග වශයෙන් දුන් දෙයෙහි විපාක ඇත, පුදන ලද්දෙහි විපාක ඇත, සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵල-විපාක ඇත, මෙලොව ඇත, පරලොව ඇත. මව ඇත. පියා ඇත. ඔපපාතික සත්වයෝ ඇත, යම් කෙනෙක් මෙලොවත් පරලොවත් තුමු වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කරත් ද එබඳු වූ සුමඟට බට සුපිළිපත් මහණ බමුණෝ ලොව ඇත. යන මෙබඳු වූ යම් උසස් දැනුමක් වෙසෙස් දැනුමක් -පෙ- අමොහයෙක් (නොමුළාවක්) ධර්මවිවයයෙක් සමාක් දෘෂ්ටියක් (නිවැරැදි දැනුමක්) වේ ද, මේ 'දිට්ඨිසම්පද' යැ යි කියනු ලැබේ. සියලු මැ සමාක් දෘෂ්ටිය 'දිට්ඨිසම්පද' යි. මේ දිට්ඨිසම්පදයෙන් යුක්තවූ පුද්ගල තෙමේ 'දිට්ඨිසම්පන්න' නම් වේ.

20. කවර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙක් ලෝකයෙහි 'දුර්ලභ වෙත්' ද යත්: යමෙකුත් පළමුව උපකාර කරන සුලු වූයේ ද, යමෙකුත් කෘතඥ වූයේ කළඟුණ දන්නා සුලු වූයේ ද, මේ පුද්ගලයෝ දෙදෙනා ලෝකයෙහි දුර්ලභයෝ යි.

21. කවර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙක් 'පිණවිය නො හැක්කාහු' ද යත්: යමෙකුත් ලද ලද දෑ බහා තබා ද, යමෙකුත් ලද ලද දෑ වියදම් කෙරේ ද මේ පුද්ගලයෝ දෙදෙනා පිණවිය නො හැක්කාහු යි.

22. කවර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙක් 'සුවසේ පිණවිය හැක්කාහු' ද යත්: යමෙකුත් ලද ලද දෑ බහා නො තබා ද, යමෙකුත් ලද ලද දෑ වියදම් නො කෙරේ ද, මේ පුද්ගලයෝ දෙදෙනා සුවසේ පිණවිය හැක්කාහු යි.

23. කවර පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුත් ගේ 'ආසුචියෝ වැඩෙත්' ද යත්: යමෙකුත් කුකුස් නො කළ යුත්තෙහි කුකුස් කෙරේ ද, යමෙකුත් කුකුස් කළ යුත්තෙහි කුකුස් නො කෙරේ ද, මේ පුද්ගලයන් දෙදෙනා ගේ ආසුචියෝ වැඩෙත්.

24. කවර පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුත් ගේ 'ආසුචියෝ නො වැඩෙත්' ද යත්: යමෙකුත් කුකුස් නො කළ යුත්තෙහි කුකුස් නො කෙරේ ද, යමෙකුත් කුකුස් කළ යුත්තෙහි කුකුස් කෙරේ ද, මේ පුද්ගලයන් දෙදෙනා ගේ 'ආසුචියෝ' නො වැඩෙත්.

25. කතමො ච පුග්ගලො භීතාධිමුක්ඛො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො දුසසීලො හොති පාපධම්මො, සො අඤ්ඤං දුසසීලං පාපධම්මං සෙවති හජති පඨිරුපාසති, අයං වුවචති පුග්ගලො භීතාධිමුක්ඛො.

කතමො ච පුග්ගලො පඤ්ඤාධිමුක්ඛො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො සීලවා හොති කල්‍යාණධම්මො, සො අඤ්ඤං සීලවත්තං කල්‍යාණධම්මං සෙවති හජති පඨිරුපාසති, අයං වුවචති පුග්ගලො පඤ්ඤාධිමුක්ඛො.

26. කතමො ච පුග්ගලො තික්ඛො: පචෙවකචුද්දො¹ යෙ ච තථාගතසාවකා අරහත්තො තික්ඛා. සම්මාසම්චුද්දො තික්ඛො ච තපෙසතා ච. අයං වුවචති පුග්ගලො තික්ඛො.

දුකනිද්දෙසො නිධ්ධිකො.

1. පචෙවකචුද්දො-මජ්ඣ.

25. කවර පුද්ගලයෙක් 'භිතාධිමුක්ත' (පහත් අදහස් ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීලයෙක් ලාමක ධර්ම ඇත්තෙක් වේ ද, හෙතෙම අනිත් දුශ්ශීලයකු පව්වකු සෙවනය කෙරෙයි භජනය කෙරෙයි පර්යයුපාසනය කෙරෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ 'භිතාධිමුක්ත' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පඤ්ඤාධිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සිල්වතෙක් කල්‍යාණධර්ම ඇත්තෙක් වේ ද, හෙතෙම අනිත් සිල්වතකු කල්‍යාණ ධර්ම ඇතියකු සෙවනය කෙරෙයි, භජනය කෙරෙයි, ළං ව ඇසිරී කෙරෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ 'පඤ්ඤාධිමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

26. කවර පුද්ගලයෙක් 'තෘප්ත වූයේ' ද යත්: පසේ බුදුන් වහන්සේත් තථාගත ශ්‍රාවක වූ අර්හත් වූ යම් කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහුත් 'තෘප්තයෝ' යි, සමත් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ 'තෘප්ත වූ වාහු ද තර්පණය කරවන්නාහු ද වෙත්. මේ පුද්ගල තෙමේ 'තෘප්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

ආක නිර්දේශය නිමිසේ යි.

3. කික නිදෙදසො

1. කකමොව පුග්ගලො නිරාසො: ඉධෙ'කවො පුග්ගලො දුසසිලො හොති පාපධම්මො අසුචි සංකසාරසමාවාරො පටිච්ඡන්තකමමනෙතො අසමමණො සමණපටිඤ්ඤ අබ්‍රහමචාරි බ්‍රහමචාරිපටිඤ්ඤ අනෙතාපුති අවසසුතො කසමවුජාතො. සො සුභාති ඉත්තනාමො කිර භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨව-ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති'ති. තස්ස න එවං හොති: 'කුදසසු නාම අහමි ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිසාමි'ති, අයං වුවටිති පුග්ගලො නිරාසො.

කකමො ව පුග්ගලො ආසංසො: ඉධෙ'කවො පුග්ගලො සිලවා හොති කල්‍යාණධම්මො, සො සුභාති 'ඉත්තනාමො කිර භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති'ති. තස්ස එවං හොති 'කුදසසු නාම අහමි ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිසාමි'ති, අයං වුවටිති පුග්ගලො ආසංසො.

කකමො ව පුග්ගලො විගතාසො: ඉධෙ'කවො පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. සො සුභාති 'ඉත්තනාමො කිර භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති'ති තස්ස න එවං හොති. 'කුදසසු නාම අහමි ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිසාමි'ති. තං කිසංහෙතු: යාභි'සං පුබ්බෙ අවිමුක්තස්ස විමුක්තාසා සාසං¹. පටිපසංඛා, අයං වුවටිති පුග්ගලො විගතාසො.

1. සං-ම ෪ සං.

3. ත්‍රික නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් 'නිරාස' (ආශා නැත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීලයෙක් ලාමක ස්වභාව ඇත්තෙක් අපිරිසුදු කායකර්මාන්තාදිය ඇත්තෙක් සැකයෙන් සිහිකළයුතු පැවැතුම් ඇත්තෙක් සැඟවිය යුතු ක්‍රියා ඇත්තෙක් ශ්‍රමණප්‍රතිරූපක ව 'ශ්‍රමණ-යෙමි' යි ප්‍රතිඥා කරන්නෙක් බ්‍රහ්මචාරි ප්‍රතිරූපක ව 'බ්‍රහ්මචාරියෙමි' යි ප්‍රතිඥා කරන්නෙක් ඇතුළත කුණු වූයෙක් රාගාදීන් තෙත් වූයෙක් හට ගත් රාගාදි කසළ ඇත්තෙක් වේ ද, හෙතෙම "මෙ නම් මහණ ආසු-වයන් ක්ෂය වීමෙන් අනාසුච වූ වෙතොවිචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නේ ල" යි අසයි. ඔහුට "කවරද නම් මම ද ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් නිරාසුච වූ චිත්තවිචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන සාක්ෂාත් කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නෙමි ද" යි මෙ බදු සිතෙක් නො වෙයි. මේ පුද්ගල 'නිරාස' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ආසංස' (පාර්ථනා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් සිල්වතෙක් යහපත් ධර්ම ඇත්තෙක් වේ ද, හෙතෙම "මෙ නම් මහණ ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් ආසුච රහිත වූ චිත්ත විචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන සාක්ෂාත් කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නේ ල" යි අසයි. ඔහුට 'කවරද නම් මම ද ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් නිරාසුච වූ චිත්ත විචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන සාක්ෂාත් කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නෙමි ද' යි මෙ බදු සිතෙක් වෙයි. මේ පුද්ගල 'ආසංස' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'විගතාස' (පහ වූ ආසා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් අනාසුච වූ වෙතො-විචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත් බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාසය කෙරේ ද, හෙතෙම "මෙ නම් මහණ ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් අනාසුච වූ වෙතොවිචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත් බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නේ ල" යි අසයි. ඔහුට "කවරද නම් මම ද ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් අනාසුච වූ වෙතොවිචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නෙමිද" යි මෙ බදු සිතෙක් නො වෙයි. එ කවර හෙයින් යත්: යම් හෙයකින් පෙර විචුක්තියට නො පත් මොහු ගේ යම් විචුක්ති ආශාවක් වූ නම් ඒ ආශාව සන්තිදුණි ද එහෙයින්. මෙ බදු පුද්ගල 'විගතාස' යැ යි කියනු ලැබේ.

2. තත්ත්ව කතමෙ තයො ගිලානුපමා පුග්ගලා: තයො ගිලානා-
 ඉඛෙ'කවෙවාගිලානො ලහනෙතො වා සප්පායාති භොජනාති, අලහ
 නෙතො වා සප්පායාති භොජනාති, ලහනෙතො වා සප්පායාති හෙසජ්ජාති
 අලහනෙතො වා සප්පායාති හෙසජ්ජාති, ලහනෙතො වා පතිරුප-
 උපට්ඨාකං අලහනෙතො වා පතිරුපං උපට්ඨාකං, නෙව වුට්ඨාති තම්හා
 ආබාධා, ඉධ පන එකවෙවා ගිලානො ලහනෙතො වා සප්පායාති භොජ-
 නාති, අලහනෙතො වා සප්පායාති භොජනාති, ලහනෙතො වා සප්පායාති
 හෙසජ්ජාති, අලහනෙතො වා සප්පායාති හෙසජ්ජාති, ලහනෙතො වා
 පතිරුපං උපට්ඨාකං අලහනෙතො වා පතිරුපං උපට්ඨාකං වුට්ඨාති තම්හා
 ආබාධා. ඉධ පන එකවෙවා ගිලානො ලහනෙතොව සප්පායාති භොජනාති
 නො අලහනෙතො, ලහනෙතොව සප්පායාති හෙසජ්ජාති නො අලහනෙතො,
 ලහනෙතොව පතිරුපං උපට්ඨාකං නො අලහනෙතො, වුට්ඨාති තම්හා ආබාධා.
 තත්ත්ව ස්වායං ගිලානො ලහනෙතොව සප්පායාති භොජනාති නො අලහනෙතො,
 ලහනෙතොව සප්පායාති හෙසජ්ජාති නො අලහනෙතො, ලහනෙතොව පතිරුප-
 උපට්ඨාකං නො අලහනෙතො වුට්ඨාති තම්හා ආබාධා. ඉමං ගිලානං
 පටිච්ච ගිලානහත්තං අනුඤ්ඤාතං, ගිලානහෙසජ්ජං අනුඤ්ඤාතං,
 ගිලානුපට්ඨාකො අනුඤ්ඤාතො, ඉමඤ්ඤ පන ගිලානං පටිච්ච අකොඤ්ඤාපි
 ගිලානං උපට්ඨාතබ්බා.

එවමෙව' තයො ගිලානුපමා පුග්ගලා සනෙතො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.
 කතමෙ තයො: ඉඛෙ'කවෙවා පුග්ගලො ලහනෙතො වා තථාගතං
 දසසනාය, අලහනෙතො වා තථාගතං දසසනාය, ලහනෙතො වා
 තථාගතපථවේදිතං ධම්මචිත්තයං සවිනාය, අලහනෙතො වා තථාගතපථවේදිතං
 ධම්මචිත්තයං සවිනාය, නෙව ඔක්කමති නියාමං කුසලෙසු ධම්මෙසු
 සම්මත්තං. ඉධ පන එකවෙවා පුග්ගලො ලහනෙතො වා තථාගතං දසසනාය
 අලහනෙතො වා තථාගතං දසසනාය, ලහනෙතො වා තථාගතපථවේදිතං
 ධම්මචිත්තයං සවිනාය, අලහනෙතො වා තථාගතපථවේදිතං ධම්මචිත්තයං
 සවිනාය. ඔක්කමති නියාමං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. ඉධ පන
 එකවෙවා පුග්ගලො ලහනෙතොව තථාගතං දසසනාය නො අලහනෙතො,
 ලහනෙතොව තථාගතපථවේදිතං ධම්මචිත්තයං සවිනාය නො අලහනෙතො,
 ඔක්කමති නියාමං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. තත්ත්ව ස්වායං පුග්ගලො
 ලහනෙතොව තථාගතං දසසනාය නො අලහනෙතො, ලහනෙතොව
 තථාගතපථවේදිතං ධම්මචිත්තයං සවිනාය නො අලහනෙතො ඔක්කමති
 නියාමං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. ඉමං පුග්ගලං පටිච්ච හගවිතා
 ධම්මදෙසනා අනුඤ්ඤාතා, ඉමඤ්ඤ පන පුග්ගලං පටිච්ච අකොඤ්ඤාසම්පී
 ධම්මො දෙසෙතබ්බො. ඉමෙ තයො ගිලානුපමා පුග්ගලා සනෙතො
 සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

1. එවමෙව - ම ෪ සං

2. එහි ගිලනුන්ට බඳු පුද්ගලයෝ තිදෙනා කවරහු ද යත්: ගිලන්තු තිදෙනෙකි. මෙලොව එක් ගිලනෙක් පරාය වූ භොජනයන් ලබන්නේ හෝ පරාය වූ භෝජනයන් නො ලබන්නේ හෝ පරාය වූ බෙහෙත් ලබන්නේ හෝ පරාය වූ බෙහෙත් නො ලබන්නේ හෝ සුදුසු උපස්ථායකයකු ලබන්නේ හෝ සුදුසු උපස්ථායකයකු නො ලබන්නේ හෝ ඒ ආබාධයෙන් නො නැඟෙන්නේ මැ යි. යළි මෙහි එක් ගිලනෙක් පරාය වූ භෝජනයන් ලබන්නේ හෝ පරාය වූ භොජනයන් නො ලබන්නේ හෝ පරාය වූ බෙහෙත් ලබන්නේ හෝ පරාය වූ බෙහෙත් නො ලබන්නේ හෝ සුදුසු උපස්ථායකයකු ලබන්නේ හෝ සුදුසු උපස්ථායකයකු නො ලබන්නේ හෝ ඒ ආබාධයෙන් නැඟීසිටියි. තව ද මෙහි එක් ගිලනෙක් පරාය වූ භෝජනයන් ලබන්නේ මැ (රොවින් නැඟී සිටියි) නොලබන්නේ (නො නැඟී සිටියි) පරාය වූ බෙහෙත් ලබන්නේ මැ (රොවින් නැඟී සිටියි) නො ලබන්නේ (නො නැඟී සිටියි) සුදුසු උපස්ථායකයකු ලබන්නේ මැ නැඟීසිටියි, නො ලබන්නේ ඒ ආබාධයෙන් නො නැඟී සිටියි. ඔවුනතුරෙහි යම් මේ ගිලනෙක් පරාය වූ භෝජනයන් නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ පරාය වූ බෙහෙත් නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ සුදුසු උපස්ථායකයකු නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ ඒ ආබාධයෙන් නැඟී සිටී ද, මේ ගිලනා සඳහා ගිලන් බත් අනුදන්තා ලදී. ගිලන් බෙහෙත් අනුදන්තා ලදී, ග්ලානො පස්ථායකයෙක් අනුදන්තා ලද්දේ යි. තව ද මේ ගිලනා නිසා සෙසු ගිලන්හු ද උපස්ථාන කළ යුත්තාහ.

මෙසේ මැ ලෝකයෙහි ඇත්තා වූ විද්‍යාමාන වූ 'ගිලානොපම පුද්ගලයෝ තිදෙනෙක්' වෙති: කවර තිදෙනෙක් ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට නො ලබන්නේ හෝ කුශල ධර්මයන්හි නියාම ය යි කියන ලද ආයාච්ඡාර්ගයට නො පිවිසේ මැ යැ. යළි මෙහි එක් පුද්ගලයෙක් තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට නො ලබන්නේ හෝ කුශල ධර්මයන්හි නියාම යැ යි කියන ලද ආයාච්ඡාර්ගයට පිවිසෙයි. යළි මෙහි එක් පුද්ගලයෙක් තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ කුශල ධර්මයන්හි නියාමයැ යි කියන ලද ආයාච්ඡාර්ගයට පිවිසෙයි. ඔවුනතුරෙහි යම් මේ පුද්ගලයෙක් තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ කුශල ධර්මයන්හි නියාමයැ යි කියන ලද ආයාච්ඡාර්ගයට පිවිසේ ද, මේ පුද්ගලයා උදෙසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දහම් දෙසීම අනුදන්තා ලදී. තව ද මේ පුද්ගලයා උදෙසා අන්‍යයන්ට ද දහම් දෙසිය යුතු යැ. මොහු තිදෙනා ලෝකයෙහි ඇති විද්‍යාමාන වූ 'ගිලානොපම පුද්ගලයෝ' යි.

3. කතමො ච පුග්ගලො කායසකඛී: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො අට්ඨචීමොකෙඛ කායෙන එසසිත්වා: විහරති, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා එකචෙව ආසවා පරිකඛිණා භොගන්ති. අයං චුට්ඨති පුග්ගලො කායසකඛී.

කතමො ච පුග්ගලො දිට්ඨිපාකෙණා: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදති යථාභූතං පජානාති, තථාගතපපචෙදිතා වසා ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා භොගන්ති වොචරිතා පඤ්ඤාය වසා දිස්වා එකචෙව ආසවා පරිකඛිණා භොගන්ති. අයං චුට්ඨති පුග්ගලො දිට්ඨිපාකෙණා.

කතමො ච පුග්ගලො සඤ්චාරිමුක්ඛො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති -පෙ- තථාගතපපචෙදිතා වසා ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා භොගන්ති වොචරිතා, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා එකචෙව ආසවා පරිකඛිණා භොගන්ති. නො ච ඛො යථා දිට්ඨපාකෙණා. අයං චුට්ඨති පුග්ගලො සඤ්චාරිමුක්ඛො.

4. කතමො ච පුග්ගලො ගුප්ථාණී: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො මුසාවාදී භොති, සහග්ගතො¹ වා, පරිසග්ගතො² වා ඤ්ඤාමර්කකිංකරො වා, පුග්ගලර්කකිංකරො වා, රාජකුලමර්කකිංකරො වා, අභිනිතො සකඛිපුට්ඨො 'එහමෙඤා පුරිස' යං ජානාසි තං වදෙහි'ති යො අජානං වා ආහං ජානාමිති, ජානං වා ආහ න ජානාමිති, අපසං වා ආහ පසංගාමිති, පසං වා ආහ න පසංගාමිති, ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චිකකිහෙතු වා, සමපජානමුසා භාසිතා භොති. අයං චුට්ඨති පුග්ගලො ගුප්ථාණී.

1. පුසිත්වා - ම ඡ සං

2. සහග්ගතො - සි

3. පරිසග්ගතො - සි

4. එහි භො පුරිස - සහා

5. අහං - සි ඉ

3. කවර පුද්ගලයෙක් 'කායසාක්ෂී' වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් 'අෂ්ටවිමොක්ෂයන්' (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට වාස කෙරේ. යළි ඔහු විසින් මාර්ගප්‍රඥාවෙන් දැක ඇතැම් ආසුච කෙනෙක් ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙත් ද, මේ පුද්ගල 'කායසාක්ෂී' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දෘෂ්ටප්‍රාප්ත' වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් මේ (පඤ්චස්කන්ධය) දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි. මේ (තෘෂ්ණාව) දුක් ඇති කිරීමේ හේතුව යැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි. මේ (තෘෂ්ණාව නැතිවීම) දුක් නැති වීම යැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි. මේ (ආයථ අෂ්ටාංගික මාර්ගය) දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනී. තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දක්නා ලද ධර්මයෝ ද මොහු විසින් නුවණින් මොනවට දක්නා ලද්දහු මැනැවින් හසළාහු වෙති. තවද නුවණින් දැක මොහු විසින් ඇතැම් ආසුච කෙනෙක් ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙත්. මේ පුද්ගල 'දෘෂ්ටප්‍රාප්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධා විමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනියි. මේ දුක් ඇතිවීමේ හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනියි. මේ දුක් නැති වීමැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි. මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දක්නා ලද ධර්මයෝ ද මොහු විසින් නුවණින් මොනවට දක්නා ලද්දහු හසළාහු වෙති. තවද නුවණින් දැක මොහු විසින් ඇතැම් ආසුච කෙනෙක් ක්ෂය කරන ලද්ද හු වෙත්. එතෙකුදු චූර්ත් දෘෂ්ටි-ප්‍රාප්තයාහට බදු නො වේ. මේ පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධා විමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

4. කවර පුද්ගලයෙක් 'ගුරුභාණී' (අසුචියට බදු කථා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මුසා බස් කියන්නේ වෙයි සභායෙහි සිටියේ හෝ පිරිසෙහි සිටියේ හෝ නැයන් මැද සිටියේ හෝ මහපිරිස් මැද සිටියේ හෝ රජකුලන් හමුවට ගියේ හෝ 'එව එමබා පුරුෂය, යමක් දන්තෙහි නම් එය කියව' යි ඉදිරියට පමුණුවනු ලැබ සාක්ෂී විචාරන ලද හෙතෙම නො දන්නේ හෝ දනිමි යි කියයි, දන්තා දය හෝ නො දනිමි යි කියයි, නො දක්නේ හෝ දිටිමි යි, දක්නේ හෝ නො දිටිමි යි කියයි. මෙසෙයින් තමා නිසා හෝ මෙරමා නිසා හෝ මද පමණ අල්ලසක් නිසා හෝ දන දූත මුසවා කියන්නේ වෙයි. මෙ බදු පුද්ගල 'ගුරුභාණී' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුගුණලො පුඨ්භාණි: ඉධෙ'කවෙවා පුගුණලො මුසාවාදං පභාය මුසාවාද පටිවිරතො හොති සභගානො වා පරිසගානො වා ඤාතිමර්කඛගතො වා පුගුණමර්කඛගතො වා රාජකුලමර්කඛගතො වා අභිනි-
තො සකඛිපුට්ඨො 'එභලොං පුරිස යං ජානාසි තං වදෙහි'ති. සො අජානං වා ආභ න ජානාමිති, ජානං වා ආභ ජානාමිති, අපසං වා ආභ න පසංමිති, පසං වා ආභ පසංමිති, ඉති අත්තභෙතු වා පරභෙතු වා ආමිසකිඤ්චිකභෙතු වා න සමපජානමුසා භාසිතා හොති, අයං වුවච්ඡි පුගුණලො පුඨ්භාණි.

කතමො ව පුගුණලො මධුභාණි: - ඉධෙ'කවෙවා පුගුණලො යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයො හදයඛගා පොරි ඛුද්දනකතා ඛුද්දනමනාපා තථාරුපිං වාචං භාසිතා හොති. අයං වුවච්ඡි පුගුණලො මධුභාණි.

5. කතමො ව පුගුණලො අරුකුපමච්ඡිකො: ඉධෙ'කවෙවා පුගුණලො කොධනො හොති උපායාසඛෙහුලො, අපමෙ වුතො සමානො අභිසජ්ඡති කුප්පති ව්‍යාපජ්ඡති පතිත්ථිති¹ කොපඤ්ඤ දෙසඤ්ඤ අපච්චිකාඤ්ඤ පාතු කරොති සෙය්‍යථාපි නාම දුට්ඨාරුකා² කට්ඨෙන වා කයලෙන වා සට්ඨිතා³ භියෙය්‍යාසොමනතායඅසසාදිති.⁴ එමමෙව ඉධෙකවෙවා පුගුණලො කොධනො හොති උපායාසඛෙහුලො. අපමෙ වුතො සමානො අභිසජ්ඡති කුප්පති ඛ්‍යාපජ්ඡති, පතිත්ථිති, කොපඤ්ඤ දෙසඤ්ඤ අපච්චිකාඤ්ඤ පාතුකරොති. අයං වුවච්ඡි පුගුණලො අරුකුපමච්ඡිකො.

කතමො ව පුගුණලො චිත්ඤ්ජපමච්ඡිකො: ඉධෙ'කවෙවා පුගුණලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. සෙය්‍යථාපි නාම චක්ඛුමා පුරිසො රත්තනධකාරතිමිසායං⁵ විජ්ජනතිකාය රුජානි පසෙසය්‍ය, එමමෙව ඉධෙකවෙවා පුගුණලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති. අයං දුක්ඛ සමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති, අයං වුවච්ඡි පුගුණලො චිත්ඤ්ජපමච්ඡිකො.

1. පතිට්ඨිති - සා.

2. දුට්ඨාරුකො - ම ඡ සං.

3. සට්ඨිතො - ම ඡ සං.

4. ආසව.දෙති - පිච්ඡ, ම ඡ සං.

5. රත්තනධකාරතිමිසායං - ම ඡ සං.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පුප්ඵභාණී' (පුෂ්පයට බඳු කථා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් මුසවා හැරදමා මුසවායෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. සභාවට ගියේ හෝ පිරිසට ගියේ හෝ නැයන් මැදට ගියේ හෝ මහපිරිස් මැදට ගියේ හෝ රජකුලන් මැදට ගියේ හෝ එව එමබා පුරුෂයා! යමක් දන්නෙහි නම් එය කියව යි ඉදිරියට පමුණුවනු ලැබ යාක්ෂි විචාරන ලද්දේ නො දන්නේ හෝ නො දනිමි යි කියයි දන්නේ හෝ දනිමි යි කියයි හෝ නො දක්නේ හෝ නො දක්මි යි කියයි දක්නේ හෝ දක්මි යි කියයි. මෙසෙයින් තමා නිසා හෝ මෙරමා නිසා හෝ මද පමණ අල්ලසක් නිසා දන දන මුසවා නො කියන්නේ වෙයි. මේ පුද්ගල 'පුප්ඵභාණී' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'මධුභාණී' (මිහිරිකථා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක්, යම් ඒ වචනයක් නිදෙස් ද කනට සුව ඵල-වන්නේ ද පෙම් උපදවන්නේ ද සිත්හි වැදගත්තේ ද නාගරික ද බොහෝ දෙනා ගේ සිත් අදනේ ද බොහෝ දෙනා ගේ මන වඩනේ ද, එබඳු වචන කියන්නේ වෙයි. මේ පුද්ගල 'මධුභාණී' යැ යි කියනු ලැබේ.

5. කවර පුද්ගලයෙක් 'වුණයකට බඳු සිත් ඇත්තේ' ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙනසුලු වූයේ දැඩි ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි. යම්තමකුදු කියන ලද පමණින් ලැගෙයි. කිපෙයි, තතු වෙනස් කෙරේ. තද බවට පැමිණෙයි. කෝපයත්, ද්වේෂයත් නො සතුටත් පාළු කෙරේ. යම් සේ නම් වුණයක් දණ්ඩකින් හෝ කැකින් පහරන ලද්දේ බොහෝ සෙයින් පුයා වඳුරුවනු වේ ද මෙසේ මැ මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙනසුලු වූයේ දැඩි ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි. යම්තමකුදු කියන ලද පමණින් ලැගෙයි, කිපෙයි, තතු වෙනස් කරයි. තද බවට පැමිණෙයි. කෝපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පාළු කෙරේ. මේ පුද්ගල 'වුණයකට බඳු සිත් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'විදුලියට බඳු සිත් ඇත්තේ' ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනී. මේ දුක් උපදනා හෙතුව යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ දුක් නැති වීමැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනී. මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. යම් සේ නම් ඇස් ඇති පුරුෂයෙක් රැය බොල් අඳුරෙහි විදුලිය අතුරින් රූපයන් දක්නේ ද එපරිද්දෙන් මැ මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ දුක් උපදනා හේතුවැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ දුක් නැති වීම යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ පුද්ගල 'විදුලියට බඳු සිත් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුග්ගලො වජිරුපමවිනෙතා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකතා උපසම්පජ්ජ වීහරති. සෙය්‍යාපාපි නාම වජිරසා නත්ථි කිංචි අහෙජ්. මණි වා පාසානො වා, එවමෙව ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකතා උපසම්පජ්ජ වීහරති. අයං චූචති පුග්ගලො වජිරුපමවිනෙතා.

6. කතමො ව පුග්ගලො අනෙධා: ඉධෙ'කවෙසා පුග්ගලසා තරා රූපං චක්ඛු න භොති, යරාරූපෙන චක්ඛුතා අනධිගතං වා භොගං අධිගවෙජ්ඣා අධිගතං වා භොගං එතීකරෙය්‍ය,¹ තරාරූපමපනස්ස² චක්ඛු න භොති, යරාරූපෙන චක්ඛුතා කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, සාවජ්ජානවජ්ජ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, භීනප්පණිනෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, කණ්ණසුක්කසප්පිභාගෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, අයං චූචති පුග්ගලො අනෙධා.

කතමො ව පුග්ගලො එකචක්ඛු: ඉධෙ'කවෙසා පුග්ගලසා තරා රූපං චක්ඛු භොති, යරාරූපෙන චක්ඛුතා අනධිගතං වා භොගං අධිගවෙජ්ඣා අධිගතං වා භොගං එතීකරෙය්‍ය, තරාරූපමපනස්ස චක්ඛු න භොති, යරාරූපෙන චක්ඛුතා කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, සාවජ්ජානවජ්ජ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, භීනප්පණිනෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, කණ්ණසුක්කසප්පිභාගෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, අයං චූචති පුග්ගලො එකචක්ඛු.

කතමො ව පුග්ගලො ද්විචක්ඛු: ඉධෙ'කවෙසා පුග්ගලසා තරාරූපං චක්ඛු භොති, යරාරූපෙන චක්ඛුතා අනධිගතං වා භොගං අධිගවෙජ්ඣා අධිගතං වා භොගං එතීකරෙය්‍ය; තරාරූපමපනස්ස චක්ඛු භොති, යරාරූපෙන චක්ඛුතා කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, සාවජ්ජානවජ්ජ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, භීනප්පණිනෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය, කණ්ණසුක්කසප්පිභාගෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍ය. අයං චූචති පුග්ගලො ද්විචක්ඛු.

1. එතී කරෙය්‍ය-ම ජ හං.

2. තරාරූපමපනස්ස-ම ජ හං.

කවර පුද්ගලයෙක් 'විදුරු බදු සිත් ඇත්තේ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ආසුවයන් ක්ෂය වීමෙන් ආසුව රහිත වූ විත්ත විමුක්තියක් ප්‍රඥාවිමුක්තියක් මෙ අත් බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කරයි. යම් සේ නම් විදුරට නො ඩිදෙන කිසි මැණිකක් හෝ ගලක් නැත්තේ ද එපරිද්දෙන් මැ මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ආසුවයන් ක්ෂය වීමෙන් ආසුව රහිත වූ විත්ත විමුක්තියක් ප්‍රඥාවිමුක්තියක් තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාසය කරයි. මේ පුද්ගල 'විදුරට බදු සිත් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

6. කවර පුද්ගලයෙක් 'අන්ධ' වේ ද යත්: යම් බදු පැනැසකින් නො ලද සම්පත් ලබන්නේ නම් හෝ ලද සම්පත් දියුණු කරන්නේ නම් එබදු ඇසක් මෙලොව කිසි පුද්ගලයකුට නැත. තව ද යම් බදු ඇසකින් කුසල් අකුසල් දහම් දන්නේ නම්, වරද නිවරද දහම් දන්නේ නම්, උස් පහත් දහම් දන්නේ නම් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්ෂ වූ කෘෂ්ණ ශුක්ලධර්මයන් දන්නේ නම් එබදු ඇසකුදු ඔහුට නැත. මේ පුද්ගල 'අන්ධ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'එකැස් ඇත්තේ' වේ ද යත්: යම් බදු ඇසකින් නො ලද සම්පතක් ලබන්නේ නම් හෝ ලද සම්පත දියුණු කරන්නේ නම් එබදු ඇස මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් හට ඇත. එතෙකුදු වුවත් යම් බදු ඇසකින් කුසල් අකුසල් දහම් දන්නේ නම් වරද නිවරද දහම් දන්නේ නම් උස් පහත් දහම් දන්නේ නම් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්ෂ වූ කෘෂ්ණ ශුක්ල ධර්මයන් දන්නේ නම් එබදු ඇස ඔහුට නැත. මේ පුද්ගල 'එකැස් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දැස් ඇත්තේ' වේ ද යත්: යම් බදු ඇසකින් නො ලද සම්පතක් ලබන්නේ නම් හෝ ලද සම්පත දියුණු කරන්නේ නම් එබදු ඇස මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් හට ඇත. තවද යම් බදු ඇසකින් කුසල් අකුසල් දහම් දන්නේ නම්, වරද නිවරද දහම් දන්නේ නම්, උස් පහත් දහම් දන්නේ නම් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්ෂ වූ කෘෂ්ණ ශුක්ල ධර්මයන් දන්නේ නම් එබදු ඇසකුදු ඔහුට ඇත. මේ පුද්ගල 'දැස් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

7. කතමො ව පුග්ගලො අවකුජ්ජපඤ්ඤා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා¹ හොති, අභික්ඛණං භික්ඛුනං සන්තිකෙ ධම්මසවනාය,² තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නී: ආදිකල්යාණං මජ්ඣෙකකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාදං සවාඤ්ඤානං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්නී, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කරාය නෙව ආදිං මනසිකරොති. න මජ්ඣං මනසිකරොති න පරියොසානං මනසිකරොති වුට්ඨිතො'පි තමා ආසනා තස්සා කරාය නෙව ආදිං මනසිකරොති. න මජ්ඣං මනසිකරොති, න පරියොසානං මනසිකරොති. සෙය්‍යරාපි නාම කුමෙහා නිකකුජ්ජා³ තත්‍ර උදකං ආසින්නං විවිධවති නො සණ්ඨාති, එවමෙව ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභික්ඛණං භික්ඛුනං සන්තිකෙ ධම්මසවනාය, තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නී, ආදිකල්යාණං මජ්ඣෙකකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාදං සවාඤ්ඤානං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්නී. සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කරාය නෙව ආදිං මනසිකරොති, න මජ්ඣං මනසිකරොති, න පරියොසානං මනසිකරොති, වුට්ඨිතො'පි තමා ආසනා තස්සා කරාය නෙව ආදිං මනසිකරොති, න මජ්ඣං මනසිකරොති න පරියොසානං මනසිකරොති, අයං වුවති පුග්ගලො අවකුජ්ජපඤ්ඤා.

කතමො ව පුග්ගලො උච්ඡික්ඛපඤ්ඤා: ඉධෙ කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභික්ඛණං භික්ඛුනං සන්තිකෙ ධම්මසවනාය. තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නී ආදිකල්යාණං මජ්ඣෙකකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාදං සවාඤ්ඤානං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්නී, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කරාය ආදිමි මනසිකරොති, මජ්ඣමි මනසිකරොති. පරියොසානමි මනසිකරොති, වුට්ඨිතො ව ධො තමා ආසනා තස්සා කරාය නෙව ආදිං මනසිකරොති, න මජ්ඣං මනසිකරොති, න පරියොසානං මනසිකරොති, සෙය්‍යරාපි නාම පූර්වසන උච්ඡික්ඛ නානා ධජ්ජකාහි ආකිණ්ණාහි තිලා තණ්ඩුලා⁴ මොදකා බදරා, සො තමා ආසනා වුට්ඨිහන්තො සතිසම්මොසා පකිරෙය්‍ය. එවමෙව ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති, අභික්ඛණං භික්ඛුනං සන්තිකෙ ධම්මසවනාය, තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නී ආදිකල්යාණං මජ්ඣෙකකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාදං සවාඤ්ඤානං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්නී, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කරාය ආදිමි මනසිකරොති, මජ්ඣමි මනසිකරොති, පරියොසානමි මනසිකරොති වුට්ඨිතො තමා ආසනා තස්සා කරාය නෙව ආදිමි මනසිකරොති න මජ්ඣමි මනසිකරොති න පරියොසානමි මනසිකරොති, අයං වුවති පුග්ගලො උච්ඡික්ඛපඤ්ඤා.

1. ගන්තා සිද්ධි, ගන්තො - සාය
2. ධම්මසවනායං - ම ජ සං, සාය.
3. නිකුජ්ජා - සාය.
4. තිලකණ්ඩුලා - ම ජ සං

7. කවර පුද්ගලයෙක් 'අවකුප්පඤ්ඤ' (යටිහුරු කළ නුවණ ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසත්, ශ්‍රේෂ්ඨවය්‍යාව (ආය්‍ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය) ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරේ. මැද නො මෙනෙහි කෙරේ. අවසන නො මෙනෙහි කෙරේ. එ අසුනින් නැඟී සිටියේ ද එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරෙයි. මැද නො මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසන නො මෙනෙහි කෙරෙයි. යම් සේ කළයක් යටිහුරු කරන ලද්දේ එහි වත් කරන ලද ජලය පිටතට ගලායේ ද නො සිටී ද, එපරිද්දෙන් මැ මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති (සියල්ල) පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසත්, (ශ්‍රේෂ්ඨවය්‍යාව) ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරේ. මැද නො මෙනෙහි කෙරේ. අවසන නො මෙනෙහි කෙරේ. එ අසුනින් නැඟී සිටියේ ද එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරෙයි. මැද නො මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසන නො මෙනෙහි කෙරෙයි. මේ පුද්ගල 'අවකුප්පඤ්ඤ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උච්ඡඛ්‍යපඤ්ඤ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසත් ශ්‍රේෂ්ඨවය්‍යාව ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසනත් මෙනෙහි කෙරේ, එතෙකුදු වුවත් එ අසුනින් නැඟී සිටියේ එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරෙයි. මැද නො මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසන නො මෙනෙහි කෙරේ. යම් සේ පුරුෂයකු ගේ ඇකයෙහි තල, සහල්, අග්ගලා, ඩෙබර ආදී නොයෙක් කැ යුතු දෑ බහා තබන ලද්ද හු ද, හෙතෙම එ අසුනින් නැඟී සිටින්නේ සිහිමුළායෙන් විසුරුවන්නේ ද එපරිද්දෙන් ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අග යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසත්. ශ්‍රේෂ්ඨවය්‍යාව ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි ආදියත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මධ්‍යයත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසානයත් මෙනෙහි කෙරේ. එ-අසුනින් නැඟී සිටියේ එ කථායෙහි මුලත් නො ම මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් නො මෙනෙහි කෙරෙයි. අගත් නො මෙනෙහි කෙරේ. මේ පුද්ගල 'උච්ඡඛ්‍යපඤ්ඤ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුග්ගලො පුට්ඨපඤ්ඤා ඉධි'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා භොති අභිකම්මං භික්ඛුනං සන්තිකෙ ධම්මසවනාය තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නි, ආදිකල්යාණං මජ්ඣකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාඨං සවාඤ්ඤානං කෙවලපට්ටණං පටිසුඤ්ඤා භුගමවරියං පකාසෙන්නි. සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කපාය ආදම්භි මනසිකරොති, මජ්ඣමසි මනසිකරොති, පරියොසානමසි මනසිකරොති; වුට්ඨිකො'පි තම්භා ආසනා තස්සා කපාය ආදම්භි මනසිකරොති, මජ්ඣමසි මනසිකරොති, පරියොසානමසි මනසිකරොති. සෙයාරාපි නාම කුම්භො උක්ඛුජෙජා. තත්ථ උදකං ආසින්නං සණ්ඨාති නො විවච්ඡිති. එවමෙව ඉධි'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා භොති; අභිකම්මං භික්ඛුනං සන්තිකෙ ධම්මසවනාය. තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නි ආදිකල්යාණං මජ්ඣකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාඨං සවාඤ්ඤානං කෙවලපට්ටණං පටිසුඤ්ඤා භුගමවරියං පකාසෙන්නි. සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කපාය ආදම්භි මනසිකරොති. මජ්ඣමසි මනසිකරොති, පරියොසානමසි මනසිකරොති, වුට්ඨිකො'පි තම්භා ආසනා තස්සා කපාය ආදම්භි මනසිකරොති, මජ්ඣමසි මනසිකරොති, පරියොසානමසි මනසිකරොති. අයං වුට්ඨිති පුග්ගලො පුට්ඨපඤ්ඤා.

8. කතමො ව පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව අවිතරාගො: සොතා පනතකකද්දාමිනො, ඉමෙ වුට්ඨිතී පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව අවිතරාගො.

කතමො ව පුග්ගලො කාමෙසු විතරාගො භවෙසු අවිතරාගො : අනාගාමී. අයං වුට්ඨිති පුග්ගලො කාමෙසු විතරාගො, භවෙසු අවිතරාගො.

කතමො ව පුග්ගලො ව කාමෙසු ව භවෙසු ව විතරාගො: අරහා. අයං වුට්ඨිති පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව විතරාගො.

9. කතමො ව පුග්ගලො පාසාණලෙඛිතමො: ඉධි'කවෙවා පුග්ගලො අභිණං කුජ්ඣති, සො ව ධම්මා කොධො විරං දිසරක්ඛං අනුසෙති. සෙයාරාපි නාම පාසාණලෙඛිතං විසං ලුජ්ජති වාතෙන වා උදකෙන වා විරට්ඨිතිකා භොති. එවමෙව ඉධි'කවෙවා පුග්ගලො අභිණං කුජ්ඣති, සො ව ධම්මා කොධො විරං දිසරක්ඛං අනුසෙති. අයං වුට්ඨිති පුග්ගලො පාසාණලෙඛිතමො.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පුප්පඤ්ඤ' (පුළුල් නුවණැත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අග යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසති. ශ්‍රේෂ්ඨවයථාව ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අගත් මෙනෙහි කෙරෙයි. එ අසුනින් නැගීසිටියේ ද එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අගත් මෙනෙහි කෙරේ. යම් සේ කළයක් උඩුහුරු කරන ලද්දේ එහි වත්කරන ලද ජලය රඳා ද පිටතට ගලා නො යේ ද එසේ ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අග යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ දහම් දෙසත්. බ්‍රහ්මවයථාව ප්‍රකාශ කරත්, හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අගත් මෙනෙහි කෙරෙයි. එ අසුනින් නැගී සිටියේ ද එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි, අගත් මෙනෙහි කෙරේ. මේ පුද්ගල 'පුප්පඤ්ඤ' ය යි කියනු ලැබේ.

8. කවර පුද්ගලයෙක් පඤ්චකාම ගුණයෙහි ද (රූපාරූප) භවයෙහි ද පහ නො කළ රාග ඇත්තේ වේ ද යත්: ශ්‍රෝතෘපන්ත සකෘදගාමීහු යැ. මේ පුද්ගලයෝ 'කාමයෙහි ද භවයෙහි ද පහ නො කළ රාග ඇත්තාහු' යැ යි කියනු ලැබෙත්.

කවර පුද්ගලයෙක් 'කාමයෙහි පහකළ රාග ඇත්තේ භවයෙහි පහ නො කළ රාග ඇත්තේ' වේ ද යත්: අනාගාමී තෙමේ යැ, මේ පුද්ගල තෙමේ කාමයෙහි පහකළ රාග ඇත්තේ භවයෙහි නො පහකළ රාග ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'කාමයෙහි ද භවයෙහි ද පහකළ රාග ඇත්තේ ද යත්: රහතුන් වහන්සේ යි. මේ පුද්ගල 'කාමයෙහි ද භවයෙහි ද පහකළ රාග ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

9. කවර පුද්ගලයෙක් 'පාසාණ ලෙබ්බම' (ගලෙහි ඇදි ඉරට බඩු) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි. ඔහු ගේ ඒ ක්‍රෝධයත් බොහෝ කලක් දිගුකලක් රඳා සිටී. යම් සේ ගලෙහි ඇදි ඉර පුළුඟින් හෝ දියෙන් හෝ වහා නො නැගේ ද බොහෝ කල් පවතින්නේ වේ ද එසේ මැ මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි, ඔහු ගේ ඒ ක්‍රෝධයත් බොහෝ කලක් දිගු කලක් රඳා සිටී. මේ පුද්ගල 'පාසාණ ලෙබ්බම' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ පඨවිලෙඛපමෝ : ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලෝ අභිණ්ණං කුජ්ඣිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො න චිරං දිසරත්තං අනුසෙති. සෙය්‍යාථාපි නාම පඨවියා ලෙඛා ඛිප්පං ලුජ්ජති වාතෙන වා උදකෙන වා න චිරවසීතිකා හොති. එවමෙව. ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලෝ අභිණ්ණං කුජ්ඣිති සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො න චිරං දිසරත්තං අනුසෙති. අයං වුවන් පුග්ගලෝ පඨවිලෙඛපමෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ උදකලෙඛපමෝ : ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලෝ ආශාමෙතන පි වුව්වමානො ඵරුසෙත'පි වුව්වමානො අමනාපෙන'පි වුව්වමානො සංසද්ධිමෙව, සන්ධියතිමෙව; සමොදානිමෙව සෙය්‍යාථාපි නාම උදකෙ ලෙඛා ඛිප්පං ලුජ්ජති, න චිරවසීතිකා හොති, එවමෙව ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලෝ ආශාමෙතන'පි වුව්වමානො ඵරුසෙත'පි වුව්වමානො අමනාපෙන'පි වුව්වමානො සංසද්ධිමෙව, සන්ධියතිමෙව, සමොදානිමෙව. අයං වුවන් පුග්ගලෝ උදකලෙඛපමෝ.

10. තස්ස කතමෙ තයො පොඤ්ඤාපමා පුග්ගලා: තයො පොඤ්ඤා, නවො'පි පොඤ්ඤා දුඛධර්මණාමෙව හොති දුඛධර්මසංඝා ව අපරග්ගො ව, මජ්ඣිමො ව පොඤ්ඤා දුඛධර්මණාමෙව හොති දුඛධර්මසංඝා ව අපරග්ගො ව. ජිණ්ණො'පි පොඤ්ඤා දුඛධර්මණාමෙව හොති දුඛධර්මසංඝා ව අපරග්ගො ව. ජිණ්ණො'පි පොඤ්ඤා දුඛධර්මණාමෙව හොති දුඛධර්මසංඝා ව අපරග්ගො ව. ජිණ්ණො'පි පොඤ්ඤා උක්ඛලි-පරිමජ්ජනං වා කරොන්ති. සභිකාරකුටෙ වා නං ජෙධධන්ති. 'එවමෙව තයො පොඤ්ඤාපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

කතමෙ තයො: නවො'පි භික්ඛු හොති දුඛධර්මො පාපධමෙමො ඉදම්ඝා දුඛධර්මණාය, සෙය්‍යාථාපි සො පොඤ්ඤා දුඛධර්මණා තද්දපමො අයං පුග්ගලො යෙ ඛො පනස්ස සෙවන්ති හජන්ති පඨිරුපාසන්ති දිව්ඤ්ඤානං ආපජ්ජන්ති, තෙසං තං හොති දිසරත්තං අභිකාය දුඛාය. ඉදම්ඝා දුඛධර්මසංඝාය, සෙය්‍යාථාපි සො පොඤ්ඤා දුඛධර්මසංඝා තද්දපමො අයං පුග්ගලො යෙසං ඛො පන පතිගණකාති චිවරපිණ්ඩපාකසෙනාසනගිලානාපට්ටයභගසජ්ජ පරික්ඛාරං, තෙසං තං න මහපථො හොති න මහානිසංසං,

කවර පුද්ගලයෙක් 'පයව්ලෙබ්‍රපම' (පොළොවෙහි ඇඳි ඉරට බඳු) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි. ඔහුගේ ඒ ක්‍රෝධය ද බොහෝ කලක් දිගුකලක් රඳා සිටීන්නේ නො වෙයි, යම් පරිදි පොළොවෙහි ඇඳි ඉර සුළඟින් හෝ ජලයෙන් හෝ වහා මැකී යේ ද බොහෝ කල් නො පවත්නේ වේ ද එසේ ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි ඔහුගේ ඒ ක්‍රෝධයත් බොහෝ කලක් දිගුකලක් රඳා නො සිටී, මේ පුද්ගල 'පයව්ලෙබ්‍රපම' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උදකලෙබ්‍රපම' (දියෙහි ඇඳි ඉරට බඳු) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ඉතා තදබිහිනුයු කියනු ලබන්නේ රථ බිහිනුයු කියනු ලබන්නේ නො මනාපයෙනුයු කියනු ලබන්නේ සැසැඳේ (එක් වේ) මැ යැ ගැළපේ මැ යැ, සතුටු වේ මැ යි, සේ නම් දියෙහි ඇඳි ඉර වහා මැකේ ද, බොහෝ කල් නො පවත්නේ ද එසේ ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ඉතා තද බිහිනුයු කියනු ලබන්නේ රථ බිහිනුයු කියනු ලබන්නේ නො මනාපයෙනුයු කියනු ලබන්නේ සැසැඳේ මැ යැ. ගැළපේ මැ යැ, සතුටු වේ මැ යි. මේ පුද්ගල 'උදකලෙබ්‍රපම' යැ යි කියනු ලැබේ.

10. එහි කවරහු තිදෙනෙක් 'පොත්ථකුපම' (භණවැහැරියට බඳු) පුද්ගලයෝ වෙත් ද යත්: සඤ්චාහැරි තුනෙකි. අළුත් වුවද සඤ්චාහැරිය දුර්වර්ණ වූයේ මැ රථපහස් ඇත්තේ ද මඳක් අගනේ ද වෙයි. මධ්‍යම සඤ්චාහැරිය ද දුර්වර්ණ වූයේ මැ රථපහස් ඇත්තේ ද මඳක් අගනේ ද වෙයි. දීර්ගය සඤ්චාහැරිය ද දුර්වර්ණ වූයේ මැ රථ පහස් ඇත්තේ ද මඳක් අගනේ ද වේ. දීර්ගය සඤ්චාහැරිය ද වළන් පිස්නක් හෝ කරති. කසළ ගොඩෙහි හෝ දමත්. එපරිද්දෙන් මැ හික්සුන් අතුරෙහි ඇත්තා වූ විදාමාන වූ 'සඤ්චාහැරියට බඳු පුද්ගලයෝ' තිදෙනෙකි.

කවර තිදෙනෙක් ද යත්: ඉදින් නවක මහණ තෙමේ ත් දුසිල් වූයේ ලාමකගති ඇත්තේ වේ නම් මේ ඔහු ගේ දුර්වර්ණ බව පිණිස වෙයි. යම් සේ ඒ සඤ්චාහැරිය දුර්වර්ණ වූයේ ද මේ පුද්ගල එබඳු වෙයි. යළි යම් කෙනෙක් ඔහු සේවනය කරත් ද භජනය කරත් ද පර්යයුපාසනය කරත් ද ඔහුගේ දෘෂ්ටිය අනුගමනය කරත් ද ඔවුනට එය බොහෝ කලක් අභිත පිණිස දුක් පිණිස වෙයි. මේ ඔහු ගේ රථපහස වෙයි. යම්සේ ඒ සඤ්චාහැරිය රථපහස් ඇත්තේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි. තවද යම් කෙනෙකුන් ගේ සිවුරු පිඩුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර පිළිගනී ද ඔවුනට එය මහත් ඵල නො වෙයි. මහානිසංස නො වේ.

ඉදමස්ස අත්තග්ගසත්තාය සෙය්‍යරාපි සො පොඤ්ඤා අත්තග්ගසා තථුපමො අයං පුග්ගලො. මජ්ඣිමො වෙ'පි භික්ඛු හොති -පෙ- ථෙරො වෙ'පි භික්ඛු හොති, දුස්සිලො පාපධම්මො, ඉදමස්ස දුඛධර්මන්තාය, සෙය්‍යරාපි සො පොඤ්ඤා දුඛධර්මන්තා තථුපමො අයං පුග්ගලො. යෙ ඛො පනස්ස සෙවන්ති, හජන්ති, පඨිරුපාසන්ති, දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති, තෙසං තං හොති දීඝරක්ඛං අභිතාය දුක්ඛාය. ඉදමස්ස දුක්ඛසම්ප්පාදනාය, සෙය්‍යරාපි සො පොඤ්ඤා දුක්ඛසම්ප්පාදනා තථුපමො අයං පුග්ගලො. යෙසං ඛො පන පතිග්ගන්ති¹. චිවරජිණ්ණපාතසෙනාසනාගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො, තෙසං තං න මහපථො හොති න මහානිසංසං ඉදමස්ස අත්තග්ගසත්තාය. සෙය්‍යරාපි සො පොඤ්ඤා අත්තග්ගසා තථුපමො අයං පුග්ගලො. ඵට්ඨරුපො ථෙරො වෙ'පි භික්ඛු සංඝමජෙකි භණ්ති. තමෙන භික්ඛු ඵට්ඨමාහංසු: කිත්තභුට්ඨො භුග්ගං බාලස්ස අව්‍යාකතස්ස භණ්තෙන කම්මි නාම භණ්තඛං මඤ්ඤාසීති. සො භුට්ඨො අනන්තමනො තථාරුපිං වාචං නිව්ජාරෙති. යථාරුපාය වාචාය සංඝො උක්ඛිපති සංඛාරකුට්ඨෙ'ව නං පොඤ්ඤං. ඉමෙ තයො පොඤ්ඤාපමා පුග්ගලා සත්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

11. තත්ත කතමෙ තයො කාසිකවස්සුපමා පුග්ගලා: තිණි කාසික වස්සුති, නවම්මි කාසිකං වස්සං වණ්ණවන්තඤ්ඤෙව හොති සුඛසම්ප්පාදනා මහග්ගඤ්ඤා, මජ්ඣිමම්මි කාසිකං වස්සං වණ්ණවන්තඤ්ඤෙව හොති සුඛසම්ප්පාදනා මහග්ගඤ්ඤා. ජිණ්ණම්මි කාසිකං වස්සං වණ්ණවන්තඤ්ඤෙව හොති සුඛසම්ප්පාදනා මහග්ගඤ්ඤා. ජිණ්ණම්මි කාසිකං වස්සං රත්ත පළිවෙදනං වා කරොන්ති, ගතිකරණධම්මෙ වා. නං නික්ඛිපන්ති, ඵට්ඨමෙව තයො කාසිකවස්සුපමා පුග්ගලා සත්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

තත්තමෙ තයො: නවො වෙ'පි භික්ඛු හොති සීලවා කල්‍යාණධම්මො ඉදමස්ස සුචර්ණන්තාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං වස්සං වණ්ණවන්තං තථුපමො අයං පුග්ගලො. යෙ ඛො පනස්ස සෙවන්ති හජන්ති පඨිරුපාසන්ති දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති තෙසං තං හොති දීඝරක්ඛං භිතාය සුඛාය. ඉදමස්ස සුඛසම්ප්පාදනාය.

1, පටිග්ගසන්තාති-ම ජ සං

මේ ඔහු ගේ මදක් අගනා බව යැ යම් පරිදි ඒ සඟ වැහැරිය මදක් අගනේද මේ පුද්ගල එ බඳු යි. ඉදින් මධ්‍යම වූ මහණ තෙමේ ත් ... ස්ථවිර වූ මහණ තෙමේත් දුසිල් වේ නම් ලාමක ගති ඇත්තේ නම් මේ ඔහුගේ දුර්වර්ණ බව වෙයි. යම් සේ ඒ සඟවැහැරිය දුර්වර්ණ වූයේ ද මේ පුද්ගල එ බඳු යි. යම් කෙනෙක් වනාහි ඔහු සෙවන හජන පරයනුපාසන කෙරෙත් ද (ඔහුගේ) දෘෂ්ටිය අනුගමනය කෙරෙත් ද ඔවුනට එය බොහෝ කලක් අහිත පිණිය දුක් පිණිය වෙයි. මේ ඔහුගේ රථපහස වෙයි. යම් සේ ඒ සඟ වැහැරිය රථ පහස ඇත්තේ ද මේ පුද්ගල එ බඳු යි. යම් කෙනෙකුත් ගේ සිවුරු පිඬුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර පිළිගනී ද ඔවුනට එය මහත් ඵල නො වෙයි, මහ අනුසස් ඇත්තේ නො වේ. මේ ඔහු ගේ මද අගනා බව යි. යම්සේ සඟ වැහැරිය මද වූ අගය ඇත්තේ ද මේ පුද්ගල එ බඳු යි, ඉදින් මෙබඳු වූ ස්ථවිර මහණ තෙමේ ත් සහ මැද කරා කෙරේ නම් ඒ ඔහුට භික්ෂුහු මෙසේ කියත්. 'කිම බාල වූ නො වියත් වූ තොප ගේ කරායෙන්, තොප වැන්තා-වුන් පවා කරා කළ යුතු යැ යි සිතන්නහු ද' යි. හෙතෙම කිපියේ නො සතුටු සිත් ඇත්තේ යම් බඳු වචනයකින් සංඝ තෙමේ කසළ ගොඩෙහි ලන සඟවැහැරියක් මෙන් ඔහු උත්ක්ෂේපනය කෙරේ ද එබඳු වූ වචන පිට කරයි. මොහු තිදෙන භික්ෂූන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන 'සඟවැහැරි බඳු පුද්ගලයෝ' යි.

11. එහි කවරහු තිදෙනෙක් 'කසිවතට බඳු' පුද්ගලයෝ වෙත් ද යත්: කසිවත් තුනෙකි, අළුත් වූ ද කසිවත වර්ණවත් මැ වූයේ ද සුවපහස ඇත්තේ ද මහඥානී ද වෙයි. මධ්‍යම කසිවත ද වර්ණවත් මැ වූයේත් සුවපහස ඇත්තේ ද මහඥානී ද වෙයි. දිරාගිය කසිවත ද වර්ණවත් මැ වූයේ ද සුවපහස ඇත්තේ ද මහඥානී ද වේ. දිරාගිය කසිවත පවා රුවන් මතන්නක් හෝ කරකි, සුවද කරවුවෙක හෝ එය බහා තබත්. එසේ මැ භික්ෂූන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන 'කසිවතට බඳු පුද්ගලයෝ තිදෙනෙක්' වෙති.

කවර තිදෙනෙක් ද යත්: ඉදින් නවක භික්ෂු තෙමේ ත් සිල්වත් වූයේ යහපත් ගති ඇත්තේ වේ නම් මේ ඔහුගේ සුවර්ණ බව යැ යම් සේ ඒ කසිවත වර්ණවත් නම් මේ පුද්ගල තෙමේ එ බඳු යි. තව ද යම්කෙනෙක් ඔහු සේවනය කරත් ද හජනය කරත් ද පරයනුපාසනය කරත් ද ඔහුගේ දෘෂ්ටානු ගතියට, යෙත් ද ඔවුනට ඒ බොහෝ කලක් හිත පිණිය සුව පිණිය වෙයි. මේ ඔහුගේ සුවපහස බව වේ. යම් සේ ඒ කසිවත සුව පහස ඇත්තේ නම් මේ පුද්ගල එබඳු යි. තව ද යම් කෙනෙකුත් ගේ සිවුරු පිඬුවා ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර පිළිගනී ද ඔවුනට ඒ මහත් ඵල මහ අනුසස් ඇත්තේ වේ. මේ ඔහු ගේ මහඥානී බව වේ. යම් සේ ඒ කසිවත මහඥානී නම් මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං සුඛසම්පන්නං තප්පමො අයං පුග්ගලො. යෙසං ටො පන පතිගණනාති' වීචරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්කාරං තෙසං තං මහපථලං හොති මහාතිසංසං. ඉදමස්ස මහග්ගතාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං මහග්ගං තප්පමො අයං පුග්ගලො. මජ්ඣිමො වෙ'පි භික්ඛු—පෙ— ථෙරො—වෙ'පි භික්ඛු හොති සීලවා කල්‍යාණධම්මො ඉදමස්ස සුවණ්ණතාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං වණ්ණවත්තං, තප්පමො අයං පුග්ගලො යෙ ටො පනස්ස සෙවන්තී හජන්තී පඨිරුපාසන්තී දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්තී. තෙසං තං හොති දීඝරත්තං භික්ඛාය සුඛාය, ඉදමස්ස සුඛසම්පන්නතාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං සුඛසම්පන්නං, තප්පමො අයං පුග්ගලො. යෙසං ටො පන පතිගණනාති' වීචරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්කාරං. තෙසං තං මහපථලං හොති මහාතිසංසං. ඉදමස්ස මහග්ගතාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං මහග්ගං, තප්පමො අයං පුග්ගලො. ඵචරුපො ච ථෙරො භික්ඛුසංඝ මජ්ඣෙකි හණති, තමෙනං භික්ඛු ඵචමාහංසු අප්පසද්ද ආයසමිත්තො හොරු, ථෙරො භික්ඛු ධම්මඤ්ඤ විනයඤ්ඤ හණතිති. තස්ස තං වචනං ආධේය්‍යං භට්ඨති ගඤ්ඤකරණඤ්ඤා'ව නං කාසිකං ව්‍යං, ඉමෙ තයො කාසිකවස්ථුපමා පුග්ගලා සහෙතා සංචිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

12. කතමො ච පුග්ගලො සුප්පමෙය්‍යො: ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලො උද්ධමො හොති උත්තලො වපලො මුඛරො වීකිණ්ණවාටො මුඛස්සති අසම්පජානො අසමාහිතො වීඛිත්තචිත්තො අසංවුත්තිද්දියො. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො සුප්පමෙය්‍යො.

කතමො ච පුග්ගලො දුප්පමෙය්‍යො: ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලො අනුද්ධමො හොති අනුත්තලො අවපලො අමුඛරො අවීකිණ්ණවාටො උපවසීතස්සති සම්පජානො සමාහිතො ඵකග්ගචිත්තො සංවුත්තිද්දියො. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො දුප්පමෙය්‍යො.

කතමො ච පුග්ගලො අප්පමෙය්‍යො: ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලො ආසංවානං ධ්‍යා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤාවිමුක්තිං දිලෙඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සම්මිකස්සා උපසම්පජ්ජ වීහරති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අප්පමෙය්‍යො.

ඉදින් මධ්‍යම භික්ෂු තෙමේ ත් -පෙ- ඉදින් ස්ථවිර භික්ෂු තෙමේ ත් සිල්වත් වූයේ කළණ ගති ඇත්තේ වේ නම් මේ ඔහු ගේ සුවර්ණ බව වෙයි. යම් සේ ඒ කසිවත වර්ණවත් නම් මේ පුද්ගල එ බඳු යි. තව ද යම් කෙනෙක් ඔහු සේවනය කෙරෙත් ද භජනය කෙරෙත් ද පර්යයුපාසන කෙරෙත් ද ඔහුගේ දෘෂ්ටානුගතියට යෙත් ද ඔවුනට ඒ දිගු කලක් භිත පිණිස සුව පිණිස වෙයි. මේ ඔහුගේ සුවපහස් බව වෙයි. යම් සේ ඒ කසිවත සුවපහස් නම් මේ පුද්ගල එ බඳු යි. තවද යම් කෙනෙකුත් ගේ සිවුරු පිඬුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර පිළිගනී ද ඔවුනට ඒ මහත්ඵල වෙයි. මහ අනුසස් ඇත්තේ වෙයි. මේ ඔහුගේ 'මහ ඇඟි බව' වේ. යම් සේ ඒ කසිවත මහ ඇඟි නම් මේ පුද්ගල එ-බඳු යි. තව ද මේ බඳු ස්ථවිර මහණ සහමැද කථා කෙරෙයි ද ඒ මොහුට භික්ෂුහු මෙසේ කියත්. "ඇවැත්නි නිහඬ වවු ස්ථවිර මහණ ධර්මයත් විනයත් දෙසයි කියා යි. ඔහු ගේ ඒ වචනය ඒ කසිවත සුවද කරඩුවෙක නිදන් කරන්නා සේ නිදන් කළ යුතු බවට යෙයි. මොහු තිදෙන භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන 'කසිවතට බඳු පුද්ගලයෝ' යි.

12. කවර පුද්ගලයෙක් 'සුවසේ ප්‍රමාණ කළ හැක්කේ' වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් උඩඟු යැ. උස් වූ මාන ඇත්තේ යැ, වපල යැ, වාචාල යැ. විසුරුණු වචන ඇත්තේ යැ. මුළා වූ සිහි ඇත්තේ යැ. සමාක්ප්‍රඥා නැත්තේ යැ. එකඟ වූ සිත් නැත්තේ යැ. විසුරුණ සිත් ඇත්තේ යැ. සංවරණය නො කළ ඉඳුරන් ඇත්තේ යි. මේ පුද්ගල 'සුවසේ ප්‍රමාණ කළ හැක්කේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දුකසේ ප්‍රමාණ කළ හැක්කේ' වේ ද යත්: මෙසස්-නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් උඩඟු නො වෙයි, උස් වූ මාන නැත්තේ වෙයි. වපල නො වෙයි, වාචාල නො වෙයි. විසුරුණු වචන ඇත්තේ නො වෙයි. එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. සමාක් ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි. සන්සුන් සිත් ඇත්තේ වෙයි. එකඟ වූ සිත් ඇත්තේ වෙයි. සංවරණය කළ ඉඳුරන් ඇත්තේ වේ. මේ පුද්ගල 'දුකසේ ප්‍රමාණ කළ හැක්කේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රමාණ කළ නො හැක්කේ' වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි කිසි පුද්ගලයෙක් ආසුවයන් ක්ෂය වීමෙන් ආසුව රහිත වූ විත්ත විමුක්තියත් ප්‍රඥාවිමුක්තියත් මෙ අත් බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාසය කෙරේ ද මේ පුද්ගල 'ප්‍රමාණ කළ නො හැක්කේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

13. කතමො ච පුග්ගලො න සෙව්තධෙධො, න හජ්තධෙධො න පඨිරුපාසිතධෙධො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො හීනො හොති සිලෙන සමාධිනා පඤ්ඤාය. එවරුපො පුග්ගලො න සෙව්තධෙධො, න හජ්තධෙධො, න පඨිරුපාසිතධෙධො අඤ්ඤත්‍ර අනුද්දායා, අඤ්ඤත්‍ර අනුකම්පා.

කතමො ච පුග්ගලො සෙව්තධෙධො, හජ්තධෙධො පඨිරුපාසිතධෙධො: ඉධෙකචෙවා පුග්ගලො සද්දිසො හොති සිලෙන සමාධිනා පඤ්ඤාය, එවරුපො පුග්ගලො සෙව්තධෙධො හජ්තධෙධො පඨිරුපාසිතධෙධො, තං කිසසහෙතු: සීලසාමඤ්ඤගතානං සතං සීලකථා ච නො හවිසසති සා ච නො එාසු හවිසසති. සා ච නො පවත්නනි¹ හවිසසති. සමාධි සාමඤ්ඤගතානං සතං සමාධිකථා ච නො හවිසසති. සා ච නො එාසු හවිසසති, සා ච නො පවත්නනි¹ හවිසසති. පඤ්ඤසාමඤ්ඤගතානං සතං පඤ්ඤකථා ච නො හවිසසති. සා ච නො එාසු හවිසසති, සා ච නො පවත්නනි හවිසසති. තස්මා එවරුපො පුග්ගලො සෙව්තධෙධො හජ්තධෙධො පඨිරුපාසිතධෙධො.

කතමො ච පුග්ගලො සකකතවා ගරුකතවා² සෙව්තධෙධො, හජ්තධෙධො පඨිරුපාසිතධෙධො ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො අධිකො හොති සිලෙන සමාධිනා පඤ්ඤාය. එවරුපො පුග්ගලො සකකතවා ගරුකතවා සෙව්තධෙධො හජ්තධෙධො, පඨිරුපාසිතධෙධො. තං කිසසහෙතු අපරිපූරං වා සීලකඛන්ධං පරිපූරෙසසාමී, පරිපූරං වා සීලකඛන්ධං තත් තත් පඤ්ඤාය අනුග්ගහෙසසාමී, අපරිපූරං වා සමාධිකඛන්ධං පරිපූරෙසසාමී, පරිපූරං වා සමාධිකඛන්ධං තත් තත් පඤ්ඤාය අනුග්ගහෙසසාමී. අපරිපූරං වා පඤ්ඤකඛන්ධං පරිපූරෙසසාමී, පරිපූරං වා පඤ්ඤකඛන්ධං තත් තත් පඤ්ඤාය අනුග්ගහෙසසාමී¹ති. තස්මා එවරුපො පුග්ගලො සකකතවා ගරුකතවා² සෙව්තධෙධො, හජ්තධෙධො, පඨිරුපාසිතධෙධො.

1. හවිසසති - ම ජ සං

2. ගරුකතවා - ම ජ සං

13. කවර පුද්ගලයෙක් 'සේවනය නො කළ යුත්තේ හජනය නො කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලයෙන් සමාධියෙන් ප්‍රඥායෙන් භීත වූයේ වෙයි ද මෙබඳු පුද්ගල දයාවෙන් මිස අනුකම්පාවෙන් මිස සේවනය නො කළ යුත්තේ යැ. හජනය නො කළ යුත්තේ යැ පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'සේවනය කළ යුත්තේ හජනය කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලයෙන් සමාධියෙන් ප්‍රඥායෙන් (තමා) සම වූයේ වේ ද මෙ බඳු පුද්ගල සේවනය කළ යුත්තේ යැ. හජනය කළ යුත්තේ යැ. පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි. එයට හෙතු කවරේ ද යත්: ශීලයෙන් සම බවට ගියා වූ අප ගේ ශීලකරාව ද වන්නී යැ. එ කරාව ද අපට සැප විහරණ පිණිස වන්නී යැ තව ද අපගේ ඒ කරාව පවත්නාක් වන්නීය. සමාධියෙන් සම බවට ගියා වූ අපගේ සමාධිකරාවත් වන්නීය. ඒ කරාව ද අපට සැපවිහරණ පිණිස වන්නී යැ. තව ද අප ගේ ඒකරාව පවත්නාක් වන්නී යැ. ප්‍රඥායෙන් සම බවට ගියා වූ අපගේ ප්‍රඥාකරාවත් වන්නී යැ. ඒ කරාව ද අපට සැපවිහරණ පිණිස වන්නී යැ. තව ද අප ගේ ඒ කරාව පවත්නාක් වන්නීයැ. එහෙයින් මේ පුද්ගල සේවනය කටයුත්තේ යැ. හජනය කටයුත්තේ යැ. පර්යයුපාසනය කටයුත්තේ යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'සත්කාර කොට ගරුකාර කොට සේවනය කළ යුත්තේ හජනය කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලයෙන් සමාධියෙන් ප්‍රඥායෙන් අධික වෙයි. මෙ බඳු පුද්ගල සත්කාර කොට ගරුකාර කොට සේවනය කළ යුත්තේ යැ. හජනය කළ යුත්තේ යැ. පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි. එ කවර හෙයින් යත්: අසම්පූර්ණ වූ හෝ ශීලස්කන්ධය සම්පූර්ණ කරන්නෙමි. සම්පූර්ණ වූ හෝ ශීලස්කන්ධයට ඒ ඒ තැන්හි ප්‍රඥායෙන් අනුග්‍රහ කරන්නෙමි. අසම්පූර්ණ වූ හෝ සමාධිස්කන්ධය සම්පූර්ණ කරන්නෙමි. සම්පූර්ණ වූ හෝ සමාධිස්කන්ධයට ඒ ඒ තැන්හි ප්‍රඥායෙන් අනුග්‍රහ කරන්නෙමි. අසම්පූර්ණ වූ හෝ ප්‍රඥාස්කන්ධය සම්පූර්ණ කරන්නෙමි, සම්පූර්ණ වූ හෝ ප්‍රඥාස්කන්ධයට ඒ ඒ තැන්හි ප්‍රඥායෙන් අනුග්‍රහ කරන්නෙමි' යි එහෙයින් මේ පුද්ගල සත්කාර කොට ගරුකාර කොට සේවනය කළ යුත්තේ යැ හජනය කළ යුත්තේ යැ පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි.

14. කතමො ච පුග්ගලො ජිගුච්ඡිතබ්බො න සෙව්තබ්බො, න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො දුස්සීලො හොති පාපධම්මො අසුචි සඛ්ඤාසරසමාවාරො පටිච්ඡන්තකම්මනෙතො අසාමණො සමණපටිඤ්ඤා, අබ්බුචාරි බ්බුචාරිපටිඤ්ඤා අනෙතො පුති අවසුතො කසම්බුජාතො ඵවරුපො පුග්ගලො ජිගුච්ඡිතබ්බො න සෙව් තබ්බො. න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො' තං කිසසහෙතු: කිඤ්චාපි ඵවරුපසා පුග්ගලසා න දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති අප් ඛො නං පාපකො කිත්තිසද්දෙ අබ්බුග්ගච්ඡති පාපථිනෙතො පුරිසපුග්ගලො පාපසභායො පාපසම්පවච්චිකා'ති. සෙය්‍යාථාපි නාම අභි ගුප්ගතො කිඤ්චාපි න දංසති අප් ඛො නං මිකෙකිති, ඵවච්චෙව කිඤ්චාපි ඵවරුපසා පුග්ගලසා න දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති අප් ඛො නං පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්බුග්ගච්ඡති පාපථිනෙතො පුරිසපුග්ගලො පාපසභායො පාපසම්පවච්චිකාති තස්මා ඵවරුපො පුග්ගලො ජිගුච්ඡිතබ්බො න සෙව්තබ්බො, න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො.

කතමො ච පුග්ගලො අජක්ඛපෙකඛිතබ්බො න සෙව්තබ්බො න හජිත-
බ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො කොධනො හොති උපායාසබ්බුලො අපමච්චි වුතෙතො සමානො අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිත්ථියති, කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අප්පව්වසඤ්ඤා පාතුකරොති, සෙය්‍යාථාපි නාම දුට්ඨාරුකා කට්ඨෙන වා කඨලාය වා සට්ඨිතා භියොසොමන්තාය අසසද්දති, ඵවච්චෙව ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො කොධනො හොති උපායාසබ්බුලො අපමච්චි වුතෙතො සමානො අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති, පතිත්ථියති කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අප්පව්වසඤ්ඤා පාතුකරොති, සෙය්‍යාථාපි නාම තිත්ථුකාලාතං කට්ඨෙන වා කඨලාය වා සට්ඨිතං භියොසොමන්තාය විච්චිට්ඨායති විට්ඨිට්ඨායති, ඵවච්චෙව ඉධෙකච්චො පුග්ගලො කොධනො හොති උපායාසබ්බුලො අපමච්චි වුතෙතො සමානො අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිත්ථියති, කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අප්පව්වසඤ්ඤා පාතුකරොති, සෙය්‍යාථාපි නාම ගුප්කුපො කට්ඨෙන වා කඨලාය වා සට්ඨිතො භියොසොමන්තාය දුග්ගතෙධා හොති, ඵවච්චෙව ඉධෙකච්චො පුග්ගලො කොධනො හොති උපායාසබ්බුලො, අපමච්චි වුතෙතො සමානො අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිත්ථියති කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අප්පව්වසඤ්ඤා පාතුකරොති, ඵවරුපො පුග්ගලො අජක්ඛපෙකඛිතබ්බො න සෙව්තබ්බො න හජිතබ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො. තං කිසසහෙතු: අකෙකාසෙය්‍යාපි මං පරිභාසෙය්‍යාපි මං අනන්දමි මෙ' කරෙය්‍යාති, තස්මා ඵවරුපො පුග්ගලො අජක්ඛපෙකඛිතබ්බො, න සෙව්තබ්බො, න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො.

14. කවර පුද්ගලයෙක් පිළිතුල් කළ යුත්තේ සේවනය නො කළ යුත්තේ භජනය නො කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුසිල් වූයේ වෙයි ලාමක ගති ඇත්තේ අපිරිසිදු කායකර්මාදිය ඇත්තේ සැකයෙන් සිහි කටයුතු පැවැතුම් ඇත්තේ සැඟවිය යුතු ක්‍රියා ඇත්තේ ශ්‍රමණ ප්‍රතිරූපක වූයේ ශ්‍රමණයෙමි ප්‍රතිඥා කරන්නේ මුත්මවාරි ප්‍රතිරූපක වූයේ මුත්මවාරි-යෙමි' යි ප්‍රතිඥා කරන්නේ ඇතුළත කුණු වූයේ රාගාදීන් තෙත් වූයේ හටගත් රාගාදී කසළ ඇත්තේ වෙයි, මෙ බදු පුද්ගල පිළිතුල් කළ යුත්තේ ය, සේවනය නො කළ යුත්තේ ය, භජනය නො කළ යුත්තේ ය, පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි. එ කවර හෙයින් යත්: මෙ බදු පුද්ගලයා ගේ දෘෂ්ටානුගතියට නො පැමිණෙයි එතෙකු වුවත් 'පවිට්‍ර මිතුරන් ඇති පවිට්‍ර සභායයන ඇති පවට නැඹුරු වූ පුද්ගලයෙකි' යන ඔහු පිළිබඳ ලාමක වූ කීර්තිශබ්දය උස් ව නැඟෙයි. යම් සේ අසූවියෙහි සිටි සර්පයා දෂ්ට නොකෙරේ නැවුණු වැලි (අසූවියෙන්) ඔහු තවරයි එසේ ම මෙබදු වූ පුද්ගලයාගේ දෘෂ්ටානුගතියට නො පැමිණේ නැවුණු වැලි 'පවිට්‍ර මිතුරන් ඇති පවිට්‍ර සභායයන් ඇති පවට නැඹුරු වූ පුරුෂ පුද්ගල-යෙක' යන ඔහු පිළිබඳ ලාමක කරාහඩ උස්ව නැඟෙයි, එහෙයින් මෙබදු වූ පුද්ගල පිළිතුල් කළ යුත්තේ සේවනය නො කළ යුත්තේ ය. භජනය නො කළ යුත්තේ ය. පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි.

උපේක්ෂා කළ යුතු සේවනය නො කළ යුතු භජනය නො කළ යුතු පර්යයුපාසනය නො කළ යුතු පුද්ගල කවරේ ද: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙනසුලු ය, දූඩ් ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ ය. යම්ක-මක් කියන ලද පමණින්ද ලැගෙයි, කිපෙයි, ප්‍රකෘතිය හරි, තද බවට පැමිණෙයි, කොපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි. යම් සේ පැරැණි වුණය දණ්ඩකින් හෝ කැබිලිත්තකින් පහරන ලද්දේ බොහෝ සෙයින් පුයා විගුරුවා ද එසේ ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙනසුලු ය. දූඩ් ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ ය. මදකුණු කියන ලද්දේ ලැගෙයි, කිපෙයි, ප්‍රකෘතිය හරි තද බවට පැමිණෙයි. කොපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි. යම් සේ කිඹිරි පෙනහෙල්ලක් දණ්ඩකින් හෝ කැබිලිත්තෙන් ගටනා ලද්දේ බොහෝ සෙයින් 'විච්චිට' හඩ නඟා ද 'චිට චිට' හඩ නඟා ද එපරිද්දෙන් ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙන-සුලු වෙයි. දූඩ් ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි, මදකුණු කියන ලද්දේ ලැගෙයි, කිපෙයි, ප්‍රකෘතිය හරි. තද බවට පැමිණෙයි, කොපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි. යම් සේ ගුරුකුපය දණ්ඩකින් හෝ කැබිලිත්තකින් හෝ ගටනා ලද්දේ බොහෝ සෙයින් දු ගඳ වෙයි ද එපරිද්-දෙන් ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙන සුලු වෙයි, දූඩ් ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි, මදකුණු කියන ලද්දේ ලැගෙයි, කිපෙයි ප්‍රකෘතිය හරි, තද බවට පැමිණෙයි. කෝපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි, මෙ බදු පුද්ගල උපේක්ෂා කටයුත්තේ ය. සේවනය නො කළ යුත්තේ ය, භජනය නො කළ යුත්තේ ය, පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි. එයට හේතු කවරේ ද යත්: මට ආක්‍රෝෂ කරනු ඇතැයි ද මට අවමන් කරනු ඇතැ යි ද මට අවැඩ කරනු ඇතැයි ද කියා යි. එහෙයින් මෙ බදු පුද්ගල උපේක්ෂා කටයුතුය, සේවනය නො කළ යුත්තේය, භජනය නො කළ යුත්තේ ය, පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි.

කතමො ච පුග්ගලො සෙව්නබ්බො හජීතබ්බො, පඨිරුපාසිතබ්බො: ඉඨෙ'කච්චො පුග්ගලො සීලවා හොති කල්‍යාණධම්මො, එවරුපො පුග්ගලො සෙව්නබ්බො, හජීතබ්බො, පඨිරුපාසිතබ්බො, තං කියා හොතු: කිඤ්ඤාපි එවරුපසා පුග්ගලසා න දිව්ඤ්ඤානිං ආපජ්ජති අප ටො නං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දෙ අබ්බුග්ගච්ඡති. කල්‍යාණමිත්තො පුරිසපුග්ගලො, කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පව්ඤ්ඤා'ති තපමා එවරුපො පුග්ගලො සෙව්නබ්බො, හජීතබ්බො, පඨිරුපාසිතබ්බො.

15. කතමො ච පුග්ගලො සීලෙසු පරිපුරකාරී සමාධිස්ථිං මත්තසොකාරී පඤ්ඤාය මත්තසොකාරී: සොතාපනතසකදගාමීනො. ඉමෙ වුවචනති පුග්ගලො සීලෙසු පරිපුරකාරීනො, සමාධිස්ථිං මත්තසොකාරීනො, පඤ්ඤාය මත්තසොකාරීනො.

කතමො ච පුග්ගලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී, සමාධිස්ථිඤ්ඤා පරිපුරකාරී පඤ්ඤාය මත්තසොකාරී: අනාගාමී. අයං වුවචනි පුග්ගලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී සමාධිස්ථිඤ්ඤා පරිපුරකාරී, පඤ්ඤාය මත්තසොකාරී.

කතමො ච පුග්ගලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී, සමාධිස්ථිඤ්ඤා පරිපුරකාරී, පඤ්ඤාය ච පරිපුරකාරී: අරහා. අයං වුවචනි පුග්ගලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී සමාධිස්ථිඤ්ඤා පරිපුරකාරී, පඤ්ඤාය ච පරිපුරකාරී.

16. තත් කතමෙ තයො සත්ථාරො: ඉඨෙ'කච්චො සත්ථා කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, න රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, න වේදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, ඉධ පන එකච්චො සත්ථා කාමානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති. රූපානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, න වේදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, ඉධ පන එකච්චො සත්ථා කාමානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, රූපානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති වේදනානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, තත්‍ර යවායං සත්ථා කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, න රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, න වේදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති' රූපාවචරසමාපත්තියා ලාභී සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො තත්‍ර යවායං සත්ථා කාමානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති රූපානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති න වේදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති අරූපාවචරසමාපත්තියා ලාභී සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, තත්‍ර යවායං සත්ථා කාමානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, රූපානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, වේදනානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, සම්මාසම්බුද්ධො සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, ඉමෙ තයො සත්ථාරො.

කවර පුද්ගලයෙක් සේවනය කළ යුත්තේ හජනය කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සිල්වත් වෙයි, යහපත් ගති ඇත්තේ ය, මෙ බඳු පුද්ගල සේවනය කළ යුත්තේය. හජනය කළ යුත්තේ ය, පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි. එයට හෙතු කවරේ ද යත්: මෙබඳු පුද්ගලයා ගේ දෘෂ්ටාන්තයට නො පැමිණේ නමුදු වැලි "කලණ මිතුරන් ඇති 'කලණ සහායයන් ඇති' කලණ යන්ට නැඹුරු වූ පුරුෂ පුද්ගලයෙක" යන ඔහු පිළිබඳ වූ යහපත් කීර්ති ශබ්දය උස් ව නැගෙයි. එහෙයින් මෙ බඳු වූ පුද්ගල සේවනය කළ යුත්තේය. හජනය කළ යුත්තේ ය. පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි.

15. කවර පුද්ගලයෙක් සීලයන් සපුරා කරන්නේ සමාධිය එක් දෙසක් කරන්නේ ප්‍රඥාව එක් දෙසක් කරන්නේ වේ ද යත්: සොකාපන්න සකදගාමීහු ය. මොහු සීලයන්හි සපුරා කරන සුලු සමාධියෙහි එක් දෙසක් කරන සුලු ප්‍රඥායෙහි එක්දෙසක් කරන සුලු පුද්ගලයෝ ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් සීලයන් ද සපුරා කරන්නේ සමාධිය ද සපුරා කරන්නේ ප්‍රඥාව එක් දෙසක් කරන්නේ වේ ද යත්: අනාගාමී තෙමේ යි. මේ තෙමේ සීලයන් ද සපුරා කරන සුලු සමාධිය ද සපුරා කරන ප්‍රඥාව එක් දෙසක් කරන පුද්ගලයා යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් සීලයන් ද සපුරා කරන්නේ සමාධිය ද සපුරා කරන්නේ ප්‍රඥාව ද සපුරා කරන්නේ වේ ද යත්: රහතුන් වහන්සේ යි. මේ තෙමේ සීලයන් ද සපුරා කරන සමාධිය ද සපුරා කරන ප්‍රඥාව ද සපුරා කරන පුද්ගලයා යැ යි කියනු ලැබේ.

16. එහි ශාස්තෘහු තිදෙනා කවරහු ද යත්: මෙලොව එක් ශාස්තෘ වරයෙක් කාමයන් ගේ ප්‍රභාණය පනවයි. රූපයන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවයි. වේදනාවන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවයි. යළි මෙහි එක් ශාස්තෘ වරයෙක් කාමයන් ගේ ද ප්‍රභාණය පනවයි. රූපයන් ගේ ද ප්‍රභාණය පනවයි. වේදනාවන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවයි. තවද මෙහි එක් ශාස්තෘ වරයෙක් කාමයන් ගේ ද ප්‍රභාණය පනවයි. රූපයන් ගේ ද ප්‍රභාණය පනවයි. වේදනාවන් ගේ ද ප්‍රභාණය නො පනවයි. ඔවුනතුරෙහි යම් මේ ශාස්තෘ වරයෙක් කාමයන් ගේ ප්‍රභාණය පනවා ද රූපයන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවා ද වේදනාවන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවා ද එකරුණෙන් රූපාවචර සමාපත්තිය ලබනසුලු ශාස්තෘවරයෙකැ යි දත යුත්තේ ය. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘවරයෙක් කාමයන් ගේ ත් ප්‍රභාණය පනවා ද රූපයන් ගේ ත් ප්‍රභාණය පනවා ද වේදනාවන් ගේ ත් ප්‍රභාණය නො පනවා ද එකරුණෙන් අරූපාවචර සමාපත්තිය ලබන සුලු ශාස්තෘ වරයෙකැයි දත යුත්තේ ය. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘවරයෙක් කාමයන්ගෙන් ප්‍රභාණය පනවා ද රූපයන්ගේ ත් ප්‍රභාණය පනවා ද වේදනාවන්ගෙන් ප්‍රභාණය පනවා ද එකරුණෙන් සමාක් සම්බුද්ධ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ ය යි දත යුත්තා හ. මොහු තිදෙන ශාස්තෘහු යි.

17. තත් කතමෙ අපරෙපි තයො සත්ථාරො: ඉධෙකවෙවා සත්ථා දිට්ඨවෙව ධම්මෙ අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි, අභිසම්පරායඤ්ඤා අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි ඉධ පන එකවෙවා සත්ථා දිට්ඨව ධම්මෙ අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි, නො ව ඛො අභිසම්පරායං අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි, ඉධ පන එකවෙවා සත්ථා දිට්ඨවෙව ධම්මෙ අත්තානං සව්වතො ථෙතතො න පඤ්ඤපෙනි. අභිසම්පරායඤ්ඤා අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි. තත්‍ර යවායං සත්ථා දිට්ඨවෙව ධම්මෙ අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි, අභිසම්පරායඤ්ඤා අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි සත්තථවාදො සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, තත්‍ර යවායං සත්ථා දිට්ඨ'ව ධම්මෙ අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි නො ව ඛො අභිසම්පරායං අත්තානං සව්වතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි උචෙත්ථවාදො සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, තත්‍ර යවායං සත්ථා දිට්ඨවෙව ධම්මෙ අත්තානං සව්වතො ථෙතතො න පඤ්ඤපෙනි. අභිසම්පරායඤ්ඤා අත්තානං සව්වතො ථෙතතො න පඤ්ඤපෙනි. සම්මා සම්බුද්ධො සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, ඉමෙ අපරෙ'පි තයො සත්ථාරො,

තික නිදෙදසො නිට්ඨිතො.

17. එහි අන්‍ය වූ ද ශාස්තෘහු කිදෙනා කවරහු ද යත්: මෙලොව එක් ශාස්තෘවරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ම සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවයි. පර අත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවයි. යළි මෙහි එක් ශාස්තෘවරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ම සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවයි. එතෙකුදු වත් පෙර අත්බැව්හි සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවයි. තවද මෙහි එක් ශාස්තෘ වරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවයි. පරඅත් බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවයි. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘ වරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවා ද, පර අත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවාද එකරුණින් ශාස්වතවාදී ශාස්තෘ වරයෙකැයි දත යුත්තේ ය. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘවරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ම සත්‍යවශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවාද එතෙකුදු වත් පර අත්බැව්හි සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවාද එකරුණින් උච්ඡේදවාදී ශාස්තෘවරයෙකැයි දත යුත්තේ ය. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘ වරයෙක් මෙ අත්බැව්හි සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නොපනවා ද පර අත්බැව්හි ත් සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවා ද එකරුණින් සමයක් සම්බුද්ධ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ ය යි දත යුත්තාහ. මොහු අන්‍ය වූ ද ශාස්තෘහු කිදෙනා යි.

ත්‍රික නිර්දේශය නිමිසේ යි.

4. වතුකත නිදේදසො

1. කතමො ව පුග්ගලො අසපුරිසො; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාතිපාති හොති, අදින්නාදයි හොති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරි හොති මුසාවාදී හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධායි හොති, අයං වුවචි පුග්ගලො අසපුරිසො.

කතමො ව පුග්ගලො අසපුරිසෙන අසපුරිසතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ව පාණාතිපාති හොති, පරඤ්ඤා පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව අදින්නාදයි හොති, පරඤ්ඤා අදින්නාදනෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව කාමෙසු මිච්ඡාචාරි හොති, පරඤ්ඤා කාමෙසු මිච්ඡාචාරෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව මුසාවාදී හොති, පරඤ්ඤා මුසාවාදෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධායි හොති, පරඤ්ඤා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධානෙ සමාදපෙති. අයං වුවචි පුග්ගලො අසපුරිසෙන අසපුරිසතරො.

කතමො ව පුග්ගලො සපුරිසො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාති පාතා පටිච්චරතො හොති, අදින්නාදනා පටිච්චරතො හොති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිච්චරතො හොති, මුසාවාද පටිච්චරතො හොති, සුරාමෙරය මජ්ජපමාදධානා පටිච්චරතො හොති, අයං වුවචි පුග්ගලො සපුරිසො.

කතමො ව පුග්ගලො සපුරිසෙන සපුරිසතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ව පාණාතිපාතා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා පාණාතිපාතාවෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව අදින්නාදනා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා අදින්නාදනා වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව මුසාවාද පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා මුසාවාද වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධානා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධානා වෙරමණියා සමාදපෙති. අයං වුවචි පුග්ගලො සපුරිසෙන සපුරිසතරො.

4. චතුෂ්ක නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් අසත්පුරුෂ වේ ද යත්; මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණීන් නසන්නේ වෙයි. නුදුන් දෑ ගන්නේ වෙයි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ වෙයි. බොරු කියන්නේ වෙයි. රහමෙර පානයෙහි යෙදුණේ වේ. මේ පුද්ගල අසත්පුරුෂ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් අසත්පුරුෂයාට වඩා අතිශයින් අසත්පුරුෂ වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ප්‍රාණීන් නසන්නේ වෙයි. අනුනුදු ප්‍රාණීන් නැසීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් නුදුන් දෑ ගන්නේ වෙයි. අනුනුදු නුදුන් දෑ ගැන්මෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ වෙයි. අනුනුදු කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් බොරු කියන්නේ වෙයි. අනුනුදු බොරුකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් රහමෙර පානයෙහි යෙදුණේ වෙයි. අනුනුදු රහමෙර පානයෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල අසත්පුරුෂයාට වඩා අතිශයින් අසත්පුරුෂ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් සත්පුරුෂ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. මුසවා කීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. රහමෙර පානයෙන් වෙන් වූයේ වේ. මේ පුද්ගල සත්පුරුෂ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් සත්පුරුෂයාට වඩා අතිශයින් සත්පුරුෂ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, මෙරමා ද ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන්වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. මෙරමා ද නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. මෙරමා ද කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මුසවා කීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, මෙරමා ද මුසවා කීමෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි, තෙමේත් රහමෙර පානයෙහි ගැලීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, මෙරමා ද රහමෙර පානයෙහි ගැලීමෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල සත්පුරුෂයාට වඩා අතිශයින් සත්පුරුෂයා යි කියනු ලැබේ.

2. කතමො ච පුග්ගලො පාපො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාති පානී හොති, අදින්නාදුඨි හොති, කාමෙසු මිච්ඡාවාරි හොති, මුසාවාදී හොති, පිසුනවාචො¹ හොති, ඵරුසවාචො² හොති, සමථප්පලාපි හොති, අභිජ්ඣාලු හොති, ව්‍යාපක්ඛවිතො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, අයං වුච්චති පුග්ගලො පාපො.

කතමො ච පුග්ගලො පාපෙන පාපතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ච පාණාතිපානී හොති. පරඤ්ඤා පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච අදින්නාදුඨි හොති, පරඤ්ඤා අදින්නාදුතෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච කාමෙසු මිච්ඡාවාරි හොති පරඤ්ඤා කාමෙසු මිච්ඡාවාරෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච මුසාවාදී හොති, පරඤ්ඤා මුසාවාදෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච පිසුනවාචො¹ හොති, පරඤ්ඤා පිසුනාය වාවාය සමාදපෙති, අත්තනා ච ඵරුසවාචො හොති, පරඤ්ඤා ඵරුසාය වාවාය සමාදපෙති, අත්තනා ච සමථප්පලාපි හොති, පරඤ්ඤා සමථප්පලාපෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච අභිජ්ඣාලු හොති, පරඤ්ඤා අභිජ්ඣාය සමාදපෙති, අත්තනා ච ව්‍යාපක්ඛවිතො හොති, පරඤ්ඤා ව්‍යාපාදෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, පරඤ්ඤා මිච්ඡාදිට්ඨියා සමාදපෙති: අයං වුච්චති පුග්ගලො පාපෙන පාපතරො.

කතමො ච පුග්ගලො කල්‍යාණො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාති පාතා පටිච්චරතො හොති, අදින්නාදුතා පටිච්චරතො හොති, කාමෙසු මිච්ඡාවාරා පටිච්චරතො හොති, මුසාවාද පටිච්චරතො හොති. පිසුනාය වාවාය පටිච්චරතො හොති, ඵරුසාය වාවාය පටිච්චරතො හොති, සමථප්පලාපා පටිච්චරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අව්‍යාපක්ඛ විතො හොති, සමමාදිට්ඨි හොති. අයං වුච්චති පුග්ගලො කල්‍යාණො.

කතමො ච පුග්ගලො කල්‍යාණෙන කල්‍යාණතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ච පාණාතිපාතා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා පාණාති පාතා වෙරමණියා සමාදපෙති, අත්තනා ච අදින්නාදුතා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා අදින්නාදුතා වෙරමණියා සමාදපෙති, අත්තනා ච කාමෙසු මිච්ඡාවාරා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා කාමෙසු මිච්ඡාවාරා වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ච මුසාවාද පටිච්චරතො හොති,

1. { පිසුනාවාචො - සිමු.
පිසුණවාචො - මජ්ඣ.
2. ඵරුසාවාචො - සිමු.

2. කවර පුද්ගලයෙක් පාපී වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණින් නසන්නේ වෙයි. නුදුන් දෑ ගන්නේ වෙයි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ වෙයි. මුසවා කියන්නේ වෙයි. පෙහෙසුන් බස් (කේලාම්) කියන්නේ වෙයි. රළු වදන් කියන්නේ වෙයි. ප්‍රලාප (හිස් වදන්) කියන්නේ වෙයි. අනුන් අයක් දෑ තමා සතු කරන රිසි ඇත්තේ වෙයි. මෙරමා නසන සිත් ඇත්තේ වෙයි. මිසදිටු වේ. මේ පුද්ගල පාපී (පව ඇත්තේ) යයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් පාපියාහට වඩා අතිශයින් පාපී වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ප්‍රාණින් නසන්නේ වෙයි. මෙරමාත් ප්‍රාණින් නැසීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් නුදුන් දෑ ගන්නේ වෙයි. මෙරමාත් නුදුන් දෑ ගැන්මෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ වෙයි. මෙරමාත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මුසවා කියන්නේ වෙයි. මෙරමාත් මුසවා කීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් පිසුනු බස් කියන්නේ වෙයි. මෙරමාත් පිසුනු වදන්හි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් රළු වදන් කියන්නේ වෙයි. මෙරමාත් රළු වදන් කීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් සිස් තෙපුල් කියන්නේ වෙයි. මෙරමාත් සිස් තෙපුල් කීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් අන්සතු දෑ තමා සතු කරන රිසි ඇත්තේ වෙයි මෙරමාත් අන්සතු දෑ තමා සතු කරන රිසියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මෙරමා නසන සිත් ඇත්තේ වෙයි. මෙරමාත් මෙරමා නසන සිත්හි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මිසදිටු වෙයි. මෙරමාත් මිසදිටුයෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල පාපියාට වඩා අතිශයින් පාපිය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් කල්‍යාණ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැකුණේ වෙයි. නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වැළැකුණේ වෙයි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මුසවාකීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි, මුසවා කීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි. රළු වදන් කීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි. හිස් වදන් කීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි. අන්සතු දෑ තමා සතු කරන රිසි නැත්තේ වෙයි. අනුන් නසන සිත් නැත්තේ වෙයි. සමාක් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වේ. මේ පුද්ගල කල්‍යාණය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් කල්‍යාණයාට වඩා අතිශයින් කල්‍යාණ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මෙරමාත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මෙරමාත් නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමාත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මුසවා කීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි.

පරඤ්ඤා ප්‍රසාදාද වෙරමණියා සමාදපෙති, අත්තනා ව පිසුනාය වාචාස පටි වීරතො හොති, පරඤ්ඤා පිසුනාය වාචාස වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව ඵරුසාය වාචාස පටිවීරතො හොති, පරඤ්ඤා ඵරුසාය වාචාස වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව සමථපලාපා පටිවීරතො හොති, පරඤ්ඤා සමථපලාපා වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව අනභිජ්ඣාප්‍රා හොති, පරඤ්ඤා අනභිජ්ඣාය සමාදපෙති. අත්තනා ව අව්‍යාපකකථිකො හොති, පරඤ්ඤා අව්‍යාපාදෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව සමොදිට්ඨි හොති, පරඤ්ඤා සමොදිට්ඨියා සමාදපෙති. අයං වුවවති පුග්ගලො කල්‍යාණෙන කල්‍යාණ තරො.

3. කතමො ව පුග්ගලො පාපධමේමා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාතිපාතී හොති — පෙ — මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, අයං වුවවති පුග්ගලො පාපධමේමා.

කතමො ව පුග්ගලො පාපධමේමන පාපධමමතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ව පාණාතිපාතී හොති, පරඤ්ඤා පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව ආදින්නාදයි හොති, පරඤ්ඤා අදින්නාදනෙ සමාදපෙති — පෙ — අත්තනා ව මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, පරඤ්ඤා මිච්ඡාදිට්ඨියා සමාදපෙති. අයං වුවවති පුග්ගලො පාපධමේමන පාපධමමතරො.

කතමො ව පුග්ගලො කල්‍යාණධමේමා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාතිපාතා පටිවීරතො හොති, අදින්නාදනා පටිවීරතො හොති — පෙ — සමොදිට්ඨි හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො කල්‍යාණධමේමා.

කතමො ව පුග්ගලො කල්‍යාණධමේමන කල්‍යාණධමමතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ව පාණාතිපාතා පටිවීරතො හොති, පරඤ්ඤා පාණාතිපාතා වෙරමණියා සමාදපෙති. — පෙ — අත්තනා ව සමොදිට්ඨි හොති, පරඤ්ඤා සමොදිට්ඨියා සමාදපෙති. අයං වුවවති පුග්ගලො කල්‍යාණධමේමන කල්‍යාණධමමතරො.

4. කතමො ව පුග්ගලො සාවජේජා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො සාවජේජන කායකමේමන සමන්තාගතො හොති, සාවජේජන වච්ඡකමේමන සමන්තාගතො හොති, සාවජේජන මනොකමේමන සමන්තාගතො හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො සාවජේජා.

මෙරමා ත් මුසවා කීමෙන් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් පිසුණු වදන් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමා ත් පිසුණු වදනින් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් රළුවදනින් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමා ත් රළු වදනින් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් සිස් තෙපුලින් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමා ත් සිස් තෙපුලින් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් අන්සතු දෑය තමා සතු කරන රිසි නැත්තේ වෙයි, මෙරමා ත් අන්සතු දෑය තමා සතු කරන රිසි නැති වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් මෙරමා නසනසින් නැත්තේ වෙයි, මෙරමා ත් මෙරමා නසන සින් නැති වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් සමාග් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි, මෙරමා ත් සමාග් දෘෂ්ටියෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල කල්‍යාණයාට වඩා අතිශයින් කල්‍යාණ යයි කියනු ලැබේ.

3. කවර පුද්ගලයෙක පාපධර්ම ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණින් නසන්නේ වෙයි -පෙ- මිසදිටු වේ, මේ පුද්ගල පාපධර්ම ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් පාපධර්ම ඇත්තාට වඩා අතිශයින් පාපධර්ම ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේ ත් ප්‍රාණින් නසන්නේ වෙයි, මෙරමා ත් ප්‍රාණින් නැසීමෙහි සමාදන් කරවයි -පෙ- තෙමේ ත් මිසදිටු වෙයි. මෙරමා ත් මිසදිටුයෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල පාපධර්ම ඇත්තාට වඩා අතිශයින් පාපධර්ම ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් කල්‍යාණ ධර්ම ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැකුණේ වෙයි, -පෙ- සමාග් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වේ. මේ පුද්ගල කල්‍යාණ ධර්ම ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් කල්‍යාණ ධර්ම ඇත්තාට වඩා අතිශයින් කල්‍යාණ-ධර්ම ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේ ත් ප්‍රාණ-ඝාතයෙන් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමා ත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි -පෙ- තෙමේ ත් සමාග් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි. මෙරමා ත් සමාග් දෘෂ්ටියෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල කල්‍යාණ ධර්ම ඇත්තාට වඩා අතිශයින් කල්‍යාණධර්ම ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ.

4. කවර පුද්ගලයෙක් සාවද්‍ය වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සදෙස් වූ කායකර්මයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි, සදෙස් වූ වාක් කර්මයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි, සදෙස් වූ මනාකර්මයෙන් යුක්ත වූයේ වේ. මේ පුද්ගල සාවද්‍ය යයි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුග්ගලො සාවජ්ඣබ්බලො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො සාවජේන බ්බුලං කායකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං අනවජේන, සාවජේන බ්බුලං වච්ඡකමෙමන සමන්තාගතො හොති-අපං අනවජේන, සාවජේන බ්බුලං මනෝකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං අනවජේන, අයං වුවවති පුග්ගලො සාවජ්ඣ බ්බුලො.

කතමො ව පුග්ගලො අපසාවජේන: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො අනවජේන බ්බුලං කායකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං සාවජේන, අනවජේන බ්බුලං වච්ඡකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං සාවජේන, අනවජේන බ්බුලං මනෝකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං සාවජේන. අයං වුවවති පුග්ගලො අපසාවජේන.

කතමො ව පුග්ගලො අනවජේන: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො අනවජේන කායකමෙමන සමන්තාගතො හොති, අනවජේන වච්ඡකමෙමන සමන්තාගතො හොති, අනවජේන මනෝකමෙමන සමන්තාගතො හොති, අයං වුවවති පුග්ගලො අනවජේන.

5. කතමො ව පුග්ගලො උග්ගච්ඡිකඤ්ඤා: යස්ස පුග්ගලස්ස සහ-උද්ගච්ඡෙත්වාය ධම්මාභිසමයො හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො උග්ගච්ඡිකඤ්ඤා.

කතමො ව පුග්ගලො විපච්ඡිකඤ්ඤා: යස්ස පුග්ගලස්ස සඤ්චිකේතන භාසිකස්ස විකාරෙන අපෙක්ඛිතච්ඡිකමානෙන. ධම්මාභිසමයො හොති, අයං වුවවති පුග්ගලො විපච්ඡිකඤ්ඤා.

කතමො ව පුග්ගලො නෙය්‍යා: යස්ස පුග්ගලස්ස උද්දෙසකො පරිපුර්වකො යොතිස්සො මනසිකරොකො කල්‍යාණමිත්තෙ සෙවකො භජකො පඤ්ඤාසකො ඵලං අනුපුබ්බෙන ධම්මාභිසමයො හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො නෙය්‍යා.

කතමො ව පුග්ගලො පදපරමො: යස්ස පුග්ගලස්ස බ්බුමි පුණ්ණො බ්බුමි භණ්ණො බ්බුමි ධාරයකො බ්බුමි වාචයකො, න කාය ජාතියා ධම්මාභිසමයො හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො පදපරමො.

කවර පුද්ගලයෙක් සාවද්‍ය බහුල වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සඳෙස් වූ කායකර්මයෙන් බහුලව නිදෙස් වූ කායකර්මයෙන් අල්ප ව ද සමන්වාගත (යුක්ත) වෙයි, සඳෙස් වූ වාක් කර්මයෙන් බහුල ව ද නිදෙස් වූ වාක් කර්මයෙන් අල්පව ද සමන්වාගත වෙයි, සඳෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් බහුලව ද නිදෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් අල්පව ද සමන්වාගත වේ. මේ පුද්ගල සාවද්‍ය බහුල ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් අල්පසාවද්‍ය වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිදෙස් වූ කායකර්මයෙන් බහුල ව ද සඳෙස් වූ කාය කර්මයෙන් අල්ප ව ද යුක්ත වෙයි. නිදෙස් වූ වාක්කර්ම බහුල ව ද සඳෙස්වූ වාක්කර්මයෙන් අල්පව ද යුක්ත වූයේ වෙයි. නිදෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් බහුලව ද සඳෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් අල්පව ද යුක්ත වූයේ වේ. මේ පුද්ගල අල්පසාවද්‍ය ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් අනවද්‍ය වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිදෙස් වූ කාය කර්මයෙන් සමන්වාගත වෙයි, නිදෙස් වූ වාක්කර්මයෙන් සමන්වාගත වෙයි, නිදෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් සමන්වාගත වේ. මේ පුද්ගල අනවද්‍ය ය යි කියනු ලැබේ.

5. කවර පුද්ගලයෙක් උද්ඝට්ඨිතභූ වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකුට උද්ඝාත වෙලායෙහි ම (යම්තම් කරුණ නභා දුක් වූ කල්හි ම යි සේයි) (වතුස්සත්‍ය) ධර්මාවබෝධය වේ ද, මේ පුද්ගල උද්ඝට්ඨිතභූ ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් විපඤ්චිතභූ (කරුණ විස්තර කළ කල්හි ම අරුත දන්නේ) වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකුට සැකෙවින් කියන ලද ධර්මයාගේ අර්ත්ථය විස්තරයෙන් විභාග කරනු ලබන කල්හි ම ධර්මාභිසමය වේ ද, මෙ බඳු පුද්ගල විපඤ්චිතභූ ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් නෙය්‍ය වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකුට උදෙසීමෙන් පිළිවිසීමෙන් කරුණු වශයෙන් මෙනෙහි කිරීමෙන් කළණ මිතුරන් සෙවනයෙන් භජනයෙන් ළංව ඇසුරු කිරීමෙන් මෙසේ අනුපිළිවෙළින් ධර්මාභිසමය වේ ද, මේ පුද්ගල නෙමේ නෙය්‍ය ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් පදපරම වේ ද යත්: බොහෝ කොට අසන්නා වූ ද බොහෝ කොට කියන්නා වූ ද බොහෝ කොට දරන්නා වූ ද බොහෝ කොට කියවන්නා වූ ද යම් පුද්ගලයෙකුට ඒ ආත්මභාවයෙහි ධර්මාභිසමය නො වේ ද මේ පුද්ගල පදපරම ය යි කියනු ලැබේ.

6. කතමෝ ච පුග්ගලො මුක්තපට්ඨානො, නො යුක්තපට්ඨානො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤං පුට්ඨො සමානො යුක්තං වදති නො සීසං. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො යුක්තපට්ඨානො නො මුක්තපට්ඨානො.

කතමෝ ච පුග්ගලො මුක්තපට්ඨානො, නො යුක්තපට්ඨානො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤං පුට්ඨො සමානො සීසං වදති නො යුක්තං. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො මුක්තපට්ඨානො, නො යුක්තපට්ඨානො.

කතමෝ ච පුග්ගලො යුක්තපට්ඨානො ච මුක්තපට්ඨානො ච: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤං පුට්ඨො සමානො යුක්තඤ්ඤා වදති. සීසඤ්ඤා අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො යුක්තපට්ඨානො ච මුක්තපට්ඨානො ච.

කතමෝ ච පුග්ගලො තෙව යුක්තපට්ඨානො නො මුක්තපට්ඨානො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤං පුට්ඨො සමානො තෙව යුක්තං වදති, නො සීසං. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො තෙව යුක්තපට්ඨානො නො මුක්තපට්ඨානො.

7. තත් කතමෙ වක්ඛාරො ධම්මකරීකා පුග්ගලා: වක්ඛාරො ධම්මකරීකා - ඉධෙ'කච්චො ධම්මකරීකො අපඤ්ඤා භාසති. අසත්තඤ්ඤා පරිසා වස්ස න කුසලා භොති සත්තාසත්තස්ස, එවරුපො ධම්මකරීකො එවරුපාය පරිසාය ධම්මකරීකොතෙව සඛිං ගව්ඨති. ඉධ පන එකච්චො ධම්මකරීකො අපඤ්ඤා භාසති සත්තඤ්ඤා, පරිසාය වස්ස කුසලා භොති සත්තාසත්තස්ස, එවරුපො ධම්මකරීකො එවරුපාය පරිසාය ධම්මකරීකොතෙව සඛිං ගව්ඨති. ඉධ පන එකච්චො ධම්මකරීකො ධුත්ඤ්ඤා භාසති අසත්තඤ්ඤා පරිසාවස්ස න කුසලා භොති සත්තාසත්තස්ස, එවරුපො ධම්මකරීකො එවරුපාය පරිසාය ධම්මකරීකොතෙව සඛිං ගව්ඨති. ඉධ පන එකච්චො ධම්මකරීකො ධුත්ඤ්ඤා භාසති සත්තඤ්ඤා, පරිසාය වස්ස කුසලා භොති සත්තාසත්තස්ස, එවරුපො ධම්මකරීකො එවරුපාය පරිසාය ධම්මකරීකොතෙව සඛිං ගව්ඨති. ඉමෙ වක්ඛාරො ධම්මකරීකා පුග්ගලා.

6. කවර පුද්ගලයෙක් යුක්තපටිභාන වූයේ (සාර්ථක සකාරණ වචන ඇත්තේ) මුත්තපටිභාන (වභා පිළිතුරු දෙන්නේ) නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ප්‍රශ්නය විචාරන ලද්දේ සාර්ථක සකාරණ කොට කියයි. ශීඝ්‍ර ව නො කියයි. මේ පුද්ගල මුත්තපටිභාන නො වූ යුක්තපටිභාන යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් යුක්තපටිභාන නො වූ මුත්තපටිභාන වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ප්‍රශ්නය විචාරන ලද්දේ වභා පිළිතුරු දෙයි, සාර්ථක සකාරණ කොට පිළිතුරු නො දෙයි. මේ පුද්ගල යුක්තපටිභාන නො වූ මුත්තපටිභාන යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් යුක්තපටිභාන ත් මුත්තපටිභාන ත් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ප්‍රශ්නය විචාරන ලද්දේ සාර්ථක සකාරණ කොට ද පිළිතුරු දෙයි වභා පිළිතුරු දෙයි. මේ පුද්ගල යුක්තපටිභාන ත් මුත්තපටිභාන ත් වූයේ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් යුක්තපටිභාන නො වූයේ ම මුත්තපටිභාන ත් නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුභුලෙක් පැන පුච්ඡිණා ලද්දේ සාර්ථක සකාරණ කොට නො ම කියයි, යුහු වැ ද නො කියයි. මේ පුද්ගල යුක්තපටිභාන නො වූයේ ම මුත්තපටිභාන නො වූයේ යි කියනු ලැබේ.

7. එහි ධර්මකථික පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: ධර්ම කථිකයෝ සතර දෙනෙකි - මෙලොව එක් ධර්මකථිකයෙක් මඳක් ද කියයි. නිර්ථක නිෂ්කාරණ දෙයක් ද කියයි, ඔහු ගේ පිරිස ද සාර්ථක නිර්ථක බව දැනුමට නො සමත් වෙයි. මෙ බද්ධ ධර්මකථික මෙ බද්ධ පිරිසෙහි ධර්මකථික යන සංඛ්‍යාවට යෙයි. තව ද මෙහි එක් ධර්ම කථිකයෙක් ස්වල්ප වූත් සාර්ථක සකාරණ වූත් දෙයක් කියයි, ඔහුගේ පිරිස ද සාර්ථක නිර්ථක බව දැනුමට සමත් වෙයි, මෙ බද්ධ ධර්මකථික තෙමේ මෙ බද්ධ පිරිසෙහි ධර්මකථික යන සංඛ්‍යාවට යෙයි. තව ද මෙහි එක් ධර්මකථිකයෙක් බොහෝ වූත් නිර්ථක නිෂ්කාරණ වූත් දෙයක් කියයි. ඔහුගේ පිරිස ද සාර්ථක සකාරණ නිර්ථක නිෂ්කාරණ බව දැනුමට නො සමත් වෙයි, මෙ බද්ධ ධර්මකථික තෙමේ මෙ බද්ධ පිරිසෙහි ධර්මකථික යන සංඛ්‍යාවට යෙයි. තව ද මෙහි එක් ධර්ම කථිකයෙක් බොහෝ වූත් සාර්ථක සකාරණ වූත් දෙයක් කියයි, ඔහු ගේ පිරිස ද සාර්ථක සකාරණ නිර්ථක නිෂ්කාරණ බව දැනුමට සමත් වෙයි. මෙබදු ධර්මකථික තෙමේ මෙ බද්ධ පිරිසෙහි ධර්මකථික යන සංඛ්‍යාවට යෙයි. මොහු ධර්මකථික පුද්ගලයෝ සතර දෙනා යි.

8. තත් කතමෙ වතාරො වලාහකුපමා පුග්ගලා: වතාරො වලා-
හකා; ගජ්ඣා නො වසිතා වසිතා, නො ගජ්ඣා, ගජ්ඣා ව වසිතා
ව, නෙව ගජ්ඣා නො වසිතා. එවමෙව වතාරො වලාහකුපමා පුග්ගලා
සනෙතා සංවිජ්ජමානා ලොකසමිං. කතමෙ වතාරො: ගජ්ඣා නො
වසිතා, වසිතා නො ගජ්ඣා, ගජ්ඣා ව වසිතා ව, නෙව ගජ්ඣා
නො වසිතා.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො ගජ්ඣා හොති නො වසිතා: ඉධෙ'කවෙවා
පුග්ගලො හාසිතා හොති නො කතා. එවං පුග්ගලො ගජ්ඣා හොති
නො වසිතා. සෙය්‍යථාපි සො වලාහකො ගජ්ඣා නො වසිතා.
තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො වසිතා හොති නො ගජ්ඣා: ඉධෙ'කවෙවා
පුග්ගලො කතා හොති නො හාසිතා. එවං පුග්ගලො වසිතා හොති
නො ගජ්ඣා. සෙය්‍යථාපි සො වලාහකො වසිතා නො ගජ්ඣා.
තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො ගජ්ඣා ව හොති වසිතා ව: ඉධෙ කවෙවා
පුග්ගලො හාසිතා ව හොති කතා ව. එවං පුග්ගලො ගජ්ඣා ව
හොති වසිතා ව. සෙය්‍යථාපි සො වලාහකො ගජ්ඣා ව වසිතා ව.
තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො නෙව ගජ්ඣා හොති නො වසිතා: ඉධෙ කවෙවා
පුග්ගලො නෙව හාසිතා හොති නො කතා, එවං පුග්ගලො නෙව
ගජ්ඣා හොති නො වසිතා, සොථාපි සො වලාහකො නෙව ගජ්ඣා
නො වසිතා, තද්වපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වතාරො වලාහකුපමා
පුග්ගලා සනෙතා සංවිජ්ජමානා ලොකසමිං.

9. තත් කතමෙ වතාරො මුසිකුපමා පුග්ගලා: වතසෙතා මුසික:
ගාධං කතා නො වසිතා, වසිතා නො ගාධං කතා. ගාධං කතා ව වසිතා
ව, නෙව ගාධං කතා නො වසිතා. එවමෙව වතාරො මුසිකුපමා
පුග්ගලා සනෙතා සංවිජ්ජමානා ලොකසමිං. කතමෙ වතාරො: ගාධං
කතා නො වසිතා, වසිතා නො ගාධං කතා, ගාධං කතා ව, වසිතා ව,
නෙව ගාධං කතා නො වසිතා.

8. එහි මේඝයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: මේඝයෝ සතර දෙනෙකි: ගුගුරුන නො වස්නා මේඝ ය යැ, වස්නා නො ගුගුරුන මේඝය යැ, ගුගුරුන්නා වූ ත් වස්නා වූ ත් මේඝය යැ, නො මැ ගුගුරුන්නා වූ ත් නො වස්නා මේඝ යි. මෙසේ මා ලෝකයෙහි මේඝයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන විද්‍යාමානාහ. කවරක් සතර දෙනෙක් ද යත්: ගුගුරුන නො වස්නා පුද්ගල යැ. වස්නා නො ගුගුරුන පුද්ගල යැ, ගුගුරුන්නා වූ ත් වස්නා වූ ත් පුද්ගල යැ, නො ගුගුරුන නො වස්නා පුද්ගල යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙමේ ගුගුරුන්නේ නො වස්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කියන්නේ වෙයි, කරන්නේ නො වෙයි. මෙසෙයින් පුද්ගල ගුගුරුනුයේ වෙයි, වස්නේ නො වෙයි. යම් සේ ඒ මේඝය ගර්ජනා කරන්නේ නො වස්නේ වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල වස්නේ නො ගුගුරුන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කරන්නේ නො කියන්නේ වෙයි, මෙසේ පුද්ගල වස්නේ නො ගුගුරුන්නේ වෙයි. යම් සේ ඒ මේඝය වස්නේ නො ගුගුරුන්නේ වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ගුගුරුන්නේ ත් වස්නේ ත් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කියන්නේ ත් කරන්නේ ත් වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ගුගුරුන්නේ ත් වස්නේ ත් වෙයි. යම් සේ ඒ මේඝය ගුගුරුන්නේ ත් වස්නේ ත් වේ දැ මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල නො ගොරවන්නේ ම නො වස්නේ ත් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නො ම කියයි. නො ද කරයි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ නො මැ ගුගුරුන්නේ ත් නො වස්නේ ත් වෙයි. යම් සේ ඒ මේඝය නො ගුගුරුන්නේ ම නො වස්නේ මැ වේදක් මේ පුද්ගල එ බඳු යි. මේඝයට බඳු උපමා ඇතිමේ පුද්ගලයෝ සතර දෙන ලෝකයෙහි විද්‍යාමානාහ.

9. එහි මූෂිකොපම (මීයනට බඳු) පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: මූෂිකාවෝ සතර දෙනෙකි: බිල සාදන්නී නො වසන්නී යැ, (අනෙකකු කළ බිලයෙහි) වසන්නී බිල නො සාදන්නී යැ, බිල සාදන්නී වසන්නී ත් යැ, බිල නො සාදන්නී ම නො වසන්නී යැ යි මෙසේ ම ලෝකයෙහි මූෂිකොපම පුද්ගලයෝ සතර දෙන විද්‍යාමානාහ. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: බිලය කරන්නේ නො වසන්නේ යැ, වසන්නේ බිල නොකරන්නේ යැ, බිල කරන්නේ ත් වසන්නේ ත් යැ, බිලය නො කරන්නේ ම නො වසන්නේ යැ යි.

කථංඤා පුග්ගලො ගාමං කක්ඛා හොති නො වසිකා; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ධම්මං පරියාපුණාති; සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍හුතධම්මං වෙදලලං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං නප්පජානාති අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදුති යථාභූතං නප්පජානාති. එවං පුග්ගලො ගාමං කක්ඛා හොති නො වසිකා. සෙය්‍යථාපි සා මුසිකා ගාමං කක්ඛා නො වසිකා, තථුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො වසිකා හොති නො ගාමං කක්ඛා; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො න ධම්මං පරියාපුණාති; සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍හුතධම්මං වෙදලලං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදුති යථාභූතං පජානාති. එවං පුග්ගලො වසිකා හොති නො ගාමං කක්ඛා සෙය්‍යථාපි සා මුසිකා වසිකා නො ගාමං කක්ඛා. තථුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො ගාමං කක්ඛා ව හොති වසිකා ව; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ධම්මං පරියාපුණාති; සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍හුතධම්මං වෙදලලං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදුති යථාභූතං පජානාති, එවං පුග්ගලො ගාමං කක්ඛා ව හොති වසිකා ව. සෙය්‍යථාපි සා මුසිකා ගාමං කක්ඛා ව හොති වසිකා ව-තථුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො නෙව ගාමං කක්ඛා හොති නො වසිකා; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො න ධම්මං පරියාපුණාති; සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍හුතධම්මං වෙදලලං, සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදුති යථාභූතං නප්පජානාති, එවං පුග්ගලො නෙව ගාමං කක්ඛා හොති නො වසිකා. සෙය්‍යථාපි සා මුසිකා. නෙව ගාමං කක්ඛා නො වසිකා, තථුපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්ඛාරො මුසිකුපමා පුග්ගලා සත්තො සංචිජ්ජමානා ලොකසමී.

කෙසේ නම් පුද්ගල බිල කරන්නේ නො වසන්නේ වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අබ්‍යුත්තමම වෙදල්ල සංඛ්‍යාත ධර්මය උගනියි, හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුව යැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල බිල කරන්නේ නො වසන්නේ වෙයි. යම් සේ ඒ මූෂිකා බිලය සාදන්නී නො වසන්නී ද මේ පුද්ගල තෙමේ එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල වසන්නේ බිල නො කරන්නේ වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ය, ගෙයා ය, වෙය්‍යාකරණ ය, ගාථා ය, උදන ය, ඉතිවුත්තක ය, ජාතක ය, අබ්‍යුත්තමම ය, වෙදල්ල ය යන ධර්මය නො උගනියි, හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනි. මෙසේ පුද්ගල වසන්නේ බිල නො කරන්නේ වෙයි. යම් සේ ඒ මූෂිකා වසන්නී බිල නො සාදන්නී ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල බිල කරන්නේ ත් වසන්නේ ත් වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ය, ගෙයා ය, වෙය්‍යාකරණ ය, ගාථා ය, උදන ය, ඉතිවුත්තක ය, ජාතකය අබ්‍යුත්තමම ය, වෙදල්ල ය යන ධර්මය උගනියි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ බිලය කරන්නේ ත් වසන්නේත් වෙයි. යම් සේ ඒ මූෂිකා බිලය සාදන්නී ත් වසන්නී ත් වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල බිල නො කරන්නේ ම නො වසන්නේ වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් සූත්‍රය, ගෙයා ය, වෙය්‍යාකරණ ය, ගාථා ය, උදනය, ඉතිවුත්තක ය, ජාතක ය, අබ්‍යුත්තමම ය, වෙදල්ල ය යන ධර්මය නො උගනියි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි. මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි. මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල බිල නො කරන්නේ ම නො වසන්නේ වේ. යම් සේ ඒ මූෂිකා බිලය නො කරන්නී ම නො වසන්නී වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මොහු සතර දෙන ලොකයෙහි විද්‍යාමාන මූෂිකොපම පුද්ගලයෝ යි.

10. තත්ත්ව කතමෙ වත්තාරො අමබුපමා පුග්ගලා: වත්තාරි අබ්බාති, ආමං පක්කවණ්ණි, පක්කං ආමවණ්ණි, ආමං ආමවණ්ණි, පක්කං පක්කවණ්ණි. එවමෙව¹ වත්තාරො අමබුපමා පුග්ගලා සත්තො සංචිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වත්තාරො: ආමො පක්කවණ්ණි, පක්කො ආමවණ්ණි, ආමො ආමවණ්ණි, පක්කො පක්කවණ්ණි.

කථකුචු පුග්ගලො ආමො හොති පක්කවණ්ණි: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා පාසාදිකං හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං චිලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සංකාපිපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතා නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්ධි යථාභූතං නප්පජානාති. එවං පුග්ගලො ආමො හොති පක්කවණ්ණි. සෙය්‍යරාපි තං අමං ආමං පක්කවණ්ණි, තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කථකුචු පුග්ගලො පක්කො හොති ආමවණ්ණි: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා න පාසාදිකං හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං චිලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සංකාපිපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්ධි යථාභූතං පජානාති. එවං පුග්ගලො පක්කො හොති අ මවණ්ණි. සෙය්‍යරාපි තං අමං පක්කං ආමවණ්ණි, තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කථකුචු පුග්ගලො ආමො හොති ආමවණ්ණි: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා න පාසාදිකං හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං චිලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සංකාපිපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්ධි යථාභූතං නප්පජානාති. එවං පුග්ගලො ආමො හොති ආමවණ්ණි. සෙය්‍යරාපි තං අමං ආමං ආමවණ්ණි, තදුපමො අයං පුග්ගලො.

1. එවමෙව. . මජ්ඣ.

10. එහි අම්බුපම (අඹඵලයට බඳු) පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: අඹඵල සතරෙකි: අමු වූ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ යැ, පැසුණු අමු පැහැඇත්තේ යැ, අමු වූ අමුපැහැ ඇත්තේ යැ, පැසුණු, පැසුණු පැහැඇත්තේ යැ යි. මෙසේ ම ලෝකයෙහි අම්බුපම පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් විද්‍යාමාන වෙත්: කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: අමු වූ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ යැ, පැසුණා වූ අමුපැහැ ඇත්තේ යැ, අමු වූ අමු පැහැ ඇත්තේ යැ, පැසුණු, පැසුණු පැහැ ඇත්තේ යැ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල අමු වූයේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිලීම, අත් පා දිග හැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැයි ඇති සැටියෙන් නො දනගනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් නො දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දන ගනි. මෙසේ පුද්ගල අමු වූයේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ වෙයි. යම් සේ ඒ අඹය අමු වූයේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැසුණේ අමු පැහැ ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිලීම, අත් පා දිග හැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනි. මෙසේ පුද්ගල පැසුණේ අමු පැහැ ඇත්තේ වෙයි. යම් සේ ඒ අඹය පැසුණේ අමු පැහැ ඇත්තේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල අමු වූයේ අමු පැහැ ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිලීම, අත් පා දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි . . . මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල අමු වූයේ අමු පැහැ ඇත්තේ වෙයි. යම් සේ ඒ අඹය අමු වූයේ අමු පැහැ ඇත්තේ ද, මේ පුද්ගල කෙමේ එබඳු යි.

කරුණි පුග්ගලො පකෙකා හොති පකකවණ්ණි: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා පාසාදිකං හොති අභිකකතං පටිකකතං ආලොකිතං විලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සඛිකාට්ඨපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. එවං පුග්ගලො පකෙකා හොති පකකවණ්ණි. සෙය්‍යථාපි තං අම්බං පකකං පකකවණ්ණි. තප්පපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්ඛාරො අම්බුපමා පුග්ගලා සත්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

11. තස්ස කතමෙ වක්ඛාරො කුමභූපමා පුග්ගලා: වක්ඛාරො කුමො: කුට්ඨො පිහිතො, පුරො විවට්ඨො, කුට්ඨො විවට්ඨො, පුරො පිහිතො. එවමෙව වක්ඛාරො කුමභූපමා පුග්ගලා සත්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වක්ඛාරො: කුට්ඨො පිහිතො, පුරො විවට්ඨො, කුට්ඨො විවට්ඨො, පුරො පිහිතො.

කරුණි පුග්ගලො කුට්ඨො හොති පිහිතෙ: ඉධෙ'කවට්ඨසා පාසාදිකං හොති අභිකකතං පටිකකතං ආලොකිතං විලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සඛිකාට්ඨපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නපජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදාති යථාභූතං නපජානාති. එවං පුග්ගලො කුට්ඨො හොති පිහිතො. සෙය්‍යථාපි සො කුමො කුට්ඨො පිහිතො, තප්පපමො අයං පුග්ගලො.

කරුණි පුග්ගලො පුරො හොති විවට්ඨො: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා න පාසාදිකං හොති අභිකකතං පටිකකතං ආලොකිතං විලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සඛිකාට්ඨපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. එවං පුග්ගලො පුරො හොති විවට්ඨො. සෙය්‍යථාපි සො කුමො පුරො විවට්ඨො, තප්පපමො අයං පුග්ගලො.

කරුණි පුග්ගලො කුට්ඨො හොති විවට්ඨො: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා න පාසාදිකං හොති අභිකකතං පටිකකතං ආලොකිතං විලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සඛිකාට්ඨපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නපජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදාති යථාභූතං නපජානාති. එවං පුග්ගලො කුට්ඨො හොති විවට්ඨො. සෙය්‍යථාපි සො කුමො කුට්ඨො විවට්ඨො, තප්පපමො අයං පුග්ගලො.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැසුණේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යැම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම, අත් පා දිග හැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනියි. මේ දුක් උපදනා හෙතු වැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනි. මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනි. මෙසේ පුද්ගල පැසුණේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ වේ. යම්සේ ඒ අභය පැසුණේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේද, මේ පුද්ගල තෙමේ එබඳු යි. මොහු සතර දෙන ලොකයෙහි විද්‍යමාන අමබුපම පුද්ගලයෝ යි.

11. එහි කුම්භපම (කළයට බඳු) පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: කුම්භයෝ (කළ) සතර දෙනෙකි: හිස් වූ වසන ලද්ද ය, පිරුණු නො වසන ලද්ද ය, හිස් වූ නො වසන ලද්ද ය, පිරුණු වසන ලද්ද යි. මෙසේ ම ලොකයෙහි විද්‍යමාන කුම්භපම පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි. කවරහු සතර දෙනෙක් ද යත්: හිස් වූ වසන ලද්දේ යැ, පිරුණා වූ නො වසන ලද්දේ යැ, හිස් වූ නො වසන ලද්දේ යැ, පිරුණා වූ වසන ලද්දේ යැ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල හිස්වූයේ වසන ලද්දේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යැම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම, අත් පා දිග හැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි. . . . මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනී. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ හිස් වූයේ වසන ලද්දේ වෙයි. ඒ හිස් වූ වසන ලද කුම්භය යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පිරුණේ නො වසන ලද්දේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යැම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම, අත් පා දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනියි. . . . මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනියි. මෙසේ පුද්ගල පිරුණේ නො වසන ලද්දේ වේ. ඒ කුම්භය පිරුණේ නො වසන ලද්දේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල හිස් වූයේ නො වසන ලද්දේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යැම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම, අත් පා දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දැනගනියි. . . . මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දැන ගනී. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ හිස් වූයේ නො වසන ලද්දේ වෙයි, ඒ කුම්භය හිස් වූයේ නො වසන ලද්දේ යම් සේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කල්පිත පුග්ගලයා පුරෝ හොඳින් පිහිටා: ඉබේ කවිකා පුග්ගලයා පාසාදිකා හොඳින් අභිකල්පනා පටිකල්පනා ආලෝකිතා විලෝකිතා සම්මිඤ්ඤා¹. පසාරිතා සම්භාවිතත්වවර්ධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛානි යපාහුතං පජානාති - පෙ - අයං දුක්ඛානිරොධගාමීනී පටිපදානි යපාහුතං පජානාති. එවං පුග්ගලො පුරෝ හොඳින් පිහිටා. සෙය්‍යාපාපි සො කුමෙය්‍යා පුරෝ පිහිටා තදුපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්ඛාරො කුමහුපමා පුග්ගලො සනෙතා සංවිජ්ජමානා ලොකසම්.

12. තත් කතමෙ වක්ඛාරො උදකරහදුපමා පුග්ගලො; වක්ඛාරො උදකරහද: උක්ඛානො ගමිඤ්ඤාසො, ගමිඤ්ඤා උක්ඛානොභාසො උක්ඛානො උක්ඛානොභාසො, ගමිඤ්ඤා ගමිඤ්ඤාසො. එවමෙව වක්ඛාරො උදකරහදුපමා පුග්ගලො සනෙතා සංවිජ්ජමානා ලොකසම්. කතමෙ වක්ඛාරො: උක්ඛානො ගමිඤ්ඤාසො, ගමිඤ්ඤා උක්ඛානො භාසො, උක්ඛානො උක්ඛානොභාසො, ගමිඤ්ඤා ගමිඤ්ඤාසො.

කල්පිත පුග්ගලො උක්ඛානො හොඳින් ගමිඤ්ඤාසො: ඉබේ කවිකා පුග්ගලයා පාසාදිකා හොඳින් අභිකල්පනා පටිකල්පනා ආලෝකිතා විලෝකිතා සම්මිඤ්ඤා පසාරිතා සම්භාවිතත්වවර්ධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛානි යපාහුතං නපජානාති - පෙ - අයං දුක්ඛානිරොධගාමීනී පටිපදානි යපාහුතං නපජානාති. එවං පුග්ගලො උක්ඛානො හොඳින් ගමිඤ්ඤා භාසො. සෙය්‍යාපාපි සො උදකරහදෙ උක්ඛානො ගමිඤ්ඤාසො තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කල්පිත පුග්ගලො ගමිඤ්ඤා හොඳින් උක්ඛානොභාසො: ඉබේ කවිකා පුග්ගලයා න පාසාදිකා හොඳින් අභිකල්පනා පටිකල්පනා ආලෝකිතා විලෝකිතා සම්මිඤ්ඤා පසාරිතා සම්භාවිතත්වවර්ධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛානි යපාහුතං පජානාති - පෙ - අයං දුක්ඛානිරොධගාමීනී පටිපදානි යපාහුතං පජානාති. එවං පුග්ගලො ගමිඤ්ඤා හොඳින් උක්ඛානො භාසො සෙය්‍යාපාපි සො උදකරහදෙ ගමිඤ්ඤා උක්ඛානොභාසො තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කල්පිත පුග්ගලො උක්ඛානො හොඳින් උක්ඛානොභාසො: ඉබේ කවිකා පුග්ගලයා න පාසාදිකා හොඳින් අභිකල්පනා පටිකල්පනා ආලෝකිතා විලෝකිතා සම්මිඤ්ඤා පසාරිතා සම්භාවිතත්වවර්ධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛානි යපාහුතං නපජානාති - පෙ - අයං දුක්ඛානිරොධගාමීනී පටිපදානි යපාහුතං නපජානාති. එවං පුග්ගලො උක්ඛානො හොඳින් උක්ඛානොභාසො. සෙය්‍යාපාපි සො උදකරහදෙ උක්ඛානො උක්ඛානොභාසො තදුපමො අයං පුග්ගලො.

1. සම්මිඤ්ඤා - මහා.

කෙසේ නම් පුද්ගල පිරුණේ වසන ලද්දේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිළීම, අත්පා දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනිමි -පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ පිරුණේ වසන ලද්දේ වේ. ඒ කුමහය පිරුණේ වසන ලද්දේ යම්සේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි. මොහු සතර දෙන ලොකයෙහි කුමහුපම පුද්ගලයෝ යි.

12. එහි ජලාශයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: ජලාශයයෝ සතර දෙනෙකි: ගැඹුරු ආකාර ඇති නො ගැඹුරු ජලාශය යැ, නො ගැඹුරු ආකාර ඇති ගැඹුරු ජලාශය යැ, නො ගැඹුරු ආකාර ඇති නො ගැඹුරු ජලාශය යැ, ගැඹුරු ආකාර ඇති ගැඹුරු ජලාශය යැ යි. මෙසේ මැ ලොකයෙහි ජලාශයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් විද්‍යමානශහ. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: ගැඹුරු ආකාර ඇති නො ගැඹුරු වූයේ යැ, නො ගැඹුරු ආකාර ඇති ගැඹුරු වූයේ යැ, නො ගැඹුරු ආකාර ඇති නො ගැඹුරු වූයේ යැ, ගැඹුරු ආකාර ඇති ගැඹුරු වූයේ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිළීම, දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි -පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ වේ. ඒ ජලාශය ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ යම්සේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යෑම-ඊම, ඉදිරි බැල්ම අවට බැල්ම අත්පා හැකිළීම-දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනිමි -පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනි. මෙසේ පුද්ගල නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ වේ. ඒ ජලාශය නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ යම්සේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යෑම-ඊම, ඉදිරි බැල්ම අවට බැල්ම අත්පා හැකිළීම- දිගහැරීම සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනිමි -පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනිමි මෙසේ පුද්ගල නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ වේ. ඒ ජලාශය නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කර්මයේ පුග්ගලයා ගමනේ හෝ ගමනේ හා සමාන: ඉතිරි කළ යුතු පුග්ගලයා පාසාදිකා හෝ අභිකල්පනා පටිකල්පනා ආලෝකිත විලෝකිත සම්මතයන් පසාරිත සම්මතවිවර්ධන. යො ඉදං දුක්ඛානි යථාභූතා පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්ධති යථාභූතා පජානාති. එවං පුග්ගලයා ගමනේ හෝ ගමනේ හා සමාන. සෙය්‍යථාපි යො උදකරහදෙ ගමනේ ගමනේ හා සමාන, තද්වපමො අයං පුග්ගලයා. ඉමෙ වක්ඛාතො උදකරහදපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

13. තත් කතමෙ වක්ඛාතො ඛලිවද්ධපමා පුග්ගලා: වක්ඛාතො ඛලිවද්ධ - සග්ගවිච්ඡේදානා පරග්ගවිච්ඡේදානා සග්ගවිච්ඡේදානා සග්ගවිච්ඡේදානා ව පරග්ගවිච්ඡේදානා ව, නෙව සග්ගවිච්ඡේදානා පරග්ගවිච්ඡේදානා. එවමෙව වක්ඛාතො ඛලිවද්ධපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං, කතමෙ වක්ඛාතො: සග්ගවිච්ඡේදානා පරග්ගවිච්ඡේදානා, පරග්ගවිච්ඡේදානා සග්ගවිච්ඡේදානා, සග්ගවිච්ඡේදානා ව පරග්ගවිච්ඡේදානා ව නෙව සග්ගවිච්ඡේදානා පරග්ගවිච්ඡේදානා.

කර්මයේ පුග්ගලයා සග්ගවිච්ඡේදානා හෝ නො පරග්ගවිච්ඡේදානා: ඉතිරි කළ යුතු පුග්ගලයා සකප්පිසං උදෙසානා හෝ නො පරප්පිසං එවං පුග්ගලයා සග්ගවිච්ඡේදානා හෝ, නො පරග්ගවිච්ඡේදානා. සෙය්‍යථාපි යො ඛලිවද්ධ සග්ගවිච්ඡේදානා පරග්ගවිච්ඡේදානා, තද්වපමො අයං පුග්ගලයා.

කර්මයේ පුග්ගලයා පරග්ගවිච්ඡේදානා හෝ නො සග්ගවිච්ඡේදානා: ඉතිරි කළ යුතු පුග්ගලයා පරප්පිසං උදෙසානා හෝ නො සකප්පිසං එවං පුග්ගලයා පරග්ගවිච්ඡේදානා හෝ නො සග්ගවිච්ඡේදානා. සෙය්‍යථාපි යො ඛලිවද්ධ පරග්ගවිච්ඡේදානා සග්ගවිච්ඡේදානා, තද්වපමො අයං පුග්ගලයා.

කර්මයේ පුග්ගලයා සග්ගවිච්ඡේදානා ව හෝ පරග්ගවිච්ඡේදානා ව: ඉතිරි කළ යුතු පුග්ගලයා සකප්පිසං උදෙසානා හෝ පරප්පිසං, එවං පුග්ගලයා සග්ගවිච්ඡේදානා ව හෝ පරග්ගවිච්ඡේදානා ව. සෙය්‍යථාපි යො ඛලිවද්ධ සග්ගවිච්ඡේදානා ව පරග්ගවිච්ඡේදානා ව, තද්වපමො අයං පුග්ගලයා.

කර්මයේ පුග්ගලයා නෙව සග්ගවිච්ඡේදානා හෝ නො පරග්ගවිච්ඡේදානා: ඉතිරි කළ යුතු පුග්ගලයා නෙව සකප්පිසං උදෙසානා හෝ නො පරප්පිසං, එවං පුග්ගලයා නෙව සග්ගවිච්ඡේදානා හෝ නො පරග්ගවිච්ඡේදානා, සෙය්‍යථාපි යො ඛලිවද්ධ නෙව සග්ගවිච්ඡේදානා පරග්ගවිච්ඡේදානා. තද්වපමො අයං පුග්ගලයා. ඉමෙ වක්ඛාතො ඛලිවද්ධපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

1. සකප්පිසං - ඉතිරි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ වේද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යාම-රීම, ඉදිරි බැල්ම-අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම-දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැමීම ප්‍රසාද එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනියි-පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මෙසේ පුද්ගල ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ වේ. ඒ ජලාශය ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

13. එහි ගවයාට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: ගවයෝ සතර දෙනෙකි: සිය ගවයනට සැඬ වූ පරගවයනට සැඬ නො වූයේ යැ, පරගවයනට සැඬ වූ සිය ගවයනට සැඬ නොවූයේ යැ, සිය ගවයනටත් පරගවයනටත් සැඬ වූයේ යැ, සිය ගවයනට සැඬ නො වූයේ ම පරගවයනටත් සැඬ නො වූයේ යැ යි. මෙසේ ම ලෝකයෙහි ගවයාට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් ඇත. කවරහු සතර දෙනෙක් ද යත්: ස්වගවයනට සැඬ වූ පරගවයනට සැඬ නො වූයේ යැ, පරගවයනට සැඬ වූ ස්වගවයනට සැඬ නො වූයේ යැ ස්වගවයනටත් පරගවයනටත් සැඬ වූයේ යැ ස්ව-ගවයනට සැඬ නො වූයේ මැ පරගවයනටත් සැඬ නො වූයේ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ස්වගවයනට සැඬ වූයේ පරගවයනට සැඬ නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සිය පිරිස් තැනි ගන්-වන්නේ වෙයි, පර පිරිස් තැනි නො ගන්වයි. මෙසේ පුද්ගල සගවචණ්ඩ වූයේ පරගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ. ඒ ගව තෙමේ ස්වගවයනට සැඬ වූයේ පරගවයනට සැඬ නො වූයේ යම්සේ ද මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පරගවචණ්ඩ වූයේ සගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් පරපිරිස් තැනි ගන්වන්නේ වෙයි, සිය පිරිස් තැනි නො ගන්වයි, මෙසේ පුද්ගල පරගවචණ්ඩ වූයේ සගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ. ඒ ගව තෙමේ පරගවයනට සැඬ වූයේ ස්වගවයනට සැඬ නො වූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සගවචණ්ඩ වූයේත් පරගවචණ්ඩ වූයේත් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සිය පිරිසත් පරපිරිසත් තැනි ගන්වන්නේ වෙයි, මෙසේ පුද්ගල සගවචණ්ඩ වූයේත් පරගවචණ්ඩ වූයේත් වේ. ඒ ගවතෙමේ ස්වගවයනටත් පර ගවයනටත් සැඬවූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සගවචණ්ඩ නො වූයේ ම පරගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සිය පිරිස තැනි නො ගන්-වන්නේ ම පරපිරිස ද නො තැනි ගන්ව යි. මෙසේ පුද්ගල සගවචණ්ඩ නො වූයේ ම පරගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ. ඒ ගවතෙමේ ස්වගවයනට සැඬ නො වූයේ ම පරගවයනට සැඬ නො වූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එ බඳු යි. මොහු සතර දෙන ලෝකයෙහි විද්‍යාමාන ගවයනට බඳු පුද්ගලයෝ යි.

14. තව කතමෙ වක්කාරො ආසිවිසුපමා පුග්ගලා. වක්කාරො ආසිවිසා ආගතවිසො නො සොරවිසො, සොරවිසො, නො ආගතවිසො, ආගතවිසො ව සොරවිසො ව, නෙව ආගතවිසො නො සොරවිසො. එවමෙව වක්කාරො ආසිවිසුපමා පුග්ගලා සනෙකා සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වක්කාරො; ආගතවිසො නො සොරවිසො, සොරවිසො නො ආගතවිසො, ආගතවිසො ව සොරවිසො ව, නෙව ආගතවිසො නො සොරවිසො.

කප්ඤ්ච පුග්ගලො ආගතවිසො හොති නො සොරවිසො: ඉධෙ'කචෙව පුග්ගලො අභිණිකං කුරුකිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො න වීරං දීඝරක්ඛං අනුසෙති. එවං පුග්ගලො ආගතවිසො හොති නො සොරවිසො, සෙය්‍යථාපි සො ආසිවිසො ආගතවිසො නො සොරවිසො, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ච පුග්ගලො සොරවිසො හොති නො ආගතවිසො: ඉධෙ කචෙව පුග්ගලො නෙව ඛො අභිණිකං කුරුකිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො වීරං දීඝරක්ඛං අනුසෙති. එවං පුග්ගලො සොරවිසො හොති නො ආගතවිසො, සෙය්‍යථාපි සො ආසිවිසො¹ සොරවිසො නො ආගතවිසො, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ච පුග්ගලො ආගතවිසො ව හොති සොරවිසො ව: ඉධෙ'කචෙව පුග්ගලො අභිණිකං කුරුකිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො වීරං දීඝරක්ඛං අනුසෙති. එව පුග්ගලො ආගතවිසො ව හොති සොරවිසො ව. සෙය්‍ය ථාපි සො ආසිවිසො ආගතවිසො ව සොරවිසො ව, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ච පුග්ගලො නෙව ආගතවිසො හොති නො සොරවිසො: ඉධෙ කචෙව පුග්ගලො නහෙව ඛො අභිණිකං කුරුකිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො, න වීරං දීඝරක්ඛං අනුසෙති. එවං පුග්ගලො නෙව ආගතවිසො හොති නො සොරවිසො. සෙය්‍යථාපි සො ආසිවිසො නෙව ආගතවිසො නො සොරවිසො, තද්වපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්කාරො ආසිවිසුපමා පුග්ගලා සනෙකා සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං .

1. ආසිවිසො - මජ්ඣ.

14. එහි සර්පයනට බදු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහ යත්: සර්පයෝ සතර දෙනෙකි- සොරවිෂ නැති පැතිරෙන විෂ ඇත්තේ යැ, පැතිරෙන විෂ නැති සොරවිෂ ඇත්තේ යැ, සොරවිෂත් පැතිරෙන විෂත් ඇත්තේ ය, පැතිරෙන විෂ නැත්තේ ම සොරවිෂ නැත්තේ යැ යි. මෙසේ ම සර්පයනට බදු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් ලොකයෙහි විද්‍යාමානාහ. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: සොරවිෂ නැති පැතිරෙන විෂ ඇත්තේ යැ, පැතිරෙන විෂ නැති සොර විෂ ඇත්තේ යැ, සොර විෂත් පැතිරෙන විෂත් ඇත්තේ යැ, පැතිරෙන විෂ නැත්තේ ම සොර විෂ නැත්තේ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සොරවිෂ නැති පැතිරෙන විෂ ඇත්තෙක් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි, ඔහුගේ ඒ ක්‍රොධය ද බොහෝ කලක් දිගු කලක් රැඳී නො පවතී. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ සොරවිෂ නැති පැතිරෙන විෂ ඇත්තේ වේ. පැතිරෙන විෂ ඇති සොර විෂ නැති ඒ සර්ප යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබදු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැතිරෙන විෂ නැත්තේ සොරවිෂ ඇත්තෙක් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර නො ම කිපෙයි, එතෙකුදු වත් ඔහුගේ ඒ ක්‍රොධය බොහෝ කලක් දිගු කලක් රැඳී පවතී. මෙසේ පුද්ගල පැතිරෙන විෂ නැත්තේ සොරවිෂ ඇත්තේ වේ. පැතිරෙන විෂ නැති සොරවිෂ ඇති ඒ සර්ප යම් සේ ද මේ පුද්ගල එබදු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැතිරෙන විෂත් සොරවිෂත් ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි, ඔහු ගේ ඒ ක්‍රොධය ද බොහෝ කලක් දිගු කලක් රැඳී පවතී. මෙසේ පුද්ගල පැතිරෙන විෂත් සොරවිෂත් ඇත්තේ වේ. පැතිරෙන විෂත් සොරවිෂත් ඇති ඒ සර්ප තෙම යම් සේ ද මේ පුද්ගල එබදු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැතිරෙන විෂ නැත්තේ ම සොරවිෂ නැත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර නො කිපේ මැ යි, ඔහුගේ ඒ ක්‍රොධය ද බොහෝ කලක් දිගු කලක් රැඳී නො පවතී. මෙසේ පුද්ගල පැතිරෙන විෂ නැත්තේ ම සොරවිෂ නැත්තේ වේ. පැති-රෙන විෂ නොමැති සොරවිෂ නැති ඒ සර්ප යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබදු යි. මොහු සතර දෙන ලොකයෙහි විද්‍යාමාන සර්පයනට බදු පුද්ගලයෝ යි.

15. කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො අවණණා-
රහස්ස වණණං භාසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො දුප්ථ-
පනනානං මිථ්‍යාපට්ඨපනනානං තිස්සියානං තිස්සියසාවකානං වණණං
භාසති සුපට්ඨපනනා¹. ඉතිපි, සමමාපට්ඨපනනා ඉතිපි ති. එවං පුග්ගලො
අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො අවණණාරහස්ස වණණං භාසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො වණණාරහස්ස
අවණණං භාසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො සුපට්ඨපනනානං
සමමාපට්ඨපනනානං බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං අවණණං භාසති, දුප්ථ-
පනනා ඉතිපි, මිථ්‍යාපට්ඨපනනා ඉතිපි ති. එවං පුග්ගලො අනනුවිච්ච
අපරියොගාහෙතො වණණාරහස්ස අවණණං භාසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො අපසාදනීයෙ
යානෙ පසාදං උපදංසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො දුප්ථපද්‍ය
මිථ්‍යාපට්ඨපද්‍ය පසාදං ජනෙති සුපට්ඨපද්². ඉතිපි, සමමාපට්ඨපද් ඉතිපි ති.
එවං පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො අපසාදනීයෙ යානෙ
පසාදං උපදංසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගා හෙතො පසාදනීයෙ යානෙ
අපසාදං උපදංසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො සුපට්ඨපද්‍ය
සමමාපට්ඨපද්‍ය අපසාදං ජනෙති දුප්ථපද් ඉතිපි, මිථ්‍යාපට්ඨපද් ඉතිපි ති.
එවං පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියො ගාහෙතො පසාදනීයෙ යානෙ
අපසාදං උපදංසිතා හොති.

16. කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච පරියොගාහෙතො අවණණා-
රහස්ස අවණණං භාසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො
දුප්ථපනනානං මිථ්‍යාපට්ඨපනනානං තිස්සියානං තිස්සියසාවකානං
අවණණං භාසති දුප්ථපනනා ඉතිපි, මිථ්‍යාපට්ඨපනනා ඉතිපි ති. එවං
පුග්ගලො අනනුවිච්ච පරියොගාහෙතො අවණණාරහස්ස අවණණං
භාසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච පරියොගාහෙතො වණණාරහස්ස
වණණං භාසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො සුපට්ඨපනනානං
සමමාපට්ඨපනනානං බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං වණණං භාසති සුපට්ඨ
පනනා ඉතිපි, සමමාපට්ඨපනනා ඉතිපි ති, එවං පුග්ගලො අනනුවිච්ච
පරියොගාහෙතො වණණාරහස්ස වණණං භාසිතා හොති,

1. සුපට්ඨපනනා - සිද්ධි.
සුපට්ඨපනනා - මජ්ඣං.
2. සුපට්ඨපද - සිද්ධි, මජ්ඣං.

15. කෙසේ නම් පුද්ගල තුලනය නො කොට (ගුණගුණ මැන නො බලා යි ඡේ යි) (ගුණයෙහි) නො බැස ගෙන නුගුණ කියයුත්තහු ගේ ගුණ කියන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් 'සුපිළිපත්ත' යි ද මොනවට පිළිපත්ත' යි ද යි දුපිළිපත් වැරැදි ලෙස පිළිපත් තීර්ණ්ටකයන් ගේ තීර්ණ්ටක ශ්‍රාවකයන් ගේ ගුණ කියයි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැස ගෙන නුගුණ කිය යුත්තහුගේ ගුණ කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙමේ තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැස ගෙන ගුණ කියයුත්තහු ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් 'දුපිළිපත්ත' යි ද 'වැරැදි ලෙස පිළිපත්ත' යි ද' සුපිළිපත් මනා කොට පිළිපත් බුදුන් වහන්සේ ගේ බුදු සච්චන් ගේ නුගුණ කියයි. මෙසේ පුද්ගල තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැසගෙන ගුණ කියයුත්තහු ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැසගෙන නො පැහැදිය යුතු තැන ප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුෂ්ප්‍රතිපදයෙහි මීර්‍යාප්‍රතිපදයෙහි සුප්‍රතිපද ය යි ද මීර්‍යා ප්‍රතිපද ය යි ද යි ප්‍රසාදය උපදවයි. මෙසේ පුද්ගල තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැසගෙන නො පැහැදිය යුතු තැන ප්‍රසාදය දක්වන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙමේ තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැස ගෙන පැහැදිය යුතු තැන අප්‍රසාදය දක්වන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සුප්‍රතිපදයෙහි සමාක් ප්‍රතිපදයෙහි 'දුෂ්ප්‍රතිපද' ය යි ද 'මීර්‍යා' 'ප්‍රතිපද' ය යි ද යි අප්‍රසාදය උපදවයි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැසගෙන පැහැදිය යුතු තැන අප්‍රසාදය දක් වන්නේ වේ.

16. කෙසේ නම් පුද්ගල තුලනය කොට ගුණයෙහි බැසගෙන නුගුණ කිය යුත්තහු ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් 'දුෂ්ප්‍රතිපත්තයැ' යි ද 'මීර්‍යාප්‍රතිපත්තයැ' යි ද යි දුෂ්ප්‍රතිපත්ත මීර්‍යාප්‍රතිපත්ත තීර්ණ්ටකයන් ගේ ද තීර්ණ්ටක ශ්‍රාවකයන් ගේ ද නුගුණ කියයි. මෙසේ පුද්ගල තුලනය කොට ගුණයෙහි බැසගෙන නුගුණ කිය යුත්තහු ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙමේ තුලනය කොට ගුණයෙහි බැසගෙන ගුණ කිය යුත්තහු ගේ ගුණ කියන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් 'සුප්‍රතිපත්තයැ' යි ද සමාක් ප්‍රතිපත්තයැ' යි ද යි සුපිළිපත් මොනවට පිළිපත් බුදුන්වහන්සේ ගේ ද බුදුසච්චන් ගේ ද ගුණ කිය යි. මෙසේ පුද්ගල ගුණ කිය යුත්තහු ගේ ගුණ කියන්නේ වේ.

කථංඤා පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා අපසාදනියෙ යානෙ අපසාදං උපදංසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො දුසංචිතය මිච්ඡාපටිපදය අපසාදං ජනෙති, දුසංචිතො ඉතිපි මිච්ඡාපටිපද ඉති-පි'ති' එවං පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා අපසාදනියෙ යානෙ අපසාදං උපදංසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා පසාදනියෙ යානෙ පසාදං උපදංසිතා හොති: ඉධෙ කථෙවා පුග්ගලො සුපටිපදය සම්මා-පටිපදය පසාදං ජනෙති, සුපටිපද ඉතිපි, සම්මාපටිපද ඉතිපි'ති' එවං පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා පසාදනියෙ යානෙ පසාදං උපදංසිතා හොති.

17. කථංඤා පුග්ගලො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන, නො ව ඛො විණිණ්ණාරහස්ස විණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන, ඉධෙ'කථෙව පුග්ගලෙ විණිණිණි'පි සංවිජ්ජති. අවිණිණිණි'පි සංවිජ්ජති, යො තත් අවිණිණිණිං තං භණ්ණති භූතං තච්ඡං කාලෙන, යො තත් විණිණිණිං තං න භණ්ණති භූතං තච්ඡං කාලෙන. එවං පුග්ගලො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන, නො ව ඛො විණිණ්ණාරහස්ස විණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන.

කථංඤා පුග්ගලො විණිණ්ණාරහස්ස විණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන නො ව ඛො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන ඉධෙ'කථෙව පුග්ගලෙ විණිණිණි'පි සංවිජ්ජති, අවිණිණිණි'පි සංවිජ්ජති, යො තත් විණිණිණිං තං භණ්ණති භූතං තච්ඡං කාලෙන, යො තත් අවිණිණිණිං තං න භණ්ණති භූතං තච්ඡං කාලෙන එවං පුග්ගලො විණිණ්ණාරහස්ස විණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන, නො ව ඛො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන.

කථංඤා පුග්ගලො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන විණිණ්ණාරහස්ස ව විණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන: ඉධෙ'කථෙව පුග්ගලෙ අවිණිණිණි'පි සංවිජ්ජති, විණිණිණි'පි සංවිජ්ජති. යො තත් අවිණිණිණිං තං භණ්ණති භූතං තච්ඡං කාලෙන යො පි තත් විණිණිණිං තමපි භණ්ණති භූතං තච්ඡං කාලෙන. තත් කාලඤ්ඤා හොති තස්ස පඤ්ඤාස්ස වෙය්‍යාකරණංය. එවං පුග්ගලො අවිණිණ්ණාරහස්ස ව අවිණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන. විණිණ්ණාරහස්ස ව විණිණිං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙන.

කෙසෙයින් පුද්ගල නුවණින් විමසා ගුණයෙහි බැයගෙන නො පැහැදිය යුතු තැන්හි අප්‍රසාදය දනවන්නේ වේ ද: මෙලොව පුද්ගල-යෙක් 'නින්දිත ප්‍රතිපත්' ය යි ද 'වැරදි පිළිවෙතැ' යි ද දැන නින්දිත ප්‍රති-පදයෙහි වැරදි පිළිවෙතෙහි අප්‍රසාදය උපදවයි. මෙසේ පුද්ගල නුවණින් විමසා ගුණයෙහි බැයගෙන නො පැහැදිය යුතු තැන්හි අප්‍රසාදය දනවයි.

කෙසේ නම් පුද්ගල නුවණින් විමසා ගුණයෙහි බැයගෙන පැහැදිය යුතු තැන්හි ප්‍රසාදය දනවන්නේ වේ ද: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් 'මනා පිළිවෙතැ' යි ද 'නිවැරදි පිළිවෙතැ' යි ද දැන මනා පිළිවෙතෙහි නිවැරදි පිළිවෙතෙහි ප්‍රසාදය උපදවයි. මෙසේ පුද්ගල නුවණින් විමසා ගුණයෙහි බැයගෙන පැහැදිය යුතු තැන්හි ප්‍රසාදය දනවයි.

17. කෙසේ නම් පුද්ගල නුගුණ කිය යුත්තහු ගේ ඇත්තා වූ තරා වූ (එසේ ම වූ) නුගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, එතෙකුදු වත් ගුණ කිය යුත්තාහු ගේ ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්-නේ වේ ද: මෙලොව පුද්ගලයකු කෙරෙහි ගුණයෙක් ද පැනෙයි, නුගුණයෙක් ද පැනෙයි. එහි නුගුණය යමෙක් ද ඇත්තා වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි කියයි. එහි යම් ගුණයෙක් වේ නම් විද්‍යාමාන වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි නො කියයි. මෙසේ පුද්ගල නුගුණ කියයුත්තහුගේ විද්‍යාමාන වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වෙයි. එතෙකුදු වත් ගුණකියයුත්තහුගේ ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙම ගුණ කිය යුත්තහුගේ ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, එතෙකුදු වත් නුගුණ කිය යුත්තහුගේ ඇත්තා වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද: මෙලොව පුද්ගලයකු කෙරෙහි ගුණයෙක් ද පැනෙයි, නුගුණයෙක් ද පැනෙයි. එහි යම් ගුණයෙක් වේ නම් ඇත්තා වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි කියයි. එහි නුගුණය යමෙක් ද ඇත්තා වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි නො කියයි. මෙසේ පුද්ගල ගුණ කිය යුත්තහු ගේ ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වෙයි, එතෙකුදු වත් නුගුණ කිය යුත්තහුගේ ඇත්තා වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල නුගුණ කිය යුත්තහුගේ ද ඇත්තා වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද ගුණ කිය යුත්තහු ගේ ද ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද: මෙලොව පුද්ගලයෙකු කෙරෙහි නුගුණයෙක් ද පැනෙයි. ගුණයෙක් ද පැනෙයි. එහි යම් නුගුණ යෙක් වේ නම් ඇත්තා වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි කියයි. තව ද එහි ගුණය යමෙක් ද ඇත්තා වූ තරා වූ එය ද සුදුසු කල්හි කියයි. එහි ඒ ප්‍රශ්නය වියදිමට සුදුසු කල් දන්නේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල නුගුණ කිය යුත්තාහු ගේ ද ඇත්තා වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වෙයි. ගුණ කිය යුත්තාහු ගේ ද ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො නෙ'ව අවණණාරහස්ස අවණණං භාසිතා හොති භුතං තව්ඨං කාලෙන, නොපි වණණාරහස්ස වණණං භාසිතා හොති භුතං තව්ඨං කාලෙන: ඉධෙ'කවෙව් පුග්ගලෙ වණණණං'පි සං-විජ්ජති, අවණණණං'පි සංවිජ්ජති. යො තත් අවණණණං තං න භණති භුතං තව්ඨං කාලෙන, යොපි තත් වණණණං තච්චි න භණති භුතං තව්ඨං කාලෙන. උපෙක්ඛකො වීහරති සතො සමපජානො. එවං පුග්ගලො නෙව අවණණාරහස්ස අවණණං භාසිතා හොති භුතං තව්ඨං කාලෙන, නොපි වණණාරහස්ස වණණං භාසිතා හොති භුතං තව්ඨං කාලෙන.

18. කතමො ව පුග්ගලො උට්ඨානඵලපථීවී නො පුඤ්ඤඵලපථීවී: යස්ස පුග්ගලස්ස උට්ඨානතො සටතො වායමතො ආර්ථො අභිනිබ්බන්තති නො පුඤ්ඤතො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො උට්ඨානඵලපථීවී නො පුඤ්ඤ-ඵලපථීවී.

කතමො ව පුග්ගලො පුඤ්ඤඵලපථීවී නො උට්ඨානඵලපථීවී: පරනිමිකවසවන්තිදෙවෙ උපාදය තතුපරි දෙවා පුඤ්ඤඵලපථීවීනො නො උට්ඨානඵලපථීවීනො.

කතමො ව පුග්ගලො උට්ඨානඵලපථීවී ව පුඤ්ඤඵලපථීවී ව: යස්ස පුග්ගලස්ස උට්ඨානතො සටතො වායමතො ආර්ථො අභිනිබ්බන්තති පුඤ්ඤතො ව, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො උට්ඨානඵලපථීවී ව පුඤ්ඤඵලපථීවී ව.

කතමො ව පුග්ගලො නෙව උට්ඨානඵලපථීවී නො පුඤ්ඤඵලපථීවී: නෙරසිකා නෙව උට්ඨානඵලපථීවීනො නො පුඤ්ඤඵලපථීවීනො.

19. කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො තමො හොති තමපරායණො: ඉධෙ'කවෙව් පුග්ගලො නිවෙ කුලෙ පච්චාජානො හොති වණ්ඛාලකුලෙ වා නෙසාද-කුලෙ වා වෙණකුලෙ වා රථකාරකුලෙ වා පුක්කුසකුලෙ වා දළිදෙදු අප්පත්තපානභොජනෙ කසිරවුන්තිකෙ, යත් කසිරෙන සාසව්ජාදෙ ලබ්භති, සො ව හොති දුබ්බණණණං දුද්දසිකො ඔකොට්ඨිකො බවතා-බාධො කාණො වා කුණි වා බෙඤ්ජා වා පක්ඛිහතො වා න ලාභී අත්තස්ස පානස්ස වත්ඨස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාව-සථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන දුට්ඨරිතං වරති, වාචාය දුට්ඨරිතං වරති, මනසා දුට්ඨරිතං වරති. සො කායෙන දුට්ඨරිතං වරිත්වා, වාචාය දුට්ඨරිතං වරිත්වා, මනසා දුට්ඨරිතං වරිත්වා, කායස්ස හෙද පරමමරණං අපායං දුග්ගතිං විනිපාකං නිරයං උපපජ්ජති එවං පුග්ගලො තමො හොති තමපරායණො.

කෙසේ නම් පුද්ගල නුගුණ කිය යුත්තහුගේ හුන වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ ම ගුණ කිය යුත්තහු ගේ හුන වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේත් වේ ද: මෙලොව කිසි පුද්ගලයකු කෙරෙහි ගුණයෙක් ද පැනෙයි, නුගුණයෙක් ද පැනේ. එහි යම් නුගුණයෙක් වේ නම් හුන වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි නො කියයි. තව ද එහි යම් ගුණයෙකුත් වේ නම් හුන වූ තරා වූ එය ද සුදුසු කල්හි නො කියයි. සිහි ඇත්තේ සමාක් ප්‍රඥා ඇත්තේ මැදහත් ව වෙසෙයි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ නුගුණ කියයුත්තහුගේ හුන වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ ම ගුණ කියයුත්තහුගේ හුන වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි නො ද කියන්නේ වේ.

18. කවර පුද්ගලයෙක් 'උත්ථානඵලොපජීවී' වූයේ පුණ්‍යඵලොප-
ජීවී නො වේ ද යත්: නැගී සිටුනා උත්සාහ කරන ව්‍යායාම කරන
යම් පුද්ගලයෙක්හු ගේ දිවි පැවැත්ම සැපයේ ද පුණ්‍යයෙන් නො සැපයේ ද
මේ පුද්ගල උත්ථානඵලොපජීවී වූයේ පුණ්‍යඵලොපජීවී නො වේ යැ යි
කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පුණ්‍යඵලොපජීවී' වූයේ 'උත්ථානඵලොපජීවී'
නො වේ ද යත්: පරනිර්මිතවශවර්තකී දෙවියන් පටන් ගෙන ඉන්
මතුයෙහි දෙවියෝ පුණ්‍යඵලොපජීවී වුවාහු උත්ථානඵලොපජීවී නො
වුවාහු ය.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උත්ථානඵලොපජීවී'ත් 'පුණ්‍යඵලොපජීවී'ත්
වේ ද යත්: නැගී සිටුනා උත්සාහ කරන වැයම් කරන යම් පුද්ගලයෙක්හු ගේ
දිවි පැවැත්ම සැපයේ ද පිනිනුදු සැපයේ ද මේ පුද්ගල 'උත්ථාන-
ඵලොපජීවී'ත් 'පුණ්‍යඵලොපජීවී'ත් වේ ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උත්ථානඵලොපජීවී' නො මැ වූයේ 'පුණ්‍ය-
ඵලොපජීවී' නො වේ ද යත්: නිරිසත්හු 'උත්ථානඵලොපජීවීහු' නො
මැ වුවාහු 'පුණ්‍යඵලොපජීවී' නො වෙත්.

19. කෙසේ නම් පුද්ගල 'තමොතමපරායණ' (අදුරු වූයේ අදුරට
යන්නේ) වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් යම් කුලයෙකු
දුකයේ ආහාර වස්ත්‍ර ලැබේ ද එබඳු දිළිඳු වූ මද වූ ආහාර පාන භෞජන
ඇති, දුකින් වැටෙන නිවකුල වූ සැබොල්කුලයෙහි හෝ මුවවැදි කුලයෙහි
හෝ කුලපොතු කුලයෙහි හෝ රියවඩු කුලයෙහි හෝ පුප්පඩු කුලයෙහි
හෝ උපන්නේ වෙයි. හෙ ද දුර්වර්ණයෙක් නපුරු දකුම් ඇත්තෙක්,
ලකුණටකයෙක් බොහෝ ආබාධ ඇත්තෙක් වෙයි. කණෙක් හෝ අත්පා
කොරෙක් හෝ පිළෙක් හෝ වෙයි. ආහාර පාන, වස්ත්‍ර, යාන මල් ගඳ
විලෙවුන්, ශයනාගාර ප්‍රදීපොපකරණ නොලබන්නෙක් වේ. හෙතෙම
කයින් දුසිරිත් කරයි. වචනයෙන් දුසිරිත් කරයි. මනසින් දුසිරිත් කරයි.
හෙතෙම කයින් දුසිරිත් කොට වචනයෙන් දුසිරිත් කොට මනසින් දුසිරිත්
කොට කා බුන් මරණින් මතු සැප නැති අපායෙහි දුගති වූ විනිපාත වූ
නිරයට පැමිණේ: මෙසේ පුද්ගල 'තමොතමපරායණ' වේ.

කථංඤ්ඤා පුග්ගලො තමො හොති ජොතිපරායණො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො නිවේ කුලෙ පට්ඨාඡානො හොති වණ්ඤාලකුලෙ වා නෙසාද කුලෙ වා වෙණ්කුලෙ වා රථකාරකුලෙ වා පුක්කුසකුලෙ වා දළිඤ්ඤ අපානනපානගොජනෙ කසිරවුත්තිකෙ, යස් කසිරෙන සාසවජාදෙ ලබ්බති, සො ව හොති දුබ්බණ්ණො දුද්ධිකො ඔකොට්ඨකො බව්භාබාධො. කාණො වා කුණි වා බණ්ණො වා පක්ඛිගතො වා න ලාභී අනතස්ස පානස්ස වස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදී-පෙය්‍යස්ස. සො කායෙන සුවරිතං වරති, වාචාය සුවරිතං වරති, මනසා සුවරිතං වරති. සො කායෙන සුවරිතං වරිත්වා, වාචාය සුවරිතං වරිත්වා මනසා සුවරිතං වරිත්වා, කායස්ස හෙද පරමමරණං සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. එවං පුග්ගලො තමො හොති ජොතිපරායණො.

කථංඤ්ඤා පුග්ගලො ජොති හොති තමපරායණො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො උවෙව කුලෙ පට්ඨාඡානො හොති ඛන්තිශමාසාළකුලෙ වා බ්‍රාහ්මණමහාසාළකුලෙ වා ගහපතිමහාසාළකුලෙ වා අධිකං මහද්ධිනෙ මහාගොගෙ පඤ්ඤාපරාධරුපරජනෙ පඤ්ඤාපරාධරුපකරණෙ පඤ්ඤාපරාධ-ධණ්ණෙ. සො ව හොති අභිරුපො දස්සනියො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොකකර්තාය සමනකාගතො, ලාභී අනතස්ස පානස්ස වස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන දුච්චරිතං වරති, වාචාය දුච්චරිතං වරති මනසා දුච්චරිතං වරති සො කායෙන දුච්චරිතං වරිත්වා වාචාය දුච්චරිතං වරිත්වා මනසා දුච්චරිතං වරිත්වා කායස්ස හෙද පරමමරණං අපායං දුග්ගතිං විනිසානං නිරයං උපපජ්ජති. එවං පුග්ගලො ජොති හොති තමපරායණො.

කථංඤ්ඤා පුග්ගලො ජොති හොති ජොතිපරායණො: ඉධෙ කවෙවා පුග්ගලො උවෙව කුලෙ පට්ඨාඡානො හොති ඛන්තිශමාසාළකුලෙ වා බ්‍රාහ්මණමහාසාළකුලෙ වා ගහපතිමහාසාළකුලෙ වා අධිකං මහද්ධිනෙ මහාගොගෙ පඤ්ඤාපරාධරුපරජනෙ පඤ්ඤාපරාධරුපකරණෙ පඤ්ඤාපරාධ-ධණ්ණෙ. සො ව හොති අභිරුපො දස්සනියො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොකකර්තාය සමනකාගතො, ලාභී අනතස්ස පානස්ස වස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන සුවරිතං වරති, වාචාය සුවරිතං වරති, මනසා සුවරිතං වරති සො කායෙන සුවරිතං වරිත්වා, වාචාය සුවරිතං වරිත්වා මනසා සුවරිතං වරිත්වා කායස්ස හෙද පරමමරණං සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. එවං පුග්ගලො ජොති හොති ජොතිපරායණො.

කෙසේ නම් පුද්ගල තමොපෝතිපරායණ (අඳුරු වූයේ ආලෝකයට යන්නේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් යම් කුලයෙකු දුකසේ ආහාර හා වස්ත්‍ර ලැබේ ද එබඳු දිළිඳු වූ මද වූ ආහාර පාන භෝජන ඇති දුකින් වැටෙන නිවකුල වූ සැබොල්කුලයෙහි හෝ මුඛවැදිකුලයෙහි හෝ කුලපොතු කුලයෙහි හෝ රියවඩුකුලයෙහි හෝ පුජ්‍යඩුකුලයෙහි හෝ උපන්නේ වෙයි. හෙ ද දුර්වර්ණයෙක් නපුරු දැකුම් ඇත්තෙක් ලකුණ්ටක-යෙක් රොගබහුලයෙක් වෙයි, කණෙක් හෝ අත් පා කොරෙක් හෝ පිළෙක් හෝ වෙයි, ආහාර පාන වස්ත්‍ර යන මල් ගඳ විලෙවුන් ශයනාගාර ප්‍රදීපොපකරණ නො ලබන්නෙක් වේ. හෙතෙම කයින් සුසිරිතෙහි හැසිරෙයි. වචනයෙන් සුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, මනසින් සුසිරිතෙහි හැසිරේ. හෙතෙම කයින් සුසිරිතෙහි හැසිර වචනයෙන් සුසිරිතෙහි හැසිර, මනසින් සුසිරිතෙහි හැසිර කාබුන් මරණින් මතු ශොභනගති ඇති ස්වර්ගලොකයට පැමිණේ. මෙසේ පුද්ගල 'තමොපෝතිපරායණ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ජ්‍යාතිමත් වූයේ අඳුරු කරා යන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ඉසුරු ඇති මහදනැති මහාභෝග ඇති බොහෝ රන්රිදී ඇති මනපිනවන බොහෝ උපකරණ ඇති බොහෝ ධනධාන්‍ය ඇති උසස් කුල වූ කැත්මහසල් කුලයෙහි හෝ බමුණු මහසල් කුලයෙහි හෝ ගැහැවිමහසල් කුලයෙහි හෝ උපන්නේ වෙයි. හෙ ද මනාරු ඇත්තේ දැකුම්කලු වූයේ දුටුවන් පහදවන්නේ උතුම් සිරුරු පැහැ-යෙන් යුතු වූයේ ආහාර පාන වස්ත්‍ර යන මල් ගඳ විලෙවුන් ශයනාගාර ප්‍රදීපොපකරණ ලබන්නේ වෙයි. හෙතෙම කයින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි. වචනයෙන් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, මනසින් දුසිරිතෙහි හැසිරේ. හෙතෙම කයින් දුසිරිතෙහි හැසිර වචනයෙන් දුසිරිතෙහි හැසිර මනසින් දුසිරිතෙහි හැසිර කාබුන් මරණින් මතුයෙහි සැපයෙන් පහ වූ දුකට ගති වූ විවිධ ව පතිත වන නිරයට පැමිණේ. මෙසේ පුද්ගල 'ජොතිතමපරායණ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ආලෝකයෙන් යුක්ත වූයේ ආලෝකයට යන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ඉසුරු ඇති මහදනැති මහාභෝග ඇති බොහෝ රන්රිදී ඇති මනපිනවන බොහෝ උපකරණ ඇති බොහෝ ධනධාන්‍ය ඇති උසස් කුලවූ කැත් මහසල් කුලයෙහි හෝ බමුණු-මහසල්කුලයෙහි හෝ ගැහැවිමහසල්කුලයෙහි හෝ උපන්නේ වෙයි. හෙ ද මනාරු ඇත්තේ දැකුම්කලු වූයේ දුටුවන් පහදවන්නේ උතුම් සිරුරු පැහැයෙන් සමන්වාගත වූයේ ආහාර පාන වස්ත්‍ර යන මල් ගඳ-විලෙවුන් ශයනාගාර ප්‍රදීපොපකරණ ලබන්නේ වේ. හෙතෙම කයින් සුසිරිතෙහි හැසිරෙයි. වචනයෙන් සුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, මනසින් සුසිරිතෙහි හැසිරේ. හෙතෙම කයින් සුසිරිතෙහි හැසිර වචනයෙන් සුසිරිතෙහි හැසිර මනසින් සුසිරිතෙහි හැසිර කාබුන් මරණින් මතු ශොභනගති ඇති ස්වර්ගලොකයට පැමිණේ. මෙසේ පුද්ගල 'ජොතිපෝතිපරායණ' වේ.

20. කථංඤා පුග්ගලො ඕනතොනතො හොති: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො නිවෙ කුලෙ පච්චාජානො -පෙ- එවං පුග්ගලො ඕනතොනතො හොති. කථංඤා පුග්ගලො ඕනතුන්නතො හොති -පෙ- එවං පුග්ගලො ඕනතුන්නතො හොති. කථංඤා පුග්ගලො උත්තතොනතො හොති ඉධෙකච්චො පුග්ගලො උච්චෙ කුලෙ පච්චාජානො හොති - පෙ- - එවං පුග්ගලො උත්තතොනතො හොති. කථංඤා පුග්ගලො උත්තතුන්නතො හොති -පෙ- එවං පුග්ගලො උත්තතුන්නතො හොති.

21. තස්ස කතමෙ වක්ඛාරො රුක්ඛුපමා පුග්ගලා: වක්ඛාරො රුක්ඛා, ඵෙගගුසාරපරිවාරො, සාරො ඵෙගගුපරිවාරො, ඵෙගගු ඵෙගගු පරිවාරො, සාරො සාරපරිවාරො. එවමෙවං වක්ඛාරො රුක්ඛුපමා පුග්ගලා සන්නා සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වක්ඛාරො: ඵෙගගු සාරපරිවාරො, සාරො ඵෙගගුපරිවාරො, ඵෙගගු ඵෙගගුපරිවාරො, සාරො සාරපරිවාරො. කථංඤා පුග්ගලො ඵෙගගු හොති සාරපරිවාරො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො දුස්සිලො හොති පාපධම්මො පරිසා ව ඛට්ඨස්ස හොති සීලවති කල්‍යාණධම්මො. එවං පුග්ගලො ඵෙගගු හොති සාරපරිවාරො. සෙය්‍යථාපි සො රුක්ඛො ඵෙගගු සාරපරිවාරො. තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො සාරො හොති ඵෙගගුපරිවාරො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො සීලවා හොති කල්‍යාණධම්මො පරිසා ව ඛට්ඨස්ස හොති දුස්සිලො පාපධම්මො. එවං පුග්ගලො සාරො හොති ඵෙගගුපරිවාරො. සෙය්‍යථාපි සො රුක්ඛො සාරො ඵෙගගුපරිවාරො, තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො ඵෙගගු හොති ඵෙගගුපරිවාරො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො දුස්සිලො හොති පාපධම්මො. පරිසාපිස්ස හොති දුස්සිලො පාපධම්මො. එවං පුග්ගලො ඵෙගගු හොති ඵෙගගුපරිවාරො සෙය්‍යථාපි සො රුක්ඛො ඵෙගගු ඵෙගගුපරිවාරො. තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො සාරො හොති සාරපරිවාරො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො සීලවා හොති කල්‍යාණධම්මො, පරිසාපිස්ස හොති සීලවති කල්‍යාණධම්මො. එවං පුග්ගලො සාරො හොති සාරපරිවාරො, සෙය්‍යථාපි සො රුක්ඛො සාරො සාරපරිවාරො, තදුපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්ඛාරො රුක්ඛුපමා පුග්ගලා සන්නා සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

20. කෙසේ නම් පුද්ගල (දැනුණු) නිව වූයේ (මතුණු) නිවයෙක් වේ ද: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිවකුලයෙහි උපන්නේ වෙයි.... මෙසේ පුද්ගල නිව වූයේ නිවයෙක් වේ. කෙසේ නම් පුද්ගල නිව වූයේ උච්චයෙක් වේ ද ... මෙසේ පුද්ගල අවනත-උන්නත වේ. කෙසේ නම් පුද්ගල උච්ච වූයේ නිවයෙක් වේ ද මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් උච්චකුලයෙහි උපන්නේ වෙයි.... මෙසේ පුද්ගල 'උන්නත-අවනත' වේ, කෙසේ නම් පුද්ගල උච්ච වූයේ උච්චයෙක් වේ ද-පෙ- මෙසේ පුද්ගල 'උන්නත-උන්නත' වේ.

21. එහි වෘක්ෂයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: වෘක්ෂයෝ සතර දෙනෙකි. හරරුක් පිරිවැරූ එළරුක යැ, එළරුක් පිරිවැරූ හරරුක ය, එළරුක් පිරිවැරූ එළරුක යැ, හරරුක් පිරිවැරූ හරරුක යි. මෙසේ ම වෘක්ෂොපම පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් ලෝකයෙහි ඇත්තාහු දක්නා ලැබෙත්. කවරහු සතර දෙනෙක යත්: ඵෙග්ගුසාරපරිවාර යැ, සාරඵෙග්ගුපරිවාර යැ, ඵෙග්ගුඵෙග්ගුපරිවාර යැ, සාරසාරපරිවාර යැ යි. කෙසේ නම් පුද්ගල ඵෙග්ගු වූයේ සාර- පරිවාර වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීල වූයේ පාපධර්ම ඇත්තේ වෙයි. එතෙකුදු වත් ඔහුගේ පිරිස සිල්වත් වූවා කලණදහම් ඇත්තී වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඵෙග්ගුසාරපරිවාර වේ. යම්සේ ඒ රුක ඵෙග්ගුසාරපරිවාර වේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සාරවූයේ ඵෙග්ගුපරිවාර වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සිල්වතෙක් කලාණධර්මයෙක් වෙයි. එතෙකුදු වත් ඔහුගේ පිරිස දුශ්ශීල වූවා පාපධර්ම ඇත්තී වෙයි. මෙසේ පුද්ගල සාර වූයේ ඵෙග්ගුපරිවාර වේ. යම්සේ ඒ රුක සාර වූයේ ඵෙග්ගුපරිවාර වේ ද මේ පුද්ගල තෙමේ එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඵෙග්ගු වූයේ ඵෙග්ගුපරිවාර වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීලයෙක් පාපධර්මයෙක් වෙයි. ඔහුගේ පිරිස ද දුශ්ශීල වූවා පාපධර්ම ඇත්තී වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඵෙග්ගු වූයේ ඵෙග්ගුපරිවාර වේ. යම්සේ ඒ රුක ඵෙග්ගු-ඵෙග්ගුපරිවාර වේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සාර වූයේ සාරපරිවාර වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සිල් ඇත්තේ කලණ දහම් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුගේ පිරිස ද සිල්වත් වූවා කලණදහම් ඇත්තී වෙයි. මෙසේ පුද්ගල සාර වූයේ සාරපරිවාර වේ. යම්සේ ම ඒ රුක සාර වූයේ සාරපරිවාර වේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි. මොහු සතර දෙන ලෝකයෙහි ඇති විද්‍යාමාන වූ වෘක්ෂොපම පුද්ගලයෝ යි.

22. කතමො ච පුග්ගලො රූපපමාණො රූපපසකෙනා: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො ආරොහං වා පසසිකා පරිණාහං වා පසසිකා සන්ධානං වා පසසිකා පරිපූරං වා පසසිකා තත් පමාණං ගහෙකා පසාදං ජනෙති, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො රූපපමාණො රූපපසකෙනා.

කතමො ච පුග්ගලො සොසපමාණො සොසපසකෙනා: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො පරවණ්ණානාය පරපොමනාය පරපසංසනාය පරවණ්ණානාරිකාය¹ තත් පමාණං ගහෙකා පසාදං ජනෙති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො සොසපමාණො සොසපසකෙනා.

කතමො ච පුග්ගලො දුට්ඨපමාණො දුට්ඨපසකෙනා: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො වීචරදුට්ඨං වා පසසිකා, සෙනාසනදුට්ඨං වා පසසිකා වීචිධං වා දුක්ඛාරකාරිකං පසසිකා, තත් පමාණං ගහෙකා පසාදං ජනෙති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො දුට්ඨපමාණො දුට්ඨපසකෙනා.

කතමො ච පුග්ගලො ධම්මපමාණො ධම්මපසකෙනා: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො සීලං වා පසසිකා සමාධිං වා පසසිකා පඤ්ඤා වා පසසිකා තත් පමාණං ගහෙකා පසාදං ජනෙති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො ධම්මපමාණො ධම්මපසකෙනා.

23. කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො අත්තභිතාය පටිපනෙතා හොති නො: පරභිතාය: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො අත්තනා සීලසම්පනෙතා හොති නො පරං සීලසම්පදාය සමාදපෙති, අත්තනා සමාධිසම්පනෙතා හොති නො පරං සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති, අත්තනා පඤ්ඤාසම්පනෙතා හොති නො පරං පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති. අත්තනා විමුක්තිසම්පනෙතා හොති නො පරං විමුක්තිසම්පදාය සමාදපෙති, අත්තනා විමුක්තිඤ්ඤාණදසකසම්පනෙතා හොති නො පරං විමුක්තිඤ්ඤාණදසකසම්පදාය සමාදපෙති. එවං පුග්ගලො අත්තභිතාය පටිපනෙතා හොති නො පරභිතාය.

1. පරවණ්ණාරියා - සිඳු

22. කවර පුද්ගලයෙක් 'රූපප්‍රමාණ වූයේ රූපප්‍රසන්න' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ආරෝහය (උස්බව) හෝ බලා පරිණාහය හෝ බලා රූසටහන හෝ බලා ලකුණු පිරිපුන් බව හෝ බලා එහි පමණ ගෙන ප්‍රසාදය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'රූපප්‍රමාණ වූයේ රූපප්‍රසන්න' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'සෞභප්‍රමාණ වූයේ සෞභප්‍රසන්න' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පරවර්ණනායෙහි පරස්තුතියෙහි පරප්‍රශංසා-යෙහි පරපුරින් ගෙන යන ගුණකථනයෙහි ප්‍රමාණය ගෙන එහි ප්‍රසාදය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'සෞභප්‍රමාණ සෞභප්‍රසන්න' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ලුබ්ඵප්‍රමාණ වූයේ ලුබ්ඵප්‍රසන්න' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සිවුරු රළු බව හෝ බලා සෙනසුන් රළු බව හෝ බලා නන් වැදෑරුම් වූ දුෂ්කරක්‍රියා හෝ බලා එහි පමණ ගෙන ප්‍රසාදය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'ලුබ්ඵප්‍රමාණ-ලුබ්ඵප්‍රසන්න' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ධර්මප්‍රමාණ වූයේ ධර්මප්‍රසන්න' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලය හෝ බලා සමාධිය හෝ බලා ප්‍රඥාව හෝ බලා එහි පමණ ගෙන ප්‍රසාදය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'ධර්මප්‍රමාණ ධර්මප්‍රසන්න' යැ යි කියනු ලැබේ.

23. කෙසේ නම් පුද්ගල තමහට හිත පිණිස පිළිපත්තේ අනු-නට හිත පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලසම්පන්න වෙයි. අනුත් ශීලසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ සමාධිසම්පන්න වෙයි. අනුත් සමාධිසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ ප්‍රඥාසම්පන්න වෙයි. අනුත් ප්‍රඥාසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ විමුක්තිසම්පන්න වෙයි. අනුත් විමුක්ති සම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ විමුක්තිඥානදර්ශන සම්පන්න වෙයි. අනුත් විමුක්තිඥානදර්ශන සම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. මෙසේ පුද්ගල තමහට හිත පිණිස පිළිපත්තේ අනුනට හිත පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ.

කථංඤා පුග්ගලො පරිභික්ඛාය පටිපනෙතො හොති නො අක්ඛන්තික්ඛාය: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අක්ඛන්තා න සීලසම්පන්නො හොති පරං සීල සම්පදාය සමාදපෙති, අක්ඛන්තා න සමාධිසම්පන්නො හොති පරං සමාධි- සම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා න පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති පරං පඤ්ඤා සම්පදාය සමාදපෙති: අක්ඛන්තා න විමුක්තිසම්පන්නො හොති පරං විමුක්ති සම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා න විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති පරං විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පදාය සමාදපෙති, එවං පුග්ගලො පරිභික්ඛාය පටිපනෙතො හොති නො අක්ඛන්තික්ඛාය.

කථංඤා පුග්ගලො අක්ඛන්තික්ඛාය වෙව පටිපනෙතො හොති පරිභික්ඛාය ව: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අක්ඛන්තා ව සීලසම්පන්නො හොති පරංඤා සීලසම්පදාය සමාදපෙති, අක්ඛන්තා ව සමාධිසම්පන්නො හොති පරංඤා සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති අක්ඛන්තා ව පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති පරංඤා පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති අක්ඛන්තා ව විමුක්තිසම්පන්නො හොති පරංඤා විමුක්තිසම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා ව විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති පරංඤා විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පදාය සමාදපෙති. එවං පුග්ගලො අක්ඛන්තික්ඛාය වෙව පටිපනෙතො හොති පරිභික්ඛාය ව.

කථංඤා පුග්ගලො නෙව අක්ඛන්තික්ඛාය පටිපනෙතො හොති නො පරිභික්ඛාය: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අක්ඛන්තා න සීලසම්පන්නො හොති නො පරං සීලසම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා න සමාධිසම්පන්නො හොති නො පරං සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා න පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති නො පරං පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති, අක්ඛන්තා න විමුක්ති- සම්පන්නො හොති නො පරං විමුක්තිසම්පදාය සමාදපෙති, අක්ඛන්තා න විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති නො පරං විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සන සම්පදාය සමාදපෙති. එවං පුග්ගලො නෙව අක්ඛන්තික්ඛාය පටිපනෙතො හොති නො පරිභික්ඛාය.

කෙසේ නම් පුද්ගල අනුනට භික්‍ෂු පිණිස පිළිපත්තේ තමහට භික්‍ෂු පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසිපුද්ගලයෙක් ශීල සම්පන්න නො වෙයි. අනුන් ශීලසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ සමාධිසම්පන්න නො වෙයි, අනුන් සමාධිසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ප්‍රඥාසම්පන්න නො වෙයි, අනුන් ප්‍රඥාසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ විමුක්තිසම්පන්න නො වෙයි. අනුන් විමුක්තිසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි, තෙමේ විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්න නො වෙයි, අනුන් විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. මෙසේ පුද්ගල අනුනට භික්‍ෂු පිණිස පිළිපත්තේ තමහට භික්‍ෂු පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තමහට භික්‍ෂුසත් පිළිපත්තේ මැ අනුනට භික්‍ෂුසත් පිළිපත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ශීලසම්පන්න වෙයි. අනුනු ශීලසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් සමාධිසම්පන්න වෙයි, අනුනු සමාධිසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් ප්‍රඥාසම්පන්න වෙයි, අනුනු ප්‍රඥාසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි, තෙමේත් විමුක්තිසම්පන්න වෙයි. අනුනු විමුක්ති සම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්න වෙයි. අනුනු විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. මෙසේ පුද්ගල තමහට භික්‍ෂු පිණිසත් පිළිපත්තේ ම අනුනට භික්‍ෂුසත් පිළිපත්තේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තමහට භික්‍ෂු පිණිස නො මැ පිළිපත්තේ අනුනට භික්‍ෂු පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේ ශීලසම්පන්න නො වෙයි. අනුන් ශීලසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ සමාධිසම්පන්න නො වෙයි. අනුන් සමාධිසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ ප්‍රඥාසම්පන්න නො වෙයි. අනුනු ප්‍රඥාසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි, තෙමේ විමුක්ති සම්පන්න නො වෙයි. අනුන් විමුක්තිසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි, තෙමේ විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්න නො වෙයි. අනුන් විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. මෙසේ පුද්ගල තමහට භික්‍ෂු පිණිස නො මැ පිළිපත්තේ අනුනට භික්‍ෂු පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ.

24. කථංඤා පුග්ගලො අත්තත්තපො හොති අත්තපරිනාපනානු-
යොගමනුයුක්තො: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අවෙලකො හොති
මුක්තාවාරො හස්ථාපලෙඛනො, න එභිහදන්තිකො, න තිට්ඨහදන්තිකො,
න අභිහටං, න උද්දිස්සකටං, න නිමිත්තනං සාදියති. සො න කුම්භිමුඛා
පතිගණකාති, න බලොපිමුඛා¹ පතිගණකාති, න එලකමිත්තරං, න දණ්ඩ-
මිත්තරං, න මුසලමිත්තරං, න ද්විකං භුක්ඛමානානං, න ගබ්ගිනියා,
න පායමානාය, න පුරිසත්තරගකාය, න සංකිතතිස්ස, න යත් සා
උපට්ඨිතො හොති, න යත් මකඛිකා සණ්ඨසණ්ඨිවාරිනී, න මච්ඡං, න මංසං,
න සුරං, න මෙරයං, න පුසොදකං පිවති. සො එකාගාරිකො වා
හොති එකාලොපිකො වා, ද්වාගාරිකො වා හොති ද්වාලොපිකොවා, සත්තා-
ගාරිකො වා හොති සත්තාලොපිකො වා, එකිසා'පි දහති යාපෙති
ද්විති'පි දතති යාපෙති -පෙ- සත්තතිපි දතති යාපෙති, එකාභිකමුපි
ආහාරං ආහාරෙති, ද්වාභිකමුපි² ආහාරං ආහාරෙති, -පෙ- සත්තාභිකමුපි
ආහාරං ආහාරෙති. ඉති එවරූපං අඛිමාසිකමුපි³ පරියායහත්තහොපනානු-
යොගමනුයුක්තො විහරති.

සො සාකහකෙඛා වා හොති, සාමාකහකෙඛා වා හොති, නිවාර-
හකෙඛා වා හොති, දඬුලහකෙඛා වා හොති, හටහකෙඛා වා හොති,
කණ්ඨකෙඛා වා හොති, ආවාමහකෙඛා වා හොති, පිඤ්ඤාකහකෙඛා වා
හොති, තිණ්හකෙඛා වා හොති, ගොමයහකෙඛා වා හොති, වනමුල
එලාහාරො යාපෙති, පවික්කඑලහොජී. සො සාණානිපි ධාරෙති, මසා-
ණානිපි ධාරෙති, ජවදුස්සානිපි ධාරෙති, පංසුකුලානිපි ධාරෙති, නිරිටානිපි
ධාරෙති, අජිනානිපි ධාරෙති, අජිනනච්ඡමුපි ධාරෙති, කුසවීරමුපි
ධාරෙති, වාකවීරමුපි ධාරෙති, එලකවීරමුපි ධාරෙති, කෙසකමුලමුපි
ධාරෙති, වාලකමුලමුපි ධාරෙති, උලුකපකමුපි ධාරෙති, කෙසමසසු-
ලොවකොපි හොති කෙසමසසුලොවනානුයොගමනුයුක්තො, උභ්ගට්ඨ
කොපි හොති ආසනපටිකඛිකො, උකකුටිකොපි හොති උකකුටිකපට්ඨාන
මනුයුක්තො, කණ්ඨකාපසාධිකොපි හොති කණ්ඨකාපසාධියෙ සෙයාං
කපෙති, සායනතිසකමුපි⁴ උදකොරොහනානුයොගමනුයුක්තො විහරති.
ඉති එවරූපං අනෙකවිනිතං කායසා ආනාපනාපරිනාපනානුයොග-
මනුයුක්තො විහරති. එවං පුග්ගලො අත්තත්තපො හොති අත්ත
පරිනාපනානුයොගමනුයුක්තො.

1. කලොපිමුඛා - සි මු,

2. ද්විතිකමුපි - සි මු,

3. අඛිමාසකමුපි - සි මු, මජ්ඣං, සාං

4. සායං තතිසකමුපි - සාං,

24. කෙසේ නම් පුද්ගල ආත්මය තවනුයේ ආත්මය තවන යොග යෙහි යෙදුණේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් අවෙලක (නිරුවත්) වෙයි. හළ ආචාර ඇත්තේ යැ, අත ලෝතේ යැ, (පිඩු ගන්නා පිණිස) එවහිමි' යි කිව නො එන්නේ යැ, 'සිට හිමි' යි කිව නො සිටුනේ යැ, පළමු කළ භික්ෂාව නො ගනියි, උදෙසා කළ භික්ෂාව නො ගනියි, පවරා දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, සැළිත් ගෙන දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, පැයින් ගෙන දෙන භික්ෂාව නො ගනියි, එළිපත අතුරු කොට ලා දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, දණ්ඩක් අතුරු කොට ලා දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, මොහොලක් අතුරු කොට ලා දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, වළඳන දෙදෙනකු අතුරින් එකකු දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, ගැබ්නිය ගේ භික්ෂාව නො පිළිගනියි, කිරිපොවන්නිය ගේ භික්ෂාව නො පිළිගනියි, පිරිමින් අතරට ගිය තැනැත්තිය ගේ භික්ෂාව නො පිළිගනියි, සමාදන් කොට කළ බත්ත භික්ෂාව නො පිළිගනියි, සුනඛයන් එළඹ සිටී තැන්නි භික්ෂාව නො පිළිගනියි, මැස්සන් මුළු මුළු වැ හැසිරෙන තැන්නි භික්ෂාව නො පිළිගනියි, දියමස් නො පිළිගනියි, ගොඩ මස් නො පිළිගනියි, රහ නො බෙ යි, මෙරය නො බොයි, කාඩී දිය නො බොයි, හෙතෙම ඒක් ගෙයක සිහන්නේ හෝ එක් පිඩෙකින් යැපෙන්නේ හෝ වෙයි, ගෙවල් දෙකක සිහන්නේ හෝ දෙපිඩෙකින් යැපෙන්නේ හෝ වෙයි, ගෙවල් සතක සිහන්නේ හෝ සත්පිඩෙකින් යැපෙන්නේ හෝ වෙයි, එක් දත්තියකිනුදු (කුඩා බදුනකින්) යැපෙයි. දෙදත්තියකිනුදු යැපෙයි, -පෙ- සත් දත්තියකිනුදු යැපෙයි. දිනකට වරකුදු අහර ගනී, දෙදිනකට වරකුදු අහර ගනියි, -පෙ- සතියකට වරකුදු අහර ගනියි. මෙසේ මෙ අයුරින් අඩමසකට වරකුදු වරුබත් වැළඳු මෙහි යෙදී වෙසෙයි.

හෙතෙම අමු පළා කන්නේ හෝ වෙයි, බොඩහමු කන්නේ හෝ වෙයි, උභරුහැල් කන්නේ හෝ වෙයි, සමකසට කන්නේ හෝ වෙයි, සෙවෙල් කන්නේ හෝ වෙයි, කුඩු කන්නේ හෝ වෙයි, දමුකඩ කන්නේ හෝ වෙයි, මුරුවට කන්නේ හෝ වෙයි, තණ කන්නේ හෝ වෙයි, ගොම කන්නේ හෝ වෙ. වනමුල්පල අහරින් යැපෙයි, වැටුණු පල වළඳනසුලු වෙයි. හෙතෙම සණුවැහැරි ද දරයි, මිශ්‍රවස්ත්‍ර ද දරයි, මළ සිරුරු එතු වස්ත්‍ර ද දරයි, පංශුකුල ද දරයි. වැහැරි ද දරයි, අඳුන් දිවිසම ද දරයි, මැදින් පළන ලද අඳුන් දිවිසම ද දරයි, කුස වැහැරි ද දරයි, නියඳුවැහැරි ද දරයි, පතුරුවැහැරි ද දරයි, කෙස්කම්බිලි ද දරයි, ලොම්කම්බිලි ද දරයි, මහමුහුණු පියාපතින් කළ වස්ත්‍ර ද දරයි. කෙස් මස් ඉදිරිමෙහි යෙදුණේ කෙස් මස් උදුරන්නේ ද වෙයි. හිඳීම ප්‍රතික්ෂෙප කෙළේ උඩුහුරු ව සිටුනේ ද වෙයි. උක්කුවික මුතයෙහි යෙදුණේ උක්කු-විකයෙක් ද වෙයි. කටු ඇතිරි ඇත්තේ ද වෙයි, කටු ඇතිරියෙහි හෝතේ වෙයි. සවස තුන්වනු කොට දියෙහි ගැලෙන මුතයෙහි යෙදී වෙසෙයි. මෙසේ මෙබඳු නන් වැදෑරුම් වූ සිරුරු තවන වෙසෙසින් තවන මුතයන්හි යෙදී වෙසෙයි. මෙසේ පුද්ගල ආත්මය තවන්නේ ආත්මය තවන යොගයන්හි යෙදුණේ වේ.

කපඤ්ඤා පුග්ගලො පරතතපො හොති පරපරිත්තාපනානුයොගමනු-
යුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ඔරබ්භිකො හොති සුකරිකො සාකු-
ඤ්ඤො මාගච්ඡිකො දුර්ද මච්ඡසාතකො වොරො වොරසාතකො*
බන්ධනාගාරිකො, යෙ වා පනඤ්ඤාපිකෙව් කුරුරකමමනනා. එවං පුග්ගලො
පරතතපො හොති පරපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්තො.

කපඤ්ඤා පුග්ගලො අක්කතතපො ව හොති අක්කපරිත්තාපනානු-
යොගමනුයුක්තො පරතතපො ව හොති පරපරිත්තාපනානුයොගමනු-
යුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො රාජා වා හොති බක්ඛියො ප්‍රිද්ධා-
භිසින්නො¹ බ්‍රහ්මඤ්ඤා වා මහාසාළො, සො පුරුජීමෙන නගරස්ස නවං
යඤ්ඤාගාරං² කාරාපෙත්වා, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා බුරුජිනං³ නිවාසෙත්වා
සප්පිතෙලෙන කායං අබ්බසුජිත්වා, මිගච්ඡාඤ්ඤා⁴ පිට්ඨිං කණ්ඩුයමානො⁵
යඤ්ඤාගාරං⁶ පටිසති සඨං මහෙසියා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා ව පුරොභිතෙන. සෙ,
තස්ස අනාතරභිතාය භුමියා හරිතුපක්ඛාය සෙයං කපෙත්ති. එකිස්සා
ගාච්ඡා සරුපච්ච්ඡාය යං එකස්මිං එනෙ ඛිරං හොති තෙන රාජා යාපෙති යං
දුතියස්මිං එනෙ ඛිරං හොති තෙන මහෙසි යාපෙති, යං තතියස්මිං එනෙ
ඛිරං හොති තෙන බ්‍රාහ්මඤ්ඤා පුරොභිතො යාපෙති, යං වතුකස්මිං එනෙ
ඛිරං හොති තෙන අග්ගිං පුහති. අවසෙසෙන විච්ඡිකො යාපෙති.

සො එවමාහ: එක්කකා උසවා හඤ්ඤානතු යඤ්ඤාත්ථාය, එක්කකා
විච්ඡතරා හඤ්ඤානතු යඤ්ඤාත්ථාය, එක්කකා විච්ඡතරියො හඤ්ඤානතු
යඤ්ඤාත්ථාය, එක්කකා අජා හඤ්ඤානතු යඤ්ඤාත්ථාය, එක්කකා උරබ්භා
හඤ්ඤානතු යඤ්ඤාත්ථාය එක්කකා රුක්ඛා ජීජ්ජනතු යුපත්ථාය, එක්කකා
දම්බා දුරුගතු බරිභිසත්ථායාති⁷ යෙපිස්ස තෙ හොන්ති ද්දාති වා
පෙසසාති වා කමමකරාති වා තෙපි දණ්ඩකජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අසසුමුඛා
රුදමානා පරිකමමාති කරොන්ති, එවං පුග්ගලො අක්කතතපො ව
හොති අක්කපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්තො, පරතතපො ව හොති පරපරි-
ත්තාපනානුයොගමනුයුක්තො.

කපඤ්ඤා පුග්ගලො නෙවක්කතතපො හොති න අක්කපරිත්තාපනානු-
යොගමනුයුක්තො, න පරතතපො හොති න පරපරිත්තාපනානුයොගමනු-
යුක්තො: සො අනක්කතතපො අපරතතපො දිට්ඨෙව් ධම්මෙ නිච්ඡාතො
තිබ්බුතො සිතීභුතො සුඛපට්ඨංවෙදි බ්‍රහ්මභුතෙන අක්කතා විහරති:
ඉධ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සමාසම්මුද්ධො වීජ්ජාවරණ-
සමපන්නො සුගතො ලොකවිද් අනුක්කරො පුරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙව-
මනුස්සානං බුද්ධො භගවා, සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරක්ඛං
සමුහමකං සසමමණ්ඩ්‍රාහමණං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා
පට්ඨෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මරෙක්කකල්‍යාණං පරි-
යොයානකල්‍යාණං සාත්ථං සවාඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං
බ්‍රහ්මවර්ගං පකාසෙති, තං ධම්මං සුඤ්ඤාති ගහපති වා ගහපතිපුක්කො වා
අඤ්ඤාතරස්මිං වා කුලෙ පට්ඨාජාතො.

1. බුධාවසින්නො - සිල. මජ්ඣ.
2. ගොසාතකො - ඥා, මජ්ඣ, අධික.
3. හතවාහාරං - මජ්ඣ.
4. සතවාහාරං - සා, ප.

5. මාරාජිනං - සිල.
6. මහවිසාඤ්ඤා - සිල.
7. කණ්ඩුවිමානො - සා, මජ්ඣ.
8. පරිභිසත්ථාය - සිල.

කෙසේ නම් පුද්ගල මෙරමා තවත්තේ මෙරමා තවන යොගයෙහි යෙදුණේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් එළු වැදි හුරු වැදි ලිහිණිවැදි මුව වැදි රොදු කෙටුළු සොර වොරවඩක බන්ධනාගාරගොපක වෙයි. අන්‍ය වූ හෝ කිසි කුර ක්‍රියා කරන්නෙක් වේ. මෙසේ පුද්ගල මෙරමා තවත්තේ මෙරමා තවන යොගයෙහි යෙදුණේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ආත්මය තවත්තේ ආත්මය තවන යොගයෙහි යෙදුණේත් පරා තවත්තේ පර තවන යොගයෙහි යෙදුණේත් වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ක්ෂත්‍රිය වූ මුදුනෙහි අභිෂෙක ලද කැත්මහරජ හෝ වෙයි. බමුණු මහසල් හෝ වෙයි. හෙතෙම නුවරට පැයුම් දිග නව යාගශාලාවක් කරවා, කෙස්දවුළු හරවා කරුණින් අභුන්-දිව්සමක් හැද, ගිනෙලින් හා තලතෙළින් සිරුර පිරිමැද, මුවහඬින් පිට කසමින් මෙහෙසිය හා පෙරෙව් බමුණා සමග යාගශාලාවට පිවිසෙයි. හෙතෙම එහි ඇතිරිලි රහිත ගොම පිරිමැදි බිම සයනය කරයි. සමාන වස්තූ ඇති එක් දෙනෙකුගේ එක් තනයක යම් කිරෙක් වේ ද එයින් රජ යැපෙයි දෙවැනි තනයෙහි යම් කිරෙක් වේ ද එයින් මෙහෙසිය යැපෙයි. තුන්වැනි තනයෙහි යම් කිරෙක් වේ ද එයින් පෙරෙව් බමුණා යැපෙයි. සිව් වැනි තනයෙහි යම් කිරෙක් වේ ද එයින් ගිනි පුදයි. සෙස්සෙන් වස්සා යැපෙයි.

හෙතෙම මෙසේ කියයි: 'මෙතෙක් ගොන්නු යාගයට මරනු ලැබෙත්වා, මෙතෙක් නාඹු ගොන්නු යාගයට මරනු ලැබෙත්වා මෙතෙක් නැඹි දෙන්නු යාගයට මරනු ලැබෙත්වා, මෙතෙක් එළුවෝ යාගයට මරනු ලැබෙත්වා මෙතෙක් බැටළුවෝ යාගයට මරනු ලැබෙත්වා, මෙතෙක් රුක් යාගස්තම්භය පිණිස කපනු ලැබෙත්වා, අවුරනු අතුරනු පිණිස මෙතෙක් ඉලුප් කපනු ලැබෙත්වා' යි ඔහුගේ දස වූ හෝ සෙවක වූ හෝ කම්කරු වූ හෝ යම් කෙනෙකුන් වෙත් නම් ඔහු ද දඩුවමින් තැනිගත්තාහු බියෙන් තැනි ගත්තාහු කදුළු මුව ඇති ව හඬමින් අතවර කරත්. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ ආත්මය තවත්තේ ආත්මය තවන යොගයෙහි යෙදුණේත් පරා තවත්තේ පරා තවන යොගයෙහි යෙදුණේත් වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තමා නො තවත්තේ මැ තමා තවන යොගයෙහි නො යෙදුණේත් පරා නො තවත්තේ පරා තවන යොගයෙහි නො යෙදුණේත් වේ ද යත්: හෙතෙම තමා නො තවත්තේ පරා නො තවත්තේ මෙ අත්බැවිම් මැ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව චිද්‍යෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ආත්මයෙන් යුක්ත වැ වෙසෙයි. මේ ලොකයෙහි තරාගත වූ අර්භත් වූ සමාක් සම්බුද්ධ වූ විද්‍යාවරණ සම්පන්න වූ මනා ගමන් ඇති ලොව දන්නා වූ නිරුත්තර වූ පුරුෂදමාසාරථී වූ දෙවිමිනිසුන්ට ශාස්තෘ වූ භාග්‍යවත් බුදුපරාණන් වහන්සේ උපදිති. උන්වහන්සේ දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත මෙලොව මහණබමුණන් සහිත දෙවිමිනිසුන් සහිත ප්‍රජාව තුළ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කරති. උන්වහන්සේ මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ වාඤ්ජන සහිත වූ සියල්ල සම්පූර්ණ වූ ධර්මය දෙසති. පිරිසුදු බ්‍රහ්ම-වය්‍යාව ප්‍රකාශ කරති. ඒ ධර්මය ගෘහපතියෙක් හෝ ගෘහපති පුත්‍රයෙක් හෝ අන්‍යතර වූ කුලයක උපන්නෙක් හෝ අසයි.

සො තං ධම්මං සුඤ්ඤා තථාගතෙ සඤ්ඤා පටිලභති, සො තෙන සඤ්ඤාපටිලාභෙන සමනතාගතො ඉති පටිසඤ්ඤිකමිති: සඤ්ඤාධො සරාවාසො රජාපථො, අබ්බොකාසො පබ්බජ්ජා, නයිදං සුකරං ආගාරං අඤ්ඤාවයනා එකනතපරිපුණ්ණං එකනතපරිපුඤ්ඤාං සඤ්ඤාලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං යනත්තං කෙසම්බසුං ඕහාරෙඤා කාසායාති වජ්ජාති අච්ඡාදෙඤා ආගාරස්මා අනාගාරියං පබ්බජෙය්‍යන්ති, සො අපරෙන සමයෙන අපං වා භොගකකඤ්ඤාං පහාය, මහනතං වා භොගකකඤ්ඤාං පහාය, අපං වා ඤ්ඤාතිපට්ඨවට්ඨං පහාය, මහනතං වා ඤ්ඤාතිපට්ඨවට්ඨං පහාය, කෙසම්බසුං ඕහාරෙඤා කාසායාති වජ්ජාති අච්ඡාදෙඤා, අගාරස්මා අනාගාරියං පබ්බජති.

සො එවං පබ්බජිතො සමානො භික්ඛුනං සික්ඛාසාජීවසමාපනෙතො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිච්චිතො භොති නිභිතදණ්ණො නිභිතසන්තො ලප්ථි දයාපනෙතො සඤ්ඤාපුණ්ණානිකානුකම්පි චිහරති, අදින්නාදනං පහාය අදින්නාදනා පටිච්චිතො භොති දින්නාදයි දින්නපාටිකඤ්ඤාං අපේනෙන සුචිතෙන අකතනා චිහරති. අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරි භොති ආරාචාරි චීරතො මෙට්ඨනා ගාමධම්මො, මුසාවාදං පහාය මුසාවාද පටිච්චිතො භොති සච්චවාදී සච්චසන්තො පේතො පච්චයිකො අච්ඡාදාදකො ලොකස්ස. පිසුනා-වාචං පහාය පිසුනාය වාචාය පටිච්චිතො භොති ඉතො සුඤ්ඤා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං හෙදය, අමුත්‍ර වා සුඤ්ඤා න ඉමෙසං ආක්ඛාතා අමුසං හෙදය, භික්ඛානං වා සන්ධාතා සභිකානං වා අනුපාදනා, සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනඤ්ඤා සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා භොති. ඵරුසාවාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිච්චිතො භොති, යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඤ්ඤා පෙමනියා හදයධනමා පොරි ධුත්තකකතා ධුත්තජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා භොති. සමථසලාපං පහාය සමථසලාපා පටිච්චිතො භොති, කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී චිත්තවාදී ක්‍රියානවතිං වාචං භාසිතා භොති කාලෙන සාපදෙසං පරියනා වති. අත්ථසංභිතං.

හෙතෙම ඒ ධර්මය අසා තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ලබයි. හෙතෙම ඒ ශ්‍රද්ධා ප්‍රතිලාභයෙන් යුක්ත වූයේ මෙසේ නුවණින් සලකයි. 'ගෘහවාසය පරිරොධයෙකි, කෙලෙස් රජස් නැහෙන තැනෙකි, පැවිද්ද අභාවකාශයෙකි, ගිහිගෙයි වසන්නහු විසින් එකාන්තයෙන් පරිපූර්ණ වූ එකාන්තයෙන් පරිශුද්ධ වූ සංඛ්‍ලිඛිත (ලියැවූ සකස් බඳු) මේ බ්‍රහ්මරොහි හැසිරෙන්නට සුකර නො වේ, මම කෙස් රැවුළු හරවා කහවත් හැඳගෙන ගිහිගෙන් නික්ම අනගාරිය ශාසනයෙහි පැවිදි වන්නෙමි නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි හෙතෙම පසු කලෙක අල්ප හෝ භොගයන් හැර දමා මහත් වූ හෝ භොගයන් හැරදමා අල්ප වූ හෝ නැදෑ යන් හැරදමා මහත් වූ හෝ නැදෑයන් හැරදමා කෙස් රැවුළු හරවා කහවත් හැඳපෙරෙව ගිහිගෙන් නික්ම සසුන්හි පැවිදි වෙයි.

හේ මෙසේ පැවිදි වූයේ භික්ෂූන් ගේ ශික්ෂා සංඛ්‍යාත සහජීවයට පැමිණියේ ප්‍රාණවධ හැර ප්‍රාණවධයෙන් වැළකුණේ වෙයි. බහා ත වූ දුටු ඇත්තේ බහා තැබූ අවි ඇත්තේ ලජ්ජා ඇතියේ දයාවට පැමිණියේ සියලු ප්‍රාණභූතයනට හිත-අනුකම්පා ඇත්තේ වෙසෙයි. නුදුන්දූය ගැනුම හැර නුදුන්දූය ගැනීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. දුන්දූය ගන්නා සුලු වූයේ දුන්දූය කැමැති වනසුලු වූයේ නො සොර වූ පිරිසුදු වූ ආත්ම-යෙන් යුතු ව වෙසෙයි. අබ්‍රහ්මචර්යාව හැර බ්‍රහ්මචාරී වෙයි, අබ්‍රහ්ම-චර්යාවයෙන් දුරු වූයේ ග්‍රාමාධර්ම වූ මෛත්‍රීයයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. මුසවා හැර පියා මුසවායෙන් වෙන් වූයේ සත්‍යය වාදී වූයේ සත්‍යයෙන් සත්‍යය ගළපන්නේ ස්ථිර කපා ඇතියේ හැදෑහිය යුත්තේ ලොව නොරව-ටනුයේවෙයි. පිසුනුබස් හැරපියා පිසුනුබසින් වෙන් වූයේ වෙයි. මෙතැනින් අසා මොවුන් ගේ බිදීම පිණිස එතැන නො කියන්නේ යැ, එතැනින් හෝ අසා තුලුන්ගේ බිදීම පිණිස මෙතැන නො කියන්නේ යැ, බිදුණුවුන් සමගි කරනුයේ හෝ වෙයි. සමගිවූවන් දඩ් කරන්නේ හෝ වෙයි, සමගියෙහි කැමැති වූයේ සමගියෙහි ඇලුණේ සමගියෙහි සතුටු වූයේ සමගි කරුණු වූ වදන් කියන්නේ වේ. රළුවදන් හැරපියා රළුවදනින් වෙන් වූයේ වෙයි. යම් ඒ වචනයක් නිදෙස් ද කනට සුව ද ඇලුම් කටයුතු ද හෘදයංගම ද නාගරික ද බොහෝ දෙන අදනාසුලු ද, බොහෝ දෙනා ගේ මනවඩන්නේ ද එබඳු වදන් කියන්නේ වේ. තුළුල් තෙපුල් (හිස් වදන) හැරදමා තුළුල් තෙපුලින් වෙන් වූයේ වෙයි, නිසි කල්හි කියන්නේ තථාය කියන්නේ වැඩ ඇති තෙපුල් කියන්නේ ධර්මවාදියෙක් විනයවාදී යෙක් මතක තබා ගත යුතු වදන් කියන්නෙක් අවස්ථානුකූල ව නිදසුන් සහිත ව පිරිසිදුම් ඇති අංකිත් සෑදුණු වදන් කියන්නෙක් වේ.

සො ඛිජගාමතුකගාමසමාරමානා පටිච්චරතො හොති, එකභක්තිකො-
හොති රතතුපරතො වීරතො විකාලභොජනා, නවවග්ගිතවාදීතවිසුක-
දසනා පටිච්චරතො හොති. මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩන
විභූසනට්ඨානා පටිච්චරතො හොති, උච්චාසයනමහාසයනා පටිච්චරතො
හොති, ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, ආමකධඤ්ඤ
පටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිච්චරතො
හොති, ඉක්කුමාරිකපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, දුසිදුසපටිග්ගහණා
පටිච්චරතො හොති. අපේළකපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, කුසකුට
සුකරපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, හස්තිගවාසාචලවාපටිග්ගහණා
පටිච්චරතො හොති, බෙක්කවස්ත්‍රපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, දුතෙය්‍ය-
පභිණ්ණමනානුයොගා පටිච්චරතො හොති, කායවිකකයා පටිච්චරතො
හොති, කුලාකුටමානකුටා පටිච්චරතො හොති, උකෙකාවනවඤ්ඤන
නිකතිසාවියොගා පටිච්චරතො හොති, ඡෙදනවධබන්ධනවිපරාමොස
ආලොපසහසාකාරා පටිච්චරතො හොති.

සො සනතුට්ඨො හොති කායපටිභාරිකෙන චිවරෙන කුච්ඡ්ථපරිහාරි-
කෙන පිණ්ඩපාතෙන, සො යෙන යෙනෙව පකකමති සමාදයෙව පකකමති,
සෙය්‍යථාපි පකඛී සකුණො යෙන යෙනෙව ධෙති සපක්කහාරොව
ධෙති. එවිමෙව භික්ඛු සනතුට්ඨො හොති කායපටිභාරිකෙන චිවරෙන
කුච්ඡ්ථපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන, යෙන යෙනෙව පකකමති, සමාදයෙව
පකකමති, සො ඉමිනා අරියෙන සීලකඛ්ඤෙන සමන්තාගතො
අරඤ්ඤානං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති.

සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමික්කග්ගාහී හොති නානු-
වාසඤ්ඤනග්ගාහී යන්ධාධිකරණමෙන චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං
අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අභ්‍යාසස්වෙය්‍යං, තස්ස
සංවරාය පටිපජ්ජති රකකති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති.
සොතෙන සද්දං සුඤ්ඤා, -පෙ- සාතෙන ගන්ධං සාධිඤ්ඤා -පෙ- ජීව්‍යාය රසං
සාධිඤ්ඤා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨබ්බං චුඤ්ඤා -පෙ- මානසා ධම්මං විඤ්ඤාය න
නිමික්කග්ගාහී හොති තානුවාසඤ්ඤනග්ගාහී යන්ධාධිකරණමෙන මනින්ද්‍රියං
අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා
අභ්‍යාසස්වෙය්‍යං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති රකකති මනින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියෙ
සංවරං ආපජ්ජති, සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්තාගතො
අරඤ්ඤානං අව්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති.

හෙතෙම බිජගාම භුතගාම විකොපනයෙන් වැළැකියේ වෙයි, රාත්‍රි භෝජනයෙන් වෙන් වූයේ විකල්පි වැළඳුමෙන් තොර වූයේ එක් වේලේ වළඳන්නේ වේ, නැටුම් ගැයුම්-වැයුම්-විසුර්දස්නෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, මණ්ඩන විභූෂණයට කරුණු වූ මල්ගඳවිලෙවුන් දූර්වමෙන් තොරවූයේ වෙයි. උසසුන් මහ අස්නෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. රන්රිදී පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, අමු ධාන්‍ය පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, අමුමස් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි. ස්ත්‍රීන් හා කුමාරිකාවන් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, දූසිදසුන් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, එළු බැටළුවන් පිළි ගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, කුකුළන් හූරන් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, ඇත් අස් ගව වෙළඹුන් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි. කෙස්වත් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, දූත ගමන්හි හසුන් ගෙන යෑමෙහි යෙදීමෙන් තොර වූයේ වෙයි, ගනු දෙනුයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. තුලාකුට මානකුට දෙකින් වෙන් වූයේ වෙයි. අල්ලස් ගැනීම රැවටීම මායාව ආදී කුට යොගයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, කැපීම් මැරීම් බන්ධන මංජුහැරීම් ගම්පැහැරීම් ආදී සාහසික ක්‍රියායෙන් වෙන් වූයේ වේ.

හෙතෙම සිරුරට පොහොනා පමණ සිවුරින් කුසට පොහොනා පමණ පිණ්ඩපාතයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි, හෙතෙම යම් යම් තැනෙක්හි මැ යේ නම් ශ්‍රමණ පරික්කාරයන් රැගෙන ම යෙයි. යම්යේ පියාපත් ඇති ළිහිණි යම් යම් තැනෙක්හි පියාඹා නම් තමපිය පත් බර ඇත්තේ මැ පියාඹා ද එපරිද්දෙන් මැ මහණ සිරුරට පොහොනා පමණ සිවුරින් කුසට පොහොනා පමණ පිණ්ඩපාතයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි. යම් යම් තැනෙක්හි යේ නම් මහණ පිරිකර රැගෙන මැ යේ. හෙතෙම මේ ආයාසී ශීලස්කන්ධ යෙන් යුක්ත වූයේ අධ්‍යාත්මයෙහි නිදෙස් සුව වීදියි.

හෙතෙම ඇසින් රූවක් දක නිමිතිගන්නේ නො වෙයි. අනුවාඤ්ජන ගන්නා නො වෙයි. යම් කරුණෙකින් වක්ෂුරින්ද්‍රියය සංවර නො කොට වාසය කරන්නා වූ මොහු අභිධ්‍යාදොර්මනසා සංඛ්‍යාත ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ලුහු බඳනාහු නම් ඒ වක්ෂුරින්ද්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස පිළිපදියි. වක්ෂුරින්ද්‍රියය රකියි වක්ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණේ. කනින් හඬක් අසා... නැහැයෙන් ගඳක් අසා... දිවින් රසයක් විඳ... කයින් පහසක් පැහැය... මනසින් දහමක් දැන නිමිති ගන්නේ නො වෙයි. අනුවාඤ්ජන ගන්නේ නො වෙයි, යම් කරුණෙකින් මනින්ද්‍රියය අසංචාත ව වසන්නා වූ මොහු අභිධ්‍යා දොර්මනසා සංඛ්‍යාත ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ලුහුබඳනාහු නම් ඒ මනින්ද්‍රියයාගේ සංවරය කරනු පිණිස පිළිපදී. මනින්ද්‍රියය රකි, මනින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණේ හෙතෙම මේ නිදෙස් වූ ඉන්ද්‍රිය සංවරයෙන් සමන්වාගත වූයේ ක්ලෙශාභිෂේක රහිත සුවය වීදියි.

සො අභික්කතෙන පටික්කතෙන සමපජානකාරී හොති, අලොකිතෙ ඵලොකිතෙ සමපජානකාරී හොති, සමමිඤ්ජේතෙ පසාරිතෙ සමපජානකාරී හොති, සංඛ්‍යාට්ඨකතවිවරධාරණෙ සමපජානකාරී හොති, අසිතෙ පිතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සමපජානකාරී හොති, උච්චාරපක්ඛාවකමෙම සමපජානකාරී හොති. ගතෙ ධීතෙ භිසිංහෙන සුසෙන ජාගරිතෙ භායිතෙ තුණ්හිභාවෙ සමපජානකාරී හොති.

සො ඉමීනා අරියෙන සීලකඤ්ඤාන සමනතාගතො, ඉමීනා ව අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමනතාගතො, ඉමීනා ව අරියෙන සතිසමපජඤ්ඤාන සමනතාගතො ඉමාය ව අරියාය සනතුට්ඨියා සමනතාගතො විවික්තං සෙනාසනං හජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමුලං පඤ්ඤං කඤ්ඤං ගිරිගුහං සුසානං වනපඤ්ඤං අබ්‍යාසායං පලාපුඤ්ඤං.

සො පට්ඨාහතං පිණ්ඩපාතපටික්කතෙනා නිසිද්ධි පලලභිතං ආභුජිතො උජුං කායං පණ්ඩාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා, සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන වෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය වික්තං පරිසොධෙති. ව්‍යාපාදපදෙසං පහාය අව්‍යාපනතථික්කො විහරති, සංඛ්‍යාපාණගුත්තභිතානුකම්පි ව්‍යාපාදපදෙසා ථික්තං පරිසොධෙති, චිතමිද්ධං පහාය විගතචිතමිද්ධං විහරති ආලොකසඤ්ඤා සතො සමපජානො චිතමිද්ධා වික්තං පරිසොධෙති. උදධවචකුකකුච්චං පහාය අනුදධතො විහරති අජ්ඣක්තං චූපසනතථික්කො උදධවචකුකකුච්චා වික්තං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථංකථී කුසලෙසු ධමමෙසු විචිකිච්ඡාය වික්තං පරිසොධෙති.

සො ඉමෙ පඤ්ඤානිවරණෙ පහාය වෙතසො උපකක්ඛලෙසෙ පඤ්ඤාය දුඛඤ්ජිකරණෙ විචිවච්ච කාමෙහි විචිවච්ච අකුසලෙහි ධමමෙහි සථිතකකං සථිචාරං විවෙකජං පිනිසුඛං පයමං ඤානං උපසමපජං විහරති. විතක්කවිචාරානං චූපසමා අජ්ඣක්තං සමපසාදනං වෙතසො ඵකොදිභාවං අථිතකකං අථිචාරං සමාධිජං පිනිසුඛං දුතියං ඤානං උපසමපජං විහරති. පිනියා ව විරාගා උපෙක්ඛකො ව විහරති සතො ව සමපජානො. සුඛඤ්ඤා කායෙන පටිසංවෙදෙති- යං තං අරියා ආවික්කන්ති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරිනි- තතිය ඤානං උපසමපජං විහරති සුඛසං ව පහානා දුක්ඛසං ව පහානා පුඤ්ඤව සොමනසසද්දෙමනස්සානං අත්ඛන්තො අදුක්ඛං අසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං වතුත්ථ ඤානං උපසමපජං විහරති.

හෙතෙම යෑමෙහි ඊමෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, ඉදිරි බැල්මෙහි අවට බැල්මෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, අත්පා වක් කිරීමෙහි දික් කිරීමෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, සහළ- පා- සිවුරු දැරීමෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, වැළඳුමෙහි පීමෙහි කෑමෙහි රසවිඳීමෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, සුඵදියවටන් මහදියවටන් කිසෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි. ගමනෙහි සිටීමෙහි හිඳීමෙහි නිඳීමෙහි හිඳිවැටීමෙහි බිඳීමෙහි නිහඩ බැව්හි සිහි එළවා කරන්නේ වේ.

හෙතෙම මේ නිදෙස් වූ ශීලස්කන්ධයෙන් යුක්ත වූයේ මේ නිදෙස් වූ ඉන්ද්‍රියසංවරයෙන් ද යුක්ත වූයේ මේ නිදෙස් වූ ස්මෘතිසම්ප්‍රජනනයෙන් ද යුක්ත වූයේ මේ නිදෙස් වූ සන්තෝෂයෙන් ද යුක්ත වූයේ අරණ්‍ය යැ වාක්ෂමුල යැ පර්වත යැ කඳුරු යැ ගිරි ගුහා යැ සොහොන යැ වනයෙනසුන යැ අභ්‍යවකාශ යැ පිදුරුබිස්ස යැ යන විවේක සෙනසුනක් හපනය කරයි.

හෙතෙම පසුබත්හි පිණ්ඩපාතයෙන් පෙරළා ආයේ පළක් බැඳ කය සෘජු වැ පිහිටුවා කර්මස්ථානාභිමුඛ වැ සිහි එළවා හිඳියි. හෙතෙම ස්කන්ධ ලෝකයෙහි අභිධ්‍යාව හැරපියා පහ වූ අභිධ්‍යා ඇති සිහින් යුතු ව වෙසෙයි. අභිධ්‍යාවෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. ව්‍යාපාදදෙෂය හැරපියා ව්‍යාපාදරහිත සිත් ඇති ව සියලු ප්‍රාණභූතයන් කෙරෙහි හිත-අනුකම්පා ඇති වැ වෙසෙයි. ව්‍යාපාදදෙෂයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. ථිතමිද්ධය හැරපියා පහ වූ ථිතමිද්ධ ඇති වැ ආලෝකසංඥා ඇති වැ සිහි ඇති වැ සමාක් ප්‍රඥා ඇති වැ වෙසෙයි, ථිතමිද්ධයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. උද්ධච්චකුක්කුච්චය හැරපියා නො විසුළ සිත් ඇත්තේ ඇතුළත සන්තූන් සිත් ඇති වැ වෙසෙයි, උද්ධච්චකුක්කුච්චයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. විචිකිච්ඡාව හැරපියා තරණය කළ විචිකිච්ඡා ඇත්තේ කුශලධර්මයන්හි සැක රහිත වූයේ වෙසෙයි. විචිකිච්ඡායෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි.

හෙතෙම මේ සිත කිලිටි කරන ප්‍රඥාව දුර්වල කරන පඤ්චනිවරණයන් දුරු කොට කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ අකුශල ධර්මයන් ගෙන් වෙන් වැ මැ චිතර්ක සහිත වූ විචාර සහිත වූ විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීති සුඛ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානය උපයා වාස කෙරෙයි. චිතර්කවිචාරයන් ගේ ව්‍යාප-සමයෙන් අධ්‍යාත්මයෙහි ප්‍රසාදය ඇති කරන්නා වූ චිත්තයා ගේ එකඟ බව යැ යි කියන ලද චිතර්ක රහිත වූ විචාර රහිත වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිසුඛය ඇති ද්විතීයධ්‍යානයට එළඹ වාස කෙරෙයි. ප්‍රීතිය ගේ ද විරාගයෙන් උපෙක්ෂා ඇත්තේ සිහි ඇත්තේ සමාක් ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙසෙයි. කයින් සමාධි සුවය ද විඳියි. උපෙක්ෂක යැ ස්මෘතිමත් යැ සුඛචිතාරී යැ යි ආර්යයෝ ඒ යමකට කියත් නම් එකී තෘතීයධ්‍යානය උපයා වාස කෙරෙයි. සුඛයා ගේ ප්‍රභාණයෙන් දුෂ්ඨයා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් පළමු මැ සොම්නස්දෙමනසුන් ගේ අස්තංගමයෙන් හිඳුක් වූ නො සුව වූ උපෙක්ෂාස්මෘතිපාරිශුද්ධිය ඇති චතුර්ථධ්‍යානය උපයා වාස කෙරෙයි.

සෝ ඵට්ඨං සමාහිතෙ විතෙක පරිසුද්ධං පරියොදනෙ අනාභිගණේ විගතූපකකීලෙසෙ මුදුගුතෙ කම්මනියෙ ධීතෙ අනෙඤ්ජපනෙකෙ පුබ්බෙතිවාසානුසාරිකාණාය විතං අභිනිත්තාමෙති, සෝ අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති. සෙය්‍යථිදං: එකමපි ජාතීං ඥාපි ජාතියො තිසෙසාපි ජාතියො, වතසෙසාපි ජාතියො පඤ්ඤපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසතිමපි ජාතියො තිංසමපි ජාතියො වත්තාරියමපි ජාතියො පඤ්ඤසමපි ජාතියො ජාතිසතමපි ජාතිසතසතමපි ජාතිසතසතසතමපි අනෙකෙපි සංවට්ඨකපෙක අනෙකෙපි විවට්ඨකපෙක අනෙකෙපි සංවට්ඨකපෙක අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොතොනා එවංවණේණා එවමාභාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවේදී එවමායුපරියතොනා. සෝ තතො චුතො අමුත්‍ර උප්පාදිං, තත්‍රාපාසිං එවංනාමො -පෙ- එවමායුපරියතොනා සෝ තතො චුතො ඉධුපපනොනාති, ඉති සාකාරං සඋද්දසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති.

සෝ ඵට්ඨං සමාහිතෙ විතෙක පරිසුද්ධං පරියොදනෙ අනාභිගණේ විගතූපකකීලෙසෙ මුදුගුතෙ කම්මනියෙ ධීතෙ අනෙඤ්ජපනෙකෙ සත්තානං චුතූපපාතඤ්ඤාණාය විතං අභිනිත්තාමෙති. සෝ දිබ්බෙත වත්තානා විසුද්ධන අතිකකතනමානුසංකෙත සතෙක පසසති වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ භීතෙ පණිතෙ සුවණේණ දුබ්බණේණ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථා කම්මුපගෙ සතෙක පජානාති: ඉමෙ වත භොතොනා සත්තා කාය දුච්චරිතෙන සමනනාගතා, වච්චුචරිතෙන සමනනාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමනනාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිඤ්ඤිකා මිච්ඡාදිඤ්ඤිකම්මසමාදානා. තෙ කායසා භෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං චිතිපාතං නිරයං උපපනනා. ඉමෙ වා පත භොතොනා සත්තා කායසුචරිතෙන සමනනාගතා, වච්චුචරිතෙන සමනනාගතා, මනොසුචරිතෙන සමනනාගතා අරියානං අනුපවාදකා සමමාදිඤ්ඤිකා සමමාදිඤ්ඤිකම්මසමාදානා. තෙ කායසා භෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපනොනාති ඉති දිබ්බෙත වත්තානා විසුද්ධන අතිකකතනමානුසංකෙත සතෙක පසසති වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ භීතෙ පණිතෙ සුවණේණ දුබ්බණේණ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මුපගෙ සතෙක පජානාති.

හෙතෙම මෙසේ සිත සමාධියට ගිය කල්හි පිරිසිදු වූ කල්හි භාත්-පසින් නිර්මල වූ කල්හි කෙලෙස් රහිත වූ කල්හි පහ වූ උපක්ලෙශයන් ඇති කල්හි මෘදු වූ කල්හි කර්මක්ෂම වූ සිටි කල්හි නො සැලෙන බවට පැමිණි කල්හි පූර්වනිවාසානුස්මාතිඥානය පිණිස සිත නැඹුරු කෙරෙයි. හෙතෙම අනෙක ප්‍රකාර වූ පූර්වනිවාසය සිහි කෙරෙයි. කෙසේ යැ යත්: 'එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද ජාති තුනක් ද ජාති සතරක් ද ජාති පසක් ද ජාති දසයක් ද, ජාති විස්සක් ද, පාති තිසක් ද, ජාති සතලිසක් ද, ජාති පණසක් ද, ජාති සියයක් ද, ජාති දහසක් ද, ජාති සියදහසක් ද, නොයෙක් සංවර්ත කල්පයන් ද නොයෙක් විවර්ත කල්පයන් ද, නොයෙක් සංවර්ත විවර්ත කල්පයන් ද, අසුවල් තැන මෙබඳු නම්, මෙබඳු ගොත් මෙ බඳු රූ මෙබඳු අභර ඇත්තෙම් වීම්. මෙබඳු සුවදුක් විඳියෙමි. මෙබඳු ආයු ඇත්තෙම් වීම්. ඒ මම එතැනින් ව්‍යුත වූයෙමි අසුවල් තැන උපන්මි. එහි දු මෙබඳු නම් ... මෙබඳු ආයු කෙළවර ඇත්තෙම් වීම්. ඒ මම එයින් සැව මෙහි උපන්මි' මෙසේ ආකාර සහිත වූ, උද්දෙශ සහිත වූ අනෙක ප්‍රකාර වූ පූර්වනිවාසය සිහි කෙරේ.

හෙතෙම මෙසේ සිත එකඟ වූ කල්හි පිරිසිදු වූ කල්හි භාත්පසින් නිර්මල වූ කල්හි කෙලෙස් රහිත වූ කල්හි පහ වූ උපක්ලෙශයන් ඇති කල්හි, මෘදු වූ කල්හි කර්මයෝග්‍ය වූ සිටි කල්හි, නො සැලෙන බවට පැමිණි කල්හි සත්වයන් ගේ චුතුපපාතඥානය පිණිස සිත නැඹුරු කෙරෙයි. හෙතෙම මිනිස් බව ඉක්ම වූ පිරිසිදු වූ දිවැසින් සතුන් බලයි. මැරෙන උපදින හීන වූ ප්‍රණීත වූ සුවර්ණ වූ දුර්වර්ණ වූ සුගත වූ දුර්ගත වූ කම් වූ පරිදි ගිය සත්වයන් දැනගනී. එකාන්තයෙන් මේ හවත් සත්වයෝ කායදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාග්දුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනෝදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු ආයතීයනට උපවාද කළාහු මිත්‍යාදෘෂ්ටික වූවාහු මිසදිටුකම් සමාදන් වූවාහු යැ. ඔහු කර්මකායයාගේ හෙදයෙන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ නපුරු ගති ඇති විවිධ වූ පතිත වන නිරයෙහි උපන්නාහු යැ, තවද මේ හවත් සත්වයෝ කායසුවරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාක්සුවරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනාසුවරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු ආයතීයනට උපවාද නො කළාහු සමාක්දෘෂ්ටි ඇත්තාහු සමාක්දෘෂ්ටි කර්ම සමාදන් වූවාහු යැ, ඔහු කායෙන් මරණින් මතු ශෝභනගති ඇති ස්වර්ග ලෝකයට පැමිණියාහු යැ යි මෙසේ මිනිස් බව ඉක්ම වූ පිරිසිදු වූ දිවැසින් සත්වයන් බලයි. මැරෙන උපදින හීන වූ ප්‍රණීත වූ සුවර්ණ වූ දුර්වර්ණ වූ සුගත වූ දුර්ගත වූ කම් වූ පරිදි ගිය සත්වයන් දැනගනී.

සො එවං සමාහිතෙ විතො පරිසුද්ධ පරියොදනෙ අනාඨගණෙ විගතපක්කිලෙසෙ වුදුහුතෙ කම්මනියෙ ධීතෙ ආනෙඤ්ජනකො ආස-
වානං ඛසඤ්ඤාය විතං අභිනිත්තාමෙති, සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං
පජානාති. අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝ-
ධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදති යථාභූතං
පජානාති, ඉමෙ ආසවාති යථාභූතං පජානාති. අයං ආසවසමුදයොති
යථාභූතං පජානාති. අයං ආසවනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති.
අයං ආසවනිරෝධගාමීතිපටිපදති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං
ජානතො එවං පසක්කො කාමාසවාපි විතං විමුච්චති භවාසවාපි
විතං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි විතං විමුච්චති, විමුක්ඛසමී. විමුක්ඛමිති
ඤ්ඤාං හොති, ඛිණ්ණ ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං කතං කරණියං නාපරං
ඉත්තංයාති පජානාති. එවං පුග්ගලො නෙව අත්තත්තපො
හොති න අත්තපරිත්තාපනාත්තයොගමනුයුක්තො, න පරත්තපො හොති
න පරපරිත්තාපනාත්තයොගමනුයුක්තො. සො අත්තත්තපො අපරත්තපො
දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිව්ඤ්ජනො නිබ්බුතො සිතිහුතො සුඛපටිසංවේදී
බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති.

25. කතමො ච පුග්ගලො සරාගො: යස්ස පුග්ගලස්ස රාගො
අප්පථිණො, අයං වුච්චති පුග්ගලො සරාගො. කතමො ච පුග්ගලො
සද්දෙසො, යස්ස පුග්ගලස්ස දෙසො අප්පථිණො, අයං වුච්චති පුග්ගලො
සද්දෙසො. කතමො ච පුග්ගලො සමොහො: යස්ස පුග්ගලස්ස මොහො
අප්පථිණො, අයං වුච්චති පුග්ගලො සමොහො. කතමො ච පුග්ගලො
සමානො, යස්ස පුග්ගලස්ස මානො අප්පථිණො, අයං වුච්චති පුග්ගලො
සමානො.

26. කථංඤ්ඤා පුග්ගලො ලාභී හොති අජ්ඣන්තං වෙතොසම්ථස්ස න
ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය, ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො ලාභී හොති
රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං න ලාභී ලොකු
කතරමග්ගස්ස වා ඵලස්ස වා එවං පුග්ගලො ලාභී හොති අජ්ඣන්තං
වෙතොසම්ථස්ස, න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය.

හෙතෙම මෙසේ සිත එකඟ වූ කල්හි පිරිසිදු වූ කල්හි භාත්පසින් නිර්මල වූ කල්හි කෙලෙස් රහිත වූ කල්හි උපක්ලෙශයන් පහ වූ හිය කල්හි මාදු වූ කල්හි කර්මයොග්‍ය වූ සිටි කල්හි නො සැලෙන බවට පැමිණි කල්හි ආසුචක්ෂයඥානය පිණිස සිත නැඹුරු කෙරෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනී. මේ දුක් උපදනා හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැතිකිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මොහු ආසුචයෝ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච උපදනා හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. ඔහු මෙසේ දන්නා කල්හි මෙසේ දක්නා කල්හි කාමාසුචයෙන් සිත මිදෙයි. භවාසුචයෙහි සිත මිදෙයි. අවිද්‍යාසුචයෙහි සිත මිදෙයි. මිදුණු කල්හි මිදිණැ යි නුවණ ඇති වෙයි 'ජාතිය ක්ෂය වූවා ය බබ්බර වැස නිමවන ලද, කළ යුත්ත කරන ලද, මේ අර්හත්වය පිණිස (කළ යුතු) අනෙකක් නැතැ යි දැනගනී. මෙසේ පුද්ගල ආත්මය (තමා) නො තවන්නේ මැ ආත්මය තවන යොගයෙහි නො යෙදුණේ වෙයි. පරා නො තවන්නේ පරා තවන යොගයෙහි නො යෙදුණේ වේ. හෙතෙම තමා නො තවන්නේ පරා නො තවන්නේ මෙ අත්බැවිති මැ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව චිත්තේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ආත්මයකින් යුතු වැ වාස කෙරේ.

25. 'සරාග' පුද්ගල කවරේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හු ගේ රාගය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද, මේ පුද්ගල 'සරාග' යැ යි කියනු ලැබේ. 'සදෙස්' පුද්ගල කවරේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හු ගේ ද්වේෂය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'සදෙස්' යැ යි කියනු ලැබේ. 'සමාහ' පුද්ගල කවරේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හුගේ මොහය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'සමාහ' යැ යි කියනු ලැබේ. 'සමාන' පුද්ගල කවරේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හුගේ මානය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'සමාන' යැ යි කියනු ලැබේ.

26. කෙසේ නම් පුද්ගල 'ආධ්‍යාත්මික චිත්තසමථය ලබන්නේ' අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාව (ස්කන්ධාදියෙහි අනිත්‍යාදිවශයෙන් පවත්නා විදර්ශනාව) නො ලබන්නේ' වේ ද යත්: මෙ සස්තෙහි කිසි පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබන සුදු යැ, ලොකොත්තර මාර්ගය හෝ ඵලය නො ලබනසුදු වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ආධ්‍යාත්මික 'චිත්තසමථය ලබන්නේ' අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාව නො ලබන්නේ' වේ.

කරුණාකාරී පුග්ගලයා ලාභී හෝ අර්ථසාධකවලට විවේචනයක් නොලැබී ඇති බවට පත්වීමට හේතු වන්නේ: ඉඩකඩවල පුග්ගලයා ලාභී හෝ ලොකුකරණයක් වන ඵලයක් වන, නොලැබී ඇති රුපසහගතයක් වන අරුත් සහගතයක් වන සමාජයක් වන, පුග්ගලයා ලාභී හෝ අර්ථසාධකවලට විවේචනයක් නොලැබී ඇති බවට පත්වීමට හේතු වන්නේ.

කරුණාකාරී පුග්ගලයා ලාභී වෙමින් හෝ අර්ථසාධකවලට විවේචනයක් ලැබී නොමැති අර්ථසාධකවලට විවේචනයක්: ඉඩකඩවල පුග්ගලයා ලාභී හෝ රුපසහගතයක් වන අරුත් සහගතයක් වන සමාජයක්, ලාභී ලොකුකරණයක් වන ඵලයක් වන ඵලය. පුග්ගලයා ලාභී වෙමින් හෝ අර්ථසාධකවලට විවේචනයක්, ලාභී අර්ථසාධකවලට විවේචනයක්.

කරුණාකාරී පුග්ගලයා නොවන ලාභී හෝ අර්ථසාධකවලට විවේචනයක්, නොලැබී ඇති අර්ථසාධකවලට විවේචනයක්: ඉඩකඩවල පුග්ගලයා නොවන ලාභී හෝ රුපසහගතයක් වන අරුත් සහගතයක් වන සමාජයක්, ලාභී නොලොකුකරණයක් වන ඵලයක් වන ඵලය. පුග්ගලයා නොවන ලාභී හෝ අර්ථසාධකවලට විවේචනයක්, නොලැබී ඇති අර්ථසාධකවලට විවේචනයක්.

27. කතමය වන පුග්ගලයා අනුකූලයා: ඉඩකඩවල පුග්ගලයා කාමය වන පටිපාටියක් පාලනය කළහොත්, අය. වුවහොත් පුග්ගලයා අනුකූලයා.

කතමය වන පුග්ගලයා පටිපාටියා: ඉඩකඩවල පුග්ගලයා කාමය වන පටිපාටියක්, පාලනය කළහොත්, කාමය, සහ සහාය දුන්නා සහාය දෙනු ලබන අයෙකු වෙමින් රුපසහගතය පරිපූර්ණයෙන් පරිපූර්ණයෙන් වුවහොත්, අය. වුවහොත් පුග්ගලයා පටිපාටියා.

කතමය වන පුග්ගලයා ධීවරයා: ඉඩකඩවල පුග්ගලයා පාලනය කළහොත්, සහාය දෙනා සහාය දෙනා පරිපාටියක් සහාය දෙනා සහාය දෙනා පරිපාටියක් අනාවැකිවීමට හේතු වනු ලබන, අය. වුවහොත් පුග්ගලයා ධීවරයා.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'අධිප්‍රඥධර්මවිදර්ශනාව ලබන්නේ' ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය ලබන්නේ' වේ ද යත්: මෙ සස්තොහි කිසි පුද්ගලයෙක් ලොකොත්තරමාර්ගය හෝ ඵලය ලබනසුලු යැ රූපසහගත (රූපාවචර) වූ හෝ අරූපසහගත (අරූපාවචර) වූ හෝ සමාපත්තීන් නො ලබනසුලු වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාව ලබන්නේ' ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය නො ලබන්නේ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය ලබන්නේ' මැ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාවක් ලබන්නේ' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ සමාපත්තීන් ලබන සුලු යැ, ලොකොත්තරමාර්ගය හෝ ඵලය ලබනසුලු වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය ලබන්නේ' මැ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාවක් ලබන්නේ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය නො ලබන්නේ' මැ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාවක් නො ලබන්නේ' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූප සහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් නො ලබන්නේ' මැ වෙයි. ලොකොත්තරමාර්ගය හෝ ඵලයක් නො ලබනසුලු යැ, මෙසේ පුද්ගල ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය නො ලබන්නේ' මැ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාවක් නො ලබන්නේ' වේ.

27. 'අනුසොතගාමී' පුද්ගල කවරේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් කාමයන් ද සෙවනය කෙරෙයි පටිකම් ද කෙරෙයි, මෙ පුද්ගල 'අනුසොතගාමී' යැ යි කියනු ලැබේ.

'පටිසොතගාමී' පුද්ගල කවරේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් කාමයන් ද සෙවනය නො කෙරෙයි. පටි කම් ද නො කෙරෙයි හෙතෙම දුක් සහිත වැ මැ දෙමිනස් සහිත වැ මැ කුප්‍රච්ඡිද්‍රව ඇත්තේ හඬමින් පිරිපුන් පිරිසුදු බඹසර රකි. මෙ පුද්ගල 'පටිසොතගාමී' යැ යි කියනු ලැබේ.

'ස්ථිතාත්ම' (නැවැතුණු ස්වභාව ඇති) පුද්ගල කවරේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් උඤ්චිධි ඔරම්භාභිය සංයෝජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ඔපපාතික වූයේ ඒ සුද්ධාවාස බඹලොවිහි පිරිනිවේදනයේ ඵලොචිත් පෙරළා නො එන ස්වභාව ඇත්තේ වෙයි. මෙ පුද්ගල 'ස්ථිතාත්ම' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ච පුග්ගලො තිණ්ණිකා පාරගතො ඵලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස ආසවානං බ්‍යා අනාසවං වෙනොවිමුත්තිං පඤ්ඤා
විමුත්තිං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ වීහරති
අයං චුච්චති පුග්ගලො තිණ්ණිකා පාරගතො ඵලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො.

28. කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො අපසංසුතො හොති සුතෙන අනුප්පන්නො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස අපකං සුතං හොති සුතං ගෙය්‍යං වෙය්‍යා-
කරණං ගාථං උද්දානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍යුත්තධම්මං වේදලලං,
සො තස්ස අපකස්ස සුතස්ස න අත්මඤ්ඤාය ධම්මඤ්ඤාය ධම්මානු
ධම්මපටිපන්නො හොති, ඵං පුග්ගලො අපසංසුතො හොති සුතෙන
අනුප්පන්නො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො අපසංසුතො හොති සුතෙන උපන්නො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස අපකං සුතං හොති සුතං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං
ගාථං උද්දානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍යුත්තධම්මං වේදලලං, සො තස්ස
අපකස්ස සුතස්ස අත්මඤ්ඤාය ධම්මඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නො
හොති, ඵං පුග්ගලො අපසංසුතො හොති සුතෙන උපන්නො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො බ්‍රහ්මස්සුතො හොති සුතෙන අනුප්පන්නො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස බ්‍රහ්මකං සුතං හොති සුතං ගෙය්‍යං වෙය්‍යා-
කරණං ගාථං උද්දානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍යුත්තධම්මං වේදලලං,
සො තස්ස බ්‍රහ්මකස්ස සුතස්ස න අත්මඤ්ඤාය න ධම්මඤ්ඤාය න ධම්මානු
ධම්මපටිපන්නො හොති, ඵං පුග්ගලො බ්‍රහ්මස්සුතො හොති සුතෙන
අනුප්පන්නො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො බ්‍රහ්මස්සුතො හොති සුතෙන උපන්නො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස බ්‍රහ්මකං සුතං හොති සුතං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං
ගාථං උද්දානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍යුත්තධම්මං වේදලලං සො තස්ස
බ්‍රහ්මකස්ස සුතස්ස අත්මඤ්ඤාය ධම්මඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නො
හොති, ඵං පුග්ගලො බ්‍රහ්මස්සුතො හොති සුතෙන උපන්නො.

කවර පුද්ගලයෙක් (තෘෂ්ණා ස්‍රෝතස) තරණය කෙළේ නිවන් නැමැති පරතෙරට ගියේ අර්හත්ඵලයමාපන්නි නැමැති ස්ථලයෙහි සිටුනා 'බ්‍රාහ්මණ' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් ආසුවයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ආසුව රහිත වූ චිත්තවිමුක්තියත් ප්‍රඥවිමුක්තියත් මෙ අත්බැව්හි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පුද්ගල තරණය කළ එතෙරට ගිය ස්ථලයෙහි සිටුනා 'බ්‍රාහ්මණ' වේ.

28. කෙසේ නම් පුද්ගල 'අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වේදල්ල යන මොහු මඳක් අසන ලද්දහු වෙති. හෙතෙම ඒ අසන ලද මඳ දෑයෙහි අර්ථය දැනගෙන ධර්මය දැන ගෙන ධර්මානුධර්මයෙහි පිළිපත්තේ නො වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වේදල්ල යන මොහු මඳ කොට අසන ලද්දහු වෙති. හෙතෙම ඒ අසන ලද ම ඳදෑයෙහි අර්ථය දැනගෙන ධර්මය දැනගෙන ධර්මානුධර්මයෙහි පිළිපත්තේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වේදල්ල යන මොහු බොහෝ කොට අසන ලද්දහු වෙති. හෙතෙම ඒ බොහෝ කොට අසන ලද දෑයෙහි අර්ථය දැන ගෙන ධර්මය දැනගෙන ධර්මානුධර්මයෙහි පිළිපත්තේ නො වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වේදල්ල යන මොහු බොහෝ කොට අසන ලද්දහු වෙති, හෙතෙම ඒ බොහෝ කොට අසන ලද දෑයෙහි අර්ථය දැනගෙන ධර්මය දැනගෙන ධර්මානුධර්මයෙහි පිළිපත්තේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න' වේ.

29. කතමො ච පුග්ගලො සමණමචලො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො තිණණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපනො හොති අවිනිපාත ධම්මො නියතො සම්මොධිපරායණො, අයං වුව්චිති පුග්ගලො සමණ-මචලො.

කතමො ච පුග්ගලො සමණපදුමො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො තිණණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුතො සකදගාමී හොති සක්ඛිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්තො දුක්ඛසංතං කරොති, අයං වුව්චිති පුග්ගලො සමණපදුමො.

කතමො ච පුග්ගලො සමණපුණ්ඩරිකො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරුහාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිතික්ඛායී අනාවතරිධම්මො තස්මා ලොකා, අයං වුව්චිති පුග්ගලො සමණපුණ්ඩරිකො.

කතමො ච පුග්ගලො සමණෙසු සමණස්සුඛමාලො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨො ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකකා උපසම්පජ්ජ වීහරති, අයං වුව්චිති පුග්ගලො සමණෙසු සමණස්සුඛමාලො.

චතුක්ක නිද්දසො නිවස්සො.

29. කවර නම් පුද්ගලයෙක් 'සමණමචල' (අවල ශ්‍රමණ) වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ක්ෂයකිරීමෙන් සොකාපන්න වූයේ විනිසාන ස්වභාව නැත්තේ (මාර්ග) නියත වූයේ සම්බෝධිය පිහිට කොට ඇත්තේ වෙයි. මේ පුද්ගල 'ශ්‍රමණාචල' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර නම් පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රමණ පද්ම' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ක්ෂය කිරීමෙන් රාග ද්වේෂ මොහයන් ගේ තුනි බැවින් සකෘදගාමී වෙයි. වරක් මැ මෙලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කෙරෙයි. මේ පුද්ගල 'ශ්‍රමණපද්ම' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර නම් පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රමණපුණ්ඩරික' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් පඤ්චවිධ ඔරමහාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ඔපපාතික වූයේ එහි පිරිනිවේනසුදු වූයේ ඵලොචිත් පෙරළා නො එන ස්වභාව ඇත්තේ වෙයි. මේ පුද්ගල 'ශ්‍රමණ පුණ්ඩරික' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් ශ්‍රමණයන් අතුරෙහි 'ශ්‍රමණසුතුමාර' වේ ද යත්: මෙසසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් ආශ්‍රවයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ආශ්‍රව රහිත වූ චිත්ත විමුක්තියත් (ඵලසමාධිය) ප්‍රඥ විමුක්තිය(ඵල ප්‍රඥාව)ත් මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දූත ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පුද්ගල ශ්‍රමණයන් අතුරෙහි 'ශ්‍රමණසුතුමාර' යැ යි කියනු ලැබේ.

චතුෂ්ක නිර්දේශය නිමිසේ.

5. පඤ්චක නිදේශයෝ

1. තත්‍ර යවායං පුග්ගලො ආරම්භති¹ ච විපට්ඨාරි ච හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නපපජානාති යත්ඤ්ඤා තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා හිරුරුක්ඛන්ති. සො ඵවමස්ස චචතියො: ආයස්මිනො ඛො ආරම්භජා ආසවා සංවිජ්ජන්ති, විපට්ඨාරජා ච ආසවා පව්ඨන්ති, සාධුවතායස්මා ආරම්භජෙ ආසවෙ පහාය විපට්ඨාරජෙ ආසවෙ පටිච්චනොදෙඤ්ඤා විහ්නං පඤ්ඤාඤ්ච භාවෙතු. ඵවමායස්මා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතිති.

තත්‍ර යවායං පුග්ගලො ආරම්භති න විපට්ඨාරි හොති. තඤ්ච චෙතො විමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නපපජානාති යත්ඤ්ඤා තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා හිරුරුක්ඛන්ති. සො ඵවමස්ස චචතියො-ආයස්මිනො ඛො ආරම්භජා ආසවා සංවිජ්ජන්ති, විපට්ඨාරජා ආසවා නපව්ඨන්ති, සාධුවතායස්මා ආරම්භජෙ ආසවෙ පහාය විහ්නං පඤ්ඤාඤ්ච භාවෙතු ඵවමායස්මා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතිති.

තත්‍ර යවායං පුග්ගලො න ආරම්භති, විපට්ඨාරි හොති, තඤ්ච චෙතො විමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නපපජානාති, යත්ඤ්ඤා තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා හිරුරුක්ඛන්ති. සො ඵවමස්ස චචතියො-ආයස්මිනො ඛො ආරම්භජා ආසවා න සංවිජ්ජන්ති, විපට්ඨාරජා ආසවා පව්ඨන්ති, සාධු වතායස්මා විපට්ඨාරජෙ ආසවෙ පටිච්චනොදෙඤ්ඤා විහ්නං පඤ්ඤාඤ්ච භාවෙතු. ඵවමායස්මා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතිති.

තත්‍ර යවායං පුග්ගලො නාරම්භති න විපට්ඨාරි හොති, තඤ්ච චෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නපපජානාති. යත්ඤ්ඤා තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා හිරුරුක්ඛන්ති. සො ඵවමස්ස චචතියො-ආයස්මිනො ඛො ආරම්භජා ආසවා න සංවිජ්ජන්ති, විපට්ඨාරජා ආසවා නපව්ඨන්ති. සාධු වතායස්මා විහ්නං පඤ්ඤාඤ්ච භාවෙතු ඵවමායස්මා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතිති. ඉති ඉමෙ චක්ඛාරො පුග්ගලා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන ඵවං ඔව්දියමානා, ඵවං අනුසාසියමානා අනුපුබ්බන්ත ආසවානං ඛයං පාපුණ්ති.

1. ආරම්භති - මුඛය.

5. පඤ්චක නිර්දේශය

1. ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් ඇවැතට පැමිණෙන්නේත් විසිළිසර වන්නේත් වේ ද, යම් තැනක ඔහුට උපන් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ ඵලසමාධියක් ඵලප්‍රඥවත් ඇති සැටියෙන් නො දැනී ද හෙතෙම මෙසේ කියයුතු වන්නේ යැ. (කෙසේ ද.) “ආයුෂ්මතුන් ගේ ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයෝ දක්නා ලැබෙත්. විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයෝ ද වෙසෙසින් වැඩෙත්. ආයුෂ්මත් තෙමේ ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයන් දුරු කොට විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයන් ද බැහැර කොට සමාධියක් විදර්ශනාවත් වඩනු මැනැවි. මෙසේ ආයුෂ්මත් තෙල පස් වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා හා සමසමයෙක් වන්නේ යැ” යි.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් ඇවැතට පැමිණේ ද විසිළිසර නො වනසුලු වේ ද යම් තැනක ඔහුට උපන් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ ඵලසමාධියක් ඵලප්‍රඥවත් ඇති සැටියෙන් නො දැනී ද, හෙතෙම මෙසේ කිය යුතු වන්නේ යැ, ආයුෂ්මතුන් ගේ ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයෝ දක්නා ලැබෙත්. විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයෝ නො වැඩෙත්. ආයුෂ්මත් ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයන් දුරු කොට සමථයක් විදර්ශනාවත් වඩනු මැනැවි. මෙසේ ආයුෂ්මත් තෙල පස් වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා හා සමසමයෙක් වන්නේ යැ” යි.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් ඇවැතට නො පැමිණේ ද, විසිළිසර වන්නේ ද, යම් තැනක ඔහුට උපන් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ ඵලසමාධියක් ඵලප්‍රඥවත් ඇති සැටියෙන් නො දැනී ද, හෙතෙම මෙසේ කිය යුතු වන්නේ යැ” ආයුෂ්මතුන් ගේ ඇවැතට පත්වීමෙන් හටගත් ආසුචයෝ නො දක්නා ලැබෙත්. විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයෝ වෙසෙසින් වැඩෙත්. ආයුෂ්මත් විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයන් බැහැර කොට සමථ විදර්ශනා වඩනු මැනැවි. මෙසේ ආයුෂ්මත් තෙල පස්වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා හා සමසමයෙක් වන්නේ යැ” යි.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් ඇවැතට නො පැමිණේ ද, විසිළිසර නො වන්නේ ද යම් තැනක ඔහුට උපන් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ ඵලසමාධියක් ඵලප්‍රඥවත් ඇති සැටියෙන් නො දැනී ද, හෙතෙම මෙසේ කිය යුතු වන්නේ යැ: “ආයුෂ්මතුන් ගේ ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයෝ නොදක්නා ලැබෙත්. විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයෝ නො වැඩෙත්. ආයුෂ්මත් සමථවිදර්ශනා වඩනු මැනැවි. මෙසේ ආයුෂ්මත් තෙමේ තෙල පස්වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා හා සමසමයෙක් වන්නේ යැ යි මෙසේ මේ පුද්ගලයෝ සතරදෙන තෙල පස්වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා විසින් මෙසේ අවවාද කරනු ලබන්නාහු මෙසේ අනුශාසනා කරනු ලබන්නාහු අනුක්‍රමයෙන් ආසුචයන් ගේ ක්ෂය වීමට පැමිණෙත්.

2. කප්ඤ්ඤා පුහුණුලො දැඩා අවජානාති: ඉධෙ'කවෙවා පුහුණුලො පුහුණුලසා දෙති විවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනාගිලානපව්වයහෙසජජපරිකුමාරං තසා ඵලං හොති අහං දමිති, අයං¹ පතීගණ්ණාතිති², තමෙනං දැඩා අවජානාති, ඵලං පුහුණුලො දැඩා අවජානාති.

කප්ඤ්ඤා පුහුණුලො සංවාසෙන අවජානාති: ඉධෙ'කවෙවා පුහුණුලො පුහුණුලෙන සද්ධිං සංවසති දො වා තිණි වා වසානාති, තමෙනං සංවාසෙන අවජානාති, ඵලං පුහුණුලො සංවාසෙන අවජානාති.

කප්ඤ්ඤා පුහුණුලො ආධෙය්‍යාමුට්ඨො හොති: ඉධෙ'කවෙවා පුහුණුලො පරසා වණ්ණණ වා අවණ්ණණ වා භාසියමානො ධිපංකොඤ්ඤා අධිමුච්ඡිතා හොති, ඵලං පුහුණුලො ආධෙය්‍යාමුට්ඨො හොති.

කප්ඤ්ඤා පුහුණුලො ලොලො හොති: ඉධෙ'කවෙවා පුහුණුලො ඉක්කරසදෙධා හොති, ඉක්කරහතති, ඉක්කරපෙමො, ඉක්කරපසාදො, ඵලං පුහුණුලො ලොලො හොති.

කප්ඤ්ඤා පුහුණුලො මනෙ මොමුහො හොති: ඉධෙ'කවෙවා පුහුණුලො කුසලාකුසලෙ ධමම න ජානාති. සාවජානාවජෙජ ධමම න ජානාති. භීතසංඝිතෙ ධමම න ජානාති: කණ්ණසුක්කසප්පවිහාගෙ ධමම න ජානාති. ඵලං පුහුණුලො මොමුහො හොති.

3. තස්ස කතමෙ පඤ්ඤා යොධාජීවුපමා පුහුණුලා: පඤ්ඤා යොධාජීවා, ඉධෙ'කවෙවා යෙ ධාජීවො රජග්ගකොඤ්ඤා දිස්වා සංසීදති, විසීදති, න සන්ථමනති³ න සකෙකාති සංගාමං ඔතරිතුං ඵවරුපොපි ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො හොති අයං පඨමො යොධාජීවො සතෙතා සංවිජජමානො ලොකස්මිං.

පුනවපරං ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො සතති රජග්ගං. අපි ව මො ධජග්ගකොඤ්ඤා දිස්වා සංසීදති, විසීදති, න සන්ථමනති, න සකෙකාති සංගාමං ඔතරිතුං, ඵවරුපොපි ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො හොති. අයං දුතියො යොධාජීවො සතෙතා සංවිජජමානො ලොකස්මිං.

1. අයං, පත - සායා
2. පවිගණ්ණාතිති - සායා, මජ්ඣං.
3. සන්ථමනති - සි මු.

2. කෙසේ පුද්ගල 'දී අවසනා අවමන් කෙරේ' ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පුද්ගලයක් හට සිවුරු පිටුවා සෙනසුන් හිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර දෙයි. ඔහුට "මම දෙමි, මේ තෙමේ පිළිගනි" යන මෙ බ්‍ර සිතෙක් වෙයි. ඒ මොහුට 'දී' අවමන් කෙරේ. මෙසේ පුද්ගල 'දී අවමන් කෙරේ.'

කෙසේ නම් පුද්ගල 'සංවාසයෙන් අවමන් කෙරේ' ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පුද්ගලයකු සමග හවුරුදු දෙකක් හෝ තුනක් හෝ එක් වැ වෙසෙයි. ඒ මොහුට (ගරු සරු නො කිරීමෙන්) සහවාස-යෙන් අවමන් කෙරේ. මෙසේ පුද්ගල 'සහවාසයෙන් අවමන් කෙරේ.'

කෙසේ නම් පුද්ගල 'ආධේයාමුඛ' (පළමු වචනය තර වැගන්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් අනෙකකු ගේ ගුණයක් හෝ නුගුණයක් හෝ කියනු ලබන කල්හි වහා මැ හඳුන්වන්නේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'ආධේයාමුඛ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'ලොලයෙක්' (යැලෙන්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් 'භීතශ්‍රද්ධා' ඇත්තේ, භීතභක්ති ඇත්තේ භීතප්‍රම ඇත්තේ භීතප්‍රසාද ඇත්තේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'ලොලයෙක්' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල අඤ්ඤායෙක් මහාමුඛයෙක් වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලාකුශලධර්මයන් නො දනි. සාවද්‍ය නිරවද්‍ය ධර්මයන් නො දනි භීතප්‍රණීත ධර්මයන් නො දනි. සප්තභාග (අන්‍යොන්‍ය ප්‍රතිවිරුද්ධ) වූ කෘෂ්ණශුක්ල ධර්මයන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල 'අඤ්ඤායෙක් මහාමුඛයෙක්' වේ.

3. එහි යුදසෙබළුන් බ්‍ර පුද්ගලයෝ පස් දෙන කවරහ යත්: යුදසෙබළු පස් දෙනෙකි: මෙලොව යුදසෙබළෙක් ධූලිකඳ මතු දක නවති, පසු බසී, දැඩි නො වෙයි, රණබිමට බස්නට නො හැකි වෙයි. මෙලොව මෙබ්‍ර වූ ද යුද සෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොවැ ඇති. විද්‍යාමාන වූ පළමුවැනි යුද සෙබළා යි.

තවද අනෙකෙකි: මෙලොව එක් යුදසෙබළෙක් ධූලිකඳ ඉවසයි. එතෙකු වත් දඳ කෙළවර මතු දක නවති, පසුබසී, නො දැඩි වෙයි, රණබිමට බස්නට නො හැකි වෙයි. මෙහි මෙබ්‍ර වූ ද කිසි යුද සෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොව ඇති දක්නා ලැබෙන දෙවැනි යුදසෙබළා යි.

පුනච්ඡරං ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො සහති රජභං, සහති ධජභං, අපි ච ඛො උසසාදනං යෙව සුඤ්ඤා සංසිද්ධි, විසිද්ධි න සත්ථමහති¹ න සකෙකාති සඛ්භාමං ඔතරිතුං. එවරුපො'පි ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො හොති. අයං තතියො යොධාජීවො සනෙතා සංචිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

පුනච්ඡරං ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො සහති රජභං, සහති ධජභං, සහති උසසාදනං. අපි ච ඛො සම්පතාරෙ තඤ්ඤාති ව්‍යාපජ්ජති, එවරුපො'පි ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො හොති, අයං චතුස්සො යොධාජීවො සනෙතා සංචිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

පුනච්ඡරං ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො සහති රජභං, සහති ධජභං, සහති උසසාදනං, සහති සම්පතාරං, සො තං සඛ්භාමං අභිවිජ්ජිතො විජ්ජසඛ්භාමො තමෙව සඛ්භාමසීයං අජක්ඛාවස්ති. එවරුපො'පි ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො හොති අයං පඤ්ඤාමො යොධාජීවො සනෙතා සංචිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

ඉමෙ පඤ්ඤා යොධාජීවා සනෙතා සංචිජ්ජමානා ලොකස්මිං, එවමෙව පඤ්ඤා යොධාජීවුපමා පුහුණු සනෙතා සංචිජ්ජමානා භික්ඛුසු, කතමෙ පඤ්ඤා: ඉධෙ'කවෙවා භික්ඛු රජභංඤ්ඤාච දිස්වා සංසිද්ධි, විසිද්ධි, න සත්ථමහති, න සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං සනතානෙතුං². සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකත්වා, සික්ඛං පච්චක්ඛාය භීතායාවතති. කිමස්ස රජභංඤ්ඤා: ඉධ භික්ඛු සුභාති, අමුක්ඛස්මිං නාම ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථි වා කුමාරි වා අභිරුපා දස්සනියා පාසාදිකා පරමාය වංශංශපොක්ඛරතාය සමනතාගතාති. සො තං සුඤ්ඤා සංසිද්ධි, විසිද්ධි, න සත්ථමහති, න සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං සනතානෙතුං, සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය භීතායාවතති. ඉදම්ඤ්ඤා රජභංඤ්ඤා. සෙයාරොපි සො යොධාජීවො රජභංඤ්ඤාච දිස්වා සංසිද්ධි, විසිද්ධි, න සත්ථමහති, න සකෙකාති සඛ්භාමං ඔතරිතුං. තදුපමො අයං පුහුණුලො. එවරුපො'පි ඉධෙ'කවෙවා පුහුණුලො හොති අයං පඨමො යොධාජීවුපමො පුහුණුලො සනෙතා සංචිජ්ජමානො භික්ඛුසු.

පුනච්ඡරං ඉධෙ'කවෙවා භික්ඛු සහති රජභං අපි ච ඛො ධජභංඤ්ඤාච දිස්වා සංසිද්ධි, විසිද්ධි, න සත්ථමහති, න සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං සනතානෙතුං.³ සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකත්වා, සික්ඛං පච්චක්ඛාය භීතායාවතති, කිමස්ස ධජභංඤ්ඤා: ඉධ භික්ඛු නගෙව ඛො සුභාති, අමුක්ඛස්මිං නාම ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථි වා කුමාරි වා අභිරුපා දස්සනියා පාසාදිකා පරමාය වංශංශපොක්ඛරතාය සමනතාගතාති.

1. සත්ථමහති සිද්ධි.

2. සංඛාරෙතු - භජනං,

3. ආචිකත් - භජනං.

තවද අනෙකෙකි: මෙහි කිසි යුදසෙබළෙක් (රණබිම්හි) ධූලිකඳ ඉවසයි, දද කෙළවර ඉවසයි, එතෙකුදු වත් රණගොස මතු අසා නවති පසුබසි නො දැඩි වෙයි. රණ බිමට බස්නට නො හැකි වෙයි. මෙහි මෙබඳු වූ ද කිසි යුදසෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොවැ ඇති දක්නා ලැබෙන තුන්වැනි යුදසෙබළා යි.

තවද අනෙකෙකි: මෙලොව කිසි යුදසෙබළෙක් ධූලිකඳ ඉවසයි දද අඟ ඉවසයි. රණගොස ඉවසයි. එතෙකුදු වත් පහර එක් මැ නැසෙයි, දුර්වල වෙයි. මෙහි මෙ බඳු වූ ද කිසි යුදසෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොවැ ඇති දක්නා ලැබෙන සතරවැනි යුදසෙබළා යි.

තවද අනෙකෙකි: මෙහි එක් යුදසෙබළෙක් ධූලි කඳ ඉවසයි. දද අඟ ඉවසයි රණගොස ඉවසයි. අවිපහර ඉවසයි හෙතෙම ඒ යුදය ජය ගෙන දිනුයුද ඇත්තේ එ මැ ජය කඳවුරෙහි වාස කෙරෙයි, මෙහි මෙබඳු වූ ද කිසි යුදසෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොවැ ඇති, දක්නා ලැබෙන පස්වැනි යුදසෙබළා යි.

මොහු පස්දෙන ලොවැ ඇති දක්නා ලැබෙන යුදසෙබළු යි. එපරිදි මැ භික්ෂූන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන යුදසෙබළුන්ට බඳු පුද්ගලයෝ පස් දෙනෙකි. කවර පස් දෙනෙක් ද යත්: මෙ සසුන්හි එක් මහණෙක් රජග්ගය මැ දක කිඳෙයි පසුබසි නො දැඩි වෙයි. බලසර රක්ෂිතට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂාප්‍රත්‍යා-
බ්‍යානය කොට ගිහි වෙයි. ඔහු ගේ රජග්ගය කිමෙක් ද යත්: මෙ සසුන්හි මහණ “අසුවල් නම් ගමිහි හෝ නිගමිහි හෝ ස්ත්‍රියක් හෝ කුමරියක් හෝ මනා රු ඇත්තී යැ දකුම්කලු යැ ප්‍රසාද එළවනසුලු යැ උතුම් රුසප්‍ර-
යෙන් යුක්ත යැ යි අසයි. හෙතෙම එය අසා කිඳෙයි, පසු බසි, නො දැඩි වෙයි. බලසර රක්ෂිතට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහි වෙයි. මේ ඔහු ගේ රජග්ගය යි. යම්යේ මැ ඒ යුදසෙබළු තෙමේ රජග්ගය මැ දක කිඳේ ද, පසු බසි ද, නො දැඩි වෙ ද, රණ බිමට බස්නට නො හැකි වෙ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද පුද්ගලයෙක් වෙයි. මේතෙමේ භික්ෂූන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන පළමු වැනි යුද සෙබළාට බඳු පුද්ගලයා යි.

තවද අනෙකෙකි: මෙ සසුන්හි කිසි මහණෙක් රජග්ගය ඉවසයි. එතෙකුදු වත් ධජග්ගය දක කිඳෙයි, පසුබසි, නො දැඩි වෙයි, බලසර පවත්වන්නට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහි වෙයි. ඔහුට ධජග්ගය කිමෙක් ද යත්: මෙ සසුන්හි මහණ “අසුවල් නම් ගමිහි හෝ නිගමිහි හෝ ස්ත්‍රියක් හෝ කුමරියක් හෝ මනා රු ඇත්තී යැ දකුම්කලු යැ. ප්‍රසාදය එළවනසුලු යැ.

අපි ව ටො සාමං යෙව පසසති¹ ඉත්ථිං වා කුමාරිං වා අභිරුප-
දස්සනීයං පාසාදිකං පරමාය වණ්ණපොසකරතාය සමන්තාගතං. සො
තං දිස්වා සංසිදති, විසිදති, න සන්ධිමති, න සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං
සත්තානෙනතුං, සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකඤා සික්ඛං පච්චක්ඛාය භීනායා-
වත්තති. ඉදමස්ස ධර්මග්ගස්මිං. සෙය්‍යථාපි සො යොධාජීවො සහති
රජග්ගං. අපි ව ටො ධර්මග්ගඤ්ඤාව දිස්වා සංසිදති විසිදති න සන්ධිමති
න සකෙකාති සබ්බාමං ඔත්තරිතුං තදුපමො අයං පුග්ගලො. ඵවරුපොපි
ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො හොති. අයං දුතියො යොධාජීවුපමො පුග්ගලො
සත්තො සංචිජ්ජමානො භික්ඛුසු.

පුනච්චරං ඉධෙ'කවෙවා භික්ඛු සහති රජග්ගං සහති ධර්මග්ගං. අපි
ච ටො උසාදනංයෙව සුඤා සංසිදති, විසිදති, න සන්ධිමති, න
සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං සත්තානෙනතුං² සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකඤා සික්ඛං
පච්චක්ඛාය භීනායාවත්තති, කිමස්ස උසාදනායං. ඉධ භික්ඛුං අරඤ්ඤ-
ගතං වා, රුක්ඛමුලගතං වා, සුඤ්ඤගාරගතං වා මාතුගාමො උපසං-
කම්ඤා උභයසති උලුපති උජ්ඣාසති උප්පණ්ණති. සො මාතුගා-
මෙන උභයසියමානො උලුපියමානො උජ්ඣාසියමානො උප්පණ්ණිය-
මානො සංසිදති, විසිදති, න සන්ධිමති, න සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං
සත්තානෙනතුං² සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකඤා සික්ඛං පච්චක්ඛාය භීනායා-
වත්තති. ඉදමස්ස උසාදනායං. සෙය්‍යථාපි සො යොධාජීවො සහති
රජග්ගං, සහති ධර්මග්ගං. අපි ව ටො උසාදනංයෙව සුඤා සංසිදති,
විසිදති, න සන්ධිමති, න සකෙකාති සබ්බාමං ඔත්තරිතුං. තදුපමො
අයං පුග්ගලො, ඵවරුපොපි ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො හොති. අයං
තතියො යොධාජීවුපමො පුග්ගලො සත්තො සංචිජ්ජමානො භික්ඛුසු.

පුනච්චරං ඉධෙ'කවෙවා භික්ඛු සහති රජග්ගං, සහති ධර්මග්ගං, සහති
උසාදනං. අපි ව ටො සමථහාරෙ භඤ්ඤාති ව්‍යාපජ්ජති. කිමස්ස සමථ-
හාරස්මිං. ඉධ භික්ඛුං අරඤ්ඤගතං වා රුක්ඛමුලගතං වා සුඤ්ඤගාර-
ගතං වා මාතුගාමො උපසංකම්ඤා අභිනිසිදති, අභිනිපජ්ජති, අරෙකාසා-
රති. සො මාතුගාමෙන අභිනිසිදියමානො අභිනිපජ්ජියමානො අරෙකාසා-
රියමානො සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බලාං අනාචිකඤා මෙදුන්නං ධම්මං
පතිසෙවති, ඉදමස්ස සමථහාරස්මිං. සෙය්‍යථාපි සො යොධාජීවො සහති
රජග්ගං, සහති ධර්මග්ගං, සහති උසාදනං. අපි ව ටො සමථහාරෙ
භඤ්ඤාති ව්‍යාපජ්ජති තදුපමො අයං පුග්ගලො. ඵවරුපොපි ඉධෙ'
කවෙවා පුග්ගලො හොති, අයං චතුස්සො යොධාජීවුපමො පුග්ගලො
සත්තො සංචිජ්ජමානො භික්ඛුසු.

1. සාමං පසසති - මජ්ඣ.

2. සංඛාරෙතුං - මජ්ඣ.

උතුම් රූපප්‍රයෙන් යුක්ත යැ යි නො මැ අසයි. එතෙකුදු වත් “මනාරු ඇති දැකුම්කලු වූ ප්‍රසාද එළවනසුලු වූ උතුම් රූපප්‍රයෙන් යුත් සත්‍රියක් හෝ කුමරියක් හෝ තෙමේ මැ දකී. හෙතෙම ඇස දැක කිදෙයි, පසු බසී, නො දැඩි වෙයි, බලසර රක්තට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහිබවට පෙරළෙයි. මේ ඔහුට ධර්මය යි. යම් සේ මැ ඒ යුදසෙබළු රජගමය ඉවසා ද එතෙකුදු වත් ධර්මය මැ දැක කිදේ ද පසු බසී ද, නො දැඩි වේ ද, රණ බීමට බස්නට නො හැකි වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද පුද්ගලයෙක් වෙයි. මේ තෙමේ භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති දක්තා ලැබෙන දෙවැනි යුදසෙබළාට බඳු පුද්ගලයා යි.

තවද අනෙකෙකි: මේ සසුන්හි කිසි මහණෙක් රජගමය ඉවසයි, ධර්මය ඉවසයි. එතෙකුදු වත් (රණහඬ) උස්සාදනය මැ අසා කිදෙයි, පසු බසී, නො දැඩි වෙයි, බලසර රක්තට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වලභාවය ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහිබවට පෙරළෙයි. ඔහුට (රණහඬ) උස්සාදනය කීමෙන් ද යත්: මේ සසුන්හි අරණ්‍යගත වූ හෝ වෘක්ෂමූලගත වූ හෝ ශුන්‍යාගාරගත වූ හෝ මහණකු කරා මාගමක් එළඹ මුකුළු කොට සිනා සෙයි, කපා කරයි, හඬනගා සිනා සෙයි, කෙළි කවට බෙණෙයි. හෙතෙම මාගම වීසින් මුකුළු කොට සිනාසෙනු ලබන්නේ මුකුළු කොට බණනු ලබන්නේ හඬනගා සිනාසෙනු ලබන්නේ කවටකම් කරනු ලබන්නේ කිදෙයි, පසු බසී, නොදැඩි වෙයි. බලසර රක්තට නො හැකි වෙයි, ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහි බවට පෙරළෙයි. මේ ඔහුට රණහඬ වෙයි. යම්සේ මැ ඒ යුදසෙබළු රජගමය ඉවසා ද ධර්මය ඉවසා ද එතෙකුදු වත් උස්සාදනය (රණහඬ) මැ අසා කිදේ ද පසු බසී ද නො දැඩි වේ ද රණබීමට බස්නට නො හැකි වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද පුද්ගලයෙක් වෙයි. මේ තෙමේ භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති දක්තා ලැබෙන තුන්වැනි වූ යුදසෙබළාට බඳු පුද්ගලයා යි.

තවද අනෙකෙකි: මේ සසුන්හි කිසි මහණෙක් ධූලිකඳ ඉවසයි, දද අග ඉවසයි, රණහඬ ඉවසයි. එතෙකුදු වත් පහර හෙත් මැ නැසෙයි, පෙරළෙ යි. ඔහුට පහර දීම යනු කීමෙන් ද යත්: මේ සසුන්හි අරණ්‍යගත වූ හෝ වෘක්ෂමූල ගත වූ හෝ ශුන්‍යාගාරගත වූ හෝ මහණකු කරා මාගමක් එළඹ ළඟ හිඳියි, ළඟ භොවිසී, මැඩගෙන හිඳියි. හෙතෙම මාගම වීසින් ළඟ හිඳිනු ලබන්නේ ළඟ භොවිනු ලබන්නේ මැඩගෙනු ලබන්නේ ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය නො කොට දුර්වල බව ප්‍රකාශනො කොට මෙච්ඡනධර්ම සෙවනය කරයි. මේ ඔහුට පහර දීම යි යම්සේ මැ ඒ යුදබළු ධූලිකඳ ඉවසා ද දදඅග ඉවසා ද රණහඬ ඉවසා ද එතෙකුදු වත් පහර හෙත් මැ නැසේ ද වැනැසේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද පුද්ගලයෙක් වේ. මේ තෙමේ භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති, දක්තා ලැබෙන සතර වැනි වූ යුදසෙබළාට බඳු පුද්ගලයා යි.

පුතුවපරං ඉධෙ'කවෙවා භික්ඛු සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං සහති උසාදනං සහති සමපහාරං සො තං සඛයාමං අභිච්ඡිනිත්වා විජිත සඛයාමො තමෙව සඛයාමසීසං අරක්ඛාවසති. කිමසං සඛයාමච්ජයඤ්ඤා ඉධ භික්ඛුං අරඤ්ඤගතං වා රුක්ඛමුලගතං වා සුඤ්ඤගාරගතං වා මාතුගාමො උපසංකම්භො අභිනිසීදති, අභිනිපජ්ජති අරේක්ඛාසුරති. සො මාතුගාමෙන අභිනිසීදියමානො අභිනිපජ්ජියමානො අරේක්ඛාසුරියමානො විනිවිටෙවත්වා විනිමොවෙත්වා යෙන කාමං පක්ඛමති. සො විවික්ඛං යෙනාසනං හජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමුලං පඬකං කඤ්ජං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්තං අබ්බොකාසං පලාලපුඤ්ජං.

සො අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමුලගතො වා සුඤ්ඤගාරගතො වා නිසීදති පලලඬකං ආභුජිත්වා උජුං කායං පඤ්චාය පරිමුඛං සතිං උපවධපෙත්වා සො අභිජක්ඛං ලොකො පහාය විගතාභිරේක්ඛන වෙනසා විහරති අභිජක්ඛාය වික්ඛං පරිසොධෙති. ව්‍යාපාදපදෙසං පහාය අව්‍යාපනවික්ඛො විහරති. සධ්‍ධපාණභුතභික්ඛානුකම්පි. ව්‍යාපාදපදෙසා වික්ඛං පරිසොධෙති. ථිනමීදධං පහාය විගතථිනමීදෙධා විහරති ආලොක සඤ්ඤා සතො සමපජානො ථිනමීදධා වික්ඛං පරිසොධෙති උදධවට්ඨකුක්ඛවට්ඨං පහාය අනුදධනො විහරති. අජක්ඛනං චූපසනවික්ඛො. උදධවට්ඨකුක්ඛවට්ඨා වික්ඛං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිවෙජා විහරති අකථඬකථි කුසුලෙසු ධම්මෙසු. විචිකිච්ඡාය වික්ඛං පරිසොධෙති.

සො ඉමෙ පඤ්චනීවරණෙ පහාය වෙනසො උපකම්මලෙසෙ පඤ්ඤා දුඛලිකරණෙ විචිට්ඨවට්ඨ කාමෙහි විචිට්ඨ අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්ඛං සවිචාරං විවෙකජං පිනිසුඛං පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්ඛ විචාරානං චූපසමා දුතියං ක්‍රියානං —පො— තතියං ක්‍රියානං —පෙ— චතුත්තං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො එවං සමාහිතෙ වික්ඛෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදනෙ අනඬගණෙ විගතපක්ඛිලෙසෙ මුද්දගුතෙ කම්මනියෙ ධීතෙ ආනෙඤ්ජප්පකෙ ආසවානං ඛයඤ්ඤාය වික්ඛං අභිනික්ඛාමෙති. සො ඉදං දුක්ඛනති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදති යථාභූතං පජානාති.

තවද අනෙකෙකි: මෙ සසුන්හි කිසි මහණෙක් ධූලිකඳ ඉවසයි, දද'ග ඉවසයි, රණහඬ ඉවසයි, පහරහෙණු ඉවසයි. හෙතෙම සංග්‍රාමය ජයගෙන දිනු සංග්‍රාම ඇත්තේ එමැ යුදකඳවුරෙහි වාස කෙරෙයි. ඔහුට සංග්‍රාමචීරය කීමෙක යත්: මෙ සසුන්හි අරණ්‍යගත වූ හෝ වෘක්ෂමූල ගත වූ හෝ ශූන්‍යාගාර ගත වූ හෝ මහණකු කරා මාගමක් එළඹ ළඟ-හිදිසි. ළඟ හොවිසි. මැඩගනිසි. හෙතෙම මාගම විසින් ළඟ හිදිනු ලබන්නේ ළඟ හොවිනු ලබන්නේ මැඩගනු ලබන්නේ වෙළුම් හැර ග්‍රහණයෙන් මිදී කැමැති පරිදි යම් තැනෙක යෙයි. හෙතෙම අරණ්‍ය යැ වෘක්ෂමූල යැ පර්වත යැ කඳුරැළි යැ ගිරිගුහා යැ ශ්මසාන යැ වනසෙනසුන යැ අභ්‍යාවකාශ යැ පිදුරැබිස්ස යැ යන විවේක සෙනාසනයක් හඳුනා ගනී.

හෙතෙම අරණ්‍යයට ගියේ හෝ වෘක්ෂමූලයට ගියේ හෝ ශූන්‍යාගාර-යට ගියේ හෝ පලක් බැඳ කය සෘජු කොට තබා කර්මස්ථානානිමුඛ කොට සිහි එළවා කායලොකයෙහි අභිධ්‍යාව දුරු කොට පහ වූ අභිධ්‍යාව ඇති සිතින් යුතු වැ වාස කෙරෙයි. අභිධ්‍යාවෙන් සිත පිරිසිදු කරයි. ව්‍යාපාද දෛශ්‍ය හැර දමා ව්‍යාපාද රහිත සිත් ඇත්තේ සියලු ප්‍රාණභූතයන්ට භිතානුකූලව වාස කෙරෙයි. භිත-අනුකම්පා ඇත්තේ ව්‍යාපාද දෛශ්‍යෙන් සිත සොබා හරිසි. චිතමිද්ධය දුරු කොට පහ වූ චිතමිද්ධ ඇත්තේ ආලෝකසංඥා ඇති වැ සිහි ඇති වැ සමාක් ප්‍රඥා ඇති වැ වාස කෙරෙයි. චිතමිද්ධයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. උද්ධවචකුක්කුචවය දුරු කොට උඩඟු නො වූයේ අධ්‍යාත්මයෙහි සන්ත්‍රාන් සිත් ඇති වැ වාස කෙරෙයි. උද්ධවචකුක්කුචවයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. විචිකිච්ඡාව දුරු කොට විචිකිච්ඡායෙන් එතෙර වූයේ කුශලධර්මයන්හි සැක රහිත වූයේ වෙසෙයි. විචිකිච්ඡායෙන් සිත පිරිසිදු කෙරේ.

හෙතෙම චිත්තයා ගේ උපක්ලෙශයන් වූ ප්‍රඥාව දුර්වල කරන්නා වූ මේ පඤ්චනීවරණයන් දුරු කොට කාමයන් ගෙන් වෙන් වැ මැ අකුශල ධර්මයන් ගෙන් වෙන් වැ චිතර්ක සහිත වූ විචාර සහිත වූ විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීතිසුඛය ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, චිතර්කච්චාරයන් සන්තිදීමෙන් ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීය ධ්‍යානයට ... චතුර්ථ-ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. හෙතෙම මෙසේ සිත සමාධිගත වූ කල්හි පිරිසුදු වූ කල්හි නිර්මල වූ කල්හි කෙලෙස් රහිත වූ කල්හි පහ වූ උපක් ලෙශයන් ඇති කල්හි මොළොක් වූ කල්හි කර්මණ්‍යා වැ සිටි කල්හි නො සැලෙන බවට පැමිණි කල්හි ආස්‍රවක්ෂයඥානය පිණිස සිත නමයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් ඇති විමේ හෙතෙම යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී.

ඉමෙ ආසවානී යථාභූතං පජානානී, අයං ආසවසමුදයොති යථාභූතං පජානානී. අයං ආසවනිරොධොති යථාභූතං පජානානී. අයං ආසවනිරොධගාමීනීපටිපද්ධතී යථාභූතං පජානානී. තස්ස එවං ජානතො, එවං පසන්නො කාමාසවාපි විතං විමුච්චති. භවාසවාපි විතං විමුච්චති අවිජ්ජාසවාපි විතං විමුච්චති. විමුක්තස්මිං විමුක්තමිති කුණං හොති, බිණ්ණං ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරුණියං, නාපරං ඉත්තංයාති පජානානී. ඉදමස්ස සබ්බාමච්ඡයස්මිං. සෙය්‍යරාපි සො යොධාජීවො සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං, සහති උසාදනං, සහතිසමපහාරං. සො තංසබ්බාමං අභිච්ඡිනිත්වා විජිතසබ්බාමො තමෙව සබ්බාමසීසං අජකාමසති. තදුපමො අයං පුග්ගලො. එවරුපොපි ඉධෙ'කචොවා පුග්ගලො හොති. අයං පක්ෂමො යොධාජීවුපමො පුග්ගලො සනොතා සංවිජ්ජමානො භික්ඛුසු. ඉමෙ පක්ෂො යොධාජීවුපමා පුග්ගලො සනොතා සංවිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

4. තත්ත්ව කතමෙ පක්ෂෙ පිණ්ඩපාතිකා: මන්දානා මොවුහනා පිණ්ඩපාතිකො හොති, පාපිවෙජා ඉච්ඡාපකතො පිණ්ඩපාතිකො හොති, උමාද විතනකෙඛපා පිණ්ඩපාතිකො හොති. වණ්ණිකං බුද්ධෙති බුද්ධ සාවකෙහිති පිණ්ඩපාතිකො හොති. අපි ව අපටිච්ඡතංයෙව නිස්සාය, සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය, සලලෙඛංයෙව නිස්සාය, ඉදමට්ඨිතංයෙව නිස්සාය පිණ්ඩපාතිකො හොති.

තත්ත්ව යථායං පිණ්ඩපාතිකො අපටිච්ඡතංයෙව¹ නිස්සාය, සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය, සලලෙඛංයෙව නිස්සාය, ඉදමට්ඨිතංයෙව² නිස්සාය, පිණ්ඩපාතිකො හොති. අයං ඉමෙසං පක්ෂතං පිණ්ඩපාතිකානාං අග්ගො ව සෙට්ඨො ව මොකෙඛො ව උත්තමො ව පටිරො ව. සෙය්‍යරාපි නාම ගාථා ධීරං, ධීරග්ගා දධි, දධිමහා නොනීතං, නොනීතමහා සපපි සපපිග්ගා සපපිමණේඛා. සපපිමණේඛං තත්ත්ව අග්ගමකමායති. එව මෙව යථායං පිණ්ඩපාතිකො අපටිච්ඡතංයෙව නිස්සාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය සලලෙඛංයෙව නිස්සාය ඉදමට්ඨිතංයෙව නිස්සාය පිණ්ඩපාතිකො හොති, අයං ඉමෙසං පක්ෂතං පිණ්ඩපාතිකානාං අග්ගො ව සෙට්ඨො ව මොකෙඛො ව උත්තමො ව පටිරො ව, ඉමෙ පක්ෂෙ පිණ්ඩපාතිකා.

1. අපටිච්ඡං, යෙව - සාය

2. ඉදමට්ඨිතංයෙව - මෙය.

මොහු ආසුච්චි යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච්චියන් ඇති වීමේ හේතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච්චියන් හේ නිරෝධ යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච්චියන් නිරුද්ධ කරන පිළිවෙතැයි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මෙසේ දන්නා වූ මෙසේ දක්නා වූ ඔහු හේ සිත කාමාසුච්චියෙනුයු හවාසුච්චියෙනුයු අවිද්‍යාසුච්චියෙනුයු මිදෙයි. මිදුණු කල්හි මිදිණැ යි නුවණ පහළ වෙයි. ජාතිය ක්ෂය වූවා යැ බඹසර වැස නිමවන ලද. කළ යුතු කිසි කරන ලදී. මෙ අර්හත්වය සඳහා අන් කළ යුතු දෙයක් නැතැ යි දැනගනී. මේ ඔහු හේ සංග්‍රාමච්ඡය යි. යම්සේ මැ ඒ යුදබල ධූලිකඳු ඉවසා ද දද'ග ඉවසා ද රණහඬ ඉවසා ද ප්‍රහාරය ඉවසා ද හෙතෙම ඒ සංග්‍රාමය ජය ගෙන දිනුසංග්‍රාම ඇත්තේ එ මැ රණබිම්හි වෙසේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද කිසි පුද්ගලයෙක් වෙයි. මේ තෙමේ භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති, දක්නා ලැබෙන පස් වැනි යුද සෙබලාට බඳු පුද්ගලයා යි.

4. එහි පිණ්ඩපාතිකයෝ පස්දෙන කවරහ යත්: අඤාන බැවින් අතීශයින් මුළු බැවින් පිණ්ඩපාතික වෙයි. පාපෙච්ඡා ඇත්තේ පාපෙච්ඡායෙන් මැඩුණේ පිණ්ඩපාතික වෙයි. උමතුචෙන් චිත්ත චික්ෂෙපයෙන් පිණ්ඩපාතික වෙයි. බුදුවරුන් විසින් බුදුසව්වන් විසින් පසස්නා ලද යි පිණ්ඩපාතික වෙයි. තව ද අල්පෙච්ඡභාවය මැ නිසා සන්තොෂය මැ නිසා කෙලෙසුන් හේ තුනු බව මැ නිසා 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා පිණ්ඩපාතික වේ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පිණ්ඩපාතිකයෙක් අල්පෙච්ඡභාවය මැ නිසා සන්තොෂ මැ නිසා, කෙලෙසුන් හේ තුනු බව මැ නිසා 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා පිණ්ඩපාතික වේ ද, මේ තෙමේ මේ පිණ්ඩපාතිකයන් පස් දෙනා අතුරෙන් අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රධාන ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වෙයි. යම්සේ දෙනගෙන් කිරි කිරෙන් දී දීයෙන් වෙඬරු වෙඬරුයෙන් ගී ගීයෙන් ගීමඩ ලැබේ ද, ඔවුනතුරෙහි සපපිමණ්ඩය මැ අග්‍ර යැ යි කියනු ලැබේ එපරිදි මැ යම් පිණ්ඩපාතිකයෙක් අල්පෙච්ඡභාවය මැ නිසා සන්තොෂ මැ නිසා කෙලෙසුන් හේ තුනු බව මැ නිසා, 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා පිණ්ඩපාතික වේ ද, මේ තෙමේ මේ පිණ්ඩපාතිකයන් පස් දෙනා අතුරෙන් අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද, ප්‍රධාන ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වේ. මොහු පස් වැදෑරුම් පිණ්ඩපාතිකයෝ යි.

5-14. තත් කතමෙ පඤ්ඤා ඛලුපච්ඡාහතතිකා -පෙ- පඤ්ඤා ඵකාසතිකා -පෙ- පඤ්ඤාපංසුකුලිකා -පෙ- පඤ්ඤා තෙව්වරිකා -පෙ- පඤ්ඤා ආරඤ්ඤා -පෙ- පඤ්ඤා රුක්ඛමුලිකා-පෙ- පඤ්ඤා අබොධාකාසිකා -පෙ- පඤ්ඤා නොසස්සිකා -පෙ- පඤ්ඤා යථාසන්නිකා -පෙ- පඤ්ඤා සොසානිකා.

තත් කතමෙ පඤ්ඤා සොසානිකා: මන්දානා මොමුහනා සොසානිකො හොති, පාපිට්ඨො ඉච්ඡාපකතො සොසානිකො හොති, උමාද ව්ත්තවිකෙඛපා සොසානිකො හොති. වණ්ණිකං බුද්ධෙහි බුද්ධසාවතෙහිති සොසානිකො හොති, අපිච්ඡෙදිච්ඡතංයෙව නිසාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිසාය සලලෙට්ඨංයෙව නිසාය ඉදම්බ්බිතංයෙව නිසාය සොසානිකො හොති.

තත් ස්වායං සොසානිකො: අපිච්ඡතංයෙව නිසාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිසාය සලලෙට්ඨංයෙව නිසාය ඉදම්බ්බිතංයෙව නිසාය සොසානිකො හොති, අයං ඉමෙසං පඤ්ඤානං සොසානිකානං අග්ගො ව සෙට්ඨො ව මොකෙඛා ව උත්තමො ව පවරො ව. සෙය්‍යථාපි නාම ගාථා වීරං වීරමහා දධි දධිමහා නොනිතං නොනිතමහා සප්පි, සප්පිමහා සප්පි-මණ්ණො, සප්පිමණ්ණං තත් අග්ගමක්ඛායති, එවමෙව ස්වායං සොසානිකො අපිච්ඡතංයෙව නිසාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිසාය සලලෙට්ඨංයෙව නිසාය ඉදම්බ්බිතංයෙව නිසාය සොසානිකො හොති, අයං ඉමෙසං පඤ්ඤානං සොසානිකානං අග්ගො ව සෙට්ඨො ව මොකෙඛා ව උත්තමො ව පවරො ව. ඉමෙ පඤ්ඤා සොසානිකා.

පඤ්ඤාන නිද්දේශො නිවට්ඨිතො.

5-14. එහි පස්වැදෑරුම් බලපවිණාත්මකයෝ ... පස් වැදෑරුම් එකාසනිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් පංශුකුලිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් තෙව්වරිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් ආරණ්‍යකයෝ ... පස් වැදෑරුම් වාක්ෂමුලිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් අභ්‍යවකාශිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් නෙසප්පිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් යථාසන්ථිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් සොසානිකයෝ කවරහ යත්:

එහි පස් වැදෑරුම් සොසානිකයෝ කවරහ යත්: අඤාන බැවින් අතිශයින් මුළු බැවින් සොසානික වෙයි. ලාමක පැතුම් ඇත්තේ පාපෙවිණයෙන් මැඩුණේ සොසානික වෙයි. උමතු වෙත් චිත්ත-චිත්තපෙයෙන් සොසානික වෙයි. බුදුවරුන් විසින් බුදුසව්වත් විසින් පසසන ලද්ද යි සොසානික වෙයි. තවද අල්පෙවිණාවය මැ නිසා සන්තොෂභාවය මැ නිසා කෙලෙසුන් ගේ තුනු බව මැ නිසා 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා සොසානිකයෙක් වේ.

ඔවුනතුරෙහි යම් සොසානිකයෙක් අල්පෙවිණාවය මැ නිසා සන්තොෂභාවය මැ නිසා කෙලෙසුන්ගේ තුනු බව මැ නිසා, 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා සොසානික වේ ද මේ තෙමේ මේ පස්වැදෑරුම් සොසානිකයන් අතුරෙන් අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රධාන ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වෙයි, යම්සේ දෙනගෙන් කිරි, කිරෙන් දී, දියෙන් වෙඳිරු, වෙඳිරුයෙන් ගී, ගීයෙන් ගීමඩ ලබා ද ගීමඩ - සාතමණ්ඩය ඔවුනතුරෙන් අග්‍ර යැ යි කියනු ලැබේ ද, එපරිදි මැ යම් සොසානිකයෙක් අල්පෙවිණාවය මැ නිසා සන්තොෂභාවය මැ නිසා කෙලෙසුන් ගේ තුනු බව මැ නිසා 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා සොසානික වේ ද මේ තෙමේ මේ පස්වැදෑරුම් සොසානිකයන් අතුරෙන් අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රධාන ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වේ මොහු පස් වැදෑරුම් සොසානිකයෝ යි.

පඤ්චක නිර්දේශ නිමිශ්ශෙ යි.

6. ඡක්ක නිදේදසො

1. තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සව්වානි අභිසම්බුජ්ඣති. තත්‍ර ච සබ්බඤ්ඤානං පාපුණාති බලෙසු ච වසීභාවං. සම්මාසම්බුද්ධො තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සව්වානි අභිසම්බුජ්ඣති, න ච තත්‍ර සබ්බඤ්ඤානං පාපුණාති න ච බලෙසු වසීභාවං. පට්ටකසම්බුද්ධො තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සව්වානි අනභිසම්බුජ්ඣති දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තං කරොති¹ සාවක-පාරමිඤ්ඤි පාපුණාති, සාරිපුත්තමොග්ගලොනා තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සව්වානි අනභිසම්බුජ්ඣති, දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තං කරොති න ච සාවකපාරමිං පාපුණාති, අවසෙසා අරහන්තා තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සව්වානි අනභිසම්බුජ්ඣති, න ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තං කරොති අනාගාමී භොති අනාගන්තා ඉත්ථන්තං, අනාගාමී තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සව්වානි අනභිසම්බුජ්ඣති, න ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො භොති, ආගාමී භොති ආගන්තා ඉත්ථන්තං, සොත්තපන්තසක්දගාමීනො තෙන දට්ඨබ්බො.

ඡක්ක නිදේදසො නිට්ඨිතො.

1. දුක්ඛසයනතකරො භොති - මජ්ඣං

6. ඡටක නිර්දේශය

ඔවුනතුරෙහි (ඡඩ්විධ පුද්ගලයන් අතුරෙහි) යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ ද, එහි දු සර්වඥභාවයට පැමිණේ ද, බලධර්මයන්හි දු වශීභාවයට පැමිණේ ද එකරුණින් (ඒ සබ්බසාසන ඤාණයෙන්) සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේ දත යුත්තාහ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ ද, එතෙකුදු වත් එහි සර්වඥභාවයට නො පැමිණේ ද බලධර්මයන්හි වශීභාවයට නො ද පැමිණේ ද එකරුණින් (ඒ පච්චෙක බොධිඤාණයෙන්) පසේ බුදුන් වහන්සේ දත යුත්තාහ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ ද, මෙ අත් බැවිහි මැ දුක් කෙළවර කෙරේ ද, ශ්‍රාවකපාරමිතාවටත් පැමිණේ ද, එකරුණින් (ඒ සාවක පාරමි ඤාණයෙන්) ශාරීපුත්‍ර-මොද්ගල්‍යානයෝ දත යුත්තාහ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ නො කෙරේ ද, මෙ අත් බැවිහි මැ දුක් කෙළවර කෙරේ ද, එතෙකුදු වත් ශ්‍රාවකපාරමිතාවට නො පැමිණේ ද එකරුණින් (දුක්ඛන්තකර ඤාණයෙන්) සෙසු රහත්හු දත යුත්තාහ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ ද, එතෙකුදු වත් මෙ අත් බැවිහි මැ දුක් කෙළවර නො කෙරේ ද, එකරුණින් (අනාගාමී ඤාණයෙන්) මෙලොවට නොඑන අනාගාමී දත යුත්තේ යි.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ නො කෙරේ ද, මෙ අත් බැවිහි මැ දුක් කෙළවර කරන්නේ නො වේ ද, මේ අත් බවට එන්නේ ආගාමී වේ ද, එකරුණින් (ආගාමී භෙයින්) සොතාපන්න සකදගාමීහු දත යුත්තාහ.

ඡටක නිර්දේශ නිමිසේ යි.

7. සත්‍යතා නිදේශයෝ

1. කරුණු ප්‍රශ්නලෝ සකි. නිවුණො නිවුණොව හොති: ඉඩෙ'කවෙවා ප්‍රශ්නලෝ සමන්තාගතො හොති ඵකත්තකාළකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි ඵවං ප්‍රශ්නලෝ සකි. නිවුණො නිවුණොව හොති.

කරුණු ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡා නිවුණති: ඉඩෙ'කවෙවා ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති සාහු¹ සඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති, තස්ස සා සඤා නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති, භායතිමෙව, තස්ස සා හිරි නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති භායතිමෙව, තස්ස තං ඔක්කපං නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති භායතිමෙව, තස්ස තං වීරියං² නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති භායතිමෙව, තස්ස සා පඤ්ඤා නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති භායතිමෙව, ඵවං ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති නිජ්ජති.

කරුණු ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡා ධීනො හොති: ඉඩෙ'කවෙවා ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති, සාහු සඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති. තස්ස සා සඤා නෙව භායති නො වඩ්ඪති ධීනා හොති, තස්ස සා හිරි නෙව භායති නො වඩ්ඪති ධීනා හොති, තස්ස තං ඔක්කපං නෙව භායති නො වඩ්ඪති ධීනං හොති, තස්ස තං වීරියං නෙව භායති නො වඩ්ඪති ධීනං හොති, තස්ස සා පඤ්ඤා නෙව භායති, නො වඩ්ඪති ධීනා හොති ඵවං ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡා ධීනො හොති.

කරුණු ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡා විපස්සති විලොකෙති: ඉඩෙ'කවෙවා ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති, සාහු සඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති. සො තිණ්ණං සංයෝජනානං පරික්ඛයා සොතාපකොතො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඛිපරායණො. ඵවං ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡා විපස්සති විලොකෙති.

1. සාහු - මජ්ඣං

2. වීරියං - මජ්ඣං

7. සජ්ඣාත නිර්දේශය

1. කෙසේ නම් පුද්ගල වරක් ගිලුණේ ගිලුණේ මැ වෙ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් එකාන්තයෙන් කෘතන්ත වූ අකුශල ධර්මයන් ගෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල වරක් ගිලුණේ ගිලුණේ මැ වෙ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප ගිල්ලේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි තීරිය (ලජ්ජාව) මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔක්තජ්ජය (බිය) මැනවැ කුශල ධර්මයන්හි වීයාස මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. ඔහු ගේ ඒ ශ්‍රද්ධාව නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි. ඔහු ගේ ඒ තීරිය නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි. ඔහුගේ ඒ ඔක්තජ්ජය නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි. ඔහු ගේ ඒ වීයාස නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි. ඔහු ගේ ඒ ප්‍රඥාව නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි මෙසේ පුද්ගල ඉල්පි ගිල්ලේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප සිටියේ වෙ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි තීරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔක්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වීයාස මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. ඔහු ගේ ඒ ශ්‍රද්ධාව නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියා වෙයි. ඔහු ගේ ඒ තීරිය නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියා වෙයි. ඔහු ගේ ඒ ඔක්තජ්ජය නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියේ වෙයි. ඔහු ගේ ඒ වීයාස නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි. සිටියේ වෙයි. ඔහුගේ ඒ ප්‍රඥාව නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියා වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප සිටියේ වෙ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප අවට දකි ද බලා ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි තීරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔක්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වීයාස මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. භගතෙම තුන් සංයෝජනයන් ගේ ක්ෂය වීමෙන් චිත්තියාකාර්ම (භිරයධර්ම) රහිත වූ භියත වූ සම්බොධිය පිහිට කොට ඇති සොකාපන්නයෙක් වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප අවට දකිති අවට බලයි.

කථංඤා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣා පතරති: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣති, සාහු සඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති, සො තිණ්ණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුකා සකදගාමී හොති සන්දෙව ඉමං ලොකං ආගතථා දුක්ඛස්සන්තං කරොති. එවං පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣා පතරති.

කථංඤා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣා පතිගාධප්පකො හොති: ඉධෙ කචෙවා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣති, සාහු සඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු සහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති, සො පඤ්ඤානං ඔරම්භාගියානං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තත්ථ පරිනිබ්බාසී අනාවක්ඛධම්මො තස්මා ලොකා. එවං පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣා පතිගාධප්පකො හොති.

කථංඤා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣා තිණ්ණං හොති පාරගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො: ඉධෙකචෙවා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣති, සාහු සඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු හිරි කුසලෙසු, ධම්මෙසු, සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති, සො ආසවානං ධයා අනාසවං වෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සමුත්තං උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං පුග්ගලො උමච්ඡජ්ඣා තිණ්ණං හොති පාරගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො.

2. කතමො ච පුග්ගලො උභතොභාගවිමුක්තො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො අට්ඨවීමොකෙකි කායෙන පුස්සිතා විහරති, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා ආසවා පරික්ඛණං හොන්ති, අයං චුට්ඨති පුග්ගලො උභතොභාග විමුක්තො.

කතමො ච පුග්ගලො පඤ්ඤාවිමුක්තො -පෙ- කායසකධි -පෙ- දිට්ඨිප්පකො -පෙ- සද්ධාවිමුක්තො -පෙ- ධම්මානුසාරී -පෙ- කතමො ච පුග්ගලො සද්ධානුසාරී. යස්ස පුග්ගලස්ස සොකාපනතිඵලසමුත්තිරියාය පටිපක්ඛස්ස සඤ්ඤායං අධිමක්ඛං හොති, සද්ධාවාහි සද්ධාපුබ්බඛමං අරියමග්ගං භාවෙති. අයං චුට්ඨති පුග්ගලො සද්ධානුසාරී. සොකාපනති-ඵලසමුත්තිරියාය පටිපක්ඛො පුග්ගලො සද්ධානුසාරී. ඵලෙ ධිකො සද්ධාවිමුක්තො.

සත්තක නිද්දෙසො නිවසීතො.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප තරණය කෙරේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි හිරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔත්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වියාය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. හෙතෙම තුන් සංයෝජනයන් ගේ ක්ෂය වීමෙන් රාග ද්වේෂ මොහයන් තුනි කිරීමෙන් සකෘදගාමී වෙයි. වරක් මැ මෙලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කෙරෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප තරණය කෙරේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප නො ගැඹුරට (ප්‍රතික්ෂාස්ථානයට) පැමිණියේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශල ධර්මයන්හි හිරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔත්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වියාය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. හෙතෙම පස්වැදෑරුම් ඔරම්භාගිය සංයෝජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ශුද්ධාවාසයෙහි උපදනේ එහි පිරිනිවේන්නේ, එලොවින් පෙරළා නොඑන සුලු වූයේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප නො ගැඹුරට පැමිණියේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප තරණය කෙළේ, පරතෙරට ගියේ 'ගොඩබිම සිටුනා බ්‍රාහ්මණ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි හිරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔත්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වියාය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. හෙතෙම ආසුචයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ආසුච රහිත වූ ඵලසමාධිය, ඵලප්‍රඥාව මේ අත් බැව්හි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වෙසෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප තරණය කෙළේ පරතෙරට ගියේ 'ගොඩබිම සිටුනා බ්‍රාහ්මණ' වේ.

2. කවර පුද්ගලයෙක් 'උභතොභාගවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙ සස්තෙනි කිසි පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට වෙසෙයි. (විදරශනා) ප්‍රඥායෙතූය දැක ඔහුගේ ආසුචයෝ ක්ෂය වූවාහු වෙති, මේ පුද්ගල 'උභතොභාග විමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රඥා විමුක්ත'... 'කායසාක්ෂි' ... 'දෘෂ්ටිප්‍රාප්ත' ... 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' ... 'ධර්මානුසාරී' වේ ද යත්: ... කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' වේ ද යත්: සොනාපත්තිඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් යම් පුද්ගලයෙකු ගේ ශ්‍රද්ධෝප්‍රියය අධික වේ ද ශ්‍රද්ධාව විසින් ඔසවනසුලු වූයේ ශ්‍රද්ධාපූර්වංගම වූ ආයාමාර්ගය වඩා ද, මේ තෙමේ 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' පුද්ගලයා යි. කියනු ලැබේ. සොනාපත්තිඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' යැ ඵලයෙහි සිටියේ 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යි.

සජ්ජක නිර්දේශ නිමිය යි.

8. අට්ඨක නිද්දෙසො

1. තස්ස කතමෙ වත්තාරො මග්ගසමඛිනිනො, වත්තාරො ඵල-සමඛිනිනො පුග්ගලා:

සොතාපනෙතා, සොතාපනතිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා සකද-ගාමී, සකදගාමීඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා, අනාගාමී, අනාගාමීඵල-සච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා. අරහා, අරහත්තඵලසච්ඡිකිරියාය¹ පටිපනෙතා. ඉමෙ වත්තාරො මග්ගසමඛිනිනො, වත්තාරො ඵලසමඛිනිනො පුග්ගලා.

අට්ඨක නිද්දෙසො නිට්ඨිතො.

1. අරහත්තාය -සතා

8. අෂ්ටක නිර්දේශය

1. ඔවුනතුරෙහි චතුර්විධ මාර්ගයෙන් යුක්ත වූ, චතුර්විධ ඵලයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගලයෝ කවරහ යත්:

සොතාපන්න යැ සොතාපත්තිඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තෝ යැ සකදගාමී යැ සකදගාමීඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තෝ යැ අනාගාමී යැ අනාගාමීඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තෝ යැ අරහත් යැ අරහත්ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තෝ යැ (යන) මොහු චතුර්විධ මාර්ගයෙන් යුක්ත වූ චතුර්විධ ඵලයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගලයෝ යි.

අෂ්ටක නිර්දේශ නිමිසේ යි.

9. නවක නිදේදයෝ

1. කතමෝ ව පුග්ගලෝ සමමාසමුද්දෝ: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ පුබ්බෙ අනනුසස්සතෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සවාහි අභිසම්බුජ්ඣති, තස් ව සබ්බඤ්ඤං පාපුණාති, බලෙස්ස ව වසීභාවං. අයං වුවති පුග්ගලෝ සමමාසමුද්දෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ පට්ඨෙකමුද්දෝ: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලෝ පුබ්බෙ අනනුසස්සතෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සවාහි අභිසම්බුජ්ඣති, න ව තස් සබ්බඤ්ඤං පාපුණාති, න ව බලෙස්ස වසීභාවං. අයං වුවති පුග්ගලෝ පට්ඨෙකමුද්දෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ උභනොභාගවිමුක්ඛෝ: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ අට්ඨවීමොකෙඛ කායෙන ජුස්සිඤා විහරති, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා ආසවා පරික්ඛණා භොනති. අයං වුවති පුග්ගලෝ උභනොභාගවිමුක්ඛෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ පඤ්ඤවිමුක්ඛෝ: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ නභෙව අට්ඨ වීමොකෙඛ කායෙන ජුස්සිඤා විහරති, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා ආසවා පරික්ඛණා භොනති, අයං වුවති පුග්ගලෝ පඤ්ඤ විමුක්ඛෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ කායසක්ඛී: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ අට්ඨ වීමොකෙඛ කායෙන ජුස්සිඤා විහරති, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා ඵකවෙව ආසවා පරික්ඛණා භොනති, අයං වුවති පුග්ගලෝ කායසක්ඛී.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ දිට්ඨිප්පකෙතෝ: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ ඉදං දුක්ඛනති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධ ගාමීති පටිපදාති යථාභූතං පජානාති, තථාගතප්පවේදිනා වසා ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා භොනති වොචරිනා, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා ඵකවෙව ආසවා පරික්ඛණා භොනති, අයං වුවති පුග්ගලෝ දිට්ඨිප්පකෙතෝ.

9. නවක නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් 'සමාක් සම්බුද්ධ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ. එහිදී සර්වඥත්වයට පැමිණේ, බලධර්මයන්හි ද වශීභාවයට පැමිණේ. මේ පුද්ගල 'සමාක්සම්බුද්ධ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රත්‍යක්‍ෂබුද්ධ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ. එතෙකුදු වත් එහි සර්වඥභාවයට නො පැමිණෙයි, බලධර්මයන්හි වශීභාවයට ද නො පැමිණේ. මේ පුද්ගල 'ප්‍රත්‍යක්‍ෂබුද්ධ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උභතොභාගවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් (නාම) කායයෙන් ස්පර්ශ කොට වෙසෙයි. (විදර්ශනා) ප්‍රඥායෙනුදු දැක ඔහු විසින් ආසුචයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. මේ පුද්ගල 'උභතොභාගවිමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රඥාවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට නො මැ වෙසෙයි. එතෙකුදු වත්, ප්‍රඥායෙන් දැක ඔහු විසින් ආසුචයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. මේ පුද්ගල 'ප්‍රඥාවිමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'කායසාක්ෂී' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් කයින් ස්පර්ශ කොට වෙසෙයි. ප්‍රඥායෙනුදු දැක ඔහු විසින් ඇතැම් ආසුචයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. මේ පුද්ගල 'කායසාක්ෂී' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර නම් පුද්ගලයෙක් 'දෘෂ්ටිප්‍රාප්ත' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් උපදනා හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති වීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. තරාගතයන් වහන්සේ විසින් දන්තා ලද ධර්මයෝ ද මොහු විසින් ප්‍රඥාවෙන් මොනවට දක්නා ලදහ. මොනවට පිළිපදනා ලදහ. ප්‍රඥායෙනුදු දැක ඔහු විසින් ඇතැම් ආසුචයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. මේ පුද්ගල තෙමේ 'දෘෂ්ටිප්‍රාප්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුග්ගලො සද්ධාවිමුක්තො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛිකම් යථාභූතං පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටි-පදාති යථාභූතං පජානාති, තථාගතප්පවෙදිතා වසං ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා භොතාති වොචරිතා, පඤ්ඤාය වසං දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛිණා භොතාති නො ව ඛො යථාදිට්ඨිප්පත්තස්ස, අයං චූචවති පුග්ගලො සද්ධාවිමුක්තො.

කතමො ව පුග්ගලො ධම්මානුසාරී: යස්ස පුග්ගලස්ස සොතාපකති-ඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපත්තස්ස පඤ්ඤානුද්වයං අධිමත්තං භොති, පඤ්ඤා-වාහී පඤ්ඤාපුබ්බඛගමං අරියමග්ගං භාවෙති, අයං චූචවති පුග්ගලො ධම්මානුසාරී සොතාපකතිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපත්තො පුග්ගලො ධම්මානු-සාරී ඵලෙ ධීතො දිට්ඨිප්පත්තො.

කතමො ව පුග්ගලො සද්ධානුසාරී: යස්ස පුග්ගලස්ස සොතාපකති-ඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපත්තස්ස සද්ධානුද්වයං අධිමත්තං භොති, සද්ධාවාහී සද්ධාපුබ්බඛගමං අරියමග්ගං භාවෙති, අයං චූචවති පුග්ගලො සද්ධානු-සාරී සොතාපකතිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපත්තො පුග්ගලො සද්ධානුසාරී ඵලෙ ධීතො සද්ධාවිමුක්තො.

නවක නිද්දෙසො නිවසීතො.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනි. ... මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනි. තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රවීදිත වූ ධර්මයෝ ද මොහු විසින් ප්‍රඥායෙන් මොනොවට දක්නා ලදහ. මොනොවට පිළිපදනා ලදහ. ප්‍රඥායෙනු ද දැක මොහු විසින් ඇතැම් ආසුවයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. එතෙකුදු වත් දෘෂ්ටිප්‍රාප්තයා බඳු නො වේ, මේ පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ධර්මානුසාරී' වේ ද යත්: සෝවන් ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් යම් පුද්ගලයක්හු ගේ ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය අධික වේ ද, ප්‍රඥාව විසින් ඔසවනසුලු වූයේ ප්‍රඥාපූර්වාධිගම කොට ආයඝි මාර්ගය වඩා ද මේ පුද්ගල 'ධර්මානුසාරී' යැ යි කියනු ලැබේ. සෝවන් ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් පුද්ගල 'ධර්මානුසාරී' යි. ඵලයෙහි සිටියේ 'දෘෂ්ටිප්‍රාප්ත' යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' වේ ද යත්: සොතාපත්තිඵලය පසක් කරනුවට පිළිපත් යම් පුද්ගලයක්හු ගේ ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රිය අධික වේ ද ශ්‍රද්ධාව විසින් ඔසවනසුලු වූයේ ශ්‍රද්ධාපූර්වංගම කොට ආයඝිමාර්ගය වඩා ද මේ පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' යැ යි කියනු ලැබේ. සොතාපත්තිඵලය සාක්ෂාත් කරනුවට පිළිපත් පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' යි. ඵලයෙහි සිටියේ 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යි.

නවක නිර්දේශ නිමිසය යි.

10. දසක නිදෙදසො

කතමෙසං පඤ්ඤානං ඉධ නිට්ඨා: සත්තකඛිකතුපරමස්ස
කොලචෙකාලස්ස එකබ්ථිස්ස සකදගාමීස්ස, යො ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ
අරහා ඉමෙසං පඤ්ඤානං ඉධ නිට්ඨා.

කතමෙසං පඤ්ඤානං ඉධ විභාය නිට්ඨා: අත්තරාපරිනිබ්බායීස්ස
උපහව්වපරිනිබ්බායීස්ස අසඤ්ඤාරපරිනිබ්බායීස්ස සසඤ්ඤාරපරිනිබ්බායීස්ස
උද්ධංසොතස්ස අකනිට්ඨගාමීනො. ඉමෙසං පඤ්ඤානං ඉධ විභාය නිට්ඨාති.

එත්තාවතා පුගගලානං පුගගලපඤ්ඤාතති.

දසක නිදෙදසො නිට්ඨිතො.

පුගගලපඤ්ඤාතතිපජ්ජකරණං සමත්තං.

10. දසක නිර්දේශය

කවර පස් දෙනෙකුත් ගේ 'ඉහනිෂ්ඨා' (කාමාවචර භූමියෙහි නිෂ්ඨාව) වන්නී ද යත්: සත්තක්ඛන්තුවපරමයා ගේ යැ කොලංකොලයා-ගේ යැ එකබිජිහු ගේ යැ සකදගාමීහු ගේ යැ යමෙකුත් මෙ අත් බැවිහි ම අර්භත් වෙ ද ඔහු ගේ දෑයි මොවුන් පස් දෙනා ගේ 'ඉහනිෂ්ඨා' යි.

කවර පස් දෙනෙකුත් ගේ 'ඉහවිභායනිෂ්ඨා' (කාමාවචරය හැර අනාරා පරිනිබ්බායිහුගේ යැ උපහවචපරිනිබ්බායිහුගේ යැ අසංඛාර පරිනිබ්බායිහුගේ යැ සසංඛාරපරිනිබ්බායිහුගේ යැ උද්ධංසොත අකනිට්ඨගාමීහුගේ යැ යි මොවුන් පස් දෙනාගේ 'ඉහවිභායනිෂ්ඨා' යි.

මෙතෙකින් පුද්ගලයනට පුද්ගලප්‍රඥප්ති වෙයි.

දසක නිර්දේශ නිමියේ යි.

පුද්ගල ප්‍රඥප්තිප්‍රකරණ සමාපත යි.

ධාතුකථාපසකරණ

පද්‍යුක්තකමණිකා

අ	පිටප්පිකා	අ	පිටප්පිකා
අකුසලා ධර්මා	32	අනුපාදායෙහි ධර්මෙහි	200
අගස්ථිතියෙහි ධර්මෙහි	198	අනුපාදිකක අනුපාදනියා ධර්මා 36,	
අවෙකසිකා ධර්මා	54		112
අර්ඛකතබ්භිථා ධර්මා	42	අනුපාදිකතා ධර්මා	58, 124
අර්ඛකතබ්භිථාරමණා ධර්මා	42	අනුපාදිකනුපාදනියා ධර්මා	34
අර්ඛකතා ධර්මා	42	අනුපාදිකෙකහි ධර්මෙහි	168
අර්ඛකතකිකා ධර්මා	56	අනුපාදකතා ධර්මා	40, 116, 162
අර්ඛකතකෙහි ධර්මෙහි	94	අපවයගාමිනො ධර්මා	38
අඤ්ඤතාච්ඡ්‍රිය	24, 140	අපරාමධ්‍යා ධර්මා	50
අඤ්ඤිඡ්‍රිය	24, 140	අපරාමධ්‍යෙහි ධර්මෙහි	92, 116,
අධාරසධාතුයො	2, 18		168
අනිකා ධර්මා	42	අපරියාපකතා ධර්මා	64
අනිකාරමණා ධර්මා	42, 118	අපරියාපකෙකහි ධර්මෙහි	200
අනිකාරමණෙහි ධර්මෙහි	162, 222	අපච්චියා ධර්මා	44, 120
අධිමොක්ඛ	2, 32, 110, 134,	අපච්චියෙහි ධර්මෙහි	72, 90, 164,
	156, 186		224
අනඤ්ඤතඤ්ඤකාමීනිඡ්‍රිය	24, 140	අපච්චිනා ධර්මා	46
අනාගතා ධර්මා	42	අපමඤ්ඤ	2, 32, 108
අනාගතාරමණා ධර්මා	42	අපමඤ්ඤය	142, 184
අනාරමණා ධර්මා	52, 124	අපමාණා ධර්මා	38, 116
අනාරමණෙහි ධර්මෙහි	92, 200	අපමාණාරමණා ධර්මා	40, 116
අනාසවා ධර්මා	50, 120	අපමාණෙහි ධර්මෙහි	162, 218
අනාසවෙහි ධර්මෙහි	92, 166	අපජිනිකා ධර්මා	62
අනිදසන අපච්චිනා ධර්මා	44	අධ්‍යාකතා ධර්මා	32
අනිදසන සපච්චිනා ධර්මා	42	අධ්‍යාකතෙහි ධර්මෙහි	212
අනිදසන සපච්චිකෙහි	68	අරණා ධර්මා	64
අනිදසනා ධර්මා	46	අරියො අට්ඨකිකිකො මග්ගො	2,
අනියායානිකා ධර්මා	64		32
අනුකතරා ධර්මා	64		

පදනුකකමණිකා

අ	පිටපටකා	ඉ	පිටපටකා
අරුපහව	30, 84, 106, 194	ඉඤ්ඤිය	2, 24, 70, 76, 172
අරුපාවචරා ධමමා	64	ඉඤ්ඤාද	2, 30, 108, 142, 182
අරුපිනො ධමමා	46		
අරුපිති ධමමෙති	90, 198	උ	
අච්චාරා ධමමා	60	උපපතති හවො	28, 210
අච්ඡා	26, 76	උපාද ධමමා	56
අච්ඡාපච්චයා සබ්බාරා	28	උපාදනපච්චයා කමම හවො	28
අච්ඡකකඤ්චාරා ධමමා	36, 114	උපාදනා ධමමා	58, 126
අච්ඡකකච්චාරමකකා ධමමා	56, 114	උපාදනෙති ධමමෙති	74, 94, 148, 168, 230
අච්ඡකකා ධමමා	60, 128	උපාදිනනා ධමමෙ	56
අච්ඡකකෙති ධමමෙති	168	උපාදිනනුපාදනියා ධමමා	34
අසබ්බිලිට්ඨා ධමමා	58	උපාදිනනුපාදනියෙති ධමමෙති	214
අසබ්බිලෙසිකා ධමමා	58, 126	උපාදිනනෙති ධමමෙති	228
අසබ්බිලෙසිකෙති ධමමෙති	90, 168, 230	උපායාස	30, 142, 176
අසබ්බකා ධමමා	44	උපෙක්ඛාසහගතා ධමමා	36, 62, 114
අසඤ්ඤාහව	30, 66, 84, 106, 156	උපෙක්ඛාසහගතෙති-	
අසෙකකා ධමමා	38	ධමමෙති	160, 170, 216, 234
අසෙකකෙති ධමමෙති	160	උපෙක්ඛිඤ්ඤිය	24, 102, 132, 154
අහෙතුකා ධමමා	44	උප්පතනා ධමමා	40
		උප්පනෙති ධමමෙති	220
		උප්පාදිනො ධමමා	40
ආ		ඵ	
ආචයගාමිනො ධමමා	38	ඵකවොකාර හවො	30
ආචයගාමිති ධමමෙති	196		
ආසවච්චපද්ධතා අනාසවා ධමමා-	50	ඹ	
ආසවච්චපද්ධතා ධමමා	48, 120	ඹසා ධමමා	50
ආසවච්චපද්ධතා සාසවා ධමමා	48	ඹසෙති ධමමෙති	226
ආසවසම්පද්ධතා ධමමා	50, 122		
ආසවා වෙච සාසවා ච ධමමා	48	ක	
ආසවා ධමමා	48, 120	කාම හවො	28, 210
ආසවෙති ධමමෙති	72, 90, 146, 164, 186, 224	කාමාවචරා ධමමා	62
		කාමාවචරෙති ධමමෙති	234
		කාය ධාතු	16
		කායායතන	12

පදනු කකමණිකා

කි		වි	
	පිටපටිකා		පිටපටිකා
කිලෙසවිපසුකතා බමො	58	විතත	2, 32, 86, 184
කිලෙසවිපසුකතා-		විතතවිපසුකතා බමො	50, 54
සංකිලෙසිකා බමො	58	විතතසමුට්ඨානා බමො	54
කිලෙසසමුපුකතා බමො	60	විතතසමුපුකතා බමො	52
කිලෙසාවෙව් කිලෙස-		විතතසහභූතො බමො	54
සමුපුකතා බමො	58	විතතසහභූති බමොති	74
කිලෙසා වෙව් සංකිලිට්ඨාච-		විතතසංසට්ඨා බමො	52
බමො	58	විතතා බමො	52, 124
කිලෙසා බමො	58	විතතෙති බමොති	94, 148
		වෙ	
කු		වෙනනා	2, 32
කුසලා බමො	32	වෙනසිකා බමො	52
කුසලෙති බමොති	86 196, 212	වෙනසිකෙති බමොති	74, 94, 148
		ච	
කෙ		චරා	30
කෙනවි න විඤ්ඤායා බමො	48		
කෙනවි විඤ්ඤායා බමො	48		
		ජා	
ඔ		ජාති	30
ඔකායතන	12	ජාතියා	72
		ඪ	
ඝ		ඪවිතිඤ්ඤා	24, 76
ඝානායතන	12		
ඝාතිඤ්ඤා	24		
		කඩා	
ච		කඩානා	2, 32, 142, 184
චකායතන	12, 14, 66, 80, 98, 152, 204		
චකචු ධාතු	16, 18, 100		
චකචුඤ්ඤා	22, 24, 66, 82		
චකචුච්ඤ්ඤා ධාතුයා	66, 132, 152, 204		
චතුපොකාරහව්	30		
චතතාරි සට්ඨානි	2, 22		

පදනුකතමණකා

ද		ප	
	පිටයඩකා		පිටයඩකා
දුකකා	30	පරාමාසසමපසුකෙතති	ධලෙලති188
දුකකසව්ව	20,22	පරිකතා ධලො	38
දුකකසව්වෙන	206	පරිකතාරව්වණා ධලො	38,116
දෙ		පරිදෙවො	30
දෙමනකා	30	පරිදෙවෙන	66,86,174
දවා		පු	
දවාදසායනනානි	2,16	පුරිසිජුය	24
ධ		ධ	
ධලොයතන	14,82,194	ධතිදා ධලො	42
නා		ධා	
නාමරුපපව්වයා සලායනනා	28,84	ධාතිරා ධලො	56
නි		ධො	
නිරොධසව්ව	20,70,100,152	ධොජ්ඣකා	2
නෙ		භ	
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවො	30	භාවනාය පභාතධා ධලො	38,60
නො		ච	
නො උපාද ධලො	56	චජ්ඣිමා ධලො	40
නො විතතා ධලො	52	චජ්ඣිමෙති ධලෙලති	220
ප		චනයිකාර	2,32
පච්චුපනතාරව්වණා ධලො	42,118,222	චනායතන	14
පඤ්ඤාකානා	2,12	චනිජුය	24,102,178
පඤ්ඤා ධලානි	2,32	චරණා	30
පඤ්ඤා වොකාරභවො	28	චහග්ගකා ධලො	38
පඤ්ඤාජුයානි	32	චහග්ගකාරව්වණෙති ධලෙලති	220
පච්චිසමුපසාදෙ	2	යො	
පරාමිතිකා ධලො	50	යොගා ධලො	50
පරාමදෙවති ධලෙලති	226	යොගෙති ධලෙලති	226
පරාමාසවිපසුකතා ධලො	50		

පදනුකතමණිකා

රු		ස	
පිටපටිකා		පිටපටිකා	
රුපකඤ්ච 6,8,10,80,98,136,152		සමෙකඤ්ච 74,92,146,166,226	
	194,204		
රුපහවො 30,210		සකිජ්ඣයං 24	
රුපායකනං 12		සකිපට්ඨාන 2,30,76,210	
රුපාවචරා ධම්මා 64		සද්දායකනං 12	
රුපාවචරෙහි ධම්මෙහි 170		සද්ධිජ්ඣයං 24,102,140,174,206	
රුපිනො ධම්මා 46			
රුපිහි 90		සනිදසකනා ධම්මා 46,68,90	
		සනිදසකන සපාටිසෙහි 88,164	
ලො		සපාවචයා ධම්මා 44	
ලොකියා ධම්මා 48		සපාටිසෙහි ධම්මෙහි 68	
ලොකියෙහි ධම්මෙහි 224		සප්පිකිකා ධම්මා 62	
ලොකුකනරා ධම්මා 48		සප්පිකිකෙහි ධම්මෙහි 170,232	
ලොකුකනරෙහි ධම්මෙහි 164		සභාගො 4	
වි		සමාධිජ්ඣයං 24	
විඤ්ඤාණකඤ්ච 8,80,98,178		සමුදයසච්ච 20,76,82,	
විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං 28,84		100,138,172,178	
විපාකධම්මධම්මා 34,214		සමමකනනියතා ධම්මා 40	
විපාකා ධම්මා 34		සමමකනනියකෙහි ධම්මෙහි 196	
විසභාගො 4		සමපට්ඨානං 2,30	
වෙ		සරණා ධම්මා 64,130	
වෙදනා 2,32,98		සහෙතුකා ධම්මා 44	
වෙදනාකඤ්ච 6,70,82,132,138,174		සච්චාරා ධම්මා 60	
වෙදනාපච්චයා කණිකා 28		සච්චකකා ධම්මා 60	
		සච්චකකසච්චාරෙහි ධම්මෙහි 216	
ස		සහෙතුකෙහි ධම්මෙහි 90,146	
සඋකනරා ධම්මා 62		සමායකනපච්චයාඵලසංඝා 28,84,182	
සඤ්ඤාකඤ්ච 6		සංකිලිපට්ඨා ධම්මා 60	
සඤ්ඤා 2,32		සංකිලෙයා ධම්මා 50	
සඤ්ඤාකඤ්ච 6		සංඛතා ධම්මා 44	
සඤ්ඤාහවො 28		සංඛාරකඤ්ච 6	
සමෙකඤ්ච 50,122		සංඛාරපච්චයා 84,104,140,180	

පදනුකකමණිකා

සා	පිටයඩිකා	සෙ	පිටයඩිකා
සාරමමණා ධම්මා	52	සෙසකා ධම්මා	38
සාරමමණෙහි ධම්මෙහි	166		
සාසවා ධම්මා	48	සො	30
සාසවෙහි ධම්මෙහි	226	සොකො	176
		සොකොන	12
		සොනායතන	24
		සොකිනිජියං	72,86,142
		සොනෙන	
සු			
සුබසහගතා ධම්මා	36,62		
සුබසහගතෙහි ධම්මෙහි	170		
සුධාය වෙදනාය සමපසුතා	32	හෙ	44
සුචිත්තිය	24,102,138,172,206	හෙතුධම්මා	78,88,164,222
		හෙතුහි ධම්මෙහි	

පුග්ගලපඤ්ඤානති

පදනුකකමණිකා

අ	පිට්ඨකිකා	අ	පිට්ඨකිකා
අකුසලධම්මො	242, 262	අපච්ඡේදා	248, 332
අකෙකාධනො	244, 286	අපාසාදනියෙ යානෙ පසාදං—	
අචෙළකො	364	උපදංසිකා	250, 350
අර්කිකං චෙතො—		අපඤ්ඤානො	254, 380
සමථස්ස	254, 376, 378	අපඤ්ඤාගමනො	242, 266
අර්කිකං සංකෙසුඤ්ඤානො	244, 286	අභයුපරනො	242, 66
අර්කිකපෙකඛිකඤ්ඤා	246, 320	අභිනානාසිකො	256, 396
අත්තනාපො	252, 364	අමකඛි	244
අත්තනිකාය පටිපනෙකා	252, 360	අමච්ඡරි	244, 288
අධිපඤ්ඤාධම්මො—		අමායාචි	244, 288
විපස්සනා	254, 376, 378	අමුච්ඡරමා පුග්ගලා	246, 340
අනත්තනාපො	254, 376	අරහනකා	398
අනරියො	268	අරහා	244, 266, 276, 310, 404
අනච්ඡේදා	248, 332	අරියො	242, 258
අනාගාමී	242, 244, 272, 276, 310, 398, 404	අරුකුපමච්ඡිකො	246, 304
අනියකො	242, 266	අච්ඡායපඤ්ඤා	246, 308
අනිසුඤ්ඤා	244, 288	අච්ඡායරහස්ස අච්ඡාය—	
අනුපනාභි	244, 286	සාසිකා	250
අනුරක්ඛනාභිකො	242, 264	අච්ඡායරහස්ස ච්ඡාය—	
අනුසොතගාමී	254, 378	සාසිකා	250
අනොත්තපපි	280	අච්ඡායරහස්ස	246, 310
අනන්තරපටිච්ඡාසි	274	අසඤ්ඤාපටිච්ඡාසි	242, 274
අනෙකා	246, 306	අසංයා	244, 288
අපරනාපො	254, 376	අසප්පරිසෙත—	
අපරිහාන ධම්මො	242, 264	අසප්පරිසෙතරො	248, 326
අපලාසි	244, 286	අසප්පරිසො	248, 326
අපාමෙයො	246, 316	අසමය විමුක්තො	242, 262
අපාසාදනියෙ යානෙ අපසාදං—		අසම්පජානො	244, 284
උපදංසිකා	250, 352	අසෙවො	242, 268
		අභිරිකො	244, 280

පදනුකතම නිකා

ආ	පිටපිකා	එ	පිටපිකා
ආගතවියො	348	එකවතඩු	246, 306
ආධෙයාමුටො	256, 386	එකබිච්ඡි	242, 272
ආයතනපඤ්ඤා	240	එකායනිකා	256, 396
ආරඤ්ඤා	256, 396		
ආසංසො	246, 298	ඔ	
ආසිවිසුපමො	248, 348	ඔත්තපපි	244, 290
		ඔනතුනනතො	252, 358
		ඔනතොනතො	252, 358
		ඔපපාතිකො	402
ඉ			
ඉධ නිට්ඨා	260, 410		
ඉධ විභාය නිට්ඨා	410	ක	
ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤා	240	කතඤ්ඤා කතවෙදී	294
ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරො	244, 282	කලාංගධම්මතරො	248, 330
ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො	244, 290	කලාංගධම්මො	244, 248, 330
ඉසා	278, 288	කලාංගමිත්තො	244, 290
ඉසුකි	244, 278	කලාංගො	248, 328
උ		කා	
උග්ගවිතඤ්ඤා	248, 332	කායසකි	242, 246, 258, 260, 270, 302, 402, 406
උග්ගවිතපඤ්ඤා	246, 308	කාසිකවත්තපමො	
උග්ගවිතද්වාරො සසා	324	පුග්ගලො	246, 314
උග්ගාන එවුපච්ඡි	252, 354	කාසිකං වසං	314
උදකරහදුපමා පුග්ගලා	248, 344		
උදකලෙවුපමො	246, 312	කු	
උදකුපමා පුග්ගලා	258	කුප්පධම්මො	242, 262
උද්ධංසොතො-		කුම්භපමා පුග්ගලා	248, 342
ආකතිවිසිගාමී	242, 274		
උත්තතුනනතො	252, 358	කො	
උත්තතොනතො	252, 358	කොධතො	244, 278
උපට්ඨිතසකි	244, 292	කොධො	278
උපනාහී	244, 278	කොලංකොලො	242, 272
උපනාහො	278		
උපහව්වපරිනිබ්බාසී	242, 274	බ	
උපතොභාගවිමුක්තො	242, 258, 260, 268, 402, 406	බන්ධපඤ්ඤා	240
උත්තාදා	388	බලුපච්ඡාහතතිකො	256, 396
		බුරුපිනං	366

පදනුකතමණිකා

ශ්‍රී	පිටියඩිකා	කි	පිටියඩිකා
ශ්‍රීලානා	300	කිණේණා	254, 380, 402
ශ්‍රීලානුපමා පුග්ගලා	246, 300	කිකෙණා	244, 296
ඉ		කෙ	
ඉථතාණි	246, 302	කෙව්වරිකා	256, 396
		කෙව්ජේයා	242, 268
ඉගා			
ඉගානුභූ	242, 266	ද	
ඉසා		දඬා අවජානාති	256, 386
ඉසාරවිසො	348	දි	
ඉසාසපාමාණො	252, 360	දිඬිසපකෙණා	242, 246, 258, 270, 302, 402, 406
ඉව			
ඉවතනා භබෙබා	242, 264	දිඬිවිසකෙණා	244, 284
ඉවතොව්චුකති	256	දිඬිසමපද	294
		දිඬිසමපකෙණා	244, 294
ඡ			
ඡළභිකෙඤ්ඤා	242, 268	ඤ	
		ඤපපමෙයොයා	246, 316
ඡි		ඤබ්බවො	244, 280
ඡිගුච්ඡිතබෙබා	246, 320	ඳව්	
ඡො		ඳව්වකචු	246, 306
ඡොති ඡොතිපරායනො	252, 356	ධ	
ඡොතිතමපරායනො	252, 356	ධජග්ගා	386, 388
ධි		ධමමකථිකා පුග්ගලා	248, 334
ධිතකපපි	242, 268	ධමමපාමාණො	252, 360
ධිතකෙණා	254, 378	ධමමානුසාරි	242, 258, 260, 270, 402, 408
ධිතිධමමො	242		
න		ධා	
නරාගතො	366	ධාතුපඤ්ඤාකති	240
නපෙපතා	244, 296	න	
නමොඡොතිපරායණො	252, 356	න සෙව්තබෙබා	246
නමොතමපරායණො	252, 354		

පදනුකතමණිකා

නි	පිටපතිකා	පා	පිටපතිකා
නිමුණො	400	පාපතරො	248, 328
නියතො	242, 266	පාපධම්මතරො	248, 330
නිරාසො	246, 298	පාපධම්මො	248, 330
		පාපමිත්තො	244, 282
		පාපො	248, 328
නෙ		පාරගතො	254, 380, 402
නෙයො	248, 332	පාසාණලෙඩුපමො	246, 310
නෙවිසෙකකි නාසෙකෙකි	242		
නෙසජ්ඣිකා	256, 396	පි	
		පිණ්ඩපාතිකා	256, 394
ප		පු	
පච්චෙකඛුද්ධො	242, 260, 268, 398, 406	පුග්ගලපඤ්ඤාතති	240
පඤ්ඤාය පරිපූරකාරි	248, 322	පුඤ්ඤඵලපථිවි	252, 354
පඤ්ඤවිමුත්ති	256	පුටුප්පතො	242, 266
පඤ්ඤවිමුක්තො	242, 258, 260, 270, 406	පුටුපඤ්ඤා	246, 310
පටිපක්කතො	242, 266	පුප්පභාණි	246, 304
පටිසොතගාමී	254, 378	පුබ්බකාරි	294
පඨවිලෙඩුපමො	246, 312	පො	
පණිනාධිමුක්තො	244, 296	පොක්කුපමො පුග්ගලො	246, 312
පතිගාධපපක්කො	402	පොක්කො	312
පදපරමො	248, 332	ඵ	
පරගවච්ඡේදො	346	ඵලසමභිනිතො	260, 404
පරත්තපො	252, 366	ඵලෙධිතො	242, 266
පරහිත්තාය පටිපක්කො	252, 362		
පරිභානාධිමෙමො	242, 264	බ	
පලාපි	244, 278	බලිවිඤ්ඤාපමා පුග්ගලා	248, 346
පසාදනීයෙ යානෙ අපසාදං		බහිඤ්ඤා සංඤ්ඤාපතො	244, 286
උපදංසිකා	250, 350	බහුස්සුතො	254, 380
පසාදනීයෙ යානෙ පසාදං			
උපදංසිකා	250, 352	බ්	
පංසුකුලිකො	256, 396	බ්‍රාහ්මණො	254, 380, 402

පද්‍යාක්ෂරමණිකා

හ	පිටපිඳිකා	ර	පිටපිඳිකා
හඬබාගමනො	242, 266	රජයා	386,388
හයුපරනො	242, 266	රුකඛුපමා පුග්ගලා	252,358
		රුපසමාණො	252,360
හො		රු	
හොජනො අමකකුඤ්ඤ	244, 282	රුබසමාණො	252,360
හොජනො මකකුඤ්ඤ	244, 292		
ම		ලො	
මකඛි	244, 278	ලොලො	256,386
මකෙඛා	278		
මග්ගසමඛිනිනො	260, 404	ව	
මච්ඡරියං	378	වජිරුපමච්ඡිකො	246,306
මච්ඡරි	244,278	වජ්ඣනුලො	248,332
මධුභාණි	246,304	වණණාරහසා අවණණං	250,350
මජ්ඣ මොවුතො	256,386	භාසිකා	250,350
		වණණාරහසා වණණං	250,350
මා		භාසිකා	250,350
මායා	280	වලාහකුපමා පුග්ගලා	248,336
මායාවි	234,280		
මු		වි	
මුට්ඨසකති	244,282	විගතාසො	246,298
මුත්තපට්ඨානො	248,334	විජිතසකාමො	388,394
		විජ්ජපමච්ඡිකො	246,304
		විපකුච්ඡකුඤ්ඤ	248,332
මු		වි	
මුඤ්ඤපමා පුග්ගලා	248,336	විතරාගො	246,310
ය		ස	
යථාසකතිකො	256,396	සකදගාමි	242,244,272,276,404
		සගවච්චණ්ඩා	346
යු		සවච්ඡකුච්ඡකති	246
යුත්තපට්ඨානො	248,334	සයො	244,280
යො		සකකකි තතුපරමො	242,272
යොධාච්චුපමා පුග්ගලා	256,386	සජාරො තයො	248,322,324
යොධාච්චො	386,388	සදෙසො	254,376

පදනුකතමණිකා

ස		සා	
පිටපතිකා		පිටපතිකා	
සභානුහාරි	242,258,260,272, 402,468	සාවජේජා	248,330
සභාවිමුනෙතා	242,246,258,260, 270,302,402	සාදේයාං	280
		සාරිපුකතමොග්ගලොනා	398
		සි	
සපුරිසෙන සපුරිසනරො	248,326	සිලවිපනෙකා	244,284
සපුරිසො	248,326	සිලසමපද	292
සමණපදුමො	254,382	සිලසමපනෙකා	244,292
සමණපුණ්ඩරිකො	254,382	සිලෙසු පරිපුරකාරි	248,322
සමණමවලො	254,382	සි	
සමණසුමුමාලො	254,382	සුප්පමෙයො	246,316
සමයවිමුනෙතා	242,262	සුවමො	244,290
සමසිසි	232,266	සෙ	
සමාධිසමිං පරිපුරකාරි	246,322	සෙමො	242,268
සමානො	254,376	සෙවිතබ්බො පුකතලො	246, 318,322
සමොනො	254,376	සො	
සමපජානො	244,292	සොනාපනතසකදගාමිනො	398
සමපහාරං	388,390	සොනාපනෙතා	244,276,404
සමමාසමිමුදො	242,260,268,322 324,398,406	සොසාණිකා	256,396
සරාගො	254,376	ති	
සසඛාරපරිනිබ්බාසි	242,274	තිරිමා	244,290
සසනවාදෙ සපා	324	ති	
සංවාසෙන අවජානාති	256,386	තිනාධිමුනෙතා	244,296